

T.C
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

OKULUN ÇEVRE UNSURU OLARAK SOSYAL MEDYAYA İLİŞKİN
YÖNETİCİ, ÖĞRETMEN VE VELİ GÖRÜŞLERİ

DOKTORA TEZİ

Münir ŞAHİN

Malatya-2017

T.C
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI

OKULUN ÇEVRE UNSURU OLARAK SOSYAL MEDYAYA İLİŞKİN
YÖNETİCİ, ÖĞRETMEN VE VELİ GÖRÜŞLERİ

DOKTORA TEZİ

Münir ŞAHİN

Danışman: Doç. Dr. Mehmet ÜSTÜNER

Malatya, 2017

KABUL ve ONAY

T.C

İnönü Üniversitesi

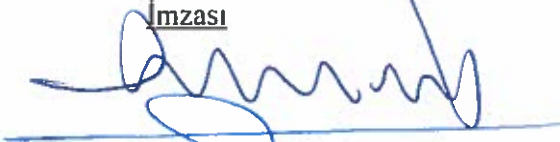

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı

Münir ŞAHİN tarafından hazırlanan "OKULUN ÇEVRE UNSURU OLARAK SOSYAL MEDYAYA İLİŞKİN YÖNETİCİ, ÖĞRETMEN VE VELİ GÖRÜŞLERİ " başlıklı bu çalışma, 24.04.2017 tarihinde yapılan sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından "DOKTORA" tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

<u>Unvanı</u>	<u>Adı ve Soyadı</u>	<u>İmzası</u>
Prof. Dr.	Burhanettin DÖNMEZ	
Doç. Dr.	S. Nihat ŞAD	
Doç. Dr.	Mehmet ÜSTÜNER(Danışman)	
Doç. Dr.	Cevat YILDIRIM	
Doç. Dr.	Çağlar ÇAĞLAR	

ONAY

22.../05.../2017

 Doç. Dr. Niyazi Özer

Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Doç.Dr. Mehmet ÜSTÜNER danışmanlığında doktora tezi olarak hazırladığım **Okulun Çevre Unsuru Olarak Sosyal Medyaya İlişkin Yönetici, Öğretmen ve Veli Görüşleri** başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Münir ŞAHİN

2013 ve 2014 Yıllarında Hayata Peş Peşe Veda Eden

Babam Seyfullah ŞAHİN'e

Anne Annem Hatice BARSAN'a

Büyük Babam Ömer Ali BARSAN'a....

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın şekillenmesi sürecinde desteğini benden hiçbir zaman esirgemeyen, bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan saygıdeğer hocam ve danışmanım Doç. Dr. Sayın Mehmet ÜSTÜNER'e teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Tez izleme komitesinde bulunan değerli hocalarım Prof. Dr. Sayın Burhanettin Dönmez'e ve Doç. Dr. Sayın Süleyman Nihat Şad'a gösterdikleri ilgi ve değerli tavsiyeleri için teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca doktora eğitimim boyunca verdikleri eğitimle bana yön veren Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalındaki tüm hocalarıma teşekkür ederim.

Geçirdiğim zorlu süreçte bana sınırsız tahammül gösteren ve manevi desteğiyle yanımda olan hayat arkadaşıma, yaşamımın her döneminde maddi ve manevi desteğini benden hiçbir zaman esirgemeyen, yetişmemde sonsuz emeği geçen canım anne ve babama, aileme, tüm dostlarıma ve çalışma arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Bu tezi hayatımın anlamı anneme, varlığını her daim hissettiğim merhum babama ve eşim Tuğba Şahin'e ithaf ediyorum.

Münir ŞAHİN

ÖZET

OKULUN ÇEVRE UNSURU OLARAK SOSYAL MEDYAYA İLİŞKİN YÖNETİCİ ÖĞRETMEN VE VELİ GÖRÜŞLERİ

ŞAHİN, Münir

Doktora, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mehmet ÜSTÜNER
Mayıs, 2017, XX+289 sayfa

Bu çalışmanın amacı, *Bir Okulun Çevre Unsuru Olarak Sosyal Medyaya İlişkin Yönetici, Öğretmen ve Veli Görüşlerini* değerlendirmektir. Bu araştırma, bir okulun çevre unsuru olarak sosyal medyaya ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır ve nitel araştırma desenlerinden olgubilim (fenomenoloji) desenine uygun olarak yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda bireylerin deneyimleri ve anlayışlarına ilişkin derinlemesine görüşmeler yapılmıştır.

Araştırmanın katılımcılarını Malatya il merkezindeki kamu ve özel ortaokul ve lise düzeyindeki okullarda çalışan 26 yönetici, 45 öğretmen ve 29 öğrenci velisi oluşturmaktadır. Katılımcılar maksimum çeşitliliğe dayalı ölçüt örnekleme yöntemine göre belirlenmiştir. Çalışma için veriler katılımcı tanımlayıcı soruların da yer aldığı yöneticiler için 13, öğretmenler için 12, öğrenci velileri için 11 açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme sorularını belirlemek amacıyla literatür taraması yapılmış, uzman görüşleri alınmış ve bir pilot uygulama yapılarak formlara nihai şekilleri verilmiştir.

Görüşmeler için gerekli izinler alındıktan sonra gönüllülük esasına ve katılımcı belirleme ölçütlerine göre belirlenen katılımcılar ile görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilerek görüşmeciler tarafından yapılmıştır. Görüşmelerden elde edilen kayıtlar araştırmacı, yüksek lisans düzeyinde eğitimi olan 1 sosyolog ve 4 üniversite öğrencisi tarafından bir aylık bir zamanda çözümlenerek yazılı metin dosyasına

dönüştürülmüştür. Veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiş ve katılımcı görüşlerini somutlaştırma amacıyla katılımcı kod ve oranlarının frekans ve yüzdeler şeklinde gösterildiği tablolar oluşturulmuş ve yorumlanmıştır. Katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak katılımcı görüşleri ile tablolarda özetlenen bilgiler desteklenmiştir.

Araştırmanın sonucunda, sosyal medyaya ilişkin olarak okul yöneticileri, öğretmenler ve veliler çoğunlukla benzer görüşler belirtmişlerdir. Sosyal medyanın öğrenciler tarafından kullanım amacının “iletişim, bilgilendirme, sosyalleşme ve eğlence” olduğu katılımcı görüşleri ile ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte yönetici (%65) öğretmen (%78) ve veli (%72) katılımcıların çoğunluğunun sosyal medyayı iletişim amaçlı kullandıkları belirlenmiştir. Yönetici (%85) ve öğretmen (%87) katılımcıların neredeyse bütününe yakınının öğrencilerin sosyal medyayı eğitsel amaçlar dışında kullandıkları görüşünü ifade ettikleri görülmüştür. Velilere göre bu oran diğer katılımcılar ile karşılaştırıldığında (%41) oldukça düşüktür. Katılımcıların öğrencilerin davranışlarını yapılan olumlu paylaşımların etkilediği görüşünde oldukları görülmüştür. Yönetici, öğretmen ve velilerin öğrencilerin kendilerini geliştirme, insan ilişkilerinde gelişme, derslerle ilgili bilgi toplama gibi olumlu davranışlar göstermekle birlikte, küfürlü dil kullanılması, kötüyü merak etme, boşa zaman harcama, hırçınlaşma gibi olumsuz etkilerinin de olduğunu belirtmişlerdir.

Sosyal medyanın akademik başarıya olumlu katkılarına ilişkin olarak yönetici, öğretmen ve velilerin çoğunluğunun benzer görüşleri olduğu gözlenmesinin yanı sıra, bilgiye ulaşma, dünyayı tanıma, ders sunumları ve materyalleri kullanmaya ilişkin görüşlerin yoğunluk kazandığı görülmüştür. Akademik başarıya sosyal medyanın olumsuz etkileri üzerinde katılımcıların yarıdan fazlası benzer görüşler belirtmişlerdir. Yöneticiler %50, öğretmenler %60 ve veliler %52 oranında sosyal medyanın akademik başarıyı olumsuz etkilediği görüşünü paylaşmıştır. Katılımcılara göre sosyal medya boşa zaman harcama, bağımlılık oluşturma, kitap okumama ve ders çalışma motivasyonunu düşürme gibi önemli olumsuzluklar doğurabilmektedir. Beceri gelişimine ilişkin de benzer görüşler olduğu görülmüştür. Sosyal medyanın öğrencilerin becerilerine olumlu etkisi konusunda katılımcılar teknolojiyi kullanma, araştırma, el becerisini geliştirmeyi ifade etmişlerdir.

Katılımcılardan yöneticilerin %58'i, öğretmenlerin %64'ü, ve velilerin %86'sı sosyal medyayı bir öğrenme-öğretme aracı olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Benzer şekilde sosyal medyanın iletişime katkı sağladığı ortaya çıkmıştır. Katılımcılar sosyal medyanın yönetici, öğretmen, öğrenci ve veli ile iletişime geçmede önemli bir araç olduğunu ve bu konuda katkılarının olduğunu ifade etmişlerdir.

Bilgi edinme, kaynak bulma, eğitimi destekleyen görsellere ulaşma, güncel bilgiyi takip edebilme sosyal medyanın eğitimi destekleyen önemli artıları olarak ortaya çıkmıştır. *Zaman kaybı, bağımlılık, istenmeyen içerik, denetimsiz olması, sosyal kültürel hayatı olumsuz etkilemesi, iletişim bozukluğu* gibi faktörlerin eğitim engellediği ortaya çıkmıştır. Sosyal medyanın bir öğrenme ve öğretme aracı olarak kullanımına ilişkin katılımcıların *insanların bilinçlendirilmesini, sosyal medya eğitiminin verilmesi gerektiğini, bir denetim mekanizmasının geliştirilmesini, faydalı içerik paylaşımının teşvik edilmesi, okullarda sosyal medya uzmanlarının bulundurulması* gibi önerilerde buldukları görülmüştür. Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak, sosyal medyanın bir öğrenme-öğretme aracı olarak daha fazla desteklenmesi, öğretim aracı olarak kullanımına yönelik yeni yöntem ve tekniklerin geliştirilmesi, eğitim öğretim amaçlı içerik oluşturma ve bunların paylaşımının teşvik edilmesi, sosyal medya kullanımına yönelik bilinç düzeyini artırmak ve tehlikelere karşı öğrencilerin daha bilinçli hareket etmelerini sağlamak için sosyal medya dersinin konması gibi öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Sosyal Medya, Eğitim, Okul Çevresi, Akademik Başarı, İletişim, Destekleyici ve Engelleyici Sosyal Medya.

ABSTRACT

OPINIONS OF SCHOOL ADMINISTRATORS, TEACHERS AND PARENTS ABOUT SOCIAL MEDIA AS A PART OF SCHOOL ENVIRONMENT

ŞAHİN, Münir

PhD, Inonu University, Institute of Educational Sciences
Administration and Supervision of Education

Advisor: Associate Professor Mehmet ÜSTÜNER
May, 2017, XX+289 pages

The aim of this research is to evaluate *the Opinions of School Administrators, Teachers and Parents about the Social Media as a Part of School Environment*. This study aims to identify the opinions of school administrators, teachers and parents about the social media as a component of a school, and phenomenological research design among the qualitative research designs was used. In accordance with this goal, about the experience and understanding of the participants a depth interview was done.

The participants of the study were composed of 26 school administrators and 45 teachers working in public or private secondary or high schools in the province of Malatya and 29 parents who have at least one student in one of these schools. Participants to this study were identified with maximum variation and criterion sampling method. The data for the study were collected with semi-structured interview form in which there were questions to identify the participants in addition to open ended 13 questions for the school administrators, 12 questions for the teachers, and 11 questions for the parents. To determine the interview questions, the literature about the topic were reviewed, experts' opinions about the topic were taken and a pilot application was done to determine the final interview form.

After taking the necessary permissions for the interviews, participants who were determined in accordance with willingness and criterion to identify the participants were interviewed by the researcher himself and all the interviews were recorded. The researcher, a sociologist with MA degree and four undergraduate university students spent five weeks to transform recorded voice documents to written text documents. Content analysis method was used during the analyses of the data and the tables in which themes and categories were given with frequencies and percentages to make the analyses more tangible were formed and interpreted. The tables were supported by the direct quotations from the participants' original statements.

As a result of the research, similar opinions were stated by the school administrators, teachers and parents about social media. With the opinions of the participants, it was revealed that social media is being used for "communication, informing, socializing and entertainment". In addition to this, the majority of the school administrators (65%), teachers (78%) and parents (72%) were identified that they use social media for communication. It was observed that almost all of the administrators (85%) and teachers (87%) stated that students do not use the social media for educational goals. The percentage about this topic for the parents was quite low (41%) as compared to other participants. It was identified that students' behaviours were affected by the positive things shared on social media. Together with some positive effects like developing themselves and human relations, collecting materials for their lessons, some bad behaviours like profane language, wondering about the bad, wasting time, getting ill-tempered were also identified.

With the agreement of the majority of administrators, teachers and parents on the positive effects of social media on academic success, the opinions about reaching the information, getting familiar with the world, using lesson presentations and materials have gained intensity. More than half of the participants agreed on the negative effects of social media on academic success. 50% of the school administrators, 60% of the teachers and 52% of the parents in the study have the opinion that social media affects academic success negatively. According to the participants of the study, social media may lead to wasting time, addiction, not reading books and decreasing the motivation to study lessons. Also there are similar opinions about skill development. Some of the important positive findings about the skill

development of social media on students stated by the participants are using the technology, developing research skills, and improving handcraft skills.

58% of the administrators, 65% of teachers and 86% of the parents among the participants agreed on using social media as an instructional material for learning and teaching. Similarly, it was found that social media contributes to communication; especially when the social media was observed to have important contributions to communication with administrators, teachers, students and parents.

Having knowledge, finding academic materials, reaching the visuals supporting the school topics, following the up-to-date information are identified as important supportive contributions of social media to education. *Wasting time, addiction, undesirable content, having no supervision, affecting social and cultural life negatively, causing communication breaks* are the factors identified as disruptors of education. About the use of social media as an instructional tool for learning and teaching, the participants to the study suggested raising awareness, giving social media education, developing a supervision mechanism, promoting sharing beneficial content and having a social media specialist in schools. Some suggestions in parallel with the results of the study, like supporting social media as a means of instruction, developing new methods and techniques, encouraging creating, developing and sharing instructional materials, implementing a social media lesson in schools to develop a consciousness about the use of social media and ensuring students' conscious behaviours in dangerous situations were developed.

Key Words: *Social Media, Education, School Environment, Academic Success, Communication, Supportive and Disruptive Social Media.*

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
KABUL ve ONAY	iii
ONUR SÖZÜ.....	iv
TEŞEKKÜR.....	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	x
İÇİNDEKİLER	xiii
TABLolar LİSTESİ.....	xviii

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu.....	2
1.2 Problem Cümlesi	9
1.3 Alt Problemler.....	9
1.4 Sayıtlar.....	9
1.5 Sınırlılıklar	9
1.6 Tanımlar	10
1.7 Araştırmanın Önemi	12

BÖLÜM II

KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	16
2.1 Okul Çevresi	29
2.1.1 Destekleyici ve Engelleyici Okul Çevresi	35
2.1.1.1 Destekleyici ve Engelleyici Aile Özellikleri.....	35
2.1.1.1.1 Destekleyici Aile Özellikleri.....	38
2.1.1.1.2 Engelleyici Aile Özellikleri.....	42
2.1.1.1.3 Aile Katılımını Artırma Yolları.....	46
2.1.1.2 Destekleyici ve Engelleyici Yönetici Özellikleri.....	47
2.1.1.3 Destekleyici ve Engelleyici Öğretmen Özellikleri.....	56

2.1.1.4 Destekleyici ve Engelleyici Öğrenci Özellikleri	62
2.1.1.5 Destekleyici ve Engelleyici Sosyal ve Kültürel Özellikler	65
2.1.1.6 Destekleyici ve Engelleyici Fiziksel Özellikler	69
2.1.1.7 Destekleyici ve Engelleyici Sosyal Medyanın Özellikleri	77
2.1.1.7.1 Sosyal Medyanın Destekleyici Özellikleri	85
2.1.1.7.2 Sosyal Medyanın Engelleyici Özellikleri	88

BÖLÜM III

YÖNTEM	92
3.1 Araştırmanın Deseni.....	92
3.1.1 Olgubilim (Fenomenoloji) Deseni	93
3.2 Araştırmanın Katılımcıları	95
3.2.1 Katılımcı Özellikleri.....	98
3.3 Veri Toplama Araçları.....	101
3.3.1 Yarı Yapılandırılmış Görüşme.....	101
3.3.2 Veri Toplama Aracının Geçerlik ve Güvenilirliği	104
3.4 Pilot Uygulama	105
3.5 Araştırmacının Rolü.....	105
3.6 Verilerin Toplanması.....	106
3.7 Nitel Verilerin Analizi.....	107
3.8 Çalışmanın Geçerlik ve Güvenilirliği.....	109

BÖLÜM IV

BULGULAR ve YORUM	115
4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	115
4.1.1 Sosyal Medyanın Amaçlarına İlişkin Yönetici Görüşleri	115
4.1.2 Okul Yöneticilerinin Sosyal Medyayı Kullanma Amaçları.....	117
4.1.3 Sosyal Medyanın Yönetimsel İşlevlerde Kullanımına İlişkin Yönetici Görüşleri	118
4.1.4 Öğrencilerin Sosyal Medyayı Amacına Uygun Kullanıp Kullanmadıklarına İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşleri	120
4.1.5 Sosyal Medyanın Öğrencilerin Davranışlarına Etkisine İlişkin Yönetici Görüşleri.....	122

4.1.6 Sosyal Medyanın Akademik Başarı ve Beceri Gelişimine Katkısına İlişkin Yönetici Görüşleri	125
4.1.7 Sosyal Medyanın Bir Öğrenme-Öğretme Aracı Olup Olmadığına ve İçeriğine İlişkin Yönetici Görüşleri	128
4.1.8 Sosyal Medyanın İletişime Katkısına İlişkin Yönetici Görüşleri	131
4.1.9 Sosyal Medyanın Eğitimi Destekleyici ve Engelleyici Özelliklerine İlişkin Yönetici Görüşleri	133
4.1.10 Sosyal Medyanın Yönetimsel İşlevleri Destekleyici ve Engelleyici Özelliklerine İlişkin Yönetici Görüşleri	138
4.1.11 Sosyal Medyanın Eğitim Amaçlı Kullanımına İlişkin Yönetici Önerileri.....	140
4.2 Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	143
4.2.1 Sosyal Medyanın Amaçlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri	144
4.2.2 Öğretmenlerin Sosyal Medyayı Kullanma Amaçları.....	145
4.2.3 Sosyal Medyanın Öğretmenlere Sağladığı Faydalara İlişkin Öğretmen Görüşleri	147
4.2.4 Öğrencilerin Sosyal Medyayı Amacına Uygun Kullanıp Kullanmadıklarına İlişkin Öğretmen Görüşleri	150
4.2.5 Sosyal Medyanın Öğrencilerin Davranışlarına Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri	152
4.2.6 Sosyal Medyanın Akademik Başarı ve Beceri Gelişimine Katkısına İlişkin Öğretmen Görüşleri	156
4.2.7 Sosyal Medyanın Bir Öğrenme ve Öğretme Aracı Olup Olmadığına İlişkin Öğretmen Görüşleri	160
4.2.8 Sosyal Medyanın İletişime Katkısına İlişkin Öğretmen Görüşleri	164
4.2.9 Sosyal Medyanın Eğitimi Destekleyici ve Engelleyici Özelliklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri	168
4.2.10 Sosyal Medyanın Eğitim Amaçlı Kullanımına İlişkin Öğretmen Önerileri	172
4.3 Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorumlar	176
4.3.1 Sosyal Medyanın Amaçlarına İlişkin Veli Görüşleri	176
4.3.2 Velilerin Sosyal Medyayı Kullanım Amaçları.....	178

4.3.3 Öğrencilerin Sosyal Medyayı Amacına Uygun Kullanıp Kullanmadıklarına İlişkin Veli Görüşleri	179
4.3.4 Sosyal Medyanın Öğrencilerin Davranışlarına Etkisine İlişkin Veli Görüşleri	181
4.3.5 Sosyal Medyanın Akademik Başarı ve Beceri Gelişimine Katkısına İlişkin Veli Görüşleri	185
4.3.6 Sosyal Medyanın Bir Öğrenme ve Öğretme Aracı Olup Olmadığına İlişkin Veli Görüşleri	190
4.3.7 Sosyal Medyanın İletişime Katkısına İlişkin Veli Görüşleri.....	193
4.3.8 Sosyal Medyanın Eğitimi Destekleyici ve Engelleyici Özelliklerine İlişkin Veli Görüşleri	196
4.3.9 Sosyal Medyanın Eğitim Amaçlı Kullanımına İlişkin Veli Önerileri....	201
4.4 Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorumlar....	204
4.4.1 Sosyal Medyanın Amacına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması	204
4.4.2 Öğrencilerin Sosyal Medyayı Amacına Uygun Kullanıp Kullanmadıklarına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması	206
4.4.3 Sosyal Medyanın Öğrencilerin Davranışlarına Etkisine İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması	209
4.4.4 Sosyal Medyanın Akademik Başarı ve Beceri Gelişimine Katkısına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması	211
4.4.5 Sosyal Medyanın Bir Öğrenme-Öğretme Aracı Olup Olmadığına ve İçeriğine İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	215
4.4.6 Sosyal Medyanın İletişime Katkısına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması	218
4.4.7 Sosyal Medyanın Eğitimi Destekleyen ve Engelleyen Özelliklerine İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması	220
4.4.8 Sosyal Medyanın Eğitim Amaçlı Kullanımına ilişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Önerilerinin Karşılaştırılması	224

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER	228
Sonuçlar	230
Öneriler	242
KAYNAKÇA	245
EKLER	281
EK: 1 Araştırma izni.....	282
EK: 2 Yönetici ve Öğretmen Görüşleri Uzman Görüşü Formu	284
EK: 3 Veli Görüşleri Uzman Görüşü Formu.....	286
EK: 4 Sosyal Medyaya İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	288
Ek: 5 Sosyal Medyaya İlişki Veli Görüşleri Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	289

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1: Türkiye'de 15 Yaş Üzerindeki Kullanıcıların İnternet'te Zaman Geçirdikleri İlk 10 Site	80
Tablo 2: Yönetici Katılımcı Özellikleri.....	98
Tablo 3: Öğretmen Katılımcı Özellikleri	99
Tablo 4: Veli Katılımcı Özellikleri	100
Tablo 5: Okul Yöneticilerine Göne Sosyal Medyanın Amaçları.....	116
Tablo 6: Okul Yöneticilerinin Sosyal Medyayı Kullanma Amaçları.....	117
Tablo 7: Sosyal Medyanın Yönetmel İşlevlerde Kullanımına İlişkin Yönetici Görüşleri	119
Tablo 8: Öğrencilerin Sosyal Medyayı Amacına Uygun Kullanıp Kullanmadıklarına İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşleri	121
Tablo 9: Sosyal Medyanın Öğrencilerin Davranışlarına Etkisine İlişkin Yönetici Görüşleri	123
Tablo 10: Sosyal Medyanın Akademik Başarıya Katkısına İlişkin Yönetici Görüşleri	125
Tablo 11: Sosyal Medyanın Beceri Gelişimine Katkısına İlişkin Yönetici Görüşleri	127
Tablo 12: Sosyal Medyanın Bir Öğrenme-Öğretme Aracı Olup Olmadığına ve İçeriğine İlişkin Yönetici Görüşleri	129
Tablo 13: Sosyal Medyanın İletişime Katkısına İlişkin Yönetici Görüşleri ...	131
Tablo 14: Sosyal Medyanın Eğitimi Destekleyen ve Engelleyen Özelliklerine İlişkin Yönetici Görüşleri	134
Tablo 15: Sosyal Medyanın Yönetmel İşlevleri Destekleyici ve Engelleyici Özelliklerine İlişkin Yönetici Görüşleri	138
Tablo 16: Sosyal Medyanın Eğitim Amaçlı Kullanımına İlişkin Yönetici Önerileri	141

Tablo 17: Öğretmenlere Göre Sosyal Medyanın Amaçları	144
Tablo 18: Öğretmenlerin Sosyal Medyayı Kullanım Amaçları.....	146
Tablo 19: Sosyal Medyanın Öğretmenlere Sağladığı Faydalara İlişkin Öğretmen Görüşleri	148
Tablo 20: Öğrencilerin Sosyal Medyayı Amacına Uygun Kullanıp Kullanmadıklarına İlişkin Öğretmen Görüşleri	150
Tablo 21: Sosyal Medyanın Öğrencilerin Davranışlarına Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	153
Tablo 22: Sosyal Medyanın Akademik Başarıya Katkısına İlişkin Öğretmen Görüşleri	157
Tablo 23: Sosyal Medyanın Beceri Gelişimine Katkısına İlişkin Öğretmen Görüşleri	159
Tablo 24: Sosyal Medyanın Bir Öğrenme ve Öğretme Aracı Olup Olmadığına İlişkin Öğretmen Görüşleri	161
Tablo 25: Sosyal Medyanın İletişime Katkısına İlişkin Öğretmen Görüşleri...	165
Tablo 26: Sosyal Medyanın Eğitimi Destekleyen ve Engelleyen Özelliklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	169
Tablo 27: Sosyal Medyanın Eğitim Amaçlı Kullanımına İlişkin Öğretmen Önerileri	173
Tablo 28: Velilere Göre Sosyal Medyanın Amaçları	176
Tablo 29: Velilerin Sosyal Medyayı Kullanım Amaçları.....	178
Tablo 30: Öğrencilerin Sosyal Medyayı Amacına Uygun Kullanıp Kullanmadıklarına İlişkin Veli Görüşleri	180
Tablo 31: Sosyal Medyanın Öğrencilerin Davranışlarına Etkisine İlişkin Veli Görüşleri.....	182
Tablo 32: Sosyal Medyanın Akademik Başarıya Katkısına İlişkin Veli Görüşleri	186
Tablo 33: Sosyal Medyanın Beceri Gelişimine Katkısına İlişkin Veli Görüşleri	188
Tablo 34: Sosyal Medyanın Bir Öğrenme ve Öğretme Aracı Olup Olmadığına İlişkin Veli Görüşleri	191
Tablo 35: Sosyal Medyanın İletişime Katkısına İlişkin Veli Görüşleri	194

Tablo 36: Sosyal Medyanın Eğitimi Destekleyen ve Engelleyen Özelliklerine İlişkin Veli Görüşleri	197
Tablo 37: Sosyal Medyanın Eğitim Amaçlı Kullanımına İlişkin Veli Önerileri	202
Tablo 38: Sosyal Medyanın Amaçlarına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması	205
Tablo 39: Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Velilerin Sosyal Medyayı Kullanım Amaçlarının Karşılaştırılması	205
Tablo 40: Öğrencilerin Sosyal Medyayı Amacına Uygun Kullanıp Kullanmadıklarına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması	207
Tablo 41: Sosyal Medyanın Öğrencilerin Davranışlarına Etkisine İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	209
Tablo 42: Sosyal Medyanın Akademik Başarıya Katkısına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	212
Tablo 43: Sosyal Medyanın Beceri Gelişimine Katkısına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması.....	214
Tablo 44: Sosyal Medyanın Bir Öğrenme ve Öğretme Aracı Olup Olmadığına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması	216
Tablo 45: Sosyal Medyanın İletişime Katkısına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması	219
Tablo 46: Sosyal Medyanın Eğitimi Destekleyen Özelliklerine İlişkin Yönetici, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması	221
Tablo 47: Sosyal Medyanın Eğitimi Engelleyen Özelliklerine İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması	222
Tablo 48: Sosyal Medyanın Eğitim Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Önerilerinin Karşılaştırılması.....	225

BÖLÜM I

GİRİŞ

Okullar, insanların davranışlarını belli bir programa uygun bir şekilde değiştirme kurumlarıdır. Öğretim programları okulların davranış değiştirmede izleyeceği yolu tanımlarken öğretmenler ise bu programların birer uygulayıcılarıdır. Günümüzde eğitilmiş insan gücüne duyulan ihtiyacın artmasıyla birlikte okullara düşen görev ve sorumluluklar da artmaktadır. İnsanların çoğu ihtiyaçlarını oturdukları yerden karşılayabildikleri dijital çağda sanal dünya bireylerin hayatında önemli bir yer işgal etmektedir. Türkoğulu (2008: 13) bir işe girebilmek için aranan şartların daha özel ve farklılık gerektirecek bilgi ve beceriler gerektirmesi ile birlikte okula düşen görevlerin farklılaştığını ifade etmektedir. Gümüş, Kurt, Güney-Ermurat ve Feyetörbay (2011: 428)'a göre ise okul, "öğretim faaliyetlerinin organize bir şekilde yürütülmesi amacıyla yapılandırılmış" bir alt sistemdir.

Yıllardır okullarda öğrenci başarısını artırmaya yönelik birçok çalışma (Köse, 1990; Özmen, Aküzüm, Sünkür ve Baysal, 2011; Philips, 1997; Receptoğlu, 2008; Roy, 2014; Strathdee, 2007) yapılmıştır. Bu çalışmaların bir çoğu eğitimi etkileyen değişkenler olarak başarılı öğretmen özelliklerine, yaş, cinsiyet, ekonomik durum, eğitim-öğretim yöntemi, motivasyon, gelişim, beklentiler, tutum, sınıf yönetimi gibi konulara odaklanmıştır. Ancak bunların her biri ayrı ayrı öğrenci başarısını, motivasyonunu, tutumunu, özsaygısını etkileyebilecek değişkenler olarak görülebilirken tek birine odaklanılması istenilen sonucu vermeyebilir. Çünkü öğretim karmaşık bir iştir. Bazı değişkenler ya da başarılı bulunan durumlar farklı amaçları ve öğrencileri olan okullarda ve farklı çevrelerde işe yaramayabilirler. Balcı (2001: 134)'nın da ifade ettiği gibi, "öğrenci başarısı sınıftaki öğretim ile okul, ulusal politika

ve ev çevresi arasındaki” uyuma bağlıdır. “Okul düzeyindeki okul etkililiği faktörleri, etkili öğretimi destekler ya da engelleyebilir”.

“Öğrenci başarısı, öğrenciler, anne-babalar, öğretmenler, yöneticiler tüm vergi veren vatandaşların ortak sorumluluğudur” diyerek Lunenburg ve Ornstein (2013: 444) eğitimden tüm toplumun sorumlu olduğunu, ve pek çok değişkenin öğrenci başarısını etkileyebileceği vurgulamışlardır. Woolley, Grogan-Kaylor, Gilster ve Karb (2008: 133) okul başarısının çocukların önemli bir gelişim göstergesi olduğunu ve son yıllarda okul başarısının çok farklı çevresel faktörlerden, sosyal süreçlerden, aile, okul ve komşulardan etkilendiğini gösteren çalışmaların olduğunu ifade etmişlerdir. Dönmez (2001: 63) ise okulun içinde bulunduğu çevre ile bütünleşmesi, etkili ve verimli bir yönetim anlayışının en önemli etkenlerinden biri olduğu gibi demokratikliğin de bir gereği olduğunu belirtmiştir.

Okulların etkili olması için birçok faktörün göz önünde bulundurulması gerekir. Okul müdürü ve yardımcıları, öğretmenler, öğrenciler, çevre, okulun fiziksel yapısı, eğitim teknolojisi, eğitim öğretim süreci ve eğitim-öğretim ortamı okulun etkililik boyutları içerisinde yer almaktadır. Okulun etkili olabilmesi için bütün boyutları ile verimli, etkili ve eğitim öğretime dönük olması gerekir (Helvacı ve Aydoğan, 2011: 44). Cheng ve Wong (1996: 33) tarafından etkili okul özelliklerini belirlemek amacıyla Asya’daki okullarda yapılan çalışmada çevrenin desteği, öğretmenin profesyonelleşmesi, okulun her alanda kaliteye yönelmesi, başarı konusunda yüksek beklentiler ortak boyutlar olarak ortaya çıkmıştır. Etkili okul için çevrenin desteğinin sağlanmasının önemli olduğu görülmektedir.

1.1 Problem Durumu

Bir ülkenin geleceği için son derece önemli olan eğitimin büyük bir bölümünün okullarda verilmeye çalışılmasından dolayı, okullarda verilen eğitimi etkileyen destekleyici ve engelleyici çevresel faktörlerin önemi bir kat daha artmaktadır. Bu noktada okulun tek başına işlevselliğinin yanı sıra çevresinin de bu faaliyete katkıda bulunması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Başaran (1990: 163)’a göre toplumda “suç işlemeyi ve suça yönelmeyi destekleyen, besleyen aile, mahalle, okul ve toplum koşullarını, ne kadar değiştirmek olanaklıysa, o kadar değiştirilmelidir. Çünkü bu

uğraşlar, çocuğun suç işlemesiyle kendine ve topluma yaptığı zararlardan daha pahalıya mal olamayacaktır” demektedir.

Sosyal bir varlık olarak tanımlanan insanın hayatında iki tür sosyal rolle karşılaştığını vurgulayan Kağıtçıbaşı (1983), bu rolleri “verilmiş ve kazanılmış roller” olarak adlandırmıştır. Bireyin doğuştan gelen biyolojik özelliklerini verilmiş roller olarak tanımlayan araştırmacı, kazanılmış rollerin ise kişinin çalışmasına, öğretimine, mesleğine göre ve hayatın akışı içinde kazanıldığını belirtmiştir. Tezcan (1984) ise sosyalleşme yolu ile kişinin sosyal sistem içindeki rolünü öğrendiğini, bireyin sistem içinde iyi ilişkiler içinde olabilmesi için rollerini iyi öğrenmesi gerektiğini belirtmiştir.

Bandura (1986) *Sosyal Öğrenme Teorisi* ile aslında çevresel faktörlerin önemini vurgulamış, modelleme (modelling) olarak ifade ettiği öğrenme yöntemi ile bireylerin başkalarını model alarak da öğrendiklerini vurgulamıştır. Çocukların modelleme yoluyla edindikleri davranışlar dış çevre ve aile tarafından pekiştirilip ödüllendirildikçe bu davranışlar daha sıklıkla tekrarlanabilir. Bu aslında okul içinde ve dışında öğrencinin karşılaşılabileceği rol modellerinin çok önemli olduğunu göstermek açısından önemlidir. Öğrenciye ne kadar sağlıklı ve doğru modeller sunulabilir, ne kadar okulda almış olduğu eğitimi destekleyici model ve olaylarla karşılaşması olanaklı olursa o kadar öğrendiklerini pekiştireceği söylenebilir. Başaran (1990: 167) bireyin öğrenme çevresi konusunda “bireyin gizil güçlerini ortaya çıkarmaya elverişli çevre etkileriyle karşılaşması, kendisini etkileyen çevre karşıtları ile etkileşerek yaşantılar kazanması, yaşantıları yoluyla öğrendiklerini yaşamak için uygulaması” gerektiğini belirtmektedir.

Aydın (2004)’a göre okulun topluma mal olması gerekir. Okulla toplum arasında etkileşim olmalı, okulun etkinliklerin merkezinde olabilmesi için hafta sonları ve akşamları halka açık olmalıdır. Öğrencilerin dışında yetişkin ve gençlerinde etkinliklere katılmaları sağlanmalıdır. Okullar çevre kalkınmasını gençliğe yönelik sosyal çalışmalar, müzik, tiyatro etkinlikleri, oyun alanları, okuma-yazma öğretimi, yetişkin eğitimi, okuma odaları, spor çalışmaları gibi çok farklı alanlarda katkı sağlayabilir. Çevrenin de okula katkıda bulunması gerekir. Yerel yönetimler, özel kuruluşlar, STK’lar, meslek kuruluşları, diğer kamu kurumları ve özel yetenek sahipleri okula katkı sağlayabilirler. Okullarda halkla ilişkiler bağlamında yapılan

çalışmalar ile okulun çalışmaları halka duyurulurken, halkın okula olan güveni artırılabilir. Halkın maddi ve manevi desteği sağlanarak halk ile okul arasındaki iş birliği geliştirilebilir. Okulun çevreye katkılarını değerlendirmek, okul, ev ve çevreyi bütünleştirmek, okula ilişkin oluşan yanlış algıları düzeltmek ve eleştirilere cevap vermek, okul halk ilişkileri bağlamında ele alınması gereken konulardır. Bütün bu etkinlikleri yaparken teknoloji ve sosyal medya etkili bir şekilde kullanılabilir.

Demirbulak ve Schaffer'a göre okulun bir kamu hizmeti olarak kendinden beklenen görevleri yerine getirebilmesi, okulun yakın çevresi ile sıkı bir ilişki içinde bulunması ile gerçekleşebilir. Okulun kendi çevresi ile ilişki içinde yönetilmesi, amaçlarını daha kolay gerçekleştirmesine ve daha esnek bir hizmet sunmasına imkan sağlayacaktır (akt. Karataş, 2013: 18). Woolley vd. (2008: 133) okul başarısını etkileyen birçok çevresel faktör olduğunu, okul çevresinde yer alan ve birbirini etkileyen bu faktörlerin incelenmesinin ve birbirlerini nasıl etkilediklerinin ortaya çıkarılmasının özellikle politika yapıcılara, uygulamacılara ve öğrencilerin okullarda başarılarını artırmaya çalışan araştırmacılara önemli yardım sağlayacağını belirtmişlerdir. Okul çevresinde yer alan faktörler okulu ve onun işleyişini, dolayısıyla öğrenci başarısını etkilediğine göre, öğrencilerin başarısına etki eden çevresel faktörlerin de bilinmesi, eğitimcilere var olan durumun geliştirilmesi açısından önemli katkı sağlayacaktır.

Etkili okul olabilmek için “kurum olarak okula ve okul bölgesinin bulunduğu sosyal, politik, ekonomik çevreye dikkat edilmelidir.” Etkili okulların özelliklerinden biri de “*olumlu aile-okul iş birliğinde* ebeveynlerin okulun temel misyonunu desteklemeleri ve ona ulaşmalarına yardım etmede önemli rol oynamalarıdır.” Okul etkililiğini değerlendirme göstergeleri incelendiğinde ise birçok araştırmacının özellikle ilkokul düzeyindeki öğrenciler ile ilgili ebeveynlerin ve çevre halkının görüşlerini, okula bağlı programlara toplumun desteğini etkililik için birer kriter olarak belirtmektedirler (Lunenburg ve Orstein, 2013: 308). Etkili okulun temelinde öğrenci başarısı yer aldığına göre, okul başarısını ve öğrenci performansını etkileyen bir faktör olarak çevreyi göz ardı etmek mümkün değildir.

Pehlivan'a (2000: 108) göre okul ve çevre ilişkilerini; 1) Okul-aile iş birliği ve aile katılımının sağlanması, 2) baskı grupları ve gönüllü kişi ya da gruplarla ilişkiler,

3) okulun çevre kalkınmasına katkıda bulunması, 4) çevrenin eğitime desteğinin sağlanması ve halkla ilişkiler olarak dört başlık altında incelemek mümkündür. Adams (2002) okul toplum ilişkilerinin boyutlarını 1) öğretim programı desteği, 2) okul kaynaklarının tedarik edilmesi, 3) okulların yönetimi olmak üzere üç boyutta ele almıştır (akt. Çalık, 2007: 132).

Okulların birbirinden farklı çevrelere sahip oldukları, ülke genelinde şehirden şehre, ilçeden ilçeye, mahalleden mahalleye okul çevresinin değiştiği, okulun çevresini oluşturan toplumun farklı kültürel ve ekonomik yapıya sahip olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin hizmet ettikleri çevrenin dokusunu iyi tanımaları ve okul-çevre arasındaki iletişim bozukluklarına izin vermemeleri gerekir. Bu nedenle okul toplumun malı olan, toplum için var olan bir örgüttür. Okullar toplumdan soyutlanmış bürokratik örgütler olarak görülmemelidir. Okulun bulunduğu çevreden soyutlanması, onları asli işlevinden de uzaklaştırmakta ve okul adeta belli yaş gruplarındaki çocukların ve gençlerin belli saatlerde bulunmak zorunda oldukları mekanlar olarak görülmektedir. Okullar sadece diploma için gidilen yerler olarak görülmemelidir (Şişman ve Taşdemir, 2008).

Yiğit ve Bayrakdar (2006)'a göre *aile*, *okul* ve *çevre* çocuğun dünyasına yön veren üç önemli etkidir. Bu etkenlerin işlevlerini olumlu bir şekilde yerine getirmeleri daha mutlu bireylerin oluşması için gereklidir. Eğitim sadece okulda gerçekleşen bir süreç olarak düşünülmemelidir. Ev ve okul kadar bu kurumların içinde yer aldıkları çevre de eğitim sürecini büyük ölçüde etkiler. Okul bilgi edinmenin yanında, çocuğun kendisini çevresiyle uyumlu hale getirecek becerilerin kazanıldığı yerdir. İçinde bulunduğumuz çağda eğitim sistemleri; düşünen, düşündüğünü yorumlayan, yargılayan, sorgulayan, kendisine gerekli olan bilgilere ulaşma yollarını bilen ve bunları güncel yaşamında kullanabilen bireyler yetiştirmeyi hedefler. Bu hedeflerin gerçekleşmesinde okul ve çevresinin de önemli bir rolü vardır. Aydoğan (2006: 121)'ın da ifade ettiği gibi "Çevrenin özellikleri eğitimi ve öğrencinin başarısını etkilemektedir."

Öğrencilerin başarılarında okul-aile ve çevre etkenleri önemli bir yer tutmaktadır. Çocuklarının başarısı ile ilgilenmeyen, okul ile iş birliği içinde olmayan ailelere göre, çocukları ile ilgilenip onların sorunlarını çözmeye çalışan, okulla iş

birliği içinde olan ailelerin çocuklarının başarısı çok daha iyidir. Okul-aile iş birliği özellikle okulun etkili olması, öğrencinin duygusal, sosyal ve akademik açıdan başarılı olması ve gelişmesi için son derecede önemlidir (Rosenblatt ve Peled, 2002).

Zorunlu eğitim süresinin uzatılmasıyla birlikte, geçmişe oranla çocuklar günümüzde çok daha uzun bir zamanı okulda geçirmektedir. Bu nedenle çocuğun okuldaki eğitim-öğretiminin aile ve çevre tarafından da desteklenmesi gerekir. Okul başarısını artırmak sadece okulun değil aynı zamanda ailelerin de ortak sorunudur (Çalık, 2007; Tutkun ve Köksal, 2000: 216). “Okul eğitim örgütünün halkla yüz yüze gelinen kapısıdır. Okulun sorunları toplumu, toplumun sorunları da okulu doğdukları andan itibaren etkilerler” (Kolay, 2004: :1). Okulun sahip olduğu örgütsel özellikler ile birlikte eğitim yönetimindeki yeni gelişmeler okul ile çevre ilişkilerinin geliştirilmesini zorunlu hale getirmektedir (Çalık, 2007: 124).

Okul binalarının yapılmasında Karasolak (2009: 12)’ın da belirttiği gibi kullanıcıların gereksinimleri ve beklentileri doğrultusunda eğitim ortamları oluşturulmalı ve öğrencilerin gereksinimlerini karşılayacak sosyal, eğitsel ve fiziksel çevre düzenlemeleri geliştirilmelidir. Okul çevresi göze ve duyu sistemlerine zevk veren çocuk psikolojisine uygun bir şekilde onların yadırgayıp çekineceği ve onlara farklı gelecek her türlü yapı ve düzenden kaçınılarak düzenlenmelidir. Okul bireylerin tartışma deneyimi edindiği, karşılıklı iletişim kurdukları, deneyimleri paylaştıkları katılımcı insanların yetişmesine imkan sunan bir çevre oluşturmalıdır.

Okul, insanların eğitim ihtiyaçlarını, çevrenin yapısını inceleyerek belirler ve bu ihtiyaçları gerek örgün gerekse de yaygın eğitim yoluyla karşılamaya çalışır. Çevrenin ihtiyaç duyduğu insan kaynağını okul hazırlar. Böylece çevrenin ekonomik, sosyal kalkınması ve teknolojik gelişmesi için ihtiyaç duyulan insan kaynağını yetiştirir. Okul yönetimi tüm kamu kurumları ve sivil toplum örgütleri ile iletişim kurup, iş birliği yaparak bu etkinliklerin başarılı olmasını sağlar. Bunun için gerekli koordinasyonu sağlar ve çevreden gelen tepkileri dikkate alır (Taymaz, 2001, 197). Bu iş birliği ve koordinasyonu kullanmada sosyal medya ağının etkin kullanımı işleri kolaylaştırdığı gibi aynı zamanda günümüzde bir zorunluluk halini almıştır.

Eğitimin oluşabilmesi için bir çevreye ihtiyaç vardır. Öğrenci denilince sadece çevresi okuldan ibaret olan bir varlık aklımıza gelmemelidir. Okula gelmeden önce ve geldikten sonra okul dışında, öğrenci kendisini saran çevresi içinde, okulda öğrendiklerinden daha fazlasını öğrenir. Bu öğrendikleriyle okula gelen öğrencinin öğrendikleri, öğrencinin okuldaki öğrenmesini hem olumlu hem de olumsuz etkiler. “Bu etkilerin yararlı olanlarını öğrencinin eğitimi için kullanmak, zararlı olanların etkisinden de öğrenciyi kurtarmak” gerekir (Başaran, 1990: 167).

Çiloğlu (2006: 2)’un da ifade ettiği gibi “okulun en önemli özelliklerinden biri insan unsurunun ağırlıklı olması ve sosyal bir ortam içinde çevrenin bir parçası olarak varlığını sürdürmesidir.” Bu nedenle çevrenin eğitimi desteklemeye özendirilmesi gerekir. Eğitim programındaki bir değişikliğe karşı çevresel gruplar arasında çatışma yaşanabilir. Çevrenin eğitime etkisinin değerlendirilmesi yönetsel bir sorumluluktur. Yöneticilerin gereksinim duyulan eğitim programının desteklenmesi konusunda çevrenin yeteneğini geliştirme sorumluluğunu alması gerekebilir. Çevre de eğitim programları aracılığı ile yaşamın niteliğini geliştirmek isteyebilir. Okul yöneticileri okulun sunduğu hizmetin kalitesini artırmak isteseler bile çevrenin hazır olup olmadığı konusunda bilinçli olmaları gerekir. Çevrenin yeni gereklilikleri karşılama yeteneğini dikkate almak ve her iki boyutu da nesnel olarak değerlendirmek gerekecektir. Her okul çevresi diğer okul çevrelerinden ayrılır ve her çevrede hızlı ya da yavaş değişim konusunda baskılar vardır. Okulun tüm etkinlikleri, niteliklerine ve çevresel katmanlar tarafından onaylanma derecesine göre, açık yâda kapalı kontrole tabidir (Aydın, 1998: 186).

Okulun bir örgüt olarak bulunduğu çevre ile sürekli iletişim ve sağlıklı bir diyalog içinde bulunması sonuç alabilmek için önem arz etmektedir. Okulun amaçlarını gerçekleştirebilmesi için çevresi ile sürekli etkileşimde bulunması bir zorunluluktur (Aydın, 2002: 73).

21.yy yeni iletişim araçlarından birisi olan sosyal medya aracılığı ile öğrenciler yeni çevre edinip öğrenme ve paylaşma ortamı oluştururken diğer taraftan da bazı kötü amaçlı durumlarla karşılaşabilmekte (Özmen vd. 2011). Okul çevresinin yeni dış öğelerinden birisi olarak kabul edebileceğimiz sosyal medyanın okulda verilen eğitimi destekleyen ve engelleyen özelliklerinin olduğu söylenebilir.

2004 yılında ilk defa Web 2.0 teknolojisinin kullanılmaya başlamasıyla birlikte İnternet çok daha farklı bir boyut kazanmıştır. Bir oyuncak ya da araç olmanın ötesine geçen internet farklı uygulamalar (Facebook, Twitter, Youtube) nedeni ile sosyal bir boyut kazanmış ve bireylerin karşılıklı olarak anlık ileti paylaşımında bulunabilecekleri sosyal bir ortam haline gelmiştir. İnternetin sadece bir oyuncak ya da araç olmadan öte olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum internet kullanımının sosyal bir durum olmasına neden olmuştur (Düvenci, 2012: 43).

Sosyal medyayı “Katılımcılarının online ortamlarda kendilerini ifade etme, iletişime geçme, gruplara katılma ve bu ortamlara fikir, yorum ve yayınlarıyla katkıda bulunma imkanı sağlayan sosyal içerikli web siteleri” (Köksal ve Özdemir, 2013: 325) şeklinde tanımlamak mümkündür. Sosyal medya gerek içeriği, gerekse de kullanım kolaylığı nedeniyle her yaştan bireyin ilgi odağı durumuna gelmiştir. Sosyal medya araçları üzerinden video yayınlama, video izleme, müzik dinleme, müzik dosyalarının paylaşımı, farklı formatlarda dosya paylaşımı, karşılıklı bilgi alışverişinde bulunma gibi birçok özelliği ile okulun yeni dış çevre öğelerinden birisi olarak tanımlanabilir.

Sosyal medyanın okullarda kullanımı destekleyenler kadar, sosyal medyaya karşı çıkanlar da bulunmaktadır. Özellikle güvenlik problemleri yarattığını belirtenlerin olduğu, sosyal medyanın ticari bir amaçla ortaya çıkmış olmasının ve gelecekte nasıl bir yön izleyeceğinin bilinmemesinin bu alana ilişkin uzun dönemli planlamaların yapılmasında sıkıntılar yaratabileceğine ilişkin (Bynum 2011) kaygıları olanlar da bulunmaktadır.

Yapılan bir çalışmada (Rideout, Foehr ve Roberts, 2010) 8–18 yaşları arasındaki gençleri ortalama günlük 1.5 saatlerini okul dışı faaliyetlerle bilgisayar başında geçirdiklerini ve okul ödevlerini yapmak için ortalama 16 dakika ayırdıklarını ortaya koymuşlardır. Benzer görüşleri paylaşan Argın (2013: 185) ise sosyal medyada öğrencilerin çok fazla zaman harcadıklarını, eğitim açısından sosyal medyanın bir fırsata dönüştürülebileceğini ifade etmiştir.

Bu araştırmanın amacı; okulun çevre unsuru olarak, eğitimin temel paydaşları olan okul yöneticisi, öğretmen ve velinin sosyal medyanın eğitim-öğretim amaçlı kullanımına ilişkin görüşlerini belirlemek ve sosyal medyanın okulun geliştirilmesi,

eğitim ğretim aracı olarak daha etkili kullanılabilmesi için yönetici, ğretmen ve veli görüşleri doğrultusunda öneriler geliştirmektedir.

1.2 Problem Cümlesi

Bu alışmada “ Okulun evre unsuru olarak sosyal medyaya ilişkin yönetici, ğretmen ve veli görüşleri nelerdir?” sorusuna cevap aranacaktır.

1.3 Alt Problemler

1. Okulun evre unsuru olarak sosyal medyaya ilişkin yönetici görüşleri nelerdir?
2. Okulun evre unsuru olarak sosyal medyaya ilişkin ğretmen görüşleri nelerdir?
3. Okulun evre unsuru olarak sosyal medyaya ilişkin veli görüşleri nelerdir?
4. Okulun evre unsuru olarak sosyal medyaya ilişkin yönetici, ğretmen ve veli görüşleri arasında farklılık ve benzerlikler nelerdir?

1.4 Sayıtlar

Bu araştırmada aşağıdaki sayıtlardan hareket edilecektir.

1. Okul evresinin bir unsuru olarak sosyal medyanın eğitimi destekleyici ve engelleyici özellikleri vardır ve bu özellikler okul yöneticisi, ğretmen ve veli görüşleri ile görüşmeler yoluyla ortaya çıkartılabilir.

1.5 Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, 2015-2016 eğitim ğretim yılı bahar döneminde Malatya merkez ilçelerindeki özel ve kamu ortaokul ve lise düzeyindeki okullarda çalışan yönetici, ğretmen ve bu okullarda ğrencisi bulunan veli görüşleri ile sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

Bu araştırmada geçen kavramların işlevsel tanımları bu bölümde verilmiştir. Bu kavramlar tüm araştırma boyunca burada ifade edilen anlamda kullanılmıştır.

Bağımlılık: Bir kimseye veya şeye maddi ve manevi yönden aşırı bağlı olma durumu (TDK, 2016)

Bilgi kirliliği: Yanlış, yanıltıcı bilgi. Herhangi bir konuda aslını yansıtmayan bilgi, doğruluğu kanıtlanmamış spekülatif bilgi.

Facebook: Facebook Harvard niversitesinde bir ğrenci olan Mark Zuckerberg tarafından 2004 yılında kurulmuştur. Kurulduğu ilk yıllarda sadece Harvard niversitesi sınırları içinde bulunanlar öğrencileri ve hocalar üyelik yapabiliyorlardı. Sonraki yıllarda eğitim kurumlarının e-mail uzantısına sahip olan diğer kişi ve kurumlara yaygınlaşmıştır. Zaman içinde Facebook'a ye olma koşulları genişletilerek herkesin Facebook hesabını açmasının n açılmıştır. (zmen, 2013: 27).

Hi5: Hi5 de sosyal paylaşım sitelerinden bir tanesidir. Kişiler, Hi5 ile kendi profillerini oluşturabilir, arkadaşlarını bulabilir, onları ekleyebilir ve kendi fotoğraflarını paylaşabilirler. Hi5 zellikle, Orta Amerika, Romanya, Tunus, Peru, Kolombiya, Venezüella gibi ülkelerde ilk sıralarda bulunan bir arkadaşlık sitesidir. Farklı insanlarla tanışıp, değişik kültürler öğrenmek, farklı yerler, bölgeler hakkında bilgiler edinmek için oldukça faydalı bir sitedir ("Dijital Teknoloji", 2016).

İstenmeyen içerik: İstenmeyen içerik uygunsuz içeriği de kapsayan ancak paylaşımı doğru karşılanmayan özel bilgilerdir. Bu bilgiler bireyin kendine veya başkasına ait TC numarası, adresi gibi başkalarının bilinmesinin güvenlik sorunu doğurabileceği türden bilgiler içerebileceği gibi ahlaki olmayan içeriği de kapsar.

İletişim: İletişim, "Latince bir kelime olan "communicare" fiilinden gelmektedir. Anlamı ortak kıldadır." İletişim "iki birim arasında birbirine ilişkin mesaj alışverişidir" (Kkhmet, 2003). Kağıtbaşi (1988) ise iletişimi; bir "kaynaktan hedefe yöneltilen, tutum ve davranışı değiştirme amacını taşıyan bir haberleşme işi" olarak tanımlamıştır.

LinkedIn: Diğer paylaşım ağlarından farklı olarak “bu sosyal paylaşım ağı daha çok mesleklerle ve iş yaşamıyla ilgilidir. Sitenin hedef kitlesi iş arayanlardır. LinkedIn aracılığıyla kullanıcı, iş ilanları, haberler ve güncellemelere erişebilir.” Aynı meslek grubunda çalışan insanların bir araya gelmelerini veya ağ üzerinden iletişime geçmelerini ve dolayısı ile mesleki gelişimi teşvik eden bir ağıdır. LinkedIn dünya çapında 200 ülke ve bölgede dünyanın en büyük profesyonel sosyal iletişim ağıdır (<http://www.linkedin.com/>).

Myspace: Myspace, insanların daha çok sesli ve görüntülü (müzik ve video gibi) paylaşımlarda bulunma özelliği ile öne çıkan bir sosyal ağıdır. Bu sanal ortam kullanıcıların kendi denetimlerinde iletişim ve arkadaşlıklar kurmaya, kendi profillerin oluşturmaya, blog ve gruplar oluşturmaya, resim, müzik ve video paylaşımını destekleyen bir sosyal iletişim web sayfasıdır (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Myspac>).

Sosyal ağ: “Kullanıcıların kendileri ile ilgili kişisel haberleri verebileceği, arkadaş edinebileceği veya arkadaşları ile etkileşimli bir şekilde iletişim kurabileceği, resimlerini, videolarını paylaşabilecekleri, çeşitli etkinlikler düzenleyebilecekleri web sitelerine genel olarak sosyal ağ ya da sosyal paylaşım sitesi adı verilir.” (Aydoğan ve Akyüz, 2010: 26).

Sosyal medya: “Sosyal medya”; sosyal ağ sitelerini de kapsayan bir şemsiye terim (Scott, 2010: 38) olarak kullanılmaktadır. Correa, Hinsley ve Zúñiga (2010: 248) sosyal medyayı, sosyal ağ sitelerini de içeren, katılımcılarına etkileşim, iletişim ve paylaşım olanağı veren “dijital medya” olarak tanımlamıştır.

Twitter: Twitter hesaplarında, insanların düzenli bir blog gibi, paylaşım tarihine göre 140 karakterle sınırlı “tweetler”in paylaşımı ile sınırlı olan takipçilerine kişinin tweetler yolu ile yayın yapmasından oluşan, günümüzde de çok yaygın olarak kullanılan bir sosyal medya ağıdır (Ponter, 2012: 214).

Uygunsuz içerik: Müstehcen görüntü, resim, yazı, zararlı maddeler ve bunların yapılış ve kullanımına ilişkin öğrencinin yaşı ve konumu nedeniyle fiziksel ve psikolojik gelişimini etkileyecek, doğru olmayan davranışlara yönlendirebilecek

uygun olmayan doküman, belge, kaynak, video, görüntü gibi şeylere verilen genel bir kavramdır.

Youtube: Youtube Mayıs 2005'te kurulmuştur. Youtube üzerinden milyarlarca kişi üretilmiş orijinal videoları keşfetmekte, izlemekte ve paylaşmaktadır. Youtube aynı zamanda insanların birbirleriyle bağlantı kurması, bilgilenmesi ve tüm dünyadan diğer kullanıcılara ilham vermesi için bir forum, ayrıca orijinal içerik yaratıcıları ve büyük veya küçük çaplı reklam verenler için bir dağıtım platformu görevi görmektedir. ("Youtube", 2016).

1.7 Araştırmanın Önemi

Genelde okulların, özelde ise bireyin başarılı olabilmesi için çevre ile eşgüdümün sağlanması, çevrenin yakından izlenmesi, çevre ile olan iletişimin okula yansıtılması, okul dışı faaliyetlerin okuldaki eğitimi destekleyici niteliğe kavuşturulması noktasında okul yöneticilerine, öğretmenlere, ailelere, sosyal medyaya ve okul üzerinde etkiye sahip diğer dış çevre aktörlerine önemli görevler düşmektedir. Eğitimin en önemli boyutlarından birisi olan çevre değişkeninin göz ardı edilmesi durumunda eğitimden beklenen sonuçları almak mümkün olmayabilir. Okulların hedeflerini çevre ile paylaşması ve bu hedeflerin gerçekleştirilmesinde çevrenin bilgilendirilerek sürece katılması ile çevrenin desteği sağlanacak okulun çevreden, çevrenin de okuldan beklentilerinin gerçekleşmesi olanaklı olacaktır.

Eğitim kurumlarının çevreleri söz konusu olduğunda bu çevrenin sınırlarını keskin çizgilerle belirlemek mümkün değildir. Örgütlerin çevreleri ile olan ilişkileri son derece karmaşıktır. Bu nedenle bir örgütün çevresi ile olan kesin sınırlarını saptayabilmek ve çevresinin boyutlarını belirlemek çok zordur. Çevre ile kurmuş oldukları sürekli etkileşimden dolayı, örgütün içinde bulunduğu çevrenin yapısı ve özellikleri önemlidir (Aydoğan, 2006: 122). Ancak yakın ve uzak çevre olarak nitelendirebileceğimiz okul ve çevresinin öğrencilere okulda kazandırılan özelliklerin okul dışı ortamlarda da desteklenmesi, pekiştirilmesi, öğrencilerin daha tutarlı ve sağlıklı gelişimleri ve bilginin davranış haline gelebilmesi için önemli olduğu unutulmamalıdır.

Yirmi birinci yüzyıl bilgi ve teknoloji çağı olarak adlandırılmaktadır. Bu çağın getirmiş olduğu bilişim teknolojileri, kültürel, sosyal ve ekonomik yaşamı, öğrenme-öğretme sürecini olduğu kadar bireyler arasındaki etkileşimi de değiştirmiştir. Sosyal ağlar bu gelişmenin bir ürünü olarak ortaya çıkmış ve sosyal medya insanların iletişim biçimini farklı boyutlara taşıyarak milyonlarca kişiye her türlü bilgiyi özgürce paylaşabilme imkanı sunmaktadır. Her gün daha da yaygınlaşan sosyal ağların çok farklı amaçlarla etkin bir şekilde eğitim süreçlerinde kullanımı önemli görülmektedir. Sosyal medyanın ve sosyal ağların eğitim amaçlı kullanımlarına ilişkin yapılan çalışmalar çok kısıtlı olduğundan, bu alan ile ilgili çalışmaların yapılmasının önemi daha da artmaktadır.

Nitelikli insan yetiştirilmesinde en büyük görev eğitimi sistemine düşmektedir. Daha kaliteli bir eğitim seviyesine ulaşabilmek için okulların fiziki koşullarının düzeltilmesi, bilgi teknolojilerinin gerektirdiği araç ve gereçlerle donatılması yeterli görülmemektedir. Toplum bir bütün olarak ele alındığında, eğitimi bu bütünün dışında tutmak mümkün değildir. Gelecek kuşaklara istendik davranışların kazandırılmasında sadece okul temelli verilen eğitimi yeterli görüp, çocukların ailelerini, yetişkinleri, sosyal, ekonomik, politik çevreyi, okul dışı etkinlikleri, sosyal medyayı bu sürecin dışında tutmak olanaklı değildir. Bireyin eğitimi sadece özel olarak düzenlenmiş okullarla sınırlı değildir. Okul ile çevre iletişimi ve etkileşimi noktasında çevrenin okuldaki eğitimi destekleyici nitelikte olmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Yapılan eğitimin etkililiğini artırabilmek için sadece donanımlı sınıflara ihtiyacımız yoktur, aynı zamanda okuldaki eğitimi ve eğitim politikalarını destekleyici çevresel faktörlere de ihtiyaç vardır. Bütün bu nedenlerden dolayı, okul içinde yapılan eğitim-öğretim faaliyetlerinin niteliğini düşürücü ve artırıcı çevresel faktörlerin neler olduğu, destekleyici ve engelleyici okul çevresinin özellikleri, okul yöneticilerinin, uygulayıcıların okul çevresini dönüştürme konusunda neler yapabilecekleri konularında çalışmaların yeterli olmadığı ve bu tür çalışmalara ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.

Okul-çevre ilişkileri bağlamında yapılan çalışmalar incelendiğinde bu çalışmaların tamamına yakınının çevre kavramını aile ile sınırladıkları görülmektedir. Birçok araştırma bu bağlamda aile katılımının öğrenci başarısını artırdığı yönünde

sonuçlar çıkarırken, aile katılımı türleri ve diğere evre boyutlarıyla ilgili yeterli çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle evre kavramının daha geniş tutularak öğrencinin ve okulun doğrudan ve dolaylı etkileşimde bulunabileceği tüm faktörlerin engelleyici ve destekleyici özelliklerinin araştırılması alana katkı sağlayabilir.

Eğitim ortamı eğitimde kaliteyi artıran en önemli unsurlardan biridir. Eğitim ortamı, etkinliklerin konunun özelliğine göre etkileşimde bulunan personel, araç, gereç, tesis ve düzenlemelerden oluşan bir alandır. Eğitim ortamında bu öğelerden uygun bir şekilde yararlanıldığında öğrenmeye karşı ilginin artacağı, öğrenmenin kolaylaşacağı öngörülmektedir. Özellikle ağımızın yeni olgusu ve okulun yeni sosyal evre öğesi olarak tanımlayabileceğimiz sosyal medyaya ilişkin yapılan çalışmalar sosyal medya ve siyaset ilişkisi, toplumsal olaylarda sosyal medyanın rolü, sosyal medyanın bir ticari girişim olarak pazarlamadaki yeri üzerine odaklanmaktadır. Eğitim öğretime sosyal medyanın destekleyici veya engelleyici etkisi üzerine yapılmış çalışmalar sınırlıdır . Okulun yeni evre öğesi olarak görülebilecek sosyal medyanın eğitim-öğretimi destekleyici ve engelleyici özelliklerinin belirlenmesi, öğrencilerin ve öğretmenlerin, okul yöneticilerinin ve velilerin de kullandığı bu yeni çevreden etkili bir şekilde yararlanılması önemli görülmektedir. Diğere evresel faktörler kadar sosyal medyanın da okuldaki eğitimi destekleyici ve engelleyici özelliklerinin olduğu düşünölmektedir. Çünkü sosyal medya öğrencilerin ve diğere okul paydaşlarının zamanlarının önemli bir kısmını harcadıkları yeni bir evre unsuru haline gelmiştir.

Argın (2013: 186) sosyal ağları öğrencilerin her gün kullanarak çok fazla zamanlarını sosyal ağ sitelerinde harcadıklarını ve bu ağların “eğitimde etkili kullanımı sağlanarak, eğitim açısından bir fırsata dönüştürölebileceğini ifade etmiştir”. Argın; Milli Eğitim Bakanlığı’ nın sosyal medya ağlarını program geliştirme çalışmalarında ve ders müfredatlarını hazırlama sürecinde bir eğitim aracı olarak göz önünde bulundurmasının yararlı olacağını belirtmiştir. Sosyal medya ağlarının bir eğitim aracı olarak eğitim öğretim sürecinde etkili bir şekilde kullanılması öğretmenlere önerilmektedir.

Bu araştırma, ortaokul ve lise düzeyindeki okullarda görev yapan okul yöneticisi, öğretmen ve bu okullarda öğrencisi olan velilerin görüşlerini belirlemek bakımından önem taşımaktadır. Araştırma bulguları ile eğitimin okul dışında da

devam ettiği gerçeğinden hareketle, okulların çevresel özelliklerinin bilinmesi, engelleyici ve destekleyici okul çevresi özelliklerinin ve daha fazla destekleyici okul çevresi oluşturabilmek için sosyal medyanın nasıl kullanılması gerektiği noktasında neler yapılabileceğinin ortaya konması beklenmektedir. Yer ve zaman sınırlamasını ortadan kaldıran sosyal medyanın eğitim öğretim faaliyetlerindeki olumlu ve olumsuz etkilerini belirlemek önemli görölmektedir. Özellikle okulun temel paydaşları olan yönetici, öğretmen ve velilerin görüşleri doğrultusunda sosyal medyanın bir eğitim öğretim aracı olarak etkili kullanılmasına yönelik görüşlerin ve önerilerin belirlenmesi, bu doğrultuda yapılacak somut çalışmalarını etkileyeceği için bu çalışma önemli görölmektedir.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde okul çevresi ve sosyal medya ile ilgili günümüze kadar yapılmış araştırmalardan kısaca bahsedilmiş ve çalışma ile ilgili kavramsal bilgilere yer verilmiştir. Konu ile ilgili kaynaklar araştırmacı tarafından taranmış ve incelenen konu ile doğrudan ilgili çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Bununla birlikte özellikle okul çevresine yönelik bazı çalışmaların olduğu tespit edilmiş ve bu çalışmalardan yararlanılarak destekleyici ve engelleyici okul çevresinin özellikleri literatürle birlikte ele alınmıştır.

Tezcan (1984) kitabında okul-çevre ilişkilerine bir bölüm ayırmıştır. Bazı toplumlarda okul çevre ilişkilerinin uyumlu olduğunu belirten yazar, bazı toplumlarda ise okulun çevre ile çatışma halinde olduğunu belirtmiştir. Okulun çevresel sorunlardan soyutlanması gerektiğini vurgulayan *geleneksel okul tipi*, *topluluğun bir modeli* olan okul tipi ve *topluluk okulu* olmak üzere üç okul tipinin olduğunu belirten yazar, *topluluğun modeli* olan ve *topluluk okulu* olan bu iki okul tipinin de çevre ile uyumlu sıkı ilişkileri ve geniş işlevleri olduğunu belirtmiştir. Topluluğun modeli olan okul tipinde okul, toplumun basitleştirilmiş bir modelidir. Topluluk okulunda ise okul sadece okul çağındaki çocuklara değil bütün topluma hizmet eder. Tezcan (1984: 307)'a göre ülkemizde daha çok geleneksel okul tipi yer almaktadır. Okul ile çevre arasındaki ilişkiler sınırlı ve zayıftır.

Aslan (1994)'ın yapmış olduğu araştırmada ilkokul düzeyindeki öğrencilerin başarı ve başarısızlıklarında ailenin ekonomik, kültürel ve sosyal durumunun etkisi irdelenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre sosyal ve maddi açılardan üst ve orta düzeyde yer alan ailelerin çocuklarının daha uygun koşullarda olduğu, bu ailelerin çocukları ile daha ilgili olup onlar ile iletişimleri daha yapıcı ve üst düzeyde olduğu,

çocuğun gelişimine ve özerkliğine göre beklentiler içinde oldukları, okulda çocuğun yaptığı faaliyetlere ilgi gösterip, sınıf öğretmenleri ile iletişimlerinin iyi derecede olduğu belirlenmiştir. Sosyo-ekonomik düzeyi orta ve yüksek derecede olan bu ailelerin çocuklarının okuldaki akademik başarılarının da diğerlerine oranla çok daha iyi olduğu ortaya çıkmıştır. Sosyo-ekonomik açıdan olumsuz koşullara sahip ailelerin sunduğu yaşantının, çocuğun zeka gelişimini olumsuz etkilediği görülmüştür. Bu ebeveynlerin çocuklarından beklentileri çocuğun kendine güven ve özerklik gelişimini engelleyecek özellikte olup, öğretmenleri ile iletişimde yeterli düzeyde olmamaktadır. Çocuğun okuldaki başarısızlığı ile aile ortamı arasında ilişki olduğu bu çalışma ile incelenmiştir.

Titrek (1999) tarafından “İlköğretim Okullarının Çevre ile İlişkileri” başlıklı araştırma ile ilköğretim okullarının çevre ile ilişkilerinin ne düzeyde olduğu saptanmaya çalışılmıştır. İlköğretim okullarında çevre ile iletişime geçebilmek için yapılması gerekenlerin genellikle belirli plan ve program çerçevesinde yapılmaya çalışıldığı, buna rağmen ilköğretim okullarının çevre kalkınması, çevreye rehberlik etme ve çevrenin eğitimi gibi çalışmaları etkili bir düzeyde yapamadığı belirlenmiştir.

Akinoğlu (2002) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, internet kullanımının öğretmen adayları ve boş zamanlarını internet kafe ve kütüphanede geçirenler üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre araştırmacı, teknolojik gelişmelerin ve internetin bilginin ulaşılabilirliği konusunda yeni boyutlar açtığı, bu nedenle her açıdan çeşitlilikler içeren yeni bir dönemin başladığı, bu yeni dönemde, internetin eğitim sistemlerini, sosyalleşme sürecini, kişilik özelliklerini ve alışkanlıkları değiştirdiği sonucuna varmıştır.

Çelenk (2003) yaptığı çalışmada okul aile iş birliğinin öğrenci başarısı üzerine etkisini bu konuda yapılan araştırmaları dikkate alarak ele almış ve okul ile aile iş birliğinin gerçekleştirilebilmesine yönelik öneriler geliştirmiştir. Benzer öneriler Altun (2009; 574) tarafından da yapılmıştır. Çalışmada aile bakımı, şefkati, desteği ve okul ile düzenli iletişim içinde olmanın önemi vurgulanmış, ailelerin okul ve öğrenci ile ilgili konularda bilgilendirilmesi gerektiği, ailelerden çocuğun gelişimi konusunda mümkün olduğu kadar fazla yararlanılması gerektiği belirtilmiştir.

Aydın (2004) çalışmasında okul çevre ilişkilerinin temel boyutlarını a) okula ailenin katılımı, b) ailenin okul yönetimine katılımı, c) baskı grupları ile ilişkiler, d) okulun çevreye katkıları, e) çevrenin okula katkıları, f) halkla ilişkiler, g) yeni iletişim teknolojileri ve okul olarak yedi farklı boyut ile ilişkilendirerek çalışmıştır.

Kolay (2004) çalışmasında okul-aile- çevre iş birliğinin yeri ve önemini belirlemeyi amaçlamıştır. Konuya ilişkin yapılmış yerli ve yabancı çalışmalar incelenmiş ve Millî Eğitim Bakanlığı'nın ilgili mevzuatında da bu konu incelenerek mevcut durum ve bu konunun önemine dikkat çekilmiştir. Özellikle okul-aile- çevre arasında yeterince iş birliğinin sağlanamadığı Türk eğitim sisteminde bunda hem çevrenin ve ailenin hem de okulun etkisi olduğu ortaya konmuştur. Yeterince iş birliğinin sağlanamamasının öğrencileri olumsuz yönde etkilediği, çocukların kötü alışkanlıkları daha küçük yaşlarda edinmeye başladığı ve öğrenci başarısının düştüğü ortaya konmuştur.

Kalaycı (2005) yaptığı çalışmada okul ve sınıflarında, ilköğretim okulu öğrencilerinin hangi durumları sorun olarak algıladıklarını saptamıştır. Okul ve sınıf ortamı ile ilgili öğrencilerin problemlerinin saptanması eğitim programlarının iyileştirilmesine katkı sağlayacağı düşünülerek yapılan çalışmada iki problem durumu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin okul ve sınıf ortamında problem olarak gördükleri birinci sorun; öğrenciler arasındaki iletişimsizliktir. İkinci önemli problem ise sınıf-içi kurallara uyulmamasıdır.

Korkmaz (2005) ilköğretim okullarında örgütsel sağlık ile öğrenci başarısı arasındaki ilişkiyi konu alan bir araştırma yapmıştır. Araştırmaya göre okul çevresinin sağlığı ve sosyal ekonomik statü öğrencilerin başarı düzeylerini etkileyen bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır. Diğer bir ifade ile sağlıklı okul çevresi ve sosyal ekonomik statüsünün yeterli düzeyde olmaması başarısızlığı doğurmaktadır. Okul sağlığı ve sosyal ekonomik statü öğrencilerin başarı düzeylerini belirlemede tek etken olmamakla birlikte, sağlıklı okulların oluşturulması ve öğrencileri sosyal ekonomik statülerinin iyileştirilmesi akademik başarıya katkı sağlayabilir.

Çelik (2005) “Okul Aile İlişkilerinde Yaşanan Sorunlar” adlı çalışmasında ilköğretim birinci kademedeki görev yapan yönetici, öğretmen ve bu kademedeki

öğrencisi bulunan velilerin okul aile ilişkilerinde yaşadıkları problemlere ilişkin düşüncelerini almış, okul ile aile arasındaki problemleri ve beklentileri ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Öğretmenlerin okul-aile ilişkilerinde en fazla problem yaşadıkları konular; velilerin ders başarıları ile ilgilenmeleri ve çocuklarının sosyal ve duygusal davranışları ile ilgilenmemeleri, çocuklarına ilişkin olumsuzlukları kabullenmek istememeleri, okul ile görüşmelerini sadece çocukları ile ilgili bir problem ortaya çıktığında yapmalarıdır. Velilerin okul-aile ilişkilerinde en fazla problem yaşadıkları konular ise öğretmenler tarafından aile ziyaretlerinin yapılmaması, velilerin fikrinin okulla ilgili kararlarda alınmaması, okula velilerin yalnızca çocukları ile ilgili bir problem ortaya çıktığında çağrılmasıdır.

Gül (2006) ise yaptığı çalışmada okulun çevre ile olan ilişkilerini yönetici ve öğretmen algılarına bağlı olarak incelemeyi amaçlamıştır. Çevresel Baskı Gruplarına İlişkin Algı ve Beklenti Ölçeği (ÇBG-ABÖ)'nin geliştirilip uygulandığı çalışmada yönetici ve öğretmen görüşleri arasındaki farka bakılmış, cinsiyet, kıdem, yaş gibi değişkenler açısından fark bulunamamıştır.

Çiloğlu (2006) yüksek lisans tez çalışmasında öğrencilerin eğitsel ve sosyal gelişimlerine, orta öğretim okullarının çevresinin katkısını incelemiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak “*Öğrenci Görüşü Anketi, Öğretmen Görüşü Anketi ve Öğrenci Yabancılaşma Ölçeği*” kullanılmıştır. Çalışma okul çevresinde yer alan işyeri ve konut yoğunluğu üzerine odaklanmış, iş yeri yoğunluğu ve konut yoğunluğu fazla olan ortaokullardaki öğrencilerin yabancılaşma puanları karşılaştırılmıştır. Okul çevresini sadece sosyalleşmeye katkı sağlayan iş yerleri olarak alan ve *Öğretmen Öğrenci Görüşü Anketleri* ile alanı daraltılmış bu çalışmada çevredeki işyerlerinin öğrenciler üzerinde olumlu ve olumsuz etkilerinin olduğu yönünde öğretmen görüşlerinin olduğu belirtilmiştir.

Yiğit ve Bayraktar (2006) çalışmasında eğitim sistemimizde, özellikle de okul ile çevre arasındaki iletişimin sağlanması ve yaşanan sorunların bir bölümünün giderilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada okul-çevre ilişkileri bağlamında yer alan değişkenlere daha çok aile, eğitim sistemi, yönetim, öğretmen, öğrenci, akran grupları ve baskı gruplarına değinilmiştir. Okul çevre sorunlarına ilişkin önerilerin geliştirildiği çalışmada daha çok aile odaklı sorun ve çözüm önerilerine yer verilmiştir.

Aydoğan (2006) yaptığı çalışmada okulların evre ile olan ilişkisinin düzeyini araştırmıştır. Araştırmacının geliştirip, geçerlik ve güvenirliğini yaptığı anketle veriler toplanmıştır. Yapılan alışma sonucunda ilköğretim okullarının çevreyle olan ilişkisinin istenen boyutta olmadığı, çevreyi temel alarak okulun ğretim programının yapılandırılmadığı, evre ile olan ilişkileri güçlendirecek faaliyetlerin olmadığı ve okulların çevrelerindeki problemlere karşı yeterince duyarlı olmadıkları ortaya çıkmıştır.

Aslanargun (2007) alışmasında aile katılımının öğrencilerin okul başarisına etkisi üzerinde durmuştur. Öğrencilerin okul başarisının sadece okulda ğretmen- ğrenci etkileşimi sonucunda gerçekleşmediğini, ebeveynlerin de öğrencilerin okulda yaptıkları faaliyetleri destekleyici ve tamamlayıcı nitelikte önemli etkilerinin olduğunu belirtmiştir.

alık (2007) alışmasında diğer birçok araştırmacının odaklandığı konulardan birisi olan okul-aile iş birliği üzerinde durmuş, var olan durumu ve sorunları incelemiş, okul aile ilişkilerinin geliştirilmesi için öneriler geliştirmiştir. Araştırmacıya göre velilerin olumsuz tutumları ve isteksiz olmaları, okul yönetimi, öğretmenler ve velilerle ilişkilerin programlı olmaması, anne babaların kendi yaşantılarının olumsuzlukları, bilgisizlik ve ekonomik sorunları aile okul ilişkilerini engelleyen sorunların başında gelmektedir. Diğer birçok araştırma gibi alık'ın (2007) yapmış olduğu çalışmada genel olarak okul-evre ilişkileri bağlamında aile konusuna odaklanmıştır.

Yazar, elik ve Kök (2008)'n çalışmalarında aile katılımının eğitimin kalitesini artırdığı ve istendik davranışların oluşturulmasına önemli katkı sağladığı ortaya konmuştur. Bununla birlikte okulda edinilen bilginin günlük yaşama uygulanması suretiyle okulda öğretilenlerin evde uygulanmasıyla elde ettiği bilgiyi kalıcı hale getireceği, kendi branşlarından ne kadar bilgi sahibi olurlarsa olsunlar, öğretmenlerin çevreyi göz ardı etmemeleri gerektiği ve ğrencilerinin ilk eğitimi aldığı en yakın çevreleri olan aileyi eğitime katmadan programlarını gerçekleştirmelerinin g olacağı vurgulanmıştır.

Bekyürek (2008) yaptığı çalışmada ilköğretim düzeyinde okul yöneticileri ile veli arasındaki iletişimin öğrencilerin akademik başarılarına katkılarını belirlemeyi amaçlamıştır. Yapılan çalışmada okul yönetimi ile iletişim halinde olan ailelerin çocuklarının daha başarılı olduğu, okula sürekli gelen ailelerin nadiren gelen velilere göre daha olumlu bir tutum içerisinde olduğu, ailelerin maddi problemlerinin, okulda yapılan faaliyetlere katılımı ve okul ile olan ilişkileri engellediği, eğitim durumu yüksek ve birlikte oturan ekonomik olarak daha iyi imkanlara sahip velilerin çocuklarının başarılarının yüksek olduğu çalışmada elde edilen bazı bulgulardır.

Ajan ve Hartsthorne (2008), sosyal ağlar ile ilgili yaptıkları çalışmada, sosyal ağların öğrencilerin okul öğrenmelerine yardımcı olduğunu, okul ile öğrenci ve öğrenci ile okul etkileşimini artırdığını, okulda öğrencilerin derslere ilişkin memnuniyetlerini artırıp öğrencilerin yazma becerilerini geliştirdiğini ifade etmişlerdir.

Karasolak (2009) yaptığı araştırmada okulların okul bahçe ve binalarının fiziksel özelliklerinin öğretmen ve öğrencileri nasıl etkilediğini, öğretmen ve öğrenci görüşlerini alarak incelemiştir. Farklı mimari özelliklere sahip okullarda yapılan çalışmada eğitim-öğretim kalitesini etkilemede okul binasının ve bahçesinin genel görüntüsünün ve fiziki mekan uygunluğunun önemli bir etken olduğu belirlenmiştir. Daha olumlu tema ve görüş bildiren öğretmen ve öğrencilerin, bina ve bahçesinin yeterli olarak kabul edildiği okullardaki öğrenci ve öğretmenler olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde okul binasının ve bahçesinin yeterli görülmediği okullardaki öğrenci ve öğretmenler genelde olumsuz temalar altında metafor oluşturmuş ve olumsuz görüş bildirmişlerdir. Öğretmen ve öğrencilerin okullarına karşı olumlu tutumlarının okulların mimari özelliklerinin artmasına bağlı olarak olumlu yönde geliştiği ifade edilebilir.

Gülbahar, Kalelioğlu ve Madran (2010) sosyal ağların eğitimde kullanımlarına ilişkin yapılan araştırmaları (Facebook, Twitter ve Flickr) incelemiştir. Doğası gereği sosyal ağların öğrenci-içerik, öğrenci-öğrenci ve öğretmen-öğrenci etkileşimini artırabileceğini, öğrencilerin problem çözme, sorgulama ve araştırma becerilerini kullanmalarını ve geliştirmelerini destekleyebileceğini, öğretmenlerin eğitim öğretim

süreçlerini daha işbirlikçi, aktif, yaratıcı öğrenme ile destekleyebileceğini belirtmişlerdir.

Gürşimşek (2010)'in yapmış olduğu çalışmada, çocukla etkin olarak geçirilen süre, ailede kaç çocuğun olduğu, ebeveynin eğitim düzeyi ve kaç çocuğun okul öncesi eğitim aldığı, okul öncesi eğitime katılım düzeyi ile bağlantılı olduğunu ortaya koymuştur. Okul öncesi eğitime katılarak, “aile içi ilişkilerinin zenginleştiğini”, “ebeveynlik yeterliliğinin arttığını”, “yaratıcılığının geliştiğini”, “sosyal çevresinin zenginleştiğini”, “çocuğuyla iletişim kurma becerisinin arttığı” görüşünü paylaşan velilerin aile katılım puanlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür.

Şahin, Zoraloğlu ve Fırat (2010) çalışmalarında eğitim öğretim sürecinin sınıftaki akademik eğitimle sınırlı kalmadığını, öğrencilerin çevreden, fakültelerinden, öğretim etkinliklerinin düzenlenmesinden barınmaya, eğitimsel sorunların çözümünden danışmanlık hizmetlerine kadar birçok faktörün eğitsel amaçlara ulaşmayı etkilediğini belirtmişlerdir. Araştırmacı 13 devlet üniversitesindeki öğrencilerden *Üniversite Öğrencilerinin Beklentileri ve Sorunları* adlı ölçeği kullanarak veri toplamış ve öğrenciler en fazla öğretimin kalitesini, eğitsel amaçlara ulaşmada önemli bulmuşlardır. Öğrencilerin öğretimin kalitesini zayıf bulma nedenlerinin başında ise öğretim elamanlarının ilgisizliği ve coşkusuzluğu gelmektedir.

Woolley vd. (2010: 133) sosyal sermayenin, fiziksel ve ekonomik koşulların okul başarısına etkisini araştırmışlardır. Az düzeydeki sosyal ilişkiler ile kötü fiziksel koşulların okul başarıyı etkilediğini ortaya koymuşlar ve okul başarısının çocukların önemli bir gelişim göstergesi olduğunu, okul başarısının çok farklı çevresel faktörlerden, sosyal süreçlerden, aile, okul ve komşulardan etkilendiğini belirtmişlerdir.

Jayaratne (2012) okullardaki fiziksel yapıların ergonomik açıdan yetersizliği üzerine durmuş ve çalışmasında çocukların gelişim çağlarının çok kritik evrelerini ve zamanlarının çoğunu geçirdikleri okulların ve okul çevresinin güvenli olarak kabul edildiğini, ancak sanıldığı kadar okul çevresinin ergonomik açıdan güvenli olmadığını

belirterek, çocuklara daha sağlıklı öğrenme ortamlarının hazırlanmasının önemini vurgulamıştır.

Tınmaz (2011) sosyal ağ web sitelerinin, özellikle Facebook'un eğitimde kullanılmasını incelemiştir. Çalışmada sosyal ağ web sitelerinin kullanım ve doyum değerlendirmesini, sosyal ağ web sitelerinin öğrenme-öğretme süreçlerinde kullanılmasına yönelik avantajlarını ve sorunların tespiti amaçlanmıştır. Yaygın ve sık kullanılan Facebook sosyal ağ web sitesi, bu çalışma için örnek durum olarak seçilmiştir. Veriler nicel ve nitel olarak elde edilmiştir. Çalışma sonuçları Facebook'un öğretim etkinlikleri için kullanılabileceğini göstermiştir. Facebook'un eğitime destek materyali olarak kullanılmasının daha uygun olduğu ve daha iyi eğitim entegrasyonu için bireysel farklılıkların ve alternatif öğretim yöntemlerinin çalışılması gerektiği öngörülmüştür.

Ortaöğretim öğretmenlerinin Facebook kullanım biçimlerini ve alışkanlıklarını inceleyen Sönmez (2013) Antalya'da bulunan dört okulda çalışmakta olan ve Facebook'u aktif olarak kullanan kırk öğretmen ile görüşme yapmıştır. Facebook kullanımının bireylerin medeni durumu, doğum yeri, yaşı, cinsiyeti fark etmeksizin oldukça yaygın olması ve Facebook'un ortaöğretim öğretmenleri tarafından arkadaşlarla haberleşme, görüşme, paylaşımlarda bulunma gibi amaçların yanı sıra, eğitime yönelik olarak da kullanıldığı ortaya çıkmıştır.

Sürücü (2011) yüksek lisans tezi çalışmasında ilköğretim ve ortaöğretim okullarında okul-çevre ilişkilerinin okul yönetimine etkilerini, teorik ve uygulamalı olarak geniş bir çerçevede incelemeyi ve öneriler geliştirmeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda yöneticilerin çoğunun velilerin etkisi altına girdiği ve okul aile birliği temsilcisinin yöneticilerin yarısının alacakları kararları etkilediği sonucuna varmıştır. Çevrede yer alan ticari kuruluşların çoğunluğunun okulun tadilat ve bakım işlerini üstlendiği gözlenmiştir.

Karataş (2013) çalışmasında okul yöneticilerinin okulun yönetimine ilişkin süreçlerde toplumsal katılıma ilişkin tutumlarını ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Nitel bir araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmaya göre okul yöneticilerinin toplumsal

katılıma temkinli bir tutum geliştirdikleri görülmüştür. Bu durumun okul ile çevre ilişkilerini etkileyen önemli bir bulgu olduğu söylenebilir.

Bynum (2011)'un sosyal medyanın öğrencilerin ilgisini artırmak için kullanılmasına yönelik çalışmasında, okul müfredat programının sosyal medya araçlarını öğrencilerin ilgilerini çekebilecek ve onları bir üst düzeye çıkarabilecek şekilde yeniden düzenlenme uygulamalarına odaklanmıştır. Çalışmada eğitimcilerin yeni teknolojiyi kucaklamaları ve sosyal medyayı sınıf ile bütünleştirecek yeni yollar bulmaları gerektiği vurgulanmıştır.

Düvenci (2012) yaptığı doktora tezi çalışmasında tarama tipi araştırma yöntemi ile internet üzerinden 685 üniversiteli ağ nesli gençlerden veriler toplamış ve sosyal medya kullanım tutumlarını incelemiştir. Sosyal yaşantısında normların ve değerlerin oluşmasında kendi sesini duyuramayan birey, yeni oluşan “sosyal medya” aracılığı ile kendisinin daha etkili olabileceğini bilmektedir. Diğer ilginç sonuç ise sosyal medyanın toleranstan daha çok bireyin kendi görüşü ile ilgili bilgi ve becerilerini artırdığının ortaya çıkmasıdır.

Erkoç (2013) “İngilizceyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen Yetişkin Öğrencilerin Sosyal Medya Etkileşimi ve Sınıf-içi Yazma Çalışmaları Bağlamında Ortaya Çıkan Kimlikleri Üzerine Bir Çalışma” adlı doktora tezinde sosyal medya ortamı ve sınıf-içi yazma çalışmalarında ortaya çıkan kimlikler kıyaslanarak dil öğrenme süreci karmaşıklığında oluşturulan çoklu kimlikleri açığa çıkarmayı hedeflemiştir.

Özmen (2013) yüksek lisans çalışmasında “Toplumsal Muhalefet Açısından Sosyal Medya Pratiklerinin Demokratik İşlevleri”ni incelemiştir. Sosyal medya pratiklerinin demokratik işlevlerine odaklanılan çalışmada yeni politik kültürün oluşum sürecinde, sivil toplumun güçlenmesinde önem kazanan sosyal ağlar, yeni müzakere alanları olarak değerlendirilerek demokrasi düşüncesinin geleceği yeni medya kültürüyle girdiği ilişki bağlamında incelenmiştir.

Arıcı (2013) “Siyasi Partiler ve Siyasi Liderler Çerçevesinde Türk Siyasetinde Sosyal Medya” başlıklı yüksek lisans tezinde, günümüzde “yeni medya” kavramının içeriğinde önemli yer tutan sosyal medya ortamlarının siyaset ile ilişkisini; siyaset

tarafından kullanımına dair durum tespitini içerik analizi yöntemiyle incelemiştir. Çalışmada siyasi parti liderlerinin sosyal medya kanallarını kullanım şekli; anlayışı ve çeşitliliği, kullanım oranı; güncesi ve sıklığı, kullanım politikası; uygulamaları ve etkileşim gayretleri 2013 yılının ilk çeyreği örneklem alınarak açıklanmaya çalışılmıştır.

Sosyal medyanın toplum üzerindeki etkilerini eleştirel bir yaklaşımla inceleyen Kızıllı (2012), sosyal medyanın toplumun her kesimi tarafından ilgi görmesi ve toplumun her kesiminden insanın sosyal medyada kendine yer bulabilmesi nedeniyle bu yeni medyanın kullanım alanı ve amacında yaşanan farklılaşmaların yeni bir yaklaşımla ele alınması gerektiğini ifade etmiştir. Yapılan çalışmada özellikle bu yeni medya türünün önemli modern bir fişleme yöntemi olduğu vurgusu yapılmıştır. Çalışmada sosyal medya toplumsal değişme, küreselleşme, bilgi toplumu, demokrasi, İnternet, geleneksel medya ve mahremiyet bağlamında ele alınarak incelenmiştir.

Öz (2014) sosyal medya kullanımı ile mahremiyet algısına ilişkin çalışmasını Facebook kullanıcısı olan üniversite öğrencileri ile yapmıştır. Yapılan çalışmada mahremiyet algısı yüksek olan öğrencilerin Facebook gizlilik ayarlarını kapalı tuttukları hatta mahremiyet algısı yüksek olan öğrencilerin hesaplarını kapattıkları sonucunu ortaya koymuştur. Yapılan çalışmada haber programlarını izleyen öğrencilerin mahremiyet algılarının izlemeyenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tüketiciler vakitlerini sosyal medya denilen yeni mecra da geçirmekte ve satın alma kararı verirken bu yeni mecra yı göz önünde bulundurmaktadırlar. Bundan yola çıkarak yaptığı çalışmada Askeroğlu (2010) bir iletişim disiplini olan pazarlama odaklı halkla ilişkiler faaliyetlerinin, sosyal medya üzerinden nasıl yürütülmesi gerektiğinin cevabını aramıştır. Yapılan çalışmada “pazarlama odaklı halkla ilişkiler faaliyetlerinde sosyal medya etkilidir” tezini doğrulayan bulgular elde edilmiştir.

Tuncay (2012) yüksek lisans çalışmasında sosyal medyanın bir siyasi iletişim aracı olarak kullanılmasını nitel araştırma yöntemi ile incelemiştir. Türkiye de öne çıkan üç partinin liderlerinin siyasi destek sağlamak amacıyla sosyal medya hesaplarında paylaştıkları söylemleri içerik analizi yöntemiyle incelemiştir.

İncelemenin sonunda, çevrimiçi katılımcıların bir siyasal iletişim aracı olarak kullanılan sosyal medya hesaplarında mesajların belirtilme şekilleri veya belirli dil özellikleri yerine, içeriğe önem verip, konuları temel alarak değerlendirmelerini gerçekleştirdikleri anlaşılmıştır.

Yeni bir iletişim ve sosyalleşme alanı olarak sosyal medyanın kriz durumlarında kullanımına ilişkin yapılan yüksek lisans tezi çalışmasında Bayraktar (2013) iletişim yönetimi çalışmalarının kriz zamanında önem taşıdığını vurgulamıştır. Hedef kitlelere halkla ilişkiler stratejisi kapsamında doğru ve güvenilir bilgilerin sosyal medyada iletiliminin başarılı bir şekilde gerçekleşmesinin önemli olduğunu; çünkü sosyal medyada bilginin çok hızlı bir şekilde yayılarak milyonlarca kişiye ulaşabildiğini vurgulamıştır.

Ök (2013) yüksek lisans tez çalışmasında ortaöğretim öğrencilerinin sosyal medya kullanım alışkanlıkları ve motivasyonlarının neler olduğu, sosyal medya kullanma motivasyonları ve alışkanlıkları ile sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiler araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre sosyal medya kullanımında etkili olan ilk faktör “narsisizm ve medya alışkanlığı”, ikinci faktör “eğlence ve zaman geçirme”, üçüncü faktör “ilişki sürdürme”, dördüncü faktör “sanal topluluk”, beşinci faktör “bilgilenme ve kişisel statü” olarak belirlenmiştir. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre narsisizm ve medya alışkanlığı faktörüne, sanal topluluk faktörüne daha fazla önem verdiği ortaya çıkmıştır. Çalışma ortaöğretim öğrencileriyle yapılmasına rağmen doğrudan eğitim ile ilgili bir çalışma değildir.

Ök (2013)'ün yaptığı çalışmaya benzer bir çalışma ise Batman (2014) tarafından yapılmıştır. Batman yaptığı çalışmada insan hayatının bir parçası haline gelen internet ve sosyal medya farkındalığını irdelemiştir. Henüz ilkokul çağındaki bireylerin sosyal medya farkındalıklarının ne olduğunu araştıran ve sosyal medya kullanım alışkanlıklarını çözümlenmeye çalışan Batman, Erzurum ili örneğinde yapılan çalışmada sosyal medya kullanımında ilkokul öğrencilerinin farkındalıklarının ikamet edilen bölge/yer ve yaşa göre ne düzeyde farklılaştığı sorusuna yanıt aramıştır. Yapılan inceleme sonunda sosyal medya kullanım ve farkındalığının yaş ve yaşanan bölge bazında farklı olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Akgündüz (2013) doktora tez çalışmasında fen eğitiminde harmanlanmış öğrenme ve sosyal medya destekli öğrenmenin akademik başarıya, motivasyona, tutuma ve kendi kendine öğrenme becerilerine etkisini değerlendirmiştir. Yapılan çalışmaya göre harmanlanmış öğrenmenin başarıyı, motivasyonu, tutumu ve kendi kendine öğrenme becerilerini, yüz yüze öğrenmeye göre anlamlı bir şekilde artırdığı görülürken; sosyal medya destekli öğrenmenin başarı, motivasyon, tutum ve kendi kendine öğrenme becerilerine olumlu bir şekilde etki ettiği ancak yüz yüze öğrenmeye göre anlamlı bir fark yaratmadığı ortaya çıkmıştır.

Ortaokul ve lise öğrencilerinin sosyal medya kullanımına ilişkin tutumlarını yüksek lisans tezinde inceleyen Arğın (2013), öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının olumlu olduğu sonucuna varmıştır. Yine araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının ortaokul veya lisede öğrenim görme, sınıf düzeyi, okul türü, sosyal medya sitelerine üye olup olmama, algılanan gelir düzeyi, sosyal medyayı kullanma süresi, kullanma sıklığı, harcanan ortalama süre ve en çok kullanılan sosyal medya sitesi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte olduğu saptanmıştır.

Roy (2014) sınıf oturma düzeninin ortaöğretim öğrencilerinin öğrenmelerine etkisini konu alan çalışmasında ortaöğretimdeki farklı oturma düzenlerinin öğrencilerin öğrenme, derse katılım ve etkileşimi ve sınıf yönetimini etkilediğini ortaya koymaya çalışmıştır. Çalışmada yöneticilerin sınıflara daha fazla öğrenci sığdırma çabası içinde olduklarını, sınıf düzeninin öğrencilerin başarılarını, sınıf yönetimine, etkileşime ve derse katılıma olan etkisinin göz ardı edildiği belirtilmektedir. Çalışmada oturma düzeninin etkili öğrenme ve öğretme ortamı oluşturmak için mutlaka göz önünde bulundurulması gereken bir faktör olduğunun unutulmaması gerektiği vurgulanmıştır.

Polat ve Arabacı (2014) araştırmalarında açık liderliğe ilişkin alan taramasına dayalı bir çalışma yapmışlardır. Sosyal ağların etkili bir şekilde eğitimde kullanılması ve etkin yönetilmesini sağlayan bir etken olarak açık liderlik kavramını ve özelliklerini incelemişlerdir. Çalışmalarında sosyal ağların eğitim yönetiminde kullanılmasına ve etkilerine yönelik karma, nicel ve nitel yöntem desenleriyle incelenmesi ve sonuçların raporlaştırılarak eğitim yöneticileri ve diğer ilgililerin konu ile ilgili teknoloji

kullanma becerileri düzeylerinin belirlenmesi ve geliştirilmesine yönelik çalışmaların yapılması konularında önerilerde bulunmuşlardır.

Amerika’da kolej öğrencilerinin sosyal medya kullanma alışkanlıklarını araştıran Turner ve Croucher (2014), öğrencilerinin sosyal medyayı kullanma alışkanlıklarının öğrencilerin akademik performanslarına, düşünme süreçlerine, bilgi paylaşımlarına ve not ortalamalarına etkisini incelemişlerdir. Sosyal medyanın akademik başarıyı nasıl etkilediği sorusunu cevaplamaya çalışan araştırmacılar, çalışmada öğrencilerin sosyal medya kullanma alışkanlıkları ile bu öğrencilerin not ortalamaları arasında bir ilişki bulamamışlardır.

Venkat, Pichandy, Barclay ve Jayaseelan (2014)’in Facebook’un özel hayata ilişkin olarak güvenilir olup olmadığına ilişkin yaptıkları çalışmada, kullanıcıların farkında olmadan sosyal medyayı çok özel bilgilerle doldurdukları, kullanıcıların bu sosyal medya ağlarını kullanırken güvenlik konusunu çok fazla düşünmedikleri ifade edilmiştir. Yapılan çalışmada kullanıcıların çoğunluğunun Facebook’un güvenlik ayarlarına ilişkin bilgi sahibi olmadığını, birçoğunun ise kişisel bilgilerinin herkese açık olduğunu ancak insanların bunun farkında olmadıklarını ortaya çıkarmıştır.

Öğrencilerin zorbalık eğilimleri ile sosyal medyaya yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi yüksek lisans tezinde inceleyen Ökte (2014), araştırmasında okullarda zorbalık davranışları gösteren öğrencilerin eğilimleri, zorba davranış türlerini ortaya çıkarmış ve bu zorba davranışa maruz kalan ya da zorba davranış eğiliminde olan öğrencilerin sosyal medya sitelerine yönelik tutumları arasında bir ilişki olup olmadığını incelemiştir. Sonuç olarak ortaokul öğrencilerinin zorba davranış eğilimleri ile sosyal medya tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Sosyal medyanın eğitimde kullanılmasıyla ilgili dünyadaki ilk çalışmalar 2005’li yıllardan itibaren Web 1.0’dan Web 2.0’a geçilmesiyle birlikte başlamış ve son yıllarda artarak devam etmiştir. İlgili alan yazın incelendiğinde sosyal medya destekli öğrenme ile ilgili sınırlı sayıda çalışmanın olduğu görülmektedir. Sosyal medya ile ilgili araştırmaların çoğunlukla pazarlama, siyaset, halkla ilişkiler, iletişim ve sosyal kültürel hayata etkisi, sosyal olaylardaki önemi ve rolüne ilişkin olarak yapıldığı görülmektedir.

Özellikle *sosyal medyanın pazarlama* (Akkaya, 2013; Askeroğlu, 2010; Coşkunkurt, 2013; Esmer, 2013; İşlek, 2012; Türkalp, 2010), *siyaset* (Arıcı, 2013; Korkmaz, 2014; Metin, 2014; Özgün, 2014; Özgünay, 2013; Özmen, 2013; Sarı, 2014; Tuncay, 2012), *halkla ilişkiler* (Askeroğlu, 2010; Arslan, 2014; Bayraktar, 2013; Çetin, 2010; Zafarmand, 2010), *iletişim alanında kullanımı ve etkilerine yönelik çalışmalar* (Bat, 2012; Ceylan, 2013; Dikme, 2013; Kaya, 2014) *sosyal hayata etkisine ilişkin çalışmalar* (Kızılarıslan, 2012; Kök, 2013; Öz, 2014; Ök, 2013; Tengilimoğlu, 2014; Venkat vd., 2014), *sosyal medya ile ilgili farkındalık, tutum ve kullanımına ilişkin çalışmalar* (Argın, 2013; Batman, 2014; Bostancı, 2010; Coşkunkurt, 2013; Düvenci, 2012; Ök, 2013; Ökte, 2014; Sönmez, 2013) dikkat çekmektedir. Sosyal medyanın eğitimde kullanılması ile ilgili çalışmalarda sosyal medya aracı olarak çoğunlukla Facebook ve Bloglar üzerine yoğunlaşmıştır. Sosyal medyanın destekleyici ve engelleyici özelliklerine ilişkin okul paydaşlarının görüşlerinin incelendiği çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür.

2.1 Okul Çevresi

Okul, önceden belirlenmiş belli zaman ve yerde, bilinmezlik durumunda, moral, zekâ, beceri ve teknik bilgi bakımından kasıtlı ve planlı olarak eğitimin belli bir grubun yeni davranışlar kazanmasını sağlayacak şekilde düzenlendiği kurumdur. Okul, bulunduğu çevrenin içinde yer alan bir eğitim sistemidir. Günümüzde okul, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin organize bir şekilde yürütülmesi amacıyla yapılandırılmış bir alt sistemdir. Daha çok örgün eğitimi yani planlı ve programlı bir eğitimi temsil eden okul, toplumda eğitim denildiği zaman ilk akla gelen kurumdur (Gümüş vd. 2011: 428).

Eğitim okulda başlayıp okulda biten bir olgu değildir. Öğülmüş ve Özdemir (1995: 262)'in belirttiği gibi insanlar günlük yaşamlarında çok çeşitli çevrelere girer çıkarlar. Örneğin, ev, okul, arkadaş grubu, yaşadığı yerleşim merkezi vb. insanın çevresini oluşturan öğelerdir. Bireyin girip çıktığı bu tür farklı çevreler bireye farklı yaşantılar sağlayarak, kimi zaman da davranışlarını belirleyerek gelişimini şu ya da bu yönde etkiler. Bu nedenle eğitim olgusunu okulun fiziki sınırları ile sınırlı tutmamak gerekir.

“Çevre, insana etki yapan her şeydir.” diyen Yiğit ve Bayraktar (2006:1) çevreyi, insanların “yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde buldukları” *fiziki, “biyolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel ortam”* olarak ifade etmişlerdir. Bu ortam içinde insanın kendisi de vardır. Toplumsal bir varlık olan insan, içinde yaşadığı toplumsal çevrede toplumun bütünleyici bir üyesi olarak çeşitli ilişkiler ve etkileşimler içerisinde bulunur. Çevre, insanı etkileyen toplumsal, fiziksel, kimyasal ve biyolojik tüm sistemleri kapsamaktadır.

Çaplı (1993) çevrenin anne karnında başlayan ve insana her yönden etki eden tüm faktörleri kapsadığını belirtmektedir. İnsan davranışlarını belirleyen en önemli iki öğenin kalıtım ve çevre olduğunu belirten araştırmacı, kalıtımın gelecekte ne olabileceğimizin sınırını çizdiğini, çevrenin ise bu sınır içinde ne olabileceğimizin yönünü belirlediğini vurgulamaktadır. İnsanlar türlü alışkanlıkları, bilgi, görgü ve becerilerini çevreden kazanır. Kalıtımla gelen bazı özelliklerimizin yanı sıra giyim, kuşam, oturuş, yürüyüş, beslenme biçimlerimiz, sevdiğimiz ya da sevmediğimiz şeyler, korkular ve alışkanlıkların birçoğu çevreden öğrenilir. İkizler üzerinde yapılan araştırmalar, çevrenin insan davranışları üzerinde çok önemli etkileri olduğunu göstermiştir (akt. Yiğit ve Bayraktar, 2006:1).

Öğrenme, öğrenci ve onunla birlikte çevrenin etkileşimi neticesinde oluşur ve hedeflere uygun bir şekilde eğitim ortamının düzenlenmesi zorunludur (Alkan ve Kurt, 1998, akt. Şemen, Çınar ve Özkaya, 2004). Öğrenmenin daha verimli olması için eğitim ortamı önemli bir etkidir. Bu nedenle eğitim ve öğretimin etkili bir şekilde gerçekleşmesi için en önemli öge çevredir. Büyükkaragöz ve Çivi (1999) öğretimde çevreyi tanımlarken öğrenme sırasında öğrencinin duygusal, fiziksel, toplumsal ve zihinsel olarak etkileşimde buldukları alan ve koşulların bütünü ifadelerini kullanmışlar, öğretimin uygun şartlar sağlandığında başarılı ve yeterli olacağını, uygun koşullar oluşturulmadığında ise başarısız ve yetersiz olacağını belirtmişlerdir.

Eğitim genel anlamda insan davranışlarında değişiklik yapmaktır. Formal eğitimin tanımı ise “insan davranışlarında yaşantılar yoluyla istendik davranış değişikliği oluşturma süreci” olarak ele aldığımızda, eğitimin her şeyden önce bir süreç gerektirdiğini, bu sürecin yaşantılardan oluştuğunu ve bütün bunların sonucunda istendik davranış değişikliğinin olması vurgulanmaktadır. Toplumsal bir varlık olarak

kabul edilen insanın doğumdan ölüncüye kadar geçen süreç içerisinde sürekli sosyal bir çevre içinde etkileşimde bulunduğunu, bazen bu çevreyi etkilerken bazen de bu çevreden etkilenen bir yaşantı sürdürdüğünü söyleyebiliriz. Formal eğitimin verildiği yerler olarak tanımlanan okulların bağlı olduğu bir çevresi vardır. Okulun çevresi ona girdiler veren, onun çıktılarını alan diğer sistemlerdir (Gül, 2006: 71).

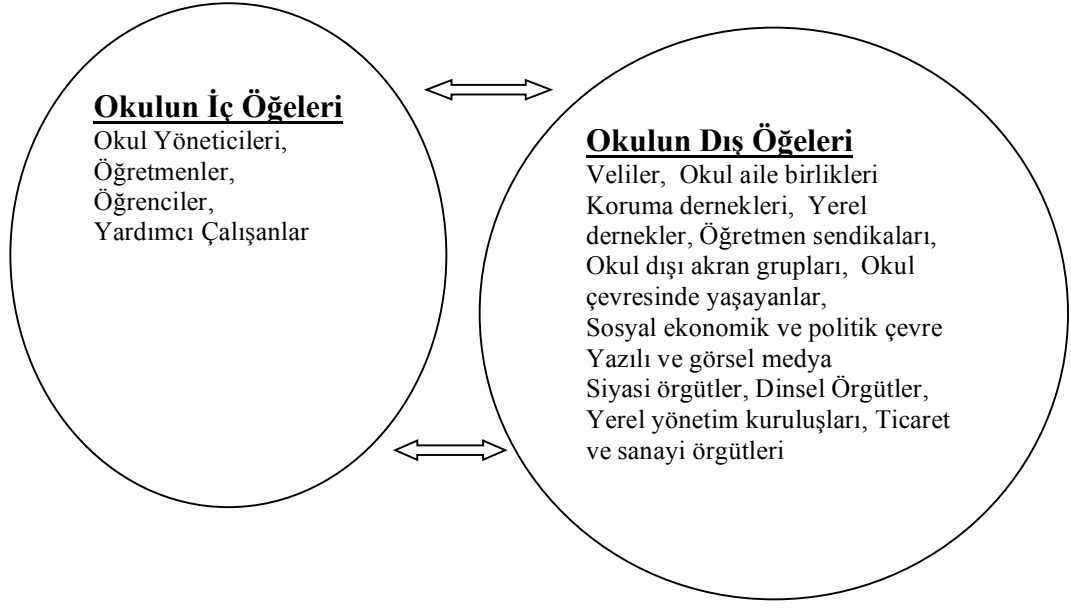
Okul denilen örgütün en açık özelliği hammaddesinin toplumdan gelip ve yine topluma giden insan olması, birey boyutunun kurum boyutundan daha duyarlı, informal yanının ise formal yanından daha ağır, ve etki alanının yetki alanından daha geniş olmasıdır. Okul bireyler arası ilişkilerin formal ilişkilerden daha önemli olduğu, etki alanının ise yasal sınırların ötesine geçtiği bir kurumdur. Sosyal bir kurum olarak çalışması gereken okulun çevreden hammadde olarak ürününü içinde bulunduğu çevreye vermesi onu açık bir sistem haline getirmektedir. Birçok sosyal, ekonomik ve politik çatışma noktasında uzlaştırıcı bir göreve sahip olan okul “özel bir çevredir.” Gerçek çevrede olmayıp istenilenlerin yer aldığı bu özel çevrenin “görevi çocuğa gerçek çevreyi kolaylaştırma, temizleme ve dengeleştirerek öğretmektir.” Okul yöneticisinin çevre ile okul arasındaki dengeyi sağlaması gerekir. “Çünkü hiçbir örgüt, çevresine okul kadar yakın olamaz.” Çevresine bu kadar yakın olan okula formal ve informal örgütler yön vermeye ve etkilemeye çalışırlar (Bursalıoğlu, 2000: 33-35). Çevresine bu denli yakın olan ve çevresel faktörlerden etkilenen ve çevreyi etkileyen okulda alınan eğitimin de çevreden etkilenmemesi mümkün değildir.

Girdisi ve çıktısının insan olduğu sosyal bir örgüt olan okulun belirli bir eğitim sürecinden sonra ürününü çevreye vermesi, okulun çevresiyle sıkı bir ilişki içinde olması gerektiğini gösterir. Her örgütün içinde yaşadığı bir çevre vardır, bu çevre elverişli olduğu sürece örgütün ürünü de kaliteli olacak ve daha uzun yaşaması mümkün olacaktır. Her örgütün bir *genel* bir de *özel* çevresi mevcuttur. Genel çevre olarak toplumun kültürel, politik düzeni, ekonomik yapısı, yönetim düzeni, yasal düzenlemeler, bilimsel ve teknolojik gelişmişlik düzeyi gibi çok sayıda değişkenden bahsedilebilir. Okul girdi aldığı, mezunlarını verdiği, bu mezunların çalıştığı kurumlar, doğrudan etkilediği ve etkilendiği kurumları ise daha çok özel çevre olarak tanımlamak mümkündür. Bunlar; toplum, aileler, örgütler, eğitim örgütleri, diğer okullar ve benzerleridir. Okul, bunlar olmadan varlığını sürdürüp yaşayamaz çünkü bunlara girdisi ve çıktısı ile bağlıdır (Başaran, 2000: 45).

Baskı gruplarının okuldaki eğitimi ve programı etkilemek istemesi, bir yandan okula yardım ederken diğer taraftan da amaçlarını yansıtmak istemeleri doğaldır. Ancak okul yöneticilerinin bu baskı gruplarının beklentilerini okulun yönetimine ve eğitimin işleyişine zarar vermemeye indirgemeleri gerekir (Başaran, 1988). Eğitim politik ekonomik ve sosyal bir girişim olup bu girişimi, okulun çevresinde etkilemeye çalışan bazı baskı grupları bulunmaktadır. Bu grupların kendilerine göre geliştirmiş oldukları kamu yararı kavramları ve eğitim anlayışları vardır. Bu anlayış doğrultusunda okulu ve hedeflerini etkilemeye çalışırlar. Eğitim mesleği sağlam bir felsefeye sahip olmadığı zaman yarar grupları karşısında direnç gösteremez. Sendika, oda, birlik, dernek gibi meslek kuruluşları, dini kurumlar, siyasi partiler, ticari kuruluşlar veya bu kuruluşlara üye olan bireyler okulu etkileyebilecek baskı grupları olarak ifade edilebilirler. Okuldaki faaliyetler, uygulamalar ve kararlar bu baskı gruplarının ya da üyelerinin çıkarları ile çelişirse, bu gruplar farklı yöntemlere başvurarak çıkarlarını yeniden elde etmek için girişimde bulunacaklardır (Bursalıoğlu, 2000: 53).

Okulu “sistem yaklaşımına göre ele alan Bursalıoğlu (2005: 77)’nin da ifade ettiği gibi “okul ve çevrenin birbirini etkilemesi, aynı amaçlara dönük çalışması, birlik ve bütünlük özelliği göstermesi, aralarındaki ilişkilerin niteliklerinden fazla önemsenmesi ve birindeki değişmeyi diğerinin izlemesi gerekir.” Okulu sistem olarak algılamak, okulu çevresindeki diğer sistemlerle birlikte düşünmektir. Okul açık bir sistem olarak analiz edildiğinde sınırlarını belirlemede çok mümkün değildir (Açıkalm, 1995). Görülüyor ki okulu çevresinden ayrı değerlendirmek mümkün değildir. Çünkü bir okulun yönetiminde iç ve dış öğeler etkili olabilmektedir.

Bursalıoğlu (2000: 39) *iç öğeleri*, okulu oluşturan onun yapısında yer alan tüm öğeler olarak (yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler, memurlar ve diğer personel), *dış öğeleri* ise okulun yapısında olmayıp onu etkileyen ve böylece yönetiminde dolaylı etkide bulunan öğeler (Ana-babalar, çevredeki baskı grupları ve liderleri, yönetim yapısı, iş piyasası ve merkez örgütü) olarak belirtmiştir. Yönetimde etkili olan bu öğelerin aynı zamanda eğitim öğretim etkinliklerinin kalitesini, okuldaki eğitimin sürekliliğini de etkilediğini söylemek mümkündür.

Şekil 1: Okulun İç ve Dış Öğeleri (Bursalıoğlu, 2000'den uyarlanmıştır)

Benzer bir sınıflandırma örgütün *iç ve dış çevresi* olarak Sağlam (1979: 82-103) tarafından yapılmıştır. Örgütlerin sahip olduğu iç çevresi örgütün teknoloji, yapı, amaç ve insan faktörlerine ilişkin biçimsel etkileşim kalıplarını göstermektedir. Bir bütün olarak örgütün kendisi ile bir üst düzeydeki sistemin alt sistemlerinin ilişkilerinden örgütlerin dış çevresi meydana gelir. Reizo (2000: 177) ise örgütün çevresini *kişiler arası çevre* (arkadaşlar, aile, komşu vs.) ve *sosyo-kültürel çevre* (kültür, dil vs.), *fiziksel çevre* (binalar, evler, odalar vs.) olmak üzere üç boyut olarak ele almıştır (akt. Aydoğan, 2006:126). Bu boyutlar birbiriyle sürekli etkileşim halindedir.

Okul yaşantısı insanların hayatlarında uzun ve düzenli bir yaşantı örüntüsünü simgelemektedir. Birçok davranışın kurallarla belirlendiği bu formal çevrede bir öğrenci gününün 4/1'ini geçirmektedir (Çelenk, 2003; Okul Çevre İlişkileri, 2008). Geri kalan 4/3'lük zaman dilimini ise evde, parkta, seyahat ederek, uyuyarak veya başka aktivelerle geçirmektedir. Ancak görülüyor ki bir öğrencinin hayatının büyük çoğunluğu okul dışında geçmektedir. Formal eğitimin amacına ulaşması çoğu kez öğrencinin okulda aldığı eğitimin niteliği kadar, okul dışı çevresel faktörlerin okuldaki eğitimi destekleyici özelliklerine de bağlıdır.

Çalık (2007) örgütlerin içinde buldukları çevre ile etki-tepki ilişkisi içinde olmak zorunda olduklarını, örgütlerin çevreleriyle olan bu ilişkilerinin çevreden girdi olarak ve çevreye çıktı vererek devam ettiğini belirtmiştir. Örgütün amaçlarının bu çevre içinde gerçekleşmesi gerekir. İç çevre unsurlarının uyumlu olmadığı bir örgütün başarılı olmasını beklemek mümkün değildir. Benzer şekilde bir örgütün hedeflerine ulaşabilmesi için dış çevreyi dikkate alması gerekir (akt. Aydoğan, 2006).

Epstein (1987), okul, toplum ve aile olmak üzere çocukların eğitim ve sosyalleşmelerine etki eden faktörleri üç etki alanı olarak belirlemiştir. Bu üç alanında birbirleri ile bir şekilde örtüştüğünü ifade etmiştir. Epstein çocuğun gelişimini artırmak için bu farklı etki alanları arasındaki uygunluğun önemli olduğunu vurgulamıştır (akt. Kaysılı, 2008). Kazak (1998)'ın belirttiği gibi insanlar gelişim dönemlerinde aile, çevre ve okul olmak üzere üç önemli faktörün etkisi altındadırlar. Zamanla çocuk büyür ve önceleri çok hissedilmeyen çevre, üçüncü bir etken olarak etkisini göstermeye başlar. Çevrenin yaratmış olduğu etki bazen o kadar büyür ve inanılmaz boyutlara ulaşır ki, sadece çevre tek etken olarak ailenin ve okulun olumlu çabalarını hatta o zamana kadar elde ettikleri sonucu ortadan kaldıracak kadar etkili olur (22). Bunun en önemli sebebi okulun ve ailenin içinde buldukları çevre ile sürekli etkileşim halinde olmalarıdır. Yeni neslin davranışlarını şekillendirmede toplumun devamlılığını sağlayan çevre de, okul ve aile kadar önemli bir görev üstlenir. Günümüzde geleneksel olarak okuldan beklenen işlevlerin aile ve çevre tarafından da paylaşıldığı görülmektedir (Şah Taban, 2010: 3).

Okul, çevresiyle sürekli bir etkileşim ve iletişim içindedir. Okul, çevresiyle etkileşim ve iletişim kurmadan yaşayamaz. Okullar nasıl eğitim için düzenlenmişler ise okul çevresinin de eğitime uygun düzenlenmesi gerekir. Okulun çevresiyle olan ilişkileri tek boyutlu olmayıp birçok faktör açısından ele alınıp incelenmesi gereken bir konudur. Okul ortamında öğrenciye sunulan eğitim yaşantıları ne kadar iyi, doğru ve yararlı olursa olsun, okul dışı çevrenin öğrenmeyi engelleyici, bozucu etkisinin olması okulun etkisini azaltacak, bazen de ortadan kaldıracaktır. Okulun çevrenin beklentilerine cevap vermesi, çevre ile uyumu kadar, çevrenin de eğitim etkinlikleri ve eğitim öğretim ortamına uygunluğu eğitim-öğretim sürecinin başarılı olması için gerekli ve zorunludur.

2.1.1 Destekleyici ve Engelleyici Okul Çevresi

Hoy ve Miskel (2010)'e göre etkili okulun en önemli özelliğinin, okulun amacının gerçekleştirme düzeyi ve çevreye uyum sağlama yeteneğinin yüksek olmasıdır. Helvacı ve Aydoğan (2011: 58)'ın "Etkili Okul ve Etkili Okul Müdürlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri" adlı çalışmalarında etkili okul özelliklerine ilişkin öğretmenlerin görüşlerini sırasıyla, en fazla eğitim öğretim süreci, okul çevre ilişkisi, okul iklimi ve kültürü ile okul aile, öğretmen veli ilişkisi olmak üzere dört tema altında topladıkları görülmektedir. Bu bağlamda etkili okula ilişkin en önemli özelliklerin öncelikle, okulun eğitim-öğretim hizmetini en iyi şekilde gerçekleştirmesi; sonra da okul çevre ilişkisine önem vermesi ve daha sonra da okul iklimi ve kültürüne önem vermesi olduğu söylenebilir. Okul-çevre ilişkilerinde önemli bazı iç ve dış öğeler ile ilgili destekleyici ve engelleyici özelliklere bu bölümde yer verilecektir.

2.1.1.1 Destekleyici ve Engelleyici Aile Özellikleri

Şenay (2010:1565) aileyi toplumsal bir kurum olarak tanımlamıştır. Aile bir toplumdaki insan ilişkilerinin ve temel yaşama biçiminin en önemli belirleyicisi olarak düşünülmektedir. Aile geçmişten gelen kültürel değerleri miras olarak alan, mevcut yaşam standartlarından etkilenecek, oluşturduğu etkileşimli toplumsal yapıyı geleceğe aktaran dinamik bir organizasyondur.

Aile çocuğun davranış ve akademik başarısında en önemli etkiye sahip faktördür. Çünkü ailenin sunduğu ortam ve ilişkiler sadece çocuğun okul başarısını değil aynı zamanda tüm gelişim evrelerini de etkiler. Anne-babanın eğitim durumu, sosyo-ekonomik durumu, aile içi ilişkiler, boşanma, aile üyelerinden birinin ölümü, anne-babanın çocuğa karşı tutumları, anne-babanın okula karşı tutumları ve çocuktan okul başarısı beklentileri, çocuğun ders çalışma ortamı gibi hususlar çocuğun okul başarısını etkilemektedir (Dam, 2008: 83; Şah Taban, 2010: 4).

Okulun bir öğrenme çevresi olabilmesi için, öncelikle kendisi dışında kalan çevre ile ve daha geniş bir toplumla iç içe olduğunun farkına varması, amaçlarını gerçekleştirmede çevre ile olan ilişkilerini geliştirmesi beklenmektedir. Öğrencilerin aileleri bu çevrelerden birisini oluşturmaktadır (Kaysılı, 2008: 70). Aile hakkında

yapılmış her tanım onu değişik bir kategori içinde değerlendirmiştir. Örnek olarak verilecek tanımlardan her biri aileyi sosyal hayatın ana şekillerinden biri olarak tanımlar ve aileyi sosyal bir örgüt, bir topluluk, sosyal bir grup, sosyal bir kurum, sosyal bir birlik ve hatta sosyal bir yapı şekli olarak ayrı kalıplar içinde değerlendirmektedir (Türkoğlu, 2008: 37).

Kepçeoğlu (1995) bireyin kendisi ve çevresiyle ilgili olanlar olmak üzere öğrenci başarısını etkileyen faktörleri iki grup altında tanımlamıştır. Aile ortamı, öğrencinin çevresiyle ilgili ortamlardan birisidir. Ailedeki geçimsizlikler, ailenin ekonomik ve sosyo-kültürel yapısı gibi faktörler öğrencilerin başarısını doğrudan etkiler. National Research Council (Ulusal Araştırma Konseyi) ailelerin sosyal ve ekonomik düzeylerinin öğrencilerin başarılarını etkilediğini belirtmektedir. Ancak okulların sosyal ve ekonomik düzeyleri farklı olan, alt düzeyde olan öğrencilere yönelik olarak eğitim öğretim ortamında yapacağı düzenlemelerle bu dezavantajlı durumun üstesinden gelinebileceğini belirtmektedir. Önemli olan sosyal ve ekonomik durum ile ilgili olarak okulun öğrenci ve ailelerle kurduğu iletişim niteliğidir (2004: 97).

Gümüş vd. (2011) anne-baba tutumunun okul başarısına etkisini konu alan çalışmalarında öğrenme öğretim sürecinde okul başarısı üzerinde en temel faktörün okul aile dayanışması olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Birçok araştırmacıya (Gümüş vd., 2011: 424; Dam, 2008: 79-83; Şah Taban, 2010: 4) göre ise çocuğun ilk deneyimlerini tecrübe ettiği ve kişilik özelliklerinin gelişmeye başladığı toplumsal çevre ailedir. Çocuğun yetiştiği ailenin çocukla kurduğu iletişim ve ilişkinin biçimi, sosyo-ekonomik ve kültürel düzeyi, ailenin yapısı, çocuğun eğitiminde ve okul hayatında önemli bir yere sahiptir. Çocuğa yöneltilen davranış ve takınılan tavır, bu ilk deneyimlerin örülmesinde çok önemlidir. Çocuğun başarısında ailenin okul etkinliklerine katılmasının, ailenin destekleyici yaklaşımının, aile içi uyumun önemli katkıları vardır.

Okul etkililiğini değerlendirme göstergeleri incelendiği zaman birçok araştırmacının özellikle ilkokul düzeyindeki öğrenciler ile ilgili ebeveynlerin ve çevre halkının okula bağlı programlara desteğini etkililik için birer kriter olarak ortaya koydukları görülmektedir (Lunenburg ve Orstein, 2013: 308). Öğrencinin sürekli

iletişim içinde olduğu en yakın çevresini oluşturan anne-baba ve akrabalarının okulun işleyişini destekleyici veya engelleyici özelliklere sahip olmaları, öğrencinin psikolojik, fiziksel ve zihinsel gelişimi açısından önemli olduğu söylenebilir.

Aile çocuğun formal eğitim öncesinde ilk eğitimini aldığı, fertlerin ilk sosyalleştiği çevredir. Bireylerin toplumun sosyal ve kültürel değerleri ile karşılaştıkları yerdir. Doğumlarından itibaren alışkanlıklarını, tutumlarını, inançlarını ve alışkanlıklarını şekillendiren bir aile ortamında yaşayan çocukların en temel ve özel çevreleri aileleridir Ailede verilen eğitim ne denli yapıcı olursa okuldaki işler daha da kolaylaşır. Okullara farklı aile modellerinden çocuklar gelmektedir. Okullardaki kurallar geneli muhatap alacağından davranışlar aynı doğrultuda değişecektir. Okul; aile eğitiminin yanlışlarını düzelten, eksiklerini tamamlayan, doğruları ise geliştiren, çocuğun gelişiminde aileden sonra en etkili kurumdur (Gümüş vd., 2011).

Sosyal bir varlık olan insanın anne ve babasıyla okul öncesi dönemde kuracağı duygusal bağlar, onun ileriki hayatında nasıl bir birey olacağını önemli ölçüde belirleyen bir etkidir (Çatıkkaş, 2008). Etkili okulların özellikleri arasında okul ile aile arasında iş birliği de yer almaktadır (Balcı, 2001). Çocukların sağlıklı bir şekilde eğitilmelerinde sağlıklı bir ailenin, sağlıklı bir çevrenin şart olduğu kabul edilmektedir (Türkoğlu, 2008: 41). Bu yüzden bireyin ailesiyle olan ilişkileri onun bir birey olarak gelişimi açısından önemlidir. Jencks vd. tarafından yapılan detaylı bir çalışmanın sonuçlarına göre ailenin sahip olduğu özellikler çocuğun akademik başarısını belirlemede en etkili çevresel faktördür (akt. Çelenk, 2003: 28). Çelenk (2003: 28)'in yaptığı çalışmadan elde ettiği bulgulara göre ise, okuldaki akademik başarının çoğunun, ailenin sağlamış olduğu katkılar ile gerçekleştiği söylenebilir.

Okulun öğrenciye istenilen davranışları tek başına kazandırması mümkün değildir. Kazanılan bu davranışların önemli bir kısmı ailenin katkısı ile gerçekleşir. İşte bu ve benzeri birçok nedenden dolayı yönetici ve öğretmen, öğrencilerin ve okulun başarısını artırmak için ailelerin desteğine ihtiyaç duyarlar.

2.1.1.1.1 Destekleyici Aile Özellikleri

Çakmak (2010) ve Çelenk (2003: 30) okul eğitiminde başarıya ulaşabilmek için okuldaki eğitim faaliyetlerinin çocuğun evdeki öğretmenleri olan ebeveynler tarafından desteklenmesinin zorunlu olduğunu ifade etmişlerdir. Şah Taban (2010: 5) ve Turhan (2010: 273) ise, aile ve okulda verilen eğitimin birbirinin tamamlayıcısı durumunda olması gerektiğini, okulun görev ve işlevlerini yerine getirirken sıkı iş birliği içinde olması gereken kurumlardan en önemlisinin aile olduğunu belirtmişlerdir. Aile ile okulun hedeflerinin ortak olması ve her ikisinin de eğitimin amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik etkinlikler düzenlemesi, yani okul ile ailenin iş birliği içinde olması durumunda okulun hedeflerini gerçekleştirebilmesi mümkün olabilir.

Çalık (2007: 132)'a göre ise okul aile iş birliğinin geliştirilmesi ile birlikte okuldaki disiplin sorunları azalmaktadır. Velilerin katılımları arttığı zaman veliler kendilerinin çocuklarına daha fazla yardımcı olmaları gerektiğini hissetmekte, öğrenciler ise öğretilen konuları daha iyi anlamakta ve öğretmenlere karşı daha olumlu tutum içerisinde olabilmektedirler. Velilerin kendilerine ve çocuklarının başarısına olan güvenlerinin de artması veli katılımıyla mümkündür. Çalık'ı destekleyen Altun (2009) ve Bekyürek (2008: 48) okulun aile ile iş birliği yapmasının, ailenin okula ve öğrenciye ilgi göstermesinin, öğrencinin ve öğretmenin motivasyonunu artırdığını, okulun kıymetini ve standartlarını tanıyan ve örgüt kültürünü bilen ailelerin çocuklarına daha iyi rehberlik edip onların okuldaki problemlerini en aza indirdiklerini belirtmiştir. Bu nedenle etkili bir okul aile iş birliği hem öğretmenlerin motivasyonunu hem de akademik başarı ve olumlu davranışların geliştirilmesi için destekleyici bir faktör olarak kabul edilebilir.

Çocuğun yetenek, ilgi ve okula uyumunu etkileyen önemli bir faktörün ana-babanın gelir düzeyi olduğunu belirten Türkoğlu (2008) ve Şah Taban (2010) gelir düzeyi yüksek ve iyi eğitilmiş aile ortamındaki çocuklar daha iyi bir gelişme dönemi geçirirken, düşük gelir düzeyine sahip aile ortamından yetişen çocuklar daha olumsuz kişilik gelişimi gösterdiklerini ifade etmişlerdir. Turhan (2010: 273) ise yaptığı çalışmada, kültürel ve ekonomik olumsuzlukların, akademik başarının önünde bir engel olduğu sonucuna varmış ve okulda öğrenilenlerin gerçek hayata taşınabilmesi

için aile koşullarının destekleyici olması gerektiğini vurgulamıştır. Hindistan’da bir çalışmada, 432 ortaokul öğrencisinin akademik başarıları incelenmiştir. Gelir düzeyi orta veya düşük düzeyde olan ailelerden gelen çocukların okul başarı düzeylerinin gelir düzeyi yüksek olanlara oranla çok daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır (Türkoğlu, 2008: 33). Çocuğun kişilik ve sosyal uyum becerisinin gelişiminde olduğu gibi ailenin çocuğun okul başarısı üzerindeki etkisi de yadsınamaz derecede büyüktür (Dam, 2008: 80).

Okul başarısı üzerine aile faktörünün etkisini inceleyen Çelenk (2003) yaptığı çalışmada, eğitim açısından destekleyici bir aileye sahip olan çocukların okuldaki başarı düzeylerinin daha iyi olduğu, okul başarısını yükseltmek için ailenin bakımı, şefkat ve korumasının önemli etkenlerden birisi olduğu, koruyucu aile bile olsa çocuğa uygun şefkat ve koruma sağlandığı zaman başarı düzeyinin arttığı, okul içinde düzenli bir iletişim içinde bulunan ve okul ile birlikte ortak bir program hakkında görüş birliği olan ailelerin bu iş birliğine dayalı olarak çocuğunun eğitimini daha fazla desteklediği ve bu ailelerin çocuklarının okulda daha başarılı olduğu bulguları ortaya çıkmıştır.

Çelenk (2003)’in bulgularını başka araştırmacılarda (Gümüş vd., 2011; Altun, 2009) desteklemektedir. Anne babanın, yani aile üyelerinin sahip olduğu tutum ve değerler, çocuğun öğrenmeye karşı geliştireceği tutumun belirlenmesinde büyük öneme sahiptir. Başarılı çocukları olan annelerin, başarısız çocuğu olan annelere oranla kontrol edicilikleri çok daha yüksektir. Bu kontrolde otoriter bir güç kullanımından ziyade kontrol biçiminde otoritenin ortaya çıkması şeklindedir. Başarılı çocukların anneleri, yerine göre ödüllendiren, akıl yürütücü ve kontrol edici bir yapı sergilerler. Öyle ise ailenin destekleyici tutumu, aile bakımı, uygun şefkat, bakım ve koruma, okul ile iş birliği içinde çocuğuna eğitim desteği sağlamak, öğrenci başarısını destekleyici bir özellik olarak belirtilebilir.

Yazar, Çelik ve Kök (2008: 1)’e göre özellikle okulöncesi eğitimde okulun amaçlarını gerçekleştirmesinde, öğrencilerde istendik davranışların oluşturulmasında ailelerin desteğini alan okul ve öğretmenler daha başarılıdırlar. Ayrıca öğrenci okulda öğretilenleri evde uygulayarak, öğretilen bilgi ve becerilerin günlük uygulamasını yapar ve böylece bilgi ve beceriler daha kalıcı olur. Bu nedenle ailenin eğitime destek

vermesi özellikle okulöncesi çocuklarda istendik davranışların kazandırılmasında destekleyici bir özelliktir.

Anne ve babanın eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencinin okul başarısı da aynı oranda artmaktadır. Anne-babanın eğitim düzeyi ile öğrencinin okul başarısı arasında çok yakın bir ilişki vardır. Eğitim düzeyi olarak, daha fazla eğitime sahip anne ve babaların, çocuklarının başarılı olma isteğini hareketlendirmede daha becerikli ve başarılı oldukları görülmektedir (Bekyürek, 2008; Canpolat, 2001; Gümüş vd. 2011; Türkoğlu, 2008). Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi arttıkça, okul kurallarına aykırı davranışlarda bulunma oranının azaldığı görülmüştür (Kuş ve Karatekin, 2009). Öyle ise anne babaların eğitim düzeyleri öğrencilerin hem akademik başarılarını, hem de diğer davranışlarını etkileyen önemli bir destekleyici değişken olabilir.

Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2006)'ne göre, anne-babaların özellikle çocuklarının yetersizliğine dair endişeleri var ise, çocuklarının eğitimlerinin her kademesine etkin bir şekilde katılmaları gerektiğini açık bir şekilde belirtmiştir. Bu yönetmelik ailenin çocuğun öğretim ve öğretiminin değerlendirilmesi süreçlerinde çocuğa özgü bireysel eğitim planlarının hazırlanmasında, sürecin içerisinde özellikle ailenin aktif olarak rol almasını istemektedir. Anne babaların çocuklarıyla ilgili öğretmenleri, öğretmenlerinde farklı bir ortamda öğrenciyi tanıdıkları için anne-babayı bilgilendirmeleri gerekir. Ayrıca okul programının yapılmasında ve hedeflere ulaşmada çocukların güdülenmesi ve öğrenilen bilgilerin okul dışında kullanılmasına yönelik fırsatların oluşturulmasında iş birliği içinde olmaları, öğrencilerin akademik başarılarını olumlu yönde etkileyecek destekleyici özelliklerdir.

Yapılan çalışmaların bir çoğunda aile katılımının öğrencilerin başarılarını yordamada önemli bir faktör olduğu, çocuğun okul başarısının yüksek olmasında evde ve okulda aile katılımının önemli olduğu belirlenmiştir (Çamlıbel-Çakmak, 2010; Griffith, 1996; Kaysılı, 2008; Marcon, 1999; Marchant, Paulson ve Rothlisberg, 2001). Birçok araştırmacı ise (Fan, 2001; Griffith, 1996; Marchant vd., 2001; Trivette ve Anderson 1995; Vandergrift ve Greene,1992) aile katılımının akademik başarıyı artırdığını ancak aile katılımı konusunda yapılan araştırmaların aile katılımı

kavramının çok yönlü olmasından dolayı farklı bulgular ortaya koyduğunu belirtmişlerdir.

Aydoğan (2010) ve Ersoy (2003) eğitimin devamlılığı ve bütünlüğünü sağlayarak, ailelerin desteğini alarak okul programlarının daha kolay uygulanmasını ve başarılı olmasını sağlamayı, okul öncesi eğitimde aile katılımının temel amacı olarak belirtmişlerdir. Bazı araştırmacılara göre ise (Şah Taban, 2010; Şahin ve Ünver, 2005; Turhan, 2010) okulda verilen eğitimin evde, evde verilen eğitimin ise okulda desteklenmesinin, bir devamlılık oluşturmak ve bu sayede okulda ve evde istendik davranışların kazandırılmasının temel amaç olduğunu belirtmişlerdir. Ailelerin eğitim düzeyleri aile katılımını artıran bir değişkendir (Gürşimşek , 2010; Kaysılı, 2008; Pena, 2000). Ailelerin eğitim düzeyleri eğitime katılımı olumlu yönde etkilemektedir (Gümüş vd., 2011). Ayrıca ailenin eğitim düzeyinin yüksek olması; çocuklarına karşı sergileyecekleri tutum ve davranışlarda olumlu ve yapıcı etki gösterir. Böylece aileleri tarafından desteklenen çocukların kendilerine olan özgüvenleri ve başarılı olma şansları artar (Gümüş vd., 2011: 431).

Akademik açıdan başarılı çocuğu olan anne-babaların (Sanders, Epstein, Connors-Tadros, 1999) sosyo-ekonomik durumları iyi ebeveynlerin (Gürşimşek, 2003; Gümüş vd. 2011; Sanders vd., 1999; Şah Taban, 2010), anne-babalık yapabilme bilgi ve becerisi ile çocuklarının başarılı olmasında kendi becerilerine güvenen ailelerin (Hoover-Demsey ve Sandler, 1997), iş hayatı içinde olan anne-babaların (Sanders vd., 1999) çocuklarının aldığı eğitime daha çok katkı sağladıkları ve eğitime katıldıkları belirlenmiştir (akt. Kaysılı, 2008).

Pandit (2008: 90)'e göre ise ailelerin okul tarafından oluşturulan hedefleri öğretmenlerle iyi iletişim kurarak ve bilgilendirme toplantılarına katılarak takip etmeleri, okul dışında çocuklarıyla birlikte etkinliklere katılmaları, onlarla oyunlar oynamaları, çocuklarının gelişim ihtiyaçlarının farkında olmaları ve birlikte karar verebilmeleri aile katılımının olduğunu gösteren davranışlardır. Gürşimşek (2003)'e göre ise "okul ve ailenin iş birliğine dayalı katılımı ağırlıklı olarak, ailenin çocuğun gelişimi ve uyumu ile ilgili çeşitli konularda öğretmenden bilgi alması ve öğretmeni bilgilendirmesi şeklinde" gerçekleşmektedir.

Kotan, Hergüner ve Yaman (2009: 50)'ın yapmış oldukları çalışmalarda aile desteğinin öğrencinin sadece akademik başarısını artırmadığı sportif alanlarda da başarısının ve ilgisinin artması da ailenin spor faaliyetlerine olan ilgisinin etkili olduğunu belirtmişlerdir. Anne babaların spora karşı duyduğu ilginin özellikle çocukların olumlu tutum geliştirmelerinde etkili olduğunu, ailenin eğitim düzeyi ve sosyo-ekonomik düzeyinin çocukların sporcusu bir ailede olup olmadığının, ailede başka sporcuların olup olmadığının çocuğun spor yapmasına büyük etki ettiğini belirlemişlerdir. Öğrencinin sosyalleşmesi üzerine büyük etkisi olan ailenin tutumu, öğrencinin hangi spor etkinliğine katılıp, hangilerine katılmayacağı konusundaki tavrı, öğrencinin spora olan ilgisinin önemli belirleyicisi olarak görülmektedir.

Bandura (1986)'ın modelleme teorisinin Kotan vd. (2009)'nin ifade ettikleri durumları açıklamada etkili olduğu görülmektedir. Öğrenciler yakın çevrelerindeki aile bireylerini, öğretmen ve diğer akranlarını kendilerine model olarak alarak benzer davranışlar sergilemektedirler. Öyle ise her alanda olduğu gibi spor etkinlikleri konusunda da ailenin iyi bir model oluşturmasının çocuğun gelecekte spora ilgisini ve başarısını etkileyebileceği söylenebilir.

2.1.1.1.2 Engelleyici Aile Özellikleri

Okul-çevre ilişkileri bakımından destekleyici aile özelliği taşımayan birçok özellik engelleyici olarak nitelendirilebilir. Bunlara ek olarak birçok araştırmada bazı ailevi özelliğin ve davranışın engelleyici nitelikte olabileceği belirtilmektedir. Dam (2008: 80) anne-babaların çocuklarına karşı geliştirdikleri tutum ve davranışların çocuklarının psiko-sosyal gelişimini etkilediğini ve çocuğun arkadaşları ile ve diğer insanlarla sosyal ilişkilerinde örnek olarak anne-babalarının davranışlarını aldığını, çocukların çevreleri ile olan uyumlu veya uyumsuz davranışlarının nedenlerinden en önemlisinin özellikle aile çevresi faktörü olduğunu belirtmiştir. Aile üyelerinden birisinin sahip olduğu olumsuz bir kişilik yapısı, bozuk aile yapısı ve aile içinde yaşanan sorunlar, bu aile içinde büyüyen çocukları önemli derecede etkiler ve bu çocuklarında ailedeki olumsuz kişiler gibi sorunlu insanlar olmalarına neden olabilir.

Dam (2008) ayrıca çalışma ortamının önemini vurgulamıştır. Öğrenmenin temelini etkili çalışma olduğunu, çocukların bir çoğunun evinde ailenin ekonomik

yetersizlikleri nedeni ile uygun ve etkili çalışma koşullarının sağlanamadığını belirtmiştir. Dam uygun ve etkili çalışma koşullarının öğrencilerin başarısını artıracığını, çocukların başarılı olabilmeleri için evdeki çalışma ortamlarının gerek fiziksel gerekse de gürültü, ışık, ısı, gibi koşullar açısından uygun hale getirilmesi ve bilgisayar, televizyon gibi öğrencinin dikkatini dağıtacak unsurlardan arındırılmış bir ortamın var olması gerektiğini vurgulamıştır. Bu nedenle uygun olmayan çalışma ortamları öğrenciler için engelleyici çevresel bir faktör olarak kabul edilebilir.

Oskay (1981) ve Köknel (1986) yaptıkları çalışmalarda aile ve çevrenin çocuk eğitiminde çocuğun gelişim evrelerine ve yaşına uygun olmayan beklentiler içinde olmalarının, bu beklentileri gerçekleştirmek için baskı oluşturmalarının yetişkinlik döneminde iletişim bozukluğuna neden olduğunu ortaya koymuşlardır. Kısacası aile ve çevrenin çocuğun gelişim çağına uygun olmayan beklentiler içinde olmaları iletişim becerisi açısından engelleyici bir özellik olarak düşünülebilir.

Okul çevre ilişkilerini oluşturan etmenlerin başında yer alan ailenin okul ile olan ilişkilerini engelleyen birçok faktör vardır. Bu faktörler çocuk sayısının fazla olması (Çatıkkaş, 2008; Gürşimşek, 2010) eğitim ile ilgili konuları okula bırakarak çocuğun eğitiminde daha çok pasif kalmayı tercih etmeleri, çocuklarının eğitimine ilişkin sorumluluktan kaçınmaları, aile katılımının önemine inanmamaları ve öğretmenlerin ailelere karşı sergilemiş oldukları olumsuz tavırlar, katılıma ilişkin olarak yeterli örnek ve model alacakları kişi ve ailelerin olmayışı, kültürel farklılıklar, ailelerin kendilerini eğitim ile ilgili konularda bilgisiz görmeleri, okul ve aile arasında iletişim bozukluğu, ailenin eğitimi, sosyo-ekonomik durumu, geçmişte okula ait olumsuz deneyimleri, ailenin çocuğun eğitim süreci içinde yer almayı gereksiz görmeleri, ulaşım engelleri, çalışma programı, eşlerin birbirini desteklememesi, anne-babanın sağlık sorunları (Erdoğan ve Demikasımoğlu, 2010; Pandit, 2008), yönetici, veli ve öğretmenin birbirlerini tanımamaları, yöneticilerin ilgisizliği, zaman sınırlılığı, olumsuz bilgi almaktan çekinmek, görüş ayrılıklarının olması (Aslan,1984; Doğan, 1995 ve Koçak, 1988) ailelerin çocukların eğitimine katılımını engelleyen nedenler olarak görülmektedir.

Aile içindeki şiddet ve aile yapısında meydana gelen bozulmalar okuldaki şiddetin temel nedenlerinden birisi olarak görülmektedir. Çocuklar kendilerine ailede

anne-babalarını model olarak almakta ve yaşadıkları olayları okul ortamına getirmektedirler. Bu sebepten dolayı, okuldaki şiddeti önleyebilmek amacıyla aile yapısının ve çocuğun geldiği aile atmosferinin iyi bilinmesi, çocuğun olumlu yönde gelişimini sağlamak amacıyla sağlıklı bir aile atmosferinin oluşturulması büyük önem taşımaktadır (Avcı, 2010: 7). Avcı, aile yapı ve atmosferinin okul şiddetine etkisine yönelik yapmış olduğu çalışmada, ailesinde şiddet gören, ailesi alkol kullanan, kendisiyle ailesinin ilgilenmediğini düşünen çocukların okulda daha fazla şiddet eyleminde bulunduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca ilgisiz ve evde alkol kullanan ailelerin çocuklarının ahlaki tutum düzeyleri diğerlerine göre daha düşük bulunmuştur. Öğrencilerin okulda şiddet eyleminde bulunmalarını önleyen en önemli unsurun ailede verilen terbiye, sağlıklı aile ortamı olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle ailenin tutum ve davranışları onları model alan çocukları için referans niteliği taşımaktadır. Ailedeki şiddet, zararlı alışkanlıklar, ilgisizlik öğrencinin okuldaki başarısını ve toplumdaki yerini olumsuz olarak etkileyecek engelleyici birer çevresel faktör olarak kabul edilebilir.

Çocuğun çalışmasını ailedeki ilgisizlikler, sevgi eksikliği, dengesiz ve geçimsiz aile ortamı olumsuz olarak etkilemektedir (Altun, 2009; Dam, 2008; Gümüş vd. 2011; Keskin ve Sezgin, 2009; Koç, Avşaroğlu ve Sezer, 2007; Yavuzer, 1992; Yılmaz, 2000). Dam (2008), ailevi sorunları olan, aile desteği görmeyen çocukların akademik başarılarının ailevi sorunları olmayan ve ailesi tarafından desteklenen çocuklara oranla daha düşük olduğunu tespit etmiştir. Ailedeki iletişim sorunları, gerçekçi olmayan beklentiler, kıyaslanma, ilgisizlik, uygun olmayan çalışma ortamı, anne ve/veya babadan birinin ölümü veya hastalığı, fakirlik, huzursuz aile ortamı ve parçalanmış aile öğrenci davranışlarını ve akademik başarıyı olumsuz etkileyecek engelleyici faktörler olarak ifade edilmiştir.

Ailenin aşırı korumacı olması çocuğu diğerine aşırı bağımlı hale getirecektir. Bu bağımlılık çocuğun bütün yaşamı boyunca devam edebilir. Başka bir olumsuz davranış olan aşırı hoşgörü ve düşkünlük çocuğu bencil yapar ve daima yanındakilerin dikkatini çekmek ve insanların kendisine hizmet etmesini isterler. Böyle çocukların sosyal uyum problemleri olabilir. Reddetme bir başka olumsuz davranış biçimidir. Çocuğun ruhsal, bedensel ihtiyaçlarının yerine getirilmeyerek, ona kötü duygular beslemek olarak da ifade edilebilir. Çocuğun baskı altında bulundurulması anne ve

babaların gösterdiği başka bir olumsuz davranıştır. Anne-baba baskısı çocukların başkalarının etkisine açık, çok hassas, çekingen bir kişilik veya dikkatli davranan, nazik ve dürüst bir kişilik oluşturmaya yol açabilir. Boyun eğme ve çocuklar arasında ayırım yapmakta istenmeyen anne-baba davranışlarıdır. Çocuklarına boyun eğen aileler onların egemenliğini kabul eder, ayırım yapanlar ise, çocuklar arasında düşmanlık, kin ve kıskançlık gibi duyguların ortaya çıkmasına neden olurlar (Gümüş vd. 2011: 427). Yukarıda sayılan tüm olumsuz davranışlar okul çevre ilişkileri bağlamından ailenin engelleyici davranışları olarak nitelendirilebilir.

Moore ve Lasky (2001)'e göre kişisel ve duygusal nedenler ile toplumsal-örgütsel nedenler aile katılımını engelleyen etmenler olarak iki başlıkta incelenebilir. Ailelerin anne-babalık yetenekleri, çocuklarının çalışmalarına sağladıkları destek, öğretmenlerin ailelere yönelik olumsuz varsayımları, okulda yapılan etkinliklere gösterilen ilgi, kişisel-duygusal nedenler olarak düşünülebilir. Ailenin sosyal koşulları, çocuk ile ilgili değerlendirmelerin sadece eğitimci tarafından yapılması, öğretmen ve anne-babaların aile katılımına ilişkin beklentilerinin farklı olması ailelerin dışlanması gibi durumlardır (akt. Kaysılı, 2008).

Velilerin okulda yapılan faaliyetlere katılmalarının beklenmediği yönündeki geleneksel bakış açısı okul ve aile arasındaki iş birliğinin sağlanamamasının temel nedenlerinden ilk sırada gelmektedir. Ailelerin okula ilişkin olarak nasıl katılım göstereceklerini bilmemeleri, öğretmenlerin aile katılımına ilişkin çalışmalarda çok zaman kaybedeceklerini düşünmeleri ve yeterli özeni göstermemeleri, ailelerin katılmayacaklarını düşünmeleri, aileler katılsa bile çocukları ile ilgili olarak objektif bir değerlendirmede bulunamayacakları gibi kaygılar yer almaktadır (Gürşimşek, 2010; Şahin ve Ünver, 2005; Walberg, 2004). Bazı çalışmalar ise ailenin sosyo-ekonomik durumunun düşük olmasını, ailenin isteksizliğini ve katılımı engelleyici etken olarak ortaya koymuştur (Bekyürek, 2008; Kaysılı, 2008).

Yapılan bazı araştırmalarda öğrenmeyi destekleyici ev ortamının akademik başarıya şaşırtıcı da olsa negatif etkisinin olduğu bulunmuştur. Çalışmada ev ortamının yapılandırılmış olması (anne-babanın ödevleri kontrol etmesi, belirli bir not ortalaması ile ilgili kurallar ev ödevleri, televizyon izleme saatleri) düşük akademik başarı ile ilişkili bulunmuştur (Trivette ve Anderson, 1995). Bu negatif etkiyi ise

Grolnick ve Ryan (1989, akt. Trivette ve Anderson, 1995) ergenlik dönemindeki çocukların özerklik ihtiyaçları ve kontrol mekanizmalarını içselleştirme isteklerinin etkisi olarak açıklamaktadır. Aile katılımını gösteren toplantılara katılma gibi faaliyetler, küçük çocuklar için başarıyı artırıcı etkiye sahip olsa bile, ergenler için durum çok farklıdır. Bütün yaş gruplarına genellemek mümkün olmasa da, ergenlik dönemi için yapılandırılmış ev ortamının, aslında akademik başarıyı düşürücü engelleyici bir etken olduğu söylenebilir.

Altinkurt (2008) devamsızlığa ilişkin olarak yaptığı tespite göre ailesinden kaynaklanan nedenlerden dolayı öğrencilerin yaklaşık beşte biri devamsızlık yapmaktadır. Öğrencilerin ailelerinin dikkatini çekmek istemeleri, ailenin öğrencinin okula gitmesi için aşırı baskı yapması, ailenin sabahları öğrenciyi uyandırmaması, öğrencinin devamsızlık yapmasında ara sıra ya da daha üst düzeyde etkili olduğu görülmüştür. Bu nedenle, ailenin öğrenciye okula gitmesi için baskı yapması, öğrenciye yeterli zaman ayırmaması, onun ailenin dikkatini çekmek için istenmeyen davranışlara girmesine ve devamsızlık yapmasına neden olan engelleyici özellikler olduğu söylenebilir.

Aslanargun (2007: 123) ailelerin almış oldukları eğitimin yetersizliğini, yeterli bilgiye sahip olmamalarını ve bilgiye ihtiyaç duymalarını okula karşı ilgisizlik sebeplerini belirlemeye çalıştığı çalışmada ilk sırada yer alan sebepler olarak göstermiştir. Bu nedenle, ailelerin eğitim düzeyleri ve bilgi yetersizlikleri çocuklarının eğitiminde engelleyici bir özellik olarak kabul edilebilir.

2.1.1.1.3 Aile Katılımını Artırma Yolları

Ailelerin çocuklarına evde nasıl yardım edebilecekleri onlara anlatılmalıdır. Ancak bu şekilde ailelerin okula katılım derecelerinin artırılacağı düşünülebilir (Hoover-Demsey, Battiato, Walker, Reed, DeJong ve Jones, 2001). Ailelerin öğrencilerin ilgi alanları, becerileri, yeterli oldukları alanlar gibi konularda öğretmenler tarafından bilgilendirilerek ailelerin çocuğun akademik başarısına ilişkin beklentilerini yükseltmelerine yardımcı olmalıdırlar (Trivette ve Anderson, 1995).

Öğretmenler aile katılımının önemini ailelerin kavramalarını sağlayabilirler. Özellikle karar verme sürecine aileleri katılımı önemlidir ve desteklenmelidir. Bu nedenle öğretmenler aileleri çocuklarının gelişimleri, ihtiyaçları konularında ve hazırlanan programın amacına ilişkin onlarla iyi bir iletişim kurarak aileleri bilgilendirebilirler. Okul içinde yapılan faaliyetlerde ailelerin gereksinimleri ve kültürel farklılıkları göz önünde bulundurulmalıdır. Okula gelemeyen aileleri için çağın sunduğu imkanlardan faydalanarak, telefonla iletişim ağının kurulması, eve gönderilen mektuplar gibi farklı yöntemler kullanılarak ailelerle iletişim kurulmalıdır. Ailelerle her türlü iletişimde onların anlayacağı bir dil seçilmelidir. Bu noktada aile ile iletişimi daha etkin hale getirmek, zamandan tasarruf etmek, bütün ailelere aynı mesajın iletilmesini kısa bir süre içinde sağlamak amacıyla sosyal medya ağlarından faydalanılabilir. Anlık cevap alabilme ve mesajların iletilip iletilmediğini teyit etme açısından WhatsApp, Facebook gibi sosyal medya ağlarından faydalanılabilir.

Okulda yapılacak etkinliklere katılan ailelere çocuklarını bırakacakları yer konusunda çocuk bakım hizmetleri verilmeli, ulaşım güçlüğü çeken aileler için ise ulaşım hizmetlerinden yararlanmaları sağlanmalıdır. Okulda yapılacak etkinlikler, çalışan anne ve babalarda dikkate alınarak, anne-babaların rahat katılacakları uygun zamanlarda yapılmalıdır. Eğitim düzeyi düşük aileler genelde çocuklarına akademik katkı sunamayacaklarını düşünerek eğitimle ilgili konuları okula bırakmakta ve etkinliklere katılmamaktadırlar. Bu nedenle ailelerle görüşmeler yapılarak etkinliklere katılımları artırılmalıdır. Ailelerin aile katılımına ilişkin yeterli bilgiye ve sahip oldukları haklara ilişkin bilgisiz olmaları nedeni ile aile katılımının özellikle okul tarafından başlatılması ve okulda çalışanların ailelerin farklı biçimlerde katılımında bulunma durumlarını göz önünde bulundurarak, aile katılımının türünü ailelere göre tespit etmeleri gerekir (Kaysılı, 2008).

2.1.1.2 Destekleyici ve Engelleyici Yönetici Özellikleri

Çocuklarımıza ve gençlerimize etkin, demokratik, katılımcı, sorgulayan, ulusal ve insani değerleri kazanmış, görevleri konusunda sorumluluk sahibi olan başarılı bireyler olmalarını sağlayan kurumların başında okullar, okulların başında da yöneticiler yer alır. Okul yöneticilerinin yaptıkları eylemler, sorunlar karşısında verdikleri yanıtlar, acil durumlarda aldıkları kararlar, çevre ile olan iletişimleri,

sorunlara getirdikleri çözüm önerileri, öğretmen ve öğrencileri güdüleme becerileri gibi özellikler, destekleyici okul yönetimi açısından önemli niteliklerdir. Okulun iç çevre öğeleri içinde yer alan okul yönetimi, engelleyici ve destekleyici okul-çevre ilişkileri açısından önemli bir yere sahiptir. Bursalıoğlu (2000)'nin da belirttiği gibi, okulun amaçlarını gerçekleştirecek, yapısını yaşatacak ve havasını koruyacak olan okul yöneticilerinin önemli bir yeri vardır. Her kurumda olduğu gibi eğitim kurumlarının da başında yer alan yöneticilerin bazı özellikleri okul personelini, öğretmenleri, öğrencileri ve bunlarla ilişkili olarak dış çevreyi etkileyebilecek destekleyici veya engelleyici özellikte olabilir.

Eğitim alanında yapılan çalışmaların ortak paydası öğrenci başarısını artırmaktır. Okullar öğrenci başarısını artırmak amacıyla çevrenin sağladığı desteğe gereksinim duyarlar. Sağlıklı okullar çevrelerine daha iyi uyum sağlarlar. Bu okullarda çalışan yöneticiler, öğretmenler öğrenci ve okul çevresi daha yapıcı ve iş birliğine dayanan bir anlayış içinde çalışırlar (Hoy ve Feldman, 1987; Hoy ve Tarter, 1997, akt. Korkmaz, 2005: 530). Çevre ile okul ilişkilerinin düzenlenmesinde tek başına sorumlu olmamakla birlikte, okul yöneticisinin rolü büyüktür. Okul yöneticileri çevredeki diğer yönetici ve liderlerle, öğretmen, öğrenci, veli, çalışanlar ve farklı kurum ve kuruluşlarla iletişim ve ilişki kurarak onların okula ilişkin beklentileriyle okulun onlara yönelik beklentilerini koordine etmek ve bu ilişkileri sağlıklı bir şekilde devam ettirmek zorundadır (Açıkalın, 1995, akt. Korkmaz, 2005: 530; Balcı, 2001; Kaya, 1991).

Öğrenci başarısını etkileyen etmenler arasında okul yöneticisi ve öğretmenin gösterdiği farklı tutumlarda gösterilebilir (Altinkurt ve Yılmaz, 2011; Altun, 2009; Başaran, 1990; Korkmaz, 2005; Terry, 1999). Okul yöneticileri aynı zamanda eğitim yöneticileridir. Okul yöneticilerine yönelik birçok tanımlama mümkündür. Okul müdürü yasa ve yönetmeliklerin verdiği yetkiye bağlı olarak okulun her türlü girdilerinin sağlanmasından, okul amaçlarını gerçekleştirme yönünde etkili olarak kullanılmasından sorumlu kişidir (Şişman, 2002). “Yönetici bir örgütün amaçlarını gerçekleştirmek için, var olan örgüt yapısını ve prosedürü kullanan kişidir” (Bayram ve Aypay, 2012: 51).

Etkili okul yöneticileri öğretim liderleridir. Öğretime önem verir, öğretime ilişkin amaç ve beklentileri açık ve seçik olarak saptar ve öğretmen ve yöneticilere ulaştırılmasını sağlar. Zamanının çoğunu öğretim sorunları ile ilgilenerek geçirir, öğretime ilgi ve destek verir ve personele dönüktür (Balcı, 2001; Terry, 1999). Okul yöneticisi, bulunduğu eğitim kurumundan elde edilebilecek en üst seviyedeki verime ulaşılmasında önderlik edecek ve bu başarının gerçekleşmesine olanak sağlayacak en önemli kişidir. Okul müdürü Milli Eğitim ve okullarla ilgili mevzuat ve tüzükleri çok iyi bilmeli, yaptığı işin öneminin ve sorumluluğunun farkında olmalıdır. Elindeki olanakları en iyi şekilde değerlendirmeli ve öğrencilerin modern bir ortamda yetişmelerine olanak sağlamalıdır (Çelikten, 2004: 195-201).

Açıkgöz (1994) “Eğitimde Etkili Yönetici Davranışları” adlı araştırmasında teknik, insancıl ve kavramsal olmak üzere yönetici becerilerini sınıflandırmakta ve eğitim yöneticisinin öne çıkan sorumluluklarını şu şekilde ifade etmektedir; “a) Amaçlara ulaşma, b) Örgütsel sistemi yaşatma, c) Örgütün dış çevresine uyumunu sağlama, d) Kültürel örüntüleri” yaşatmadır (akt. Helvacı ve Aydoğan, 2011: 49). Benzer bir sınıflandırmayı Hoy ve Miskel (2010) yapmıştır. Etkili müdürlerin sahip olduğu beceriler teknik, kavramsal ve insan ilişkileri olmak üzere üç boyuta ayırmışlardır. Terry (1999) yöneticinin etkililiğinin yönettiği kişilerin performansını artırma derecesiyle ölçüldüğünü belirtmiştir. Etkili liderlerin hem örnek olmaları hem de etkili yönetmeleri gerekir. Okulda başarılı öğretmenleri ve öğrencileri motive eden, çalışanlara enerji ve heyecan veren, öğrencileri destekleyici bir okul ortamında teşvik eden okul yöneticileri etkili yönetici olarak tanımlanmıştır. Bu nedenle, okulu amaçlara ulaşma yönünde harekete geçiren ve bir sistem olarak yaşamasını sağlayan, okulun dış çevresine uyumunu sağlayan, kültürel örüntülerini yaşatabilen yöneticilerin okul çevre ilişkileri bağlamında destekleyici nitelikte olduklarını söyleyebiliriz.

Çağdaş bir okul yöneticisinin kapsamlı insani bilgiye sahip olması, iletişim becerisinin iyi olması, liderlik özelliği taşıması, anadilini güzel ve etkili kullanabilmesi, felsefe, tarih ve uygarlık eğitimi görmüş olması, yabancı dil bilmesi, iletişim teknolojilerine hakim olması, bilgiyi yönetebilmesi, beden ve ruh yönünden sağlıklı olması ve eğitime inanması gerekir (Açıkalın, 1998). Eğitim yöneticilerinin sahip olması gereken becerileri teknik, insani ve kavramsal beceriler olarak sınıflandırmak mümkündür (Bursalıoğlu, 2000). Okul yöneticilerinin etkililiği ile

öğretmenlerin morali arasındaki ilişkiyi belirlemeye çalışan Tanrıoğen (1998; 130-131) okul yöneticisinin etkililiği, teknik, insani ve kavramsal becerileri ile öğretmen morali arasında olumlu ve doğrusal bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Bu özelliklere ve becerilere sahip olmak şüphesiz eğitim yöneticisini daha etkin kılacaktır. Öyle ise bu özelliklerin hepsi yöneticiler için destekleyici özellikler olarak kabul edilebilir.

Okul yöneticilerinin geleneksel olarak belirtilen sahip olmaları gereken bilgi ve yeteneklere nüfus artışı, eğitime ilişkin arzın artması, küreselleşme, şehirleşme, geleneksel toplum yapısından uzaklaşma, modernleşme gibi nedenlerden dolayı yeni becerilerin eklenmesinin gerekliliği ortaya çıkmıştır (Aslanargun ve Bozkurt, 2012: 350). Terry (1999)'nin vurguladığı gibi okul müdürlerinin başarılı olması, öğrencilerin başarılarında ve işgörenlerin performanslarında görülen başarı ve olumlu yönde ilerlemeyle ölçülür. Etkili ve becerikli okul müdürü, örgütü ve çalışanları için hem örnek davranışta bulunur hem de ulaşılabilir hedefler belirler. Korkmaz (2005: 534) öğrenci başarısını artıran okul yöneticilerinin daha çok arkadaş canlısı, mükemmelliğe inanan ve bağlı olan, açık, destekleyici bir okul atmosferi oluşturduğunu belirtmiştir. Okul ikliminin birlikte çalışmaya elverişli olması, öğrencilerin bu uygun ortamda bulunmaktan ve öğretmenlerce yönlendirilmekten memnun olması önemlidir.

Bursalıoğlu (2000: 40)'na göre ise okul müdürü, “okulun amaçlarını gerçekleştirecek, yapısını yaşatacak ve havasını koruyacak iç öğelerin lideri olmalıdır.” Bütün bu tanımlamalarda yer bulan okul yöneticilerine ilişkin özellikler okulun etkili yönetimi konusunda destekleyici niteliklerdir.

Gürbüz, Erdem ve Yıldırım (2013) başarılı okul müdürlerinin özelliklerini belirlemeye yönelik yaptıkları çalışma bulgularında başarılı okul yöneticilerinin yetkilerini uygun bir biçimde kullanma, var olan kaynakları en doğru şekilde değerlendirme, okulda örgüt kültürünün oluşmasına katkı sağlama, uygun fiziki koşulları sağlama, mizahı kullanma, işgörenlerin iş doyumuna sahip olmasını sağlama, etkili iletişim kurma, idealist ve özverili olma gibi özelliklerin önemli rolü olduğu belirlenmiştir.

“Gülmek ya da gülümsemek içgüdüsel bir insan davranışıdır. Bu davranışlar kişinin bulunduğu ortamdan ya da durumdan memnuniyet derecesini gösteren evrensel

bir beden dilidir. Mizah ise gülme ve güldürme davranışına aracılık eden durumların tümü olarak ifade edilebilir.” Mizah, günümüzde daha çok insanlarda aranan ve istenilen bir kişilik özelliği olarak görülmektedir (Altınkurt ve Yılmaz, 2011: 2; Kara, 2014: 703; Yerlikaya, 2003). Okul yöneticileri mizahı kullanarak çalışma ortamında esneklik sağlamakta, çalışanlar arasında iletişimi kolaylaştırmakta ve böyle bir atmosferde çalışanların performansları artmaktadır (Kara, 2014; Özden, 2011; Recepoğlu, 2008; Yılmaz, 2011).

Mizahın sosyolojik, psikolojik, eğlence ve iletişim gibi farklı işlevleri vardır (Kara, 2014: 707-708). Şöyle ki, mizah örgüt içi ve bireysel iletişimlerde, amacı aşmadıkça küçük şakalar, eğlendirici, dinlendirici ve en etkili iletişim kurma yollarından biri olabilir (Özden, 2011:144). Yılmaz (2011: 34)’a göre ise mizah yöneticilerin kullanabilecekleri en güçlü araçlardan biri olmalıdır. Çünkü yöneticiler sürekli karar verme, sorun çözme, diğer çalışanları tatmin etme durumunda olduklarından çoğu zaman stresli ve gergin ortamlarda bulunmaktadır. Bütün bunlar etkili bir mizah anlayışına sahip olmanın yöneticilerin hem çevre ile hem de okul içindeki çalışanlarla iletişim kurmada önemli bir destekleyici özellik olduğunu göstermektedir.

Başarılı okul yöneticisinin bir kurum kültürü oluşturması gerekir. Kurum kültürü oluşturmak için okulda kaynaşmayı ve iş birliğini sağlaması ve “çalışanlarının rol ve beklentilerini göz önünde bulundurması” gerekir. Okul yöneticisi okul kültürünün oluşmasında önemli bir rol üstlenir (Kara, 2014; Peterson ve Deal, 1998) ve “okul yöneticisinin çalışanlarına değer vermesi” gerekir (Helvacı ve Aydoğan, 2011: 58). Olumlu düşünebilen yöneticilerin çalışanlara sosyal destek sağlama ve problem çözme yeteneği daha üst düzeylerde yer almaktadır (Çankaya ve Aküzüm, 2010; İbrahimoglu, 2003).

Okul yöneticilerinin kendilerine verilen yetkileri çalışanlara örnek olabilecek bir şekilde “özverili ve idealist” davranabilmesi gerekir. Ayrıca okul müdürü çalışanlarının iş doyumuna sahip olmalarını sağlayabilmelidir. Motive olmuş, morali yüksek çalışanların iş doyumuna ulaşması ve görevlerini daha istekli ve verimli yaparlar. Bunlara ek olarak, okulda uygun fiziki koşulların oluşturulması, kaynakların doğru bir şekilde değerlendirilmesi gerekir. Okulun başarısı için okul yöneticisinin

öncelikle fiziki koşulları uygun hale getirmesi gerekir, aksi durumda okul yöneticisinin daha özverili çalışması gerekir (Gürbüz vd., 2013). Ada, Akan, Ayık, Yıldırım, ve Yalçın (2013) yaptıkları çalışmalarda yöneticilerin öğretmenlerin motivasyonunda önemli bir etkiye sahip olduklarını ortaya koymuşlardır. Güçlü, güven verici yöneticilerin, özellikle sosyoekonomik durumu düşük bölgelerde çalışan öğretmenlerin “telkin edici yönetici desteğine, doyum verici” insani ilişkilere, ödüllendirilmeye ihtiyaç duydukları belirtilmiştir. Ud vd. (2012: 448)’nin ifade ettiği gibi çalışanları motive etmek en önemli yönetim becerilerinden biridir ve motive edilmiş öğretmenler görevlerini en üst düzeyde yerine getirirler. Öyle ise okul yöneticilerinin çalışanlarını iyi motive etmesi, iş doyumunu sağlaması onların daha verimli çalışması için destekleyici yönetici özellikleri olarak kabul edilebilir.

Okul çeşitli tekniklerle çevreyle ilişki kurar ve çevreden tepkiler alır. Yöneticinin çevreyi çözümüleme yeteneği, sorunların saptanması, iletişim teknikleri konusundaki yeterliği saptanan soruna ilişkin izlenecek yaklaşımı belirlemede etkili olabilir. Çevrenin güç yapısı, kültürel gruplar, ekonomik statü, siyasal yapı, tarihi ve dinamik nitelikler konusunda bilgi toplanması gerekebilir. Yöneticinin bunların ve olası doğurgularının farkında olması beklenir (Aydın, 1998). Bütün sosyal sistemler gibi okullarda “yaşamlarını devam ettirmek, büyümek ve gelişmek istiyorlarsa” öncelikle çevrelerine uyum problemlerini çözmelidirler (Korkmaz, 2005: 531). Okul yöneticisinin okulun çevresine ilişkin yeterli bilgiye sahip olması okul yönetimi açısından destekleyici bir özellik olarak ifade edilebilir.

Öğrencilerin iyi bir şekilde öğrenip başarılı olmalarını sağlamak okulların en önemli amacıdır. Öğrenci ve öğretmenin sahip olduğu özellikleri, inançları ve öğretmenin öğretimi kolaylaştırmak için yaptığı öğretim faaliyetlerini dikkate alan, öğrenme çevresini ve içeriğini göz önünde bulunduran öğrenme ve öğretme modeli etkili öğrenme ve öğretme sürecidir (Bos ve Vaughn, 2002). Okul yöneticisinin öğretim ortamını etkili öğrenme için uygun hale getirmesi, okul başarısını artırıcı düzenlemeler yapması, okul için gerekli kaynakları sağlaması, bir öğretimsel lider olması beklenmektedir.

Demirbulak (1997: 2) göre okulun etkinliklerin merkezinde yer alması gerekir. Okulun çevrenin ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte etkinlikler sunması için

yöneticinin okulu halka açık tutması, müzik, tiyatro, spor faaliyetleri, okuma etkinlikleri gibi farklı etkinlikler sunarak gençlere ve halka açık olmasının sağlanması yönetsel bir işlemdir. Okulun etkinliklerin merkezi olması, halkın okulun işleyişi konusunda doğru bilgiye sahip olması, yanlış bilgi ve kanaatlerin önüne geçilmesinde destekleyici bir özelliktir. Schaffer (1994)'ın da ifade ettiği gibi okul çevresiyle yakın bir “ilişki içinde yönetildiğinde amaçlarını daha kolay gerçekleştirecek ve daha esnek bir hizmet sunma imkânına kavuşacaktır” (akt. Karataş, 2013: 18).

Demokratik bir okul kültüründe okul yöneticilerinin, katılımı ve çoğulculuğu destekleyici, bunun yanında azınlıktakilerin haklarını da gözetici olmaları gerekir. Demokratik ve katılımcı bir okul yönetiminin karar alma sürecine öğretmen, veli ve öğrencileri katması gerekir (Şişman, Güleş ve Sönmez, 2010: 175). Yöneticilerin demokratik okul kültürünü güçlendirmek için veli-okul-öğretmen arasındaki iletişim ve iş birliğinin güçlendirilmesi, okul yönetimi, velinin okul ve sınıfla ilgili çeşitli etkinliklere katılmasını ve gönüllü görevler almasını sağlamalıdır. Aileleri okul yönetimi süreçlerine katmalı ve çeşitli konularda onlardan yararlanma yolları aranmalıdır.

Yöneticinin aileleri yeterince tanımaması, ailelerle iletişim konusunda bilgisiz ve yetersiz olması, öğretmen ve yöneticiler arasında görüş ayrılıklarının olması, yöneticinin aileleri en alt düzeyde eğitimle ilgili görmeleri, gerekli iletişim kanallarının oluşturulmuş olmaması, yöneticinin okula ilişkin olumsuz duygular oluşturması (Aslan, 1984; Doğan, 1995; Koçak, 1988) aile-okul iletişiminin kurulmasında yöneticilerden kaynaklı engelleyici faktörler olarak belirtilebilir.

Adıgüzel ve Karataş (2014) yaptıkları çalışmada öğretmenlerin pozitif okul yönetimi algı düzeyleri ile örgütsel bağlılık algı düzeyleri arasında olumlu ilişki bulmuşlardır. Okul yöneticilerinin yapılacaklara ilişkin olarak işgörenlerin görüş ve düşüncelerini alınmasına dikkat etmeleri, işgörenlerin beklentilerinin belirlenip bunların tatmin edilmesine yönelik bazı girişimlerde bulunulması, adaletli olmaları ve işgörenlerin yönetim süreci içinde yer almaları işgörenlerin çalıştıkları kuruma bağlılıklarını artıracaktır. Bu nedenle okul yönetimlerinin öğretmenlerin örgütsel bağlılıklarını artırmak için daha olumlu davranışlar göstermeleri gerekmektedir.

İş doyumunu, çalışanların genel duygusal durumunu gösterebilmekte ve çalışanın kendi içine yönelmesini sağlayan olumlu etki olarak tanımlanmaktadır. Çalışanların başarılı, mutlu ve üretken olabilmelerinin en önemli gereklerinden biri iş doyumudur. Özellikle meslek dışı yaşamları doğrudan etkileyen ve sürekli özveri gerektiren mesleklerde iş doyumunu büyük önem taşımaktadır. Verimliliği artırabilmek için yöneticilerin iş doyumunu artıracak önlemler almaları gerekmektedir (Dağdeviren vd., 2011: 69). Öğretmenlerin iş doyumunu artıracak önlemlerin ve çevresel düzenlemelerin yapılması onların daha etkili çalışmalarına katkı sağlayacaktır.

Örgütlerin çevresel etkenlerin baskısı altında kalmamak ve değişime adapte olabilmek için bazı yeni özellikler ve yeterlikler edinmeleri gerekmektedir. Günümüzde okul müdürlerinin değişimin takipçisi olması, duruma uygun düzenlemeleri zamanında yapabilmesi, okulu değiştirip dönüştürebilmesi gerekir. Bursalıoğlu (2010: 40) ve Şişman (2002:24)'ın ifade ettiği gibi değişimin gerekliliğini anlayamayan ve var olan statükocu anlayışın devam ettirilmesini en iyi yöneticilik olarak algılayan uzlaşmacı yönetici modelinin örgüt içi ve örgüt dışı çevrenin baskısına dayanabilmesi ve eğitim öğretim etkinliklerini etkili bir şekilde sürdürmesi mümkün değildir. Bu nedenle değişimi öngören, esnek, dönüşümcü liderlik anlayışına sahip yöneticilerin daha başarılı olacağı söylenebilir. Bunun en önemli nedeni örgütlerin değişebilecek özellikler kazanması ve bunları sürdürebilecek hale gelmeleri, örgütler için büyük öneme sahip bir özellik olarak tanımlanmaktadır (Aslanargun ve Bozkurt, 2012: 352).

Farklı bir karar verme süreci olan problem çözme okul yöneticilerinin yönetim görevleri arasında yer almaktadır. Okullar göz önünde bulundurulduğu zaman okul yöneticilerinin problem çözme sürecinin merkezinde oldukları görülür. Problem çözme süreci içinde okul müdürü, öğretmen, öğrenci ve velilerin beraber hareket etmeleri gerekir. Bu birliktelik özellikle bir örgüt kültürü oluşturabilmek ve örgütün kimliğinin belirlenmesi aşamalarında önem kazanmaktadır. Etkili bir okul yönetiminin önemli ayırt edici özelliklerinden birisi de öğretmenlerin morallerinin yüksek tutularak okuldaki her öğrencinin öğrenmesini sağlayan tatmin edici bir eğitim öğretim ortamının oluşturulmasıdır (Balcı, 2001; 114). Sağlıklı bir şekilde sorunun belirlenmesi ve karar süreçlerinin uygulama aşamalarında içinde bulunan durumun, kişilerin ve yöneticilerin özelliklerine uygun doyurucu, gelişmeye dönük, gerçekçi

karar verme stratejilerinin olduğu ifade edilmektedir. Problem çözme ve karar verme aşamasında tek bir çözümün veya yaklaşımın doğru olmayacağı düşüncesi ile özellikle duruma en uygun yöntemin benimsenmesi gerektiği önerilmektedir (Hoy ve Miskel, 2010, 336). Bu anlamda yöneticinin olayları ve kişileri analiz becerisi, mesleki deneyimi ve gerek yönetim süreçleri ile ilgili gerekse yapılan işe ilişkin sahip olduğu uzmanlık bilgisi önemlidir.

Helvacı ve Aydoğan (2011) *Etkili Okul ve Etkili Okul Müdürüne İlişkin Öğretmen Görüşlerini* belirlemeye yönelik çalışmalarında etkili okul müdürlerinin özelliklerini fiziği düzgün ve bakımlı olma, eşitlik ve adalete önem verme, sorunlara karşı duyarlı olma, yol gösterici bir lider olma, öğretmene ve öğrenciye karşı ne zaman nasıl davranması gerektiğini bilme, tutarlı ve istikrarlı olma, anlayışlı olma ve empati kurma, gelişmelere açık olma, öneri ve çözümler üretme, personelinin haklarını savunma, personeliyle iç içe olup iyi ilişkiler kurma olarak ortaya koymuşlardır.

Etkili okul müdürlerinin sosyal bir gereksinim olarak kabul edilen ödül sistemini öğretmenlerin moralini yükseltmek ve yüksek moralin sürdürülmesini sağlamak için etkili bir şekilde kullanmaları gerekir. Ödüllendirilen öğretmenlerin iş doyumunu ve örgüte bağlılıkları artacak ve öğrencilere daha fazla yararlı olacaklardır. Ödüllendirme işgörenleri etkilemenin önemli yollarından biridir. Çalışmalarının takdir edildiğini öğretmenin bilmesi olumlu okul ikliminin oluşmasına katkı sağlayabilir (Aydın, 1998; Bursalıoğlu, 2000; Çakır ve Yıldırım, 2009; Yıldırım, 2008). Bu nedenle etkili okul müdürlerinin ödül sistemini iyi kullanmaları destekleyici bir özellik olarak kabul edilebilir.

Öğrencilerin yarısı, geç kaldıklarında okul yöneticisinden çekinme, okulda öğle aralarında veya boş derslerde yapacakları faaliyetlerin yetersiz olması, okula giriş ve çıkış saatlerinin uygun olmaması, kılık-kıyafetinin uygun olmaması (saç, sakal, kravat vb.) gibi nedenlerin ve okul yönetiminin devamsızlık yapmalarında önemli rol oynadığını belirtmişlerdir. (Altınkurt, 2008: 139). Yönetici davranışlarının devamsızlığı artıran bir etkiye sahip olabileceği unutulmamalıdır. Altınkurt (2008) tarafından ifade edilen yönetici davranışları okula devam konusunda engelleyici yönetici davranışları olarak kabul edilebilir.

2.1.1.3 Destekleyici ve Engelleyici Öğretmen Özellikleri

Okullar öğretmenlerin öğrenip kendilerini geliştirmeleri gereken yerlerdir. Bu nedenle okulların öğretmenlere kendilerini yeterince geliştirecek fırsatlar sunması gerekir. Öğretmenlerin okulun bir iç elamanı gibi görülüp ihtiyaçlarının karşılanması gerekir. Öğretmenlerin belki de en önemli devlet yatırımının yapılması gereken kişiler olarak görülmesi gerekir. Çünkü eleştirel bir görüşe göre okulu geliştirmenin yolu öğretmenin öğretmenlik, liderlik ve eğitimi şekillendirme kapasitelerinin geliştirilmesi ile mümkündür (MacBeath, 1999: 145).

Öğrencilerin başarı durumları ve davranışları üzerinde okulun ve öğretmenlerin önemi büyüktür. Çünkü öğrenciler günlerinin yarıya yakın bir süresini okulda geçirmektedirler (Dam, 2008: 82). Türkiye’de okulun ve öğretmenlerin özelliklerinden dolayı olumsuz öğrenci davranışları ile okul başarısı okuldan okula farklılık göstermektedir. Öğrencilerin başarılarını ve davranışlarını etkileyen en önemli faktörlerden birisi öğretmenlerin derslerdeki tutumları, davranışları ve uyguladıkları öğretim metotlarıdır. Öğretmenlerden özellikle ders etkinliklerini düzenlerken öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerini dikkate alan, farklı yetenek ve beceri düzeyine sahip öğrencilerin anlamalarını kolaylaştırıcı etkinlikler düzenleyen, sınıf içindeki problemleri demokratik bir biçimde çözen, öğretim metot ve materyallerini farklılaştıranların öğrencilerin daha başarılı ve olumlu davranışlar göstermelerine katkı sağladıkları görülmektedir (Altun, 2009; Erden, 2001).

Öğrencilerden istenen verimi alabilmek için öğretmenlerin nitelikli olması çok önemlidir. Öğrencilerin amaçlarını belirlemelerinde onlara kılavuzluk eden ve vizyon çizen, derslerini daha disiplinli yapan, öğrencilerine karşı adil, samimi, içten, güler yüzlü ve sıcak davranış sergileyen, ders anlaşılmadığında dersi tekrar eden, sınıfta soru çözen, öğrencilerin bireysel kapasitelerini kabul edip onu geliştirmek için çaba sarf eden, öğrencilerin derslerini sevmesini sağlayan, dersleri ve konuları işlerken öğrencilerin ilgisini çekecek bir biçimde görsel materyaller kullanan, öğrencilerini öğrenmeleri için güdüleyen, öğrenciyi ve ailesini tanıyıp öğrenciyi bir bütün olarak anlamaya çalışan, öğrencisini çok iyi tanıyan ve iyi iletişim kurabilen, öğrencilerinin zeka alanlarını keşfedip onları geliştirici etkinlikler düzenleyen, öğrencisinin güvenini kazanan ve ona güven veren, öğrencisini sınıfta küçük düşürücü hal ve hareketlerden

kaçınan, dersi zevkli bir biçimde ve farklı yöntemler kullanarak anlatan, bilinçli olan, sorunlarını çözmüş ve kendilerini gerçekleştirmiş öğretmenler nitelikli öğretmenlerdir (Altun, 2009: 572).

Eğitimin nitelik ve kalitesinin büyük ölçüde öğretmenlerin niteliğiyle doğru orantılı olduğunu belirten Yıldırım, Anal, ve Çelik (2011: 98), eğitim kalitesini oluşturmanın ön koşulu olarak hizmet öncesi ve hizmet içi kaliteli bir eğitim ile öğretmenlerin yetiştirilmelerinin şart olduğunu ifade etmişlerdir. Yıldırım vd. (2011) öğretmenlik mesleğine ilişkin özellikleri şu şekilde sıralamışlardır: öğretmenler empatik iletişim becerisine sahip olmalı, alanları ile ilgili bilgi ve becerilerde yeterli olmalı, yaratıcı düşünebilmeli, insanı ve mesleğini sevmeli ve hoşgörülü, eğitsel amaçlı gözlem yapabilen, sürekli kendini yenileyebilen değişime ve gelişime açık ve esnek olmalıdır. Yıldırım vd. (2011)'nin ifade ettiği bu özellikler öğretmenler için destekleyici faktörler olarak kabul edilebilir.

Demirel (1999:192-193) öğretmenlerin alan hakimiyeti, öğretme-öğrenme sürecini yönetme, öğrenci kişilik hizmetleri ve kişisel ve mesleki özellikler olmak üzere öğretmen niteliklerini 4 başlık altında vermiştir. Öğretmenlerin kişisel özellikleri içerisinde coşku, içtenlik ve güvenilirlik, öğretmenin güdüleyici kişiliği ile ilgili nitelikleri, yüksek başarı beklentisi içinde olma ve destekleme, başarıya odaklanmışlık yer almaktadır. Öğretmenin mesleki nitelikleri içinde ise iş bilirlilik, esneklik ve bilgilik özelliklerine yer verilmiştir. Eğitim öğretim etkinliklerini planlama, öğretim yöntem ve tekniklerinden yeteri düzeyde yararlanma, öğrenci, veli, yönetici ve diğer meslektaşlarla etkili iletişim kurabilme, zamanı iyi kullanma, öğrenme etkinliklerini doğru değerlendirebilme, rehberlik yapma öğretmenlerin sahip olması gereken önemli özelliklerdir.

Ada vd. (2013) yaptıkları çalışmada motivasyona sadece öğrencilerin değil öğretmenlerin de ihtiyacı olduğunu ortaya koymuştur. Güçlü ve güven telkin edici bir yönetici ile öğretmenlerin güdüleneceği ve çalışmalarında daha başarılı olmaları sağlanacağı düşünülmektedir. Burada belirtilen niteliklerin insanlar arası ilişkiler ve insani özelliklere ilişkin olduğu görülmektedir. Sosyal ve maddi yetersizlik içinde olan bölgelerde çalışan sınıf öğretmenlerinin güdülenmek için kendilerine güvenme ve güçlü bir okul yöneticisinin desteğine, daha tatminkar insan ilişkilerine, ve başarı elde

etme duygusunun yaşanmasına ihtiyaç duydukları belirlenmiştir. Öğretmenlerin motivasyonunu sağlayan bütün bu etkenler birer destekleyici faktör olarak kabul edilebilir.

Eğitimin önemli bir işi de öğrenci ve öğretmenin anlamlı bir şekilde birleştirilmesidir. Öğretmen ve öğrencinin derinlemesine birbirleriyle bağlantılı olmaları karşılıklı saygı ve takdiri de beraberinde getirir. Anlayış bu bağın özünde yer alır. Öğretmenlerin çok sayıda sorumlulukları vardır. Belki de onların en önemli sorumlulukları öğrencilerini anlamaktır (Martin, 2009; Watkins, 2005). Öğretmenlerin öğrencilerin başarılarını artırıcı bir okul iklimi oluşturmak için öğrenciler için onların kolayca ulaşabilecekleri hedefler belirlemeleri, mesleğine, öğrencilerine ve okuluna bağlı, enerji dolu olmaları gerekmektedir (Korkmaz, 2005: 534). Öğrencilerini anlayan ve iyi tanıyan bir öğretmen öğrencilerinin gelişimi için destekleyici olabilir.

Öğretmenlerin sahip oldukları insani ve mesleki yeterlikler olumlu bir sınıf ikliminin oluşmasında önemli bir yere sahiptir. Öğretmenlerin nasıl söyledikleri ve ne yaptıkları ne söylediklerinden daha büyük bir öneme sahiptir. Bu nedenle öğretmenlerin sınıf içinden kullanabilecekleri mizah etkileşimi sağlayıcı önemli bir araç olarak görülmektedir. Mizah öğrencilerin öğrenme performanslarını artırabilir (Ivy, 2013; Kher ve Molstad, 2014; Poirier ve Wilhelm, 2014). Bu nedenle uygun bir şekilde mizah dilinin kullanılması öğrencilerin konuları anlamalarına, kaygı düzeyinin düşmesine ve daha sıcak bir sınıf ikliminin oluşmasına yardımcı olacaktır.

MacBeath (1999: 54) ideal öğretmenin nasıl olması gerektiğini öğrencilerin belirleyebileceği düşüncesinden hareket ederek, öğrencilere iyi öğretmenin özelliklerinin neler olduğunu sormuştur. Çalışmada iyi öğretmen tanımlaması ile ilgili olarak üç alan ortaya çıkmıştır. Bu alanlardan birincisi kişisel özelliklerdir: kibarlık, cömertlik, dürüstlük ve mizaçtır. Bu özelliklerin öğrenilmesi veya öğretilmesi çok mümkün değildir. İkinci alan ise öğretmenlerin insanlar arası ilişkilerdeki becerileridir. Bu grupta yer alan beceriler öğrenilebilir veya öğretilbilir niteliktedirler. Bunlar bağırılmamak, insanlara güveni devam ettirmek, dinlemek, olumlu olanı vurgulamak, bağışlayıcı olmak gibi özelliklerdir. Üçüncü ve son alan ise mesleki özelliklerdir. Bu alan daha çok öğretmen adaylarının niçin öğretmenlik eğitimi aldıklarının cevabı niteliğindedir. Bir konuyu anlatma, başkalarının

anlamasına yardım etme gibi mesleki becerileri içermektedir. MacBeath (1999)'in çalışması sonucunda ortaya koyduğu bu özellikler öğretmenler için birer destekleyici faktörler olarak kabul edilebilir.

The National Council (2004: 32)'a göre anlamlı öğrenme öğretmenlerin öğrencilerin zihinlerini yeni bilgi alanı ile meşgul edebilme becerilerine, bildikleri ve inandıkları şeyler üzerine yenilerini ekleme, şuan önemsedikleri ve gelecekte ümit ettikleri üzerine yeni bilgileri ekleyebilme yeteneklerine bağlıdır. Öyle ise destekleyici bir öğretmen özelliği olarak, öğretmenlerin öğrencilerinin bakış açılarını iyi bilmeleri, yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik durumlarını göz önünde bulundurarak yeni bilgileri öğrencilerin bu özelliklerini kullanarak daha anlamlı hale getirmeleri gerektiği ifade edilebilir.

Genellikle insanların ortaya koyacakları eserlerle yakın çevrelerindeki baskentileri doğru orantıdadır (Şanlı, 2009). Öğretmenlerin öğrencilerinin yetenekli olduklarına inanmaları ve bunu doğrulamak için bütün başarıyı artırıcı yolları denemeleri öğrencilerin gelişimlerine ve başarı düzeylerine olumlu olarak yansımaktadır. Öyleyse öğretmenlerin öğrencileri algılama biçimleri destekleyici ve engelleyici nitelikte olabilmektedir. Öğretmenlerin öğrencilerini olumlu algılamalarının öğrencilerin başarısı üzerinde önemli etkisi olduğu söylenebilir.

Pandit (2008)'e göre öğretmenler aile katılımının sağlanmasında anahtar rol oynamaktadırlar. Öğretmenlerin aileleri sık sık telefonla aramaları, gazete gibi farklı iletişim araçlarını ailelerle iletişim kurmada aktif olarak kullanmaları, ev ziyaretlerinde bulunmaları ve olumlu ilişkiler geliştirmeleri aile katılımını sağlamak için kullanılabilir önemli stratejilerdir. Bu davranışlar aile-öğretmen ilişkilerinin geliştirilmesinde destekleyici davranışlar olarak nitelendirilebilir.

Örgütsel bağlılığın örgüt ve çalışanları için önemli yararları vardır. Çalıştığı kurum için çok çalışma ve o kurum ya da örgüt içinde uzun süre kalma ve kurumun amaçlarıyla bütünlük içinde olma örgütsel bağlılık olarak ifade edilmektedir (Adıgüzel ve Karataş, 2014: 111). Stum (1999)'a göre işgörenlerin çalıştıkları kuruma bağlanmalarına yarayabilecek pek çok faktör vardır. Bu faktörler çalışanın iş yerindeki eğitim ve kendini geliştirme olanakları bulabilmesi, taşıdığı bireysel özellikler, özel

hayat ile örgütteki yaşam arasındaki denge örgüte ait bir örgüt kültürü ve liderliğin olması, ücret gibi bazı maddi kazanımlar, örgütün genel yönetim anlayışı gibi konulardır (akt. Adıgüzel ve Karataş, 2014). Çalıştığı kuruma bağlı işgörenler bağlılık taşımayanlara oranla çok daha yüksek performans sergileyebilmekteler (Atay, 2006). Bu nedenle çalışanların örgüte bağlılıkları örgütün amaçlarını gerçekleştirmesi açısından önemli bir destekleyici niteliktedir.

Freudenberger (1974) tarafından dile getirilen "tükenmişlik kavramı, insanların aşırı iş yükü nedeni ile işlerinin gereklerini yerine getirememeleri, bir başka deyişle duygusal olarak tükenmeleri olarak tanımlanmaktadır." Çalışanlardaki düş kırıklığı, çalışma isteğindeki eksiklik, aşırı yorgunluk ve enerji kaybı ve işten ayrılma gibi durumları tanımlamak için tükenmişlik kavramı kullanılmıştır (akt., Avcı ve Seferoğlu, 2011: 13). Öğretmelerin yaşının, okul kademesinin, sınıftaki öğrenci sayısının, üstlerinden takdir görmenin, mesleğini severek yapmanın ve mesleki doyumun öğretmenlerin duyarsızlaşması ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Cemaloğlu ve Şahin, 2007) . Öyle ise tükenmişlik ve tükenmişliğe neden olan faktörler öğretmenlerin okuldaki performanslarını düşüren engelleyici çevresel özelliklerdir.

Dwyer (1996), hangi öğrenme ortamında olunursa olunsun öğrencilerin öğrenme stillerinin dikkate alınarak sürecin tasarlanması gerektiğini vurgulamaktadır (akt. Kılıç ve Karadeniz, 2004: 131). Bilgiyi alan ve bu bilgiyi kullanan kişiler yetiştirebilmek için öğretmenlerin çağın gerektirdiği bilgisayar, internet gibi teknolojik araç ve gereçleri uygun bir şekilde kullanabilmeleri gerekmektedir (Çakır ve Yıldırım, 2009; Özmen, Aküzüm, Sünkür ve Baysal, 2011; Seferoğlu ve Akbıyık, 2009; Şahinkayasası ve Şahinkayasası, 2004). Roblyer ve Edwards (2005) öğretmenlere eğitimde teknolojiyi kullanmaları için beş neden sunmuştur: a) motivasyon, b) eğitici yetenekler, c) öğretmenin verimliliği, d) bilgi çağının gerekliliği, e) yeni öğretim tekniklerini desteklemek (akt. Çakır ve Yıldırım, 2009: 954). Bir kurum olarak okul, teknolojiyi eğitim programının her alanına entegre etmeli ve bu yolla öğrencilerin aktif ve anlamlı öğrenmelerini desteklemelidir. Bu şekilde, öğrencilerin kendi öğrenmelerinden sorumluluk duymaları sağlanabilir. Okullara teknolojinin en uygun şekilde entegre edilmesi, iyi hazırlanmış bir öğretim teknolojisi planının hazırlanmasına ve uygulanmasına bağlıdır (Şahinkayasası ve Şahinkayasası, 2004:1). Bu da gösteriyor ki öğretmenlerin teknoloji okur-yazarı olmaları, öğrenme ortamını

öğrencilerin öğrenme stillerine uygun düzenlemeleri eğitim-öğretimin verimliliği açısından destekleyici özelliklerdir.

Öğrencilerin bilişsel gelişimleri farklı olduğundan onların her birini motive edecek programlar geliştirmek için onların bilişsel gelişimlerinin bilinmesi gerekir. Öğrencilerin becerilerini dikkate almayan bir öğrenme-öğretme programı başarılı olamaz. Öğretmenlerin öğrencilerin motivasyona ihtiyaçları olup olmadığına ve nasıl motive edileceklerine karar veren öğretmendir. Öğretmenler öğrenme ortamını düzenleyerek, farklı etkinlikler ve öğretim yöntemi ve materyalleri kullanarak öğrencileri motive edebilir. Kullanılan araç ve gereçlere, yonteme bağılı olarak öğrencilerde uyanacak öğrenme merakı, öğrenilecek konulara duyulacak ilgi derse katılımı artırmakla beraber dersle ilgili olmayan davranışları da önleyecektir (Akbaba, 2006; Yücel ve Gülveren, 2011). Öğrencileri motive edecek donanıma sahip olmanın, öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun materyaller geliştirmenin, uygun araç ve gereçlerin kullanılarak öğrencilerde öğrenme isteğini uyandırabilmenin okulun iç öğelerinden olan öğretmenlerin ve öğrencilerin başarısı için destekleyici özellikler olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin bütün evrelerde daha fazla oyuna dayalı aktivelere sınıfa getirmesi, zamanı esnek kullanması, çocuklara kendi hızlarına uygun çalışma fırsatı verilmesi, yüksek beklentilere dayalı olarak öğrencilerle iyi ilişkiler kurulması, karşılıklı saygı, yaratıcı tutumlara model oluşturması ve öğrencilere arkadaşlarıyla çalışabilecekleri fırsatlar sağlaması yaratıcı öğrenme ortamının oluşturulmasına katkı sağlayacaktır (Jindal-Snape, Davies, Collier, Howe, Digby, ve Hay, 2013: 24).

Öğretmenlerin teknoloji okuryazarı olmaları, onların teknolojiyi uygun bir şekilde sınıf ortamında kullanabilmeleri eğitim öğretim açısından da önemlidir. Ayrıca günümüzde sıkça kullanılan sosyal ağlar eğitim öğretim faaliyetlerini destekleyici birçok hizmet sunmaktadır. Özmen vd. (2011: 46)'ne göre sosyal ağlar öğretmenlerin sınıf içindeki etkinliklerinde aktif, iş birliğine dayanan ve yaratıcı öğrenmeyi destekleyici, öğrenci ile öğrenci, öğretmenle öğrenci ve öğrenci ile içerik arasındaki olumlu etkileşimin gerçekleşmesine, problem çözme, analiz etme ve araştırma becerilerini kullanarak geliştirmelerine yardımcı olacak çok sayıda kullanım özelliği ve olanağı sunmaktadır.

Devamsızlığın temel nedenlerinden birisinin öğretmen davranışı olduğunu ortaya koyan Altinkurt (2008: 139)'a göre öğrencilerin okula devam etmemelerinin, yarıya yakınının devamsızlık yapmasının en önemli etkeni öğretmenlerdir. Öğretmenlerin öğrencilere karşı aşırı disiplinli davranmaları, öğrencilerin yeterli olmadıkları derslere katılmak istememeleri öğrencilerin devamsızlığında orta ya da daha üst derecede etkili olmaktadır. Bu nedenle öğrenciler üzerinde oluşturulan baskı ve sıkıcı ders ortamının öğrencilerin devamsızlığına yol açan engelleyici çevresel faktörlerden olduğu söylenebilir.

2.1.1.4 Destekleyici ve Engelleyici Öğrenci Özellikleri

Öğrenciler birer birey olarak öğrenme ortamına kendi özellikleri ile birlikte gelirler. Jonassen (1986)'ın da belirttiği gibi, bireysel farklılıklar öğrenme sürecini etkilemektedir (akt. Kılıç ve Karadeniz, 2004: 130). Öğrencilerin kişilik özellikleri, geçmiş yaşantıları, fiziksel ve zihinsel kapasiteleri birçok alanda onları ya destekleyici nitelikte veyahut engelleyici bir özelliktedir. Kişiliği bir bireyi diğer kişilerden ayıran ve o bireye ait davranışların bütünü olarak tanımlayan araştırmacılar (Cüceloğlu, 1996; Köknel, 1985; Morgan, 1986) kişilik özelliklerinin başarılı ve başarısız öğrencilerde farklı olduğu varsayımından yola çıkarak birçok araştırma yapmışlardır.

Öğrencinin zekâ düzeyi, kişilik özellikleri, ilgileri, beklentileri, duygusal durumu, motivasyonu (Altun, 2009), bedensel engeller, dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu gibi kişisel özellikleri okulda başarı veya başarısızlığın en önemli nedenleri arasında yer almaktadır (Dam, 2008:81). Baltaş (1997) ve Köse (1998) yaptıkları çalışmalarda başarılı bireyler ile ilgili olarak bazı özelliklerin öne çıktığını belirtmişlerdir. Başarılı bireyler genel olarak; kendisini iyi tanıyan, zamanını iyi kullanan, amaçlarını belirleyen, gerektiğinde yardım isteyen, dinlemeyi, gözlemeyi, susmayı bilen, başarılarıyla övünürken başarısız olması durumunda azimle çalışmaya devam eden, olayların sebeplerini kendi dışında değil içinde arayan, işine kendini adayabilen, kararlı, sorumluluk sahibi kişilerdir. Bazı araştırmacılar ise (Özben, 1996; Saral, 1993) mantıklı hareket eden, yeni durumlara kolayca adapte olabilen, daha neşeli öğrencilerin başarılı olduklarını belirlemişlerdir. Öyleyse bu bireysel özellikler başarılı olmak için birey açısından destekleyici özellikler olarak değerlendirilebilir.

Başarısız öğrenciler öfkeli, kötümser, içine kapanık, uyum sorunu olan kişilerdir (Özben,1996; Saral, 1993). Arseven (1986)'e göre ise bireyin kendisini iyi tanıyamaması, potansiyelinin farkında olmamasından ve kendini olumlu algılayamamasından dolayı başarısızlık ortaya çıkabilir. Kişinin kendisi ile ilgili algısının önemli olduğunu bu algıyı oluştururken öğretmenlerinin ve anne-babanın kişiye ilişkin oluşturdukları algı ve tutumları da etkilidir. Yapılan çalışmada annelerin babalara oranla çocuklarını daha iyi algıladıkları, ancak bunun yeterli düzeyde olmadığı ortaya konmuştur. Keskin ve Yapıcı (2008)'nin yapmış olduğu çalışmada da başarılı ve başarısız öğrenci kişilikleri incelenmiştir. Bireyin başarısını etkileyen faktörlerden, kendisi ile ilişkili olanların isteklilik, kaygı, kişisel özellikler, duygusal, fiziksel ve zihinsel olarak olgunluk ve uyum düzeyleridir (21). Bu özellikler öğrenci açısından destekleyici bireysel özelliklerdir. Öğrencinin dışadönüklüğü, zihinsel gelişiminin iyi olması, fiziksel olarak etkinliklere katılma becerisini gösterebilen, duygusal olgunluk düzeyi yüksek, kaygı düzeyi optimum düzeyde olan ve yapılacak göreve odaklanmış, güdülenmiş olmak destekleyici bireysel özellikler olarak düşünülebilir.

Keskin ve Sezgin (2009: 12-14) ergenlerin yaşları ilerledikçe başarılarının azaldığını saptamış, ancak ergenin cinsiyeti ile akademik başarı arasında ilişki saptamamışlardır. Ergenlerin babalarının eğitim durumu etkili olurken annelerinin eğitim durumlarının ergenlerin başarısı üzerine etkisi saptanmamıştır. Sayıl, Uçanok ve Güre, (2002) ebeveynler ile yaş farkı artıkça sorunların arttığını, genç anne-babaların çocuklarının daha başarılı olduğunu tespit etmişlerdir. Hızlı bir şekilde büyüme ve cinsel olgunlaşmanın yetişkinliğe geçişte beraberinde getirdiği sosyal, bilişsel ve duygusal gereksinimler çocuğun okul başarısını, kendisine verdiği değeri etkilemektedir.

İskoçya'da HMEI (2006) tarafından okulöncesi, ilk ve ortaokullarda yapılan çalışmalarda, öğrenciler öğretmen ve arkadaşları ile olumlu ilişkiler içinde oldukları zaman, kendi hatalarından öğrenmeleri konusunda öğretmenler öğrencileri desteklediğinde ve öğretmenler öğrencilere soru sorarak öğrencilerin kendi bireysel düşüncelerini ifade etmelerini sağladığında öğrencilerin yaratıcılıklarının geliştiği görülmüştür.

Jindal-Snape vd. (2013)'nin yaptıkları çalışmalarda yaratıcı öğrenme ortamının öğrencilerin başarısını artırdığını ancak yaratıcılık yeteneğinin 7-9 yaşlarında artarken 10 yaşında sabitleştiğini ifade etmişlerdir. Sosyal ve ekonomik durum, öğrencinin motivasyonu ve yaşı öğrencinin başarısına ve yaratıcılığına etki etmektedir.

Kalaycı (2005)'nin yaptığı çalışma bulgularına göre okul ve sınıf ortamındaki en önemli problemlerden birincisi öğrenciler arasındaki iletişimsizlik, ikincisi ise sınıflarda kurallara uyulmaması olarak ortaya konmuştur. Sınıf-içi iletişim öğrenciden öğrenciye, öğretmenden öğrenciye ve çevreden de bütününe dönük bir süreci içine alır. Bunlardan sadece birine yönelik olan tek yönlü iletişim yarırsızdır. Kalaycı'ya göre önlem alınmadığında öğrenciler arasındaki bu problemler çatışmaya dönüşebilmektedir. Çatışmalar öğrencilerin stres düzeylerini artırırken enerjilerinin de boşa harcanmasına neden olacaktır. Öyle ise öğrenciler arasında iletişimsizlik ve kurallara uymama sınıf ortamında ve okulda bir engelleyici faktör olarak kabul edilebilir.

Altun (2009) tarafından yapılan araştırmaya göre, öğrencilerin ailelerinin eğitime ilgisiz olmaları, öğrencilerde güdülenme ve ilgi eksikliği, okula ilişkin problemler, öğretmenlerin niteliğine ilişkin problemler ve sisteme ilişkin problemlerin ilköğretim öğrencilerinin başarısızlıklarının temel nedenleri olarak ortaya çıkmıştır. Birçok araştırma bu bulguları desteklemektedir (Avcı, 2010; Dam, 2008; Gümüş vd. 2011; Keskin ve Sezgin, 2009). Altun (2009: 472) ilgili öğrenciyi dersine çalışan, dersi aksatmayan, test çözen, evde konuları tekrar eden, bol bol kitap okuyan, dersine motive olan, disiplinli ve planlı çalışan, öğretmenlerin direktiflerini dinleyen ve uygulayan, eğitimin ve okulun önemini kavrayan öğrenci olarak tanımlamıştır. Başarılı öğrenci olmak için Altun'un tanımladığı gibi ilgili öğrenci olmak, ilgili ailelerin olması öğrenci başarısı için destekleyici faktörler olarak ifade edilebilir.

Öğrencilerin sağlık durumları, psikolojik ve fiziksel sağlıkları, uyku düzenleri onların başkalarıyla olan iletişimlerini ve başarımlarını da etkileyebilir. Uyku süresi yeterli olan öğrencilerin daha başarılı oldukları, uykuyla ilişkili sorunların akademik başarı, dikkat, hafıza ve zeka üzerinde olumsuz etkisinin olduğu ve davranış problemlerini artırdığı, gece uyuma süresi ile okuldaki akademik başarı arasında olumlu bir ilişki olduğunu ve gece beş saatten daha az uyuyan

öğrencilerin not ortalamasının daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Koçoğlu, Kesgin ve Kulakçı, (2010) yaptıkları araştırmada uyku düzensizliğinin akademik başarıya, okula devamsızlığa, geç kalma, dikkatsizlik, kaza geçirme olasılığını artıran bir risk faktörü oluşturduğu sonucuna ulaşmışlardır. Öyle ise uyku öğrencilerin başarı, iletişim, sosyalleşme yeteneklerini etkileyen bir faktör olarak kabul edilebilir.

Ciddi mazereti olmadan devamsızlık yapan öğrencilerin akademik performanslarının düşük olduğunu belirten Altinkurt (2008), öğrencilerin yönetici, öğretmen, aile, çevre, akademik kaygı, bireysel nedenler olmak üzere altı boyut altında devamsızlık nedenlerini incelemiştir. Öğrencilerin dörtte biri çevresel nedenlerden dolayı, arkadaşlarıyla buluşma isteği, arkadaşları tarafından kabul edilme arzusu, devamsızlık yapan arkadaşların baskısı, internet kafe gibi mekanlara gitme isteği nedeniyle devamsızlık yapmaktadırlar.

2.1.1.5 Destekleyici ve Engelleyici Sosyal ve Kültürel Özellikler

Okulda çalışan bütün personelin aynı inanç etrafında toplanabilmesi için okulda herkesin katıldığı ortak bir kültürün yaratılması gerekmektedir. İnsanlar okulda kabul edilebilir davranış standartlarını, diğer insanlara nasıl davranacaklarını, okulun değerlerinin neler olduğunu ve mesleklerinin icrasında bilinmesi gereken kuralların neler olduğunu öğrenirler. Okuldaki bu paylaşılmış beraberlik onlara farklı bir kimlik kazandırmaktadır (Cafoğlu, 1995). Örgütteki her şeyin yapılma biçimi olarak tanımlanan kültür bir örgütün kimliğini ve benlik duygusunu güçlendirir (Tanrıöğen, 2013: 3).

Sosyal çevrenin, komşuluk ilişkilerinin, fiziksel ve maddi koşulların okul başarısına etkisini inceleyen Woolley vd. (2008) çok çarpıcı bilgiler ortaya koymuşlardır. Araştırmada çocuğun yaşadığı ortamdaki komşuluk ilişkilerinin, komşularla etkileşimin, komşuların ekonomik düzeylerinin okul başarısını etkilediği belirtilmiştir. Ayrıca araştırmada zengin, yüksek statüye sahip, eğitim düzeyi daha yüksek komşuların fazla olması ile öğrencinin ödevlerini yaparken daha fazla zaman harcaması, okuma ve matematik testlerinden yüksek puanlar alması arasında olumlu bir ilişkinin olduğu belirtilmiştir. Öyle ise öğrencinin içinde bulunduğu sosyal çevrenin onun başarısı üzerinde ciddi etkisi vardır. Daha eğitilmiş, gelir düzeyi yüksek,

işsizlik oranı düşük insanların yaşadığı çevrelerdeki öğrencilerin daha başarılı olduğunu söyleyebiliriz.

Okulun bir eğitim örgütü olarak toplumun kalkınmasını sağlama, toplumun kültürünü aktarma, sosyalleşme, yönlendirme ve seçme gibi yapması gereken bazı görevleri vardır (Erden, 1999). Philips (1997) öğrencilerin okula bağlılıklarının ve akademik başarılarının ancak öğrenci ve öğretmenlerin sosyal ve bireysel ihtiyaçlarının sağlanması ile mümkün olduğunu ifade etmiştir. Formal bir yapı olarak tanımlayabileceğimiz okul içinde ve dışındaki sosyal faaliyetler ve olanaklar bu nedenle çok önemlidir. Philips'in açıklamasına benzer şekilde Kesken ve Ayyıldız, (2008) bireylerin kendilerini bir bütünün parçası olarak görebildikleri, yönetimin çalışanların takım ruhunu, ortak değerleri, birlik ve bağlılığı önemseydiği, iş görenlerin yaptıkları işlerde mutlu oldukları, bir işe yaradıkları örgütlerde daha fazla çalışmak isteklerinin olduğunu belirtmişlerdir. Bu nedenle okullardaki sosyal yaşamın niteliği öğrencilerin, öğretmenlerin ve yöneticilerin verimliliklerini etkileyebilir.

The National Council (2004: 32)'a göre öğrencilerin okula ilişkin görüşlerinin şekillenmesinde öğrenciler için düzenlenen etkinliklerin önemi büyüktür. Okul terki konusunda yapılan araştırmaların çoğu okulların öğrencileri sosyal etkinlikler ile meşgul etme noktasında yetersizlikleri üzerinde durmaktadır. Öğrencilerin sadece akademik olarak değil, sosyal olarak da okul ile bağlantı içinde olmaları, okulda arkadaşlarının olması, okula karşı bağlılık hissetmeleri öğrencilere sağlanacak sosyal etkinlikler ile mümkün olabilmektedir. Öyle ise destekleyici bir okulun öğrencilere derslere yönelik etkinliklerin dışında sosyal etkinlikler sunabilmesi ve bu etkinliklerin çeşitliliği öğrencilerin sosyal gelişimleri açısından destekleyici bir unsurdur.

Okul iklimini oluşturan nitelikler ve faktörler öğrencilerin okulla ilişkilerini ve öğrenmelerini de etkileyebilir. Okul iklimine ilişkin olarak özellikle paylaşılan ortak değerlerin olması, okul içinde herkes için ortak bir programın, tören geleneğinin, birleştirici rol oynayan geleneklerin olması, öğrenci ve öğretmenlerin karşılıklı olarak birbirlerine bakım ve destek sağlamaya dayalı bir ilişkinin olması toplumsal bir örgüt olan okul için önemlidir. Bu özellikler ister özel ister devlet okulu olsun daha yüksek düzeyde okula devam, yüksek moral ve daha yüksek başarı için gereklidir (The National Council, 2004: 98-100). Öyle ise ortak paylaşılan değerlerin olması, ortak

program ve t6renlerin olması, 6ğretmen ve 6ğrencilerin birbirlerini desteklemeleri birer destekleyici 6zellik olarak d6şünülebilir. Bu 6zellikler 6zellikle olumlu okul iklimi oluşturmak için gereklidir.

Şişman, G6leş ve S6nmez (2010) bireyin ve bireysel farklılıkların 6ne çıktığı g6n6m6zde, farklılıkların korunup s6rd6r6lmesinin ancak demokratik bir k6lt6r içinde yetişen bireylerle m6mk6n olacağını belirtmişlerdir. Demokrasi bilincini bireylerle kazandırmada eğitim kurumlarının 6nemi b6y6kt6r. Bu nedenle demokrasi k6lt6r6n6n 6ncelikli olarak okullarda yaşanması gerekir. Buda ancak demokratik bir okul k6lt6r6n6n oluşturulması ile m6mk6nd6r.

Ferris ve West (2004: 1667)'in ideal okul b6y6kl6đ6n6 belirlemeye ve okul b6y6kl6đ6 ile okuldaki şiddet ilişkisini ortaya koymayı amaçlayan çalışmalarında 1000 6đrenciye kadar 6đrencisi olan okullarda g6r6len şiddet olaylarının 1000'den fazla 6đrencisi olan okullardan beş kat daha d6ř6k olduğunu ortaya koymuşlardır. Ayrıca okulların maddi giderlerinin sadece b6y6kl6klerine bağlı olarak 6l6lmesinin yanlış olduğunu, okullardaki 6đrenci sayısına bağlı olarak artan şiddet olaylarının da okulun dış gider maliyeti içerisinde g6r6lmesi gerektiğini 6nermişlerdir. Lee ve Smith (1997) yaptıkları çalışmalarda 600'den az 900'den fazla 6đrencisi olan okulları nispeten daha başarısız bulmuşlar ve ideal okul b6y6kl6đ6n6 600-900 6đrenci olarak belirlemişlerdir. 6đ6lm6ř ve 6zdemir (1995) okul b6y6kl6đ6 ile ilgili çalışmalarında, okul b6y6kl6đ6n6n 6đrencilerin deneyimlerini ve bunun sonucu olarak da gelişimlerini etkileyen bir fakt6r olduğunu belirtmişlerdir. B6y6kl6đe bağlı olarak sınıfta tartışma s6resi, tartışmalara katılan 6đrenci sayısı ve 6đrencilerin katılım s6releri azalmaktadır. K66k okullarda 6đrenciler daha kolay arkadaşlık kurabilmekteler. B6y6k okullarda 6đrencilerin b6y6k bir kısmı sadece bir etkinliğe katılmakta veya hiçbir etkinliğe katılmamaktadır.

6đ6lm6ř ve 6zdemir (1995)'in elde ettikleri sonuçlar Mckinney vd. (2002: 125)'nin daha sonra yaptıkları çalışmalarla benzer 6zellikler taşımaktadır. Mckinney vd. (2002) k66k okullarda 6đrencilerin daha samimi ilişkiler kurabildiklerini, daha sıcak bir 6đrenme ortamının olduğunu, daha az 6đrencinin okuldan ayrıldığını, akademik başarının arttığını ve 6đrenci davranışlarında ciddi d6zelmeler olduğunu ifade etmişler, bunun sebebini ise 6đretmenlerin 6đrencileri daha iyi tanınmaları ve

gelişimlerini daha kolay takip etmeleri ile ilişkilendirmişlerdir. Öyle ise okul büyüklüğü öğrencinin davranışlarını, sosyal ilişkilerini etkileyen destekleyici veya engelleyici bir özellik olarak kabul edilebilir.

Nergiş-Işık ve Gürsel (2013: 221) okulların etkililiklerinde ve başarılarında rol oynayan en önemli faktörlerden birisinin okul kültürü olduğunu ifade etmişlerdir. Nergiş-Işık ve Gürsel yaptıkları çalışmada başarılı okulların genelde olumlu okul kültürüne sahip olduklarını ortaya koymuşlardır. Olumlu okul kültürü ise farklı görüşlere sahip öğretmenlerin olumlu ilişkiler içinde olmaları, problem çözmede öğretmenlerin ortak hareket etmeleri ve okul yöneticilerinin okulun başarısına da katkıda bulunan liderlik özelliklerine sahip olmaları şeklinde belirtmişlerdir. Bu olumlu okul kültürünün tersine, olumsuz okul kültüründe olumsuz değerler ve kuralların, insanlar arasındaki düşmanca ilişkilerin ve negatif öykülerin okul kültürünü negatif yönde etkileyebileceği bir gerçektir. İş görenleri arasında pozitif ilişkiler geliştirmemiş bir okul öğrenme ve öğretime yeterli düzeyde odaklanacak bir kurum kültürüne sahip olamaz. Okul kültürünün böyle olduğu kurumları etkilemek zor olduğu gibi, okulun içinde bulunduğu negatif sosyal koşullar okuldaki gelişmeleri engelleyici bir özellik gösterirler (Haris, 2002, akt. Şahin, 2010). Öyle ise olumlu okul kültürü hem öğrencilerin hem de okulun başarılı olması için gerekli destekleyici bir özellik iken, olumsuz okul kültürü okulun gelişmesini engelleyici bir özellik olarak kabul edilebilir.

Çevresel faktörler bireyin sadece akademik başarısını etkilemekle kalmaz, bireyin sahip olduğunu her şeyi etkiler. Çevrenin ise sınırlarını belirlemek çok zordur. Sili (2012) tarafından yapılan bir çalışmada öğrencilerin cinsiyetlerinin, sınıf düzeyinin, izlemeyi tercih ettikleri film türlerinin, izledikleri TV programlarının, hayattan memnuniyet düzeylerinin ve boş zamanlarında kitap okumayı, kültür sanat faaliyetlerine katılmayı, spor yapmayı, internette vakit geçirmeyi tercih edip etmediklerinin öğrencilerin saldırganlık eğilimleri arasında anlamlı farklılıklar olduğunu tespit etmiştir. Araştırmaya göre, şiddet içerikli film izleyenlerin, film ve dizi programı izleyenlerin, hayatlarından hiçbir zaman memnun olmayanların, her zaman spor yapanların, kültür ve sanat faaliyetlerinde bulunmayanların, çok sık internete girenlerin ve hiç kitap okumayan öğrencilerin diğerlerine oranla daha fazla saldırgan oldukları görülmüştür. Bu nedenle okul çevresini düzenleyen yöneticilerin,

ailelerin ve politika yapıcıların çocukların televizyon izleme saatlerinde şiddet içerikli film, dizi ve programlara izin vermemeleri, internet kullanımına kısıtlama getirmeleri, kültür ve sanat etkinliklerine yer vermeleri ve öğrencilerin bu etkinliklere katılmalarını desteklemeleri, kitap okumayı sevdirmeleri ve desteklemeleri destekleyici bir çevresel faktördür.

Karakaya (2008) da yapmış olduğu çalışmada Sili (2012) ile benzer sonuçlara ulaşmıştır. İnternet kullanımı, aile gelirinin düşük oluşu, sigara, içki ve madde kullanımı, okulda şiddet görme, okul türü, yaş ve cinsiyet, aile içi şiddet (Karakaya, 2008), umutsuzluk düzeyinin yüksek olması (Kula, 2008), düşük okul başarısı, anne ve babanın eğitim düzeyinin düşük olması, anne babanın olumsuz tutumları, bozuk aile yapısı ve benzeri etkenlerin (Öztürk, 2008) çocuklarda şiddet eğilimini artırdığını ortaya konmuştur. Öyle ise çevresel bir faktör olarak şiddet olgusunun sadece öğrencilerin izlediği filmlere indirgenmemesi, okul, aile, oyun alanları, arkadaşlık grubu gibi pasif veya aktif olarak da öğrencilerin şiddetten uzak tutulması, öğrencilerin şiddete olan eğilimini azaltacak destekleyici bir özellik olarak düşünülebilir.

2.1.1.6 Destekleyici ve Engelleyici Fiziksel Özellikler

Eğitim ortamı, öğrenmeye yönelik araç ve gereçleri, bazı özel düzenlemeleri olan, iş gören, fiziksel ortam, donanım gibi öğeleri olan değişken bir yapıdır. Eğitim yapılan alanların fiziksel özellikleri eğitim etkinlikleri için ayrılan yerin çalışma koşullarına uygunluğu, programın kapsamı ve hedefleri ile tutarlı özelliklere sahip olması, okulda öğrenmeye etki edebilecek diğer etkenlerle iş birliği sağlanacak şekilde düzenlenmesi ve öğrenme ve öğretmenin daha etkili gerçekleşmesi için gerekli unsurlardır (Uludağ ve Odacı, 2002).

Öğrenci başarısını doğrudan etkileyebilecek bir etken olan okulun altyapı, materyal ve araç gereç açısından yeterli düzeyde olması gerekir (Başaran, 1990). Okul, çok sayıda değişken ve alt ve üst sistem tarafından etkilenen, bu sistemleri de etkileyen bir özelliğe sahiptir. Özellikle eğitim-öğretim etkinliklerinin niteliği konusunda yapılan araştırmalar incelendiğinde okulun fiziksel yapısı kadar okul kültürünün, okulun içinde bulunduğu çevrenin tutumunun ve kültürel ve eğitsel olanaklar açısından zenginliklerinin etkileyici faktörler olarak değerlendirildiği, okul

çevresindeki ticari, eğitsel, sosyal alanların ve yapıların da okuldaki eğitimi etkilediği söylenebilir.

Karasolak (2009) ve Uşan (2010) yaptıkları çalışmalarda okulun genel görünümü ve estetiğinin hem öğrenci hem de öğretmen açısından önemli olduğunu vurgulamışlardır. “Etkili bir eğitim ortamı, görünüm açısından öğrenciyi olumlu yönde etkileyerek, onun seçici bir kişilik kazanma bilinci geliştirmesine de katkıda bulunur.” Bu nedenle okulun estetik görünüşü öğrencilerin okula olan uyumlarını da etkileyecektir. Bu nedenle okulun görünümünün estetik olması öğrenci ve öğretmenin okula uyumları ve seçici bir kişilik kazanmaları açısından destekleyici bir niteliktir.

Öğrenme ortamı, özellikle eğitim öğretim amacı ile oluşturulan okul ve sınıf gibi önemli bir alandır. Bu alan içinde öğrenci davranışlarını olumsuz etkileyebilecek coğrafi koşullar, iklim kaynaklı problemler gibi olumsuzluklar giderilmeli, mümkünse en aza indirilmeli, öğrencilerin doğru ve yeni davranışlar kazanmaları ve hedeflenen ve gerçekleştirilmiş eski edinimlerini pekiştirmeleri için bilinçli olarak oluşturulmalıdır. Ortamla ilgili olarak ısı, aydınlatma, kullanılan renkler, gürültü düzeyi, spor yapılacak alanlar, laboratuvarlar, sınıfların büyüklüğü, tuvaletlerin sayısı, koridorların genişliği, merdivenlerin uzunluğu, atölyeler, lavaboların yüksekliği, genişliği, öğretmen masasının özellikleri, yazı tahtasının büyüklüğü, rengi, öğrenciden uzaklığı, yazı tahtasını kullanan öğretmenin yazısının boyutları gibi etkenler öğrencilerin başarısını ve verilen eğitimin kalitesine etkileri açısından tekrar incelenmesi gereken faktörlerdir. Bu, bilimsel bilginin verimliliği ve etkinliği sağlamada kullanılması kadar çağdaşlığında bir gereğidir. Bu etkenlerin birçoğu okul güvenliğini ve öğrenci sağlığını yakından ilgilendirmektedir. Bu nedenle insan ve çalışma ortamı arasındaki bilimsel ilişkiyi inceleyen ergonominin bulgularından yararlanılması, okul ve sınıf ortamının özelliklerinin öğrencilerin ergonomik özellikleriyle uyumlu olması açısından gereklidir. Öğretmen ve öğrenciler için ergonomik bir çevre düzenlenerek performans artırılacak, daha iyi öğrenme öğretme etkinlikleri düzenlenecek, kalıcı yaşantılar yolu ile istedik davranışların öğrenilmesi kolaylaşacaktır. Ayrıca unutulmamalıdır ki yapılan ergonomik düzenlemeler sayesinde oluşabilecek iş kazaları ve sağlık ile ilgili problemlerin de üstesinden gelinebilir (Uşan, 2010:8).

Bazı araştırma sonuçlarına göre (Karasolak, 2009; Uşan, 2010; Uludağ ve Odacı, 2002) öğrencileri psikolojik ve fiziksel olarak etkileyen önemli değişkenlerden birisi de sınıfın ve okul ortamının ısıdır. Aşırı sıcak sınıf ortamı öğrencilerin derse olan dikkatlerinin dağılmasına ve bu dikkatsizliğin doğurabileceği başka sorunlara neden olabilmekte, öğrencinin odaklanmasını engellemektedir. Ancak aşırı soğuk bir ortam da öğrencinin konsantrasyonunu etkileyip ısınmak için çaba göstermesine yol açmaktadır. Başka bir değişken ise aydınlatmadır. Öğrencilerin, çalışanların göz sağlığını bozmamak ve sınıflarda ve okulda işlerin doğru yapılabilmesi için iyi bir aydınlatmaya ihtiyaç vardır. 300 lükslük bir aydınlatma öğrencilerin okuma yazmaları için yeterlidir. Bunlara ek olarak, öğrencilerin özellikleri sınıfların rengini belirlemede göz önünde bulundurulmalıdır. Açık pembe ve tonlarının özellikle ilköğretim öğrencilerine, açık yeşil ve mavi tonların daha çok ortaöğretim öğrencilerine uygun renkler olduğu belirlenmiştir. Estetik açıdan mobilyaların da duvar renkleri ile uyumuna dikkat edilmelidir. Mat yüzeler tercih edilerek özellikle parlak yüzeylerden kaçınılmalı, açık renklere sahip mobilya veya dekorlar kullanılmalıdır. Sınıfta ve okuldaki gürültünün öğrencileri psikolojik ve fiziksel olarak etkileyebileceği göz önünde bulundurularak gürültü düzeyine dikkat edilip, ses yalıtımının yapılmasına önem verilmelidir.

Jayatratne (2012) çalışmasında, çocukların gelişim çağlarının çok kritik evrelerini ve zamanlarının çoğunu geçirdikleri okulların ve okul çevresinin güvenli olarak kabul edildiğini, ancak sanıldığı kadar okul çevresinin ergonomik açıdan güvenli olmadığını belirtmiştir. Jayatratne yaptığı çalışmada okul ortamında yer alan çok sayıda ergonomik tehlike tespit etmiştir. Çocukların iskelet yapısına uygun olmayan okul mobilyaları, ağır ve sağlıksız çantaların çok yaygın olduğu görülmüştür. Ergonomik olmayan okulların öğrencilerde iskelet ağrılarına, genel yorgunluğa, omurga bozukluklarına, omuz kaymalarına, yaralanmalara ve psikolojik rahatsızlıklara yol açabileceği tespit edilmiştir. Bu nedenle ergonomik ilkelere uygun olarak okulların inşa edilip tasarlanmaları, gelecekte ekonomiye ve bir ülkenin kalkınmasına katkı sağlayacak çocuklara sağlıklı çevre olanakları sunmak anlamına gelir ve bunun değerli bir yatırım olduğu söylenebilir. Çünkü çocuklar yetişkinlerin küçük birer kopyaları değildirler ve onların fiziksel özellikleri onları daha fazla tehlikeye açık hale getirmektedir. Ergonomi prensipleri yetişkinlerin çalışma ortamına

güvenlikleri için uygulanır. Çocukların çalışma ortamı da onların okullarıdır. Bu nedenle, okulların tasarımında öğrencilerin güvenlik ve sağlığını dikkate alacak ergonomik tasarımlara öncelik verilmesi öğrenci sağlığı için destekleyici bir faktör olabilir.

Öğrencilerin oturdukları sıralar, taşıdıkları okul kitapları, yazı tahtasının, ışıklandırma ve havalandırmanın durumları çocukları çok yakından ilgilendiren konulardır. Araştırmalar öğrencilerin vücut ölçüleri ile sıra ve sandalyelerin ölçülerindeki uyumsuzluğu ortaya koymaktadır. Ayrıca sağlıksız çanta taşıma şekli, ağır okul çantası da önemli konular arasındadır. Diğer çalışma alanlarında olduğu gibi okul ortamında da ergonominin kriterlerine uygun tasarımların yapılması gerekir (Jayatratne, 2012: 5544).

Öğretim kurumlarındaki sıra ve masaların ergonomik kriterlere uygunluğunu inceleyen Uşan (2010: I) antropometrik ölçülerin vücut yapısına, fiziksel faaliyetlere, bölgeye, cinsiyete, yaşa, beslenmeye, sosyal ve maddi duruma bağlı olarak farklılaştığını belirlemiştir. Bazı araştırmacılara göre (Uşan, 2010; Jayatratne, 2012) insanların fiziksel sağlıkları, içinde buldukları işyerindeki rahatlıkları, performansları, refahları iş ortamında kullanmış oldukları donanım ve araçların ergonomik özelliklere uygun bir şekilde tasarlanması ile artırılabilir. Özellikle zamanının çoğunu okul sıralarında geçiren öğrenciler için de bu durum geçerlidir. “Binaların griye boyanıyor olması bile öğrencilerin okuldan soğumaları ya da okulu sevmemeleri için psikolojik bir neden oluşturabilmektedir” (Uşan, 2010: 3). Bu nedenle okullardaki masa ve sandalyelerin ergonomi kriterlerine uygun olarak tasarlanmaları ile öğrencilerin okuldaki performanslarının artacağı ve onların daha sağlıklı bir çalışma ortamına kavuşacakları söylenebilir.

Öğrenme ve öğretme sürecinin daha etkili olabilmesi ve öğrenenlerin tutum ve davranışlarının geliştirilmesi için eğitim binalarının fiziksel koşullar açısından uygun olması önemlidir (Roy, 2014; Uludağ ve Odacı, 2002, Üstündağ, 1999, akt. Karasolak, 2009:1). Güdüleyici eğitim ortamları hazırlanarak öğrencilerin okul başarıları artırılabilir, onların yeteneklerinden daha fazla faydalanılabilir, onların zihinsel ve fiziksel olarak sahip oldukları beceriler doğru bir şekilde kullanılabilir (Terzioğlu, 2005: 5). İskoçya’da HMEI (2006) tarafından yapılan çalışmalarda öğrenme ortamı

yaratıcılığı destekleyecek şekilde tasarlandığında öğrenciler öğretmenlerinin beklentilerinin üzerine çıkabildikleri, çok çeşitli cevaplarla gelebildikleri, risk alabildikleri ve kendilerini rahat bir şekilde ifade edebildikleri görülmüştür.

Roy (2014)'a göre ise öğrencilerin oturma pozisyonları hem öğrencilerin sınıflarını algılamalarını ve öğrenmelerini hem de öğretmenlerin öğretim yöntemlerini etkilemektedir. Çünkü öğrencilerin oturma pozisyonları öğretmen ve öğrenci arasındaki ve öğrencinin diğer öğrencilerle olan iletişim ve etkileşimini destekleyici veya engelleyici nitelikte olabilmektedir. Bazı sınıf oturma düzenleri öğrencilerin sınıf içi aktivitelere daha fazla katılımını desteklerken bazı oturma düzenleri bu iletişim veya etkileşimi olumsuz etkileyebilir. Örneğin öğretmen masasının önde olduğu ve öğrencilerin sıralar halinde oturduğu oturma düzeni öğretmeni merkeze alırken öğrencilerin katılımlarını en aza indirmektedir. Yarım daire biçimindeki oturma şekli hem öğretmeni hem de öğrenciyi merkeze almakta ve herkesin tartışmalara eşit katılımını sağlayabilmektedir. Modüler oturma biçimi ise öğrencileri bir grup olarak etkileşimini sağlamakta olduğundan öğrenci merkezlidir ve öğrenciler arasında dayanışma ve yardımlaşmayı artırır. Eğer oturma şekli amaca uygun olarak düzenlenirse hem öğrenciler hem de öğretmen motive edilecektir. Bu nedenle sınıfların oturma pozisyonlarının doğru ve eğitim öğretim için uygun hale getirilmeleri gerekmektedir. Sınıflardaki oturma düzeni, fiziksel mekanların düzenleniş şekilleri öğrenciler ve öğretmenler açısından destekleyici veya engelleyici bir nitelikte olabilir.

The National Council (2004: 97)'a göre iyi düzenlenmiş bir öğrenme çevresi öğrencilerin başarılarını artırmaktadır. Burgaz (2002) fiziksel olarak küçük sınıflarda eğitim öğretim etkinliklerini sürdüren öğrenenlerin daha yüksek başarı gösterdiğini belirtmektedir. Burgaz yaptığı çalışmada, sınıfların fiziksel büyüklüklerinin kullanılan araç-gereci, öğretim yöntem ve tekniklerini, öğrenciyi güdüleme biçimini, öğretmen ile öğrenci arasındaki etkileşimi, öğrencilerin henüz oturmamış davranış kalıpları ile baş etme yöntemleri gibi birçok konuda engelleyici bir özellik olacağını vurgulamıştır.

Adıgüzel ve Karataş (2014) öğretmenlerin, okulun fiziksel ve teknolojik altyapısını öğrenme etkinlikleri açısından uygun görüp görmeme düzeylerine bağlı olarak pozitif okul yönetimi algı düzeyleri ve örgütsel bağlılık algı düzeylerinin aynı yönde arttığı sonucuna ulaşımlardır. Çalışmadan elde edilen bu sonuç göz önünde

bulundurularak, okullara gerekli donanım, araç ve gereçler sağlanmalı, teknolojik alt yapı oluşturulmalı ve materyal olarak eksiklikler giderilmelidir.

Yapılan çalışmaların (Darling-Hammond, Ross ve Millike, 2006; Karasolak, 2009; Lee ve Smith, 1997; Werbrow, 2009) birçoğu okul büyüklüğünün, okuldaki ve sınıftaki öğrenci sayısının akademik başarıyı, okula devamı, disiplin, şiddet gibi birçok konuda yol gösterici olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan çalışmalar büyük okullarda küçük okullara göre öğrenci ihtiyacını karşılamamanın yetersiz olduğunu, daha fazla şiddet ve okuldan ayrılmanın görüldüğünü, farklı ve eşit olmayan program seçeneklerinin bulunduğunu, başarının daha düşük olduğunu, okul faaliyetlerine katılımın daha düşük olduğunu ortaya çıkarmıştır. Küçük okullardaki öğrenciler okula ve kendilerine karşı daha pozitif duygular beslerler. Öğrenciler daha fazla aitlik duygusu ve yetişkinler tarafından tanınma şansına sahip olduklarından okula devam küçük okullarda daha fazladır. Benzer bir çalışmayı ise Cotton (2000) yapmıştır. Cotton'a göre küçük okullar diğer koşullar eşit olmak kaydı ile büyük okullardan daha üstündür (akt. Ferries ve West, 2004: 1677).

Darling-Hammond vd. (2006) yapılan araştırmaların bir çocuğunda 500-1000 öğrencisi olan okullar büyük ve kalabalık olarak nitelendirdiklerini ancak okul büyüklüğünün sosyo-ekonomik duruma göre farklılık gösterebileceğini ifade eden çalışmaların da olduğunu belirtmişlerdir. Karasolak (2009) ise okulun ve sınıfların öğrenci sayılarının fazla olmasının, ortak kullanım alanları olan lavabo, tuvalet, bahçe, kantin, laboratuvar ve sosyal aktivite alanlarının kullanımını olumsuz etkileyen önemli bir faktör olduğunu ifade etmiştir. Bu nedenle küçük okullarda okul etkinliklerine öğrencilerin daha fazla katılımı olduğu, daha az disiplin sorunu yaşandığı, başarının nispeten daha yüksek olduğu, öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamada daha başarılı olunduğu söylenebilir.

Jindal-Snape vd. (2013) yaratıcı öğrenme ortamının öğrenenler üzerinde etkisini konu alan bir tarama araştırması yapmışlardır. Yaptıkları çalışmada Jindal-Snape vd., konuya ilişkin çalışmaların çoğunluğunun alanyazın taraması şeklinde olduğunu çok azının uygulamaya dayalı araştırma olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan çalışmada yaratıcı öğrenme ortamının öğrencilerin başarı, güven, esneklik, motivasyon, problem çözme, kişilerarası ilişki ve okula devamlarında etkili olduğu

sonucuna varılmıştır. Yaratıcı öğrenme ortamı hem psikolojik hem de pedagojik açıdan ele alınmıştır. Öyle ise yaratıcı öğrenme ortamının hazırlanması öğrencilerin okula devamları, problem çözme yeteneklerinin gelişmesi, sosyalleşme gibi olumlu sonuçlar doğuracaktır. Yaratıcı öğrenme ortamı destekleyici fiziksel çevre özelliği olarak kabul edilebilir.

Araştırmalara göre fiziksel çevrenin esnek kullanımı, çevrede serbest dolaşım alanının olması, sınıfta farklı alanları kullanma, çok çeşitli araç gereç, materyal ve kaynak sağlamak ve müze, galeri gibi okul dışı etkinlik alanlarının olması yaratıcı öğrenme ortamını destekleyecek özelliklerdir. Ayrıca pedagojik çevrenin de yaratıcı öğrenme ortamına katkısı vardır. Örneğin öğrencilerin kendi öğrenmeleri üzerinde kontrole sahip olmaları, yapı ile özgürlük arasında bir denge içinde risk almaları onların gelişimine katkı sağlar. Pedagojik olarak öğretmenin öğrenciye kendi öğrenmesini kontrol olanağı vermesi, arkadaşlarıyla birlikte çalışma fırsatları oluşturması, okulun dışında diğer kurumlarla yapılan iş birliği yaratıcı öğrenme ortamının oluşturulmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca yapılan aktivitelerin özelliği de yaratıcı öğrenme ortamı oluşturmada önemlidir. Örneğin yeni teknoloji ürünlerinin kullanımı, deney yapma, faaliyetler sırasında müzik dinleme, resim çizme, rol alma, drama ve hikaye, oyun oynama, sınıf dışı etkinlikler düzenleme, hatırlatma kutuları yapma, modelleme gibi etkinlikler de yaratıcı öğrenme ortamı oluşturmaya yardımcı olacaktır (Jindal-Snape vd.; 2013: 23-24).

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan, okul profili çalışmasına göre bir okul ve tesislerinin inşa edildiği arazinin %10-12'den daha fazla olmaması gerektiğini, aksi durumda araziye ekleme yapılması gerektiği belirtilmektedir. Bunlara ek olarak 500 öğrencilik bir okul için kişi başı en az 20 m² oyun sahasının olmasının önemli olduğu ifade edilmiştir. (MEB, 1995, akt. Uşan, 2010). Ancak günümüzde durumun böyle olmadığı, çoğu okul bahçesinin otopark olarak veya ek binalarla işgal edildiği görülmektedir. Bu durum öğrencilerin spor, gezinme alanlarını ve okul güvenliğini tehdit etmektedir. Okul oyun alanlarının yetersizliği öğrencilerin gelişimini, güvenliğini ve sosyalleşmelerini engelleyici bir etken olarak düşünülebilir.

Okul binalarının tasarımları yapılırken okul ve tesislerinin işlevselliğini artırabilmek amacıyla öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler diğer ilgili uzmanlarla

tasarımcılar ve mimarlar multi-disipliner bir bakış açısıyla birlikte çalışmalıdırlar. Çünkü okullar bir ülkenin geleceğinin yeşerdiği alanlardır. Bu yüzden gelişmiş güzel yapılmamaları gerekir (Karasolak, 2009; Uşan, 2010).

Karasolak, (2009) yaptığı çalışmada okul bina ve çevresini kullananların görüşlerinden yola çıkarak okulun genel görünümünün ve fiziki mekanların uygunluğunun okulda verilecek eğitim ve öğretimin niteliğini etkilediğini ortaya çıkarmıştır. Olumlu görüş bildiren öğrenci ve öğretmenlerin genellikle okul ve tesisleri ile okul bahçesinin yeterli düzeyde olduğu okullarda buldukları görülmüştür. Bunun aksine okul bina, tesis ve bahçe alanının yeterli düzeyde olmadığı okullardaki öğrenci ve öğretmenlerin daha çok olumsuz temalar altında benzetmeler oluşturdukları ortaya çıkmıştır. Okulun mimarisine ilişkin kalite düzeyi pozitif olarak arttığında okullara karşı öğretmen ve öğrencileri geliştirdikleri tutumlarda pozitif olarak artabileceği belirtilebilir. Bunlara ek olarak, okullar yapı aşamasında iken bahçelerinin düzenlenmesi aşamasında renklerin öğretmen ve öğrencilerin fikirleri doğrultusunda belirlenmesi, çocuk gelişim uzmanlarının, mühendislerin, mimarların sürece dahil edilmelerinin faydalı olabileceği önerilmektedir. Türk Standartları Enstitüsüne (TSE, 2000, akt. Karasolak, 2009: 14-15) göre okul binalarındaki genel yerleşime ait kurallar şunlardır:

1. Okul arsasının yeri, yerleşme bölgesinin nüfus hareketleri, sosyal, ekonomik ve sağlık kriterleri de dikkate alınarak, yoğun taşıt trafiğinden uzakta olmalı, hapishane, meyhane, kahvehane, bar vb. çocukları olumsuz yönde etkileyebilecek yerlere en az 200m uzaklıkta yapılmalıdır.
2. Okul arsasının büyüklüğü öğrenci başına ilk 40 öğrenci için 20-25m², ikinci 40 öğrenci için 15m², üçüncü 40 öğrenci için 10m² ve dördüncü, beşinci ve altıncı 40 öğrenci için 5m² esas alınarak belirlenmeli; toprak yapısı bitki, ağaç vb. yetiştirilmesine ve uygulama bahçesi düzenlenmesine uygun yapıda ve en çok % 5 meyilde olmalıdır.
3. Bina arsa üzerine yerleştirilirken, okul binasının ileride genişletilebileceği de dikkate alınmalıdır.
4. Okul arsasının jeolojik zemin etüdü yapılmış olmalı ve okul binasının bu arsa üzerinde yapılmasında bir mahzur bulunmamalıdır.
5. Bodrum katta bina inşaat alanının en az %3 büyüklüğünde dar kenarı en az 2m ve yüksekliği en az 2,30m olarak sığınak bulunmalıdır.

6. Okul binasında ana giriş ve öğrenci girişi ayrı düzenlenmeli giriş kapılarının genişliği en az 2.m olmalı, girişlerde rüzgarlık bulunmalı, ana girişte danışma, veli bekleme ve görüşme mahalli düzenlenmelidir.
7. Okul binası kullanım amacına uygun olarak tercihen tek katlı inşa edilmeli, dersliklerin pencereleri sıcak bölgelerde kuzey-güney, soğuk bölgelerde doğu-batı yönünde olmalı ve gerektiği takdirde pencerelerde kontrol elemanları bulunmalıdır.
8. Arsa şartları ve diğer etkenler sebebiyle, okulun çok katlı olarak inşa edilmesi halinde; merdiven ölçüleri öğrenci vücut ölçülerine uygun olmalı; basamak genişliği 0,25m. Rıht (bir merdivenle birbirini izleyen iki basamak arasındaki düşey uzaklık) yüksekliği 0,15m, düşey parmaklıklı veya parmaklıksız küpeşte yüksekliği en az 0,70m, merdiven kol genişliği en az 1,40m yapılmalı ve merdiven genişliği koridor genişliğinden az olmamalıdır.
9. Okul sahası bahçe duvarı ile çevrili olmalı; su, elektrik ve kanalizasyon imkânları bulunmalı; okulun giriş ve çıkış kapıları trafiğin yoğun olduğu caddeye açılmamalı; bahçede öğrenci yaş gruplarının ölçülerine uygun oturma grupları yerleştirilmeli ve yaş gruplarına göre açık spor alanları düzenlenmelidir.
10. Okulun bahçesinde açık tören alanı düzenlenmeli, burada Atatürk anıtı veya büstü olmalı, bu anıt veya büst aydınlatılmalı, ses düzeni bulunmalıdır.
11. İçme suyu tesisatı TS 828 ve TS 266'ya uygun olmalı ve teneffüshane ve oyun bahçesinde musluklar düzenlenmelidir.
12. Okul yangına karşı korunmalıdır.
13. Bedensel özürli öğrencilerin kullandığı ve faydalanacağı bahçe, bahçe yolları, merdivenler, Wc ve lavabo, giriş-çıkışlar, elektrik anahtarları, derslikteki sıra, masa ve sandalyeler, soyunma dolabı vb. düzenlenmesi ve ölçüleri TS 91112'e uygun olmalıdır.

Türk Standartları Enstitüsünün belirlemiş olduğu bu standartların gerçekleştirilmesi şüphesiz daha verimli okul ortamlarının oluşturulması, daha sağlıklı ve güvenli okul yaşantıları için önemsenmesi gereken ölçütlerdir. Bu standartlara uygun okulların tasarlanması, okulların fiziki özelliklerinin eğitim öğretimi ve öğrenci başarısını destekleyici nitelikleri olarak değerlendirilebilir.

2.1.1.7 Destekleyici ve Engelleyici Sosyal Medyanın Özellikleri

Deviren ve Yıldız (2014: 73) internet ve elektronik ticaretin ekonomiye yön vermesiyle birlikte durağan ve hiyerarşik yapı yerini dinamik ve ağ temelli rekabetçi bir yapıya bıraktığını, siyasi alanda da etkileri olan internet birçok alanda eylemlerin geniş kitlelere ulaşmasını sağladığını, sosyal yaşamda ise bireyleri bir benlik arayışı içine sürüklediğini ifade etmişlerdir. İnternet 21. yüzyılın simgesi haline gelmiştir. Toplumsal hayatımızı bu kadar derinden etkileyen internetin ve onun bir sonucu olarak

ortaya çıkan sosyal medyanın eğitim kapsamının dışında tutulmayarak eğitim programlarında yerini alması gelecek nesiller açısından daha olumlu sonuçlar doğurabilir.

“Sosyal medya” kavramına ilişkin genel kabul görmüş, uzlaşılmış bir tanım olmamasına rağmen, bazı kaynaklarda yer alan sosyal medyaya ilişkin farklı tanımlardan bir kısmına yer vermenin faydalı olacağı düşünülmüştür.

Web 2.0 ilk defa 2004 yılında kullanılmaya başlamasıyla birlikte İnternet’in sadece bir oyuncak ya da araç olmadan öte olduğu ortaya çıkmıştır. Bu internet kullanımının sosyal bir durum olmasına neden olmuştur. Bir yandan her kültürden her kesimden insanların, sosyal taleplerine çözüm olurken aynı zamanda sosyalleşmeye yepyeni bir boyut kazandırmış olması sadece bir bilgisayar programı olmasının önüne geçmiş ve günlük hayatı etkilemesinden dolayı “sosyal medya” olarak tanımlanmasını sağlamıştır (Düvenci, 2012: 43). Sosyal medya, bilgi, düşünce ve fikirlerin paylaşarak kullanımına olanak tanıyan Web 2.0 teknolojilerinin kullanıldığı bir ortamdır. “Katılımcılarının online ortamlarda kendilerini ifade etme, iletişime geçme, gruplara katılma ve bu ortamlara fikir, yorum ve yayınlarıyla katkıda bulunma imkanı sağlayan sosyal içerikli web siteleri” (Köksal ve Özdemir, 2013:325) şeklinde sosyal medyayı tanımlamak mümkündür.

Sosyal medya Facebook, Wikipedia, LinkedIn, Twitter, Youtube gibi uygulamalar yardımı ile kullanıcıların karşılıklı olarak çevrim içi iletişim ve etkileşimde bulunmalarına, video, resim, yazı gibi farklı formatlarda içerik paylaşımı yapabildikleri, arkadaşları ve diğer insanlarla iletişim kurabildikleri, paylaşımlar ve içeriğe ilişkin kendi yorumlarını katabildikleri farklı biçimlerde gerçekleşen etkinlikler olarak nitelendirilebilir (Kırtış ve Karahan, 2011:262).

Gelişen teknoloji her alanda olduğu gibi, eğitim öğretim alanına da çok sayıda yeni araç-gereç ve olguyu beraberinde getirmiştir. İnternet ile birlikte gelişen ve çeşitliliği her geçen gün artan iletişim teknolojisi de artık baş döndürücü bir boyut kazanmıştır. Söz konusu iletişim ve insan olduğunda, iletişim teknolojisi ve internet ile birlikte ortaya “*sosyal medya*” kavramı çıkmıştır. *Sosyal medya*, “tek yönlü bilgi paylaşımından, çift taraflı ve eş zamanlı bilgi paylaşımına ulaşılmasını sağlayan

medya sistemidir. Ayrıca sosyal medya; kişilerin internet üzerinde birbirleriyle yaptığı diyaloglar ve paylaşımların bütünüdür” şeklinde tanımlanmaktadır. Web 2.0 (Facebook, Twitter, Blogger, vb.) sanal ortam ürünlerinin internet tabanlı sosyal ağ teknolojisi olarak her toplum ve kültürden insanın kullanımları neticesinde yaygınlaşmış ve sosyal ağ kavramının bir tür toplumsal *katılım kültürüne* dönüşmesine neden olmuş ve bu sosyal ağların sayısı günden güne artmıştır (Polat ve Arabacı, 2014: 264).

Sosyal ağların içerdiği siteler genel olarak şunlardır: *İçerik etiketleme*: SLoog, MERLOT; *Sosyal siteler*: Twitter, Facebook, MySpace; *Fotoğraf Paylaşım Siteleri*: Flickr, PhotoBucket; *Sanal Kelime*: Whyville, HiPiHi, There, SL, Club Penguin, Active Worlds; *Video Paylaşım*: YouTube; *Profesyonel Ağ Siteleri*: LinkedIn, Ning; *Bloglar*: Wordpress, Blogger.com; *Wikiler*: PBWiki, Wetpaint (Dawley, 2009, akt. Vural ve Bat, 2010).

Sosyal medya toplumu hemen hemen her alanda yönlendirebilecek bir potansiyel güç olma özelliği taşımaktadır ve bunun iyi yönetilmesi gerekir. Günden güne gelişen sosyal medyanın sahip olduğu bu gücün öncelikle eğitim sistemi içinde kullanılmaya çalışılması, eğitim öğretim faaliyetlerinin etkin yürütülmesinde bir eğitim aracı olarak kullanımının sağlanması ve bu nedenle de sosyal medyanın taşıdığı özelliklerin iyi bilinmesi önemli görülmektedir (Polat ve Arabacı, 2014: 266). Bu güçlü sanal çevrenin eğitim öğretim açısından destekleyici ve engelleyici özelliklerinin araştırılması ve yeni bir sosyal çevre unsuru olarak sosyal medyanın iyi yönetilmesi gerekmektedir. Birçok ülke gibi, Türkiye’de de E-devlet, E-okul gibi uygulamalar günden güne yaygınlaşmaktadır. Özellikle ticaret alanında gerek reklam amaçlı gerekse sanal market olarak alış-veriş yapma imkanı ile iletişim teknolojisinin gücü ve etki alanı evlerin ve okulların duvarlarını yıkmış, evimizin ve okulumuzun içine kadar sosyal medya girmiştir.

2009 yılındaki istatistiki bilgilere göre Facebook Amerika kullanıcı sayısını 42 milyondan 103 milyona çıkarmıştır, yani %145 oranında kullanıcı sayısı büyümüştür. Kullanıcı oranları açısından birinci sırada 111.212.840 kullanıcısı ile Amerika gelirken ikinci ve üçüncü İngiltere ve Endonezya gelmektedir. Türkiye’nin ise Endonezya’dan sonra 18.679.460 kullanıcı ile dördüncü sırada geldiği

görülmektedir. Facebook'un Nisan 2010 tarihindeki kullanıcı sayısının 400 milyondan fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu grubun içerisinde 100 milyon kullanıcıdan daha fazla cep telefonundan katılan mobil kullanıcılar mevcuttur. Kullanıcıların %50'si günlük olarak Facebook sitesine girdiği görülmüştür. Paylaşımlara bakıldığında ise Facebook üzerinden aylık 3.5 milyardan daha fazla meydana gelen olaylar ile ilgi duyuların yapıldığı, 3 milyarın üzerinde fotoğrafın paylaşıldığı, 5 milyardan fazla metin içerikli paylaşımın yapıldığı görülmüştür (Özmen vd, 2011: 42). Bu kadar yaygın kullanıcı ağına sahip olan sosyal ağların eğitim amaçlı kullanılma yol ve yöntemlerinin geliştirilmesi eğitim öğretim etkinliklerini zenginleştirecektir

Tablo 1

Türkiye'de 15 Yaş Üzerindeki Kullanıcıların İnternet'te Zaman Geçirdikleri İlk 10 Site (Ağustos 2011)

Toplam Dakika (dk.)	45,282
Facebook.com	13,056
Microsoft Sites	4,014
Google Sites	3,872
Mynet A.S.	1,360
Aksoy Group	991
DK Gazetecilik	973
Hurriyet Internet Group	519
Dogan Gazetecilik	263
Dogan Online	240
Turkuvaz Yayın	237

ComScore Media Metrix (2011)

İnternet ve Sosyal Medya Kullanıcı İstatistikleri 2015 (Dijital Ajanslar, 2015) verilerine göre dünya üzerinde Türkiye dahil 30 ülkede 3 milyar kişinin internete bağlanabilir olduğu görülmektedir. Rapora göre internet kullanım oranı bir yılda 525 milyon kişi artmıştır. Türkiye de aktif olarak internet kullananların oranı %49'a çıkarak 37,7 milyon kişi olmuştur. Türkiye aktif olarak kullanılan sosyal medya hesabı 40 milyonla genel nüfusun %52'sine denk gelmektedir. Her iki kişiden birinin sosyal medya hesabının olduğu görülmektedir. Yine aynı rapora göre mobil olarak 32 milyon aktif sosyal medya hesabı olduğu görülmektedir. Yani sosyal medya hesabı olanların %80 gibi önemli bir kısmının sosyal medya hesabına cep telefonlarından erişim yapabildiği görülmektedir. Bu oranlar 2014 verileri ile kıyaslandığında ise Türkiye'de aktif internet kullanıcı %5, sosyal medya kullanıcısı %11 mobil internet kullanıcı sayısının %2 arttığı görülmektedir. Yine aynı rapor doğrultusunda baktığımızda en çok

kullanılan sosyal ağların Facebook, WhatsApp, Twitter, Skype gibi ağların geldiği görülmektedir.

2016 verilerine göre ise Türkiye’de aktif internet kullanıcısı 46,3 milyon (%58), aktif mobil internet kullanıcıları 40,5 milyon (%51), aktif sosyal medya hesapları 42 milyon (%53), mobil hatlar 71 milyon (%90), mobil aktif sosyal medya hesapları 36 milyon (%45) olarak verilmiştir. Mobil telefonlardan internete bağlanma oranı dünya genelinde %39 iken bu oran Türkiye’de %46’ya ulaşmıştır. Cep telefonu ile yapılan faaliyetlerin %43 mesajlaşma, mobilden video izleme %36, mobilden oyun oynama %28, yerel bazı servisleri kullanma %37, mobil bankacılık kullanım oranı ise tüm Türkiye nüfusuna oranı %35 olarak belirlenmiştir. Türkiye’de ortalama sosyal medya kullanım süresi günlük 2 saat 32 dakika olarak belirlenmiştir (“Dijital Türkiye”, 2016).

Sosyal ağların sağlamış olduğu olanaklar doğrultusunda bireyler ve kurumlar arasındaki iletişim daha açık bir hale gelmiş, her an her kişi ve kurumun birbirleri ile rahatlıkla iletişim kurup birbirlerine ulaşabildikleri bir ortam oluşmuştur. İletişim açısından bu bir kolaylık sağlarken bir kaos ortamı da oluşturabildiği görülmektedir (Polat ve Arabacı, 2014: 257). Sosyal medyanın bireylere sunmuş olduğu bu rahatlık engelleyici olabildiği gibi destekleyici bir faktör olarak da ortaya çıkabilir.

Gerek teknolojinin getirdiği yeni bir ortam olması gerekse insanların daha fazla kazanma güdüsüne bağlı olarak sayısı her geçen gün artan sosyal medya ağlarından bir ya da bir kaçını birlikte kullananların sayısı azımsanamayacak kadar çoktur. Akıllı telefon uygulamaları olarak da cep telefonlarında yerini alan sosyal medya ağları sesli ve yazılı iletişime olanak verdiği gibi resim, video, pdf, word, ppt gibi dosya türlerinin de gönderilmesini mümkün kılmaktadır.

Bynum (2011: ii)’un ifade ettiği gibi “sosyal medya internet kullanan herkesin içine nüfuz etmiştir. Öğretmen ve öğrenciler bunun dışında tutulamazlar.” Bu nedenle sosyal medyanın okulun yeni sosyal çevresi olduğunun kabul edilmesi ve bu sosyal çevrenin okuldaki eğitimi destekleyici ve engelleyici yönlerinin belirlenerek, eğitim öğretim faaliyetlerini daha fazla destekleyici niteliğe kavuşturulması önemli görülmektedir. Kök (2013: 160)’e göre ise yüz yüze iletişim kurmaktansa, internet ve

sosyal medya üzerinden iletişim kurmak çok daha kolay, hızlı ve az maliyetli kabul edilmekte ve bu yüzden tercih edilmektedir. Kişilerin gerçek iletişim kurma, paylaşım, yakınlaşma gibi manevi beklenti ve isteklerini yok eden ve sanal bir iletişim döngüsü oluşturan bu sistem en çok çocukları etkilemektedir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin yaygınlaşması, çocukların internete daha kolay ulaşmalarını sağlamaktadır. Birçok okul internet ve bilgi teknolojileri sınıfı ile sosyal ağların kullanımını ve erişimini kolaylaştırmaktadır. Okul çevresinde “bulunan internet kafeler aracılığıyla, akıllı telefon kullanımının yaygınlaşmasıyla çocuklar internete ve dolayısıyla sosyal ağlara daha rahat erişebilmektedir.” Hızlı internet erişiminin kolay ulaşılabilir olması internetin modern toplumun ayrılmaz bir parçası haline gelmesine neden olmuştur. “İnternet ortamında yer alan sosyal medya ağları ise hem içeriği oluşturma bağlamında, hem de kullanıcı odaklı teknolojisi aracılığıyla internet kullanımında ön plana çıkan bir mecra olmaya başlamıştır” (Ökte, 2014; Sönmez, 2013).

Özmen vd. (2011: 42) sosyal ağ kullananların çoğunluğunun okul yöneticisi, öğretmen ve öğrenciden meydana geldiğini, sosyal ağ sitelerinin eğitime dönük olarak kullanımına ilişkin çalışmaların yapılmasının özellikle değişen teknolojiye uyum sağlamak için gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Yükselgün (akt. Ökte, 2014: 2) teknolojinin gelişmesi ile internetin, özellikle çocukların gelişmelerini etkileyen, önemli bir çevresel faktör haline geldiğini ve çocukları, fiziksel, bilişsel ve ahlaksal yönlerden etkileyerek bazı olumlu veya olumsuz davranışlar göstermelerine neden olduğunu vurgulamıştır.

Sınıf içinde teknolojinin kullanılması öğrencide öğrenme isteği ve merak uyandırma açısından da güdüleyici bir etkide bulunmaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin ders materyalleri hazırlarken teknoloji ağırlıklı materyallerin daha güdüleyici olduğu varsayımından hareket etmeleri gerekmektedir (Godzicki, 2013). Öğretmenler daha çok diğer eğitimcilerle bilgi ve kaynak paylaşımında bulunmak için, okul yöneticilerin ise mesleki öğrenme topluluğu oluşturmak için sosyal ağları kullandıkları tespit edilmiştir (Özmen vd. 2011: 45). Ancak sosyal ağlar sınıf içi eğitim öğretimin bir parçası olarak da kullanılabilir.

Bilgi teknolojilerine erişimde eşitsizlik gibi bazı problemler ortaya çıkmasına rağmen eğitimcilerin yeni teknolojiyi kucaklamaları ve sosyal medyayı sınıf ile bütünleştirecek yeni yollar bulmaları gerekir; çünkü öğrenciler haftalık 40 saatin üzerinde geniş bir zaman dilimini sosyal medyada etkileşimde bulunarak harcamaktalar. Bu zaman diliminin bir kısmı onları yeni konularla meşgul etmek ve dikkatlerini daha üst konulara çekmek için kullanılabilir (Bynum, 2011: ii).

Dünyanın önemli bir kısmından erişilip kolay bir şekilde üye olunabilen sosyal ağlar sayesinde insanlar başka ülkelerdeki insanlarla arkadaş olabilmekte, gerçekte hiç tanışmadığı insanlarla iletişim kurarak iletişim ağlarını genişletebilmekteler. Sosyal medya çocukların olduğu kadar yetişkinlerinde zamanlarının çoğunu harcadıkları bir etkileşim alanı haline gelmiştir. Facebook, Twitter, Youtube, Myspace gibi sayıları günden güne artan sosyal ağlar sürekli yeni haberler çıkarmakta ve toplumu günden güne değiştirmekteler. Her gün iç içe olduğumuz bu yeni iletişim şeklinin eğitim sistemi içinde de yer bulması gerekir; çünkü öğrenciler zamanlarının çoğunu bu sosyal ağlarda gerçekte tanıdıkları veya tanımadıkları kişilerle etkileşimde bulunarak harcamaktalar.

Birçok sosyal ağ, Facebook gibi, ticari amaçla kurulmuş olmalarına rağmen bu ağlara üye olmak ve hizmet almak ücretsizdir. Çok az bir üyelik bilgisiyle insanlar bu ağlara üye olabilmekte ve üyeler diğer üyelerle etkileşimde bulunabilmekteler. İnsanlar bu sosyal ağlara katıldıklarında öncelikle bir profil oluştururlar ve hem var olan arkadaşlarıyla hem de bu sosyal ağda bulunan diğer insanlarla bağlantıya geçerler. Profil kişiler hakkında tanımlayıcı bilgilerin bir listesidir. Profil oluştururken insanlar gerçek isimlerini veya takma ad kullanabilirler. Ayrıca profillerde kişilere ait fotoğraf, doğum tarihi, adresi, dini, ırkı, hobileri, ilgi alanları yer alabilir. Diğer insanlarla bağlantı kurmak için onlara “arkadaşlık isteği” gönderilmesi ve o insanların bunu kabul etmesi gerekir. İnsanlar sosyal ağları farklı amaçlar için kullanabilirler. Temelde iletişim ve ilişkilerin sürdürülmesi olsa da, insanlarla fotoğraf, video paylaşmak, olayları arşivlemek, faaliyetler ile ilgili bilgilendirmede bulunmak veya bu faaliyetlere üye olmak, arkadaş gruplarına mesajlar, dosya gibi eklentiler göndermek gibi birçok amaçla kullanılabilir. Ayrıca mesajlar bireysel olarak belirlenen bir kişiye veya bütün arkadaş grubunun görebileceği şekilde yayımlanabilir (Dwyer, Hiltz ve Passerini, 2007: 1-2).

Yapılan bazı çalışmalar (Bynum, 2011:1-2; Kaplan ve Heanlein, 2009:59) internet kullanıcılarının %75'inin sosyal ağlardan birisine katıldığını, bu ağlarda bir şeyler okuduğunu veya online alışveriş yaptığını ortaya koymuştur. 2004 yılında ticari amaçlı kurulan Facebook'un 2014 yılına gelindiğinde 864 milyon aktif ortalama günlük kullanıcısının, ortalama 703 milyon günlük cep telefonu üzerinden kullanıcısının, 1,35 milyar aylık ortalama kullanıcısının ve ortalama 1,12 milyar aylık cep telefonu üzerinden kullanıcısının olması ve bu kullanıcıların %82,2'sinin Amerika ve Kanada dışındaki ülkelerdeki üyelere oluşması sosyal medyanın ne kadar yaygın ve yoğun olarak kullanıldığını göstermektedir (Facebook, 2014). Sosyal medyanın bu kadar yaygın kullanımının yanı sıra öğrencilerin kullandıkları öğrenme stillerinde de ciddi değişim olmaktadır. Sosyal medya bir öğrenme aracı olarak öğrencilerin öğrenme tarzlarını da etkilemektedir.

İnternet bağlantısı ile kullanılabilen bir ansiklopedi olan Wikipedia.com'un içeriğini kullanıcılar oluşturmuştur ve günümüzde 200 dilde Wikipedia sözlüğünü kullanmak mümkündür. Kullanıcıların içerik oluşturabildiği başka bir sosyal medya örneği olan Facebook'un 175 milyon aktif kullanıcısı bulunmaktadır. Youtube her dakika dünyada 10 saatten fazla izlenmektedir (Kaplan ve Haenlein, 2009: 59). Sosyal medya alanındaki bu hızlı büyüme, sosyal medyanın doğru kullanılması noktasında öğretmenlere, ailelere ve okul yöneticilerine bazı sorumluluklar yüklemektedir.

Gerek öğrenci gerekse toplumun her kesimi için sosyal medyanın getirdiği olumsuz etkilerin olduğunu görmezden gelmek mümkün olmamakla beraber, bu teknolojinin gelip geçici bir olgu olmadığı, cep telefonlarında, evde veya okulda bilgisayar ortamında, gazete ve televizyonlarda çok sıklıkla karşımıza çıktığını, zaman içinde daha da yaygınlaşacağını bilmemiz gerekir. Bütünüyle ortadan kaldırmanın mümkün olmadığı sosyal ağların okulun yeni çevresi olarak görülmesi, veli, öğretmen, öğrenci ve okul yöneticilerinin bu sosyal çevrede kendilerine yeni roller ve görevler edinmeleri, sosyal ağların destekleyici ve engelleyici yönlerinin farkında olmaları eğitim ve öğretim açısından önemli görülmektedir. Okullarda sosyal medyanın eğitimi destekleyici bir şekilde güven ve sorumluluk bilinci ile kullanılmasının yollarının belirlenmesi ve bu yeni çevrenin okul müfredatlarında yerini alması önemli görülmektedir.

Her gün öğrenciler sosyal medyada yeni bir şeyler paylaşmakta veya onlarca yeni olaya tanıklık etmekte. Ne yazık ki öğrenciler okullardan sosyal medyaya yönelik hiçbir eğitim almadan, günlerinin önemli bir kısmını harcadıkları sosyal medya ve sosyal ağların kullanımına yönelik hiçbir öğretilerle karşılaşmadan mezun olmaktadır. Öğrencilere sosyal medyayı kullanmanın güvenli yolları, sınırlılıkları, sorumlulukları, sosyal medyada ne tür bilgilerin paylaşılması gerektiği konularında okullarda eğitim verilmesi gerekli görülmektedir.

Venkat vd. (2014) Facebook kullanıcılarının farkında olmadan sosyal medyayı çok özel bilgilerle doldurdukları, kullanıcıların bu sosyal medya ağlarını kullanırken güvenlik konusunu çok fazla düşünmedikleri ifade edilmiştir. Facebook'un güvenlik ayarlarına ilişkin bilgi sahibi olmayan kullanıcıların çoğunun ise kişisel bilgilerinin herkese açık olduğunun farkında bile olmadıkları ortaya çıkmıştır. Bu yönüyle düşünüldüğünde özel hayatın gizliliği ve kişisel bilgilerin paylaşımı konusunda sosyal medya olumsuz bir özellik sergilemektedir. Sosyal medyadan kişisel bilgilerin paylaşımı, güvenlik ve bu ağlara ilişkin güvenlik ayarları konusunda okullarda verilebilecek eğitim ile bu durumun üstesinden gelinir, daha güvenli ve amaca uygun sosyal medya kullanımı konusunda öğrenciler bilgilendirilebilir.

Argın (2013: 186) öğrencilerin zamanlarının çoğunu harcadıkları ve günlük olarak kullandıkları sosyal sitelerin eğitim hedeflerini gerçekleştirmek için etkili bir şekilde kullanılması gerektiğini ve sosyal ağların eğitim açısından bir fırsata dönüştürülebileceğini ifade etmiştir. Argına göre, program geliştirme ve ders müfredatlarının hazırlanması sürecinde Milli Eğitim Bakanlığı'nın sosyal medya ağlarını bir eğitim aracı olarak dikkate alması yararlı olacaktır. Öğretmenlerin de sosyal medya ağlarının bir eğitim aracı şeklinde okuldaki eğitim öğretim süreçlerinin destekleme amacıyla kullanmaları önerilebilir.

2.1.1.7.1 Sosyal Medyanın Destekleyici Özellikleri

Steijn ve Schouten (2013)'ın yapmış oldukları çalışmada sosyal ağlardaki bilgi paylaşımı ile yeni arkadaşlıklar edinme arasında anlamlı ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Yapılan araştırmada ayrıca güven konusunda sosyal medyanın olumlu veya olumsuz bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Çalışmada araştırmaya katılanların %19.1'i yeni

arkadaş edindiğini, %12.2'si bir arkadaş ilişkisinin bozulduğunu, 22.6'sı sosyal medya sayesinde birisini daha fazla sevdiğini, %14'ü birisini daha az sevmesine neden olduğunu, %7.9'u birisine daha fazla güvendiğini, %6'sı birisine güveninin azaldığını ifade etmişlerdir. Çalışmaya katılanların büyük çoğunluğu daha fazla arkadaş ilişkisi kurduklarını, arkadaşlar arasında ilişkilerinin arttığını belirtmişlerdir. Öyle ise yeni arkadaş edinme ve arkadaşlıkları geliştirme konusunda sosyal medyanın olumlu etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Bynum (2011: 6) teknoloji alanında meydana gelen değişimle birlikte öğrencilerin öğrenme stillerinde de önemli değişikliklerin olduğunu, sosyal ağların kullanımlarının günümüzdeki işgücünün sahip olması gereken bir gereklilik olduğunu, bu nedenle öğrencilere sosyal medyayı kullanmanın doğru yollarının öğretilmesi ve sosyal medya yoluyla etkileşim yöntemlerinin okul programlarında verilmesi gerektiği üzerinde durmaktadır. Sosyal medyanın ve sosyal ağların kullanımının Steijn ve Schouten (2013)'in çalışma sonuçları doğrultusunda düşünüldüğünde öğrenciler ile öğrenciler, öğrenciler ile öğretmenler arasındaki iletişimi artırabileceği düşünülebilir.

Gülbahar, Kalelioğlu ve Madran (2010) doğası gereği sosyal ağ sitelerinin öğrenciler arasındaki, öğrencilerle içerik ve öğretmenlerle öğrenci arasındaki etkileşimi artırdığını, eğitim öğretim süreçlerinin öğretmenlerce daha aktif, işbirlikli ve yaratıcı öğrenme ile destekleyebilmelerini sağladığını, öğrencilerin problem çözme, araştırma ve sorgulama becerilerini geliştirdiğini belirtmiştir. Sosyal medyanın sınıf içi etkinlikleri daha aktif ve işbirlikli yapması ve etkileşimi artırması sosyal medyanın önemli destekleyici özelliklerinden birisi olarak düşünülebilir.

Braun (2007) ve Crystal (2008)'in yaptıkları çalışmalar okuma yazmanın her türünün öğrencilerin düşünme süreçlerini geliştirmeye faydalı olduğunu ortaya koymuştur. Sosyal etkileşimi sağlayan teknolojiler ayrıca öğrencilerin dili yaratıcı kullanmalarına katkıda bulunmaktadır (akt. Turner ve Croucher, 2014: 201). Sosyal medyada öğrencilere anlık okuma yazma fırsatları sunduğu için öğrencilerin düşünme süreçlerini geliştirme ve dili yaratıcı kullanma becerilerini geliştirme açısından destekleyicidir diyebiliriz.

Düvenci (2012: 46)'ye göre sosyal medya dosya paylaşımını, oyun, eğlence amaçlı paylaşımlarda bulunma, canlı müzik ve ses paylaşımı, sunu gibi paylaşımları kolaylaştırmaktadır. Klasik internet programlarının yapılması uzman bilgisi gerektirirken sosyal medyada içerik oluşturma ve paylaşma hiçbir uzman bilgisine sahip olmadan yapılabilmektedir. Sosyal medyanın bu şekilde kullanım çeşitliliğinin ve kolaylığının olması bir destekleyici özellik olarak eğitim ortamlarında kullanılabilir.

Sosyal ağların sadece ilgiler ve aktiviteler, akrabalık, arkadaşlıklar üzerine kurulu olduğunu söylemek doğru değildir. Sosyal ağlar insanlar kendilerini geliştirme, ilişki kurma, bilgi paylaşabilme gibi farklı alanlarda hizmet sunmaktadır. Bu ağlar sayesinde iş görenler hem kendi örgütlerindeki meslektaşları ile hem de diğer örgütlerdeki bireylerle ilişkiler kurma fırsatı yakalayabilmektedir. Özellikle işe yeni başlayan örgüt üyeleri ile daha deneyimli üyelerin iş birliğini geliştirmede sosyal ağların ve internetin önemi inkar edilemez (Özmen vd., 2011: 43). Bu nedenle meslektaşlar arasında iletişimi geliştirme, bilgi ve deneyim paylaşımı ve iş birliğini artırmak, mesleki gelişime katkıları sosyal ağların destekleyici özellikleri arasında sayılabilir.

Sosyal medya öğrencilerin çoğunluğu tarafından kullanılan yeni bir etkileşim alanı olarak öğrencinin bilgiye ulaşmasını da kolaylaştırmaktadır. Öğrencilerin birbirleriyle olan iletişimlerini özellikle okul konuları söz konusu olduğunda, öğrencilerin ortaklaşa çalışmalarına ortam hazırladığı için akademik başarılarının artmasına katkı sağlayabileceği düşünülebilir.

Öğrenciler daha önce çok sayıda ödev yapıyorlardı ve resimleri olan ancak ihtiyaçlarına cevap vermeyen bir ders kitabına başvurmaları gerekiyordu. Ancak öğrencilerin daha fazla etkileşime ihtiyaçları vardır. Sosyal medya sayesinde öğrenciler sesli ve görsel etkileşimde bulunabilirler ve ihtiyaç duydukları materyalleri paylaşabilir, başkalarının paylaştığı materyalleri de görme ve inceleme fırsatına sahip olabilirler. Sosyal medya öğretmenlere öğrencilerin kullanmaktan hoşlandıkları ve zamanlarının çoğunu harcadıkları yeni bir ders materyali veya öğretim ortamı sunmaktadır. Sosyal medyanın içerik bakımında çeşitli ve zengin olması öğrenciler ve öğretmenler açısından destekleyici bir özellik olarak kabul edilebilir.

Üye olan herkesin kullanabildiği sosyal ağlar yerine okulların kendine özgü güvenli sosyal ağlarını oluşturması mümkün görülmektedir. Halı hazırda birçok öğretmen okullarının veya kendi kişisel web sitelerini kullanarak ödev ve notları ilan etmekte, öğrencilere fazladan alıştırmaya ve materyal örneği sunmaktalar. Sosyal ağların bu şekilde kullanılabilmesi ve bunun geliştirilmesi, sosyal medyanın ve sosyal ağların önemli bir özelliği olarak görülebilir.

Aileler çocuklarının performanslarını ve okul ile ilgili çalışmalarını ev ortamlarında rahatlıkla gözlemleyebilmekteler. Ancak çocuklarının okuldaki durumlarına ilişkin olarak nadiren yapılan veli toplantılarının ve olağanüstü durumların dışında bilgi edinmeleri mümkün görülmemektedir. Sosyal medyanın kullanımının ailelerin çocuklarının okuldaki performanslarına ilişkin bilgi edinme, onları daha güncel takip edebilme, kendi öğrencileri ile diğer öğrenciler arasındaki farkı görebilmeleri açısından önemli bir fırsat sunmaktadır. Günümüzde eğitim sisteminin önemli bir amacının da eğitimde aile katılımını artırmak olduğu düşünüldüğünde sosyal medya bu amaca hizmet edebilecek önemli destekleyici özellikler taşımaktadır.

2.1.1.7.2 Sosyal Medyanın Engelleyici Özellikleri

Okulun yeni çevresi olarak tanımlayabileceğimiz sosyal medyanın destekleyici ve engelleyici özelliklerinin bilinmesi özellikle yöneticiler, öğretmenler, veli ve öğrenciler açısından önemli görülmektedir. Öncelikle sosyal medya, içeriğinin belirlenmesinde okul yöneticilerinin ve okulun diğer paydaşlarının çok fazla etkili olmadığı kontrolü güç bir çevre olarak karşımıza çıkmaktadır. Kontrol edilememesi, paylaşılan içeriğin müfredat ile ilişkili olmaması, içeriğin genelde özel hayatı ilgilendiren konular içermesi sosyal medyanın okulda kullanımını kısıtlayan nedenler olarak görülebilir.

Teknoloji belirli bir teknik alt yapı gerektirmekle birlikte, internet aboneliğinin ücretli olması, özellikle maddi açıdan bazı öğrencilere olumsuz yansıyabilir. Bynum (2011: 3)'un ifade ettiği gibi "bilgi teknolojilerine erişimde eşitsizlik" öğrenciler açısından engelleyici bir faktör olarak görülebilir.

Özmen vd. (2011)'nin ifade ettiği gibi sosyal ağları kullanarak öğrenciler bir taraftan yeni çevre edinip öğrenme ve paylaşım ortamı oluştururken diğer taraftan da bazı kötü amaçlı durumlarla karşılaşabilmekteler. Örneğin, öğrencilerin bilgisayara aşırı düşkün olmaları, zararlı yayın paylaşımı, sanal taciz gibi durumlar sosyal medyanın istenmeyen özellikleri arasında sayılabilir.

Sosyal medyanın kullanımı ve özellikle okullara adapte edilmesi noktasında okullar arasında uygulamaya ve sosyal medyayı kullanmaya temel oluşturacak bilgisayar ve internet bağlantısına sahip olma noktasında okullar arasında farklılıklar ve eşitsizlikler olabilir. Küçük yerleşim yerlerinde bulunan öğrenciler özellikle internete erişim ve bilgisayar teknolojisine ilişkin olumsuzluklar yaşayabilmekteler. Bu neden birçok okulda olanakların yetersizliği nedeniyle sosyal medyayı kullanmaları noktasında engeller görülmektedir. Ancak, bilgisayar ve internet teknolojisine sahip birçok okulda bu teknolojiyi ve sosyal medya etkileşimini eğitim öğretim amaçlı nasıl kullanacağı konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları düşünülmektedir.

Sosyal medya ile ilgili önemli çekincelerden birisi de güven ve özel hayatın gizliliğidir. Güven kavramı Rousseau, Sitkin, Burt ve Camerer (1998: 395) tarafından “bir tarafın karşı taraftan kişisel olarak yarar göreceğine veya en azından istismara ya da zarara uğramayacağına yönelik olumlu beklenti içinde olma özelliği olarak tanımlanmaktadır.” Söz konusu güven olduğunda bireylerin sosyal medya üzerinden yaptıkları etkileşimlerde de karşılıklı güvenin önemli olduğu görülmektedir. Metzger'a göre elektronik ticaret ile ilgili araştırmalar güvenin güçlü bir şekilde bilgi ifşa etmekle ilişkili olduğunu ortaya çıkarmıştır (akt. Dwyer vd., 2007: 2).

Sanal ortamda insanların birbirlerine güven duymaları güç olduğu gibi, bireylerin başkalarına ait sırları ifşa etmeleri de daha kolay olabilmektedir. Dwyer ve vd. (2007:2)'nin belirttiği gibi milyonlarca üyesi olan bir web sitesine üye olmak, bu sitedekilerin hepsine güvenmek ve kişisel bilgilerinizi paylaşmak veya paylaşılan bilgilerin ve profillerin doğru olduğuna güvenmek oldukça riskli bir durum ortaya çıkarmaktadır. Online bağlantılarda yapılan etkileşimlerinin kopyalarının tutuluyor olması, ayrıca özel hayatın gizliliği noktasında riskler taşımaktadır. Sosyal ağlardaki özel bilgilerin ifşa edilmesi riski kullanıcıları daha çok gerçek olmayan bilgilerin

paylaşılmasına teşvik etmektedir (Xu, Michael ve Chen, 2013: 151). Bu yönüyle düşünüldüğünde sosyal medyanın güven sağlama ve güveni sürdürme konusunda önemli eksikliklerinin olduğu inancı engelleyici bir faktör olarak belirtilebilir.

Bynum (2011) sosyal medyanın okullarda kullanımı destekleyenler olduğu kadar, sosyal medyaya karşı çıkanlarında olduğunu belirtmiştir. Özellikle öğretmen ve öğrencilerin arkadaş olmalarının tartışılabilir olduğunu ve güvenlik problemleri yarattığını belirtenlerin olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca sosyal medyanın ticari bir amaçla ortaya çıkmış olması, gelecekte nasıl bir yön izleyeceğinin bilinmemesi, bu alana ilişkin uzun dönemli planlamaların yapılmasında engelleyici bir faktör olarak görülmektedir.

Rideout, Foehr ve Roberts (2010) 8–18 yaşları arasındaki gençleri ortalama günlük 1.5 saatlerini okul dışı faaliyetlerle bilgisayar başında geçirdiklerini ve okul ödevlerini yapmak için ortalama 16 dakika ayırdıklarını ortaya koymuşlardır. Aynı çalışmada basılı materyaller hariç medya ile çok fazla zaman harcayan öğrencilerin daha düşük notlarının olduğu rapor edilmiştir. Benzer bir şekilde Lee ve Perry (2004) anlık mesajlaşmaya çok fazla zaman ayıran üniversite öğrencilerinin çok düşük akademik ortalamaya sahip olduklarını belirtmişlerdir. Kirschner ve Karpinski (2010) ise Facebook kullanımı ile akademik ortalama arasındaki ilişkiyi araştırmış ve Facebook kullananların kullanmayanlara göre daha düşük notlarının olduğunu bulmuştur (akt. Turner ve Croucher, 2014: 203). Bu çalışmalar sosyal medyanın akademik başarıyı olumsuz yönde etkileyebileceğini göstermektedir.

Argın (2013: 185)'a göre zamanının çoğunu sosyal medyayı kullanarak internette geçiren öğrencilerin çok fazla zamanlarını harcamalarından kaynaklı olumsuzlukların önüne geçmek ve onların sosyal yaşamdan kopmalarını engellemek için bazı önlemlerin alınması gerekir. Sosyal medyaya ve internete aşırı bağımlılık öğrencilerin gerçek hayattan kopmalarına neden olabilecek engelleyici, olumsuz bir özellik olarak görülebilir.

Sosyal medyaya ilişkin olarak ortaya çıkan önemli engelleyici bir özelliğin kontrolünün ve içeriğinin kontrolü noktasında ortaya çıkan sınırlılıklar olduğunu ifade etmiştik. Bu nokta da özellikle üçüncü kişilerce paylaşılan öğrencilerin gelişimlerine,

ahlaki değerlere uygun olmayan içeriğin paylaşılabilir olması önemli bir risk faktörü olarak ailelerin, yöneticilerin ve öğretmenlerin önünde durmaktadır.

Sosyal medya gibi diğer eğitim öğretim araçlarının da kullanma şekline ve amacına bağlı olarak doğurabileceği olumlu ve olumsuz yanlarının olabileceği görölmektedir. Kullanıcı sayısının günden güne artması ve sınıf duvarlarını da aşarak her öğrencinin kolaylıkla erişim sağlayabildiği, üye olabildiği sosyal ağların eğitim öğretim ortamlarında eğitimi olumlu yönde destekleyici özelliklerinin öne çıkarılarak bir araç gibi kullanılabilmesi öngörülmektedir. Sosyal medyanın eğitim destekleyebilecek özellikleri olduğu kadar engelleyici özelliklerinin de olduğu söylenebilir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma yöntemiyle ilgili alt başlıklara yer verilmiştir. Araştırmanın deseni, çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının özellikleri ve hazırlanması, veri toplama süreci ve araştırmada elde edilen verilerin analizinde izlenen yollar, veri toplama araçlarının geçerliği ve güvenilirliği ile ilgili noktalar detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

3.1 Araştırmanın Deseni

Sosyal medya günümüzde her alanda her yaşta insanın kullanabileceği yeni bir çevre unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Girdisini çevreden alan ve çıktısını da yine bu çevreye veren okulun çevresel faktörlerden etkilendiği görülmektedir. Bu çalışmanın konusunu da bir okulun çevre unsuru olarak kabul edebileceğimiz sosyal medyaya ilişkin okul yöneticisi, öğretmen ve veli görüşleri oluşturmaktadır. Bu araştırma, yöneticilerin, öğretmenlerin ve velilerin bir okulun çevre unsuru olarak sosyal medyaya ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçladığından nitel araştırma desenlerinden olgubilim (fenomenoloji) desenine uygun olarak yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda bireylerin deneyimleri ve anlayışlarına ilişkin derinlemesine görüşmeler yapılmıştır.

Bu çalışmada nitel yaklaşımın kullanılmasının birçok sebebi vardır. Öncelikli sebep, çalışma konusunun doğasının nitel araştırmaya elverişli olmasıdır. Diğer önemli bir sebebi ise, sosyal medyanın eğitim açısından ne ifade ettiğinin çocukların eğitiminde önemli bir yere sahip olan yönetici, öğretmen ve velilerin bakış açıları ile ortaya konmasının gerekliliğidir. Son olarak, araştırmanın güvenilirliğini artırdığı

düşünülen araştırmacının veri toplama ve detaylı analizler yapmak için yeterli zamanının olmasıdır.

3.1.1. Olgubilim (Fenomenoloji) Deseni

I. Dünya Savaşından sonra Avrupa’da yaşanan ideolojik krizin bir sonucu olarak Alman felsefeci ve matematikçi Edmund Husserl (1859-1938) yeni bir felsefi yöntem olan fenomenolojiyi kurmuştur. Kökleri Kant ve Hegel’e kadar uzanmasına rağmen, bazı araştırmacılara göre (Groenewald, 2004; Langridge, 2007) fenomenolojinin kurucusu Husserl olarak kabul edilir ve Martin Heidegger (1889-1976) ve onun arkadaşları tarafından geliştirilmiştir. Husserl dış dünyanın bağımsızlığı düşüncesini ve nesnelere ile ilgili bilginin gerçekliğini kabul etmez. İnsanlar ancak nesnelere bilinçlerinde nasıl görüldüğünden emin olabilirler. Gerçeğe ulaşmak için deneyimin ötesindeki şeyler görmezden gelinerek dış dünya kişisel bilincin içeriğine indirgenmeli. Bu nedenle gerçekler kesin veriler elde etmeye başlamak için saf “olgular” olarak tanımlanır. Husserl bu felsefi görüşünü “fenomenoloji”, saf “olgu” olarak tanımlamıştır (Eagleton, 1983: 55-56). Langridge (2007: 10) ise fenomenolojiyi insan deneyimini ve insanların olguları nasıl algıladığını inceleyen bir alan olarak tanımlamaktadır.

Olgubilim çalışmalarında önemli bir yere sahip olan Moustakas (1994: 33)’a göre ise araştırmanın deneyimin bütününe ve fenomenin özüne odaklanması gerekir. Moustakas deneyim ve davranışın fenomeni deneyim edinen kişilerin davranışlarında birbirinden ayrılmaz bir ilişki içinde olduğunu vurgulamıştır. Moustakas olgubilim araştırmalarında öz-araştırımsal (heuristic) sürecin 6 evreden oluştuğunu ifade etmiştir. Bu evreler konu ile ilk ilgilenme (initial engagement), konuya giriş (immersion), gelişme (incubation), bilgi edinme (illumination), izah etme, yorumlama (explication), yaratıcı sentez (creative synthesis) yapmadır.

Olgubilim deseni doktora tez çalışmalarında fazla kullanılan yöntemlerden biridir (Simon ve Goes, 2011: 1). Bogdan ve Taylor (1975)’a göre sosyal bilimlerde alanında öne çıkan iki önemli teorik bakış açısından birisi pozitivism diğeri ise fenomenolojidir (Akt, Gelmez-Burakgazi, 2012: 39). Fenomenolojistler katılımcıların kendi bakış açılarından insan davranışını anlamak ile ilgilenirler. Psikoloji ve

felsefeden köklerini alan fenomenoloji bir grup insanın deneyimlerinin özünü ve yapısını araştırır (Christensen, Johnson ve Turner, 2010; Langridge, 2007; Patton, 2014; Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Nitel araştırma desenleri doğaları gereği nicel araştırmalardan farklıdır (Creswell, 2012; Flick, 2007; Fraenkel ve Wallen, 2006) ve birbirinden ayrılan özelliklere sahiptirler. Bu araştırma bir olgu (fenomen) ile ilgili daha bütüncül bir bakış açısı elde etmek amacıyla (Fraenkel ve Wallen, 2006) nitel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Bu olgu sosyal medyadır. Nitel araştırma yöntemi bu karışık olguyu kendi ortamında farklı bakış açıları doğrultusunda (yönetici, öğretmen ve veli) ortaya koyma fırsatı sunduğu için uygun görülmüştür. Ayrıca bu yaklaşım çok farklı bakış açılarından detaylı bilgi toplama imkanı vermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011; Creswell, 2009; Yin, 2011).

Fenomenografik yaklaşımların ortak olarak paylaştığı şey, deneyimi insanların nasıl anlamlandırdığıdır. Fenomenoloji günlük deneyimlerimizin anlamı veya doğası hakkında derinlemesine bir anlayışın kazanılmasını amaçlar. Fenomen yalnızlık, kıskançlık gibi bir duygu olabildiği gibi, evlilik, iş ya da ilişki, bir program, örgüt ya da kültür de olabilir (Patton, 2014:104). Husserl (1913, akt. Patton, 2014:105) “fenomenoloji ile insanların olayları nasıl betimlediğinin ve duyuları yoluyla onları nasıl tecrübe ettiklerinin araştırılmasını kastetmiştir.” Fenomenin özünü belirlemek için farklı insanların deneyimleri analiz edilir ve karşılaştırılır. Fenomenolojik çalışmalar insanların tecrübe ettikleri şeyi nasıl tanımladıkları ve deneyim edindikleri şeyi nasıl deneyim edindiklerine yoğunlaşır (Langridge, 2007; Moustakas, 1994; Patton, 2014; akt. Creswell, 2013).

Nitel çalışma yapmanın çok çeşitli yöntemleri vardır. Frankel ve Wallen (2006: 436)’ın bir olguya karşı çeşitli tepki ve algılayış biçimlerini araştırma yöntemi olarak tanımladığı olgubilim deseni de bu yöntemlerden sadece birisidir. Van Manen (1990: 5)’a göre ise “olgubilim araştırma bakış açısı, tecrübe edindiğimiz dünyayı sürekli sorgulamak, insan olarak içinde yaşadığımız dünyayı bilmek istemektir.” Dünyayı derinlemesine bilmenin bir yolu da sorgulamak, teoriler geliştirmek, araştırmak ve o dünyanın bir parçası veya “dünyanın kendisi” olmaktır.

Bu çalışmada olgubilim deseni yönetici, öğretmen ve velilerin sosyal medyayı eğitimin bir parçası olarak nasıl tanımladıklarını betimlemek için kullanılmıştır. Bu yönetici, öğretmen ve velilerin sosyal medyanın kullanımının eğitim açısından nasıl bir anlama sahip olduğunun ortaya konmasıdır. Bu nedenle olgubilimsel çalışma yönetici, öğretmen ve velilerin kendi deneyimlerini paylaşarak araştırmacıya bu deneyimin ne anlama geldiğini tam olarak betimleme fırsatı verir. Creswell (2013: 78)'in de belirttiği gibi “fenomeni bütün yönleriyle deneyim etmiş bir grup birey ile çalışarak bu fenomen” araştırılır. Öncelikle yönetici, öğretmen ve veliler öğrencilerin eğitimi ile birebir ilgili paydaşlar olarak, farklı bakış açıları ile sosyal medyanın eğitim açısından destekleyici ve engelleyici özelliklerinin neler olduğunu, ne anlama geldiğini, yaşanan sorunları tanımlama açısından sosyal medya olgusu ile ilgili bütüncül bir bakış açısı ortaya koyabilirler.

3.2 Araştırmanın Katılımcıları

Nitel ve nicel araştırmaların amaçları birbirinden farklı olduğundan her iki tarzdaki araştırmacılar katılımcılarını seçmek için farklı yöntemler kullanırlar (Bogdan ve Biglen, 1992; Denzin ve Lincoln, 2000: 3; Patton, 2014: 46). Nitel araştırmalarda amaç evrene genelleme yapmak değil, merkeze alınan olguyu derinlemesine araştırmaktır (Creswell, 2012: 206). Nitel araştırmada temsili bir popülasyondan örneklem rastgele seçilmez. Bunun yerine araştırmacı dikkatli ve amaçlı bir şekilde zengin durum bilgisini sunabilecek katılımcılarını seçer (Patton, 2014: 46).

Olgubilim çalışmalarındaki katılımcılar çalışmanın odaklandığı olguya ilişkin yaşantıları, deneyimleri olan ve bu olguyu dışa yansıtabilecek kişi ve gruplardan oluşur (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 74). Araştırmada çalışmanın amacına en uygun katılımcıları belirlemek için amaçlı örnekleme türlerinden maksimum çeşitliliğe dayalı ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örneklemede, aynı durumu mümkün olabildiğince çeşitli dağılımlarla açığa çıkarmak ve daha zengin sonuçlara ulaşmak söz konusudur (Flick, 2002). Creswell (1997) ve Kruger (1988) derinlemesine ve detaylı bilgi edinmek ve olguyu öğrenip anlayabilmek için bu amaçlı örnekleme yöntemini önerirler (akt. Creswell: 2012). Tipik olarak küçük bir örneklem üzerine bir fenomenin derinlemesine anlaşılıp incelenmesi için amaçlı örnekleme

tercih edilir. Amaçlı örnekleme “araştırmanın derinliği için zengin bilgi içeren durumların seçimine yol açar (Patton, 2014: 46).

Bu çalışmada amaçlı örnekleme türlerinden maksimum çeşitliliğe dayalı ölçüt örnekleme uygun olarak katılımcılar belirlenmiştir. Çalışmanın katılımcıları özel veya kamu ortaokul veya lise düzeyindeki okullarda çalışan yöneticiler, öğretmenler ve bu okullarda öğrencisi olan veliler olmak üzere üç farklı katılımcı grubundan oluşmaktadır. Görüşmenin zorluğu, izin ve etik nedenlerden dolayı öğrencilerin görüşleri alınmamıştır. Ayrıca ilkokul düzeyindeki öğrencilerin yaşları nedeni ile sosyal medya hesabı olan öğrencilerin sayısı çok az olabileceğinden, bu okullarda yönetici ve öğretmen olarak çalışanlar ve ilkokul düzeyinde öğrencisi olan velilerle görüşme yapılmamıştır. Yöneticilerin belirlenmesinde okul türü olarak 6 kamu ortaokulunda ve 18 kamu lisesinde, 1 özel ortaokulda ve 1 özel lisede görev yapan 9 müdür ve 17 müdür yardımcısı olarak çeşitlendirilmeye gidilmiştir. Yöneticilerin belirlenmesindeki ölçütler ise en az iki yıl kıdem, bulunduğu okulda en az iki yıl çalışıyor olma ve en az bir sosyal medya hesabının olması veya daha önce kullanmış olması ölçütleri göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretmenlerde maksimum çeşitliliği sağlamak için branş, okul tür ve düzeyi göz önünde bulundurulmuştur. 21 farklı branştan 14’ü kamu ortaokulunda, 1’i özel ortaokulda, 25’i kamu liselerinde ve 1’i özel lisede çalışan toplan 45 öğretmenle görüşme yapılmıştır. Öğretmenlerin belirlenmesindeki temel ölçütlerden birincisi iki yıl kıdem, ikincisi bulunduğu okulda en az iki yıl görev yapmadır. Üçüncü ölçüt ise, en az bir sosyal medya hesabının olması veya daha önce kullanmış olmasıdır. Katılımcılar bir kısa kod ile kodlanarak verilmiştir. Örneğin okul müdürü için M1, M2..., müdür yardımcısı için MY3, MY4... öğretmen katılımcılar için Ö1, Ö2...şeklinde kodlanmıştır. Katılımcı özelliklerine ilişkin Tablo 2 ve Tablo 3’de, yönetici ve öğretmen katılımcı kodları ve özellikleri verilmiştir. Örneğin Ö1 kodlu katılımcının özelliğine bakıldığında 32 yaşında 9 yıllık kıdeme sahip kadın, beden eğitimi öğretmeni, kamu ortaokulunda çalıştığı günlük 120 dk. sosyal medyayı kullandığı görülmektedir.

Çalışmada üçüncü katılımcı grubunu oluşturan veli katılımcıların belirlenmesinde ölçüt örnekleme dikkat edilmiştir. Velilerin belirlenmesinde birinci

ölçüt kamu veya özel ortaokul veya lise düzeyinde okula devam eden öğrencisi olmaktır. İkinci ölçüt, velinin ve öğrencinin sosyal medya hesabının olması veya daha önce kullanmış olmasıdır. Üçüncü ölçüt ise internet bağlantısının olmasıdır. Bu üç ölçüte göre veliler belirlenmiştir.

Sosyal medyayı kullanabilmek için bir bilgisayar veya akıllı telefonun ve internet bağlantısının olması gerekmektedir. Bu nedenle velilere aylık gelirleri ve internete bağlanma imkanlarının olup olmadığı sorulmuş, internete bağlanma imkanı olan veliler ile görüşme yapılmıştır. Velileri bazı araştırmacılar (Güdek ve Karakaya, 2013; Selimhacaoğlu, 2009; Yücel, Boyacı, Demirhan ve Karataş, 2013) sosyo-ekonomik düzeylerine göre *alt (asgari ücret düzeyinde geliri olanlar)*, *orta (asgari ücretin iki katı aylık geliri olanlar)* ve *üst gelir düzeyinde (asgari ücretin 3 katı veya daha fazla gelire sahip olanlar)* olmak üzere üç farklı grup içinde değerlendirmektedir. TÜİK (2016) verilerine göre Malatya İllerde Yaşam Endeksi sıralamasına göre 53. sırada yer almaktadır (TÜİK, 2016). İllerin yaşam endeksleri göz önünde bulundurulduğunda, asgari ücretin iki katı gelire sahip olmak İstanbul, İzmir, Ankara gibi büyük şehirlerde orta düzey gelir olarak kabul edilemez. Ancak Malatya ilinin yaşam endeksi sıralamasında 53. sırada yer almasından dolayı, bu çalışmada da asgari ücret alt gelir düzeyini, iki katı orta gelir düzeyini, üç katı ve üzeri üst gelir düzeyi olarak kabul edilebilir.

Bu çalışmada internet bağlantısı, bilgisayar ve akıllı telefon olanaklarına sahip daha çok orta ve üst düzey gelire sahip velilerle görüşme tercih edilmiştir. Velilerin vermiş oldukları cevaplar katılımcı tanımlama formunda her görüşme yapılan katılımcı için kısa bir kod ve numara ile kodlanmıştır. Örneğin V1 kodlaması bir numaralı veliyi tanımlamak için kullanılmıştır. Veli katılımcılar ile ilgili detaylı bilgi “Katılımcı Özellikleri” başlığı altındaki Tablo 4’de verilmiştir. Örneğin V1 kodlu veli katılımcının özelliklerine baktığımızda 37 yaşında kamu ortaokulunda öğrencisi olan, aylık 4000 TL geliri olan, lisans düzeyinde eğitime sahip kadın veli olduğu görülmektedir.

Nitel araştırmalardaki katılımcı sayısına ilişkin olarak *doygunluk* noktasına ulaşılması, verilerin birbirini tekrar etmeye başlaması araştırmacıların üzerinde anlaştıkları önemli bir kuraldır (Glaser ve Strauss, 1967; Patton, 2014: 246; Yıldırım

ve Şimşek, 2011: 115). Bunlara dayalı olarak üç farklı katılımcı grubundan 26 yönetici, 45 öğretmen ve 29 veliden oluşan toplam 100 kişilik bir katılımcı grubu ile görüşme yapılmıştır. Katılımcılar ile ilgili detaylı bilgi sonraki bölümde “Katılımcı Özellikleri” başlığı altında verilmiştir.

3.2.1. Katılımcı Özellikleri

Tablo 2
Yönetici Katılımcı Özellikleri

Sıra No	Yaş	Hiz. Yılı	Cinsiyeti		Çalıştığı Okul Türü		Sosyal Ağ Kullanma Süresi Dk.	Kullanıldığı Sosyal Ağlar*	Kul. Sıklığı Gün/Hafta*	Sosyal Ağa Bağ. Yeri *	Kod
			Kadın	Erkek	Kamu Orta Lise	Özel Orta Lise					
1	40	18		+		+	20	F-Y	G1.Ç	Cep	MY1
2	53	29	+			+	10	F-Y	G1	Ev	MY2
3	45	26		+		+	30	Y	G1	İş	MY3
4	59	37		+		+	15	F	G1	Cep	MY4
5	45	25		+		+	120	F-Y	H1.Ç	E-Cep	M5
6	44	21		+		+	15	F-Y	G1	Cep	MY6
7	42	19		+		+	60	F-T	G1.Ç	Cep	M7
8	42	17		+		+	60	F	H3-5	Ev	MY8
9	27	4		+		+	30	FYTL	G1.Ç	Cep	MY9
10	33	11		+		+	30	F.T.Y	G1.Ç	Cep	MY10
11	46	22		+		+	20	F-Y	G1-2	E-Cep	M11
12	37	14		+			60	F.Y.L	G1.Ç	Cep	M12
13	39	17		+		+	60	F.Y.T	G1.Ç	E-Cep	MY13
14	38	13		+		+	120	FLT.Y	G1.Ç	E.İ.C	MY14
15	42	20		+		+	60	F-T	G1.Ç	Cep	MY15
16	38	13		+		+	120	F.Y.T	G1.Ç	Ev	MY16
17	32	11		+		+	20	F	G1.Ç	Cep	MY17
18	43	21		+		+	2	F-T	H1-2	E-Cep	M18
19	46	23		+		+	30	F-T	G1.Ç	E-Cep	M19
20	36	12		+		+	20	F	H1-2	Ev	MY20
21	48	25		+		+	60	FYT	G1.Ç	Cep	MY21
22	37	13		+		+	15	F	H1-2	Ev	MY22
23	41	20		+		+	30	F.Y.T	G1.Ç	Cep	M23
24	43	19		+		+	60	F-Y	G1.Ç	Cep	M24
25	40	16		+		+	15	F	H1-2	Ev	M25
26	33	10		+		+	30	F-Y-T	G1.Ç	Ev	MY26

*F:Facebook, T:Twitter, Y:Youtube, G1:Günde bir kez, G1-2:Günde bir iki kez, G1,Ç:Günde birçok kez, H1:Haftada bir kez, H1-2:Haftada bir iki kez, H3-5:Haftada üç beş kez, H1-Ç:Haftada birçok kez, E-Cep: Ev ve cep telefonu, E.İ.C: Ev, Cep ve İşyerinden

Tablo 2’ de görüldüğü gibi, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile veri toplamak için 9 müdür (M) ve 17 müdür yardımcısı (MY) olmak üzere toplam 26 yönetici ile görüşülmüştür. Görüşme yapılan bir yönetici özel ortaokul ve 1 yönetici özel lisede çalışmaktadır. Kamuda çalışan yöneticilerden 5’i (1 müdür 4 müdür yardımcısı) ortaokul, 19’u (7 müdür 12 müdür yardımcısı) lise düzeyindeki okullarda çalışmaktadır. Görüşme yapılan yöneticilerin yaş ortalaması 41’dir. Yöneticilerin ortalama hizmet yılları ise 18’dir. En genç yönetici 27 yaşında 4 yıllık hizmet yılına sahip müdür yardımcısı iken, en yaşlı ve kıdemli yönetici ise yine bir müdür yardımcısı olup 59 yaşında, 37 yıl hizmet yılına sahiptir. Okul yöneticilerinin sosyal medyayı

günlük kullanma süreleri ortalama 42 dakikadır. Okul yöneticilerinin çoğunluğu ($f=17$) sosyal medyaya daha çok cep telefonundan bağlandıklarını ifade ederken, çok az kişi iş ya da evden bağlandığını ifade etmiştir. Okul yöneticilerinin tamamına yakını en fazla Facebook hesaplarını kullandıklarını ifade ederken, kullanılan sosyal ağlardan ikinci sırada Twitter ve üçüncü sırada ise Youtube gelmektedir.

Tablo 3
Öğretmen Katılımcı Özellikleri

Sıra No	Yaş	Hizmet Yılı	Branş	Cinsiyeti		Çalıştığı Okul Türü				Sos. Ağ Kullanım Süresi Dk.	Kullandığı Sosyal Ağlar	Kullanım Sıklığı Gün/Hafta	Sosyal Ağa Bağlan. Yerleri	Kod	
				Kadın	Erkek	Kamu	Özel	Orta	Lise						Orta
1	32	9	Beden	+			+				120	F-T	G1.Ç	Cep	Ö1
2	35	14	Müzik		+		+				10	F-Y	H3-5	Ev	Ö2
3	41	20	Reh.	+			+				30	F-Y	G1.Ç	Ev	Ö3
4	35	11	İng.		+		+				60	F-Y-W	G1.Ç	Cep	Ö4
5	36	11	Felse		+			+			10	F	H1-2	Cep	Ö5
6	52	27	Reh.	+				+			15	F-Y	G1	Ev	Ö6
7	26	4	Reh.	+				+			90	Y	G1.Ç	Cep	Ö7
8	26	3	Reh.	+				+			30	Y	G1.Ç	Cep	Ö8
9	53	30	Mak		+			+			30	F	G1.Ç	Cep	Ö9
10	31	7	Kim.	+					+		60	T-İn	G1.Ç	E-Cep	Ö10
11	35	8	Res.	+					+		40	F-Y-W	G1	E-Cep	Ö11
12	38	15	Edeb		+			+			60	W-Y	G1.Ç	Ev	Ö12
13	53	32	Reh.		+			+			60	F	G1.Ç	Ev	Ö13
14	37	15	İng.		+			+			60	FLT.	G1.Ç	Cep	Ö14
15	38	10	Alm.		+			+			20	F	G1.Ç	Cep	Ö15
16	41	20	Tar.	+				+			15	F	G1.Ç	Cep	Ö16
17	38	15	Bilg		+			+			60	Y	G1.Ç	Ev	Ö17
18	62	42	Coğr		+			+			30	F	H1-2	Ev	Ö18
19	50	30	Sos.	+					+		30	F	G1.Ç	Ev	Ö19
20	47	23	Kim		+			+			60	FYTLW	G1.Ç	E-Cep	Ö20
21	26	2	Reh.		+				+		120	FYTL	G1.Ç	E.İ.C	Ö21
22	29	3	İng.	+				+			60	F.Y.W	G1.Ç	Cep	Ö22
23	31	6	Bilg		+			+			30	F.Y.T	G1	Cep	Ö23
24	52	28	Edeb		+			+			60	F	G1	Ev	Ö24
25	35	12	Sos	+					+		20	F-Y	G1	Ev	Ö25
26	38	9	Edeb		+			+			30	F-Y	G1.Ç	Cep	Ö26
27	42	19	Biyö		+			+			60	Y	G1.Ç	Ev	Ö27
28	40	16	Reh	+				+			30	F-T	G1	Ev	Ö28
29	55	32	İng.		+			+			90	F-L	G1.Ç	E-Cep	Ö29
30	30	6	Mat		+		+				30	Y-T	G1.Ç	Ev-İş	Ö30
31	26	2	Din		+				+		90	Y-T	G1.Ç	E-Cep	Ö31
32	45	21	Edeb		+		+				20	F-T	H1-2	Ev	Ö32
33	53	22	Fiz		+			+			15	F-T	G1.Ç	Ev	Ö33
34	37	10	Biyö		+			+			30	F.Y.W	G1.Ç	E.İ.C	Ö34
35	38	17	Edeb	+				+			60	F-Y	G1.Ç	E-Cep	Ö35
36	43	20	Din		+			+			60	F	G1.Ç	Cep	Ö36
37	40	15	Bed		+			+			15	F.Y.T	G1	Cep	Ö37
38	40	20	Bilg	+			+				30	FYW	G1	Cep	Ö38
39	30	9	Türk.	+			+				120	F.Y.W	G1.Ç	Cep	Ö39
40	32	6	İng.		+		+				60	F-Y	G1.Ç	Cep	Ö40
41	31	9	Reh.	+			+				60	Y-W	H3-5	Cep	Ö41
42	33	5	Reh	+			+				5	F	H1-2	Cep	Ö42
43	37	12	Mat		+		+				45	F-Y-W	G1.Ç	E-Cep	Ö43
44	28	4	Arap	+			+				20	F-Y	G1.Ç	Cep	Ö44
45	43	21	Sos		+		+				60	F.Y.T	G1.Ç	E-Cep	Ö45

F:Facebook, T:Twitter, Y:Youtube, W: WhatsApp, İ: Linkin, G1:Günde bir kez, G1-2:Günde bir iki kez, G1,Ç:Günde birçok kez, H1:Haftada bir kez, H1-2:Haftada bir iki kez, H3-5:Haftada üç beş kez, H1-Ç:Haftada birçok kez, E-Cep: Ev ve cep telefonu, E.İ.C: Ev, Cep ve İşyerinden*

Tablo 3’de görüldüğü gibi 17 kadın, 28 erkek olmak üzere kamu ve özel orta ve lise düzeyindeki okullarda görev yapan 21 farklı branştan toplam 45 öğretmen ile görüşme yapılmıştır. Öğretmenlerden 5’i özel ortaokul 1’i özel lisede çalışmaktadır. Kamu okullarında çalışan öğretmenlerden 14’ü ortaokulu, 25’i ise lise düzeyinde görev yapmaktadır. Görüşme yapılan öğretmenlerin yaş ortalaması 38,4’dür. Öğretmenlerin ortalama hizmet yılı ise 14,3’dür. En genç öğretmenin yaşı 26 olmakla birlikte en az çalışma yılı da 2’dir. Görüşme yapılan öğretmenlerin branşları, psikolojik danışma ve rehberlik (f=9=), edebiyat (f=5), İngilizce (f=5), bilgisayar (f=3), sosyal bilgiler (f=3), kimya (f=2), biyoloji (f=2), din kültürü ve ahlak bilgisi (f=2), matematik (f=2), beden eğitimi ve spor (f=2), tarih (f=1), Türkçe (f=1), Arapça (f=1), resim (f=1), felsefe (f=1), makine (f=1), Almanca (f=1), fizik (f=1) coğrafya (f=1) ve müzik (f=1)’dür. Görüşme yapılan öğretmenlerin sosyal medyayı günlük kullanma süreleri ortalama 46,8 dakikadır. Öğretmenlerin çoğunlukla cep telefonları aracılığıyla sosyal medyaya bağlandıkları belirlenmiştir.

Tablo 4
Veli Katılımcı Özellikleri

Sıra No	Yaş	Cinsiyet		Gelir	Velinin Eğitim Durumu 0 Okur-yazar değil İlk 2Orta 3Lise 4Lisans 5Y.lisans 6.Doktora	Öğrencinin Okul Türü				Kod
		Kadın	Erkek			Kamu		Özel		
						Orta	Lise	Orta	Lise	
1	37	+		4000	4	+				V1
2	38	+		2000	3	+			+	V2
3	48		+	6000	4	+				V3
4	47		+	4300	5		+			V4
5	59		+	3500	4		+			V5
6	38	+		4000	4	+	+			V6
7	49		+	3500	4	+	+			V7
8	40	+		1450	2				+	V8
9	46		+	4000	4				+	V9
10	52		+	3000	3		+			V10
11	56		+	3000	1		+			V11
12	53		+	4000	2	+	+			V12
13	35	+		3000	3				+	V13
14	33	+		3000	4	+				V14
15	41		+	4500	4	+				V15
16	42		+	2900	3	+				V16
17	53		+	2500	3		+			V17
18	48		+	5000	6	+				V18
19	44		+	3000	4	+				V30
20	40		+	5000	6			+	+	V20
21	42	+		12bin	6			+		V21
22	38		+	6000	5			+		V22
23	50		+	4000	4	+				V23
24	47		+	3000	4	+				V24
25	40		+	2500	3	+				V25
26	40	+		3500	4			+		V26
27	40		+	3000	4	+	+			V27
28	50		+	4000	4	+	+			V28
29	43		+	3500	3			+	+	V29

Öğretmenlerden 5'i hariç diğer 40 kişi Facebook hesabının olduğunu ifade etmiştir. Görüşme yapılan öğretmenlerin de yöneticilerde olduğu gibi sosyal ağlardan en çok Facebook, Twitter veya Youtube'u kullanmayı tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Görüşmeye katılan velilerin özellikleri Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde katılımcı velilerden 8'inin kadın, 21'inin erkek, toplam 29 kişi olduğu, bu velilerden 9'unun çocuğunun özel ortaokul veya liseye, 20 velinin çocuğunun da kamu ortaokul veya liselerine devam ettikleri görülmektedir. Velilerin ortalama aylık gelirleri 12 bin ile 1450 arasında değişmekle beraber ortalama 3901 liradır. Velilerin 1'i ilkökul 2'si ortaokul, 7'si lise 14'ü lisans 2'si yüksek lisans, 3'ü doktora düzeyinde eğitime sahiptir.

3.3 Veri Toplama Araçları

Bu bölümde, veri toplama amacıyla kullanılan araçlar hakkında bilgiler yer almaktadır.

3.3.1 Yarı Yapılandırılmış Görüşme

Olgubilim yöntemiyle yapılan çalışmalarda “*Veri toplama* süreci genellikle, fenomeni deneyimleyen bireylerle gerçekleştirilen mülakatları içerir” (Creswell, 2013: 79; Simon ve Goes, 2011: 1). Bu nedenle bu çalışmada, veri elde etmek için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, benzer konulara yönelerek katılımcılardan aynı tür bilgilerin alınması amacıyla önceden belli soruların hazırlanması ile gerçekleştirilir (Patton, 2014). Olgubilim çalışmalarında görüşme yöntemi katılımcılardan derinlemesine bilgi elde etmek için kullanılan önemli bir araçtır (Creswell: 20013: 162). Nitel araştırmalarda görüşme yönteminin bazı avantajları vardır. Açık uçlu yarı yapılandırılmış sorular katılımcıların araştırmacı ile derin bilgi paylaşımına imkan verir. Özellikle katılımcıların doğrudan gözlemlenmesi mümkün olmadığı durumlarda önemli bazı verileri elde etme yollarından biridir. Ayrıca katılımcılara doğrudan detaylı kişisel bilgi verme imkanı sunar. Önemli başka bir avantajı ise görüşmelerde bilgi türünün araştırmacı tarafından daha iyi kontrol edilebilmesidir, çünkü araştırmacı daha detaylı sorular sorarak bilgiyi ortaya çıkarabilir (Creswell, 2012: 218). Bu nedenle bu çalışmada yüz yüze yarı yapılandırılmış görüşme yöntemiyle veri toplanması uygun görülmüştür.

Görüşmelerin çok uzun sürmesi, yorucu ve zaman alıcı olmasına rağmen görüşme yöntemi katılımcılar ve araştırmacı için rahat bir yöntemdir.

Yönetici, öğretmen ve veli görüşlerini belirlemek için uzman görüşleri ve alanyazın taraması doğrultusunda oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu öğretmen-yönetici ve veli formu olmak üzere 2 farklı form olarak düzenlenmiştir. Bu görüşmelerde araştırmacı önceden hazırladığı sorulara sadık kalarak hem soruları sorma konusunda hem de konularla ilgili daha ayrıntılı bilgi alabilmek için ek sorular sorma konusunda özgürdür (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çerçevede araştırmacı tarafından araştırmanın amacına hizmet edecek şekilde alan yazında yer alan konu ile ilgili çalışmalardan ve 2 Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalından, 1 Eğitim Programları Ana Bilim Dalından öğretim üyesi olan Tez İzleme Komitesindeki uzmanları görüşlerinden faydalanarak iki yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır.

Bu formlarda soruların kolay anlaşılabilir ve odaklı sorular olmasına, soruların herhangi bir yönlendirme içermemesine, araştırmacının yönelttiği bir sorunun anlaşılabilmesi ihtimaline karşın alternatif soruların ve sondaların yöneltilmesine dikkat edilerek mantıklı bir biçimde düzenlenmesi yoluna gidilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Hazırlanan soruların konu ile ilişkili olma durumunu, yeterliliğini, kapsayıcılığı, anlaşılabilir olmasını sağlama amacıyla bir Uzman Görüşü Formu oluşturulmuştur (Uzman Görüşü Formu için Ek 2 ve Ek 3'e bakınız). İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalından 7, Eğitim Programları Ana Bilim Dalından 3, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalından 2, Türkçe Eğitimi Bölümünden 2, Yabancı Diller Eğitim Bölümünden 1, Bilgisayar ve Eğitim Teknolojileri Bölümünden 1 olmak üzere en az doktorasını bitirmiş 16 öğretim elemanına Uzman Görüşü Formu gönderilmiştir. Uzmanlardan bazıları çıkarılması gereken sorular olduğu yönünde görüş bildirmiş, bazıları yeni sorular eklenmesine katkıda bulunmuştur. Uzmanlar soruların ifade biçimlerine yönelik eleştiri ve önerilerde de bulunmuşlardır. Uzmanların önerileri ayrıca Eğitim Yönetimi ve Denetimi Ana Bilim Dalından 1 öğretim üyesinin danışmanlığında değerlendirilmiş ve sorular üzerinde gerekli değişiklikler ve eklemeler yapılarak, yarı yapılandırılmış görüşme formlarına son şekli verilmiştir (Görüşme Formları için Ek 4 ve Ek 5'e bakınız).

Formların üzerinde yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, gelir, meslek gibi demografik katılımcıları tanımlayıcı sorulara da yer verilmiştir. Yönetici, öğretmen ve velilerin sosyal medyaya ilişkin görüşlerini belirlemek amacı ile aşağıdaki sorular sorulmuştur:

1. Sizce sosyal medyanın amaçları nelerdir? Sizce neler olmalıdır?
2. Sosyal medyayı siz ne amaçla kullanıyorsunuz?
3. Bir öğretmen/yönetici olarak mesleğinizin gereğini yerine getirirken sosyal medyayı kullanmanızın size ne gibi yararları olmaktadır? (Veliye sorulmamıştır.)
4. Öğrencilerinizin sosyal medyayı amacına uygun kullanıp kullanmadıkları konusunda düşünceleriniz nelerdir?
5. Sizce sosyal medya öğrencilerinizin davranışları üzerinde etkili olmaktadır? Öğrencilerin ne tür davranışlar edinmelerini sağlıyor?
(a) Sosyal medyayı kullanan öğrencilerinizin özellikle sosyal medya kaynaklı olumlu davranışları oluyor mu? Ne tür olumlu davranışlar gözlemlediniz?
b) Sosyal medyayı kullanan öğrencilerinizin özellikle sosyal medya kaynaklı olumsuz davranışları oluyor mu? Ne tür olumsuz davranışlar gözlemlediniz?)
6. Öğrencilerin sosyal medyayı kullanıyor olmaları onların akademik (veya derslerdeki) başarılarını ne yönde etkiliyor olabilir? Bu konuya ilişkin görüşleriniz nelerdir?
7. Sosyal medya öğrencilerinizin becerilerini geliştirmeye katkı sunuyor mu? Buna ilişkin gözleminiz var mı?
(İnternet üzerinden birçok bilgiye ulaşılması mümkün olduğu gibi bu ortamda yemek yapmaktan bir müzik aletinin çalınmasına, bilgisayarda bir uygulamanın nasıl yapılacağı gibi birçok uygulamaya ilişkin de bilgi ve görseller yer almaktadır. Bunların öğrencilerin bilgi ve becerilerinin gelişimine katkısının olduğunu düşünüyor musunuz?)
8. Sizce sosyal medya bir öğrenme ve öğretme aracı mıdır? Eğer sosyal medyanın bir öğrenme ve öğretme aracı olduğunu düşünüyorsanız bu araçla meydana gelen öğrenme ve öğretme durumları hakkında ne düşünüyorsunuz? (örneğin yer alan konular, bilgiler, öğretme yöntemleri gibi.)

9. Sosyal medyanın bir iletişim aracı olduğu düşünülürken de, sosyal medyayı kullanan yönetici, öğretmen, veli ve öğrencilerin iletişimlerinde olumlu olumsuz ne gibi değişiklikler gözlemliyorsunuz?
10. Eğitim ve öğretimin amaçları düşünülürken sosyal medyanın eğitimi destekleyen yanları size göre nelerdir?
11. Eğitim ve öğretimin amaçları düşünülürken sosyal medyanın eğitimi engelleyen yanları size göre nelerdir?
12. Sosyal medyanın okullarda verilen eğitimin bir başka ifade ile çocuklarda beklenen davranış değişikliklerinin gerçekleşmesine daha fazla destek olabilmesi için neler yapılabilir?
13. Sosyal medyayı okul yönetimi açısından nasıl kullanıyorsunuz? Sosyal medya yönetsel işlevleri yerine getirmenizde sizi destekleyici mi yoksa engelleyici bir özellik taşıyor? Açıklar mısınız? (Sadece yöneticiye sorulmuştur).

3.3.2 Veri Toplama Aracının Geçerlik ve Güvenirliği

Veri toplama aracının geçerli ve güvenilir olabilmesi için sürecin her aşamasında Tez İzleme Komitesindeki öğretim üyelerinden ve Eğitim Bilimleri Bölümü ile Türkçe Eğitimi Bölümünden uzmanlara danışılarak fikirleri alınmıştır. Ayrıca, soruların amaca uygunluğunu, anlaşılır ve kapsayıcı olma durumun ölçmek için 16 uzmanın görüşü alınmıştır. Uzman görüş formu ile alınan geri bildirimler bir öğretim üyesinin danışmanlığında değerlendirilerek forma son şekli verilmiş ve nihai form tekrar nitel araştırma teknikleri konusunda deneyimli uzmanlara mail aracılığı ile gönderilerek veri toplama aracının amaca uygun olup olmadığı konusunda görüşleri alınmıştır. Bu uzmanların tamamı veri toplama aracının ve soruların uygun olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca soruların anlaşılabilirliğini, amaca uygunluğunu, süreyi test etmek ve olası engellere karşı görüşmecinin deneyim kazanması için bir pilot uygulama yapılmıştır.

3.4 Pilot Uygulama

Katılımcılar ile gerçekleştirilecek görüşmeler için gerekli süreyi tespit etmek, görüşmede karşılaşılabilecek muhtemel sorunları ortadan kaldırmak ve araştırmacının tecrübe kazanmasını sağlamak amacıyla nihai uygulamalar öncesinde iki veli ve üç öğretmen ve iki yönetici ile pilot uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Pilot ve nihai uygulamalar öncesinde katılımcılar; kendilerine görüşmeler nedeni ile herhangi bir zarar gelmeyeceği, görüşmelerin izin verilirse kayıt edileceği ve isimlerinin hiçbir yerde yayınlanmayacağı gibi etik konularda bilgilendirilmiştir. Araştırma için Malatya Valiliğinden ve İl Milli Eğitim Müdürlüğünden izin alındığı belirtilmiş ve izin belgesinin bir kopyası verilmiştir. Pilot uygulamadan elde edilen veriler, çalışmanın analizinde kullanılmayarak, araştırmacının deneyim kazanması, tahmini süreyi belirlemesi ve soruların anlaşılabilirliğine ilişkin analizler için kullanılmıştır.

Yapılan pilot görüşmelerde katılımcıların bazen başka soruların cevaplarını önceden verdikleri görülmüş ve bu sorular tekrar sorulmamıştır. Birkaç sorunun ise araştırmacının sormak istediği anlamda anlaşılmadığı görülerek bu sorular yeniden düzenlenmiştir. Yapılan pilot uygulamalar sonucunda ortalama bir görüşmenin 15-20 dakika sürdüğü görülmüştür.

3.5 Araştırmacının Rolü

Araştırmacının ön yargılarının tanımlanması (Creswell, 2014) bir geçerlik stratejisi olarak görülmektedir. Yıldırım (1999:12)'a göre araştırmacı bir olayı ya da olguyu uzaktan ve dışarıdan incelemeye çalışsa bile, kullandığı bilgi toplama araçları ya da bilgi analiz biçimi ile bir ölçüde kendi perspektifini yansıtır. Bu nedenle başarılması neredeyse imkânsız olan 'tam nesnellik' uğruna araştırmacının bilgi kaynaklarına yakın olarak elde edebileceği daha geçerli bilgileri kaybetmemesi gerekir. Bu yönüyle nitel araştırma, 'öznel' olmanın 'olumsuz bir araştırmacı davranışı' olmadığını, aksine bu özneliğin gerektirdiği sorumluluğu önceden kabul ederek açık bir biçimde bulguları ortaya koymanın önemli ve gerekli olduğunu savunur.

Araştırmacının bir eğitimci olması, sosyal medya hesabının olması ve sosyal medyayı eğitimde bir araç olarak kullanmaya çalışması öznel bir bakış açısı

doğurmaktadır. Ancak araştırmaya ilişkin bilgi birikimi, yapılan literatür taramasının verdiği yanlılık yansıtıcı ve güçlendirici bir araç olarak araştırmayı zenginleştirebilir (Bogdan and Biklen, 2007; akt. Sözen, 2013).

3.6 Verilerin Toplanması

Bu araştırmada araştırmacının katılımcılar ile doğrudan etkileşime girerek yüz yüze görüşmelerle etkileşimli veri toplama yolu ile veriler toplanmıştır. Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alındıktan sonra katılımcılar ile yüz yüze görüşmeler, 20.02.2016 ile 21.07.2016 tarihleri arasında birinci yarıyılın tamamlanmasından sonra, katılımcı yönetici ve öğretmenlerin kendi okullarında ve uygun oldukları saat aralıklarında, kimsenin ortama müdahil olmayacağı uygun ortamlarda bizzat araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Veliler ile görüşmeler ise velilerin uygun gördüğü ev, kafeterya veya okul gibi ortamlarda gerçekleştirilmiştir.

Görüşmeler öncesinde araştırmacı katılımcılara; araştırmanın amacı, görüşmenin içeriği, tahmini görüşme süresi ve araştırma raporunda gerçek isim ve okul bilgilerinin yayınlanmayacağı, araştırma için gerekli izinlerin alındığı gibi hususlarda bilgi vermiş ve varsa sorularını sorabileceklerini belirtmiştir. Araştırmacı tarafından katılımcılara yöneltilen yarı yapılandırılmış görüşme soruları katılımcıların izni alınarak hem araştırmanın iç geçerliğini sağlamaya yönelik bir önlem almak hem de veri bütünlüğünü sağlamak amacıyla ses kayıt cihazıyla kaydedilmiş, ses kaydı istemeyen katılımcılar ile görüşme yapılmamıştır. Gerek ses kaydına karşı çıkmalarından dolayı çok uzun görüşme soruları ile yeterli not tutulamamasından ve gerekse de uygun görüşme ortamı sağlamadıkları için oluşan çözümlenmesi güç ses kayıtlarından dolayı 9 kişi ile yapılan görüşmeler iptal edilmiştir. Bununla birlikte görüşmeler sırasında araştırmacı görüşmeyi aksatmayacak şekilde katılımcıların jest ve mimiklerini ‘beni onaylarcasına başını salladı’, ‘soruyu anlamadı’, ‘...ne anlama geldiğinden emin değil’ gibi notlar almış, katılımcının genel bakışını ifade eden anahtar kelimeler ile görüşme esnasında analizin ilk adımlarını atarak kodlar oluşturmaya çalışmıştır. Ses kayıtları analiz edilmek üzere A4 boyutunda tek aralıklı 2,5 cm kenar boşlukları olan 218 sayfalık MS Word dokümanı haline getirilerek metin belgesi elde edilmiştir.

3.7 Nitel Verilerin Analizi

Bu aşamada ilk olarak araştırma verileriyle ilgili nihai uygulamaların analizleri için gerekli ön hazırlıklar yapılmıştır. Bu kapsamda öncelikle katılımcılara ses kayıtlarının çözümlemesi yapılarak demografik bilgilerin yer aldığı form ile birleştirilmiş ve katılımcılara müdürler için M1, M2..., müdür yardımcıları için MY5, MY6, öğretmenler için Ö1, Ö2.... veliler için V1, V2 ... şeklinde kodlamalar yapılmıştır.

Görüşme ses kayıtlarının tamamı, araştırmacı ve yüksek lisans düzeyinde eğitime sahip 1 sosyolog, 4 lisans düzeyinde öğrenci tarafından yaklaşık beş haftalık bir sürede yazılı metin dosyasına dönüştürülmüştür. Elde edilen görüşme metinleri MS Word kelime işlemci programında birleştirilmiş, Times New Roman yazı stilinde 12 punto yazı büyüklüğü ve tek satır aralığı ile yazılmıştır. Yöneticiler ile yapılan görüşmelerden 27488 sözcükten oluşan 64 sayfalık bir veri metni elde edilmiştir. Öğretmenler ile yapılan görüşmelerden ise 39065 kelimedenden oluşan 96 sayfalık bir metin, veliler ile yapılan görüşmelerden ise 29759 sözcükten oluşan 58 sayfalık toplamda 218 sayfalık bir metin elde edilmiştir. Araştırmacı bu metin üzerinden analizlerini yapmıştır.

Langdrige (2007:157-158)'e göre klasik olgubilimsel çalışmalar Husserl'a dayandırılmakta ve daha betimsel bir analiz tercih edilmektedir. Ancak bu durum aşırı betimsel olduğundan ve anlamı katılımcıların söyledikleri ile sınırlandırdığı için eleştirilmektedir. Bunun yerine araştırmacının daha fazla yorumlayıcı olduğu bir analiz önerilmektedir. Olgubilim çalışmalarında araştırmacının ön yargılardan sıyrılması veri analizinde dikkat çekmektedir (Creswell, 2013: 80). Bu deneysel fenomenolojiyi tanımlamaktadır. Ancak yapılan bu çalışmada yorumlayıcı fenomenoloji veri analizi benimsenmiştir. Moustakas (1994 akt. Creswell, 2013: 80) tarafından ortaya konan kriterlere göre araştırmacının kendi yargılarından sıyrılması, belirlenen kişilerden toplanan verilerin önemli ifade ve alıntılara indirgenmesi ve bunların temalara indirgenerek analiz edilmesi gerekir. Sonraki aşamada ise, araştırmacı kişilerin neyi deneyim edindiklerini betimler. Fenomenolojik çalışma sadece betimleme değildir, aynı zamanda araştırmacının fenomene ve yaşanmış deneyime ilişkin yorum yaptığı bir süreçtir (Van Manen, 1990: 26). Bu analiz türü

deneyimlere ilişkin olarak kodların ve temaların oluşturulduğu, olguya ilişkin oluşturulan bu temaların katılımcı görüşleri ile desteklendiği ve araştırmacı tarafından yorumlandığı *içerik analizi* olarak tanımlanabilir.

Araştırmada görüşmelerden elde edilen nitel verilerin analizinde, nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. “İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metinde verilmek istenen mesajın objektif olarak tanınarak çıkarımların yapıldığı, bazı sözcüklerin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir tekniktir” (Büyüköztürk, Kılıç, Çakmak, Akgün, Karadeniz, ve Demirel, 2009: 269). İçerik analizinde verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak hedeflenir. İçerik analizinde elde edilen verilerin derinlemesine analiz edilmesi gerekir, bu daha önce belirgin olmayan tema ve boyutların belirginleşerek ortaya çıkmasını sağlar. Betimsel analizle de çalışmadan elde edilen sonuçların düzenlenerek yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunmak amaçlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Betimsel analiz ile özetlenerek ve yorumlanan verilerin, içerik analizi yapılarak daha derin bir işleme tabi tutulur, bu sayede fark edilemeyen tema ve kodlar (kavramlar) içerik analizi yapılarak ortaya çıkarılabilir. Bu nedenle gerçekleştirilen bu araştırmada yönetici, öğretmen ve velilerden alınan görüşme verilerinin analizinde içerik analizi yaklaşımı tercih edilmiştir.

Bu analizler araştırmacı ve bir alan uzmanı tarafından açık kodlama yöntemi ile kodlama yapılmasının ardından gerçekleştirilmiştir. Açık kodlama veri parçaları (metin, cümle, paragraf) sorgulanarak içinde barındırdığı anlamın ortaya çıkarılmaya çalışılması şeklindedir (Berg, 2001). “Verinin kendi kapsamında herhangi bir filtrelemeden geçmeden açıklanmasını sağlar. Bu sayede tüm veriler kabul edilir ve hiçbir veri dışarıda bırakılmaz” (Jones ve Alony, 2009: 10).

İçerik analizi ile elde edilen bulguların yorumlanmasında çoğunlukla frekans ve yüzde kullanılır (Büyüköztürk vd., 2009). Görüşme verileri için oluşturulan temalar ile ilişkili kodların daha kolay yorumlanabilmesini sağlamak adına, içerik analizinde ortaya çıkan veriler; kod ve kodlanma frekansları ile verilmiştir. Bu bağlamda araştırmada görüşmelerden elde edilen ham verilerle temalar ve kodlar oluşturulmuş olup tablolar halinde sunulmuştur. Ayrıca bunun yanında inandırıcılığı arttırmak amacıyla nitel analizlerde araştırmacı, yaptığı her açıklamanın ve vardığı her sonucun

sürekli olarak nedenlerini ortaya koymalı ve bu nedenleri destekleyici bulguları okuyucuya sunmalıdır. Bunun bir yolu ise, örneğin görüşme sonuçlarının yazılması sırasında okuyucuya mümkün olduğu kadar fazla doğrudan alıntı sunmaktan geçmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

3.8 Çalışmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Nitel çalışmalar doğaları gereği nicel çalışmalardan farklıdırlar. Langdrige (2007: 154)'in de ifade ettiği gibi nicel çalışmalarda geçerlik ile ilgili kriterler çok iyi bir şekilde oluşturulmuş olmasına rağmen nitel çalışmalarda geçerlik ile ilgili tartışmalar henüz bitmemiştir. Bu tartışmaların birçoğunun temelinde nitel çalışma yöntemlerinin yeni olması kadar yöntemlerin çok çeşitli olması ve her birisinin geçerlik için farklı yargılara ihtiyaç duymasından kaynaklanmaktadır. Bu çeşitlilik gerekli olduğu kadar nitel yöntemlerin gücünü gösterir. Bu nedenle nitel çalışmalarda geçerlik yöntemlerinin de çeşitlilik göstermesi ve yöntemle uyumlu olması gerekir (Yardley, 2000: 216-217). Bu nedenle nitel çalışmalardaki geçerlik nicel çalışmalarda kullanılan kavramlarla ifade edilemez.

Olgubilim yönteminin geçerliğine ilişkin Giorgi (2002; akt. Langdrige, 2007: 155) bilginin kendi kendine var olmadığını, özellikle birlikte bulunduğunu, ancak bilgiyi deneyim edinenlerle var olabileceğini belirtmiştir. Bu nedenle Giorgi tecrübe ettiğimiz bilginin nasıl geçerli olduğu sorusunu araştırmıştır. Geçerli bilgi açıktır, öyle ki açık olan bir şeyi deneyim edinen onu çelişkili, saçma bir şey olarak niteleyemez. Polkinghome (1989; akt. Langdrige, 2007: 155-156) geçerlik için beş ilke belirlemiştir:

1. Görüşmeyi yapan kişi katılımcının görüşlerini katılımcının gerçek görüşü olmayacak şekilde etkiledi mi?
2. Çözümlemeler doğru mu, sözlü görüşmedeki anlamı taşıyor mu?
3. Çözümlemelerde araştırmacının görüşmeden çıkarıp önerdiğinin dışında çıkarılabilecek sonuçlar var mı? Görüşmeci bunları belirleyip neden kendi belirlediklerinin daha muhtemel bulgular olduğunu gösteriyor mu?
4. Genel yapısal betimlemelerden çözümlemelere gitmek ve belirli içerik ve bağlantılar için orijinal deneyimlerden örnekler vermek mümkün mü?

5. Yapısal betimleme duruma özgü mü, yoksa başka durumlardaki deneyim için de genellemek mümkün mü?

Langdridge (2007)'e göre Giorgi (2002) ve Polkinghome (1989)'un koyduğu ilkeler betimsel fenomenoloji için yeterli olsa da daha yorumsamacı ve öyküleyici fenomenoloji yaklaşımları için yeterli değildir. Sağlık psikoloji ile ilgili alanlarda çalışma yapan Yardley (2007: 220) nitel çalışmaların geçerliği ile ilgili farklı yöntemlerden faydalanarak yararlı bir ilkeler seti oluşturmuştur. Yardley bütün nitel araştırmacıların ilgisini çekecek dört geniş konuyu vurgulamaktadır: *bağlama duyarlılık; adanma ve titizlik; şeffaflık ve mantıksal uygunluk; etki ve önemdir.*

Bağlam nitel araştırma sürecinin farklı yönlerini kapsar. Öncelikle daha önce benzer konular veya benzer yöntemler kullanılarak elde edilen araştırma bulguları ile çalışmanın teorik bağlamına duyarlılığa ihtiyaç vardır. Bu araştırmada gerek literatürün geniş bir şekilde verilmesi, gerekse de elde edilen sonuçların benzer çalışmalar ile karşılaştırılarak benzerlik ve farklılıkların ortaya konması açısından çalışılan bağlama duyarlılık gösterilmiştir.

İkinci ve üçüncü kriterler “*adanma ve titizlik*”, “*saydamlık ve mantıksal uygunluk*” göstermeyi gerektirmektedir. Bu kavramlar araştırma süreci, veri toplama, analizi ve bulguların raporlaştırılması ile ilişkilidir. *Adanma* araştırmacının bilgi ve becerisi ve araştırmaya ayırdığı zaman ile ilgilidir (Langdridge, 2007: 156). Bu araştırma iki yıllık bir zaman sürecinden gerçekleştirilmiştir. 5 aylık bir zamanda veriler toplanmış ve bir yıla yakın bir sürede analiz ve raporlaştırmaya ayrılmıştır.

Yardley (2000: 222)'e göre veri setinin tamlığı, katılımcı grubunun görev için yeterli olup olmadığı ve yorumların bütünlüğü *titizlik* için anahtar rol oynamaktadır. Katılımcıların görev için uygunluklarını sağlamak amacıyla ölçütler geliştirilmiştir. Katılımcı belirlemede bu ölçütlerin geliştirilmiş olması katılımcıların görev için uygun olmaları amacı ile yapılmıştır. Katılımcı belirlemedeki ölçütler araştırmacının *titizlik* gösterdiğinin kanıtıdır.

Şeffaflık ve mantıksal uygunluk özellikle açık ve inandırıcı olması gereken bulguların sunumu ile ilgilidir. Bu hem araştırmacının hem de benzer konularda araştırma yapan diğer insanlar için bulguların ikna edici olmasını da kapsar. Bu

nedenle bulguların olası yorumlarından ziyade en olası yorumlarına yer verilmesi gerekir. Eğer okuyucu verinin nasıl toplandığını ve analiz edildiğini görebilirse, yapılan çıkarımlarla ilgili kanıtları mevcutsa ve araştırmacının bulguların oluşturulmasındaki etkisini açık bir şekilde görebilirse çalışmanın *şeffaf* bir şekilde yürütüldüğünü söyleyebiliriz (Langdridge, 2007: 156). Bu çalışmada veri toplama süreci ve analizler açık açık ifade edilmiştir. Çalışmada ayrıca bulgulara ilişkin olarak katılımcıların kendi ifadeleri değiştirilmeden kelime kelime alıntı yapılarak bulgular desteklenmiştir.

Yardley (2000: 223)'nin ifade ettiği son kriter bulguların *etki ve önemidir*. Yardley'e göre bir araştırmanın değerini belirlemenin son yolu onun daha geniş bir dünyaya ve diğer insanların inanç veya davranışlarını etkilemesidir. Yardley bu etkinin ertelenebileceğini veya dolaylı olabileceğini ancak bir şekilde etkisinin olması gerektiğini savunur. Langridge (2007) ise Yardley (2000)'nin bu konudaki düşüncelerini yeterli bulmayarak bir araştırmanın *yarar sağlaması* gerektiğini savunur. Araştırma sadece araştırmayı yapan için değil, başka insanların da düşüncelerine etki etmelidir. Mevcut çalışmada elde edilen bulguların sosyal medyanın eğitimi etkileyen özelliklerine ilişkin başta eğitimciler ve eğitim yöneticileri olmak üzere, öğrenciden teknoloji ve yazılım üreticilerine kadar birçok alanda etkilerini olabileceği düşünölmektedir.

Yardley (2000) ve Langdridge (2007)'nin görüşlerine ek olarak Creswell (2014: 201) bulguların geçerliğinin araştırma sürecinde oluştuğunu, bu nedenle araştırmacıların çalışmalarındaki basamakları aktarmalarına ihtiyaç olduğunu ifade etmiştir. Nitel araştırmalardaki geçerlik, bulguların doğruluğu noktasında araştırmacının kontrolünü ifade ederken, güvenilirlik farklı araştırmacılar açısından araştırma yaklaşımının tutarlılığına işaret etmektedir.

Shenton (2004: 64)'a göre güvenilirlik için gerekli olan dört önemli başlık vardır: tutarlılık (credibility), doğrulanabilirlik (confirmability), güvenilebilirlik (dependability) ve aktarılabilirlik (transferability). Tutarlılık nitel çalışmanın iç geçerliği ile ilgilidir. Bu yapılan çıkarımların ne kadar tutarlı olduğunu göstermektedir.

Araştırmada bulguların doğruluğunun araştırmanın doğasına uygun bir veya daha fazla strateji kullanılarak kontrol edilebileceğini vurgulayan Creswell (2009: 201-202) sekiz farklı stratejiden bir kaçının birlikte kullanılmasını tavsiye etmektedir. Mevcut çalışmada “veri çeşitlemesi” yöntemi ile farklı veri kaynaklarından elde edilen verilerin tutarlılığı sağlanmaya çalışılmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen veriler temel veriler olarak çalışmada kullanılırken, bunlara ek olarak konuya ilişkin yapılan diğer çalışmalar, istatistikler ve araştırmacının gözlemleri de araştırmacı tarafından veri olarak kullanılmıştır. Bu yöntemle literatürdeki kaynaklar taranmış, farklı kaynak ve dokümanlar incelenmiş ve veri çeşitlendirmesi yapılmıştır.

Araştırmanın geçerliğini artırmak için kullanılan diğer bir yöntem ise uzman değerlendirmesidir (Creswell, 2014; Shenton, 2004). Nitel araştırmalarda deneyimli bir kişinin araştırmacı tarafından görevlendirilmesidir. Bu araştırmanın geçerliğini artırır. Shenton (2004: 67)’in ifade ettiği gibi farklı bakış açıları ile araştırmacının meslektaşlarının sorular yönlendirmesi, araştırma sürecine ilişkin değerlendirmelerde bulunması, sürekli araştırma ortamı içinde bulunan araştırmacıya olaylara daha farklı açılardan bakma fırsatı verecek, araştırmanın geçerliğini artıracaktır. Bu çalışmada da araştırmacı sık sık uzman değerlendirmesine başvurmuş, yapılan çalışma ile ilgili olarak alanında uzman öğretim üyeleri ile karşılıklı görüş alışverişinde bulunarak çalışmaya farklı bakış açılarından bakmaya çalışmıştır. Araştırmacı, düzenli olarak toplanan Tez İzleme Komitesinde yer alan alanında uzman öğretim üyeleri ile görüş alışverişinde bulunmuş, bu toplantılardan aldığı dönütler doğrultusunda çalışmaya farklı açılardan bakma imkanı bulmuştur.

Shenton (2004) ve Creswell (2014) araştırmanın geçerliğini artırmak için bir denetçiden faydalanılabileceğini, bunun araştırmanın bütün evrelerinin bir dış denetçi tarafından gözden geçirilmesi olarak ifade etmişlerdir. Bu çalışmada da gerek tez izleme komitesi gerekse de tez danışmanı öğretim üyesi birer denetçi gibi araştırmanın her aşamasını gözden geçirmiş, araştırmacıyı farklı aşamalarda hem yönlendirmiş hem de bilgilendirmişlerdir.

Araştırmacının ön yargılarının tanımlanması (Creswell, 2014) bir başka geçerlik stratejisi olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışmada araştırmacı “Araştırmacının Rolü” başlığı altında çalışılan konuya ilişkin tutum ve ilgisini yansıtmıştır. Diğer bir

strateji ise araştırma problemine ilişkin katılımcılarla yeterli zamanın geçirilmesidir. Creswell “katılımcılarla araştırmacı ne kadar fazla zaman harcarsa bulguların o kadar geçerli olacağını” belirtmiştir (202). Bu çalışmada araştırmacı katılımcılar ile mümkün olduğu kadar fazla zaman harcamaya çalışarak, hem katılımcıların güvenini kazanmayı, hem de yerinde gözlem yaparak çalışmanın geçerliği artırmayı hedeflemiştir.

Araştırmanın doğrulanabilirliği (confirmability) bulguların nesnel bir şekilde oluşturulmasıdır. Bu insan becerisine ve algısına bağlı olmayan araçların bilimde kullanılması olarak tanımlanmaktadır (Shenton, 2004: 72). Araştırmacı bir eğitimci olarak farklı sosyal medya hesaplarını eğitimde bir araç olarak kullanmaya çalışmaktadır. Bu araştırma açısından öznel bir bakış açısı doğurmaktadır. Ancak araştırmaya ilişkin bilgi birikimi, yapılan literatür taramasının verdiği yanlılık yansıtıcı ve güçlendirici bir araç olarak araştırmayı zenginleştirebilir (Bogdan and Biklen, 2007; akt. Sözen, 2013).

Güvenilebilirlik (dependability) araştırmacının çalışma için detaylı bilgiler sağladığında, benzer şartlar oluşturulduğunda çalışmanın benzer sonuçlar vereceğinin gösterilmesi olarak tanımlanabilir ve nicel araştırmalardaki güvenilirliğe karşılık gelmektedir. Güvenilebilirliği sağlamak için Shenton (2004)’a göre üç önemli bölümün çalışmada verilmesi gerekir. Bunlardan birincisi yöntemin ve yöntemin uygulanma biçiminin çalışmada detaylı bir şekilde verilmesidir. İkincisi alanda neler yapıldığının verilmesidir. Son olarak da çalışma sürecinin etkililiğine ilişkin değerlendirmelerin yapılmasıdır. Bu üç bölüm çalışmada detaylı bir şekilde verilmeye çalışılmıştır. Öncelik alanda yapılan çalışmalar detaylı bir şekilde verilmiştir. Araştırmanın yöntem kısmında uygulamaya ilişkin detaylı bilgilere yer verilmiş, son olarak da elde edilen bulgular sonuç kısmında değerlendirilmiştir.

İçerik analizi yönteminin kullanıldığı araştırmada kodlamaların güvenilirliğini sağlamak amacıyla araştırmacı ve bir alan uzmanı tarafından iki ayrı kodlama yapılmış ve kodlama sonuçları Miles ve Huberman (1994: 64)’ın verdiği aşağıda yer alan formül kullanılarak görüş birliği ve görüş ayrılığının, çalışmanın güvenilirliğine etkisi hesaplanmıştır.

$$\text{Güvenirlilik} = \frac{\text{Görüş Birliği (941)}}{\text{Görüş Birliği (941)} + \text{Görüş Ayrılığı (112)}} \times 100 = 89,3$$

Yukarıda verilen uzlaşma korelasyon katsayısını hesaplama formülü ile araştırmacı ve diğer uzman arasındaki uzlaşma korelasyon katsayısı % 89,3 olarak hesaplanmıştır. “Güvenirlilik hesaplarının %70’in üzerinde çıkmaması, araştırma için güvenilir kabul edilmektedir.” Bu sonuçlar yapılan kodlamaların güvenilir olduğunu göstermektedir (Miles ve Huberman, 1994: 64). Görüş ayrılığı olan 112 kodlamaya ilişkin olarak araştırmacı ve bir uzman birlikte çalışarak doğru kodlamanın hangisi olması gerektiğine birlikte karar vermişlerdir. Görüş ayrılığı olan kodlamaların bazılarında araştırmacının kodlamasının daha doğru olduğuna karar verilirken, ikinci kodlayıcının da bazı kodlamaları daha uygun bulunmuş ve araştırmada kodlayıcılar arasında tam uzlaşma sağlanmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın güvenirliliğini sağlayan son etken çalışmanın genellenebilirliğidir. Ancak nitel çalışmalarda bunun yerine çalışmanın aktarılabilirliği (transferability) kavramı kullanılmaktadır. Bu nitel çalışmayı yapan araştırmacının sorumluluğu olan, çalışmanın bulgularının benzer durumlara aktarılabilmesidir. Bu nedenle araştırmacının okuyucuya bulguları benzer durumlara aktarabilmesi için süreci detaylı bir şekilde tanımlaması gerekir (Yıldırım ve şimşek, 2011). Bunlara ek olarak araştırmadan elde edilen bulgular daha önce yapılmış çalışmalar ile benzerlik ve farklılık yönünden karşılaştırılarak önceki çalışmalar ile arasında bir bağ kurulmaya çalışılır (Bogdan ve Biklen, 2007). şuan ki çalışmanın da sonuç ve önerileri kısmında önceki çalışmalara vurgular yapılarak sonuçların benzer ya da farklı yönleri detaylı olarak tanımlanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın problemi ve alt problemleri doğrultusunda belirlenen araştırma bulgularına ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın birinci alt problemi “*Okulun çevre unsuru olarak sosyal medyaya ilişkin yönetici görüşleri nelerdir?*” şeklinde düzenlenmiştir. Okul yöneticilerinin sosyal medyaya ilişkin görüşlerini belirlemek için yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanan veriler analiz edilerek tema ve kodlar oluşturulmuştur. Tema ve kodlar oluşturularak yapılan içerik analizi sonuçları uygun başlıklar altında tablolar halinde verilmiştir.

4.1.1 Sosyal Medyanın Amaçlarına İlişkin Yönetici Görüşleri

Okul yöneticilerin sosyal medyaya ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla ilk olarak sosyal medyanın amacı ve kendi kullanım amaçlarına ilişkin sorular sorulmuştur. Okul yöneticilerine ilk olarak “*Sizce sosyal medyanın kullanım amacı nedir?*” sorusu yöneltilmiştir. Yönetici katılımcıların çoğunluğu sosyal medyanın amacının “*iletişim*” olduğunu ifade etmiş ve okul yöneticilerinin vermiş oldukları cevapların içerik analizi yapılarak aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 5

Okul Yöneticilerine Göre Sosyal Medyanın Amaçları

Okul Yöneticilerinin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
İletişim	MY1,MY4,MY6,MY7 MY8,MY9,MY10, MY11,MY12, MY13,MY14,MY17,M19,MY20,MY21,M24,M25,MY26	18	69
Bilgilendirme	MY2, MY3, MY4,M5,MY8,MY9,MY15,MY16, M19, MY22, M24	11	42
Örgütlenme	M7, MY10, M11,M12, MY21, M23	6	23
Para kazanma, menfaat	MY1, M18	2	8

Yukarıdaki tablo incelendiğinde okul yöneticilerine göre sosyal medyanın temel amacının birinci olarak “*iletişim*” (f=18, %69) olduğu görülmektedir. İkinci sırada “*bilgilendirme*” (f=11, %42) ve üçüncü sırada sosyal medyanın “*örgütlenme*” (f=6, %23) amacı ile kullanıldığı ifade edilmiştir. Okul yöneticilerinin çok azı sosyal medyanın “*para kazanma, menfaat*” (f=2, %4) amacının olduğunu düşünmektedir. Okul yöneticileri sosyal medyanın amacına yönelik aşağıdaki ifadeleri kullanmışlardır:

Kuranlar açısından değerlendirmek lazım. Kuranların kendi açısından bazı menfaatleri var tabi....Bazen siyasi olarak insanlar fikirlerini paylaştığında bir kutuplaşmaya sebep olabiliyor....(MY1).

Sosyal medyanın amacı sanırım şeydir yani iletişimdir. Güncel olaylardan herkesin farkında olması, bir farkındalık yaratmaktır (MY6).

Amaç derken bizim amacımız çevremizle, dostlarımızla iletişim irtibat kurmamızdır (M7).

Sosyal medyanın amaçları; insanların birbirleriyle iletişim kurmaları olabilir, haberleşme ağı olarak sosyal medyayı kullanabilirler veya bilmediklerini öğrenebilirler. www.youtube aracılığıyla, görsellerle de bunu destekleyebilirler (MY9).

İletişim çağındayız, insanların medyadan etkin ve verimli bir şekilde yararlanması lazım. En kolay iletişim kanalı sosyal medya. Bir yanda örgütlenebiliyor, bir yanda duyurulabiliyor. İletişim amaçlı yani (M11).

Okul yöneticilerine ait yukarıdaki ifadeler incelendiğinde, MY1 kodlu yöneticinin sosyal medyanın bir ticari araç olduğuna işaret ettiğini, sosyal medya ağlarını oluşturanların amacı açısından olaya bakmaya çalıştığını görüyoruz. Diğer yöneticilerden MY6 kodlu katılımcı sosyal medyanın iletişim amacının olduğunu ifade etmiştir. MY9 kodlu yönetici de MY1 gibi sosyal medyanın iletişim amacı olduğunu ifade etmektedir. M11 kodlu yönetici ise sosyal medyanın tanıtım amaçlı kullanımına ve iletişim amacına vurgu yapmaktadır. Görüldüğü gibi, yöneticilere göre sosyal medyanın amacı iletişim, bilgilendirme gibi belirli kavramlar etrafında toplanmaktadır.

4.1.2 Okul Yöneticilerinin Sosyal Medyayı Kullanma Amaçları

Sosyal medyanın amaçlarına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri alındıktan sonra, sonra “Sizin sosyal medyayı kullanma amacınız nedir?” sorusu yöneltilmiştir. Yapılan kodlamalar neticesinde okul yöneticilerinin sosyal medyayı kullanım amaçlarının daha çok *iletişim* ve *bilgilenme* kodları altında toplandığı görülmüştür. Okul yöneticilerinin sosyal medyayı kullanım amaçları aşağıdaki toplada özetlenmiştir.

Tablo 6
Okul Yöneticilerinin Sosyal Medyayı Kullanma Amaçları

Okul Yöneticilerinin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
İletişim	MY1,MY2,MY3,MY4,M5,MY6,M7,MY9,M11,MY13, MY14, MY20, MY21, MY22, M24, M25,MY26	17	65
Bilgilenme	MY1,MY2,MY3,MY4,M7,MY8,MY9,MY10,M12M19, MY22, MY26	12	46
Eğitim amaçlı	M5,MY16, MY20,M25	4	15
Eğlence	MY4, MY8,MY10, MY17	4	15
Tanıtım	M11,M12,MY14, M18	4	15
Paylaşımında bulunmak	MY15, M18, M24, M25	4	15
Sohbet	MY1,MY4	2	8
Bilgilendirme	M12, M23	2	8

Tablo 6 incelendiğinde, okul yöneticilerinin çoğunluğunun (f=17, %65) sosyal medyayı “*iletişim*” amacı ile kullandıkları görülmektedir. İkinci olarak (f=12, %46) okul yöneticileri sosyal medyayı “*bilgilenme*” amacı ile kullandıkları görülmektedir. “*Eğitim, eğlence, tanıtım ve paylaşımında bulunma*” kategorileri ise (f=4, %15) üçüncü sırada gelmektedir. Tablo 5 ve Tablo 6 karşılaştırıldığında okul yöneticilerinin sosyal medyayı genellikle algıladıkları amaçlar doğrultusunda kullandıkları görülmektedir. Tablo 5’de “*iletişim, bilgilendirme*” kategorileri okul yöneticilerinin belirlediği temel amaçlardır. Benzer bir şekilde Tablo 6’da okul yöneticilerinin sosyal medyayı kullanma amaçlarının “*iletişim ve bilgilenme*” olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin vermiş olduğu bilgilerin örtüştüğünü ve birbirini aslında tamamladığını, bu iki tabloda (Tablo 5-6) da görmek mümkündür. Okul yöneticilerinin sosyal medyayı kullanma amaçlarına yönelik bazı katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir:

Daha çok iletişim, bazen sohbet , bilgilenme ve benzeri amaçlarla kullanıyorum (MY1).

Benim kullanma amacım genelde arkadaşlarımla iletişim amaçlıydı (MY2).

Ulaşamadığım bilgileri oradan takip etmek, görmek, güncel haberleri görebilmek (MY3).

Bir iki eş dost hakkında bilgi edinmek. Yeni bir şey varsa ondan haberdar olmak bir de bilgi ve haber amaçlı paylaşımlara bakmak. Bazen de gülmek amaçlı mizahi şeylere bakmak (MY4).

Benim kullanma amacım arkadaşlarla iletişim (M7).

Ben Facebook'ta tavl oynuyorum, başka bir şey yapmıyorum (MY8).

Mesela benim uzaya karşı ilgim var ve Youtube'da uzayla ilgili işte karadelikler falan orada videolar seyrediyorum....(MY9).

Ben eğlence amaçla kullanıyorum açıkçası, bilgilenmek onun dışında ayrıca bir şey yok bilgilenmek diyebilirim MY10.

İletişim ve tanıtım. Yani okulun tanıtımı (M11).

Ben daha çok şiirlerimi paylaşıyorum başka da garip gurebanın resimlerini paylaşıp altına yorum yazıyorum (MY15).

Eğitim amaçlı kullanıyorum örneğin ben müzik öğretmeniyim, çok sevdiğim bir etkinliği veya ders öğretim tekniğini diğer müzik öğretmenler ile paylaşabiliyorum (MY16).

Yukarıdaki ifadeler incelendiğinde de görülmektedir ki okul yöneticilerinin sosyal medyayı kullanmadaki temel amaçları MY4 kodlu yöneticinin de ifade ettiği gibi “Bir iki eş dost hakkında bilgi edinmek” yani *iletişim*dir. Önemli amaçlardan bir diğerinin ise, MY9 kodlu yöneticinin ifade ettiği gibi “Youtube” gibi sosyal ağlardan videolar izleyerek *bilgilenmek* gelmektedir. Bu amaçların dışında sosyal medyayı *eğlence* amaçlı (MY10) veya *paylaşımında bulunma* (MY16) ya da *okulunun tanıtımını yapma* (M11) amacı ile de kullananların olduğu görülmektedir. Özellikle M11 gibi özel okul yöneticilerinin sosyal medyayı önemli bir tanıtım yapma, etkinlikleri duyurma platformu olarak gördüklerini, çalıştıkları kurum ile ilgili olumlu paylaşımlarda ve reklamlarda bulunabilecekleri bir mecra olarak sosyal medyayı kullandıklarını görmekteyiz.

4.1.3 Sosyal Medyanın Yönetmelik İşlevlerde Kullanımına İlişkin Yönetici Görüşleri

Gerek eğitimde gerekse de sosyal hayatımızda kullandığımız birçok aletin ortaya çıkma amacı ve bu amaç dışında kullanımları olabileceği gibi sosyal medya ağlarının da kullanımında farklı amaçların olması beklenen bir durumdur. Okul yöneticilerinin günlük ortalama bir saate yakın (42 dakika) sosyal medyayı kullandıkları katılımcı özellikleri olarak ifade edilmiştir. Daha çok *iletişim* ve *bilgi edinme* gibi amaçlar için sosyal medyayı

kullandıklarını ifade eden yöneticilerin yönetsel işlevleri yerine getirirken sosyal medyayı kullanıp kullanmadıkları merak edilmiş ve okul yöneticilerine “*Bir yönetici olarak mesleğinizin gereğini yerine getirirken sosyal medyayı kullanmanızın size ne gibi yararları olmaktadır?*” sorusu yöneltilmiştir. Okul yöneticilerinden alınan yanıtlar aşağıdaki tabloda tema ve kategoriler halinde verilmiştir.

Tablo 7
Sosyal Medyanın Yönetsel İşlevlerde Kullanımına İlişkin Yönetici Görüşleri

Okul Yöneticilerinin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
Güncel kalmak	MY1, MY3,MY4,MY6,MY8,MY16,M19,MY20, MY22, M25	10	38
Hızlı iletişim	M7, M12,MY13,MY17, M18, MY22, M24	7	27
Akran rehberliği	MY4, M11,MY20, MY22, M25	5	19
Kullanmıyorum	MY2, M5, MY14, MY26	4	15
Etkinlikleri duyurmak	MY9, M12, M23	3	12
Öğrencileri takip	MY15, MY21, MY22	3	12
Bilgi edinmek	MY16, M19, MY22	3	12
Öğrencilerin bakış açısını öğrenmek	MY10, MY21	2	8
Dikkat edilmesi gerekenleri öğrenmek	MY16	1	4
Zamandan tasarruf	M24	1	4
İş takibi	M24	1	4

Sosyal medyanın yönetsel işlerde kullanımına ilişkin yukarıdaki tablo incelendiğinde okul yöneticilerinin sosyal medyayı en fazla (f=10, %38) yönetim ile ilgili konularda “*güncel kalmak*” için kullandıkları görülmektedir. Konuya ilişkin olarak yöneticilerin ifadeleri incelendiğinde bir çoğunun kendilerini ilgilendiren kanun veya yönetmeliklerdeki değişiklikleri takip etmek, başka okullardaki farklı uygulamalardan haberdar olmak için kullandıkları görülmüştür. İkinci olarak okul yöneticileri öğrenci, öğretmen ve veliler ile hızlı “*iletişim*” (%27) kurmak için sosyal medyayı kullandıklarını ifade etmişlerdir. Üçüncü olarak okul yöneticileri sosyal medyayı “*akran rehberliği*” (f=5, %19) için kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu okul yöneticileri farklı okullardaki uygulamalardan haberdar olduklarını ve okullarındaki sorunlara ilişkin fikir alışverişinde bulduklarını ifade etmişlerdir. Okul yöneticilerinin sosyal medyanın yönetsel işlerde kullanımına ilişkin bazı görüşleri aşağıda verilmiştir:

Günceli yakalarsınız, kendinizi yenilersiniz. Benim yaptığım işi başkaları nasıl yapıyor hususunda bilgi sahibi olursunuz.... Sosyal medyayı verimli kullanıyorsa insan kendini yenileyebilir (MY4).

Bizim iletişim zaten tamamen sosyal medya üzerinden...(M7).

Özellikle eğitimle ilgili haber sitelerinde memurlarla ilgili, bizim alanımızda yönetimlerde değişiklik var mı? Bunları takip ediyoruz (MY8).

Aynı anda birçok kişiye hem eğitim anlamında hem de okulumuzdaki yapılacak etkinlikler ve duyurular anlamında daha çabuk, hızlıca ulaşabiliyorum (M12).

Hızlı ulaşım, özellikle iletişimde her anda bir öğrencinin velisine ulaşabiliyorsunuz (MY13).

Personele daha hızlı erişim sağlayabiliyoruz, iletişimimiz çabuklaşıyor ve arkadaşlarla aramızdaki öğretmenlerle aramızdaki bağı güçlendirebiliyoruz (MY18).

Gündemi takip etmek... (MY20).

...Mesela mevzuatla ilgili bir değişim oluyor. Birisi kendi çapında bir yorum yapmış. Bakıyorsun mantıklı bir yorum getirmiş. Onun üzerine sen de bir şeyler katarak daha böyle bir birikim oluşturuyorsun (MY22).

Mesela bazı müdür arkadaşların kendi aralarında Facebook grupları var. Öğrenci davranışları ile ilgili bir uygulama yapılacaksa hepsi birbirinden haberdar oluyor, aynı uygulamayı yapıyorlar ... (M25).

Yukarıdaki ifadeler Tablo 7 de verilen bilgileri desteklemektedir. Okul yöneticileri sosyal medyayı yönetimle ilgili mevzuatı takip ederek, kendilerini güncel tutmak (MY4, MY8, MY20), öğrenci, öğretmen ve velilerle hızlı iletişim kurmak, yapılacak etkinlikleri duyurmak (M7, M12, MY13, MY18) ve akranlarının rehberliğinden yararlanmak (MY22, M25) için kullandıkları söylenebilir.

4.1.4 Öğrencilerin Sosyal Medyayı Amacına Uygun Kullanıp Kullanmadıklarına İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşleri

Okul yöneticilerinin okulun temel öğelerini oluşturan öğrenci, öğretmen ve veli ile sürekli iletişim içinde olduğu düşünülerek, okul yöneticilerine “*Öğrencilerin sosyal medyayı amacına uygun kullanıp kullanmadıklarına ilişkin ne düşünüyorsunuz?*” sorusu yöneltilmiştir. Konuya ilişkin olarak okul yöneticilerinin çoğunluğu aşağıdaki tabloda da özetlendiği gibi öğrencilerin sosyal medyayı amacına uygun kullanmadıkları görüşündedir. Okul yöneticilerinin öncelikle öğrencilerin davranışlarına ilişkin bazı şikayetlerinin olduğu, özellikle öğrencilerin birbirlerine hakaret etmeleri ve sosyal medyayı eğlence, oyun amaçlı kullanarak zamanlarını kötüye kullandıkları yönünde şikayetlerinin olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin öğrencilerin sosyal medyayı amacına uygun kullanıp kullanmadıklarına ilişkin görüşleri içerik analizi yapılarak aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 8

Öğrencilerin Sosyal Medyayı Amacına Uygun Kullanıp Kullanmadıklarına İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşleri

Okul Yöneticilerinin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
Uygun kullanmıyorlar,	MY1,MY2 MY3, MY4, M5,M7, MY8, MY9, MY10, M11, MY13,M14, MY15, MY16, M18, M19, MY20, MY21 MY22,M23, M24, M25	22	85
Hakaret için,	MY4, M7,M11, MY14, M18, MY20, MY21, M23	8	31
Eğlence (oyun, müzik vb),	MY1, MY8, MY10, MY16, M24	5	19
Zamanı kötüye kullanıyorlar,	MY4, MY8, M18,	3	12
İletişim amaçlı ,	MY6, M11, M19	3	12
Uygun kullanıyorlar,	M12, MY26	2	8
En büyük öğrenci düşmanı,	M5,	1	4
Bilemiyorum,	MY17	1	4
Resim ekranı olarak görüyorlar,	M19	1	4
İkinci kimliğini sergiliyor,	MY21	1	4
Arkadaşlarıyla yazışmak ,	MY15	1	4
İndirme yapma,	MY2	1	4
Kendini geliştirmek için,	M12	1	4
Birbirinin açığını arıyorlar,	MY4	1	4

Tablo 8 incelendiğinde okul yöneticilerinin öğrencilerin sosyal medyayı amacına uygun kullanıp kullanmadıklarına ilişkin olumsuz görüşte olanların çoğunlukta olduğu (f=22, %85) görülmektedir. Olumsuz görüş bildiren bu yöneticilerin bir kısmı (%31) öğrencilerin sosyal medyayı kullanarak birbirlerine hakaret ve küfür içeren paylaşımlarda bulduklarını belirtirken, bazıları da (%19) öğrencilerin oyun oynamak, müzik dinlemek gibi eğlence amaçlı sosyal medyayı kullandıklarını ifade etmişlerdir. Okul yöneticilerinin öğrencilerin sosyal medyayı amacına uygun kullanıp kullanmadıklarına ilişkin bazı katılımcıların ifadeleri şöyledir:

Öğrencilerimizin %90 ı kullanmıyor. Orada birbirleriyle iletişim kurarken hakaretlere varan ifadeler kullanıyorlar. Bu da okullarda kavga ve çatışmalara sebep oluyor” (M7).

İletişim kuruyorlar ama seviyesiz konuşmaları oluyor....(M11).

Yüzde doksanının doğru kullandığı kanaatinde değilim. Daha çok arkadaşlarıyla yazışmak, muhabbet etme, mantıklı kullanıldığını sanmıyorum (MY15).

....Toplumumuz genelde amacına uygun kullanmıyor...Hiç biri doğru düzgün paylaşım yapmıyor, oyun, müzik, sosyal medya da paylaşımlar, WhatsApp grupları, bunlar çok tehlikeli de olabiliyor. ... faydalı olarak kullanmıyorlar (MY16).

Valla öğrencilerimiz genellikle amacına uygun kullanmıyorlar yani onunla ilgili birkaç tane örneğimiz oldu. Bazen bize yansıyan şeyler de oluyor. Çağımızın bir hastalığı,hem zamanlarını öldürüyorlar hem de bu yazışmalar esnasında bazen aileler arasında sıkıntılar yaşadıkları da oluyor....(M18).

Orada rahatlıkla işte argo konuşma, küfürlü konuşma, daha sert davranma... Belki de işin o yönü ikinci bir kimliğini sergileme fırsatı bularak kullanıyor sosyal medyayı, yani pozitif anlamda faydalandığını düşünmüyorum (MY21).

Bir bakıyorsunuz sosyal medya da yazdığı her şey, yani küfür diye tabir edebileceğimiz insanın duyduğu zaman bile gerçekten haya edeceği cümleleri kullanmaktan hiç çekinmeyen bir gençlik var şuan için... (M22).

Kız çocukları için çok tehlikeli özellikle. Sahte hesapla, öğrencinin yaşı 15 mesela, ama karşıdakinin 45 olabiliyor, kandırabiliyor. Anne babanın bunu kontrol etmesi zor (M24).

Okul yöneticilerinin vermiş olduğu yukarıdaki ifadelerden öğrencilerin sosyal medyayı farklı amaçlar için kullandıkları anlaşılmaktadır. M7, M11, MY15, M16 gibi birçok okul yönetici öğrencilerin sosyal medyayı olumsuz kullandıklarını vurgulamışlardır. Öğrencilerin sosyal medyada başlayan hakaret ve küfürlü yazışmaları okula geldiklerinde kavgaya dönüşmektedir. Bu nedenle aileler arasında sıkıntı yaşanmasını neden olan olayların olduğu (M18) belirtilmiştir.

MY21 kodlu yöneticinin ifadeleri dikkate değer görülmektedir. Sosyal medyada bireyler yüz yüze görüşmeye oranla daha cesur olabilmekteler. Bu durum sanal ortamda aslında gerçek hayatta olmadıkları, farklı kimliklere bürünmelerine neden olmaktadır (MY22, M24). Bu farklı kimlik onlara aslında yapmamaları gereken birçok şeyi yapmaya itmektedir. Gençler, M24 kodlu yöneticinin de ifade ettiği gibi sahte hesaplar aracılığı ile kandırılabilenler. Bu nedenle çocukların sosyal medya kullanımlarının kontrol edilmesi, tanımadıkları kişilerin arkadaşlık tekliflerini kabul etmemeleri önerilebilir.

4.1.5 Sosyal Medyanın Öğrencilerin Davranışlarına Etkisine İlişkin Yönetici Görüşleri

Zamanlarının önemli bir kısmının sosyal medya ağlarından geçiren öğrencilerin sosyal medyadan ne yönde etkilendikleri önemsenmesi gereken bir sorudur. Sosyal medyanın öğrencileri nasıl etkilediğini öğrenebilmek için okul yöneticilerine “*Sosyal medya öğrencilerin davranışlarını ne yönde etkiliyor, gözlemlediğiniz olumlu veya olumsuz ne gibi davranışlar oldu?*” sorusu yöneltilmiştir. Okul yöneticilerinin görüşlerinin “*olumlu davranışlar*” ve “*olumsuz davranışlar*” olarak iki ana temaya ayrıldığı içerik analizi aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 9

Sosyal Medyanın Öğrencilerin Davranışlarına Etkisine İlişkin Yönetici Görüşleri

	Okul Yöneticilerinin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
Olumlu Davranışlar	Olumlu paylaşımlar	MY10, M11, MY15, M23, MY26	5	19
	Kendini geliştirme	M5, M12, M25, MY26	4	15
	İnsani ilişkileri geliştirme	MY3, M7, MY13	3	12
	Ödev hazırlama	M7, MY9,	2	8
	Hızlı iletişim	M18, MY22	2	8
	Gördükleri güzel şeyleri takip etme	MY4,	1	4
	Kendini ifade etme	M5,	1	4
Olumsuz Davranışlar	Bozuk ve küfürlü dil	MY2, MY8, MY10, MY15, MY16, M18, M23, M25	8	31
	Kötüyü merak, öğrenme	MY4, MY6, MY20, M25	4	15
	Boşa zaman harcama	M5, MY6, M24	3	12
	Kavga	M14, M18, MY22	3	12
	Uygun olamayan paylaşım	MY3, MY16, MY26	3	12
	Sorumsuz davranma	M12, M23, M24	3	12
	İstenmeyen görüntü ve haberi görme	M11, MY16, M25	3	12
	Manevi bozulma	MY8, MY17	2	8
	Özel bilgileri paylaşma	MY3, M18	2	8
	Dedikodu yapma	MY21, MY22	2	8
	Soyutlama	M23, M24	2	8
	Derslerden uzaklaşma	M5	1	4
	Terör örgütlenmesi	M7	1	4
	Giyim tarzını değiştirme	MY3	1	4
	Eğlence amaçlı kullanma	MY10	1	4
	Siyasi içerikli paylaşım	MY1	1	4
	Yabancılarla iletişim kurma	MY13	1	4
	Uyku problemi	M24	1	4
	Alay etme	MY26	1	4
	Uyuşturucu pazarlayıcıları ile irtibata geçme	MY4	1	4

Sosyal medyanın öğrencilerin davranışlarına olumlu ve olumsuz etkisine ilişkin okul yöneticileriyle yapılan görüşmelerde, olumsuz davranışların daha fazla olduğu, görüşmeler esnasında özellikle bu olumsuzlukların vurgulandığı görülmüştür. Tablo 9’ da da görüldüğü gibi okul yöneticilerinin ancak %19’u öğrencilerin “*olumlu paylaşımlar*” da bulduklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerde gözlemlenen diğer olumlu davranışlar “*kendini geliştirme, insani ilişkileri geliştirme, hızlı iletişim, kendini ifade etme, ve gördükleri güzel şeyleri takip etme*” davranışlarıdır. Aşağıda M11 kodlu yöneticinin de ifade ettiği gibi öğrencilerin özel günlerde paylaşımlarda bulunmaları ve bu tür olumlu paylaşımları takip etmeleri öğrencilerin sosyal medya kaynaklı en fazla sergiledikleri olumlu davranışlar olarak görülmektedir. M5 kodlu yönetici de bilgisayar kullanan öğrencilerin kendini geliştirdiğini ifade etmektedir.

Ulusal, anlamlı günlerde, o günün anlamını sosyal medya üzerinden kavriyorlar. Ya da tüm milleti ilgilendiren olayların orada paylaşılmasının çocuklar üzerinde tesiri oluyor. Olumlu yönleri var tabii ki (M11).

Olumlu davranış, kendilerini ifade etme becerileri ve... Nasıl söyleyeyim... Normalde bilgisayar kullanan çocukların konuşma becerileri, pratik zeka olarak çok çabuk gelişiyor.... (M5).

Öğrencilerin sosyal medya kaynaklı olumsuz davranış sergilediklerini ifade eden okul yöneticileri, öğrencilerin en fazla (f=8, %31) “*bozuk ve küfürlü dil*” kullandıklarını, sosyal medya üzerinden birbirlerine küfretmeleri, bu küfürlü konuşmaları kendi sosyal hayatlarında da sürdürmeleri gelmektedir. Okul yöneticileri sosyal medyada başlayan küfürlü konuşmaların, kötü yorumların genelde okulda kavga ile sonuçlandığını ifade etmişlerdir. M18 ve MY2 kodlu okul yöneticilerinin aşağıda da ifade ettiği gibi, öğrenciler sosyal medya üzerinden birbirlerine hakaret ve küfürlü konuşmalarla başlayan bir diyaloga girmektedirler, sosyal medyayı birbirlerinin ayıbını ifşa etme alanı olarak görmekte ve bu tür davranışlardan dolayı sosyal medya birçok kavgaya ve olumsuz davranışa neden olmaktadır.

Birbirlerine güzel olmayan sözler yazanlar arasında bir tartışma oluyor, zamanla o tartışma bazen küfürleşmeye veya birbirlerinin daha önceden bildikleri olumsuz bir davranışını açıklamaya gidiyor, aralarında tartışma, okul girişinde kavga gibi durumlar ortaya çıkıyor (M18).

Küfürlü konuşmalar. Yani Türkçe bitmiş, güzel konuşma diye bir şey yok (MY2).

Öğrencilerin yaşları itibariyle bazı şeyleri merak etmeleri, özellikle toplumun tabu olarak gördüğü, yasakladığı, özellikle çocuk yaştakilerinin fiziksel ve psikolojik gelişimlerini etkileyebilecek görüntü, bilgi gibi yetişkinlerin çocuklar tarafından görülmesini istemedikleri şeyleri görme ve öğrenme meraklarının artması, okul müdürlerince ikinci (f=4, %15) olumsuz davranış olarak nitelendirilmiştir. MY16 ve M25 kodlu okul yöneticilerinin de bu durumu destekler biçimde öğrencilerin “zararlı alışkanlıklara meyilli” olduklarını, dil kullanımında özellikle bozulmalar olduğunu, öğrencilerin merak edip “istenmeyen sitelere” girerek görmemeleri, bilmemeleri gereken bilgi ve görüntülere ulaştıklarını ifade etmektedir.

Öğrenciler iletişimi kopuk saygıdan yoksun paylaşımlardan dolayı zararlı alışkanlıklara meyilliler. Argo kelimeler en basiti mrb kısaltmalarla yazmaları. ... argo terimler var. İstenmeyen sitelere giriliyor... (MY16).

Mesela sosyal medyada çeşitli videolar var. O videolardaki argo konuşmalar, sokak konuşmaları... vs çocuk onları kendi sosyal hayatına taşıyabiliyor... (M25).

Okul yöneticilerinin gözlemlemiş oldukları diğer önemli olumsuz davranışlar “ *boşa zaman harcama, kavga, uygun olamayan paylaşımlar, sorumsuzluk, özel bilginin paylaşımı*” şeklinde ifade edilebilir. Okul yöneticilerinin ifade ettiği bu olumsuz davranışların genelinin şiddet ağırlıklı olması, veli görüşlerinin analizinde de ortaya çıkan *şiddet eğilimini* destekler niteliktedir.

4.1.6 Sosyal Medyanın Akademik Başarı ve Beceri Gelişimine Katkısına İlişkin Yönetici Görüşleri

Okul yöneticileri çalıştıkları okulun başarısını artırmak için gerekli önlemleri almaktan sorumludurlar. Bu nedenle öğrencilerin başarılarını olumsuz yönde etkileyebilecek faktörleri eğitim öğretim ortamından uzaklaştırma sorumluluğuna da sahiptirler. Bu nedenle okul yöneticilerine “*Sosyal medyanın öğrencilerinizin akademik başarısını ne yönde etkilediğini düşünüyorsunuz?*” sorusu sorulmuştur. Okul yöneticilerinin çoğunluğu sosyal medyanın eğitimi olumsuz yönde etkilediğine ilişkin görüş bildirmiştir. Yapılan içerik analizi sonucu aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 10

Sosyal Medyanın Akademik Başarıya Katkısına İlişkin Yönetici Görüşleri

	Okul Yöneticilerinin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
Olumlu Etkileri	Bilgiye ulaşma	MY4, MY6, M7, M19, MY21, MY22, M25	7	27
	Başarıyı geliştirme	M12, MY16, MY21, M25	4	15
	Dünyayı tanıma	MY4	1	4
	Yüksek başarı	MY16	1	4
	Olumlu örneklerden etkilenme	M23	1	4
	Farklı hocalarda farklı ders imkanı	MY16	1	4
	Site kurma	MY1	1	4
	Çözemediği problemi sorma	MY4	1	4
Olumsuz Etkileri	Daha çok olumsuz etkiliyor	MY1, MY3, M5, MY6, MY8, MY9, MY10, M11, MY13, M14, MY20, MY22, MY26	13	50
	Aşırı zaman harcama	MY2, MY9, MY10, M14, MY15, MY17, M18, MY22	8	31
	Bağımlılığı artırıyor	MY8, MY9, MY15, MY17, M18, MY22	6	23
	Kitap okumama	MY2, MY22, M24	3	12
	Popüler hayat	MY3	1	4
	Çalışma isteğini kırıyor	MY8	1	4

Tablo 10 incelendiğinde, okul yöneticileri sosyal medyanın akademik başarıya olumlu katkısına ilişkin olarak, en fazla “*bilgiye ulaşma*” (f=7, %27) yönünde katkısının olduğunu belirtmişlerdir. Tablo incelendiğinde, sosyal medyanın akademik başarıya etkisine

ilişkin “*daha çok olumsuz etkiliyor*” görüşünün okul yöneticilerinin yarısı (f=13, %50) tarafından paylaşılan görüş olduğu görülmektedir. Sosyal medyanın akademik başarıya olumsuz etkilerinden en önemlileri “*aşırı zaman harcama*” (f=8, %31) ve “*bağımlılığı artırma*” şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin sosyal medyaya bağımlılıklarının bir sonucu olarak “*aşırı zaman harcama*” okul yöneticilerini en fazla rahatsız eden ve öğrencilerin akademik başarısını olumsuz yönde etkileyen en önemli etken olarak görülmektedir. Okul yöneticilerinin aşağıdaki ifadeleri yukarıda verilen tablodaki bilgileri desteklemektedir.

Kitap okuma zamanlarını ona harcıyorlar.... Velilerden gelen dönütler de böyle; öğretmen hanım tablete kafasını koyuyor dersleri bir kenarda kalıyor... (MY2).

Öğrenci orada mesela çözemediği bir problemi çalışkan bir arkadaşıyla veya çözebilecek birisiyle çözmeye yoluna gidiyor, bilgi ediniyor. Düşüncelerini ifade edebiliyorsan kendini ifade etme ve dünyayı tanıma noktasında, bilgilenme noktasında çok faydalı oluyor... (MY4).

Bilgiye ulaşım çok rahat. Örneğin atom dediğiniz zaman sayfalarca doküman getiriliyor. Eskiden olsaydı öğretmenine soracaktı. Ama şu anda Amerika da yapılan çalışmaları bile görebiliyor, izleyebiliyor (M7).

Olumsuz etkilediğini düşünüyorum, yani sosyal medyayı kullanırken eğitim dışı konularla daha çok ilgileniyor olmaları çalışma isteklerini kırıyor ve bağımlılığı artırıyor, yani olumsuz yönde etkiliyor (MY8).

Sosyal medyanın başarılarını olumlu yönde çok fazla etkilediğini düşünmüyorum. Çünkü öğrencilerde sosyal medya, bilgisayar bağımlılığı gibi bağımlılık oluşturuyor. Öğrenciler gün içerisinde çok fazla zaman harcıyorlar...(MY9).

Öğrenci bizim kadar bilinçli bir şekilde zamanını yönetemiyor. Dolayısı ile geçirmesi gerektiğinden daha fazla zaman geçirdiği zaman öğrencileri ister istemez olumsuz olarak etkileniyor (MY10).

Bu yeni nesle göre sosyal medya onlar için vazgeçilmez, eğitim için bir sorun, problem... (MY14).

Eğer bu hastalık durumuna gelirse aynı şekilde öğretmeni ve öğrenciyi saran sarmalayan bir durumsa, eğer teslim olduysanız işte kim durumumu beğendi, kim bilmem ne yaptı bunu merak ediyorsanız sizi sarmalamıştır (MY15).

Yukarıdaki ifadeler incelendiğinde MY2 kodlu yönetici sosyal medyada öğrencilerin zamanlarını boşa harcadıklarını ifade etmektedir. Benzer ifadeleri birçok okul yöneticisi kullanmıştır. MY9, MY15 gibi bazı yöneticilerin özellikle sosyal medyanın bağımlılık yarattığına dikkat çekerek, öğrencilerin derslerinden daha fazla sosyal medyada zaman harcadıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Yukarıda verilen tablo ile birlikte yöneticilerin ifadeleri incelendiğinde okul yöneticilerinin sosyal medyanın öğrencilerin akademik başarısını daha çok olumsuz etkilediği yönünde görüş bildirdiklerini söyleyebiliriz.

Sosyal medyanın akademik başarıya etkisi kadar öğrencilerin beceri gelişimlerini de etkileyebileceği düşünülerek, okul yöneticilerine “*Sosyal medya öğrencilerinizin beceri gelişimine ne yönde katkı sağlıyor?*” sorusu yöneltilmiştir. Okul yöneticilerinin aşağıda verilen tabloda da görüldüğü gibi “*bilgisayar kullanma, bilgi edinme, el becerisi geliştirme, dil öğrenme becerisini geliştirme*” gibi sosyal medyanın öğrencilerin farklı alanlardaki becerilerini geliştirebileceğini ifade ettikleri görülmektedir. Okul yöneticilerinin bir kısmı (f=5, %19) sosyal medyanın beceri geliştirebileceğini ifade etmesine rağmen, katılımcıların önemli bir kısmı (f=12, %46) sosyal medyanın öğrencilerin becerisini “*daha çok olumsuz*” etkilediğini ifade etmişlerdir.

Tablo 11

Sosyal Medyanın Beceri Gelişimine Katkısına İlişkin Yönetici Görüşleri

	Okul Yöneticilerinin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%	
Olumlu Etkileri	Beceriye geliştirebilir	MY10, M12, MY15, MY17, M25	5	19	
	Bilgisayar kullanma becerisi	MY4, M18, M24, MY26	4	15	
	Bilgi edinme becerisi	MY13, MY15, MY16, MY21	4	15	
	El becerisini geliştirebiliyor	MY16, M19	2	8	
	Dil öğrenme becerisi	M12, M25	2	8	
	Hazır cevap geliştiriyor	MY8	1	4	
	Kişisel gelişim	M12	1	4	
	Pratik zekayı geliştiriyor	M5	1	4	
	Sosyal medyayı kullanma becerisi	MY4	1	4	
	Müzik aleti çalma becerisi	MY16	1	4	
	Düşüncelerini ifade edebilme	MY4	1	4	
	Yemek yapma becerisi	M19	1	4	
	İletişim aracı kullanma becerisinin gelişmesi	M14	1	4	
	Olumsuz Etkileri	Daha çok olumsuz etkiliyor	MY1, MY2, MY6, MY7, MY8, MY9, M11, MY20, MY21, MY22, M23, M24,	12	46
		Beceri geliştirmez	MY1, MY3, M5, MY7, MY9	5	19
Beğenilme duygusunu tatmin		MY13	1	4	

Sosyal medyanın öğrencilerin becerilerini ne yönde geliştirdiği sorusuna ilişkin bazı okul yöneticilerinin ifadeleri aşağıda verilmiştir:

Yok, çünkü hazır bulunurluk bilgisidir bu, hazır bulunurluk da beceri geliştirmez (MY3)

Bizim moda tasarımı kulübümüz var ve moda tasarımı kulübünün öğrencileri sosyal medyada tasarımı ilgili çeşitli sayfaları takip ettikleri takdirde oradan alıp kendilerine fikir ediniyorlar. (MY10).

Bilgisayar konusunda becerilerini geliştirdiklerini gördüm (M18).

Sosyal medya da yok yok, yemek yapma tarifleri, el becerisi gösteriliyor, Youtube'daki videoların katkısı oluyor (M19).

Yani ben pek beceri olarak özellikle bahsettiğiniz el becerisi olsun, müzik yeteneğini geliştirilmesi olsun, beceri geliştireceğine pek inanmıyorum, itibarda etmiyorum... (M23).

Okul yöneticilerine ait yukarıda ki ifadelere göre, sosyal medyanın öğrencilerin beceri gelişimlerine olumlu katkı sunmadığını söylenebilir. MY3, M18, M19 ve M23 gibi katılımcılar sosyal medyadaki bilginin hazır olduğunu ve öğrencinin becerisini geliştirmedini ifade etmektedirler. M23 kodlu yönetici sosyal medyayı kullanarak öğrencilerin herhangi bir becerilerinin gelişebileceğine inanmadığını, “*itibar etmiyorum*” diyerek vurgulamıştır. Yukarıdaki ifadeler ve verilen tablo göz önünde bulundurulduğunda okul yöneticilerinin sosyal medyanın öğrencilerin becerilerini geliştirmeye katkısı konusunda daha çok olumsuz düşüncelere sahip oldukları söylenebilir.

4.1.7 Sosyal Medyanın Bir Öğrenme-Öğretme Aracı Olup Olmadığına ve İçeriğine İlişkin Yönetici Görüşleri

Okul yöneticilerinin sosyal medyanın bir öğrenme ve öğretme aracı olup olmadığına ilişkin görüşlerini alabilme amacıyla “*Sizce sosyal medya bir öğrenme ve öğretme aracı mıdır?*” sorusu sorulmuş, soruya özellikle olumlu cevap veren katılımcılara “*Sosyal medya bir öğrenme ve öğretme aracı ise, “Sosyal medyada paylaşılan içeriğe ilişkin ne düşünüyorsunuz?”* sorusu yöneltilmiştir. Okul yöneticilerinin çoğunluğu (f=16, %,62) sosyal medyanın bir öğrenme ve öğretme aracı olduğunu ifade etmişlerdir. Sosyal medyanın bir öğrenme ve öğretme aracı olmadığını düşünenlerin oranı %42’dir. Bazı katılımcılar (%19) ise sosyal medyanın eğitime hizmet ettiğini ifade etmişlerdir. Bazı yöneticiler (f=4, %15) içeriğin “*arz talebe bağlı*” olduğunu, bazıları da (f=4, %15) içeriğe yönelik olarak “*eğitimle ilgili değil*” ifadelerini kullanmışlardır. Katılımcı yöneticilerin vermiş oldukları cevapların içerik analizi sonucu Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12

Sosyal Medyanın Bir Öğrenme-Öğretme Aracı Olup Olmadığına ve İçeriğine İlişkin Yönetici Görüşleri

Okul Yöneticilerinin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
Öğrenme ve öğretme aracıdır	MY1, MY2, MY3, MY6, M7, MY9, MY10, M11, M12, MY16, M18, M19, MY20, M24, M25, MY26,	16	62
Öğrenme ve öğretme aracı değildir	MY3, MY4, M5, MY8, MY13, M14, MY15, MY17, MY22, M23	11	38
Eğitime hizmet ediyor	MY3, M7, MY,9, MY16, MY20	5	19
İçerik arz talebe bağlı	MY2, MY10, M19, M25	4	15
İçerik eğitimle ilgili değil	MY15, MY21, MY22, M23,	4	15
Magazinsel içerik var	M11, M12, MY14,MY21	4	15
Paylaşılanların doğruluğu tartışılır.	M5, MY6, MY8 M25	4	15
Reklam amaçlı paylaşımlar	M5, MY17	2	8
Zamandan tasarruf sağlıyor	MY1, MY2	2	8
Tek başına öğrenme aracı olamaz	MY3,	1	4
Araştırıyorlar	M7	1	4
Merak ediyorlar	M7	1	4
Ergenleri olumsuz etkiliyor	M7	1	4
İçerik güzel ama bakılmıyor	MY9	1	4
Görsel öğrenme sağlıyor	MY3	1	4
Soru çözümü paylaşımı	MY16	1	4
Yüz yüze iletişim daha verimlidir	MY13	1	4

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, daha öncede ifade edildiği gibi sosyal medyanın bir öğrenme ve öğretme aracı olduğunu kabul eden yönetici oranı katılımcıların yarısından daha fazladır. Özellikle sosyal medyayı bir öğrenme ve öğretme aracı kabul eden yöneticilere göre sosyal medyada paylaşılan içerik eğitime hizmet etmektedir. Özellikle soru çözümü paylaşımı, görsel öğrenme, merak uyandırıcı paylaşımların olması, bilgiye ulaşımın kolaylığı sosyal medyayı bir öğrenme öğretme aracı haline getirmektedir. Sosyal medyanın bir öğrenme ve öğretme aracı olmadığını düşünen yöneticiler ise, *içeriğin arz talebe bağlı olarak değiştiğini, eğitimden ziyade magazinsel, eğlenceye dönük paylaşımların yoğunlukta olduğu* görüşündedirler. Bazı okul yöneticilerin konuya ilişkin ifadeler şöyledir:

Sosyal medya ile profesörde olursun. Mesela istediğiniz her tür bilgiye ulaşabiliyorsunuz. Şuanda ben İngilizce çalışıyorum benim bir kaynağında Youtube diyebilirim. Mesela benim branşım gitar keman adam Youtube'da öğretiyor parça parça gösteriyor. Normalde kurs yerine gitmektense Youtube'dan izleyebiliyorsunuz...(MY2).

Paylaşılanların ne derece doğru olduğu, ne derece amacına hizmet ettiği tartışılır. Çok yalan yanlış, bilgi kirliliğine yol açan birçok konunun sosyal medyada dolaştığını görüyoruz.... Oradaki bilgilerin büyük bir kısmını doğru olmayacağını bilerek öyle bir filtreden geçirip takip etmek gerek (MY6).

Mesela Milli Eğitimin akıllı tahtalarla ilgili bir içerik geliştirdiğini biliyoruz EBA diye, içeriği güzel ama kimse bakmıyor (MY9).

Tamamen değil, ben daha çok yüz yüze olan iletişimden yanayım, yüz yüze eğitim daha verimlidir, jest mimik kullanımını daha etkili (MY13).

Değildir. Belki insanlar tarafından zaman zaman kullanılabilir öğrenme öğretme aracı olarak ama... şöyle akademik olarak öğrenme aracı değildir.... (MY22).

Sanmıyorum. Bilgisayar, akıllı tahta olarak olabilir ama sizin dediğiniz Twitter ,Facebook gibi şeyleri ben öğrenme- öğretme aracı olarak çok düşünmüyorum... (M18).

Yukarıdaki katılımcı ifadelerinde de görüldüğü gibi sosyal medya bir öğrenme ve öğretme aracı olabilir. MY2 kodlu katılımcının ifade ettiği gibi sosyal medya her alanda bilgi ve materyal sağlamayan bir kaynak durumundadır. Kullanım amacına göre insanlar sosyal medyadan dil öğrenebilecekleri gibi amaçlarına bağlı olarak eğlene de bilirler. Ancak sosyal medyanın bir öğrenme ve öğretme aracı olmadığını düşünen MY22 gibi bazı katılımcılar, sosyal medyanın insanların birbirlerine ilişkin bilgiler edinip beğenilerde bulunabilecekleri bir alan olduğunu, eğitim öğretim ile ilgili paylaşımlara ilgi duyulmadığını ifade etmişlerdir.

Sosyal medyayı eğitim öğretim açısından değerlendiren okul yöneticileri, aslında birçok teknolojik ürünün ortaya çıkış amaçları farklı olmasına rağmen, gerek ihtiyaç, gerekse de insanların yeni bakış açıları kazanmaları ile zaman içinde farklı amaçlar içinde kullanılacakları görüşünü desteklemektedir. Bugün bir cep telefonunun bile kullanım amaçları incelendiğinde, cep telefonun kitap okuma amacıyla kullananların, bilgisayar gibi veri depolama ve araştırma yapma amacıyla kullananların olduğu görülecektir. Bazı okul yöneticileri sosyal medyanın bir eğitim öğretim aracı olduğuna karşı çıkmaları aslında sosyal medyanın doğrudan bir öğrenme ve öğretme amacı olarak ortaya çıkmamasından kaynaklanmaktadır. Temelde insanlar arasındaki iletişimi kolaylaştırma ve farklı paylaşımlara, video, resim, ses gibi olanak sağlayarak iletişimi farklı bir boyuta taşımak düşünülmüş olsa da, paylaşılan video, resim, ses veya dokümanların içeriğine bağlı olarak eğitsel amaçlı kullanımının da mümkün olduğu görülmektedir.

4.1.8 Sosyal Medyanın İletişime Katkısına İlişkin Yönetici Görüşleri

Sosyal medyanın temel çıkış noktası insanlar arasındaki iletişimi geliştirmektir. Eğitim öğretimin başarılı bir şekilde yürütülmesinin okul ve veli arasındaki iletişimden büyük ölçüde etkilendiğini gösteren onlarca çalışma (Pehlivan, 2000; Yiğit ve Bayraktar, 2006; Rosenblatt ve Peled, 2002; Tutkun ve Köksal, 2000; Çalık, 2007; Aslan, 1994; Çelenk, 2003; Altun, 2009; Kolay, 2004; Aslanargun, 2007; Yazar vd., 2008) bulunmaktadır. Bu çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda sosyal medyanın iletişim ihtiyacını gidermeye bir katkısının olup olmadığı merak edilmiş ve okul yöneticilerine “*Sosyal medya bir iletişim aracı olarak düşünüldüğünde, sosyal medyayı kullanan yönetici, öğretmen veli ve öğrencilerin iletişimlerinde olumlu olumsuz ne gibi değişiklikler gözlemliyorsunuz?*” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların sosyal medyanın okulun önemli paydaşları olan yönetici, öğretmen, veli ve öğrenci arasındaki iletişime katkısına ilişkin görüşleri aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 13
Sosyal Medyanın İletişime Katkısına İlişkin Yönetici Görüşleri

Okul Yöneticilerinin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
Olumlu katkısı var.	MY1, M5, MY6, M7, MY10, M12, MY14, MY15, MY16, M18, M23, M24	12	46
İnsanlara ulaşmamızı sağlıyor.	MY6, MY14, MY15, MY16, M18, M19, MY20, MY21, MY22, M24	10	38
Bilgiyi yaymaya yarıyor.	MY2, MY3, MY16, M19, MY21, MY22, M23, M24, M25	9	35
Hızlı iletişim sağlıyor.	M7, MY13, MY14, MY16, M18, M19, MY21, MY22, M24	9	35
Veli ile iletişimde olumlu.	MY2, MY3, M7, M12, MY13, MY15, MY21, M24	8	31
Öğrencileri olumsuz etkiliyor.	MY1, M5, M12, MY18, M19	5	19
Öğretmenler arasında olumlu.	MY4, MY8, M12, M18	4	15
İletişimi olumsuz etkileyebilir.	M11, MY17	1	8
İletişim becerisini artırıyor.	MY9	1	4
Öğrenciye geri dönüt verme.	MY10	1	4
Paylaşımlar alay konusu olabiliyor.	M11	1	4
Öğrenciler hazır değil	M12	1	4
Yakınlaşma sağlıyor	MY13	1	4
Öğrencilerin iletişimde olumlu.	MY8	1	4

Tablo 13 incelendiğinde, araştırmaya katılan okul yöneticilerin önemli bir kısmının (f=12, %46) sosyal medyanın yönetici, öğretmen, öğrenci ve veli arasındaki iletişime “*olumlu katkı sağladığı*” görüşünü ilk sırada belirttikleri görülmektedir. İkinci (f=10, %38)

önemli görüş olarak, okul yöneticileri sosyal medyanın “*insanlara ulaşmayı sağlaması*”, yani insanlar ile iletişimi kolaylaştırdığı görüşü gelmektedir. Sosyal medyanın “*bilgiyi yayma*” ve “*hızlı iletişim*” sağlayabilmesi ise üçüncü (f=9, %35) sırada yer alan önemli görüşler olarak ortaya çıkmaktadır. Bu olumlu görüşlerle birlikte, bazı katılımcıların sosyal medyanın öğrencileri olumsuz yönde etkilediğini ifade ettikleri görülmektedir. Özellikle öğrencilerin paylaşımlarının alay konusu olması, sosyal medyayı eğitim öğretimden ziyade daha farklı amaçlar için kullanmaları bazı okul yöneticilerini kaygılandığı görülmektedir. Bazı okul yöneticilerinin görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Aslında anında bir mesajla velinin bilgilendirilmesinde olumlu sonuçları var, olumsuz sonuçları da olabiliyor tabii. Genelde “haber verdiğiniz için teşekkür ederim” diyor veli, olumlu bu anlamda (MY2).

Bizde veli ile paylaşımlar konusunda yararlı. Öğrencinin gidişatı, devam devamsızlığı hakkında, not bilgisi konusunda biz veliyle paylaşıyoruz, o açıdan yararlı.... Okula davet, toplantı olduğunda bilgilendirme gibi birinci elden ulaşmayı sağlıyor (MY3).

Biz de mesela dokuzuncu sınıftaki sınıf rehber öğretmenlerimizin tamamı bir hesap üzerinden birbirine bağlı. Arkadaşlarıyla iletişimi oradan çok çabuk rahat bir şekilde sağlıyorlar. Bu, işin güzel tarafı. Okul için yüksek düzeyde faydaları var... (M5).

Örneğin bana gelen talimatları öğretmenlerin, öğrencilerin, velilerin Gmail hesaplarına gönderiyorum. Anında ulaşıyor ama daha önce mektupla 1 hafta 10 gün sürüyordu... (M7).

Çok gerekli olduğunu düşünüyorum ama veli ve öğretmenlerimiz konusunda bunu aktif kullanıyorum ve kullanılması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü dünya artık sosyal medyayı kullanmadığınız takdirde bir eğitimci olarak bir defa geri kalırsınız (M12).

Kendim de dahi çocuğumun sınıfında öğretmenin oluşturduğu bir grup var. Facebook ta kapalı bir grup, sınıftaki paylaşımların, etkinliklerin anında bilgisini alıyoruz ve aynı anda yakınlaşmayı da sağlıyor çünkü iletişim daha hızlı (MY13).

İletişimde zaman kaybı önlenmiş olur, özellikle biliyorsunuz sosyal ağdan WhatsApp’dan grup oluşturup bütün bilgilendirilmesi gereken kişileri anında bilgilendiriyorsunuz, ya da Face’de video ya da aklınıza gelecek her şeyi anında herkese ulaştırabiliyorsunuz, bilgilendirilmiş oluyor... (M19).

Yönetici olarak olumlu yönünü daha fazla görüyorum. Sosyal medya aracılığıyla velilere kolaylıkla ulaşabiliyorum, duyuru yapabiliyorum, öğrencilerle ilgili sıkıntılarımızı anlatabiliyoruz. Veya paylaşılacak bir içerik varsa onu velileri okula getirtmeden zamandan tasarruf ederek rahatlıkla paylaşıyorum (M24).

Yukarıdaki katılımcı görüşleri de Tablo 13’de verilen bilgileri desteklemektedir. Yukarıda görüşlerine yer verilen katılımcılar özellikle yöneticilerle öğretmen ve velilerin iletişimini sosyal medyanın kolaylaştırdığını, daha fazla insana ulaşma imkanı sağladığını, bilgi paylaşımını kolaylaştırdığını ifade etmekte. Sosyal medya bu bakımdan yöneticilere

önemli zaman tasarrufu sağlamaktadır. MY2, MY3, M5, M7 gibi katılımcıların sosyal medyanın sağladığı olumlu katkılara dikkat çektikleri görülmektedir. Sosyal medya yukarıdaki ifadelerden de anlaşılacağı üzere yönetici, öğretmen ve veli arasındaki iletişime olumlu katkı sağlamaktadır.

Özel bir lisede yöneticilik yapan MY13 kodlu katılımcının yukarıdaki ifadeleri incelendiğinde, bu katılımcının aslında sosyal medyanın eğitsel amaçlı kullanımına güzel bir örnek verdiği, sosyal medyanın bir öğrenme ve öğretme aracı olarak nasıl kullanılabileceğine ilişkin fikir verdiği görülmektedir. Facebook üzerinden oluşturulan, sadece o sınıfın öğrencilerinin üye olabildiği bir kapalı grupta öğrencilerin ve öğretmenlerin derslerle ilgili paylaşımlarda bulunması, birbirleriyle iletişimi hızlandırması önemli bir kullanım şeklini göstermektedir. Bu şekilde oluşturulan gruplar vasıtası ile gerek öğrenciler gerekse de öğretmenler o gruptaki öğrencilerin ödevleri, işlenen konular ve işlenecek konularla ilgili paylaşımlarda bulunabilirler, faydalı ders materyalleri, örnek soru ve çözümleri grupta paylaşarak eğitim öğretim faaliyetlerinin sınıf dışında da devam etmesi sağlanabilir.

4.1.9 Sosyal Medyanın Eğitimi Destekleyici ve Engelleyici Özelliklerine İlişkin Yönetici Görüşleri

Okul yöneticileri, yöneticilik görevlerinin gereği olarak okulda olup bitenlerden haberdar olmak durumundadırlar. Gerek okuldaki farklı birimler ile olan iletişimleri, gerekse de öğrenci ve veli ile olan iletişimleri nedeniyle sosyal medyanın eğitim öğretim açısından destekleyici ve engelleyici özelliklerine ilişkin görüşleri önem arz etmektedir. Bu nedenle okul yöneticilerine “*Eğitim öğretimin amaçlarını göz önünde bulundurduğunuzda sosyal medyanın eğitimi destekleyen özellikleri nelerdir?*” ve “*Eğitim öğretimin amaçlarını göz önünde bulundurduğunuzda sosyal medyanın eğitimi engelleyen özellikleri nelerdir?*” soruları ayrı ayrı sorulmuş ve katılımcıların vermiş oldukları cevaplar içerik analizi yöntemi ile analiz edilerek aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 14

Sosyal Medyanın Eğitimi Destekleyen ve Engelleyen Özelliklerine İlişkin Yönetici Görüşleri

	Okul Yöneticilerinin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
Destekleyen Özellikler	Bilgilenme konusunda destekler	MY2, MY4, M5, MY13, MY16, M18, M19, MY20, MY21, MY22, M23, M24	12	46
	Kaynak bulmaya yardımcı	MY3, M5, M7, MY9, M12, MY15, M18, M19, MY20, MY21, M24	11	42
	Görseller eğitimi destekliyor	MY2, MY3, M5, M7, M11, MY17, M19	7	27
	Güncel bilgiyi takip edebilme	MY4, MY20, MY22	3	12
	Öğrenciyle sürekli iletişimde olma	MY14, M18, M25	3	12
	Sosyalleşme açısından faydalı	M11, MY15	2	8
	İstenilen sınıf ve seviyede bilgi	MY4, MY20	2	8
	MEB yayınları destekliyor	M8, MY26	2	8
	Zaman kazandırıyor	M24	1	4
	Teknoloji kullanımını geliştirir	MY16	1	4
	Ders notlarından yararlanma	M5	1	4
	Konferans şeklinde ders	MY2	1	4
	Zaman kaybına yol açma	MY1, MY9, MY10, M11, M12, MY13, MY14, MY15, MY17, M18, MY21, MY22, M23, M24, MY26	15	58
	Engelleyen Özellikler	Bağımlılık yapıyor	MY2, MY8, MY9, MY10, M12, MY13, MY14, MY15, MY22, M23	10
İstenmeyen içerik paylaşımı		MY3, MY4, MY6, MY9, MY13, MY15, MY16, M18, M25	9	35
Denetimi ve kontrolü zor		MY2, MY4, M7, MY9, MY10, MY15, MY16, M23, M25	9	35
Sosyal hayatı öldürüyor		MY2, MY6, M11, M12, M23	5	19
İletişimi bozuyor		MY6, M11, M12, M23	4	15
Eğlence aracı olarak görülüyor		MY1, MY8, MY9, MY26	4	15
Eğitim amaçlı kullanan çok az		MY1, MY9, MY13	3	12
Uygun olmayan yayınlara meyil		MY4, MY15, MY20	3	12
Bilgiye edinmeye yönelik kullanılmıyor		MY1, MY6, MY9	3	12
Yazı yazmaktan uzaklaşma		M19, M24	2	8
Güvenlik açısından tehlikeli		M7, MY15	2	8
Dili yanlış kullanıyorlar	M24	1	4	
Başkalarını teşhir etme	M7	1	4	
Kitap okumayı yok edebilir	MY2	1	4	

Sosyal medyanın eğitimi destekleyici ve engelleyici özelliklerine ilişkin yönetici görüşleri doğrultusunda oluşturulan Tablo 14 incelendiğinde, eğitimi en fazla destekleyici özelliğin “bilgilenme” (f=12, %46) olduğu görülmektedir. Okul yöneticilerinin yarıya yakınının ifadelerinde özellikle sosyal medyayı “bilgi edinme, günceli takip etme ve kendi alanlarıyla ilgili yapılan çalışmalardan haberdar olma” şeklinde ifade ettikleri, “bilgilenme ve bilgilendirme işlevi” eğitim öğretim açısından büyük öneme sahiptir. Artık kitaplardan ziyade daha çok insanların vakit geçirdikleri bir alan olan sosyal medyanın, kitap

okumamanın ortaya çıkardığı boşluğu bu yönüyle kısmen de olsa doldurduğu ifade edilebilir, çünkü katılımcıların yarıya yakını sosyal medyanın eğitime ikinci önemli katkısı olarak, “*kaynak bulmaya yardımcı*” (f=11, 42) olmasını belirtmişlerdir. Sosyal medyanın eğitimi destekleyici özellikleri arasında en önemli iki özellik olarak karşımıza çıkan “*bilgilendirme ve kaynak bulma*” özellikleri sosyal medyanın kütüphane ve kitapların yerine kullanılabilirliğinin birer göstergesi olarak kabul edilebilir.

Üçüncü olarak sosyal medyada paylaşılan “*görsellerin eğitimi desteklediği*”(f=7, %27) görüşü yer almaktadır. Eğitim öğretimde kullanılan materyaller, akademik konuların kalıcı kılınması açısından önem arz etmektedir. M7 kodlu katılımcı konuya ilişki olarak şu ifadeleri kullanmıştır:

Benim branşım kimya, sosyal medyada istemediğimiz kadar deney örnekleri var. Youtube’da bir sodyumun tepkimesini görüyoruz. Veya elementlerle ilgili canlı örnekler var. ...Örneğin, coğrafyadan öğretmen platoları anlatacak, yazıyor, Google’dan öğrencilerimiz ve öğretmenlerimiz anında görüyorlar (M7).

Yukarıdaki ifade gösteriyor ki sosyal medya aslında bir görsel materyal bulma alanı olarak da kullanılabilir. Tek kişinin hazırlayabileceği sınırlı sayıdaki görsel ders materyalinden ziyade, farklı bakış açıları ile yüzlerce kişinin ürettiği materyallere ulaşabilmek ve bunları kendi derslerinde öğretmenlerin kullanabilmesi, sosyal medyanın önemli bir özelliği olarak kabul edilebilir. Okul yöneticileri ayrıca, “*güncel bilgiyi takip edebilme*” ve “*sürekli öğrenciler ile iletişim halinde olma*” özelliklerinin de eğitimi desteklediğini belirtmişlerdir. Bazı okul yöneticilerinin konuya ilişkin görüşleri aşağıda verilmiştir.

.... Farklı bir metodu oradan görüp de deneyebilirim. Örneğin EBA da yüzlerce binlerce soruyla karşılaşabiliyor öğrenciler. Öğrenci istediği sınıf ve seviyedeki konuları dinleyip takip edebiliyor (MY4).

Özellikle eğitimle ilgili içeriklerin okullarda, sınıflarda, özellikle bunların videolarının izletilmesi, deneme sınavları yapılması, değişik yayın gruplarının yaptıkları içerikten faydalanma eğitim açısından dolu bir bilgi paylaşımı olur (M19).

...Eğitim öğretim açısından öğrenciye de öğretmene de zaman kazandırıyor. Hazır eğitim öğretim materyallerini buluyoruz. ..., dünyanın herhangi bir yerindeki bir bilgiye rahatlıkla ulaşabilme imkanı var.... Bilgi hızlı bir şekilde elimizin altına geliyor (M24).

Yukarıdaki ifadeler Tablo 14’de yer alan bilgileri desteklemektedir. Okul yöneticilerinin sosyal medyayı bilgi edinme, kaynak ve materyal bulma, eğitimi destekleyici görseller edinme açısından önemli bir hazine olarak gördükleri söylenebilir. Öğretmenler sosyal medyadaki kaynakları, görselleri kullanarak daha etkili ders yapabilir, kendileri ile ilgili konularda gündemi takip edebilirler. Ayrıca M24 kodlu katılımcının da belirttiği gibi sosyal medya birçok açıdan zaman tasarrufu sağlamaktadır. Özellikle hazır eğitim öğretim materyallerinin bulunabilmesi, herhangi bir yerdeki bilgiye ulaşımın hızlı ve kolay olması, öğrenci ve diğer kişilerle iletişimin hızlı ve kolay olması, sosyal medyanın zaman tasarrufu sağladığını göstermektedir.

Sosyal medyanın kullanımı birçok katılımcıya göre kişilerin amaçlarına bağlı olarak eğitime hizmet ettiği gibi eğitim öğretimi engelleme de bilmektedir. Bir bıçağın meyve soymakta kullanılabildiği gibi, bir ölüm silahı olarak da kullanılabilmesine benzemektedir. Bu sosyal medyanın aslında çok yönlülüğünün bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal medyanın amacına ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri, sosyal medyanın bu çok yönlülüğünü göstermektedir. Sosyal medya ticaretten, eğlenceye, eğitimden örgütlenmeye, iletişimden kaynak sağlamaya kadar birçok amaç için kullanılabilir.

Tablo 14’de verilen sosyal medyanın engelleyici özellikleri teması altındaki görüşler incelendiğinde, “*zaman kaybına yol açma*” (f=15, %58) görüşü sosyal medyanın eğitimi engelleyici özellikleri arasında birinci sırada yer almaktadır. Sosyal medyanın öğrencilerin çok fazla vakitlerini aldığını, birçoğunun eğlence veya gündelik paylaşımlarda bulunduğunu, ders çalışmaya vakit bırakmadığını ifade eden okul yöneticilerinin bu görüşlerini destekleyen ikinci görüş “*bağımlılık yapıyor*” (f=10, %38) görüşüdür. Katılımcılara göre sosyal medyanın eğitimi engelleyen üçüncü ve dördüncü önemli özellikleri “*istenmeyen içerik paylaşımı*” (f=6, %23) ve “*denetim ve kontrolü zor*” (f=9, %35) olmasıdır. Aşağıda verilen ifadelerde de görüldüğü gibi sosyal medyanın en önemli eğitimi engelleyici özelliği zaman kaybına neden olmasıdır. Katılımcıların aşağıdaki ifadelerinde birçok kez ifade edilen zaman kaybını bazı yöneticiler, öğrencilerin yaşları itibariyle zamanı iyi yönetememeleri, sosyal ağlardaki arkadaş grupları ile paylaşımlara daha fazla önem vererek, vakitlerinin çoğunluğunu bu ağlarda paylaşımlarda bulunarak geçirmelerine bağlamaktadır. Aşağıdaki görüşlerde bu analizi desteklemektedir.

Çok az öğrenci bunu eğitim amaçlı kullanıyor çünkü insanlar sosyal medyayı daha çok eğlendikleri bir araç olarak gördükleri için keyifli vakit geçirecekleri bir şey olarak değerlendiriyorlar... (MY1).

Çok fazla vakit geçiriyorlar.... Annesiyle babasıyla iletişime geçmiyor. Yani sosyal medya çocukların çok zamanını alıyor (M11).

Öğrencinin çok büyük anlamda zamanı çalıyor. Yani ciddi anlamda da bu bağımlılığı yaşayanlar var. Rehberlik biriminin bu konuyla birebir temas ettiği ve aileden de destek alarak çözmeye çalıştığımız ve çözdüğümüz durumlar var (MY10).

Öğrencinin aşırı zaman harcaması, bağımlı hale gelmesi, oradaki arkadaş gruplarının etkisi altında kalması, onlarla paylaşımlarının ders veya gerçek hayatının önüne geçmesi (MY13).

Sürekli bağlantılık hali derste de, zaman planı yapılamadığı için aşırı bir zaman harcama söz konusu (MY14).

Sosyal medyaya bir filtre koyamıyorsunuz. Çocuk herhangi bir kelime ya da bir harfe bastığında karşısına çok farklı şeyler çıkıyor. Dolayısı ile yaşı belli bir yaş grubunun altında ise o tür sosyal ağlarda filtreli bir şekilde gezinmelidir (M25).

Okul yöneticilerinin yukarıdaki ifadeleri de Tablo 14'ü desteklemektedir. Sosyal medya ciddi zaman kayıplarına yol açabilmekte ve içeriğine ilişkin denetim noktasında ciddi sorunlar içermektedir. M25 kodlu katılımcının da kısmen belirttiği gibi, sosyal medyanın içeriğinin kontrolüne ilişkin ciddi sıkıntılar bulunmaktadır. Öğrencinin paylaşımda bulunmak istediği her ne kadar masum olsa da, başkalarının paylaşımları görmesi engellenmemektedir. Bazı uygunsuz içerikler reklam olarak veya arkadaş grubunda yer alanların bir paylaşımı olarak karşısına çıkabilmektedir. Sosyal medya ağlarının kullanımı ve ayarlarına ilişkin öğrenciler bilinçlendirilmelidir.

Kontrolsüz akış söz konusu buna engel olamazsınız. Çünkü milyonlarca kişi bunu kullanıyor. Çünkü kendini içine hapsedecek bir yapısı var sosyal medyanın, yani zamanın nasıl geçtiğini de anlamaz, yapacağı işi de kaçıır. Bu yüzden kişilerin bilinçlenmesi lazım (MY9).

Yukarıda ifadelerine yer verilen MY9 kodlu katılımcı da sosyal medyada içeriğini kontrol etmenin çok mümkün olmadığını, bu nedenle özellikle kullanıcıların bilinçlendirilmesini ifade etmektedir. Sosyal medya kullanıcılarının ve profillerinin çok farklı olabileceği uyarısında bulunan MY9 kodlu katılımcı, sosyal medya üzerinden dünyanın her yerinden arkadaş ve bilgi edinmenin mümkün olduğunu, içerik paylaşımının ve kontrol mekanizmasının bu nedenle çok önemli olduğuna dikkat çekmektedir. Ayrıca katılımcı, insanların sosyal medyada çok fazla zaman kaybettiklerini bazen yapmaları gereken işleri yapmaya vakitlerinin kalmadığını belirtmiştir.

4.1.10 Sosyal Medyanın Yönetmel İşlevleri Destekleyici ve Engelleyici Özelliklerine İlişkin Yönetici Görüşleri

Bir örgütü oluşturan her türlü çevre unsunun yönetmel işlevleri etkileyebileceğini söyleyebiliriz. Sosyal medyayı çok fazla kullanan öğrenciler söz konusu olduğunda, sosyal medyanın yönetici ve yönetmel işlevleri etkilememesi mümkün değildir. Yönetmel işlevlerin etkilenmesi, özellikle okul gibi girdisinin ve çıktısının insan olduğu kurumlarda, eğitim öğretim faaliyetlerini de etkileyecektir. Bu nedenle okulun yeni çevre unsuru olarak kabul ettiğimiz sosyal medyanın yönetmel işlevlere etkisi konusunda yöneticilerin görüşleri önemlidir. Yöneticilere “*Sosyal medyanın yönetmel işlevleri destekleyici ve engelleyici özelliklerine ilişkin ne düşünüyorsunuz?*” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların görüşlerinin içerik analizi yapılmış ve aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 15

Sosyal Medyanın Yönetmel İşlevleri Destekleyici ve Engelleyici Özelliklerine İlişkin Yönetici Görüşleri

Okul Yöneticilerinin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
İletişim sağlıyor	M11, MY14, MY15, MY16, MY17, M18, M19, MY20	8	31
Bilgilenme ve bilgilendirme sağlıyor.	MY9, MY16, MY17, M18, MY20, MY22, M25	7	27
Destekleyicidir, hızımızı artırıyor.	M7, MY8, MY16, MY17, M18, M24	6	23
Kullanmıyoruz (yasak)	MY14, MY15, M19, MY22, M23	5	19
Başkaları nasıl yapıyor görürüz.	MY4, MY9, M25	3	12
Kendinizi yenilersiniz.	MY4, M12, M25	3	12
Bizim için fark etmiyor.	MY3, M5, MY8	3	12
Veli ile iletişimde destekliyor	MY13, MY20	2	8
Faydalı olacağını düşünmüyorum.	M1, M19	2	8
Bizim için vakit önemli.	MY2, M23	2	8
Kontrollü olursa makul.	MY10	1	4
Öğretmenlerimizi geliştirme amaçlı kullanıyoruz.	M11	1	4
Bizim işimiz yönetmelikle.	MY3	1	4
Geliştirilirse destekleyici olabilir.	MY6		4
Beğendiğimiz şeylerini linkini paylaşıyoruz.	M11	1	4
Yönetmel işlevleri güçlendirmiştir.	M7		4
Öğrenci ile iletişimde sıkıntılı	MY13	1	4
Öze inilmezse faydalı olur	MY2	1	4
Eğitimi engelleyici	MY21	1	4
İşlerimde kolaylık sağlıyor	M24	1	4
Engelleyici olarak görüyorum	MY26	1	4

Tablo 15 incelendiğinde okul yöneticilerinin çoğunun farklı işler içinde olsa sosyal medyayı kullandıkları, genel olarak da yönetsel işlevleri destekleyici bir unsur olarak değerlendirdikleri anlaşılmaktadır. Katılımcılara göre sosyal medya en fazla (f=8, %31) “iletişim” açısından yöneticiye yardımcı olmaktadır. MY8 ve MY17 kodlu katılımcının aşağıda yapmış olduğu açıklamalarda da görüldüğü gibi sosyal medya iletişim açısından yöneticilere büyük kolaylık sağlamakta ve zamandan da tasarruf etmelerine yardımcı olmaktadır.

Okulumuzun internet sitesinden yayın yapıyoruz. Öğrencilere acil olarak bilgi vermek istediğimizde iletişim kuruyorum. İletişimimizi hızlandırıyor (MY17).

Sosyal medyanın bizim durumumuz için engelleyici bir tarafına rastlamadık, genelde destekleyicidir. Okul bazında da mesela bugün üçte toplantı yapılacak ya da üçü bırakın bir saat sonra bir toplantı yapılacak ben sosyal medya aracılığıyla bütün öğretmenlerimi aynı anda, anında ulaştırım ve bir saat sonra da bütün öğretmen arkadaşlarım o toplantı salonunda olurlar, ciddi bir mazereti olanlar da bana daha sonra bildiriler. Eski zamanda olsaydı bir iki hafta önceden yazı çıkarırdık, imza toplardık... (MY8).

Yukarıda ifade edildiği gibi, bir toplantı yapılmaya karar verilmişse bunun öğretmenlere ve toplantıya katılacak kişilere duyurulması anlık olmaktadır. Bir saat sonra toplantıya karar verebilir ve bunun duyurusunu sosyal medya aracılığı ile öğretmenlere duyurabilirsiniz. Katılımcılar ayrıca, eskiden bu tür toplantıların yapılabilmesi için harcanan zaman ve çabanın ne kadar fazla olduğuna da işaret etmekte. İki haftada yazı çıkarılması, imza toplanması, öğretmenlerin peşinden koşturulup onlara duyuru yapılması hayli uzun ve yorucu bir çaba gerektirmektedir. Bu nedenle, sosyal medya okulda yöneticinin diğer kişilerle iletişimine olumlu katkı sağlamış, işlerin daha hızlı yapılması noktasında yöneticiye yardımcı olmaktadır denilebilir.

Tablo 15'e göre sosyal medyanın yönetsel işlevleri destekleyici bir başka özelliği “bilgilenme ve bilgilendirme” sağlamasıdır. Günümüzde bilgi çok hızlı değişmekte, sürekli yeni kararlar alınarak uygulanmaya konulmaktadır. Bilimin hızına artık yetişmek sadece kitap ya da dergileri takip ederek olmuyor. Anlık bilgiye birçok kişi sosyal medya üzerinden ulaşabilmektedir. Ayrıca okul yöneticileri gerek okuldaki faaliyetler, gerekse de başka konularda öğretmen, öğrenci ve velilinin bilgilendirilmesini sosyal medyayı kullanarak yapabilmekte. MY4 kodlu katılımcının aşağıda belirttiği gibi yöneticinin günceli

yakalayabilmesi, kendini yenilemesi, okula ve okul ile ilgili olaylara farklı pencerelerden bakabilmesi sosyal medya ile mümkün olabilmektedir.

Günceli yakalarsınız, kendinizi yenilersiniz....Kendi doğrularınızı hep doğru görüp at gözlüğüyle yürümek yerine başka bir biçimde düşünülebileceğini, insanların farklı yorumlar getirebileceğini görebilirsiniz. Sosyal medyayı verimli kullanıyorsa insan kendini yenileyebilir (MY4).

MY4 kodlu katılıncının da ifade ettiği gibi “sosyal medya verimli kullanılırsa insan kendini yenileyebilir,” olaylara başkasının gözüyle bakabilir, başkalarının benzer uygulamaları nasıl yaptığını takip ederek farklı bakış açıları kazanabilir. Bu nedenle sosyal medyanın bilgilendirme ve bilgilendirmeyi sağlaması yönetsel işlevleri destekleyici bir özellik olarak kabul edilebilir.

Sosyal medyanın yönetsel işlevleri destekleyici önemli özelliklerinden üçüncüsünün “hız” olduğu görülmektedir. Daha önce MY8 kodlu katılıncının ve başka birçok yöneticinin (M7, MY8, MY16, MY17, M18, M24) ifade ettiği gibi sosyal medya yönetsel işlevleri sağlamada yöneticiye hız kazandırmıştır. Sosyal medya sayesinde ulaşılmak istenen öğretmen veya veliye çok daha hızlı bir şekilde ulaşılabilen, olaylar büyümeden çözülebilmektedir.

Destekleyici. Çok faydasını görüyoruz. En azından hızımızı artırıyoruz. Elden yapacağımız duyuruları 2 saniyede tüm öğretmenlere gönderebiliyoruz. Takibini yapabiliyoruz. Bizim açımızdan yönetsel işlevleri güçlendirmiştir. Ama bunun yasal olması gerekiyor. Yarın bir mahkeme durumunda yazdığımız mail geçerli değil denirse yöneticiler için büyük sıkıntı olur (M7).

M7 Kodlu katılıncının yukarıda ifade ettiği gibi yönetsel işlevler daha hızlı yapılabilmektedir. Yönetici sosyal medya üzerinden duyuru yapabilmekte, bunların takibini sürdürebilmektedir, ancak yukarıdaki katılıncı bir kaygıyı da dile getirmektedir. Sosyal medya aracılığı ile gönderilen duyurunun veya bir yazının yasal geçerliliği olmalıdır. Sosyal medya üzerinden yapılan paylaşımların geçersiz kabul edilmesi yönetici açısından ciddi sıkıntılar doğurabilir.

4.1.11 Sosyal Medyanın Eğitim Amaçlı Kullanımına İlişkin Yönetici Önerileri

Dünyada çok yaygın bir kullanım alanına sahip olan sosyal medyanın farklı alanlarda kullanıldığını görmek mümkündür. Gerek öğrencilerin yaşları gerekse de sosyal medya kullanımının kolaylığı nedeniyle sosyal medyanın etkisine en fazla maruz kalan alanlardan biri

eğitimidir. Özellikle genç nüfusun sosyal medya kullanımına büyük ilgi gösterdikleri görülmektedir. Bu nedenle sosyal medyanın eğitim amaçlı kullanılabilmesine yönelik yeni yöntem ve tekniklerin geliştirilmesi, insanların sosyal medyaya bakışlarının farklılaştırılması gerekmektedir. Sosyal medya bir iletişim aracından çok daha fazlasıdır. Eğitim öğretim amaçlı kullanılmaya elverişli çok sayıda özelliği barındırmaktadır. İnsanlara sağlamış olduğu hız, paylaşımların kolaylığı ve çeşitliliği gibi birçok özelliğinin eğitim öğretim etkinliklerinde kullanılabilmesi mümkündür. Türkiye’de sosyal medya kullananlarının sayısının 40 milyonu aştığı düşünüldüğünde, bu kadar yaygın olarak kullanılan bir teknolojinin eğitim öğretimde kullanılabilmesi önemlidir. Bu nedenle yöneticilere “*Sosyal medyanın okulda verilen eğitimi daha fazla destekleyebilmesi için neler önerirsiniz?*” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların konuya ilişkin ifadelerinin içerik analiz yapılmış ve içerik analizi sonucu aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 16

Sosyal Medyanın Eğitim Amaçlı Kullanımına İlişkin Yönetici Önerileri

Okul Yöneticilerinin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
İnsanlar bilinçlendirilmeli	MY1, MY2, MY4, MY9, MY10, MY12, MY14, MY16, MY21, MY26	10	38
Sosyal medya eğitimi verilmeli	MY1, MY9, MY10, M11, M12, MY14, MY15, MY16, MY21	9	35
Denetim (sınırlama) mekanizması geliştirilmeli.	MY6, MY8, MY10, MY15, M18, MY19, MY20, MY22	8	31
Okullar sosyal medya uzmanı bulundurmalı.	MY10, M11	2	8
Öğrencilerin dikkatini çeken şeyler paylaşılabilir.	M17, M23,	2	8
Bağımsız sitelerin verimli olacağını düşünmüyorum.	MY3	1	4
Sosyal medya çocuklara yasaklanmalı.	M5	1	4
Kullanılmamasını tavsiye ediyorum.	M5	1	4
Ailelerin müdahale etmesi gerekir.	MY1	1	4
Eğlence sitelerine sınırlama getirilmeli.	MY8	1	4
Sosyal medya konusunda öğretmenler eğitilmeli.	M12	1	4
Sadece öğrencilerin üye olabildiği bir format geliştirilmeli.	MY13	1	4
Milli Eğitime bağlı sosyal medya ağları olmalı.	M18	1	4
Aykırı paylaşımlar anında kaldırılmalı.	MY19	1	4
Dikkatli olunmalı.	M7	1	4
Tebliğatlar sosyal medya üzerinden yapılabilmesi.	M7	1	4
Devletler sosyal medya siteleri ile eğitici sunular için iş birliği yapmalı.	M24	1	4
Faydalı paylaşımlarda bulunulabilir.	M25	1	4

Yukarıdaki tablo incelendiğinde sosyal medyanın eğitimi daha fazla destekleyebilmesi için okul yöneticilerinin önemli bir kısmı (f=10, %38) “*insanlar bilinçlendirilmeli*” görüşünü savunmaktadır. Bazı okul yöneticileri (MY26) özellikle velilerin bilinçlendirilmesine odaklanırken, bazıları da bu konuya ilişkin olarak öğretmenlerin (M12), hatta bütün toplumun bilinçlendirilmesinin (MY4) yararlı olacağı görüşündedir. İkinci ve üçüncü önemli görüşler “*sosyal medya eğitimi verilmeli*” (f=8, %35) ve “*denetim mekanizması geliştirilmeli*” (f=8, %31) görüşleridir. Birçok yönetici okullarda sosyal medya dersi gibi özellikle uygulamaya dayalı bir ders konarak, öğrencilere sosyal medyadan eğitim amaçlı daha iyi nasıl faydalanabileceklerine ilişkin uygulamalı bilgi verilmesinin gereğine dikkat çekmişlerdir.

Günümüzde internet ve sosyal medya hesapları kullanılarak dolandırılan binlerce insandan söz etmek mümkündür. Farklı kimliklere sahip insanlar sahte hesaplar aracılığı ile öğrencilerle irtibata geçebilmekte, onlarda merak uyandırarak birçok zararlı alışkanlık edinmelerine neden olabilmektedirler. Birçok kız öğrenci sosyal medyadan karşılaştığı kişilere kanarak evden kaçmış, karşılaşacağı tehlikelerin farkına varmadan bulunduğu bu insanlar vasıtasıyla uyuşturucu gibi birçok kötü alışkanlık edinmiş, okulundan ve ailesinden uzaklaşmıştır. Bu tür olaylara ilişkin medyada çok fazla örnek haber bulunmaktadır. Bütün bu ve benzeri kaygılar ile hareket eden okul yöneticileri de özellikle sosyal medya üzerinde bir denetim mekanizmasının olması gerektiğini önermişlerdir. Sosyal medyanın eğitim amaçlı kullanımına ilişkin bazı yöneticilerin ifadeleri şöyledir:

Bu konuda, kafelerdeki ve ailelerdeki insanların bilinçlendirilip eğitilmesi gerekir. Anne oturup oyun oynuyor, baba oturup oyun oynuyor, ama çocuğa da diyor ki sen ders çalış. Bu konuda bilinçli ve eğitilmiş olmaları lazım... Onun için top yekûn bir bilinçlenme, o sosyal sorumluluğun hepimizde olması gerekiyor... (MY4).

Öğretmenlerin sosyal medyayı kullanımı konusunda destek verilebilir ve nasıl kullanması gerektiğine ilişkin farklı projeler de geliştirilebilir. Çünkü öğrencilere öğretecek olan öğretmenler (M12).

Kesinlikle sosyal medya dersi konmasını desteklerim. Çok güzel bir şey olur, hatta ben onu gecikmiş bir şey olarak görüyorum....Sosyal medya sayesinde hepsi öğrendi ve daha çok verimli kullanma noktasında öğrencilerin yönlendirilmesi, doğru kullanımı konusunda yol gösterilmesi, güzel siteler hakkında öğrencilerin yönlendirilmesi gerekiyor (MY15).

Seminerler verilmeli, uygulamalı olmalı, öğrenci karşıdan oturup izleyip değil de grup şeklinde uygulama yapılabilir ben toplu seminerlere çok karşıyım, hiç kimse bir şey anlamıyor. Öğrenci öğretmenmiş gibi kalkıp kullanmalı, uygulamalı olmalı (MY16).

Neler öneririm; başta bilgi işlem teknolojisi öğretmeni olmak üzere bilinçli internetin kullanımı, sosyal medyanın kullanımı ile ilgili öğrencileri bilinçlendirme çalışmaları yapılabilir. Yani hangi sitelerden, nerden, nasıl girilir, ne yapılır, neye bakılır; ama bu konuda velileri de bilgilendirmek lazım...(MY21).

Yukarıdaki ifadeler incelendiğinde, özellikle MY4 kodlu katılımcının öğretmen, veli ve öğrenci ile birlikte bütün toplumun sosyal medya kullanımı konusunda bilinçlendirilmesi gerektiğini ifade ettiği görülmektedir. MY21 kodlu katılımcının da ifadelerinde yer verdiği gibi hangi site ve sosyal ağda neler bulunabilir, ne yapılabilir gibi birçok konuya ilişkin öğrenciler ve velilerin bilgilendirilmesi yararlı olacaktır. M12 kodlu katılımcının özellikle kişilerin bilinçlendirilmesinde uygulamalı derslerin konulması gerektiğine yaptığı vurgu önemlidir. Benzer bir şekilde, MY15 kodlu katılımcının sosyal medya dersinin konmasının gerekliliğini ve özellikle sosyal medyanın daha verimli ve eğitici kullanılabilmesi için öğrencilerin bilgilendirilmesinin önemli olduğunu ifade ettiğini görüyoruz.

Sosyal medyayı doğru, iyi ve güzel amaçlar doğrultusunda bilgiye erişmek için bir araç olarak kullanabilmek, şüphesiz iyi bir eğitim ve bilgi gerektirmektedir. Öğrenciler kadar bütün toplumun bilinçli sosyal medya kullanımı yönünde eğitilmesi gerekmektedir. Bunun sağlanması için internet kafeler yerine, okullarda uzman öğretmenler tarafından sosyal medya kullanımına yönelik derslerin verilmesi, öğrencilerin karşılaşılabilecekleri tehlikelere yönelik önceden bilgilendirilip uyarılmaları belki de birçok felaketin önüne geçme noktasında öğrencilere yardımcı olacaktır.

4.2 Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt problemi “*Okulun çevre unsuru olarak sosyal medyaya ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?*” şeklinde düzenlenmiştir. “Bizim gibi gelişmekte olan toplumlarda çocuğun geleceğinin ne olacağını belirlemede öğretmenin kim olduğu anne babasının kim olduğundan daha belirleyici olmaktadır” (Üstüner, 2004). Bu çalışmada 21 farklı branştan toplam 45 öğretmen ile görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan öğretmenlerden 5’i özel ortaokul 1’i özel lisede çalışmaktadır. Kamu okullarında çalışan öğretmenlerden 14’ü ortaokulu, 25’i ise lise düzeyinde görev yapmaktadır. Öğretmen katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 3’de verilmiştir. Öğretmenler ile yapılan görüşmelerden elde edilen ses kayıtları çözümlenerek içerik analizine tabi tutulmuştur. Aşağıda farklı

başlıklar altında öğretmenlerin sosyal medyaya ilişkin görüşlerinin analizleri yer almaktadır.

4.2.1 Sosyal Medyanın Amaçlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Toplumun büyük çoğunluğu tarafından farklı amaçlar doğrultusunda kullanılan ve genelde kullanım amacının daha çok bireylere, kurumlara özel olarak farklılaştığı sosyal medyanın öğretmenler tarafından nasıl kullanıldığı ve algılandığı önemlidir. Öğretmenlerin sosyal medyaya ilişkin görüşlerini almak ve konuya bakış açılarını belirlemek amacıyla ilk olarak ortaokul ve lise düzeyindeki okullarda görev yapan öğretmenlere sosyal medyanın amacı ve kendi kullanım amaçlarına ilişkin sorular sorulmuştur. Öğretmenlere ilk olarak “Sizce sosyal medyanın kullanım amacı nedir? Sorusu sorulmuş, öğretmenlerin vermiş oldukları cevapların içerik analizi yapılmış ve aşağıdaki tabloda içerik analizi sonucu özetlenmiştir.

Tablo 17
Öğretmenlere Göre Sosyal Medyanın Amaçları

Öğretmenlerin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
İletişim	Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö9, Ö12, Ö14, Ö16, Ö18, Ö19, Ö20, Ö25, Ö27, Ö28, Ö29, Ö32, Ö34, Ö36, Ö38, Ö39, Ö42, Ö44	23	51
Bilgi paylaşımı/ bilgilendirme	Ö1, Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö14, Ö18, Ö19, Ö20, Ö23, Ö26, Ö27, Ö28, Ö29, Ö32, Ö33, Ö35, Ö40, Ö41, Ö42, Ö45	21	47
Sosyalleşme/eğlence	Ö9, Ö13, Ö18, Ö22, Ö26, Ö37, Ö42, Ö43, Ö45	9	20
Paylaşım sağlamak	Ö11, Ö16, Ö18, Ö27, Ö31, Ö41, Ö42	7	16
Menfaat/kar etme/para kazanma	Ö2, Ö17, Ö24, Ö28, Ö36	5	11
Reklam	Ö7, Ö28, Ö36	3	7
Duyuru yapmak	Ö7, Ö28, Ö31	3	7
Koordine olmak	Ö16, Ö35	2	4
Eğitici olmak	Ö11, Ö45	2	4
Kullanıcılar için bir amacı yok	Ö15	1	2
Yardımcı olmak	Ö21	1	2
Zaman harcamak	Ö8	1	2

Yapılan içerik analizine göre öğretmenlerin çoğunluğu (f=23, %51), sosyal medyanın amacının “*iletişim*” olduğunu ifade etmişlerdir. İkinci olarak öğretmenlerin önemli bir kısmı (f=21, %47), sosyal medyanın amacının “*bilgi paylaşımı ve bilgilendirme*” olarak değerlendirmiştir. Sosyal medyanın önemli amaçlarından birisi olan “*sosyalleşme ve eğlence*” daha az (f=9, %20) öğretmen tarafından ifade edilmiştir. Sosyal medyanın amaçlarına ilişkin görüşme yapılan öğretmenlere göre sosyal medya temelde *iletişim kurma*,

bilgilendirme ve sosyalleşme amaçlarına sahiptir. Sosyal medyanın amacına yönelik bazı öğretmenlerin ifadeleri şöyledir:

İletişim diye düşünüyorum. İnsanlar arasındaki iletişimi sağlamak ya da sosyal iletişim diyeyim (Ö4).

Sosyal medyanın amacı iletişim kurmak, uzaktaki insanlarla iletişimi kolaylaştırmaktır (Ö5).

İnsanı sosyalleştiriyor, sosyal medya ortamında da insanlarla iletişim kuruyor, paylaşımlar yapıyor, uzakta olan kişilerle iletişim kuruyor...(Ö9).

Amaç insanlar arasındaki sosyal iletişimi sağlamak (Ö13).

Bana göre sosyal medyanın amaçları iletişim, grup arasında ya da arkadaşlar arasında diyalogu sürdürme olarak yorumluyorum ben bunu. Bide toplumsal olaylardan insanları haberdar etmek (Ö18).

İletişim sağlama açısından kolaylık oluyor. Arkadaşlarımızla irtibatımızı kesmiyoruz (Ö20).

Amaç paylaşım, bir şeyin daha hızlı yayılması (Ö27).

Yukarıdaki ifadelerde Tablo 17’de verilen bilgileri desteklemektedir. Ö4 ve Ö5 gibi birçok katılımcı sosyal medyanın *iletişim* amacı ile ortaya çıktığı görüşünü paylaşmaktadır. Ö5 kodlu katılımcı, uzaktakilerle iletişimini sosyal medyanın kolaylaştırdığını ifade etmektedir. Benzer bir şekilde Ö20 kodlu katılımcı da “*İletişim sağlama açısından kolaylık oluyor*” demektedir. Sosyal medya sayesinde uzun zamandır birbirleriyle görüşemeyen insanlar, arkadaşlar, akrabalar tekrar görüşebilme olanağı bulmaktadır (Ö18, Ö20). Ö27 kodlu katılımcılar ise özellikle sosyal medyanın iletişimde sağladığı hızı öne çıkarmaktadır. Ö9, Ö13 ve Ö20 kodlu katılımcılara göre, sosyal medya insanlar arasında iletişimi sağlamakta ve insanların sosyalleşmesine katkıda bulunmaktadır.

4.2.2 Öğretmenlerin Sosyal Medyayı Kullanma Amaçları

Sosyal medyanın kullanım amacını yönelik görüşleri alınan öğretmenlere, “*Siz sosyal medyayı ne amaçla kullanıyorsunuz?*” sorusu yöneltilmiştir. Yapılan içerik analizi sonucunda öğretmenlerin sosyal medyanın amacına yönelik görüşleri ile kendi kullanım amaçlarının büyük oranda benzer olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu (f=35, %80) sosyal medyayı *iletişim* amacıyla kullandığını ifade etmişlerdir. Yapılan içerik analizi aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 18

Öğretmenlerin Sosyal Medyayı Kullanma Amaçları

Öğretmenlerin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
İletişim	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö8,Ö9,Ö11,Ö12,Ö13,Ö14,Ö16,Ö18,Ö19,Ö20,Ö21,Ö22,Ö23,Ö24,Ö25,Ö26,Ö27,Ö28,Ö29,Ö31,Ö32,Ö35,Ö36,Ö37,Ö38,Ö39,Ö41,Ö42,Ö44, Ö45	36	80
Bilgilenme	Ö1,Ö5,Ö9,Ö10,Ö11,Ö13,Ö14,Ö16,Ö21,Ö23, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27, Ö28, Ö29, Ö32,Ö33, Ö37,Ö40, Ö41, Ö43,	22	49
Paylaşımında bulunmak	Ö4, Ö13, Ö14, Ö15, Ö30, Ö32, Ö34, Ö38, Ö41,Ö42	10	22
Arkadaşları takip etmek	Ö10, Ö18, Ö19, Ö23, Ö31, 035, Ö41,Ö42	8	18
Bilgilendirme	Ö10, Ö14, Ö16, Ö32	4	9
Sosyalleşme	Ö9, Ö22, Ö25, Ö31	4	9
Eğitim amaçlı	Ö11, Ö20, Ö30,	3	7
Sohbet	Ö22, Ö31	2	4
Çocuğun paylaşımlarını takip etmek	Ö3, Ö28	2	4
Eğlence	Ö17, Ö31	2	4
Kaçırdığım programları izlemek	Ö7	1	2

Tablo 18 incelendiği zaman, öğretmenlerin önemli bir oranının (f=35, %80) sosyal medyayı “*iletişim*” amaçlı kullandığı görülmektedir. İkinci olarak, öğretmenlerin yarıya yakını (f=22, %49) sosyal medyayı “*bilgilenme*” amacıyla kullandıklarını ifade etmişlerdir. Sosyal medyanın üçüncü önemli kullanım amacı ise “*paylaşımında bulunmaktır*” (f=10, %22). Sosyal medyanın kullanım amaçlarına ilişkin bazı öğretmenlerin ifadeleri şöyledir:

Ben, bazen arkadaşlarla iletişim kurmak ve en önemlisi bilgilenmek amacıyla kullanıyorum (Ö5).

Uzaktaki görüşemediğim eski arkadaşlarımdan iletişimde olmak. Onlarla sosyal medya üzerinden görüşmek. İşte Youtube'la yine merak ettiğim konulardaki bir görüntü varsa onları izlemek. (Ö6).

Genelde kendi branşım ile ilgili yeni şeyleri, görselleri takip etmek, sergileri takip etmek, o amaçla kullanıyorum. Ya da Facebook da iletişim amaçlı ya da yaptığımızı yayınlamak (Ö11).

Arkadaşlarımla günlük paylaşımlarımı, yüz yüze görüşemediğimizde Facebook üzerinden iletişim kurmak, kendi alanımla ilgili grupları takip etmek (Ö13).

Meraktan, kim neler yapıyor, bazı üye olduğum gruplar var, soru paylaşımı alanında, bilgilendirme alanında, takip ettiğim yazarlar var, onların yazılarını okumak için (Ö16).

Arkadaşlarımı, öğrencilerimi buluyorum. Onlarla iletişim halindeyim sürekli (Ö19).

Bilmediğim bir bilgiye hemen ulaşabiliyorum hocam birinci katkı bu. Ondan sonra çevremdeki kişilerle daha çabuk iletişime geçebiliyorum, WhatsApp'dan, Facebook dan dolayı (Ö21).

Velilerimle iletişim kurmak için ya da uzakta olan insanlarla iletişim kurmak için. Araştırma yapmam gereken bir konuyla ilgili araştırma yapmak için (Ö25).

Bilgi edinmek (Ö27).

Benim amacım birincisi çevremdeki insanların nelerle uğraştığını görebilmek, ne işler yaptığını ya da kızımı, çocuğumu ailemi takip edebiliyorum (Ö28).

Yani orada olmak istiyorum. Niye? Birileri orada beni bulsun diye kullanıyorum (Ö36).

İnsanlarla iletişimi koparmamak için. Onlarla işte bir bilgi, işte çocukların bir fotoğrafı görüntülensin. Biraz bir şeylerden geri kalmamak, hani cahil olmamak için (Ö41).

Yukarıda verilen katılımcı ifadeleri incelendiğinde, birçok katılımcının (Ö5, Ö6, Ö11, Ö13, Ö15, Ö16, Ö19, Ö21, Ö25, Ö27) sosyal medyayı uzaktaki arkadaş, eş, dost ve akrabalarla iletişim kurmak ve onlarla iletişimi devam ettirmek amacıyla sosyal medyayı kullandıkları görülmektedir. Bu katılımcılar sosyal medyayı bir iletişim aracı olarak görüp, olup biteni sosyal medya üzerinden takip ettiklerini, aynı zamanda sosyal medyayı kendileriyle ilgili gelişmelerden arkadaşlarını, dostlarını ve akrabalarını bilgilendirmek için tercih ettiklerini ifade etmekte.

Yapılan içerik analizinde ikinci önemli amacın *bilgilenme* olduğunu düşündüğümüzde, yukarıda verilen ifadelerin bu analizi desteklediği görülmektedir. Ö27 kodlu katılımcı sosyal medyayı bilgi edinmek amacıyla kullandığını ifade ederken bu özelliğini öne çıkarmaktadır. Yine Ö41 kodlu öğretmende sosyal medyanın farklı konularda paylaşımlara olanak tanınması nedeniyle, sosyal medyayı resim, bilgi gibi farklı paylaşımlarda bulunmak için kullandığını belirtmiştir.

4.2.3 Sosyal Medyanın Öğretmenlere Sağladığı Faydalara İlişkin Öğretmen Görüşleri

Günümüzde birçok teknolojik gelişmenin asıl amaçlarının dışında da kullanım alanlarının olduğunu görmek mümkündür. Örneğin bir cep telefonu sadece iletişim amaçlı değil, aynı zaman fotoğraf çekme, ses ve görüntü kaydetme, müzik dinleme gibi amaçlar içinde kullanılabilir. Benzer bir şekilde, sosyal medya ağlarının da kullanımında farklı amaçların olması beklenen bir durumdur. Öğretmenlerin sosyal medyayı günlük ortalama bir saate yakın (46,8 dk) kullandıkları (bkz. Tablo 3) belirlenmiştir. Öğretmenler çoğunlukla bilgi *edinme ve iletişim* gibi amaçlar için sosyal medyayı kullandıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlere, “*Bir öğretmen olarak mesleğinizin gereğini yerine getirirken sosyal medyayı kullanmanızın size ne gibi yararları olmaktadır?*” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerden alınan yanıtların içerik analizi yapılmış ve aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 19

Sosyal Medyanın Öğretmenlere Sağladığı Faydalara İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
Bilgi edinme.	Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö8, Ö11, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö26, Ö29, Ö31, Ö34, Ö38, Ö39, Ö41, Ö43	18	40
Materyal edinme.	Ö4, Ö24, Ö25, Ö26, Ö29, Ö33, Ö34, Ö37, Ö39, Ö40, Ö41	11	24
Mesleğimle ilgili kullanmıyorum.	Ö2, Ö5, Ö9, Ö10, Ö14, Ö15, Ö17, Ö18, Ö35, Ö36, Ö42	11	24
Akran rehberliği.	Ö6, Ö7, Ö8, Ö11, Ö13, Ö20, Ö22, Ö26, Ö38	9	20
İletişim konusunda avantajlı.	Ö12, Ö19, Ö20, Ö27, Ö30, Ö32, Ö41, Ö44, Ö45	9	20
Güncel kalma.	Ö1, Ö3, Ö6, Ö32, Ö37, Ö44	6	13
Soru çözme.	Ö25, Ö33	2	4
Unutulanları hatırlama.	Ö3, Ö4,	2	4
Öğrencileri takip etme.	Ö5, Ö28	2	4
Öğrencileri bilgilendirme.	Ö16	1	2
Kitap okuma.	Ö25	1	2
Etkinlikleri duyurma.	Ö30	1	2

Sosyal medyayı kullanan öğretmenlerin önemli bir kısmı (f=18, %40) sosyal medyayı “bilgi edinme” amacıyla kullandıklarını ifade etmişlerdir. İkinci olarak (f=11, %24) öğretmenler sosyal medyayı “materyal edinme” platformu olarak kullandıklarını, bu materyalleri geliştirip paylaştıklarını, bu şekilde mesleklerini yaparken faydalandıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin bir kısmı ise (f=11, %24) sosyal medyayı mesleki konularda kullanmadıklarını ve yararlı bulmadıklarını ifade etmişlerdir. Sosyal medyanın önemli diğer kullanım alanları ise “akran rehberliği, iletişim, güncel kalma, soru çözme” olarak ifade edilmiştir.

Yukarıdaki tablo ve yapılan içerik analizine göre öğretmenlerin önemli bir kısmının sosyal medyayı, mesleki gelişimlerine katkı sağlayacak şekilde kullandıkları söylenebilir. Bilgi edinme, materyal edinme, farklı konularda akranlarıyla görüş alışverişinde bulunma imkanı, sosyal medyanın öğretmenler açısından eğitime önemli katkıları olarak görülmektedir. Konuya ilişkin bazı öğretmenlerin ifadeleri şöyledir:

Günceli takip ediyorum, geride kalmıyorum. Bilgilerimi oradan çıkarıyorum. İlk yardım konusu vardı, bir baktım en son gelişmeler, paylaşımlar neler, onları okudum (Ö1).

Takip edemediğim yenilikler hakkında daha hızlı bilgi edinebiliyorum. Bazen unuttuğum şeyleri hatırlatabiliyor (Ö3).

Ben faydalı olduğumu düşünüyorum. Bizim meslek grupları var. Herkes yaşadığı olayı orada paylaşır ve biz olaylara farklı şekillerde yaklaşırız. Oradaki rehber öğretmenler yorumluyorlar durumu. Kendileri olsa nasıl yaklaşırlardı? Yani mesleki açıdan faydalı buluyorum (Ö7).

Eğitim grupları var. Ortak gruplara katılıyorum. Güncel şeyleri, yayınları takip edebiliyordum. Öğretmen olarak bana katkısı o. Youtube'dan falan yararlanabiliyorum (Ö8).

Mesela bu sene ben Osmanlıca derslerine giriyorum ve işte Face'de Osmanlıca öğreniyorum. Yazma eserler vs. gibi gruplar var ve orada çok güzel tablolar var, hazır, onların hepsini alıp atıyorum flaşa, fotoğraflarıyla, güzellikleriyle yansıtıyorum tahtaya. O fotoğraflar ister istemez dikkat çekiyor, o noktada faydalaniyorum (Ö24).

Yeni gelişmelerden haberdar olma dışında pek de bir faydası olduğunu düşünmüyorum (Ö32).

Tabi teknolojik bazı bilgileri arıyoruz orda, örnek deneyler olsun fizik ile ilgili olsun, kitap özetleri olsun (Ö33).

Var. Ben ve teknoloji tasarım branş arkadaşları, zümre arkadaşları da var, gruplar öyle. Orada paylaşıyoruz mesela biz. Sınıfta yaptığımız çalışmalarını paylaşıyoruz (Ö38).

Sosyal medyanın öğretmenlere sağladığı faydalara ilişkin yukarıdaki katılımcı görüşleri de Tablo 19'da yer alan bilgileri desteklemektedir. Yukarıdaki ifadelerin çoğunluğunda öğretmenlerin mesleki konularda bilgi edinmek, güncel gelişmeleri takip etmek, bilgiye daha hızlı ulaşabilmek amacıyla sosyal medyayı mesleklerine katkı sağlayacak şekilde kullandıkları görülmektedir. Ö24 ve Ö33 gibi bazı katılımcılar ise sosyal medyada paylaşılan materyalleri kullanarak derslerini daha güzel işlediklerini ifade etmişlerdir. Ö24 kodlu katılımcının dersi ile ilgili paylaşılan görselleri sosyal medyadan materyal olarak aldığını ve sınıfta kullandığını, bu materyallerin öğrencilerin dikkatini çekerek öğrenmelerini kolaylaştırdığını ifade ettiği görülmektedir. Farklı alanlarda paylaşımlar olabileceği gibi, farklı amaçlar içinde kullanılabilen sosyal medyanın eğitimde özellikle öğretmenlerin mesleklerini yerine getirirken, yani eğitim öğretim etkinliklerini yerine getirirken sosyal medyayı kullanmaları, sosyal medyanın eğitsel yönünü ortaya koymaktadır.

Sosyal medya öğretmenlerin mesleklerinde önemli kolaylıklar sağlamaktadır. Hazır ders materyallerine ulaşma bakımından önemli zenginliğe sahip olan sosyal medya aynı zamanda görüş alışverişinde bulunmak ve materyalleri değerlendirme imkanı da sağlamaktadır. Bir öğretmenin tek başına hazırlaması çok mümkün olmayan videolar, sesli ve görsel sunular, örnek konu anlatımları öğretmenlerin mesleki gelişimlerine katkı sağladığı gibi konulara farklı açılardan bakabilmek imkanı da sunmaktadır.

4.2.4 Öğrencilerin Sosyal Medyayı Amacına Uygun Kullanıp Kullanmadıklarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Okulda öğrenciler ile en fazla zamanı öğretmenler geçirmektedir. Dolayısı ile öğretmenlerin öğrencilerin davranışlarına ilişkin görüşleri önemli görülmüş ve öğretmenlere “Öğrencilerin sosyal medyayı amacına uygun kullanıp kullanmadıklarına ilişkin ne düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Konuya ilişkin olarak öğretmenlerin çoğunluğu (f=39, %87) aşağıdaki tabloda da özetlendiği gibi öğrencilerin sosyal medyayı amacına uygun kullanmadıklarını düşünmektedir.

Tablo 20

Öğrencilerin Sosyal Medyayı Amacına Uygun Kullanıp Kullanmadıklarına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
Uygun kullanmıyorlar.	Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö20, Ö21, Ö22, Ö23, Ö24, Ö26, Ö27, Ö28, Ö29, Ö30, Ö31, Ö32, Ö33, Ö34, Ö35, Ö36, Ö38, Ö39, Ö40, Ö41, Ö43, Ö44, Ö45	39	87
Eğlence (oyun, müzik vb) amaçlı	Ö1, Ö7, Ö10, Ö25, Ö26, Ö28, Ö38, Ö39, Ö40	9	20
İletişim amaçlı.	Ö12, Ö22, Ö27, Ö31, Ö37	5	11
Zamanı kötüye kullanıyorlar.	Ö1, Ö5, Ö8, Ö18, Ö30	5	11
Küçük yaşta uygun değil.	Ö3, Ö4, Ö9, Ö19	4	9
Bilgi edinmek için.	Ö1, Ö25, Ö42	3	7
Arkadaş edinmek için.	Ö4, Ö6, Ö23	3	7
Gösteriş, popüler olmak için.	Ö5, Ö7, Ö27	3	7
Bağımlılık yapıyor.	Ö18, Ö32, Ö36	3	7
Arkadaşlarıyla yazışma.	Ö9, Ö22	2	4
Sosyalleşmeyi öldürüyor.	Ö18, Ö32	2	4
Bilgim yok.	Ö2	1	2
Kötü bir ortam yaratabiliyorlar.	Ö3	1	2

Tablo 20’de görüldüğü gibi, öğrencilerin tamamına yakınının (f=39, %87) sosyal medyayı eğitsel amaçlar doğrultusunda kullanmadıkları ortaya çıkmaktadır. Çok farklı alanlarda, farklı kullanım araçları ile, gerek kaynak olarak gerekse de görsellik olarak eğitim açısından çok zengin bir kullanım alanına sahip olan sosyal medyanın, eğitsel amaçlar doğrultusunda kullanılmaması son derece düşündürücüdür. Öğretmenler ile yapılan görüşmeler neticesinde öğrencilerin sosyal medyayı daha çok “eğlence” (f=9,%20) ve “iletişim” (f=5, %11) için kullandıkları görülmüştür. Bazı öğretmenler (%11) sosyal medyada öğrencilerin zamanlarını boşa harcadıklarını, bazıları ise (%9) sosyal medya kullanımı ile ilgili ciddi bir yaş sınırlandırmasının olması gerektiği görüşünü savunmaktadır.

Öğrencilerin sosyal medyayı eğitsel amaçlı kullanıp kullanmadıklarına ilişkin bazı öğretmenlerin ifadeleri şu şekildedir:

Her bilgiye, paylaşımına girebiliyorlar. Görmemeleri gereken şeyi görebiliyor, duymamaları gereken şeyleri duyabiliyorlar. Yanlış kişilerle iletişim kurabiliyorlar. Okulda birbirlerine söyleyemedikleri, olumsuz düşünceleri oradan söyleyip alaycı bir ortam yaratabiliyorlar. Özellikle küçük yaşlarda internet kullanımını doğru bulmuyorum (Ö3).

Dersi iyi olan öğrencinin sosyal medyayla ilgilendiğinde ders seviyesinin düştüğünü gözlemliyorum. ...Öğrenci açısından ben de çok uygun olduğunu düşünmüyorum, yaş sınırı olmalı. (Ö4).

Uygun kullandıklarını sanmıyorum. Bağımlılık yapıyor gibi. Mesela vakitlerinin büyük kısmını sosyal medyaya ayırıyorlar. Asosyal hale geliyorlar. Ev içerisinde yabancılaşma yaşıyor. Daha çok odalarına kapanıyorlar. Aile ortamı, diyalog ortamı ortadan kayboluyor (Ö18).

Öğrenciler amacına uygun kullanmıyorlar, daha çok arkadaşlık amaçlı kullanıyorlar, öğrencilerde bağımlılık oluşmuş, bu konuda eğitim almadıkları için, onların daha çok yanlış işler yaptıklarını düşünüyorum (Ö23).

Kesinlikle amacına uygun kullanılmıyor. Günübürlük, zevk, o günle ilgili restleşme, birbirine karşı hakaret ve suç unsuru içerikli şeyler görüyorum. Daha çok birbirlerine yüz yüze söyleyemedikleri şeyleri orda yapabilmek (Ö28).

Ben çok uygun olarak kullandıklarını düşünmüyorum. Sadece öğrencilerin değil toplumun sosyal medyayı kullanması kendi amacından sapmış durumda, bir bağımlılığa dönüşmüş durumda (Ö32).

Kullanmıyorlar. Çok fazla vakit geçiriyorlar (Ö34).

Çok zannetmiyorum, çok fazla faydalı bir amaç göremiyorum, ben kendim kullanırken bile amacım neydi diye düşünür iken çocukların bunu doğru bir amaçla kullanıyor oluşu mantıklı gelmiyor (Ö35).

Yukarıdaki ifadelerde görüldüğü gibi, öğretmenler genelde öğrencilerin sosyal medyayı eğitim dışı faaliyetler için kullandıklarını belirtmektedirler. Ö3 kodlu katılımcının sosyal medyanın kullanımına ilişkin çok çarpıcı bazı kaygıları dile getirdiği görülmektedir. Bir kamu ortaokulunda rehber öğretmeni olan Ö3 kodlu katılımcının öğrencilerin sosyal medya üzerinden yaşlarına uygun olmayan, onları olumsuz etkileyebilecek paylaşımlara ulaşabilme, kötü niyetli kişilerin sahte hesap ve isimlerle öğrencileri kandırabilmeleri (Ö3, Ö4), sanal ortamın verdiği güvenle olumsuzlukları daha fazla öne çıkararak alaycı bir ortam oluşturabilme (Ö3, Ö28) gibi bazı kaygıları dile getirdiği görülmektedir. Ö3 kodlu katılımcı bu nedenlerden dolayı öğrencilerin sosyal medya kullanımlarına karşı olduğunu da ifade etmektedir. Ayrıca Ö4 kodlu katılımcının, başarılı öğrencilerin sosyal medya ile tanıştıktan sonra akademik başarılarının düştüğünü gözlemlemesi öncelikle araştırılması gereken önemli bir durumdur.

Yukarda ifadelerine yer verilen özel bir ortaokulda çalışan Ö18, kamuya ait bir lisede çalışan Ö23, kamuya ait bir ortaokulda çalışan Ö32, özel lisede çalışan Ö34 kodlu katılımcıların adında “sosyal” kelimesinin geçtiği sosyal medyanın öğrencileri aslında asosyal yaptığını, aile içinde bireyleri birbirlerine yabancılaştırdığını, öğrencilerde bağımlılığa ve boşa zaman harcamaya neden olduğu yönündeki görüşleri kaygı vericidir.

Sosyal medya kullanımına ilişkin olarak ortaya çıkan bu kaygı verici tablonun nedenleriyle birlikte araştırılması ve sosyal medyanın eğitimi daha destekleyici bir ortam olarak kullanılabilmesi için nelerin yapılabileceğine ilişkin ciddi araştırmalara gerek duyulduğu görülmektedir. Şüphesiz bu çalışmanın sonuç kısmında da ifade edildiği gibi, sosyal medyanın eğitsel amaçlı kullanımına ilişkin duyarlılığın artırılması, sosyal medya kullanımına ilişkin eğitimlerin verilmesi ve bir kontrol mekanizması kullanılmasının önemli olduğu görülmektedir.

4.2.5 Sosyal Medyanın Öğrencilerin Davranışlarına Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Sosyal medya sunmuş olduğu farklı materyaller ile öğrencilerin zamanlarının önemli bir kısmını harcadıkları önemli bir alan olarak görülmektedir. Bu alan içinde çok fazla zaman harcayan bireylerin bu alandaki paylaşımlardan olumlu ve olumsuz etkilenmeleri doğal olarak beklenen bir durumdur. Bu nedenle sosyal medyada çok fazla zaman harcayan öğrencilerin sosyal medyadan etkilenebilecekleri düşünülerek, öğrencilerin davranışlarını en iyi gözlemeleme sansına sahip olan öğretmenlere, “*Sosyal medya öğrencilerin davranışlarını ne yönde etkiliyor, gözlemlediğiniz olumlu veya olumsuz ne gibi davranışlar oldu?*” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin görüşleri *olumlu davranışlar*” ve “*olumsuz davranışlar*” olarak iki ana temaya ayrıldığı içerik analizi sonucu aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 21

Sosyal Medyanın Öğrencilerin Davranışlarına Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşleri

	Öğretmenlerin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
Olumlu Davranışlar	Derslerle ilgili bilgi toplama	Ö1,Ö8, Ö21, Ö24,Ö25, Ö26,Ö32, Ö38,Ö39,Ö41,Ö42	11	24
	İletişim becerisi gelişiyor	Ö9, Ö12, Ö16, Ö18 Ö24, Ö28, Ö32, Ö37	8	18
	Olumlu paylaşımlar	Ö11, Ö32, Ö37, Ö38	4	9
	Ödev hazırlama	Ö21, Ö42	2	4
	Soru çözüyorlar	Ö20, Ö32	2	4
	Özgüven arttı	Ö4, Ö16	2	4
	Kendini geliştirme	Ö31, Ö38	2	4
	Teknoloji kullanımı gelişiyor	Ö9	1	2
	Güzel şeyleri takip etme	Ö10	1	2
	Olumsuz Davranışlar	Bozuk, küfürlü dil kullanma	Ö5,Ö7,Ö10,Ö19,Ö21,Ö23,Ö28,Ö38,Ö39,Ö41, Ö45	11
Boşa zaman harcama		Ö1,Ö18,Ö23,Ö24,Ö26, Ö30,Ö36,Ö38,Ö39,Ö42,45	11	24
Uygun olamayan paylaşım		Ö13, Ö16, Ö19, Ö27, Ö30, Ö34, Ö39, Ö41, Ö45	9	20
Kavga/şiddet		Ö3, Ö17, Ö22, Ö28, Ö41, Ö42, Ö44	7	16
Özenti (giyim, konuşma)		Ö4, Ö5, Ö16, Ö21, Ö26, Ö31	6	13
İstenmeyen görüntüyü görme		Ö3, Ö15, Ö24, Ö29, Ö30, Ö41	6	13
Bağımlılık yaratıyor		Ö1, Ö18, Ö23, Ö24, Ö36	5	11
Bilmiyorum		Ö2, Ö14, Ö33, Ö40, Ö43	5	11
Eğlence amaçlı kullanma		Ö10, Ö20, Ö25, Ö36, Ö44	5	11
Saygısız davranışları		Ö4, Ö9, Ö41	3	7
Yanlış kişilerle iletişim		Ö3, Ö18, Ö35	3	7
Özel bilgileri paylaşma		Ö8, Ö41	2	4
Gruplaşma		Ö22, Ö39	2	4
Popüler olmak için kullanma		Ö7, Ö39	2	4
Yabancılarla arkadaşlık		Ö35, Ö44	2	4
Sosyalleşmeyi engelliyor		Ö32, Ö37	2	4
Kötüyü merak etme		Ö6, Ö39	2	4
Dedikodu yapma		Ö17	1	2
Uykusuzluk		Ö24	1	2

Tablo 21 incelendiğinde, sosyal medyanın öğrencilerin davranışlarına hem olumlu hem de olumsuz yönde etkilediğine ilişkin öğretmen görüşlerinin olduğu görülmektedir. Bu nedenle, olumlu ve olumsuz davranışlar olmak üzere sosyal medya kaynaklı öğrenci davranışları iki ana tema altında toplanmıştır. *Olumlu davranışlar* içinde birinci sırada, “*derslerle ilgili bilgi toplama*” (f=11, %24) gelmektedir. İkinci olarak görüşme yapılan öğretmenlerin %18’i, sosyal medya kullanan öğrencilerin “*iletişim becerilerinin geliştiği*” yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Öğretmenlerin bazıları ise (%9) öğrencilerin “*olumlu paylaşımlar*” yaptıklarını düşündüklerini ifade etmişlerdir. Bu olumlu davranışlar, her ne kadar oransal olarak düşük olsa da, sosyal medyanın olumlu eğitsel amaçlar doğrultusunda kullanılabileceğini gösterdiği için önemlidir.

Olumsuz davranışlar teması altında öğrencilerin sosyal medya kaynaklı en fazla “*bozuk ve küfürlü dil kullanma*” (f=11, %24) davranışları gelmektedir. Öğretmenler, öğrencilerin özellikle sosyal medya üzerinden birbirlerine küfür ettiklerini veya olumsuz dili örnek alıp bunu gerçek hayatlarına yansıttıklarını, bunun sonucu olarak da okulda kavga ettiklerini ifade etmişlerdir. Ö5 kodlu öğretmen “...orada kullandıkları ifadeleri, simgeleri anlamıyorum” diyerek, öğrencilerin bu kötü ve bozuk dili sosyal medyadan öğrendiklerini ifade etmiştir. Öğrencilerin göstermiş oldukları bir başka olumsuz davranış (f=11, %24) ise “*boşa zaman harcama*” şeklinde ifade edilmiştir. Zaman bir öğrenci için önemli bir kaynaktır. Zamanını etkili bir şekilde değerlendiremeyen öğrencilerin akademik başarıları da düşük olacaktır. Demirtaş, Güneş ve Özer (2005) zaman yönetimi ile akademik başarı arasında olumlu ilişki olduğunu yaptıkları çalışma ile ortaya çıkarmışlardır. Bu nedenle öğrencilerin zaman kullanımını konusunda bilinçlendirilmeleri, planlı programlı çalışmaya özendirilmeleri başarılarını artırabilir.

Öğretmenlerin ifade ettiği bir başka olumsuz davranış “*uygun olmayan paylaşımlar*” (f=9, %20) olarak belirtilmiştir. Öğretmenlerin uygun olmayan paylaşımlardan genelde özel bilgilerin paylaşımı, ahlaki olmayan resim veya görüntülerin paylaşımını kastettikleri görülmüştür. Öğretmenlerin gözlemediği diğer olumsuz davranışlar ise “*kavga, özentisi, hoş olmayan görüntü ve haberleri görme*” şeklindedir. Sosyal medya kaynaklı öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmenlerin ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir:

Kullandıkları dil, jargon çok farklı. Mesela ‘atar yapmak’ ben böyle bir şeyi daha önce bilmiyordum. Öğrenciler aralarında öyle bir iletişim kurmuşlar ki bazı yorumlarına bakıyorum ve orada kullandıkları ifadeleri, simgeleri anlamıyorum. Belki aralarında küfür bile ediyor olabilirler, genel itibarıyla pek olumlu değil (Ö5).

Kesinlikle hayır. Yani benim öğrencilerim çok çok basit bir sorunun cevabını bile, yani nasıl diyeyim, bir sınav hakkında bilgiyi bile gelip bize sormakla yetinmiyorlar (Ö8).

Ben olumsuz şeyler gördüm. Birbirlerine kötü iletişimde, hakarete bulunanlar oldu. Bu ergenlik döneminde başlıyor ya, üst sınıflardaki kız ve erkek çocuklarının sesini alıp, görüntü çekip, sonra Facebook da yayınlayıp, çok problem yaşamıştık. Yani kötü amaçlı kullanılmıştı (Ö19).

Davranış bozuklukları hocam. Üslubu bozuk bir şekilde konuşma, argo sözler kullanma. Atıyorum orada bir videodan etkilenerek aynısını kendisinin yapması (Ö21).

Çocuklarda bir klikleşme oluyor, yani bir gruplaşma oluyor. Birbirlerine sataşıyorlar orada, daha sonra o okula yansıyor. Sanal alemdeki yakınlaşmalar yine fiziki ortama da yansıyor (Ö22).

Kesinlikle amacına uygun kullanılmıyor. Günübürlük, zevk, o günle ilgili restleşme birbirine karşı hakaret ve suç unsuru içerikli şeyler görüyorum. Daha çok birbirlerine yüz yüze söyleyemedikleri şeyleri orda yapabilmek. Yani şiddete dönüştüğü, sosyal medyada başlayıp sanal kavganın gerçeğe dönüştüğünü gözlemlerim (Ö28).

“Hocam, ben bunu işte Facebook’da gördüm.” “Hocam, ben bunu Twitter’da bu şekilde görmüştüm. Ya hocam, işte orada bir resim gördüm işte şu, şunu yiyordu. Bu haram mı? Helal mi?” şeklinde sorular alıyoruz. Yani, yanlış bilgiyi düzeltme manasında imkanımız oluyor (Ö31).

Olumsuz, şimdi öğrencilerimizi yanlış yönlendirme, yani bu açıdan biraz özendirme noktasında olumsuz yönleri olabilir (Ö31).

İletişimin hızlı olduğu küresel bir dünyada yaşıyoruz. Çocukların sosyal medya üzerinden birçok şeye ulaştığını söyleyebiliriz. Yüz yüze iletişimi bireysel paylaşımı azalttığını söyleyebilirim (Ö32).

Olumlu tarafları, zaman zaman işin ciddiyetinde olan çocukların WhatsApp üzerinden soru göndermeleri, soruları çözerken birbirlerine yardımcı olmaları. Bu yönüyle pozitif olarak algılanabilir, ama diğer yönden de iletişimi engeller (Ö32).

Yukarıdaki ifadelerde Tablo 21’de yer alan bilgileri desteklemektedir. Sosyal medyanın öğrencilerin davranışları üzerine olumlu ve olumsuz etkilerine ilişkin öğretmenlerle yapılan görüşmelerde, olumsuz davranışların daha fazla olduğu, görüşmeler esnasında özellikle bu olumsuzlukların vurgulandığı görülmüştür. Yukarıda verilen ifadelerde incelendiğinde özellikle öğrencilerin sosyal medya kaynaklı olumsuz davranışlarından öğretmenlerin şikayetçi olduğu görülmektedir. Öğrencilerin sosyal medyadan kötü dil öğrenmeleri, olumsuz paylaşımlarda bulunmaları ve olumsuz paylaşımlara maruz kalmaları basit bir konuyu bile araştırmadan öğretmenlerine sormaları, argo dilinin yaygınlaşması, şiddete başvuranın artması, özentisi (Ö5, Ö8, Ö19, Ö21) gibi olumsuz davranışların olduğu yukarıdaki ifadelerden de anlaşılmaktadır. Ö31 ve Ö32 kodlu katılımcıların ifade ettiği gibi, öğrencilerin dersleriyle ilgili ve ders dışı konularda da her türlü bilgiye sosyal medya aracılığı ile ulaşabilmeleri olumlu davranış olarak nitelendirilmektedir. Ancak, bir devlet ortaokulunda edebiyat öğretmeni olan Ö32 kodlu katılımcının, öğrencilerin zamanı boşa harcamasına ve özellikle dış dünya ile olan iletişimin sadece sosyal medyaya indirgenerek asosyalleşiyor olmaları kaygı vericidir.

Sosyal medyanın temelinde insanları daha fazla sosyalleştirme vardır. Nitekim bu ağlar sayesinde yüz yüze görüşemediğimiz insanlarla görüşme imkanı buluruz. Ancak sosyal medya kullanımının özellikle yüz yüze görüşmenin önüne geçtiği, yan yana oturan

arkadaşların bile birbirlerine sosyal medya üzerinden paylaşımda bulunarak iletişim kurdukları istenmedik bir davranış olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.2.6 Sosyal Medyanın Akademik Başarı ve Beceri Gelişimine Katkısına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenler eğitim kurumlarının mihenk taşlarıdır. Onlar olmadan eğitim öğretimin devamı mümkün olmayacaktır. Her insanın öğretmeni sayılabilecek birileri mutlaka vardır. Okul ve aile işbirliğinin, öğretmen ve aile iletişiminin akademik başarıya doğrudan etki ettiğini gösteren birçok çalışmadan daha önce bahsedilmişti. Yapılan çalışmalar öğrencilerin akademik başarılarından birinci derecede öğretmenleri sorumlu tutan anlayışın tersine, çocuğun akademik başarısını etkileyen çok sayıda çevresel unsurun olduğu yapılan çalışmalarla ortaya konmuştur.

Öğretmenler eğitim öğretim faaliyetlerini yürütmekten sorumlu olmakla birlikte, öğrenciler hakkında bilgi alınabilecek, onları en iyi tanıyan ve analiz edebilen kişilerdir. Bu nedenlerden dolayı sosyal medyanın öğrencilerin akademik başarılarına ve beceri gelişimlerine katkısının ortaya çıkarılmasında da öğretmenlerin görüşleri önemli görülmüştür. Bu nedenle öğretmenlere “*Sosyal medyanın öğrencilerinizin akademik başarısını ne yönde etkilediğini düşünüyorsunuz?*” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin çoğunluğu sosyal medyanın öğrencilerin akademik başarısını olumsuz yönde etkilediğine ilişkin görüş bildirmiştir. Yapılan içerik analizi sonucu sosyal medyanın akademik başarıya olumlu ve olumsuz etkiler olarak iki ana tema belirlenmiştir. Analiz sonucu Tablo 22’de verilmiştir.

Sosyal medyanın akademik başarı üzerindeki etkisine yönelik öğretmen görüşlerinin “*olumlu etkiler*” ve “*olumsuz etkiler*” olarak iki farklı tema altında verildiği Tablo 22 incelendiği zaman, olumlu etki olarak öğretmenlerin bazılarının (%29) ilk olarak “*akademik başarıyı geliştirebilir*” görüşünü paylaştıkları görülmektedir. Sosyal medyanın akademik başarı üzerine olumlu etkilerinden ikinci sırada “*bilgiye ulaşma*” (f=11, %24) gelmektedir. Öğretmenler açısından öğrencilerin bilgiye ulaşmasının akademik başarı açısından önemli görüldüğü ifade edilebilir. Sosyal medyanın akademik başarıya üçüncü olumlu etkisi olarak “*ders sunumları, video izleme*” (f=6, %13) görüşü gelmektedir. “*İletişim kabiliyetinin*

gelişmesi, soru çözme, olumlu örneklerden etkilenme, tekrar yapma olanağı bulma, farklı öğretmenlerden ders olanağı” diğer bazı önemli olumlu katkılar olarak görülmektedir.

Tablo 22

Sosyal Medyanın Akademik Başarıya Katkısına İlişkin Öğretmen Görüşleri

	Öğretmenlerin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
Olumlu Etkiler	Akademik başarıyı geliştirebilir.	Ö8,Ö11,Ö13,Ö21,Ö25,Ö29,Ö37,Ö39,Ö40, Ö41, Ö42, Ö44, Ö45	13	29
	Bilgiye ulaşma.	Ö8, Ö11, Ö13, Ö25, Ö29, Ö30, Ö31, Ö33, Ö38, Ö41, Ö45	11	24
	Ders sunumları/video izleme	Ö8, Ö15, Ö16, Ö17, Ö29, Ö33	6	13
	İletişim kabiliyetini geliştirme.	Ö12, Ö37	2	4
	Soru çözme.	Ö9, Ö29	2	4
	Olumlu örneklerden etkilenme.	Ö1, Ö29	2	4
	Tekrar yapma.	Ö4	1	2
	Farklı hocaadan farklı ders imkanı	017	1	2
	Yazarları/kitapları tanıma.	Ö16	1	2
	Kitap satın alma.	Ö16	1	2
	Dünyayı tanıma.	Ö29	1	2
Olumsuz Etkiler	Daha çok olumsuz etkiliyor.	Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö7, Ö10, Ö14, Ö15, Ö17, 18, Ö19, Ö20, 022, Ö23, Ö24, Ö26, Ö27, Ö28,Ö30, Ö31, Ö32, Ö33, Ö34, Ö35, 036, Ö38, Ö43	27	60
	Boşa zaman harcama.	Ö2, Ö6, Ö7, Ö15, Ö17, Ö18, Ö26, Ö28, Ö31, Ö32, Ö34, Ö42, Ö44	13	29
	Kitap okumama.	Ö26, Ö38	2	4
	Bağımlılığı artırıyor.	Ö26	1	2
	Popüler hayata özentisi.	Ö14	1	2
	Kötü dil/küfür öğrenme.	Ö5	1	2
	Çalışma motivasyonunun düşmesi.	Ö7	1	2
	Bilgi kirliliği.	031	1	2
	Dikkat dağınıklığı.	Ö3	1	2
	Hazır bilgi.	Ö26	1	2

Sosyal medyada sayısız ders materyali, görsel, yazılı ve görüntülü anlatımlar olmasına rağmen, bunların etkili olarak kullanılmadığı görülmektedir. Öğretmenlere göre sosyal medyayı akademik gelişim için kullanan öğrencilerin sayısı çok azdır. Sosyal medyanın öğrencilerin akademik başarısını “*olumsuz etkilediği*” yönünde görüş bildiren öğretmenler katılımcıların çoğunluğunu (%60) oluşturmaktadır. Öğretmenlerin önemli bir kısmı (f=11, %29) öğrencilerin sosyal medyada “*boşa zaman harcadığı*” görüşünü savunmaktadır. Sosyal medyanın akademik başarıya olumsuz etkileri olarak, “*kitap okumama, bağımlılığı artırması, popüler hayata özentisi, uygunsuz dil, yanlış bilgi edinme, motivasyon düşüklüğü, dikkat dağınıklığı ve hazır bilgi edinme*” görüşleri belirtilmiştir. Sosyal medyanın akademik başarıya etkisine ilişkin bazı öğretmenlerin ifadeleri şöyledir:

Zaman olarak bir hastalık gibi.... Zaman kaybına yol açıyor (Ö2).

Sosyal medyanın olumlu etkilerinin olduğunu düşünmüyorum. Ders çalışırken onu düşünüyorlar. Acaba paylaştığımı beğendiler mi? Yorum yaptılar mı? Dikkat dağınıklığına yol açıyor. (Ö3).

Derslerini olumsuz yönde etkiliyor. Süre sınırı yok. Okulun kazandırmak istediği davranışların kazandırılmasını engellediği gibi tam tersi oradaki davranışlar benimsenip, onlar kazanılabiliyor (Ö6).

Ben olumsuz etkilediğini düşünüyorum en önemli sebep zaman kaybı (Ö17).

Genellikle olumsuz etkileniyor. Vakitlerinin büyük kısmını sosyal medya üzerinde harcıyorlar (Ö18).

Başarıyı azaltıyor. Başarılı öğrencilerin Facebook hesapları yok genelde. Hesabı olan ve sürekli paylaşımda bulunanların akademik başarılarının düşük olduğunu gözlemliyorum. Çok fazla zaman harcıyorlar (Ö22).

Artırıyor. Ben şimdi araştırma ödevi veriyorum....En ayrıntısına kadar hepsini buluyorlar. Yani hemen bütün bilgiye ulaşıyor, ertesi gün yapıp getirebiliyor. Ama başka türlü olsa araştırması, kütüphaneye gitmesi uzun zamanını alır. Zaten işimizi kolaylaştırması önemli (Ö25).

Öğrenciler konularıyla, dersleriyle ilgili her türlü bilgileri internetten bulabilirler. Bunun yanında soru çözebilirler, evvelki istatistikleri inceleyebilirler, dünyadaki ülkelerin yaşamlarını görebilirler, çalışmalarını görebilirler, meslek gruplarının görebilirler, amacı sonsuz bana göre (Ö29).

Renkli bir dünya. Cazibesi kitaptan, çalışma masasından daha fazla. O cazibenin önüne bir perde çekilmediği sürece öğrencilerimizi kendi dünyasına çekecektir. Ben bir risk olarak görüyorum (Ö36).

Öğretmenlere (Ö2, Ö3, Ö6 Ö17, Ö18, Ö22, Ö36) ait yukarıdaki ifadeler incelendiğinde, öğretmenlerin sosyal medyanın akademik başarı üzerine etkisi konusunda genellikle olumsuz düşüncelere sahip oldukları görülmektedir. Bu öğretmenlerin ifadelerinin bir çoğunun zaman kullanımında öğrencilerin sıkıntı yaşadıkları, zamanlarını iyi yönetemedikleri görülmektedir. Ö22 kodlu katılımcı ise özellikle sosyal medya ile karşılaşan öğrencilerin akademik başarılarında önemli bir düşme yaşandığına işaret etmektedir. Ö29 gibi bazı katılımcılar ise sosyal medyanın renkli ve zengin dünyasına işaret ederek, sosyal medyanın akademik başarıyı geliştirebileceğini, öğrencilerin her türlü bilgiye sosyal medya üzerinden ulaşabileceklerini belirtmektedir.

Sosyal medyada sadece bilgi bazında paylaşımlar yapılmamaktadır. Sosyal medya reklam, ticaret gibi çok farklı alanlardan eğitim ve kişisel gelişim gibi geniş bir yelpazeye hitap edebilecek enstrümanlarla doludur. Öğrencilerin gerek bilgi içerikli kitap ve belgelerden faydalanmaları, gerekse de video ve resim formatındaki materyallere ulaşarak farklı alanlarda beceri gelişimlerine destek almaları mümkün görülmektedir. Bu nedenle

sosyal medyanın akademik başarıya etkisi kadar, öğrencilerin beceri gelişimlerini de etkileyebileceği düşünülerek, öğretmenlere, “*Sosyal medya öğrencilerinizin beceri gelişimine ne yönde katkı sağlıyor?*” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin cevapları içerik analizi yapılmış ve aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Öğretmenlerin görüşleri, aşağıda verilen tabloda da görüldüğü gibi, “*olumlu etkiler ve olumsuz etkiler*” olmak üzere iki tema altında toplanmıştır. Öğrencilerin olumlu beceri gelişimleri içerisinde birinci sırada genel bir görüş olarak “*geliştirebilir*” (f=32, %71) görüşü gelmektedir. Öğretmenleri çoğunluğunun olumlu görüş bildirmesi, sosyal medyanın beceri gelişiminde kullanılabilmesi açısından önemsenmelidir. Katılımcılar ikinci olarak, “*bilgi edinme, araştırma becerisi*” (f=11, %24) gelişebilir görüşünü ifade etmişlerdir

Tablo 23
Sosyal Medyanın Beceri Gelişimine Katkısına İlişkin Öğretmen Görüşler

	Öğretmenlerin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
Olumlu Etkiler	Becerilerini geliştirebilir.	Ö1,Ö2,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö9,Ö10,Ö11,Ö12,Ö13, Ö15, Ö16,Ö17,Ö18,Ö19,Ö20,Ö31,Ö22, Ö23, Ö24, Ö29, Ö30,Ö31,Ö32,Ö33, Ö34,Ö38, Ö39,Ö41,Ö42,Ö43	32	71
	Bilgi edinme/araştırma becerisi	Ö2,Ö7,Ö10,Ö11,Ö17,Ö24,Ö29,Ö30,Ö31,Ö33,Ö39	11	24
	Bilgisayar ve teknoloji kullanma becerisi	Ö18, Ö20,Ö22,Ö23, Ö32,Ö34, Ö38	7	16
	El beceri	Ö1, Ö9, Ö18, Ö34, Ö38	5	11
	Sosyal medya/internet kullanma becerisi	Ö18, Ö20, Ö22, Ö38, Ö42	5	11
	İletişim becerisi	Ö1, Ö12, Ö20, Ö38	4	9
	Kişisel gelişim	Ö21, Ö42	2	4
	Dil öğrenme becerisi	Ö1, Ö38	2	4
	Müzik aleti çalma becerisi	Ö4, Ö5	2	4
	Pratik zeka	Ö18	1	2
Yemek yapma becerisi.	Ö16	1	2	
Olumsuz Etkiler	Daha çok olumsuz etkiliyor.	Ö2, Ö3, Ö5, Ö8,Ö11, Ö14,Ö18, Ö20, Ö21, Ö25, Ö26, Ö27,Ö28,Ö34,Ö35, Ö36, Ö37, Ö38, Ö40, Ö44	20	44
	Bilinçli kullanmıyorlar.	08, Ö18, Ö20	3	7
	Oyun oynama becerisi gelişiyor.	Ö5, Ö25	2	4
	Beceri geliştirmez.	Ö27, Ö28	2	4
	Dil kullanma becerisi olumsuz.	Ö35	1	2

Bazı öğretmenler (%16) ise sosyal medya kullanımının “*bilgisayar ve teknoloji kullanma becerisi*”ni geliştirdiği düşüncesini savunmaktadır. Öğretmenlere göre sosyal medyanın geliştirdiği diğer beceriler ise “*el becerisi, sosyal medya kullanma, internet*

kullanma becerisi, kişisel gelişim, iletişim becerisinin gelişimi, dil öğrenme ve müzik aleti çalma” becerileridir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin önemli bir kısmının sosyal medyanın beceri gelişimine katkısı konusunda da genelde olumlu görüşe sahip oldukları Tablo 23’de “*olumlu etkiler*” teması altında verilmiştir. Ancak katılımcıların bir kısmı (f=20, %44) ise sosyal medyanın öğrencilerin becerisini “*daha çok olumsuz*” etkilediğini ifade etmişlerdir. Sosyal medyanın beceri gelişimini olumsuz yönde etkilediğini düşünen katılımcıların bir kısmı, sosyal medyanın bilinçli kullanılmadığını, öğrencilerin daha çok oyun oynama becerisini geliştirdiğini, sosyal medya ile beceri gelişiminin mümkün olmadığını savunmuşlardır. Katılımcıların bazılarının görüşleri şöyledir:

Bazıları da sürekli oyun oynuyor, hatta oynaya oynaya artık oyun satar hale gelmiş ve bundan para kazanıyorlar. Bazıları da müzik yapıp grup oluşturuyor; ama olumlu örnekler daha az (Ö5).

Yani teknolojiye hükmetmek, daha iyi kullanmak, ben bilgisayarı kullanırken zaman zaman öğrencilerimden yardım alıyorum. Olumlu yönde kullanırlarsa bizden daha çabuk (Ö18).

Şimdiki gençler teknolojiyi nasıl kullanacaklarını çok iyi biliyorlar (Ö32).

Yukarıda verilen ifadeler incelendiğinde, Ö5 gibi bazı katılımcıların özellikle öğrencilerin zamanlarını oyun oynayarak geçirdiklerini düşündükleri görülmektedir. Bazı öğrencilerin hatta daha ileriye giderek oyun oynayarak para kazandıkları ifade edilmektedir. Ö18 ve Ö32’nin ifadelerinde de görüldüğü gibi, sosyal medya kullanımı öğrencilerin teknoloji okuryazarlıklarını artırmaktadır. Öğretmenlerin yetersiz kaldığı teknoloji kullanımında, öğrencilerden yardım aldıkları görülmektedir. Öğrencilerin sosyal medyadan bu tür dolaylı katkılar elde etmeleri kaçınılmazdır.

4.2.7 Sosyal Medyanın Bir Öğrenme ve Öğretme Aracı Olup Olmadığına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Eğitim öğretim amaçlı süreçlerin daha kaliteli ve verimli olması için, eğitim öğretim süreci içinde aktif rol alan uygulayıcılar ve karar vericiler birçok araç gereci eğitim öğretim programlarına dahil etmekte ve her geçen gün öğretmenlere faydalı olabilecek teknoloji bağlantılı yeni araçların kullanımı ile ilgili hizmet içi eğitimler ve kurslar verilmektedir. Günümüzde teknoloji ve buna bağlı olarak gelişen uygulamaların çok hızlı değiştiğini ve

çeşitlendiğini görüyoruz. Dinleme ve görselliği ön plana çıkararak laboratuvar ortamlarından artık çok daha farklı teknolojiler, daha basit ve ulaşılabilir görülmektedir.

Tablo 24

Sosyal Medyanın Bir Öğrenme ve Öğretme Aracı Olup Olmadığına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
Öğrenme ve öğretme aracıdır.	Ö1, Ö2, Ö3, Ö6, Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö16, Ö18, Ö19, Ö20, Ö24, Ö25, Ö26, Ö29, Ö30, Ö32, Ö33, Ö35, Ö38, Ö39, Ö40, Ö41, Ö43, Ö45	29	64
Öğrenme ve öğretme aracı değildir.	Ö4, Ö5, Ö8,, Ö15, Ö17, Ö21, Ö22, Ö23, Ö27, Ö28, Ö31, Ö34, Ö36, Ö37,, Ö42, Ö44	16	36
Magazinsel içerik var (müzik, resim, eğlence, dedikodu).	Ö11, Ö14, Ö15, Ö18, Ö22, Ö23, Ö30, Ö32, Ö35, Ö39	10	22
Materyal /ders kaynağı.	Ö2, Ö3, Ö9, Ö19, Ö20, Ö24, Ö26, Ö38, Ö43	9	20
Amaca bağlı.	Ö7, Ö10, Ö11, Ö12, Ö19, Ö25	6	13
İçerik bir süzgeçten geçmeli.	Ö6, Ö8, Ö10, Ö25, Ö39, Ö41	6	13
Paylaşılanların doğruluğu tartışılır.	Ö6, Ö8, Ö33, Ö38, Ö40	5	11
Görsel öğrenme sağlıyor.	Ö2, Ö3, Ö16, Ö19, Ö38	5	11
İçerik eğitimle ilgili değil.	Ö11, Ö15, Ö21, Ö23	4	9
Reklam amaçlı paylaşımlar.	Ö5, Ö17, Ö31	3	7
İletişim aracıdır.	Ö27, Ö29, Ö31,	3	7
İstenmeyen videolar karşımıza çıkabiliyor.	Ö2, Ö40, Ö41	3	7
Tek başına öğrenme aracı olamaz.	Ö3, Ö30, Ö43	3	7
İletişimi kolaylaştırıyor.	Ö1, Ö45	2	4
Fazla kişiye ulaşmayı kolaylaştırıyor.	Ö1, Ö45	2	4
İçerik güzel ama bakılmıyor.	Ö9, Ö24	2	4
Her şeyin paylaşımı doğru değil.	Ö5, Ö20,	2	4
Yeni bilgiye ulaşma.	Ö4, Ö29	2	4
Kötü dil kullanımı/argo, küfür.	Ö35, Ö38	2	4
Ödev takibi yapabiliyorsun.	Ö1	1	2
İçerik arz talebe bağlı.	Ö2,	1	2
Her türlü bilgiye ulaşılabilir.	Ö2	1	2
Zaman tasarrufu sağlıyor.	Ö1	1	2
Yüz yüze eğitim daha etkili.	Ö13	1	2
Öğrenciler araştırıyorlar.	Ö6	1	2
Soru çözümü paylaşımı.	Ö16	1	2
Ergenleri olumsuz etkiliyor.	Ö7	1	2
Dersle ilgili paylaşımlar ilgi çekmiyor.	Ö22	1	2

Her geçen gün maddi olarak çoğu öğrenci ve öğretmen için ulaşılabilir olan bilgisayar ve internet bağlantıları sosyal medya gibi farklı amaçlara hitap edebilen yeni uygulamaların eğitim öğretim aracı olarak kullanılabilmesini de mümkün hale getirmiştir. Bu nedenle, eğitim öğretimin temel aktörlerinden birisi olan öğretmenlere, “*Sizce sosyal medya bir öğrenme ve öğretme aracı mıdır?*” sorusu sorulmuş, soruya özellikle olumlu cevap veren

katılımcılara Sosyal medya bir öğrenme ve öğretme aracı ise, “*Sosyal medyada paylaşılan içeriğe ilişkin ne düşünüyorsunuz?*” sorusu yöneltilmiştir. Öğretmenlerin vermiş oldukları cevapların içerik analizi sonucu Tablo 24’de verilmiştir.

Yukarıdaki tablo incelendiğinde, öğretmenlerin önemli çoğunluğunun (f=29, %64) sosyal medyanın bir öğrenme ve öğretme aracı olduğu görüşüne sahip oldukları görülmektedir. Sosyal medyanın bir öğrenme ve öğretme aracı olmadığı görüşünü savunan öğretmenler katılımcıların %36’sını oluşturmaktadır. Sosyal medyada paylaşılan içerik konusunda öğretmenler (%22) “*içeriğin daha çok magazin, eğlence amaçlı, müzik, resim ve videolardan oluştuğu*” görüşündedir. Sosyal medyada paylaşılan içeriğin dersler için “*kaynak oluşturduğu*” görüşünü savunanların oranı ise %20’dir. Sosyal medyadaki içerik ile ilgili diğer önemli görüşler sosyal medyadaki “*içeriğin amaca göre değişebileceği*” ve “*içeriğin bir süzgeçten geçirilmesi gerektiği*” görüşleridir (f=6, %13).

Sosyal medyada paylaşılan içerikle ilgili bazı öğretmenler (f=5, %11), içeriğin doğruluğu konusunda şüpheler olduğunu dile getirmişlerdir. Bazı öğretmenler ise (f=5, %11) sosyal medyanın gerek videolar gerekse de diğer görseller yolu ile öğrenmeye yardımcı olduğunu düşünmektedirler. Sosyal medyanın bir eğitim öğretim aracı olarak kullanılması ve burada paylaşılan içerik ile ilgili bazı öğretmenlerin görüşleri aşağıda verilmiştir.

Hayır ben öğrenme öğretme aracı olduğunu düşünmüyorum. Bazıları reklam amaçlı paylaşımlar için kullanıyor (Ö5).

Evet eğitim öğretim aracıdır. Paylaşılan içerikle ilgili sosyal medyada çok seçici olmak lazım. Oradaki bilgilerin çoğunun doğru olmayacağını bilerek öyle bir filtreden geçirip takip etmek gerek (Ö6).

Bence süzgeçten geçirilmiyor, yararlı olmuyor o yüzden de fazla. Genç yaştaki çocukların olayları farklı açılardan değerlendirme gibi bir potansiyelleri var. Eğer süzgeçten geçirilmezse o içeriklerde çok çok absürt noktalara varabiliyor (Ö8).

Materyal bulma açısından, okul şarkıları, görseller faydalı. Bir piyes hazırlarken Youtube'dan bir sürü oyun çocuklara izletiyorum (Ö19).

Olumsuzluklarını çok fazla görüyorum. İçeriği zaten öğrencilere uygun değil (Ö21).

Olabilir diye düşünüyorum, ama bir filtreleme olsa keşke. Çok böyle şiddet içerikli şeylere çocuk girmek istediğinde bir şekilde o engellense. Olumsuz şeylere karşı bir filtreleme olabilse çok güzel olur (Ö41).

Olamaz derim, benim düşüncem. Hani etkilenme evet, örnek alma evet ama direkt bir öğrenme öğretme yolu olur mu çok caydırıcısı var yani zor (Ö42).

Bu sosyal medya, görsel şeylerin çocukları tembelleştirdiğini düşünüyorum, hayal gücünü kullanamadıklarını düşünüyorum. Klasik metodu ben daha iyi buluyorum (Ö44).

Çalışmaya katılan öğretmenlere ait yukarıdaki ifadelerde de görüldüğü gibi, sosyal medyanın bir öğrenme öğretme aracı olması mümkündür. Ö6 kodlu katılımcı sosyal medyanın eğitim öğretim aracı olmasını kabul ederken, sosyal medyada paylaşılan bilgi ile ilgili olarak temkinli davranmak noktasında uyarıda bulunuyor ve kaynağı olmayan bilgiye güvenmemek gerektiğini ifade ediyor. Ö19 kodlu katılımcıda sosyal medyanın iyi bir eğitim öğretim aracı olduğunu yaptığı çalışma ile anlatmakta. Kendi okulundaki piyes takımını çalıştırırken sosyal medyadan farklı oyunların videolarını öğrencilere izleterek, öğrencilerin oynayacakları oyunu belirlediklerini ifade etmektedir. Sosyal medyadaki içeriğin ise kişinin sosyal kültürel durumu ile amaçları ile ilgili olduğu ifade edilmektedir. Çünkü sosyal medya üzerinde her türlü bilgiye ulaşmak mümkün olduğundan, kişi bu aracı kullanarak kendi görmek istediklerini görmektedir.

Sosyal medyanın eğitim öğretim aracı olamayacağını ifade eden Ö5 kodlu felsefe öğretmeni sosyal medyanın daha çok ticari amaç taşıdığını, reklamlarla oradan para kazanma amacına işaret etmektedir. Ö8 kodlu katılımcıda, şuan için sosyal medyanın çok farklı amaçlara hitap ettiğini söyleyerek, sosyal medyada paylaşılan içeriğin öğrencilere ulaşmadan önce bir süzgeçten geçmesi gerektiğini, öğrencilerin burada paylaşılanları farklı yorumlayarak yanlış tepkiler verebildiklerini ifade etmektedir. Benzer bir görüşü ileri süren Ö41 kodlu katılımcı ise içeriğin öğrencilere uygun hale getirilerek bir denetimden geçmesi gerektiğini, içerik filtrelendiğinde eğitim öğretim aracı olarak kullanılmasının mümkün olduğunu ifade ediyor. Öğrencilerin özellikle şiddet içeren, uygunsuz resim video içeren görüntülere karşı korunması için bir filtreleme sisteminin olması gerektiğini belirtiyor.

İçeriğin uygun olmadığını düşünen Ö21 kodlu katılımcı da sosyal medyanın bir eğitim öğretim aracı olamayacağını düşünmektedir. Ö44 kodlu kamu ortaokulunda görevli Arapça öğretmeni ise görsellerin öğrencileri tembelleştirdiğini iddia ederek klasik kara tahta kullanımını tavsiye etmektedir.

Sosyal medyayı eğitim öğretim açısından değerlendiren öğretmenler aslında birçok teknolojik ürünün kullanım amaçları, ortaya çıkış amaçları farklı olmasına rağmen, zaman içinde gerek ihtiyaç, gerekse de insanların yeni bakış açıları kazanmaları ile farklı amaçlar içinde kullanılacakları görüşünü desteklemektedir. Günümüzde sosyal medyaya benzer uygulamalar üzerinden uzaktan eğitim fırsatı sunan birçok üniversite bulunmaktadır. Sosyal medya ağlarının da bu uygulamalara benzer özellikler taşıdığı, yazılı, sesli, görüntülü paylaşımlara olanak verdiği için, eğitim öğretim süreci içerisinde planlı ve denetimli bir şekilde yerini alabilir. Zengin bir kaynak kapasitesine sahip olan sosyal medya ayrıca, iletişimi daha geniş boyutlara taşıyarak insanların ulaşılması zor olan kişilerle iletişim kurmalarını sağlamaktadır. Farklı öğretmenlerin anlatmış olduğu dersler her gün Youtube gibi sosyal medya ağlarına düşmektedir. Kaçırılan bir dersin veya iyi anlaşılmayan bir konunun sosyal medya üzerinden tekrarının yapılması veya öğretmenlerle iletişim kurarak sorularına sosyal medya aracılığı ile cevap bulmaları mümkündür.

4.2.8 Sosyal Medyanın İletişime Katkısına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Sosyal medya birçok açıdan insanlar arasındaki iletişimi güçlendirmeyi hedeflemektedir. Uzaktaki akraba ve arkadaşlarla haberleşme, bilgi belge paylaşımı gibi birçok şekilde iletişime katkı sağlamaktadır. Okulda öğretmen ve öğrenciler arasındaki iletişimin önemi tartışmasızdır. Öğrenciler ile doğru ve sağlam bir iletişim ağı oluşturmadan eğitim öğretimin tam ve etkili bir şekilde gerçekleşmesi mümkün olmayabilir. Sosyal medya aslında iletişime yeni bir boyut kazandırmaktadır.

Sınıf içinde yapılan eğitim öğretimin etkisini takip etmek, eğitim öğretimi sürdürmek ve doğru yönlendirmek etkili iletişim ağları ile mümkün olabilir. Bu nedenle çalışmaya katılan öğretmenlere “*Sosyal medya bir iletişim aracı olarak düşünüldüğünde sosyal medyayı kullanan yönetici, öğretmen veli ve öğrencilerin iletişimlerinde olumlu olumsuz ne gibi değişiklikler gözlemliyorsunuz?*” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların sosyal medyanın iletişime katkısına ilişkin görüşlerinin içerik analizi aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 25

Sosyal Medyanın İletişime Katkısına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlerin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
İletişime olumlu katkısı var.	Ö1, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö11, Ö12, Ö13, Ö18, Ö19, Ö20, Ö21, Ö22, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27, Ö28, Ö29, Ö30, Ö31, Ö32, Ö33, Ö35, Ö37, Ö38, Ö40, Ö42, Ö43, Ö44, Ö45	33	73
İnsanlara ulaşmamızı sağlıyor.	Ö1, Ö3, Ö6, Ö7, Ö8, Ö12, Ö13, Ö18, Ö20, Ö22, Ö24, Ö25, Ö26, Ö30, Ö33, Ö37, Ö40, Ö44, Ö45	19	42
Bilgiyi yayma/paylaşma	Ö1, Ö3, Ö4, Ö6, Ö8, Ö9, Ö11, Ö13, Ö20, Ö25, Ö28, Ö29, Ö32, Ö33, Ö35, Ö37, Ö40, Ö45	18	40
Hızlı iletişim sağlıyor.	Ö1, Ö7, Ö13, Ö21, Ö22, Ö26, Ö30, Ö31, Ö33, Ö37, Ö40, Ö45	12	27
Veli ile iletişimde olumlu.	Ö1, Ö5, Ö6, Ö13, Ö18, Ö30, Ö33, Ö37, Ö40, Ö45	10	22
Öğretmenler arasında olumlu.	Ö3, Ö8, Ö22, Ö28, Ö35, Ö37, Ö39, Ö42	8	18
Olumlu katkısı olacağını düşünmüyorum.	Ö2, Ö10, Ö17, Ö23, Ö28, Ö34, Ö41	7	16
Öğrencilerle iletişimde olumlu.	Ö7, Ö9, Ö12, Ö22, Ö26, Ö31	6	13
Öğrenciye geri dönüt verme.	Ö5, Ö6, Ö31, Ö32, Ö38	5	11
Düşmanlığı artırıyor	Ö15, Ö16, Ö17, Ö36, Ö41	5	11
Ödevler bile kontrol edilebilir	Ö5, Ö6, Ö31, Ö38	4	9
Öğrencileri olumsuz etkiliyor.	Ö3, Ö10, Ö14, Ö33	4	9
Sosyalleşmeyi azaltıyor	Ö25, Ö34	2	4
Yakınlaşma sağlıyor	Ö14, Ö43	2	4
İletişim becerisini artırıyor.	Ö1	1	2
Veriyi saklamayı sağlıyor	Ö30	1	2
İpin ucu kaçabiliyor	Ö14	1	2
Verilenler çabuk tüketiliyor	Ö15	1	2
Reklam yapıyorsunuz	Ö19	1	2
İnsanlar birbirini daha iyi tanıyor	Ö35	1	2
Birbirlerini kontrol ediyorlar	Ö27	1	2

Sosyal medya günümüzde iletişim ihtiyacını önemli bir oranda karşılamaktadır. Artık telefonlardan çok insanlar yapmış oldukları paylaşımlarla, yazılı, görüntülü, sesli paylaşım olanakları ile iletişimi daha doğru ve hızlı gerçekleştirme olanaklarına sahipler. Sosyal medyanın iletişime katkısına ilişkin Tablo 25 incelendiğinde çalışmaya katılan öğretmenlerin önemli bir çoğunluğunun (f=33, %73) sosyal medyanın “*iletişime olumlu katkısı*” olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. İkinci olarak katılımcılar (f=19, %42), sosyal medyanın eş, dost, arkadaş gibi uzaklardaki insanlara ulaşmayı, onlarla iletişim kurmayı sağladığını düşünerek “*İnsanlara ulaşmamızı sağlıyor*” görüşünü belirtmişlerdir. Üçüncü olarak öğretmenler (f=18, %40) sosyal medyanın “*bilgiyi yayma ve paylaşma*” noktasında olumlu katkılarının olduğu görüşünü ifade etmişlerdir. Öğretmenlere göre sosyal medyanın iletişime katkıları bunlarla sınırlı değildir. Öğretmenlerin önemli bir kısmının (f=12, %27) sosyal medyanın “*hızlı iletişim*” sağladığını, *veli ile olan iletişimde olumlu*” (f=10, %22)

olduğunu düşündükleri görülmektedir. Sosyal medya aynı zamanda öğretmenler arasında da iletişime de katkı sunmaktadır (f=8, %18).

Tablo 25'e göre sosyal medyanın iletişimi olumsuz etkilediği düşüncesini savunanların oranı oldukça düşüktür (f=7, %16). Öğretmenlerin belirtmiş oldukları olumsuz görüşler incelendiğinde, öğretmenlerin bir kısmının (f=5, %11,1) sosyal medyanın "*düşmanlığı artırdığını*", bazılarının da (f=4,%9) "*öğrencileri olumsuz etkilediğini*", (f=2, %4) "*sosyalleşmeyi azalttığını*" ifade ettikleri görülmektedir. Ancak bu görüşlerin öğretmenlerin çok azı tarafından benimsendiği özellikle vurgulanmalıdır. Sosyal medyanın iletişime katkılarına ilişkin bazı katılımcıların ifadeleri şöyledir:

İletişimde olumlu. Diyelim ki okul aile birliğinin yapmış olduğu bir şey var, veli bana ulaşıyor, ben müdüre. Çok hızlı cevap alabiliyoruz. Artısı eksisi olmadan herkese aynı şekilde ulaşıyor (Ö1).

Sosyal medyanın bir katkı sağlayacağını düşünmüyorum. Kişinin kendi düşüncesini, yediği yemeği, bir kavgasını, dövüşünü orada paylaşmasının anlamsız olduğunu düşünüyorum (Ö2).

Okuldaki iletişim açısından olumlu olduğunu düşünüyorum. Mesela o an arkadaşımın başına bir şey gelmiş olabilir. Ben onu sosyal medyadan öğrenebiliyorum ama normalde telefonda belki çok da görüştüğüm bir insan değil. Haberdar oluyorum (Ö4).

Youtube'da eğitimcilerin koyduğu videolar, örnek çalışmalar, deneyler var. Bunlar çok değerli katkılar. Burada ders notlarının paylaşımı, sorunların paylaşımı oluyor. Öğretmenin velilere ulaşmadaki kolaylığı, aynı dakika bütün velilere bilgi aktarımında bulunabiliyor (Ö6).

Olumlu katkı sağlıyor, öğrenci ulaşılabilir bir öğretmene sahip oluyor, sorunlarını iletiyor, çözüm bulamazsa dahi, ben sorunumu ilettim, biri benim farkımda algısı oluşturuyor (Ö12).

Eğer bir özel kurumdaysanız zaten reklam yapmış oluyorsunuz. Kendi yaptıklarınızı paylaştığımızda kendi mesleğiniz adına bir tanıtım oluyor. Bilinçli kullanıldığı sürece yararlı (Ö19).

Yüzde yüz olumlu etkiliyor. Daha çabuk iletişime geçilmiş oluyor. Sosyal medya üzerinden bir mesajla hepimize on dakika sonra toplantı olacağı duyurulabiliyor. Bu bizim için çok önemli (Ö21).

Olumlu nokta da hızlı iletişim kesinlikle. Bir zamandan tasarrufumuz bir kere var kesinlikle (Ö31).

Bazen kavgalara şahit oluyoruz, irdelediğimizde dün akşam sosyal medyada birinin yerine yazdığı mesaj ertesi gün okula kavga olarak yansıyabiliyor. Ama ben odamdayım, yalnızım, işte yatağıma uzanmışım, istediğimi yazarım, istediğimi gönderirim havası olursa çok ciddi sıkıntılar olur (Ö36).

Yukarıdaki ifadeler incelendiği zaman Ö1 kodlu katılımcının sosyal medyanın iletişime olan olumlu katkılarını anlattığı görülmektedir. Sosyal medya iletişimi hızlandırdığı gibi aynı zamanda iletişimin daha doğru sağlanmasına katkı sunmakta, herkese iletilmek istenen mesaj aynı şekilde dağıtılmaktadır. Bir devlet ortaokulu İngilizce öğretmeni olan Ö4

kodlu katılımcı ise sosyal medyanın iletişime olumlu katkısına dikkat çekmektedir. Özel bir lisede rehber öğretmen olan Ö6 kodlu katılımcının sosyal medyanın kullanımına yönelik çok önemli bilgiler verdiği görülmektedir. Başka eğitimcilerin koymuş olduğu örnek çalışma ve deneylerin ders anlatımlarına önemli katkısı olduğunu, kurulan ortak gruplar aracılığı ile ders materyali paylaşımının sağlandığı ve özellikle velilerle aynı anda, kolay ve hızlı iletişim sağlamanın önemine vurgu yapılmaktadır.

Ö12 kodlu katılımcının ise sosyal medya aracılığı ile öğrencilerin her zaman “ulaşılabilir bir öğretmene sahip olma” imkanının olumlu bir katkı olduğunu belirttiği görülmektedir. Bu çok önemlidir. Öğrencilerin özellikle ders çalışırken veya ödev yaparken öğretmenleri ile iletişim kurabilmeleri veya sosyal medya aracılığı ile diğer öğrencilerle paylaşımlarda bulunabilmesi, öğrencinin sorularına cevap bulabilmesi açısından çok önemlidir. Ö19 kodlu katılımcının ise sosyal medyanın ticari boyutunu, özellikle yapılan faaliyetlerin paylaşımı ve reklamı noktasında sosyal medyanın katkısını vurguladığı görülmektedir. Benzer olumlu katkıları Ö21, Ö31 kodlu katılımcılarda belirterek, sosyal medyanın iletişimde sağladığı hızı ve zaman tasarrufunu vurgulamaktalar.

Sosyal medyanın olumsuz katkıları olduğu görüşünü savunan Ö2 ve Ö36 kodlu katılımcılar, insanların burada yapmış oldukları bazı paylaşımların olumsuzluk yarattığını savundukları görülmektedir. Özellikle Ö36 kodlu katılımcının sosyal medyaya dayanan bir kavganın nasıl olduğunu anlattığı görülmektedir. Gerçek hayatta çok sesiz olan birisinin sosyal medya üzerinden çok cesur paylaşımlar yaptığı görülmektedir. Ö36 kodlu katılımcı da bu noktada öğrencilerin sosyal medyada yapmış oldukları bazı paylaşımların okuldaki kavgalara temel oluşturduğunu vurguladığı görülmektedir. Katılımcının ifade ettiği gibi “ben odamdayım, yalnızım, işte yatağıma uzanmışım, istediğimi yazarım, istediğimi gönderirim tarzı paylaşım havası olursa çok ciddi sıkıntılar olur.” Öğrencilere sosyal medyadaki paylaşımlarından sorumlu oldukları öğretilmeli, onlara bu bilinç kazandırılmalıdır.

4.2.9 Sosyal Medyanın Eğitimi Destekleyici ve Engelleyici Özelliklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretmenler eğitimi etkileyen ve destekleyen faktörler konusunda bilgisi olan kişilerdir. Gerek üniversite eğitimleri boyunca ders kitaplarından ve gerekse de öğretmenlik mesleğini yerine getirirken edinmiş oldukları tecrübelerden eğitimi destekleyici özelliklerin neler olduğunu ve nelerin engelleyici nitelikler taşıdığını bilen uzmanlar olarak kabul edilebilirler. Öğretmenlerin çocukların eğitimindeki rolü ve üstlendikleri görevin önemi toplumun bütün kesimleri tarafından takdir edilmektedir. Öğretmenlerin öğrencilerin eğitimlerine ilişkin gözlem ve görüşleri bu nedenle ayrı bir önem taşımaktadır. Sosyal medyanın eğitimi destekleyen ve engelleyen özelliklerini belirlemek amacıyla öğretmenlere “Eğitim öğretimin amaçlarını göz önünde bulundurduğunuzda sosyal medyanın eğitimi destekleyen özellikleri nelerdir?” ve “Eğitim öğretimin amaçlarını göz önünde bulundurduğunuzda sosyal medyanın eğitimi engelleyen özellikleri nelerdir?” soruları ayrı ayrı sorulmuş ve katılımcıların vermiş oldukları cevapların içerik analizi yapılarak Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26 incelendiğinde katılımcı görüşlerinin eğitimi destekleyen ve engelleyen olmak üzere iki farklı tema altında verildiği görülmektedir. Katılımcı öğretmenlere göre sosyal medyanın eğitimi destekleyen en önemli özelliği “bilgi alışverişi/bilgiye ulaşma kolaylığı” (f=20, %44) sağlayabilmesidir. İnsanların herhangi bir yerden, herhangi bir zamanda istedikleri bilgiye ulaşabilmeleri, sosyal medyanın eğitime sağladığı en büyük katkı olarak kabul edilebilir. Katılımcılara göre diğer bir özellik “güncel bilgiyi takip edebilme” (f=12, %27) özelliğidir. Sosyal medya aracılığı ile gerek öğrenciler gerekse diğer insanlar çok rahatlıkla güncel bilgilerden haberdar olabilmekteler. Eğitim ile ilgili gelişmelerden, yeni bilgilerden sosyal medyadaki paylaşımlar aracılığı ile bilgi sahibi olabilmekteler. Üçüncü özelliğin ise “kaynak paylaşımı sağlaması” (f=11, %24) olduğu görülmektedir. Gerek öğretmenler gerekse de eğitim ile ilgili diğer uzmanlar sosyal medya aracılığıyla çok kolay bir şekilde kaynak ve bilgi paylaşımında bulunabilirler. Sosyal medyayı kullanan öğretmen katılımcılara göre sosyal medyanın eğitimi destekleyen diğer önemli özellikleri “görsellerin eğitimi desteklemesi” (f=10, %22), “güzel video ve sunu paylaşımı” (f=9, %20), “fikirlerin paylaşımı” (f=7, %16), ve “zaman kazandırması” (f=5, %11) olarak ifade edilmiştir.

Tablo 26

Sosyal Medyanın Eğitimi Destekleyen ve Engellenen Özelliklerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

	Öğretmenlerin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%	
Destekleyen Özellikleri	Bilgi alışverişi/bilgiye ulaşma kolaylığı	Ö3,Ö6,Ö7, Ö8,Ö10,Ö14, Ö16,Ö19,Ö20, Ö24, Ö25, Ö26, Ö27, Ö29,Ö30, Ö36, Ö37,Ö39, Ö41, Ö42	20	44	
	Güncel bilgiyi takip edebilme	Ö1,Ö6,Ö7,Ö8,Ö14,Ö16,Ö18,Ö19,Ö29,Ö30,Ö37,Ö42	12	27	
	Kaynak paylaşımı	Ö8,Ö10,Ö11,Ö16,Ö17,Ö20,Ö22,Ö23,Ö24,Ö31,Ö33	11	24	
	Görseller	Ö3, Ö8, Ö10,Ö16, Ö22, Ö31,Ö37, Ö38, Ö42, Ö44	10	22	
	Güzel video ve sunu paylaşımı	Ö10, Ö16, Ö20, Ö31, Ö34, Ö38, Ö40, Ö42, Ö44	9	20	
	Fikirlerin paylaşımı	Ö7, Ö11, Ö14, Ö15, Ö18, Ö19, Ö27	7	16	
	Zaman kazandırma/hızlı	Ö4, Ö7, Ö8, Ö11, Ö14	5	11	
	Sosyalleşme	Ö7, Ö28, Ö35	3	7	
	Farkındalık uyandırma	Ö3, Ö19, Ö32	3	7	
	İyi model olursa destekler	Ö1, Ö18	2	4	
	Öğrencilerin ufuklarını genişletme	Ö25, Ö42	2	4	
	Öğrenciyle sürekli iletişim	Ö20, Ö36	2	4	
	Teknoloji kullanımını	Ö25	1	2	
	Daha ucuz	Ö4	1		
	Konuyu bütün halinde öğrenme	Ö12	1	2	
	Engellenen Özellikleri	Zaman kaybına yol açma	Ö1,Ö7, Ö8,Ö10,Ö14,Ö15,Ö17,Ö18,Ö19, Ö22, Ö27, Ö28,Ö30,Ö31,Ö34,Ö35, Ö37, Ö38, Ö41, Ö42, Ö45	21	47
		Bağımlılık	Ö7, Ö11, Ö16, Ö23, Ö27, Ö28,Ö32, Ö33,Ö37, Ö41	10	22
İstenmeyen içeriğe maruz kalma		Ö4, Ö29, Ö30, Ö34, Ö37, Ö39, Ö40, Ö41	8	18	
Bilgi kirliliği yaratma		Ö3, Ö13, Ö21, Ö26, Ö29, Ö38	6	13	
Sosyalleşmeme		Ö11, Ö23, Ö32, Ö33, Ö41	5	11	
Öğrencinin dikkatini dağıtma		Ö5, Ö8, Ö20, Ö32, Ö42	5	11	
Kötü amaçlı örgütlenme,		Ö6, Ö9, Ö29, Ö32	4	9	
Desteklemiyor		Ö2, Ö5, Ö43, Ö45	4	9	
Çocukları olumsuz etkileme.		Ö2, Ö4, Ö6, Ö43	4	9	
Hazır bilgi, araştırmama.		Ö7, Ö8, Ö26, Ö44	4	9	
Okulun amaçlarıyla çatışma.		Ö6, Ö18, Ö24	3	7	
İletişimi bozma.		Ö32, Ö41	2	4	
Güvenlik açısından tehlikeli.		Ö19, Ö29	2	4	
Erkek kız ilişkileri için kullanma.		Ö9, Ö29	2	4	
Kitaptan uzaklaştırma.		Ö26, Ö36,	2	4	
Kullanılan dili bozma.		Ö35	1	2	
Kişisel becerileri engelleme.		Ö21	1	2	
Eğitim amaçlı kullanmama.	Ö16	1	2		
Yanlış arkadaş seçimi.	Ö19	1	2		

Sosyal medyanın eğitimi destekleyen özellikleri incelendiğinde, bu özelliklerin eğitime önemli katkılar sağlayabileceği düşünülebilir. Bilginin kolay ulaşılabilir olması, güncel bilgiye ulaşmanın kolaylığı, derslerle ilgili kaynak bulmanın kolay olması, materyal açısından zenginlik demektir. Bugün eğitim-öğretim faaliyetlerinin başarılı olabilmesi için aranan özelliklerden birisi kullanılan materyalin öğrencilerin yaş, cinsiyet, ilgi ve

ihtiyaçlarına uygun olarak tasarlanmasıdır. Aslında sosyal medya bu anlamda öğretmenlere çok büyük bir hazine sunmaktadır. Sosyal medyanın eğitimi destekleyici özelliklerine ilişkin çalışmaya katılan bazı öğretmenlerin ifadeleri şöyledir?

Yani günceli takip ettiği için doğru bir bilgi sarf ediyor (Ö1)

Bazı eğitici videolar paylaşılabılır. Bu anlamda belki olumlu katkıları olabilir (Ö3).

Daha ucuz, daha hızlı, daha kolay erişilebilir. Hani zamandan tasarruf diyebilirim (Ö4).

Bilgi paylaşımını sağlıyor (Ö6).

Bir bilgiye çabuk ulaşılabilirlik bence eğitimi destekleyebiliyordur. Araştırmacı yönümüzü geliştiriyor ve hızlı ulaşabiliyoruz bilgiye. Bu anlamda, bir de iletişim kurmak için de az önce şey örneğini vermiştim ya meslektaşlarla biz bilgi paylaşımında bulunabiliyoruz diye... (Ö7).

Bir bilgiye daha çabuk ulaşım, onu sergilemek, sunmak daha kolay oluyor, görsel olarak sunum yapmak için (Ö8).

Güzel videolar var, sunumlar var, bu açıdan bende yeri geldiğinde faydalaniyorum (Ö10).

Sınırları kaldırması yani belli bir bölge değil de ne bileyim dünyanın her yerinden bilgi erişimini kolaylaştırması açısından güzel (Ö14).

Kendi branşım ile ilgili yeni gelişmeleri, bilgileri takip ediyorum (Ö37).

Sosyal medyanın eğitimi engelleyen özelliklerinin başında sosyal medyanın “*zaman kaybına*” yol açması (f=, 21, %47) gelmektedir. Zaman yönetimi eğitimde önemli bir unsurdur. Öğrencilerin özellikle sosyal medyada harcadıkları zamanın farkına varmayışları, bütün zamanlarını buradaki eğitim dışı faaliyetlerle geçiriyor olmaları, aslında katılımcıların “*bağımlılık yapıyor*” (f=10, %22) dedikleri, eğitimi engelleyici ikinci özellik de ilişkilidir. Öğretmenlere göre sosyal medyanın eğitimi engelleyen üçüncü önemli özelliği ise “*istenmeyen içeriğe maruz kalma*” (f=8, %18) olarak ifade edilmiştir. Facebook gibi bazı sosyal medya araçlarında arkadaş listemizde olan veya takip ettiğimiz kişilerin paylaşımlarını ister istemez görebilmekteyiz. Ancak bu durumun sadece arkadaş listesi ile sınırlı olmadığını, bazen bir reklam olarak bile istenmeyen görüntü veya reklamın karşımıza çıkabildiğini biliyoruz. Bu durum erken yaşta öğrenilmemesi gereken, belki de çok tehlikeli olabilecek bazı bilgilere öğrencilerin bilinçsizce maruz kalması anlamına gelebilmekte ve tehlikeli olabilmektedir.

Öğretmenlere göre diğer önemli bir engelleyici özellikler “*bilgi kirliliği*” (f=6, %13), “*sosyalleşme*”, (f=5, %11), “*öğrencinin dikkatinin dağılması*” (f=5, %11), “*kötü amaçlı örgütlenme*” (f=4, %9) gibi görüşlerdir. Sosyal medyanın eğitimi engelleyici özelliklerine ilişkin çalışmaya katılan bazı öğretmenlerin ifadeleri şöyledir?

Zaman. Yani zamanı iyi kullanmazlarsa, geri dönüşüm alamıyoruz çocuklardan, kopukluk oluyor (Ö1).

Bilgi kirliliğine de neden olabilir. Bazen sosyal medyada paylaşılan her şey doğruymuş gibi kabul ediliyor (Ö3).

Eğitimi engelleyen özellikleri çocukların davranışı üzerinde olumsuz etkiler yapması. Ama bu sosyal medya aracılığıyla istenmeyen o sözü dinleyebiliyor veya o görüntüyü izleyebiliyor (Ö4).

Referansı belli olmayan, kaynağı belli olmayan paylaşımlar çoğu zaman, zaman kaybından başka bir şey değil diye düşünüyorum... (Ö6).

Olumsuzluk olarak zaman kaybı. Derse adaptasyonu azaltıyor (Ö8).

Çocuklar için zaman kaybı oluyor (Ö10).

İnternet bağımlılığı öğrencilerde sürekli bir internete gireyim hesaplarımı kontrol edeyim acaba bir şey gelmiş midir o görüşte oluyorlar, teneffüs arasında çocuklar pek sosyalleşmiyorlar... (Ö23).

Zaman kaybı, bağımlılık ve sosyal medyayı zaman geçirme aracı görmeleri olumsuzlukları (Ö27).

Olumsuzluk olarak çok fazla zaman kaybı yapıyor. Başına geçtiğiniz zaman sizi normal yapacağınız işten uzaklaştırıyor. Zamanı değerlendirme açısından olumsuz olduğunu düşünüyorum... (Ö37).

Sosyal medyanın eğitimi destekleyici ve engelleyici özelliklerine ilişkin öğretmen görüşleri doğrultusunda oluşturulan Tablo 26’da verilen bilgileri yukarıda verilen ifadelerin desteklediği görülmektedir. İfadelerin çoğunun sosyal medyanın bilgiye ulaşmayı kolaylaştırdığı, gerek görsel gerekse daha farklı ders kaynakları bulma noktasında faydalı olduğu görülmektedir. Sosyal medya güncel bilgiye ulaşmayı en ucuz ve en hızlı sağlayan önemli bir araçtır. Bu aracı kullanan gerek öğretmenlerin gerekse öğrencilerin harcanan zaman konusunda bilinçli olmaları gerekir. Eğitim dışında da çok rahatlıkla farklı amaçlar için kullanılacak bu aracın öğrencilerin okulda verilen eğitim öğretim faaliyetlerini destekleyecek şekilde nasıl kullanılacağına ilişkin ciddi çalışmaların yapılması, velilerin, yöneticilerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin sosyal medyanın eğitimi destekleyebilecek bir araç olarak kullanımına ilişkin ciddi çalışmaların yapılmasına ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Öğretmen ve okul yöneticilerinin ifadeleri arasındaki benzerlikler göz önünde bulundurulduğunda, sosyal medyanın öğrencilerin zamanlarını boşa harcayabilecekleri bir ortam oluşturması önemli bir kaygıdır ve bununla ilgili önlemler alınmalıdır. Günümüzde birçok alışkanlığımızda olduğu gibi, sosyal medyanın *bağımlılık* yaptığı yönünde bir tanımlamanın yapılıyor olması dikkatle araştırılması gereken bir konudur. Zamanının çoğunu kendi kişisel gelişiminden ziyade kim ne yapmış ya da ben neler paylaşabilirim noktasında yoğunlaştıran bir sosyal medya kullanımının ciddi sıkıntılar doğurduğu görülmektedir. Bazı

öğretmenler özellikle sosyal medyanın sınıfta ders esnasında bile kullanıldığını, bunun önüne geçemediklerini ifade etmeleri düşündürücüdür. Sosyal medyanın sadece eğitimi destekleyici değil aynı zamanda engelleyici bir araç olabileceği ihtimali her zaman göz önünde bulundurularak, öğrencilerin bilinçli sosyal medya kullanımı konusunda bilgilendirilmeleri faydalı olabilir.

4.2.10 Sosyal Medyanın Eğitim Amaçlı Kullanımına İlişkin Öğretmenlerin Önerileri

Sosyal medya ve eğitim bağlamında yapılan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmaların sosyolojik veya ticari içerikli çalışmalara yoğunlaştığı görülmektedir. Sosyal medyanın sosyal bazı olaylar üzerine etkisi veya işletmeler ile ilgili çalışmaların daha ağırlıklı yapıldığı görülmektedir. Daha önceki bölümlerde elde edilen bilgiler ışığında sosyal medya eğitim ilişkisi farklı bakış açılarıyla ortaya konmaya çalışılmış ve sosyal medyanın eğitim açısından önemli bir araç olduğu, en azından kaynak, materyal paylaşımı, bilgiye ulaşmadaki hız ve kolaylık açısından bile olsa eğitim amaçlı kullanım alanlarının olduğu görülmektedir. Ancak “sosyal medyanın eğitim amaçlı daha uygun kullanılabilmesi için neler yapılabilir? veya sosyal medya nasıl kullanılmalıdır ki bir eğitsel araç olarak daha etkili olabilsin?” sorularının cevabı bu bölümde öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda incelenmiştir. Öğretmenlere, “*Sosyal medyanın okulda verilen eğitimi daha fazla destekleyebilmesi için neler önerirsiniz?*” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların konuya ilişkin ifadelerinin içerik analizi yapılmış ve içerik analizi sonucu Tabo 27’de verilmiştir.

Sosyal medyanın daha fazla eğitim öğretim ortamlarında nasıl kullanılabileceğine, neler yapılabileceğine yönelik olarak çalışmaya katılan öğretmenlerin en önemli önerileri “*insanlar bilinçlendirilmeli*” (f=14, %31) görüşü olmuştur. Katılımcı öğretmenlerin önemli bir kısmı öğrencilerin, velilerin, hatta öğretmenlerin dahi sosyal medya kullanımına ilişkin ciddi bilgi eksiklerinin olduğunu ve bilinçsizce kullandıklarını belirtmiş olmaları manidardır. Öncelikle sosyal medyada yer alan bilgi, kaynak ve dokümanlar, bunların kullanımı, nasıl bulunacağı, sosyal medya araçlarının neler olduğu, bunların özellikleri ve eğitim amaçlı nasıl daha etkin kullanılabilecekleri, yönetici, öğretmen, veli ve öğrenci iletişiminde etkin bir şekilde kullanımının artıları nelerdir? Dezavantajları nelerdir? gibi birçok konu aslında hizmet içi eğitim yolları ile öncelikle yönetici ve öğretmenlere, onlar aracılığı ile de veli ve

öğrencilere ulaştırılabilir. Konuya ilişkin toplumun top yekûn bilinçlendirilmesi için eğitsel faaliyetler yapılabilir.

Tablo 27

Sosyal Medyanın Eğitim Amaçlı Kullanımına İlişkin Öğretmen Önerileri

Öğretmenlerin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
İnsanlar bilinçlendirilmeli.	Ö1, Ö5, Ö14, Ö18, Ö20, Ö21, Ö22, Ö24, Ö28, Ö29, Ö37, Ö41, Ö42, Ö44	14	31
Daha faydalı içerik paylaşılabilir.	Ö5, Ö10, Ö11, Ö16, Ö27, Ö30, Ö31, Ö33, Ö36, Ö38, Ö41, Ö42, Ö43	13	29
Denetim (sınırlama) mekanizması geliştirilmeli.	Ö6, Ö15, Ö17, Ö19, Ö21, Ö23, Ö24, Ö25, Ö32, Ö35, Ö39, Ö44	12	27
Sosyal medya eğitimi verilmeli.	Ö14, Ö18, Ö20, Ö28, Ö29, Ö32, Ö37, Ö45	8	18
Milli Eğitime bağlı sosyal medya ağları olmalı.	Ö2, Ö13, Ö28, Ö31, Ö36, Ö41	6	13
Önerim yoktur.	Ö3, Ö8, Ö26, Ö34, Ö40	5	11
Daha yararlı videolar paylaşılabilir.	Ö4, Ö10, Ö38	3	7
Yetişkinler iyi örnek olmalılar.	Ö9, Ö12	2	4
Veliler sosyal medya kullanımını takip etmeli.	Ö1, Ö44	2	4
Kaynak verilerek paylaşım yapılmalı.	Ö6	1	2
Eğitim programları geliştirilsin.	Ö7	1	2
Argo paylaşımlar engellenebilir.	Ö35	1	2
Ders materyalleri ortak bir havuzda paylaşılabilir.	Ö31	1	2
Sosyal medya çocuklara yasaklanmalı.	Ö15	1	2
Sosyal kültürel, müzik spor gibi faaliyetlere daha fazla yer verilebilir.	Ö4	1	2
Kendi işletim sistemimizi oluşturmalıyız.	Ö2	1	2

Tablo 27’ye göre öğretmenlerin ikinci önemli önerilerinin “*daha faydalı içerik paylaşılabilir*” (f=13, %29) görüşü olduğu görülmektedir. Sosyal medya her türlü paylaşımına açık bir alan olması nedeni ile yapılan paylaşımların ulaştığı kitle göz önünde bulundurularak, eğitim amaçlı paylaşımların daha fazla desteklenmesi ve faydalı içeriğe ulaşımın kolaylaştırılması sağlanabilir. Eğitim amaçlı, okul ve sınıf bazında, hatta derslere özel gruplar oluşturularak, bu gruplarda soru çözümleri, ders anlatımları, video veya materyal paylaşımı yapılabilir. Hatta öğrencilerin ödevleri bile sosyal medya üzerinden kendi arkadaşlarına açık bir şekilde paylaşılarak, arkadaş çevresinin olumlu veya olumsuz görüşleri doğrultusunda ödevin değerlendirmesi yapılabilir, güzel örnekler paylaşarak ödüllendirilebilir. Sosyal medya da yer alan eğitim dışı veri akışının kısıtlanması, ancak eğitsel içerik paylaşımının artmasıyla mümkün olacaktır. Nasıl ki sık kullandığımız siteler,

web tarayıcılarında karşımıza öneri olarak geliyor, eğitsel materyallerinde bir süre sonra karşımıza sık kullanılan materyaller olarak çıkabilir.

Katılımcı öğretmenlerin üçüncü önerileri, “*denetim mekanizması geliştirilmeli*” (f=12, %27) görüşüdür. Denetim dışı bırakılan her şeyin bir şekilde suiistimal edilebileceği görüşünden hareketle, sosyal medyada yapılan paylaşımların da denetlenmesi gerekir. Nasıl ki televizyon kanalları küçük yaştaki çocukların izleme ihtimallerine karşı şiddet veya uygunsuz görüntülerin olduğu program ve filmleri geç saatlere koymak zorunda, sosyal medyada da buna benzer bir oto kontrol sistemi geliştirilerek belirli bazı özellikleri olan görüntü, bilgi ve resimlerin paylaşımının belirli saatler arasında serbest, diğer zamanlarda ise kısıtlı, yasaklı ya da erişilemez olmaları sağlanabilir. Suç unsuru ya da suça teşvik niteliğindeki paylaşımların engellenmesi, dijital veya sanal suçlara ilişkin yaptırımların geliştirilmesi insanları toplum için daha sağlıklı paylaşımlara zorlayabilir. Her ne kadar sansür insanlarda özgürlüklerin kısıtlanması olarak algılsa da, bu tür kısıtlamalar aslında gençlerin, çocukların ve geleceğimizin korunması adına önemli faydalar sağlayabilir.

Sosyal medyanın eğitim amaçlı kullanımına ilişkin diğer önemli görüşler “*sosyal medya eğitimi verilmeli*” (f=8, %18) ve “*Milli Eğitim Bakanlığına bağlı sosyal medya ağları olmalı*” (f=6, %13) görüşleridir. Milli Eğitim Bakanlığının kendine ait sosyal ağları olması gerektiği görüşünü savunanlar da aslında sosyal medyadaki paylaşımların içeriğinden ve denetimsiz olmasından rahatsız olan öğretmenlerdir. Sosyal medyanın eğitim amaçlı kullanımına ilişkin bazı öğretmelerin ifadeleri şöyledir:

Bu konuda uzmanların daha fazla faydalı içerikler paylaşması, bu konuda özellikle eğitim verilmesi gerekiyor. Okullar tek başına yeterli değil velilerin de çocuklarını bilinçlendirmeleri gerekiyor. Sosyal medyayı kullanmak bir kültürdür ve bu da zamanla kazanılır (Ö5).

Eğitimle ilgili kaliteli videolar yapılabilir, eğitim sayfaları ağırlıklı olursa daha faydalı olur (Ö16).

Şimdi önce bilinçlendirilmeli. Öğretmen ve öğrenci bilinçlendirilmeli. Daha çok da mesela öğrenciler bilinçlendirilmeli. Çünkü kullanım amacını öğrenci bilmiyor....Seminerler verilme. Yani, müfredat programına rehberlik alanı içerisinde sosyal medya da alınabilir. (Ö20).

18 yaşından küçük çocukların sosyal medyanın denetlenmesi lazım (Ö23).

Olumlu davranışların paylaşılması, bir ders açısından olsun diğer sosyal olarak önemli bir hareketin not olarıktan paylaşınca uygulanması gibi mesela karşılaştırma yapıp uyarlırsak (Ö27).

Daha güzel içerikler olabilir. Yani daha böyle net çerçevesi çizilmiş örneğin matematiğin öğretildiği veya işte kimyanın öğretildiği siteler kurulabilir ve bunlar paylaşımına açılırsa çok faydalı olabilir (Ö36).

Sosyal medyanın eğitim amaçlı kullanımına ilişkin yukarıdaki ifadeler incelendiğinde, bu ifadelerin Tablo 27’de yer alan bilgileri desteklediği görülmektedir. Ö5 ve Ö16 kodlu öğretmenlerin özellikle eğitimle ilgili daha faydalı paylaşımların yapılması ve öğrencilerin bilinçlendirilmeleri gerektiği üzerinde durdukları görülmektedir. Ö5 kodlu katılımcı özellikle sosyal medyada paylaşılan birçok içeriğin ahlaki olmadığını, bu konuda sadece öğrencinin değil aynı zamanda velilerin de bilinçlendirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Ö20 kodlu katılımcı ise özellikle öğrencilerin ve öğretmenlerin sosyal medyanın eğitsel amaçlı kullanımına ilişkin bilinçlendirilmelerine işaret ederek bunun nasıl yapılabileceği yönünde de bazı önerilerde bulunmaktadır. Ö20 kodlu katılımcıya göre öğrencilere seminerler verilerek veya rehberlik dersi müfredat programı içerisine konarak öğrenciler sosyal medyanın eğitsel kullanımına ilişkin bilgilendirilebilirler.

Ö23 kodlu katılımcı ise özellikle bir denetim mekanizması oluşturarak öğrencilerin sosyal medyaya girmelerinin kısıtlanması gerektiği üzerinde durmaktadır. Özellikle bu kısıtlamaların 18 yaşından küçük çocuklar için yapılması gerektiğini, bu yaş altında bilinçsiz sosyal medya kullanımının öğrencilere zarar verebilecek sorunlar doğurabildiğini ifade etmektedir. Ö27 ve Ö36 kodlu öğretmenler ise özellikle sosyal medyada olumlu paylaşımların artırılması gerektiğini vurgulamaktadırlar.

Sosyal medyanın eğitsel amaçlı kullanımına ilişkin öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda bazı önlemler alınarak, çok kolay ve ulaşılabilir bir kaynak olan sosyal medyanın daha eğitsel özellikleri ön plana çıkarılabilir. Özellikle bu çalışmada öğretmenlerin önerileri dikkate alınmalıdır. Zamanının çoğunu sosyal medyada farklı amaçlar doğrultusunda paylaşımlar yaparak geçiren öğrencilerin dikkatlerini daha eğitsel içerikli paylaşımları okuma ve paylaşmaya çekebilmek için okulun tüm paydaşlarının duyarlı olmaları gerekmektedir. Sosyal medyayı eğitim hedefleri doğrultusunda kullanabilmek eğitim ve bilgi gerektirmektedir. Bunun sağlanması için internet kafeler yerine okullarda uzman öğretmenler tarafından sosyal medya kullanımına yönelik derslerin verilmesi, öğrencilerin karşılaşabilecekleri tehlikelere yönelik önceden bilgilendirilip uyarılmaları belki de birçok felaketin önüne geçme noktasında öğrencilere yardımcı olacaktır.

4.3 Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırmanın üçüncü alt problemine ilişkin bulgular ve yorumlara yer verilmiştir. Araştırmanın üçüncü alt problemi “Okulun çevre unsuru olarak sosyal medyaya ilişkin veli görüşleri nelerdir?” şeklinde düzenlenmiştir. Kamu veya özel ortaokul veya lise düzeyindeki okullarda öğrencisi olan 8 kadın, 21 erkek toplam 29 öğrenci velisi ile görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan velilere ilişkin bilgiler Tablo 4’de verilmiştir. Çocukların eğitiminde okul kadar ailelerde önemli olduğu yapılan bir çok çalışmada (Trivette ve Anderson, 1995; Griffith, 1996; Fan, 2001; Gürşimşek, 2002; Gürşimşek, 2003; Şahin ve Ünver, 2005; Aslanargun, 2007; Kaysılı, 2008; Yazar vd. 2008; Pehlivan, 2008; Aydoğan, 2010; Gürşimşek, 2010; Çakmak, 2010) vurgulanmıştır. Aşağıda farklı başlıklar altından velilerin sosyal medyaya ilişkin görüşlerinin analizleri yer almaktadır.

4.3.1 Sosyal Medyanın Amaçlarına İlişkin Veli Görüşleri

Sosyal medyayı kullandığını ve ortaokul veya lise düzeyinde öğrencisi olduğunu ifade eden velilere “Sizce sosyal medyanın kullanım amacı nedir?” sorusu yöneltilmiş, velilerin vermiş oldukları cevapların içerik analizi yapılmış ve Tablo 28’de içerik analizi sonucu verilmiştir. Yapılan içerik analizine göre velilerin önemli bir kısmının sosyal medyanın amacının “bilgi paylaşımında bulunmak ve bilgilendirme” (f=12, %41) olarak değerlendirdiği görülmüştür.

Tablo 28

Velilere Göre Sosyal Medyanın Amaçları

Velilerin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
Bilgi paylaşımında bulunma ve bilgilendirme.	V6, V10, V12, V14, V17 V20, V21, V22, V23, V24, V25, V27	12	41
İletişim.	V1, V4, V7, V11, V12, V19, V21, V25, V26, V28,	10	34
Sosyalleşme/eglenme.	V1, V9, V18, V20, V23, V28, V29	7	24
Örgütlenmek.	V6, V14, V20, V29	4	14
Kişiyeye göre değişir	V3, V5, V15, V16		14
Menfaat/para kazanma	V2, V13, V18	3	10
Paylaşım sağlamak.	V7, V20	2	7
Zaman harcamak.	V5, V8	2	7
Batının gençlerimizi şekillendirme projesi.	V7	1	3

Yukarıdaki tabloya göre, sosyal medyanın birinci amacının “*bilgi paylaşımında bulunma ve bilgilendirme*” (f=12, %41) olarak ilk sırada yer aldığı görülmektedir. İkinci önemli görüş olarak veliler sosyal medyanın amacının “*iletişim*” (f=10, %34) olduğunu ifade etmişlerdir. Veliler sosyal medyanın diğer önemli bir amacının “*sosyalleşme ve eğlence*” (f=7, %24) olduğunu savunmuşlardır. Sosyal medyanın amaçlarına ilişkin görüşme yapılan velilere göre sosyal medya temelde bilgi paylaşımı ve bilgilendirme, iletişim kurma, sosyalleşerek uzaktaki arkadaş ve akrabaları görme amacına sahiptir. Bu amaçların dışında bazı velilerin sosyal medyanın amacının “*arkadaş ve akrabaları bulmak, örgütlenmek, para kazanmak*” olduğunu ifade ettikleri görülmektedir. Sosyal medyanın amacına yönelik bazı velilerin ifadeleri şöyledir:

Sosyal medyanın amaçları insanların birbirleriyle iletişim konusunda daha çok ulaşılabilmeleri. Çoktan beri görmediğiniz, özlediğiniz bir simayı orda resim olarak görme. Onların ailesini görebilme. Ya da birbirlerine cenaze türü şeylerde işte haber atıyorlar (V1).

Amacı bilgilendirmek, daha iyi iletişim... Faydalı bir şey yani (V12).

Sosyal medyanın amaçları bilgilendirme olmalı. Paylaşımlar insana olumlu yönde olmalı. İşte bir arkadaşınızla ilgili yıllar öncesinde göremediğiniz bunlar hoşuma gidiyor açıkçası. Onları bir araya getiriyor (V23).

Bana göre yüz yüze görüşemeyeceğimiz insanlarla görüşebilmek (V26).

Benim kullanım amacım iletişim amaçlı. İşte yurt dışında olan yeğenlerim falan var, akrabalarım var. Daha çok onlarla işte hem sesli hem görüntülü (V28).

Velilere ait yukarıdaki ifadelerin içerik analizi sonucu oluşturulan Tablo 28’de verilen bilgileri desteklediği görülmektedir. V1 kodlu katılımcı sosyal medyanın amacının iletişim sağlamak olduğunu ifade ederek, sosyal medya sayesinde uzun süre görüşemeyen arkadaş ve akrabaların birbirlerini görebildiğini belirtmektedir. Benzer görüşlerin yer aldığı V12, V23 kodlu katılımcılar, ek olarak sosyal medyanın bilgilendirmek amacını vurguladıkları görülmektedir.

4.3.2 Velilerin Sosyal Medyayı Kullanım Amaçları

Sosyal medyanın amacına yönelik görüşleri alınan velilere, “*Siz sosyal medyayı ne amaçla kullanıyorsunuz?*” sorusu yöneltmiştir. İçerik analizi sonucu Tablo 29’da verilmiştir. İçerik analizi sonucuna göre velilerin önemli bir kısmının (f=21, %72) sosyal medyayı *iletişim* amacıyla kullandığı söylenebilir.

Tablo 29
Velilerin Sosyal Medyayı Kullanım Amaçları

Velilerin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
İletişim	V1, V2, V3, V4, V7, V8, V11, V12, V13, V14, V15, V18, V19, V20, V21, V23, V25, V26, V27, V28, V29	21	72
Bilgilenme	V4, V5, V7, V8, V10, V12, V14, V18, V21, V22, V23, V27	12	41
Paylaşımında bulunmak	V4, V14, V17, V19, V23, V25	6	21
Eğlence	V2, V15, V16, V17, V24,	5	17
Arkadaşlarımı takip-bulmak	V20, V22, V24, V29	4	14
Sosyalleşme	V9, V20, V22, V24	4	14
Okumak	V19, V25,	2	7
Çocuğumun paylaşımlarını takip etmek	V6	1	3
Bilgilendirme	V17	1	3
Film izlemek	V16	1	3
Oyun oynamak	V16	1	3

Veliler ikinci olarak “*bilgilenme*” (f=12, %41) amacıyla sosyal medyayı kullandıklarını belirtmişlerdir. Velilerin üçüncü kullanım amaçlarının ise “*paylaşımında bulunmak*” (f=6, %21) olduğu görülmektedir. Bu amaçların dışında bazı katılımcılar sosyal medyayı “*eğlence amaçlı, arkadaşlarını bulmak ve takip etmek, sosyalleşmek, gazete gibi bazı haberleşme araçlarına ulaşarak onları okumak*” için kullandıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Velilerin sosyal medyanın amacına yönelik görüşleri ile kendi kullanım amaçlarının büyük oranda benzer olduğu görülmektedir. “*Siz sosyal medyayı ne amaçla kullanıyorsunuz?*” sorusuna bazı velilerin vermiş oldukları cevaplar aşağıda verilmiştir.

Ben işim gereği beraber çalıştığım arkadaşlarla hızlı iletişimi sağlamak için, emekli olmadan öncede öğrencilerim arasında hızlı bir iletişim, bir paylaşımı zamanında yapmak amaçlı kullandım. Kullanıyorum da. Ayrıca paylaşım yapıyorum, bu anlamda kendimi insanlara tanıtmış oluyorum ve insanları tanıyorum, takip ediyorum (V4).

Bilgi sahibi olmak, birtakım bilgileri elde etmektir (V5.)

Benim kullanım amacım da dünyayla ilgili, teknolojiyle ilgili bilgi edinmek, arkadaşların dostların neler yaptığını görmek. Neler konuştuğunu görmek (V12).

Daha çok kitle iletişimini daha kolay sağlamak (V13).

Benim kullanma amacım biraz bilgi. Eğlence değil de bilgilenme, özellikle Twitter benim tercihim. Yeniliklerden haberdar olma, bazen paylaşmaya, beğenmeye değer güzel, ilginç özlü sözler, linkler, yani ilgi alanıma giren şeyleri takip ediyorum, benim amacım daha çok bilgilenmek (V18).

Yukarıda verilen katılımcı ifadelerine de bakıldığında, katılımcıların sosyal medyayı daha çok iletişim amaçlı, bilgi edinme ve paylaşımda bulunma amacıyla kullandıkları görülmektedir. V4, V12 ve V13 kodlu katılımcılara göre sosyal medya hızlı ve kolay iletişim kurmanın bir yoludur. V5 ve V12 kodlu velilere göre ise sosyal medya bilgi edinmek için kullanabileceğimiz önemli bir araçtır. Sosyal medyayı çoğu katılımcının uzaktaki arkadaş, eş, dost ve akrabadan haber almak, onlarla iletişimi devam ettirmek amacıyla kullandıkları görülmektedir. Bu katılımcılar sosyal medyayı iletişim ve haberleşme aracı olarak görmekteler.

4.3.3 Öğrencilerin Sosyal Medyayı Amacına Uygun Kullanıp Kullanmadıklarına İlişkin Veli Görüşleri

Okulun vermiş olduğu eğitimin etkili olabilmesi için, okulu çevreleyen bütün öğelerin hep birlikte öğrencinin gelişimini ve okulda verilen eğitimi destekler nitelikte olması gerekir. Önceki bölümlerde de okul aile ilişkisinin önemine değinilmiş ve birçok araştırmanın aile katkısına yönelik olumlu veriler elde ettiğinden bahsedilmişti. Bu nedenle, öğrencilerin vakitlerinin önemli bir kısmının okulda veyahut evde aileleri ile geçirdikleri varsayıldığında, öğrencilerin sosyal medyayı eğitsel amaçlar doğrultusunda kullanıp kullanmadıklarına ilişkin veli görüşlerinin önemli olduğu görülmüş ve velilere “*Öğrencilerin sosyal medyayı amacına uygun kullanıp kullanmadıklarına ilişkin ne düşünüyorsunuz?*” sorusu yöneltmiştir. Konuya ilişkin olarak velilerin çoğunluğunun aşağıdaki tabloda da özetlendiği gibi, öğrencilerin sosyal medyayı amacına uygun kullanmadıkları düşünüldükleri söylenebilir.

Tablo 30

Öğrencilerin Sosyal Medyayı Amacına Uygun Kullanıp Kullanmadıklarına İlişkin Veli Görüşleri

Velilerin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
Uygun kullanmıyorlar.	V3,V4,V6,V9,V11,V12,V19,V22,V24,V26,V28,V29	12	41
Uygun kullanıyorlar.	V1, V7, V10, V13, V21, V23, V27,	7	24
Eğlence (oyun, sohbet, müzik vb) amaçlı.	V1, V2, V9, V14, V15, V16, V18, V19, V22, V24, V26, V28, V29	13	45
Arkadaşlarıyla yazışmak .	V1 V2, V7, V9, V26	5	17
Bazen uygun kullanılıyor.	V15, V16, V17	3	10
Bilgim yok.	V5, V8, V25	3	10
Zamanı kötüye kullanma.	V4, V9, V14	3	10
Bilgi edinme.	V10, V18	2	7
Arkadaş edinme.	V9, V27	2	7
Gösteriş, popüler olma.	V4, V18	2	7
İletişim amaçlı.	V7, V20	2	7
Bağımlılık yapma.	V9	1	3
Dikkati dağıtma.	V14	1	3

Tablo 30 incelendiği zaman çalışmaya katılan velilerin öncelikli olarak (f=12, %41) çocuklarının sosyal medyayı amacına uygun kullanmadığını ifade ettikleri görülmektedir. İkinci olarak velilerin daha az bir kısmı (f=7, %24) çocuğunun sosyal medyayı uygun kullandığını ifade ettiği görülmektedir. Velilerden bazıları (f=3, %10) “*bazen uygun kullanıyorlar*” görüşünü aynı oranda bazı velilerde, çocuklarının sosyal medyayı ne yönde kullandığına ilişkin bir fikirlerinin olmadığını ifade etmişlerdir. Velilerin yarıya yakın bir kısmı (f=13, %45) çocuklarının sosyal medyayı “*eğlence amaçlı (oyun, sohbet, müzik vs.)*” kullandıklarını ifade etmişlerdir. Veliler ayrıca çocuklarının sosyal medyayı “*arkadaşları ile yazışmak*” (f=7, %17), “*bilgi edinmek*” (f=2, %7), “*popüler olmak*” (f=2, %7) ve “*iletişim*” (f=2, %7) amaçlı kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bazı veliler de (f=3, %10) çocuklarının *zamanı kötüye kullandığını* ifade etmiştir.

Velilerin her ne kadar önemli bir kısmı çocuklarının sosyal medyayı amacına uygun kullandığını ifade etmiş olsa da, bu velilerin de çocuklarının sosyal medyayı eğitim amacı dışında kullandıklarına dair ifadelerinin ağırlıklı olduğu görülmüştür. Çocuğunun sosyal medyayı oyun oynamak ve arkadaşları ile sohbet etmek için kullandığını söyleyen veliler bile çocuğunun sosyal medyayı eğitsel amaçlı kullandığı düşüncesindedir. Her ne kadar bu tür sosyal medya kullanımları sosyal medyanın kendi amacına uygun olsa da, eğitsel amaçlı kullanım olarak kabul edilemezler. Çocuklarının sosyal medyayı kullanım amaçlarına ilişkin bazı velilerin ifadeleri şöyledir:

Yani bizim endişe duyduğumuz konulara yöneldiklerini düşünmüyorum, görmedim şimdiye kadar çok şükür. Ama zamanı öldürmek anlamında bu yönüyle uygun kullanmadıklarını düşünüyorum. Bazen saatlerce gereksiz bir iş konu üzerinde zaman geçiriyorlar (V4).

Yani çocuklarımın %80-85 olumlu kullandıklarını düşünüyorum. Yani bir arkadaşıyla yazışıyor belki bir şey soruyordur, belki bir şey istiyordur. Ama genelde bir ilgi çeken bir video onu paylaşıyorlar. O paylaşılanı izliyorlar (V7).

Yani amaç bilgilenmek ve eğlence. Daha çok eğlenmek, arkadaşlarının ne yaptığını takip etmek, kendini beğendirmek için kullanıyor bu da bir amaç. Belki çocuk için görünür olmak diğerlerine daha görünür olmak, ben de bu ortamda varım, ben de şunları yapıyorum gibi amaçlarla kullanıyor (V18).

Çocuklar amacına uygun kullanmıyor. Niye dersiniz, oyun oynuyor veya arkadaşlarına bağlanıp saatlerce boş mesajlar atıyor (V19).

Çocuğun yaşı gereği, ergenlik döneminde olmasından dolayı biraz oyun, biraz da arkadaşlarıyla iletişim kurabilmek adına ya da TEOG'a hazırlandığı için biraz da stresli oluyor. Bilgi alışverişi için çok fazla kullanmıyor biliyorum (V26).

Yukarıdaki ifadelerde de görüldüğü gibi velilerin önemli bir kısmı öğrencilerin sosyal medyayı eğitim dışı faaliyetler için kullandıklarını belirtmektedirler. V4 kodlu katılımcı sosyal medyanın kullanımına ilişkin kendi kontrol mekanizmasını anlatmakla birlikte, çocukların zamanlarını çok fazla sosyal medyada harcadıklarını ifade etmektedir. V7 kodlu katılımcı her ne kadar çocuklarının önemli bir oranda eğitsel amaçlı kullandığını düşünse de aslında ifade ettiği kullanım şekli eğitimden çok eğlence amaçlı kullanım olarak değerlendirilebilir. V18 ve V26 kodlu katılımcı ise çocuğunun eğitim amaçlı değil de eğlence amaçlı kullandığını ifade etmektedir. Başkaları ile bağlantı kurmak, popüler olmak, başkaları için görünür olmak aslında ergenlik dönemindeki çocukların normal gelişimsel davranışları olarak kabul edilebilir. V19 kodlu katılımcı ise ortaya çıkan tabloyu çok güzel özetlemektedir. Sosyal medyayı amacına uygun kullanmayan çocuğunun oyun oynaması, zamanını kötüye kullanması genelde yönetici ve öğretmenlerin de en fazla yakındıkları durumdur. Çocukların zamanlarını daha verimli geçirebilecekleri faaliyetlere özendirilmeleri veya bu doğrultuda sosyal medya kullanım alışkanlığı edinmeleri gerekir.

4.3.4 Sosyal Medyanın Öğrencilerin Davranışlarına Etkisine İlişkin Veli Görüşleri

Sosyal medyayı kullanan öğrencilerin davranışlarında değişiklik olup olmadığının onların en yakınında bulunan velileri tarafından gözlenebileceği düşünülerek velilere “*Sosyal medya çocuklarınızın davranışlarını ne yönde etkiliyor, gözlemlediğiniz olumlu veya olumsuz ne gibi davranışlar oldu?*” soruları yöneltilmiştir. Velilerin görüşleri *olumlu*

davranışlar” ve *“olumsuz davranışlar*” olarak iki ana temaya ayrılarak içerik analizi yapılmış ve içerik analizi sonucu aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 31

Sosyal Medyanın Öğrencilerin Davranışlarına Etkisine İlişkin Veli Görüşleri

	Velilerin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
Olumlu Davranışlar	Kendini geliştirme.	V5, V7, V8, V16, V20, V21, V23	7	24
	Derslerle ilgili bilgi toplama.	V2, V6, V13, V14, V17	5	17
	Olumlu paylaşımlar.	V6, V13, V18, V24	4	14
	İletişim kurabilme becerisi.	V5, V13, V25	3	10
	Uzaktakilerle iletişim.	V5, V12	2	7
	Sosyalleşme	V12, V16	2	7
	Gördükleri güzel şeyleri takip etme.	V21, V23	2	7
	Fikir alış-verişinde bulunma	V6	1	3
	Olumlu etkiliyor	V28	1	3
Olumsuz Davranışlar	Boşa zaman harcama.	V9, V11, V12, V13, V15, V17, V24	7	24
	Kavga/şiddet, hırçınlaşma	V2, V6, V8, V19, V27, V29	6	21
	Sosyalleşmeye engel.	V4, V5, V14, V26, V29	5	17
	Ders çalışmama	V6, V9, V14, V17, V19	5	17
	Bilmiyorum.	V1, V7, V10, V11, V29	4	17
	Aile içi iletişimsizlik.	V4, V14, V26, V29	4	14
	Başkalarına özentî (giyim, konuşma).	V8, V20, V22	3	10
	İstenmeyen görüntü ve haberi görme.	V6, V18, V23	3	10
	Uygun olmayan paylaşım.	V6, V9, V18	3	10
	Eğlence amaçlı kullanma.	V2, V24	2	7
	Bağımlılık yaratıyor.	V15, V24	2	7
	Kötü dil kullanma.	V2, V3	2	7
	Yabancılarla iletişim.	V6, V14	1	3
	Bireyselleşme	V26	1	3
	Dikkat kaybı	V15	1	3

Tablo 31 incelendiği zaman, sosyal medyanın öğrenciler üzerindeki etkisinin *olumlu davranışlar ve olumsuz davranışlar* olarak iki gruba ayrıldığı görülmektedir. Veliler en fazla (f=7, %24) sosyal medyanın *“öğrenciyi geliştirdiği”* yönünde görüş belirtmişlerdir. İkinci olumlu davranış olarak *“derslerle ilgili bilgi toplama”* (f=5, %17) ve *“olumlu paylaşımında bulunma”* (f=4, %14) görüşü gelmektedir. Diğer olumlu etkiler ise *“iletişim kurabilme becerisinin gelişmesi, başkalarına özentî, uzaktakilerle iletişim, sosyalleşme, olumlu paylaşımları takip etme”* görüşleridir. Çok az da olsa velilerin bir kısmı (f=3, %10) *“bilmiyorum”* diyerek, sosyal medyanın çocukları üzerine ne gibi olumlu etkileri olduğu sorusunu cevaplayamamışlardır. Velilerin bazılarının ifadeleri şöyledir:

En azından kısa ve hızlı bir şekilde bilgiye ulaşma noktasında iyi. Bu zamanda bilgiye ulaşmak kolay ama önemli olan o bilgiyi doğru kullanmak; bu konuda net bir şey söylemek mümkün değil (V5).

Arkadaşlarla sosyal medyadan fikir alışverişinde bulunması noktasında çok iyi (V6).

İletişimim daha rahat oldu, onun dışında bilgi aldığı, takip ettiği çok böyle bilgi amaçlı çok ciddi siteler yok, Facebook'u WhatsApp'ı da arkadaşlarıyla iletişim için kullanıyor, eğitimle ilgili siteler, güzel hazırlanmış programlar var, çok olumlu yansıyan bir durumunu görmedim (V13).

Olumlu, mesela bir ders notu hani, kitapta olmayan bir şeyi anında bulabiliyorsun. O yönden çok güzel. Mesela kitabı yok çocuğun, o an alamayacak durumda (V14).

Olumsuz bir davranış gözlemlemedim. Olumlu davranış el becerilerini geliştirecek şeyler izliyor ve onları sonra uygulamaya çalışıyor. Yapıyor, ediyor, yapmaya çalışıyor... Bugün mesela hamur yapmayı öğrendi, kalktı hamur yaptı (V21).

Yukarıda verilen veli ifadeleri de Tablo 31'de yer alan bilgileri desteklemektedir. V5 ve V14 kodlu katılımcıların sosyal medyanın bilgiye ulaşmayı çok hızlı ve kolay hale getirdiği üzerinde durdukları görülmektedir. Öğrencilerin bilgiye kolay bir şekilde ulaşabilmeleri, eğitim öğretim etkinliklerinin sürekliliği açısından önemlidir. Bilgiye ulaşmak bu kadar kolay olmasına rağmen, bu katılımcı bilginin doğru kullanılmadığını söylemektedir. V14 kodlu katılımcı bunlara ek olarak kitaplarda yer almayan bilgiye anında ulaşmanın önemine dikkat çekmektedir. Bazı katılımcılar (V6 ve V21) ise kendilerini sosyal medya aracılığı ile geliştirdiklerini ifade etmişlerdir. V21 kodlu veli ise çocuğunun el becerisini geliştirecek videolar izleyerek kendini geliştirdiğini ifade etmiştir. Ayrıca, sosyal medya sayesinde iletişim kurabilme beceri ve olanaklarının arttığı görüşünü destekleyen V13 kodlu veli "*iletişimim daha kolay oldu*" diyerek sosyal medyanın çocuğunun iletişim becerisini artırdığını belirtmiştir. Velilerin çoğunluğu sosyal medyanın daha çok olumsuz yönlerinin olduğunu ifade ettikleri görülmektedir.

Tablo 31'de yer alan olumsuz davranışlar incelendiğinde, birinci sırada "*boşa zaman harcama*" (f=7, %24) görüşü yer almaktadır. Velilerin en önemli sıkıntıları, çocuklarının zamanı kontrolsüz kullanması ve dolayısı ile ders çalışmaya vakit kalmamasıdır. İkinci olarak "*kavga, şiddet ve hırçınlaşma*" (f=6, %21) davranışları gelmektedir. Birçok veli çocuğunun sosyal medyayı kullanmaya başlaması ile birlikte hırçınlaşmaya başladığını, söz dinlemez olduğunu, şiddete eğiliminin arttığını ifade etmiştir. Üçüncü olarak veliler, "*sosyalleşmeye engel*" (f=5, %17) olduğu yönünde görüş bildirmiştir. Bu görüşlerin dışında, velilerin ifade ettiği diğer bazı olumsuz davranışlar "*ders çalışmama, aile içi iletişimsizlik, başkalarına özentisi, istenmeyen görüntü ve haberi görme, uygunsuz paylaşımlarda bulunma*" gibi davranışların olduğu ifade edilmiştir.

Sosyal medyayı kullanan öğrencilerin yaşları ve ilgileri göz önünde bulundurulduğunda, bu yaştaki öğrencilerin aşırı meraklı olabilecekleri kabul edilebilir. Bu merak ve farklı alanlara olan ilgi, bilgi eksikliğiyle bilinçsiz kullanımla birlikte öğrencilerin sosyal medyada çok fazla zaman harcamaları, bir yere kadar kabul edilebilir bir olgudur. Ancak, sosyal medyanın ortaya çıkış tezi olan kentselleşme ve insanların birbirine yabancılaşmasıyla ortaya çıkan anti sosyal ortam ile insanların baş etmesini sağlamak, yani insanları sosyalleştirmek olan sosyal medyanın bu temel teze hizmet etmemesi önemli bir olgu olarak daha fazla irdelenmelidir. Aşağıda V4 kodlu katılımcının ifadelerinde yer alan “televizyon önünde bile artık zaman geçiremiyoruz” şeklindeki ifade önemlidir. Bu durumun daha derinlemesine irdelenmesi gerekir. Sosyal medya kaynaklı öğrencilerde görülen olumsuz davranışlara ilişkin bazı velilerin görüşleri şöyledir:

Aile kimyamızı bozdu. Çocuklarımızla televizyon önünde bile artık zaman geçiremiyoruz. Sürekli televizyon önünde zaman geçiren bir aile tipi, hoş olmayan bir görüntüyken, o bile gitti. Bu yönüyle bir iletişimsizlik var, bir odadaki çocuğun annesinden su isterken mesaj atması gibi bir durum var (V4).

Öncelikle çocuklar yalnızlaşıyor; kimseyle muhabbet etmiyorlar ve çoğunlukla çocukların konuşma isteği azalıyor, bu anlamda olumsuz olduğunu söyleyebilirim (V5).

Daha hırçınlaştı. Ergenlik dönemini normal seviyesindeyken bir anda patlamalar yaşamaya başladı. Öfke nöbetleri yaşadı. Dersleri tamamıyla olumsuz etkilendi. Yanlış arkadaş gruplarına girdi. Yani benim tasvip etmeyeceğim, aile kimliğimize ters düşen ortamlarda bulundu (V6).

Çocuk Facebook’unu başka birisine vermiş. Bir kız arkadaşına aracı bir kız arkadaşına vermiş. Orada çocuğun altına sen söyle uygunsuz fotoğraflar paylaşılmış. Face’e girdi mi ders falan unutuluyor (V9).

Ders çalışmaya yönlendirmiyor. Çocukları daha çok ailevi gelenek, görenek ortamından uzaklaştırıyor. Çocuk kendi içine kapanık oluyor. Çünkü bir elektroniğe bağlı kalıyor. Anne babayla paylaşım olmuyor (V14).

Sosyal medya kaynaklı öğrencilerde görülen olumsuz davranışları örneklendiren yukarıdaki ifadeler incelendiğinde bu ifadelerin Tablo 31’de yer alan olumsuz davranışları desteklediği görülmektedir. V4, V14 kodlu katılımcıların özellikle sosyal medyanın aile üyelerini birbirlerine yabancılaştırdığını, çocukların aileleriyle iletişim kurmadığını V4 kodlu velinin “...bir odadaki çocuğun annesinden su isterken mesaj atması” ifadesi ile örneklendirdiği görülmektedir. V5 kodlu katılımcı da benzer şekilde öğrencileri yalnızlaşmasından bahsetmektedir. Sosyal medya aracılığı ile binlerce insana ulaşmak mümkün iken, onlarca insanla bilgi ve benzeri sayısız veri türünde görüşmeler yapma olanağı varken, çocukların yalnızlaşıyor olmaları, onların gerçek hayatta görüşecekleri, birlikte oyun

oynayıp gezecekleri reel arkadaşlarının olmaması çok olumsuz bir tablodur. V6 ve V9 kodlu katılımcıların ifadelerinde de görülüyor ki sosyal medya öğrencileri hırçınlaştırmakta ve derslerinden uzaklaştırabilmektedir. Öğrenciler uygun olmayan paylaşımlardan bulunabilmekte (V9).

Sosyal medyanın öğrencilerin davranışlarını ne yönde etkilediği, gözlemlenen olumlu ve olumsuz davranışların neler olduğu farklı bakış açıları ile okul yöneticilerine, öğretmenlere ve velilere sorulmuştur. Okulu ve öğrenciyi çok yakından ilgilendiren bu katılımcı gruplarının temel ortak noktalarından birisi sosyal medyanın öğrencilere olumlu davranışlardan çok daha fazla olumsuz davranışlar kazandırdığı yönündedir. Bu nedenle özellikle ortaokul ve lise öğrencilerinin sosyal medya kullanımlarına ilişkin ciddi çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Öğrencilerin özellikle sosyal ağlarda çok fazla zaman harcamaları, yanı başlarındaki arkadaş veya aile fertleri ile iletişim kurmada sıkıntı yaşamaları, bağımlılık düzeyinde bir sosyal medya kullanımının olması, geleceğimiz tehdit eden, sanal gibi görünse de çok yakında ciddi sorunlar doğuracak konulardır. Bu nedenle sosyal medyanın olumsuzluklarını özellikle olumlu davranışa çevirmeye yönelik çalışmalara öncelik verilerek, bilinçli sosyal medya kullanımı yönünde toplum eğitilebilir.

4.3.5 Sosyal Medyanın Akademik Başarı ve Beceri Gelişimine Katkısına İlişkin Veli Görüşleri

Okul aile iş birliğine ilişkin yapılan çok sayıda çalışma, okul aile iş birliğinin öğrencinin akademik başarısını olumlu yönde artırdığını (Çelenk, 2003; Berkyürek, 2008; Altun, 2009), okuldaki disiplin sorununu azalttığı (Çalık, 2007) gibi bulgular ortaya çıkarmıştır. Etkili bir okul aile iş birliği hem öğretmenlerin motivasyonunu hem de akademik başarı ve olumlu davranışların geliştirilmesini artıracaktır. Çocuğun eğitiminde öğretmenler kadar velilerinde etkisi vardır. Bu nedenle sosyal medya öğrencilerin akademik başarılarına ve beceri gelişimlerine katkısının ortaya konmasında da velilerin görüşleri önemli görülmüş ve velilere “*Sosyal medyanın öğrencilerinizin akademik başarısını ne yönde etkilediğini düşünüyorsunuz?*” sorusu sorulmuştur. Velilerin görüşlerinin içerik analizi yapılmış ve aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 32

Sosyal Medyanın Akademik Başarıya Katkısına İlişkin Veli Görüşleri

	Velilerin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
Olumlu Etkileri	Akademik başarıyı geliştirebilir.	V1, V4, V5, V8, V10, V12, V13, V14, V16, V18, V21, V23, V26	13	45
	Ders sunumları/video izleme.	V4, V8, V10, V13, V16, V26	6	21
	Bilgiye ulaşma kolaylığı.	V4, V8, V18, V23	4	14
	Çocuğun algılamasının gelişmesi.	V14, V26	2	7
	İletişim kabiliyeti gelişmesi.	V14	1	4
	Soru çözme.	V10	1	4
	Görsel zekayı geliştirme.	V13	1	4
	Tekrar yapma olanağı.	V8	1	4
	Farklı hocalarda farklı ders imkanı.	V12	1	4
	Kitap okuma.	V14	1	4
	Derslerle ilgili arkadaşlarıyla haberleşme.	V4	1	4
	Teknolojiyi öğrenme.	V18	1	4
	Olumsuz Etkileri	Daha çok olumsuz etkiliyor.	V2, V6, V7, V9, V11, V15, V17, V19, V22, V23, V24, V25, V27, V28, V29	15
Boşa zaman harcama.		V5, V7, V9, V12, V19, V20, V29	7	24
Eğitim amaçlı kullanmama.		V1, V12, V23, V28	4	14
Ders çalışma motivasyonunun düşmesi.		V15, V22, V29	3	10
Asosyal olma.		V2, V14	2	7
Kitap okumama.		V22	1	3
Dikkat dağınıklığı.		V15	1	3
Bağımlılığı artırma.		V22,	1	3
Hazır bilgiye konma.		V26	1	3

Yukarıdaki tablo incelendiği zaman, sosyal medyanın akademik başarıya etkisinin *olumlu* ve *olumsuz etkiler* olmak üzere iki ana tema altında toplandığı görülmektedir. Velilerin önemli bir kısmına (f=13, %45) göre sosyal medya “*akademik başarıyı geliştirebilir.*” Velilere göre sosyal medyanın akademik başarıya olumlu etkilerinin başında “*ders sunuları ve video izleme*” (f=6, %21) gelmektedir. İkinci olarak “*bilgiye ulaşma kolaylığı*” (f=4, %14) ve üçüncü olarak “*çocuğun algılamasının gelişmesi*” (f=2, %7) görüşleri gelmektedir. Ayrıca öğrencilerin *iletişim kabiliyetlerinin gelişmesi, soru çözme, tekrar yapma, kitap okuma* gibi bazı akademik başarıyı etkileyebilecek özelliklerinde ifade edildiği görülmektedir.

Katılımcıların çoğunluğu (%52) sosyal medyanın akademik başarıyı daha çok olumsuz yönde etkilediğini ifade etmişlerdir. Sosyal medyanın akademik başarıya olumsuz etkilerinin başında “*boşa zaman harcama*” (f=7, %24) gelmektedir. İkinci sırada “*eğitim amaçlı kullanmama*” (f=4, %14) ve “*ders çalışma motivasyonunun düşmesi*” (f=3, %10) görüşleri gelmektedir. Bu görüşlerin dışında katılımcılar, sosyal medyanın öğrencileri

“asosyal yaptığını, kitap okumama, dikkat dağınıklığı, bağımlılık” gibi bazı istemeyen davranışlara neden olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Katılımcılara ait bazı ifadeler şöyledir:

Yani asosyal oluyorlar artık, dışarı çıkıp oyun oynamak nedir bilmiyorlar, boş vakitlerini kesinlikle bilgisayar veya telefon başında internette geçiriyorlar (V2).

Dersle ilgili bir iletişim ağı kurmuş durumdalar. Bazen işte Youtube’ur başka sosyal araçlardır onlardan dersleriyle ilgili ya video var, ya da makaleler vesaireler indirip inceleyebiliyorlar.. Şu anda bir kaynağa ulaşmak anlamında sosyal medyanın ciddi bir yelpazesi var (V4).

Eyüp bir saat, iki saat bazen bakıyorum Face’te, bakıyor bakıyor böyle. Oğlum yeter diyorum. Yeter artık yani. Bunu defalarca söylememe rağmen bırakamıyor. Bu yönüyle olumsuz (V7).

Bayağı etkiliyor. Dersleri oradan aldığı için, okuduğu için, ne bileyim yardımcı oluyor. Ders konusunda yardımcı oluyor (V8).

Ders çalışması yönünde çok etkisi oldu. Genelde test çözüp, ders ağırlıklı olarak kullandı (V10).

Çocuğun algılamasını etkiliyor, sonra, iletişimde daha iyi, uyku düzensizliği, ondan sonra, içe kapanıklık, internetten arkadaşlar bulma. Bu yönden çocuğu farklı şekilde etkiliyor (V14).

Olumsuz en fazla diyebileceğim belki biz kontrol etmezsek zamanını harcama yönünde, zaman israfına yol açabilir. Bizde çocuğu sınırlandırıyoruz tabi ki (V20).

Yukarıdaki ifadelerin Tablo 32’de verilen bilgileri desteklediği görülmektedir. Bazı katılımcılar sosyal medyanın olumlu etkilerini öne çıkarmakta (V7, V8, V10), öğrencilerin sosyal medyadan faydalanarak ders çalıştıklarını, test çözdüklerini ifade ettikleri görülmektedir. Ancak bazı katılımcıların da sosyal medyanın sosyalleşmeyi öldürdüğü (V2) ve çok fazla vaktin boşa harcandığı (V2, V7, V20) gibi olumsuzluklara yol açtığını ifade ettikleri görülmektedir.

Sosyal medyanın öğrencilerin akademik başarısını olumsuz etkilediği yönünde görüş bildiren veliler (%52), öğretmenler ile benzer görüşleri savunmuşlardır. Öğretmenlerin de çoğunluğu (%60) sosyal medyanın akademik başarıyı “*daha çok olumsuz etkilediği*” görüşünü paylaştıkları görülmüştür. Sosyal medyanın akademik anlamda öğrencilerin başarılarını ciddi olarak etkileyebilecek sosyal ve ekonomik dengesizliklerden doğan eşitsizliği ortadan kaldıracak bir potansiyele sahipken, yeterince yararlanılmadığını gösteren bu görüşlerin detaylı bir şekilde incelenerek, toplumu, velileri, öğretmen ve

öğrencileri sosyal medya kullanımı konusunda bilinçlendirmek gerektiğinin bir kez daha vurgulanması gerekmektedir.

Okulların amaçları sadece öğrencileri akademik açıdan topluma hazırlamak değildir. Okullarda verilen eğitim, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre yeteneklerini geliştirmeye de yardımcı olabilir. Öğrencilerin müzik, resim, spor gibi farklı alanlara olan ilgileri okullarda verilen dersler aracılığı ile geliştirilmeye çalışılır. Sosyal medyada ise müzik, resim, spor ve akla gelebilecek birçok konu ile ilgili paylaşılan bilgi, video, resim ve sunu yer almaktadır. Velilere, “*Sosyal medyan öğrencilerin becerilerini geliştirmeye katkı sağlıyor mu?*” sorusu sorularak, sosyal medyanın öğrencilerin becerilerini geliştirmeye katkılarına ilişkin veli görüşleri alınmış ve velilerle yapılan görüşmelerin içerik analizi yapılarak aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 33
Sosyal Medyanın Beceri Gelişimine Katkısına İlişkin Veli Görüşleri

Velilerin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
Becerilerini geliştirebilir.	V1, V3, V4, V6, V7, V8, V10, V12, V13, V14, V16, V17, V18, V22, V24, V26, V28	17	59
Beceri geliştirmez.	V2, V5, V9, V11, V15, V19, V20, V21, V23, V25, V27, V29	12	41
Bilgi edinme/araştırma becerisi.	V1, V7, V10, V12, V16, V18, V19, V20, V26, V28	10	34
Bilgisayar ve teknoloji kullanma becerisi.	V4, V6, V18, V19, V22, V28	6	21
Müzik aleti çalma becerisi.	V8, V13, V17, V24	4	14
Kitap okuma becerisi geliştirme.	V14, V18	2	7
El becerisini geliştirme.	V16	1	3
Pratik zekayı geliştirme.	V7	1	3
Yemek yapma becerisi	V17	1	3

Tablo 33 incelendiğinde, velilerin önemli bir kısmının (f=17, %59) sosyal medyanın öğrencilerin becerilerini geliştirebileceğini düşündükleri görülmektedir. Sosyal medya beceri gelişimine katkı sağlamadığını düşünen katılımcıların oranı %4’dür. Velilere göre sosyal medya en fazla “*bilgi edinme ve araştırma becerisini*” (f=12, %34) geliştirmektedir. İkinci olarak “*bilgisayar ve teknoloji kullanma becerisi*” (f=6, %21) ve üçüncü önemli beceri olarak “*müzik aleti çalma*” (f=4, %14) becerisi gelmektedir. Bazı veliler ise öğrencilerin “*kitap okuma becerisinin, pratik zekanın, el becerisinin, yemek yapma becerisi*” gibi becerilerinin geliştiği görüşünü paylaşmışlardır. Katılımcılara ait bazı ifadeler aşağıda verilmiştir:

Evet, tabii. Mesela, önceden, anormal derecede bir bilgisayar bağımlılığı vardı. Atıyorum bir arabayla ilgili, onun her şeyini araştırıyor. O yönden faydası oluyor (V1).

Olabilir, merakları arttığı için. Mesela bazen bakıyorum bir video çekimini, kendi istedikleri video şekline, formatına dönüştürebilmişler. Bunu yapmak isterken de mutlaka bir araştırma yapmışlardır. Bu yönüyle bazı bilişim yetenekleri gelişmiş (V4).

Fazla beceri kazandıklarını düşünmüyorum çünkü genellikle ideal programlara, sitelere girmiyorlar daha çok eğlence sitelerine takılıyorlar (V5).

Birçok yönde, ulaşmak istediğiniz konularda, el becerileri, zeka yönünde olsun fayda sağlıyor (V16).

Beceri, hızlı okumaya katkısı var. Facebook'u okuyorlar, yani orada çıkan herhangi bir yazının peşine düşüyorlar. Arama önemli bir şey, bir soru sorduğumda, hızlıca araştırıp cevapları bana getirebiliyor. Yani bilgiye ulaşma rahat, sosyal medyayı o yönde kullanırsa becerilerini artırıyor (V18).

Velilere ait yukarıdaki ifadelerinde verilen Tablo 33'de verilen bilgileri desteklediği görülmektedir. V1, V4, V16 ve V18 kodlu katılımcıların öğrencinin bilgiye ulaşma, araştırma becerisine, sosyal medyanın sağlamış olduğu katkıyı anlatmaktadırlar. V18 kodlu veli “...*hızlıca araştırıp cevapları bana getirebiliyor*” diyerek araştırma ve bilgiye ulaşmada daha hızlı olduklarını da vurgulamaktadır. Sosyal medyanın sağlamış olduğu katkıların bunlarla da sınırlı kalmadığını V4, V16 ve V18 kodlu katılımcıların ifadelerinde görmekteyiz. V4 kodlu katılımcının “...*bazen bakıyorum bir video çekimini kendi istedikleri video şekline, formatına dönüştürebilmişler. Bunu yapmak isterken de mutlaka bir araştırma yapmışlardır*” ifadeleri belli bir eğitim gerektiren bazı becerileri çocukların sosyal medya yardımı ile geliştirdiğini göstermektedir. Sosyal medya sayesinde öğrencilerin hiçbir kursa gitmeden, hiçbir özel ders almadan bilgisayar ve teknoloji kullanımının geliştiği, el becerisi ve müzik aleti kullanmaya sosyal medyanın yardımcı olduğu (V16) ifade edilmektedir.

Veliler ile yapılan görüşmelerde, gerek velilerin farklı eğitim düzeylerine sahip olmaları, gerekse eğitim öğretim faaliyetlerine öğretmen ve yöneticiler kadar yakın olmadıklarından, bazı konularda bilgi almakta güçlükler yaşanmış, bu güçlük ise araştırmacı tarafından sorulara yeni açıklamalar ve örnekler verilerek aşılmıştır. Özellikle velilerin beceri kavramını yanlış anladıkları ve görüşme esnasında çoğu kez ilgisiz cevaplar verdikleri görülmesi üzerine, araştırmacı beceriden *el becerisi, müzik aleti çalma becerisi gibi öğrencilerin yapabilecekleri şeylerde bir değişiklik ve gelişme oldu mu?* şeklinde kavramı hem örneklendirme hem de ek açıklama yapma gereği duymuştur. Tablo 33'de verilen bilgilere göre çoğu veli sosyal medyanın çocuğunun becerilerini geliştirdiğini

düşünmektedir. Ancak beceri kavramına yönelik velilerde bilgi eksikliği olduğu gözlenmiştir. Her ne kadar araştırmacı durumu örneklendirerek açıklık getirmiş olsa da sosyal medyanın öğrencilerin becerilerine katkısına yönelik yeni çalışmalar yapılarak velilerin konuya ilişkin düşünceleri başka çalışmalar ile desteklenmelidir.

4.3.6 Sosyal Medyanın Bir Öğrenme ve Öğretme Aracı Olup Olmadığına İlişkin Veli Görüşleri

Eğitim öğretim faaliyetlerinin daha başarılı olması için farklı alanlardaki buluşların, yeni teknoloji ürünleri, bilgisayar programları gibi birçok uygulamanın eğitim öğretim materyali olarak uyarlandığı görülmektedir. Örneğin, bir zamanlar teyp ve ses kayıt cihazlarından oluşan, daha sonra video formatının da eklenmesiyle çok pahalı bir yatırım olarak eğitim öğretim tarihinde karşımıza çıkan dil laboratuvarlarının sunmuş olduğu imkanları bu gün cep telefonu gibi çok küçük ve basit bir aletin sunduğunu görmekteyiz. İnternet ve internet tabanlı oluşturulan web siteleri ve devamında gelen sosyal medya ağları, eğitim öğretim alanındaki araştırmacılara ve uygulamacılara bu alandaki gelişmelerin eğitim öğretimde kullanılabilirliklerini sorgulama ve araştırma gereğini doğurmuştur.

İnternet tabanlı çalışan bütün araç ve ağların bazıları farklı ürünlerin reklamı ve pazarlamasına odaklanırken, bazılarının ise eğitim öğretim odaklı paylaşımlar içerdiğini görmekteyiz. Temelde ortaya çıkış nedenleri ne olursa olsun, bugün cevaplamaya çalıştığımız asıl sorunun hayatımızı bu denli meşgul eden bir olgunun eğitim öğretim amaçlı kullanılabilirliğinin sorgulanması ve sosyal medya ağlarından faydalanılması gerektiği gerçeği ile karşı karşıyayız. Öğrencileri yakından takip etme imkanına sahip olan velilerin sosyal medyanın bir öğrenme ve öğretme aracı olup olmadığına ilişkin görüşleri bu bağlamda sağlıklı sonuçlar elde edebilmek için önemlidir. Bu nedenle velilere “*Sizce sosyal medya bir öğrenme ve öğretme aracı mıdır?*” sorusu sorulmuş, soruya özellikle olumlu cevap veren katılımcılara, “*Sosyal medyada paylaşılan içeriğe ilişkin ne düşünüyorsunuz?*” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların vermiş oldukları cevapların içerik analizine ilişkin bilgilerin yer aldığı Tablo 34’de verilen bilgilere göre velilerin tamamına yakını sosyal medyayı bir öğrenme-öğretme aracı olarak değerlendirmektedir.

Tablo 34

Sosyal Medyanın Bir Öğrenme ve Öğretme Aracı Olup Olmadığına İlişkin Veli Görüşleri

Velilerin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
Öğrenme ve öğretme aracı.	V1, V3, V4, V5, V6, V7, V8, V9, V10, V11, V12, V13, V14, V15, V16, V17, V18, V19, V20, V21, V22, V24, V25, V28, V29	25	86
Öğrenme ve öğretme aracı değil.	V2, 23, V26, V27	4	14
İçerik bir süzgeçten geçmeli.	V4, V16, V17, V19, V21, V24, V29	7	24
Yeni bilgiye ulaşabilme.	V10, V12, V13, V15, V28, V29	6	21
İçerik kişiye göre değişiyor.	V3, V11, V14, V16, V29	5	17
İstenmeyen kötü içeriğe ulaşabilme.	V4, V9, V14, V16	4	14
Öğretici, eğitici ve faydalı.	V7, V20	2	7
Bilgi kirliliği oluşturma.	V22, V24	2	7
Magazinsel içerik (müzik, resim, eğlence, dedikodu).	V18, V23	2	7
Her şeyin paylaşımı doğru değil.	V9, V18	2	7
Dil öğrenmeyi teşvik etme.	V20	1	3
İçerik güzel.	V8	1	3
Sanal olduğu için doğru değil.	V26	1	3
Kötü amaçlı kullanabilme.	V27	1	3
Her türlü bilgiye ulaşılabilme.	V6	1	3
Zamanı kaybına yol açma.	V5	1	3
Video destekli ders anlatma.	V15	1	3
Araştırma.	V1	1	3
Ergenleri olumsuz etkileme.	V4	1	3
Dersle ilgili paylaşım.	V12	1	3
Kimseye sormadıkların oradan öğrenme.	V1	1	3

Velilerin tamamına yakın bir kısmı (f=25, %86) sosyal medyanın bir öğrenme ve öğretme aracı olduğu konusunda hem fikirken, sadece çok azı (f=4, %13) sosyal medyanın bir öğrenme ve öğretme aracı olamayacağını savunmuştur. Sosyal medyada paylaşılan içerikle ilgili olarak ise birinci sırada “*içerik bir süzgeçten geçmeli*” (f=7, %24) görüşü gelmiştir. Velilerin sosyal medyada her türlü paylaşımından haberdar olmaları, bunların bir kısmını zararlı içerikte olduğu bilincinde olmaları önemli ve olumlu bir durumdur. İkinci olarak veliler “*yeni bilgiye ulaşabiliyorlar*” (f=6, %21) düşüncesi ile öğrencilerin günceli takip etmelerini sosyal medyanın kolaylaştırdığını vurguladıkları görülmektedir. İçerikle ilgili önemli üçüncü görüş ise “*içerik kişiye göre değişiyor*” (f=5, %17) görüşüdür. İçerikle ilgili olarak ayrıca bazı veliler olumlu bazılarının ise daha çok olumsuz görüşlere yer verdikleri görülmektedir. Bazı velilerin ifadeleri aşağıda verilmiştir.

Mesela, yurt dışıyla ilgili şeyleri çok araştırıyor büyük oğlum. Birilerine sormadıkları şeyleri oradan açıp okuyor (V1).

Tıpkı televizyon ve diğer teknolojik aletler gibi iyiye kullanırsak çok olumlu faydaları var. Gerçekten bir öğrencinin araştırıp çok güzel ürünler ortaya çıkarabileceği bir ortam. Ama çocuklar bir girdi mi farklı kullanıyorlar. Bu sebeple tasvip etmiyorum gençler için (V6).

Genelde bizde sıkıştığımız zaman da önceden anneme büyüklere falan hocalarımızı arardık. Şimdi Google'a soruyoruz direk. Öğrenme açısından, eğitime destek açısından evet doğru kullanılırsa, eğer güzel faydalı buluyorum (V13).

Video destekli ders anlatımları için olabilir hocam (V15).

Olsa yeterli değil. Eski usul eğitimden geldiğimiz için belki ama benim için öncelikli olan kitaptır. Hocayla konuşup bilgiyi ondan direk almak daha bir güzeldir, daha bir özeldir (V26).

Yukarıdaki veli ifadeleri incelendiği zaman, velilerin çoğunlukla sosyal medyayı bir öğrenme öğretme aracı olarak gördüğünü ancak içeriğe ilişkin olarak bazı kuşkuvarının olduğu görülmektedir. V1, V6 kodlu katılımcılar sosyal medyanın olumlu katkısına vurgu yaparak, bilgiye çok kolay bir şekilde ulaşılabilirdiğini örneklendirmekteler. V13 kodlu katılımcı aslında sosyal medyanın sağladığı bu önemli kolaylığı çok güzel bir örnekle açıklamaktadır. Eskiden sıkıştığımız zaman büyüklere sorardık, hocamızı arardık diyen katılımcı, artık insanların Google'dan yararlandıklarını ifade etmektedir. V6, V15 gibi katılımcılar ise sosyal medyada çok kaliteli derslerle ilgili videoların, materyallerin paylaşıldığını, bu anlamda sosyal medyanın iyi bir öğrenme-öğretme ortamı oluşturduğunu ifade ettikleri, ancak V26 gibi bazı katılımcıların klasik usul eğitim öğretim faaliyetlerinin yürütülmesinden yana oldukları görülmektedir.

Tablo 34'de ve katılımcı ifadelerinde yer alan içerik ile ilgili uyarıların bütün eğitim öğretim kademelerindeki eğitim öğretim ile ilgili araştırmacıların ve uygulayıcıların dikkate alması gerekir. Televizyon gibi medya araçlarında uygulanan yaş gruplarına göre yayının sosyal medyada da olması faydalı olabilir. Çocukların fiziksel ve psikolojik gelişimlerini etkileyebilecek paylaşımların bir süzgeçten geçmesi, çocukların her içeriğe ulaşmasının mümkün olmaması gerekir. Bununla ilgili çalışmalar aile veya ebeveyn kilidi şeklinde günümüzde yapılıyor olsa da, bunların çok etkili ve verimli olmadıkları veliler ve diğer katılımcılarla yapılan görüşmelerde ortaya konmuştur. En büyük sorun, içerik ile ilgili engelleyici programların internet erişimini, sayfaların açılışını yavaşlatması ve bu nedenle kullanışlı olmamaları ve bir süre sonra velilerin bu uygulamaları iptal etmek zorunda kalmalarıdır. Bu nedenle internet hızına etki etmeyecek, ana sağlayıcı tarafından düzenlenen

çocuk veya ailelere yönelik erişimlerin kolaylaştığı, çocukların yaşlarına uygun olmayan içeriğin engellenmesi için yeni programların veya yöntemlerin geliştirilmesi önerilebilir.

Günümüzde farklı alanlarda uzmanlaşmış web siteleri bulunmaktadır. Sadece web siteleri değil, internete bağlı olarak geliştirilen yüzlerce uygulamanın yaygın bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Günümüzde internet ile bağlantısı olmayan birey sayısı çok azdır. Özmen vd. (2011: 42)'nin verilerine göre 2009 yılında Türkiye’de sosyal ağ kullananların sayısının yaklaşık 19 milyon olduğunu, günümüzde ise bu sayının kırk milyonlara dayandığı göz önünde bulundurulursa, sosyal medyanın hayatımızın ne denli içinde olduğunu anlamamız daha da kolaylaşacaktır. 2016 verilerine göre ise Türkiye’de aktif internet kullanıcısı 46,3 milyon (%58) kişidir. Türkiye’de ortalama sosyal medya kullanım süresi günlük 2 saat 32 dakika olarak belirlenmiştir (“Dijital Türkiye”, 2016). İnsanların vakitlerinin önemli bir kısmını internette harcadıkları gerçeğini de göz önüne aldığımızda sosyal medyanın eğitim amaçlı etkili kullanımına yönelik içerik ve denetim mekanizması geliştirmenin daha büyük önem kazandığını vurgulamak gerekir.

4.3.7 Sosyal Medyanın İletişime Katkısına İlişkin Veli Görüşleri

“Okul karşılıklı iletişime, tartışmaya, deneyimi paylaşmaya açık ve katılımcı bireylerin yetişmesine olanak tanıyan bir ortam yaratmalıdır” (Karasolak, 2009: 12). Bir eğitim örgütü olan okul ile çevresi arasındaki iletişimin sürekli ve sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi, olumlu sonuçlar elde edebilmek için hayati öneme sahiptir. Okul ile çevresi arasında bu sürekli etkileşim, örgütün amacını gerçekleştirme için bir zorunluluktur (Aydın, 2002: 73). İletişim okul ve okul dışı faaliyetlerin başarıya ulaşması için önemli bir unsur oluşturmaktadır. İletişimin önemine ilişkin yapılmış onlarca çalışmadan bahsedilebilir. Sosyal medyanın da ortaya çıkışı her ne kadar girişimciler açısından ticari olsa da, bu ticareti insanlar arasındaki iletişimi güçlendirme üzerine temellendirdikleri görülmektedir. Okulda öğrencinin başarısı okul paydaşları ile olan iletişimin düzeyi ve kalitesi ile de ilişkilidir. Günümüzde ilköğretim öğrencilerinden yetişkinlere kadar herkesin çok rahatlıkla kullanabildikleri sosyal medyanın iletişim açısından okul paydaşları olan yönetici, öğretmen, veli ve öğrenci arasındaki iletişime katkı sağlayıp sağlamadığı sorusuna cevap aranmış ve bu nedenle çalışmaya katılan velilere “*Sosyal medya bir iletişim aracı olarak düşünüldüğünde*

sosyal medyayı kullanan yönetici, öğretmen veli ve öğrencilerin iletişimlerinde olumlu ve olumsuz ne gibi değişiklikler gözlemliyorsunuz?” sorusu yöneltmiştir. Katılımcıların görüşlerinin içerik analizi yapılarak aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 35
Sosyal Medyanın İletişime Katkısına İlişkin Veli Görüşleri

Velilerin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
Olumlu katkısı var.	V1, V4, V5, V7, V12, V13, V14, V16, V17, V18, V20, V21, V22, V25, V26, V27, V28,	17	59
Katkısı yoktur	V2, V3, V6, V8, V9, V10, V11, V15, V19, V23, V24, V29	12	41
Hız.	V12, V13, V18, V21, V25, V28	6	21
İletişim becerisini artırma.	V13, V17, V18, V21, V27, V28	6	21
İnsanlara ulaşmamızı sağlaması.	V4, V18, V21, V25, V28	5	17
Bilgiyi yayma/paylaşma	V5, V13, V18, V20	4	14
Öğretmenlerle ve diğer velilerle iletişimi geliştirme.	V18, V21, V27, V28	4	14
Öğretmenlere bilgi verme.	V5, V7, V12	3	10
Öğrenciyi takip edebilme	V4, V22, V25	3	10
İnsanların birbirini tanınması	V14, V17	2	7
Bilgi kirliliği oluşturma.	V19, V23	2	7
Ödev kontrolü için kullanıyoruz.	V26, V27	2	7
Öğretmeni tanımayı sağlıyor	V14	1	3
Haddi aşan durumlar olabiliyor	V23	1	3

Yukarıdaki tabloya göre sosyal medyanın iletişime katkısına ilişkin velilerin çoğunluğunun (f=17, %59) olumlu görüş bildirdikleri görülmektedir. Velilere göre “hız” sosyal medyanın iletişime en önemli katkısıdır (f=6, %21). “insanlara ulaşmayı sağlaması” (f=5, %17) ikinci ve “bilgiyi yaymayı ve paylaşmayı sağlaması” (f=4, %14), “öğretmenlerle ve diğer velilerle iletişimi geliştirmesi” (f=4, %14) üçüncü önemli görüşler olarak tabloda yer almıştır. Velilerin çoğunluğunun sosyal medyanın iletişime olumlu katkısı olduğunu savunmalarına rağmen, iletişime katkısının olmadığı görüşü de önemli oranda (%41) ifade edilmiştir. Sosyal medyanın yönetici, öğretmen, veli ve öğrenci arasındaki iletişime önemli katkı sunacak bir araç olmasına rağmen veliler tarafından yeterli düzeyde kullanılmadığı görülmektedir. “Birçok veli olabilir ama hiç o anlamda kullanmadım” (V6, V10) gibi ifadeler kullanmışlardır. Bu ifadeleri kullanan veliler her ne kadar sosyal medyanın bu yönde kullanılabilmesinin bilincinde olsa da, pratikte sosyal medyayı öğretmen veya yönetici ile iletişim açısından kullanmadığını göstermektedir. Velilerin sadece sosyal medya aracılığı ile değil, diğer araçları da kullanarak okul ile iletişim kurmakta sıkıntı yaşadıkları, ancak okul

ile iletişimin öğrencilerin akademik başarılarına olumlu katkısı olduğu belirlenmiştir (Bekyürek, 2008). Bazı velilerin ifadeleri şöyledir:

Bence olumlu. Yani, iletişimin hiçbir şekilde olumsuz olacağını düşünmüyorum. Ben kesinlikle olumlu düşünüyorum. Yani veliler arasında, öğrenciler arasında, yöneticiler arasında (V1).

Bize okullardan mesaj geliyor, devam devamsızlıklarla ilgili, veli toplantılarıyla, özel günlerle ilgili bilgiler. Evet, yani okul, veli, öğrenciyle öğrenci üçgeni arasında sosyal medya etkili bir şekilde kullanılıyor. Olumsuz olabilecek bir durum söz konusu değil. Çocuklarımız takip edebiliyoruz. En azından programları takip edebiliyoruz (V4).

Aslında katkı sağlamıyor. Biz kullanmıyoruz. Bu noktada biz veliler eksikiz diye düşünüyorum V6.

İletişimi daha hızlandırıyor sanki. Daha faydalı oluyor. Mesela ben çocuğun ders kitaplarını öğrenebiliyorum (V12).

Yani ben olumlu dönütleriyle karşılaşıyorum genelde. Kurduğumuz gruplar Facebook üzerinden, WhatsApp üzerinden anı paylaşabiliyoruz. Bir görsel atabiliyorum, onlar bana dönütünü yazıyor. Yani öğretmen için, eğitimciler için, anneler içinde aslında bu böyle, kolaylık (V13).

Bence iyi etkisi olur. Mesela o öğretmenin ne tarz bir insan olduğunu tanıyabilirsin, neyi öğrettiğini de görebilirsin. Öğretmenin ne kadar öğretici bir insan olduğunu anlayabilirsin. O açıdan güzel bir iletişim (V14).

Evet bir katkısı oluyor. Öğretmenlerle ya da öteki velilerle sosyal medya aracılığıyla iletişim kurabiliyoruz. Öğretmenle yüz yüze olmasa da sosyal medya aracılığıyla daha çabuk iletişim kurabiliyoruz (V21).

Yukarıda verilen ifadelerin çoğunluğun olumlu görüşleri desteklediği görülmektedir.

Veli, öğrenci, öğretmen ve yönetici arasında bilgi alışverişi, iletim kurmanın kolaylığı ve hızı, ödevlerin kontrolü, öğretmeni tanıma gibi sebeplerden dolayı velilerin sosyal medyayı iletişim amaçlı kullandıkları görülmektedir. Ancak sosyal medyayı velilerin iletişim amaçlı kullanma oranlarını yeterli düzeyde olmadığını daha önce ifade etmiştik. Velilerin iletişimde yaşadıkları sıkıntıların farklı sebeplere dayandığını yapılan literatür taramasında da görmek mümkündür.

Yapılan çalışmalarda velilerin okula yönelik iletişim sıkıntılarının sebepleri: 1) Öğretmenlerin velilere karşı tavırları, 2) Başarısız öğrenci, 3) Beklenen sonucun alınamaması, 4) Okulun velilerden para istemesi, 5) Velinin kendi kötü geçen öğrenciliğini hatırlaması, 6) Öğretmenlerin sürekli nasihat vermeleri, 7) Okuldaki aşırı resmiyet, 8) Okulla yeterli iletişimin olmaması. 9) Maddi yetersizlik, 10) Toplantılarının yeterince önemsenmemesi, 11) Okul-aile birliklerini yeterli görülmemesi, 12) Velilere gerekli zamanın

ayrılmaması, 13) Okulun yararlarına inanılmaması, 14) Velinin yoğunluğu, 15) Okula uzak ikamet etmek, 16) Veli toplantılarını iletişimi güçleştiren kalabalık ve uygun olmayan ortamlarda yapılması, 17) Öğretmenlerin velilere otoriter davranması, 18) Velilerin eğitim düzeylerinin yeterli olmaması (Aslan, 1994; Doğan, 1995; Saraçoğlu, 2002; Çalışkan ve Ayık, 2015: 77) şeklinde ifade edilmektedir.

İletişimi güçleştiren yukarıdaki sebepler düşünüldüğünde sosyal medyanın bu sebeplerden en azından bir kısmını ortadan kaldıracabileceği söylenebilir. Örneğin, sosyal medyanın maliyet olarak ucuzluğu, velinin okula gitmesine gerek bırakmadan sesli ve görüntülü görüşme imkanı sağlaması, velilerin resmi ortamdan duydukları sıkıntıları ortadan kaldıracabileceği düşünülebilir. Sosyal medya veli ile okul arasındaki iletişimi güçlendirecek bir araç olarak tercih edilebilir.

4.3.8 Sosyal Medyanın Eğitimi Destekleyici ve Engelleyici Özelliklerine İlişkin Veli Görüşleri

Çocukların en yakınlarında yer alan velilerin, çocuklarının davranışlarını gözlemleme konusunda önemli bir avantaja sahip olduklarını düşünüldüğünde, öğrencinin hayatında yer alan öncelikleri, değişimi ve gelişmeyi velilerin gözlemleyebileceği düşüncesinden hareketle, sosyal medyanın eğitimi destekleyen ve engelleyen yönlerine ilişkin veli görüşlerinin önemli olabileceği düşünülmüş ve velilere “*Eğitim öğretimin amaçlarını göz önünde bulundurduğunuzda sosyal medyanın eğitimi destekleyen özellikleri nelerdir?*” ve “*Eğitim öğretimin amaçlarını göz önünde bulundurduğunuzda sosyal medyanın eğitimi engelleyen özellikleri nelerdir?*” soruları ayrı ayrı sorulmuş ve katılımcıların vermiş oldukları cevaplar içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiş ve analiz sonucu aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 36

Sosyal Medyanın Eğitimi Destekleyen ve Engelleyen Özelliklerine İlişkin Veli Görüşleri

	Velilerin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
Destekleyici Özellikleri	Bilgiye ulaşma kolaylığı	V1, V4, V5, V6, V7, V8, V10, V12, V16, V18, V20, V23, V24, V28, V29	15	52
	Bol veri kaynağı sağlama.	V4, V7, V18, V24, V28, V29	6	21
	Kaynak paylaşımı sağlaması.	V7, V9, V16, V24, V28	5	17
	Zaman kazanma/hız.	V7, V12, V23, V24, V27	5	17
	İletişime faydalı.	V14, V21, V23, V26, V28	5	17
	Güncel bilgiyi takip edebilme.	V1, V4, V7, V8	4	14
	Ödevlerde yardımcı.	V8, V17, V18	3	10
	Teknoloji kullanımını geliştirme.	V12, V18	2	7
	Soru indirip çözme.	V7, V28	2	7
	Güzel video ve sunu paylaşma.	V15, V18	2	7
	Motivasyon sağlama.	V20	1	3
	Eğitim amaçlı kullanılırsa faydalı.	V2,	1	3
	Kültürel anlamda destek.	V3	1	3
Engelleyici Özellikleri	Zaman kaybı.	V1, V2, V3, V4, V5, V6, V7, V11, V12, V13, V18, V19, V20, V28	14	48
	İstenmeyen içeriğe maruz kalma.	V4, V9, V10, V17, V21, V25, V29	7	24
	Uyumsuz içeriğe erişimi kolaylaştırma.	V4, V9, V10, V25, V29	5	17
	Bağımlılık yapma.	V6, V18, V22, V26	4	14
	Oyun oynama.	V1, V16, V18, V28	4	13
	Bilgi kirliliğine neden olma.	V23, V24, V26	3	10
	Ders çalışmama.	V11, V19, V20	3	10
	Sosyalleşmiyorlar.	V4, V5, V13	3	10
	Çocukları olumsuz etkiliyor.	V1, V4	2	7
	Eğitim amaçlı kullanılmıyor.	V2, V22	2	7
	Eğitimden kopmayı kolaylaştırıyor.	V7, V26	2	7
	Kötü amaçlı örgütlenmeler olabiliyor.	V14, V29	2	7
	Yanlış arkadaş seçimine neden oluyor.	V10, V29	2	7
	Güncel verilerin olmaması.	V15	1	3
	Kötü amaçlı şeyler hızlı yayılıyor.	V27	1	3
	Hazır bilgiye alışıyor.	V19	1	3
	Çocuğun zeka gelişimini etkiliyor.	V16	1	3
	Kullanılan dili bozuyor.	V13	1	3
	Kötü içerikli videolar.	V9	1	3
Kültürel değerlere zarar veriyor.	V3	1	3	
İletişimi bozuyor.	V13,	1	3	

Sosyal medyanın “destekleyici özellikleri ve engelleyici özellikleri” olarak iki tema altında veli görüşlerinin yer aldığı Tablo 36 incelendiği zaman, sosyal medyanın eğitimi destekleyen özellikleri arasında birinci sırayı “bilgiye ulaşma kolaylığı” (f=15, %52) almaktadır. Sosyal medya üzerinden her türlü bilgi kaynağına ulaşmanın kolay olması eğitim açısından önemli görülmektedir. Velilere göre ikinci önemli özellik “Bol veri kaynağı sağlama” (f=6, %21) olanağı sunmasıdır. Tabloda yer alan eğitimi destekleyen üçüncü önemli özelliğin ise “kaynak paylaşımı sağlaması” (f=5, %17) olduğu görülmektedir. Diğer destekleyici özellikler olarak velilerin bilgiye ulaşmadaki hız, iletişimi kolaylaştırma, güncel

bilgiyi takip edebilme gibi özellikleri ifade ettikleri görülmektedir. Sosyal medyanın eğitimi destekleyici özelliklerine ilişkin olarak bazı veli görüşleri aşağıda verilmiştir:

Yani açıkçası elektronik ortamda hazırlanmış çok ciddi anlamda veri kaynakları var. Yani hem görsel hem yazılı anlamda. O kaynaklara rahat bir şekilde ulaşılabilmesi daha fazla kişinin bilgilendirilmesi anlamına geliyor ve böylece daha fazla bilgi akışı oluyor karşılıklı olarak....Yani öğretmenler de, veli de, öğrenci de ulaşabiliyor. Yani bu yönüyle eğitimi destekleyen bir yanı var yani (V4).

Mutlaka faydası vardır, yoktur diyemeyiz; ama buna bir ölçü, sınır getirmek gerekiyor. Mesela eskiden bir konuyu araştırmak için yüzlerce kitaba bakmak gerekiyordu; ama şimdi hepsi bir tuşun ilerisinde. Bu anlamda çok güzel; ama fazla zaman harcamadan kullanılırsa faydalı olacağı görüşümdedir (V5).

Sosyal medyanın eğitimi destekleyen özellikle kaynak, materyal ve bunların akabinde değerlendirme aracı olarak kullanılan soru çeşitlenmesinde çocukların gerçekten büyük bir boşluğunu dolduruyor. Hem bilgi hem bilgiye ulaşma kolaylığı, hızı açısından faydalı olduğunu düşünüyorum (V7).

Çok yanları vardı, mesela bilmediğim bir konuyu kütüphaneye gitmektense hemen oradan ediniyorsun. Sosyal medyada buluyorsun kısa yoldan (V10).

Destekliyor tabi ders programları falan dersleri bulamadıkları kitapları sosyal medyada bulabilirler, bu şekilde bence iyi bilgi paylaşımı yönünden destekliyor (V29).

Yukarıda verilen ifadelere bakıldığında velilerin tabloda ortaya çıkan durumu destekler nitelikte ifadeler kullandıkları görülmektedir. Bilgiye ulaşmanın kolaylığını ve çeşitliliğini vurgulayan V4 kodlu katılımcı, elektronik ortamda hazırlanmış çok iyi nitelikte hazırlanmış veri kaynaklarının olduğunu ifade etmektedir. Benzer görüşleri savunan V5 ve V10 kodlu katılımcılar ise bilgiye ulaşmanın bir tuş kadar kolay olduğunu anlatmaktadır. Kütüphanede saatlerce kitap karıştırmak yerine bir tuşla aranan bilgiye ulaşmanın zaman açısından önemli katkısının olduğu söylenebilir. V7 ve V29 kodlu katılımcıların ise sosyal medyada paylaşılan materyallere dikkat çektikleri görülmektedir. Sosyal medya sağlamış olduğu birçok imkan ile aslında eğitim destekleyebilir.

Velilere sosyal medyanın eğitimi engelleyen özellikleri de sorulmuştur. Tablonun ikinci kısmında engelleyici özellikler açısından veli görüşlerinin içerik analizi yapılmıştır. Tabloda yer alan en önemli engelleyici özelliğin “*zaman kaybı*” (f=14, %48) olduğu görülmektedir. Velilere göre ikinci önemli engelleyici özellik, “*istenmeyen içeriğe maruz kalma*” (f=7, %24) görüşüdür. Üçüncü görüş ise, “*uygunsuz içeriğe ulaşımı kolaylaştırma*” (f=5, %17) görüşüdür. Ayrıca veliler sosyal medyanın bağımlılık yaptığı için, çok fazla oyun oynandığını, bilgi kirliliğine neden olduğunu, çocukların ders çalışmamasına, asosyal olmalarına neden olduğunu, bu yönleriyle sosyal medyanın eğitimi engellediğini ifade

ettikleri görülmektedir. Sosyal medyanın engelleyici özelliklerini veliler şu sözleriyle ifade etmişlerdir:

Zaman kaybı ve kültürel değerlere de çok zarar veriyor. Bizim çocuklarımıza vermek istemediğimiz birçok şeyi birileri bir şekilde veriyor yani (V3).

Engelleyen yanı, o kadar çok olumsuz içerikli materyaller var ki çocuklar bunlara ulaşma noktasında pervasızca hareket edebiliyorlar ve bu da onların yanlış ruhsal olarak yanlış yetişmelerine yön veriyor. Derslerini de olumsuz yönde etkiliyor. Derslerine zaman ayırmak yerine ya da normal anlamda sosyalleşmek yerine bireysel anlamda içe kapanık tipler ortaya çıkabiliyor. Maalesef bizim idealize ettiğimiz düşüncelere sahip olmayan bir gençlik ortaya çıkabiliyor. Yani artık orada öğretici, sosyal medya oluyor, ya da internet oluyor. Sen, ben, öğretmen devre dışı kalıyoruz (V4).

Bir defa başladı mı.... bu gece ikilere, üçlere kadar uykusuz bırakan ama sonuçta onlara hiçbir faydası olmayan bir hale gelebiliyor (V6).

Kötü niyetli yanları da var şimdi yok değil. Örneğin adam internette arkadaşlık kuruyor ve girilemeyecek, uygun olmayan yerlere giriyor... (V10).

Çok ciddi zaman kaybı olabiliyor. İnsanlık ilişkileri sanal ortama taşınmış. Türkçeden çok uzak yaşıyoruz. Simgelerle beden dilini daha çok kullanıyoruz. Ya da çocuk işte annem hoş geldin diyeceğine, diğer odadan mesaj atıyor annesine (V13).

Valla Türkiye şartlarında yok destekliyor diyemem, olması gerekiyor, sosyal medya ile ilgili okullarda hiçbir şey yok bildiğimiz kadarı ile müfredatta bir şey yok, ha eğitim açısından eğitimi destekleyen bir yönü yok. Eğitimle ilgili şeyler pek paylaşılmıyor, eğitime de pek olumlu bir katkısı yok, (V22).

Yukarıdaki ifadelerde de görüldüğü gibi sosyal medyanın eğitim öğretim etkinliklerini engelleyen en önemli özelliklerinden birisi zaman kaybına yol açması, diğer bir ifade ile öğrencilerin zamanlarının çoğunu hiç farkına bile varmadan sosyal medya hesaplarında geçirmeleridir. V3, V6, V13 ve V22 kodlu katılımcıların da ifade ettiği gibi sosyal medya ciddi anlamda zaman kaybına neden olmaktadır. Velilere göre öğrenciler sosyal medya hesaplarına bir kere girdikleri zaman geçen zamanın farkına varmadan saatlerce zamanlarını burada geçirebilmekteler.

Diğer önemli engelleyici özellikler olan *istenmeyen içeriğe maruz kalma* ve *uygunsuz içeriğe ulaşımın kolaylaşması* velileri rahatsız etmektedir. V3 kodlu katılımcı bu durumu, “Bizim çocuklarımıza vermek istemediğimiz birçok şeyi birileri bir şekilde veriyor” şeklinde ifade etmektedir. Çocukların normal koşullarda hiç karşılaşmamaları veya görmemeleri gereken görüntü, video veya bilginin hiçbir sınırlama olmaksızın öğrenciler tarafından görüntülenebilir olması onların fiziksel ve psikolojik gelişimleriyle birlikte akademik yaşantılarını da olumsuz etkileyebilir. V3, V4 ve V10 kodlu katılımcıların bu fikri

destekleyen ifadeleri olduğu görülmektedir. Veliler, biz her ne kadar çocuklarımızı bazı şeylerden korumaya, kötü şeyleri öğrenmelerini engellemeye çalışsak da, “*artık orada öğretici, sosyal medya oluyor, ya da internet oluyor. Sen, ben, öğretmen devre dışı kalıyoruz*” (V4) şeklinde yakınmaktalar. Öğretmenlerin bu yakınmaları sosyal medyadaki paylaşımların denetimsiz olmasına, arkadaşlık edinilen kişilerin birçoğunu gerçek hayatta öğrencinin tanımaması ve öğrencinin karşılaşabileceği içeriği, diğerlerinin paylaşımını denetleme veya durdurma şansının olmaması ile açıklanabilir.

Tablo 36’da belirtilen destekleyici ve engelleyici özellikler, aslında sosyal medyanın kullanımına ilişkin bilinç düzeyinin artırılması ve bazı önlemlerin alınması konusunda eğitimciler ve aileler önemli uyarılarda bulunmaktadır. İçerik analizinin yapıldığı bu tabloda yer alan bilgiler ve velilerin ifadeleri gösteriyor ki sosyal medyanın eğitimi destekleyen çok önemli özellikleri olduğu gibi, eğitimi öğretimi engelleyebilecek de çok fazla özelliklere sahiptir. Bir bıçak nasıl ki bir yetişkinin elinde meyve kabuğunu soymak, bir şeyleri doğramak, kesmek için mutfakta kullandığımız masum bir alet olabilirken, bilinçsiz bir kişi ya da çocuğun eline geçtiğinde, örneğin bir kavga anında, insanı öldürebilecek kadar kötü bir silaha da dönüşebilmektedir. Bu bıçak metaforundan yola çıkarak sosyal medyanın kullanımına ilişkin bazı önlemlerin alınması gerekebilir. Örneğin, bilinç düzeyinin çok düşük olarak kabul edebileceğimiz ilkökul düzeyindeki çocukların sosyal medya hesabı açma ve kullanmaları tamamen yasaklanabilir veya sınırlandırılabilir.

Öğrencilere sosyal medya okuryazarlığı dersi verilebilir ve bu ders kapsamında özellikle sosyal medyanın eğitim öğretim açısından nasıl kullanılacağına örnekler verilebilir. Öğrencilerin sosyal medya kullanımı konusunda bilinçlenmeleri ve istemeyen içeriğe maruz kalmadan onların gelişimine faydalı paylaşımların olduğu kapalı devre bir sosyal medya ağı oluşturularak, sosyal medyanın bilinçli kullanımını konusunda pratik yapmaları sağlanabilir. Sosyal medyada harcanan zamanı sınırlandırmak ve paylaşılan uygunsuz içeriğe erişimi engellemek için bu tür paylaşımlar servis sağlayıcı tarafından engellenebilir, zaman konusunda girilen hesapta günlük kalma limiti belirlenerek otomatik olarak hesabın kapanması ve o gün içinde tekrar erişim engellenebilir. Televizyonlarda olduğu gibi, şiddet, uygunsuz içerik ile ilgili görüntüler çocuklar için uygun değil etiketi konarak 18 yaşından küçüklerin bunlara erişimi engellenebilir. Sonuç olarak sosyal

medyadan tamamen kaçıp yasaklamak yerine, daha yapıcı önlemler alınarak sosyal medyanın eğitim öğretimi destekleyen özelliklerinden faydalanmak mümkündür.

4.3.9 Sosyal Medyanın Eğitim Amaçlı Kullanımına İlişkin Veli Önerileri

Sosyal medyanın eğitim destekleyen ve engelleyen birçok özelliğinin olduğu görülmektedir. Velilerin bir kısmı sosyal medyanın eğitsel amaçlı nasıl kullanılabileceğine ilişkin fikir sahibi bile değilken, bazılarının çok önemli olumlu ve olumsuz eleştirilerde bulunduğu görülmektedir. Sosyal medyanın kullanımına ilişkin yönetici, öğretmen ve veli grupları içinde en fazla velilerin sosyal medya kullanımına karşı çıktıkları görülmektedir. Yapılan görüşmelerde birçok veli çocuklarının vakitlerinin önemli bir kısmını internette veya sosyal medya hesaplarında geçirdiğinden bahsetmiştir. Çocuklarının sosyal medya kullanımı konusunda çok iyi gözlemleri olabileceğini düşündüğümüz velilere, “*Sosyal medyanın okulda verilen eğitimi daha fazla destekleyebilmesi için neler önerirsiniz?*” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların konuya ilişkin ifadelerinin içerik analizi yapılmış ve içerik analizi sonucu Tablo 37’de verilmiştir.

Sosyal medyanın eğitim amaçlı kullanımına ilişkin velilerin önerilerinin içerik analizi sonucuna göre, velilerin önemli bir kısmı (f=12, %41) “*insanlar bilinçlendirilmeli*” önerisinde bulunmuşlardır. Yapılan görüşmelerde yönetici ve öğretmenlerde dahil olmak üzere birçok kişinin sosyal medya kullanımına ilişkin sınırlı bilgiye sahip oldukları görülmüştür. Bu nedenle sosyal medya kullanımına ilişkin toplumun ve özellikle öğretmen ve öğrencilerin bilinçlendirilmesi faydalı olabilir.

Velilere göre ikinci önemli öneri “*daha faydalı içerik paylaşılmalı*” (f=11, %38) önerisidir. Sosyal medyanın amaçlarına ilişkin ilgili bölümde de bahsedildiği gibi, sosyal medyanın çok sayıda kullanım amacı vardır. Eğlence, iletişim, ticaret, eğitim bunlardan sadece bir kaçını oluşturmaktadır. Eğitsel içerikli paylaşımların artırılması, doğal olarak öğrencilerin maruz kalacağı içeriğinde daha çok eğitim öğretimle ilgili materyaller olması anlamına gelmektedir.

Tablo 37

Sosyal Medyanın Eğitim Amaçlı Kullanımına İlişkin Veli Önerileri

Velilerin Görüşleri	Katılımcı kodu	f	%
İnsanlar bilinçlendirilmeli.	V2, V4, V5, V7, V10, V14, V15, V18, V19, V20, V21, V22	12	41
Daha faydalı içerik paylaşılmalı.	V1, V9, V11, V12, V13, V15, V17, V20, V21, V22, V25	11	38
Denetim mekanizması geliştirilmeli.	V4, V9, V14, V15, V21, V23, V25, V27, V28	9	31
Sosyal medya eğitimi verilmeli.	V2, V7, V15, V18, V19, V22, V24	7	24
Sosyal medya kullanımı takip edilmeli.	V3, V4, V5, V23	4	14
Akran dayanışması oluşturulmalı.	V1, V20, V21, V28	4	14
Doğru bilgi paylaşılmalı.	V23, V25, V26	3	10
Önerim yoktur.	V6, V16	2	7
Öğretmenler sosyal medyadaki eğitsel materyaller konusunda bilinçlendirilmeli.	V4, V18	2	7
Görseller, videolar sınıfta kullanılabilir.	V4	1	3
Yasal düzenlemeler yapılmalı.	V4	1	3
Öğretmenler öğrenciye sosyal medyada dersleri konusunda yardımcı olabilir.	V8	1	3
Çocukların yaşına uygun paylaşımlar olmalı	V15	1	3
Okulların Wifi hızı artırılabilir.	V18	1	3
Okulun sosyal medya hesabı olsa ve veliler oradan görüşlerini paylaşabilse daha iyi olur.	V18	1	3
Yasaklamak yerine eğitimde daha etkin kullanmalıyız.	V20	1	3
Bazı eğitsel programlar ücretsiz hale getirilebilir.	V24	1	3
Evdeki öğrenciye canlı ders verilebilir.	V29	1	3

Veliler üçüncü olarak “denetim mekanizması geliştirilmeli” (f=9, %31) önerisinde bulunmuşlardır. Sosyal medyanın bu denli fazla kullanım alanının olması, paylaşılan içeriğe ilişkin bir denetimin olmaması, doğal olarak bazı velileri endişelendirmekte ve bir denetim mekanizmasının geliştirilmesini önermektedirler. Denetimin her alanda olduğu gibi, mutlaka sosyal medyada da sistemli olarak uygulanması gerekir. Geleceğimizi oluşturan nesillerin gelişi güzel uygunsuz paylaşımlar ile kötüye yönlendirilmemesi, fiziksel ve psikolojik gelişimlerinin uygun bir şekilde gelişmesi için televizyon da yapılan yayınlarda da olduğu gibi sosyal medyada da bir denetimin olmasının yararlı olacağı görülmektedir. Daha önce belirttiğimiz bıçak metaforunda olduğu gibi sosyal medyanın yararlı ve zararlı yönleri, eğitimi destekleyici ve engelleyici yönleri mutlaka vardır. Geliştirilecek olan bir denetim mekanizması ile engelleyici özellikler en aza indirilmeye çalışılmalıdır.

Velilerin diğer önemli önerileri “sosyal medya eğitimi verilmeli” ve “yönetici, öğretmen ve veli sosyal medya kullanımını takip etmeli” görüşleridir. Sosyal medya eğitimi özellikle okullardan başlanarak toplumun bütün katmanlarında yapılmalı ve bilinç düzeyi

artırılmalıdır. Bütün bunlara ek olarak, yönetici, veli ve öğretmenler öğrencilerin sosyal medya kullanımlarına ilişkin duyarlı davranmalı ve onların sosyal medyayı uygun kullanıp kullanmadıklarını takip etmeye çalışmalılar. Sosyal medyanın eğitim amaçlı kullanımına ilişkin bazı velilerin ifadeleri şöyledir:

Çocuklar bilinçlendirilmeli. Bilgisayar dersi haftada bir saat ve iyi amaçlı kullanılmadığını düşünüyorum. Çocukların bu konuda iyice eğitilmesi gerektiğini düşünüyorum (V2).

Sosyal medyada ortamında çok ciddi ulaşabileceğiniz görsel, işitsel, yazılı materyaller var. Öğretmenler bilinçlendirileli. Yani eğitim malzemeleri var geliştirilmiş. Sosyal medyanın eğitim sürecine entegre edilmesi eğitimin kalitesini arttıracaktır ve çocuğun dünyasında daha kalıcı bilgilere neden olacaktır. Şimdi sosyal medya üzerinde çocuklarımıza savunmasız ve bilinçsiz çocuklarımıza ulaşabilen kötü eller var, bu anlamda yasal düzenlemeler yapılması lazım. (V4).

Şuanda çocuklarımızı sosyal medyadan koparmak mümkün değil; ama onların bilinçli bir şekilde kullanmaları sağlanabilir. Yoksa interneti, telefonu yasaklayıp elinden almak gibi şeyler doğru değil (V5).

Bunun verimli olabilmesi için önce çocuklara zararlarının anlatılması lazım. Bununla ilgili ders görmesi lazım nasıl kullanılabilir diye. Çocuklar bu konuda bilinçsiz bence. Okullarda bu kullanımla ilgili eğitim verilmesi lazım (V19).

Evet filtrelemenin mutlaka olması lazım. Paylaşımların gerçekçi olması, eğitimle alakalı, insanların ufkunu açacak gerçeği yansıtan, din, ırk, mezhep ayırt etmeyen, çocuklarımız, geleceğimiz için daha güzel, eğitim amaçlı olmasını isterim (V25).

Neler öneririm; çok iyi bir ağ, denetim ağı olması lazım ki yapılabilsin, yani birilerinin çok iyi denetlemesi gerekir (V27).

Yukarıda verilen ifadeler incelendiğinde sosyal medyanın eğitim amaçlı kullanımına ilişkin veli ifadelerinin Tablo 40'da verilen bilgileri desteklediği görülmektedir. Öğrencileri sosyal medyadan tamamen soyutlamak mümkün olmadığına göre bazı önlemler alınarak sosyal medya eğitim öğretim faaliyetleri içerisinde kullanılabilir. Bunu yapabilmek için velilerin temel olarak üzerinde durdukları konu öğrenci, öğretmen, yönetici, veli olmak üzere her düzeyde bir bilinçlendirmenin olmasıdır. Bu bilinçlendirme faaliyetleri gerek bir sosyal medya dersi konarak gerekse de bilgisayar veya rehberlik dersleri içinde farklı bir konu başlığı adı altında yapılabilir. Sosyal medya araçları, bunlar aracılığı ile paylaşılacak eğitsel materyallerin neler olabileceği, nasıl paylaşılacağı, araştırdıkları konularla ilgili sosyal medyadan nasıl yardım alabilecekleri, belirli ilgi alanlarına yönelik grup oluşturma, gruplara üyelik gibi öğrencilere faydalı olabileceği düşünülen konular belirlenip, müfredat içerisinde ayrı bir ders olarak veya ilgili bir ders içinde bir ünite olarak eklenebilir. Bu tür

eğitimler seminer veya konferanslarla da desteklenerek özellikle öğrencilerde sosyal medya kullanımına ilişkin bilgi ve bilinçlendirme faaliyetlerinin yapılması faydalı olabilir.

4.4 Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın dördüncü alt problemi “*Okulun çevre unsuru olarak sosyal medyaya ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri arasında farklılık ve benzerlikler nelerdir?*” şeklinde düzenlenmiştir. Bu çalışmada toplam 9 okul müdürü ve 17 müdür yardımcısı olmak üzere ortaokul ve lise düzeyinde görev yapan toplam 26 okul yöneticisi, 5’i özel ortaokul 1’i özel lisede 14’ü kamu ortaokulu, 25’i ise kamu lisesinde görev yapan 21 farklı branştan toplam 45 öğretmen, 8’i kadın 21’i erkek toplam 29 veli olmak üzere toplam 100 katılımcı ile görüşme yapılmıştır. Okul yöneticisi, öğretmen ve veli olmak üzere üç katılımcı gruba da benzer sorular sorulmuş ve her katılımcı grubunun görüşleri ayrı ayrı önceki bölümlerde içerik analizi yapılarak yorumlanmıştır. Bu bölümde ise bu gruplar arasındaki görüşlerdeki benzerlik ve farklılıklar üzerinde durulacaktır.

4.4.1 Sosyal Medyanın Amacına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması

Katılımcılara öncelikle sosyal medyanın amacı ayrı ayrı sorulmuş ve önceki bölümlerde içerik analizleri yapılarak verilmiştir. Bu bölümde ise her üç grubunda sosyal medyanın amacına ve kendi kullanım amaçlarına ilişkin görüşlerinin benzerlik ve farklılıklar açısından bir değerlendirmesi yapılmıştır. Katılımcı grupların görüşleri ayrı ayrı daha önce içerik analizine tabi tutulduğundan, daha önce yapılan içerik analizi sonuçları kullanılarak karşılaştırmalar yapılacaktır. Aşağıda verilen tabloda sosyal medyanın amacına ilişkin özellikle önemli ilk üç görüşün neler olduğunu ve bu görüşü paylaşan katılımcı oranlarını vermektedir.

Tablo 38

Sosyal Medyanın Amaçlarına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması

Katılımcı Görüşleri	Okul Yöneticisi Oranı %	Öğretmenlerin Oranı %	Velilerin Oranı %
İletişim	69	51	34
Bilgilendirme	42	47	38
Sosyalleşme/Eğlence		20	24
Örgütlenme	23		14

Yukarıdaki tabloda sosyal medyanın kullanımına ilişkin olarak katılımcıların belirtmiş olduğu amaçlar görülmektedir. Tabloya göre katılımcıların özellikle ilk üç amaç üzerinde yoğunlaştıkları görülmektedir. Okul yöneticilerinin %69 öğretmenlerin %51 ve velilerin %34'ü sosyal medyanın amacının iletişim olduğu görüşünde olduğu görülmektedir. M11 kodlu yönetici “İletişim çağındayız, insanların medyadan etkin ve verimli bir şekilde yararlanması lazım. En kolay iletişim kanalı sosyal medya” diyerek sosyal medyanın iletişim amacının olduğunu vurguladığı görülmektedir.

Tabloda dikkat çeken bir nokta velilerin oranlarının %40'ın altında kalmış olmasıdır. Bu durum velilerin genellikle yönetici ve öğretmenlere oranla eğitim düzeylerinin farklı olmasına bağlanabilir. Tabloda görüldüğü gibi, okul yöneticileri sosyal medyanın sosyalleşme ve eğlence amaçlı kullanımına ilişkin görüş belirtmemişlerdir. Bu durum, bütünüyle yönetici gözüyle bakmalarından, sosyalleşme, eğlence gibi kavramların disiplini bozan kavramlar olarak görmelerinden kaynaklanıyor olabilir. Katılımcıların sosyal medyayı kullanım amaçlarına ilişkin yapılan içerik analizinde öne çıkan önemli görüşler ise aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 39

Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Velilerin Sosyal Medyayı Kullanım Amaçlarının Karşılaştırılması

Katılımcı Görüşleri	Okul Yöneticisi Oranı %	Öğretmenlerin Oranı %	Velilerin Oranı %
İletişim	65	80	72
Bilgilenme	46	49	41
Sosyalleşme/Eğlence	15	9	14
Paylaşımında bulunmak	15	22	21
Eğitim amaçlı	15	7	

Katılımcıların sosyal medyayı kullanım amaçlarını gösteren Tablo 39'a göre yönetici (%65), öğretmen (%80) ve velilerin (%72) büyük çoğunluğunun sosyal medyayı iletişim

amaçlı kullandıkları görülmektedir. İletişim sosyal medyanın temel amaçlarından biri olmakla birlikte katılımcı gruplarının benzer görüşte oldukları görülmektedir. İkinci sırada yer alan bilgilendirme amaçlı sosyal medyanın kullanım oranlarına bakıldığında benzerliğin bu ikinci amaç içinde devam ettiği görülmektedir. Ö21 kodlu öğretmenin “*Bilmediğim bir bilgiye hemen ulaşabiliyorum hocam birinci katkı bu. Ondan sonra çevremdeki kişilerle daha çabuk iletişime geçebiliyorum*” şeklindeki ifadeleri sosyal medyanın iletişim amaçlı kullanıldığını göstermektedir. Ö28 kodlu öğretmenin ise “*Güzel şeyler paylaşıyor, onlardan yararlanıyorum, mesela bilimsel olabilir, güzel erdemli sözler olabilir. Onlardan benim işime yarayacak olanları alıyorum*” şeklindeki ifadelerinin sosyal medyanın bilgilendirme amacıyla kullanıldığının bir göstergesidir.

Katılımcıların sosyal medyayı sosyalleşme, eğlence veya paylaşımında bulunmak için kullananların oranlarının çok düşük olduğu görülmektedir. Beklentinin aksine, toplumun eğitimli bireyleri olarak yönetici ve öğretmenlerin sosyal medyayı eğitim öğretim amaçlı paylaşımlarda bulunmak için çok fazla kullanmadıkları görülmektedir. Tablo 39’da görüldüğü gibi sosyal medyayı eğitim amaçlı kullanan yönetici (%15) ve öğretmenlerin (%7) oranları çok düşüktür. Velilerden sosyal medyayı eğitim amaçlı kullandığını belirten olmamıştır. Velilerin sosyal medyayı eğitim amaçlı kullanmamaları, eğitim öğretim etkinlikleri ile yönetici ve öğretmenler kadar ilgili olmamalarından kaynaklanıyor olabilir. Tablo 39’ da yer alan bilgilere göre yönetici, öğretmen ve velilerin benzer amaçlar için sosyal medyayı kullandıkları söylenebilir.

4.4.2 Öğrencilerin Sosyal Medyayı Amacına Uygun Kullanıp Kullanmadıklarına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması

2016 verilerine göre Türkiye’de aktif internet kullanıcısı 46,3 milyon (%58), aktif mobil internet kullanıcıları 40,5 milyon (%51), aktif sosyal medya hesapları 42 milyon (%53), mobil hatlar 71 milyon (%90), mobil aktif sosyal medya hesapları 36 milyon (%45) olarak verilmiştir. Mobil telefonlardan internete bağlanma oranı dünya genelinde %39 iken bu oran Türkiye’de %46’ya ulaşmıştır. Cep telefonu ile yapılan faaliyetlerin %43 mesajlaşma, mobilden video izleme %36, mobilden oyun oynama %28, yerel bazı servisleri kullanma %37, mobil bankacılık kullanım oranı ise tüm Türkiye nüfusuna oranı %35 olarak

belirlenmiştir. Türkiye’de ortalama sosyal medya kullanım süresi günlük 2 saat 32 dakika olarak belirlenmiştir (Dijital Türkiye, 2016).

Kullanım oranının bu kadar yaygın olduğu sosyal medyanın öğrenciler tarafından da yoğun bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Bu nedenle katılımcılara öğrencilerinin sosyal medyayı amacına uygun kullanıp kullanmadıkları, ne amaçla kullandıklarına ilişkin sorular sorulmuş ve katılımcıların görüşleri içerik analizi yapılarak daha önceki bölümlerde verilmişti. Bu bölümde katılımcıların öğrencilerin sosyal medyayı amacına uygun kullanıp kullanmadıklarına ilişkin görüşlerinin bir karşılaştırması yapılmıştır.

Tablo 40

Öğrencilerin Sosyal Medyayı Amacına Uygun Kullanıp Kullanmadıklarına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması

Katılımcı Görüşler	Okul Yöneticisi Oranı %	Öğretmenlerin Oranı %	Velilerin Oranı %
Uygun kullanmıyorlar	85	87	41
Hakaret için kullanıyorlar	31		
Eğlence amaçlı kullanıyorlar	19	20	45
iletişim amaçlı	12	11	7

Yukarıdaki tabloda öğrencilerin sosyal medyayı kullanım amaçlarına ilişkin katılımcı görüşleri yer almaktadır. Günlük ortalama sosyal medya kullanımının 2 saat 32 dakika olarak hesaplandığı ülkemizde ortaya çıkan bu tablo eğitim öğretim faaliyetleri açısından önemli bazı önlemlerin alınması gerektiğine işaret etmektedir. Yönetici (%85) ve öğretmen (%87) katılımcıların neredeyse tamamına yakınının, velilerin ise önemli bir oranının (%41) öğrencilerin sosyal medyayı amacına uygun kullanmadıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Katılımcı gruplardan yöneticilere göre öğrenciler sosyal medyayı daha çok hakaret içerikli paylaşımlar, eğlence ve iletişim için, öğretmen ve velilere göre ise eğlence ve iletişim amaçlı kullandıkları görülmektedir. M7 kodlu okul müdürü “*öğrencilerimizin %90 ı kullanamıyor. Orada birbirleriyle iletişim kurarken hakaretlere varan ifadeler kullanıyorlar. Bu da okullarda kavga ve çatışmalara sebep oluyor*” diyerek sosyal medyayı öğrencilerin uygun kullanmadıklarını ifade etmiştir. Benzer şekilde Ö4 kodlu öğretmen “*Genelde böyle arkadaşlık edinmek, tanımadığı insanlarla tanışmak için kullanıyorlar*” ifadeleri ile öğrencilerin sosyal medyayı eğitim amaçlı kullanmadıklarını belirttiği görülmektedir.

Sosyal medyanın eğlence amaçlı kullanıldığı görüşünü yönetici ve öğretmenlere oranla daha ağırlıklı olarak vurgulayan velilerden V19 kodlu katılımcının “Çocuklar amacına uygun kullanmıyor. Oyun oynuyor veya arkadaşlarına bağlanıp saatlerce boş mesajlar atıyor. İnternet ortamında bağlanıp beraber oyun oynamıyorlar” şeklindeki ifadeleri de bu durumu örneklendirmektedir.

Sosyal medya kullanımına ilişkin bu bağlamda yönetici ve öğretmen görüşleri arasında büyük oranda benzerlikler varken, velilerin bazı noktalarda ayrıştıkları görülmektedir. Velilerin %45 gibi önemli bir oranı sosyal medyanın eğlence amaçlı kullanıldığını düşünmektedir. Bu düşüncüyü paylaşan yönetici (%19) ve öğretmenlerin oranı (%20) daha düşüktür. Buda öğrencileri boş zamanlarında gözlemleme fırsatına daha çok velilerin sahip olduğu gerçeği ile açıklanabilir. Çünkü öğrencilerin okuldaki vakitlerinin çoğu derslerle geçtiği için onları boş zamanlarında yönetici ve öğretmenin gözlemleme fırsatı daha azdır.

Tablo 40'a göre katılımcıları birbirinden ayıran önemli özelliklerden birisi, yönetici grubunun öğrencileri daha çok birbirlerine hakaret etmek için sosyal medyayı kullandıklarını ifade etmeleridir. Yönetici grubu dışında diğer katılımcıların bu konuya ilişkin görüş ifade etmedikleri görülmektedir. Yöneticiliğin vermiş olduğu mesleki deneyim ve olayların daha çok okul yönetimine yansımından dolayı yöneticilerin bu görüşte olduğu düşünülebilir. Demirtaş, Üstüner ve Özer (2007) de yaptıkları çalışmada lise düzeyindeki öğretmenlerin disiplin gibi yönetim sorunlarıyla daha fazla karşılaştıklarını ortaya koymuştur. Bu çalışmada da yöneticilerin ortaokul ve lise düzeyindeki okullarda görev yapmaları disipline ilişkin sorunları daha fazla dile getirmelerinin sebebi olarak görülebilir.

Okulda meydana gelen bütün olayların yönetime yansıdığı, yöneticilerin öğretmenler gibi sadece dersine girdikleri öğrencilerden ya da veliler gibi sadece kendi çocuklarından değil, bir bütün olarak okuldan ve okulun çevresinden doğrudan sorumlu olduklarının göz önünde bulundurulması gerekir. Okulda meydana gelen her olaydan okul yöneticilerinin haberdar olması beklenir. Okul yöneticileri okuldaki eğitim öğretim faaliyetlerinin etkili bir şekilde sürdürülmesinden, okulun ve öğrencilerin güvenliğinin sağlanması için gerekli önlemlerin alınmasından sorumludurlar. Öğrenciler arasındaki kavga ve şiddet olayları ile

ilgili sosyal medyada paylaşılan hakaretlerin önemli rol oynadığı, birçok yöneticinin sosyal medyada öğrencilerin kendilerini daha cesur hissederek daha farklı davrandıklarını, oradaki paylaşımlarında okul ortamında kavga ve şiddeti doğurduğunu, bunu farklı olaylarda gözlemlediklerini ifade ettikleri görülmüştür. MY21 kodlu katılımcının “Yüz yüze görüşemediği için orada rahatlıkla argo konuşma, küfürlü konuşma, daha sert davranma olabiliyor” ifadeleri ile bu durum özetlenebilir. Bu nedenle yöneticilerin diğer katılımcılardan farklı olarak böyle bir görüşe sahip oldukları düşünülebilir.

4.4.3 Sosyal Medyanın Öğrencilerin Davranışlarına Etkisine İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması

Ortalama sosyal medya kullanım süresinin 2 saat 32 dakika olarak belirlendiği, 46,3 milyon internet, 40,3 milyon aktif sosyal medya kullanıcısının olduğu Türkiye’de (Dijital Türkiye, 2 Şubat, 2016) sosyal medyanın öğrencilerin davranışlarına olumlu veya olumsuz bazı etkilerinin olması mümkündür. İnternet ve sosyal medya kullanımının bu kadar yaygın olduğu ülkemizde öğrenciler sosyal medyadan etkilenebilirler. Katılımcılara ayrı ayrı sosyal medyanın öğrencilerin davranışlarına etkisine ilişkin görüşleri sorulmuş, önceki bölümlerde içerik analizleri yapılmıştır. Katılımcı grupları için daha önce yapılan içerik analizleri ve oluşturulan tablolar incelenerek, katılımcılar arasındaki görüş farklılıklarını ve benzerliklerini ortaya koymak için aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 41

Sosyal Medyanın Öğrencilerin Davranışlarına Etkisine İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması

	Görüşler	Okul Yöneticisi	Öğretmenlerin	Velilerin
		Oranı %	Oranı %	Oranı %
Olumlu Etkileri	Olumlu paylaşımlar	19,2	8,8	18
	Kendini geliştirme	15,3	4,4	24
	İnsan ilişkilerini geliştirme	11,5		
	Derslerle ilgili bilgi toplama	7,6	24,4	17
	İletişim kurabilme becerisi gelişiyor	3,8	13,3	10
Olumsuz Etkileri	Bozuk ve küfürlü dil kullanma	30,7	24,4	7
	Kötüyü merak etme ve öğrenme	15,3		10
	Boşa zaman harcama	11,5	24,4	24
	Uygun olmayan paylaşım	11,5	20	10
	Kavga/şiddet, hırçınlaşma	11,5	15,5	21
	Sosyalleşmeyi engelliyor.		4,4	17

Sosyal medyanın öğrencilerin davranışlarına etkisine ilişkin katılımcılarla yapılan görüşmelerin içerik analizlerinde ortaya çıkan yukarıdaki özet tablo incelendiğinde, katılımcı görüşlerinin *olumlu ve olumsuz etkiler* adı altında iki alt tema altında topladığı görülmektedir. Sosyal medyanın olumlu etkilerine ilişkin okul yöneticilerinin en fazla “*olumlu paylaşımlar*” (%19), öğretmenlerin “*derslerle ilgili bilgi toplama*” (%24) ve velilerin “*kendini geliştirme*” (%24) görüşlerini vurguladıkları görülmektedir. Olumsuz etkiler arasında ise en fazla yöneticiler “*bozuk ve küfürlü dil kullanma*” (%31), öğretmenler “*bozuk ve küfürlü dil kullanma*” (%24) ve “*boşa zaman harcama*” (%24), veliler “*boşa zaman harcama*” (%24) görüşlerini paylaşmışlardır.

Olumlu davranışlar grubunda katılımcılar öğrencilerin *olumlu paylaşımlarda* bulduklarını, *kendilerini geliştirdiklerini*, *insan ilişkilerinde gelişme* olduğunu, *derslerle ilgili bilgi topladıklarını* ve *iletişim kurabilme becerilerinin* arttığını ifade etmişlerdir.

Bu görüşlerden “*insan ilişkilerini geliştirme*” görüşünün sadece yönetici grubu tarafından ifade edildiği, diğer katılımcı gruplarının insan ilişkileri konusunda görüş belirtmedikleri görülmektedir. MY13 Kodlu yönetici “*Kişilerarası insani ilişkilerde özellikle doğum günüdür, özel bir gündür, bu tür şeylerde birbirlerine takip etmeleri güzel*” diyerek sosyal medyanın başka bir yönüne dikkat çektiği görülmektedir. Yöneticilikte insan ilişkilerinin önemli olmasından dolayı yöneticilerin bu görüşü paylaşmaları söylenebilir. Özellikle okul yöneticilerinin gerek çevredeki diğer kurum ve kuruluşlar, gerekse de veli, öğretmen ve öğrenciler ile iyi insan ilişkiler kurmaları gerekir.

Tabloda yer alan olumsuz görüşler arasında “*bozuk ve küfürlü dil kullanma*” yönetici (%31) ve öğretmen (%24) katılımcıların en fazla ifade ettikleri görüştür. MY14 kodlu yönetici “*Çoğunlukla artık kavgaların sebebi sosyal medya, çocuklar orada daha cesur yazıyorlar, söyleyemeyecekleri şeyleri yazıyorlar, düşünmeden yazıyorlar, normalde bir araya gelmeyecek insanlar çok çabuk bir araya geliyorlar, birbirini tanımayan insanlar iletişim kuruyorlar, buda sıkıntıya yol açıyor*” ifadeleri ile sosyal medyanın yol açtığı olumsuz davranışları dile getirdiği görülmektedir.

Velilerin sosyal medyanın öğrencilerin davranışlarına olumsuz etkisine ilişkin daha fazla gözlemleri olabilecekken, çok az velinin (%7) çocuklarının bozuk dil kullanmasını

ifade ettiği görölmektedir. Kötüyü merak etme ve öğrenme kategorisinde ise öğretmenlerin görüş bildirmedikleri görölmektedir. Veli ve öğretmenlerin aynı oranda en önemli olumsuzluk olarak “boşa zaman harcama” görüşünü ifade ettikleri görölmektedir.

Uygun olmayan paylaşımların daha çok öğretmenler tarafından ifade edildiği görölmüştür. Ö3 kodlu öğretmenin “Çocukların kendilerini kontrol etme yetenekleri yok. Her bilgiye ya da her paylaşıma girebilirler, açabilirler. Görmemeleri gereken şeyi görebiliyorlar, duymamaları gereken şeyleri duyabiliyorlar. Ya da yanlış kişilerle iletişim kurabiliyorlar” ifadelerinin uygun olmayan paylaşımda bulunma ve bunlara ulaşma konusunda sosyal medyanın getirdiği olumsuzluğu en iyi şekilde ifade ettiği söylenebilir. Velilerin en çok kavga, şiddet ve hırçınlaşma gibi olumsuz davranışlara odaklandığı görölmektedir. V27 kodlu veli “Çocuk sosyal medyayı kullandıktan sonra dik başlı oluyor, bireysellik oluyor. Bir de sizden bağımsız hareket etme. Belki o çok faydalı olabilir ama bazı şeyler anlamında bence çok zararlı” ifadelerini kullanarak sosyal medyanın olumsuz etkilerini vurguladığı görölmektedir.

4.4.4 Sosyal Medyanın Akademik Başarı ve Beceri Gelişimine Katkısına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması

Sosyal medyada öğrencilerin akademik başarılarına ve beceri gelişimlerine etkilerine ilişkin katılımcılara sorular sorulmuştur. Yapılan içerik analizleri ile okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve velilerin öğrencilerin akademik başarı ve beceri gelişimlerine sosyal medyanın etkisine ilişkin görüşlerinin içerik analizi aşağıdaki tabloda özetlenmiştir. Sosyal medyanın öğrencilerin akademik başarılarına etkisi olumlu ve olumsuz etkiler şeklinde iki tema altında toplanmıştır. Bu tablolarda daha önce yapılan içerik analizlerinde en fazla katılımcının görüş belirttiği kategorilere yer verilmiştir.

Tablo 42

Sosyal Medyanın Akademik Başarıya Katkısına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması

	Görüşler	Okul Yöneticisi	Öğretmenlerin	Velilerin
		Oranı %	Oranı %	Oranı %
Olumlu Etkileri	Bilgiye ulaşma	27	24	14
	Geliştirebilir	15	29	41
	Dünyayı tanıma	4		
	Ders sunumlarını/videoları izleme		13	21
Olumsuz Etkileri	Olumsuz etkiliyor	50	60	52
	Boşa zaman harcama	31	29	24
	Bağımlılığı artırıyor	23	2	3
	Kitap okumama	12	4	3
	Ders çalışma motivasyonu düşüyor	4	2	11

Sosyal medyanın öğrencilerin akademik başarılarına etkisine ilişkin katılımcı görüşlerinde öne çıkan kategorilerin verildiği Tablo 42 incelendiği zaman, olumlu görüşler içerisinde yöneticilerin en fazla “bilgiye ulaşma” (%27), öğretmen (%29) ve veli (%41) katılımcıların ise sosyal medyanın akademik başarıyı geliştirebileceği düşüncesini öne çıkardıkları görülmektedir. Bu görüş yöneticilerin sadece %15’i tarafından ifade edilmiştir. “Bilgiye ulaşma” öğretmenler için ikinci (%24) ve veliler (%13) için üçüncü önemli görüş olarak ortaya çıkmaktadır. Yöneticilerin ders sunumları, derslerle ilgili kaynaklara ulaşma kategorisinde görüş belirtmemiş olmaları, akademik başarıya ilişki öğrenciyle birebir öğretmen ve velilerin ilgilenmesinden kaynaklandığına bağlanabilir.

Tablo 42’te yer alan olumsuz görüşler incelendiğinde bütün katılımcıların yarıdan fazlasının (yöneticilerin %50’si, öğretmenlerin %60’ı ve velilerin %52’si) sosyal medyanın öğrencilerin akademik başarılarını daha çok “olumsuz etkilediği” yönünde görüş belirttikleri görülmektedir. Bu durum Lee ve Perry (2004), Kirschner ve Karpinski (2010) gibi araştırmacıların Facebook gibi sosyal medyayı kullananların akademik ortalamalarının daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır (akt. Turner ve Croucher, 2014: 203). Ancak bu durum, Toğay, Akdur, Yetişken ve Bilici (2013)’nin yaptıkları araştırma sonuçları ile uyuşmamaktadır. Toğay vd. (2013)’in yaptığı araştırmaya göre öğrencilerin önemli bir çoğunluğunun sosyal medyayı eğitim amacına dönük olarak kullandığı, sosyal ağların öğrencilerin okuldaki derslerdeki başarılarına pozitif katkı sağladığı ve sosyal medya araçlarının eğitim açısından yararlı olduğu sonuçları ortaya çıkmıştır. Her iki çalışmanın birbiri ile örtüşmemesinin temel sebebi Toğay vd. (2013)’nin çalışmalarını öğrenci görüşlerine dayandırdıklarından kaynaklanıyor olabilir. Toğay vd. 60 kişilik bir öğrenci grubuyla bir dönem boyunca sosyal

medya destekli eğitim yapmış ve bu bir dönem sonunda öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Çalışmanın üniversite öğrencileri ile yapılmış olması ve öncesinde sosyal medyanın bilinçli olarak eğitsel amaçlı kullanımı sonuçların farklılaşmasının temel nedenleri olarak ifade edilebilir.

Sosyal medya aracılığı ile görüntülü, sesli dersler yapılabilmekte, gruplar oluşturularak pdf, word, ppt, video gibi her türlü doküman paylaşımı yapılabilmekte, öğretmen veya işin uzmanları ile iletişime geçerek anlık soru sorma, görüntülü görüşme imkanları bulunmaktadır. Eğitim adına her türlü aracı içinde bulunduran sosyal medyanın akademik başarıyı olumsuz yönde etkilemesi, en azından yönetici, öğretmen ve velilin bu doğrultuda görüş bildirmeleri, ancak sosyal medyanın henüz eğitim amacı ile fazla kullanılmadığı, ya da bu teknoloji yeni olduğu için katılımcıların sosyal medyayı iyi tanımadıkları ile açıklanabilir, çünkü Toğay vd. (2013) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada sosyal medyanın akademik başarıyı artırdığını ortaya koymuşlardır.

Ayrıca kamu okullarında sosyal medya ağlarının kullanımının yasak olmasının bu olumsuz görüşün ağırlık kazanmasında etkili olmuş olabilir. Bu nedenle sosyal medya okuryazarlığının sadece öğrenciler için değil, yönetici, öğretmen ve veli odaklı olarak da geliştirilmesi için çalışmaların yapılması faydalı olabilir.

Katılımcı üç grubunda sosyal medyanın ikinci önemli olumsuz etkisi olarak benzer oranlarda “boşa zaman harcama” görüşünü savundukları görülmektedir. Yöneticilerin %31’i, öğretmenlerin %29’u ve velilerin %24’ü öğrencilerin sosyal medyada aşırı zaman harcadıklarını düşünmektedir. Örneğin Ö6 kodlu katılımcı “Süre sınırı da yok. Yani nerede internet ulaşım imkanı varsa orada sonuna kadar kullanmaya gayret ediyorlar. Yani sınırsız bir wifi hizmeti alıyorsa veya evde bu durum varsa bunu saatlerce kullanabiliyorlar. Bu da ister istemez onların akademik başarısına olumsuz yönde etki ediyor” ifadeleri ile öğrencilerin boşa zaman harcadıklarını belirtmektedir.

Günlük en az iki buçuk saatini sosyal medyada harcayan toplumumuzun sosyal medyada harcanan zamanı ne tür faaliyetler için harcadıklarının araştırılması gerekir. Özellikle öğrencilerin sosyal medyada harcamış oldukları zamanın bir kısmının eğitim

öğretim ile ilgili materyallerin okunması, araştırılması, akranları veya öğretmenleri ile bilgi alışverişinde bulunarak geçirmelerinin sağlanması faydalı sonuçlar doğurabilir.

Sosyal medya akademik başarıyı olduğu kadar öğrencilerin becerilerini geliştirmeye de katkı sağlayacak araçlara sahiptir. Özellikle video formatında hazırlanmış dersler olduğu gibi, farklı alanlarda öğrencilerin becerisini geliştirmeye yönelik video derslerin olduğu, Youtube gibi uygulamalarda görülmektedir. Bu videolarda bir müzik aletinin nasıl yapıldığından nasıl çalındığına kadar, binlerce alanda bilgilendirme ve beceri geliştirmeye yönelik paylaşılan materyallerin olduğu görülmektedir. Öğrenciler bu video ve materyalleri izleyerek, okuyarak, farklı ilgi alanlarında kendilerini geliştirebilirler. Öğrencilerin ilgi alanlarına uygun kursların öğrencinin bulunduğu çevrede olması mümkün olmayabilir veya her aile çocuğunu ilgi alanına göre bir kursa veya beceri geliştirme merkezine gönderebilecek maddi olanaklara sahip olmayabilir. Sosyal medya bu anlamda ücretsiz sayısız materyal sunmaktadır. Sosyal medyanın sağlamış olduğu bu olanakların öğrencilerin becerilerini geliştirmeye ne tür katkı sağladığına ilişkin katılımcıların görüşleri alınmış ve içerik analizi yapılmıştır. Ayrı ayrı katılımcılar için daha önceki bölümlerde yapılan bu içerik analizleri bu bölümde katılımcı gruplarının karşılaştırılması için kullanılmıştır. Aşağıda verilen tabloda katılımcı her bir grubun beceri gelişimine ilişkin öne çıkan görüşleri yer almaktadır.

Tablo 43

Sosyal Medyanın Beceri Gelişimine Katkısına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen Ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması

	Görüşler	Okul Yöneticisi Oranı %	Öğretmenlerin Oranı %	Velilerin Oranı %
Olumlu Etkileri	Beceri geliştirebilir	19	71	59
	Bilgisayar/teknoloji kullanma becerisi	15	16	27
	Bilgi edinme/araştırma becerisi	15	24	34
	El becerisini geliştirme	8	11	3
	Müzik aleti çalma becerisini geliştirme	4	4	21
Olumsuz Etkileri	Olumsuz etkiliyor	46	43	41
	Beceri geliştirmez	19	4	41
	Beğenilme duygusunu tatmin	4		
	Bilinçli kullanmama		7	
	Oyun oynama becerisi geliştirme		4	

Öğrencilerin beceri gelişimine sosyal medyanın katkısına ilişkin katılımcı görüşlerinin yer aldığı yukarıdaki tabloya göre birinci sırada sosyal medya “*beceri geliştirebilir*” görüşü yer almaktadır. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin %19’u,

öğretmenlerin %71'i ve velilerin %59'u sosyal medya aracılığı ile öğrencilerin becerilerinin geliştirilebileceğini savunmuştur. Her katılımcı grubunun kendi içinde birinci sırayı alan bu görüşü en güçlü savunan grubu öğretmenlerin oluşturduğu görülürken, en zayıf grubun ise yönetici grubu olduğu görülmektedir. İkinci önemli görüş ise öğrencilerin “*bilgisayar ve teknoloji kullanma becerisinin gelişebileceği*” görüşüdür. Bu görüşü de en güçlü savunan veli (%21) grubudur. Yönetici ve öğretmenlerin benzer oranlarda bu görüşü savundukları (%15 ve %16) görülmüştür. “*Bilgi edinme ve araştırma becerisinin gelişmesi*” ise her üç gruptan düşük oranda katılımcı tarafından ifade edilmiştir.

Akademik başarıya etkinin yüksek oranda olumsuz olduğunu savunan katılımcıların beceri gelişimine ilişkin de benzer tutum içinde oldukları görülmektedir. Katılımcıların yarıya yakın bir kısmının (yöneticilerin %46'sı, öğretmenlerin %44'ü ve velilerin %41'ü) sosyal medyanın beceri gelişimine olumsuz etki ettiğini savunduğu görülmektedir. Velilerin önemli bir kısmı doğrudan beceri geliştirmeyeceği yönünde görüş bildirirken, benzer görüşleri savunan düşük oranda da olsa yönetici ve öğretmenin olduğu görülmektedir. Beceri gelişimine ilişkin olumsuz görüşlerin fazla yaygın olmadığı, diğer katılımcılardan farklı olarak yöneticilerin sosyal medyanın beğenilme duygusunu tatmin ettiğini ifade ettikleri görülmektedir.

4.4.5 Sosyal Medyanın Bir Öğrenme-Öğretme Aracı Olup Olmadığına ve İçeriğine İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması

Eğitim öğretim faaliyetlerini başarılı sonuçlar doğurması bu süreçlerde kullanılan materyalin kalitesi, öğrenciye uygunluğu ile de yakından ilgilidir. Öğrenme-öğretme sürecinde araç-gereçler genellikle öğretimi desteklemek amacıyla kullanılırlar. Bu materyaller iyi tasarlandığında öğretim sürecini zenginleştirir ve öğrenmeyi artırır. Materyallerin öğrenciler üzerinde çok fazla faydası vardır. Örneğin öğrenilen bilginin kalıcı olması, somutlaştırılabilmesi, hatırlamayı kolaylaştırması, öğrencilerin dikkatini çekerek motive edici olması gibi eğitim öğretimde önemli bir yeri vardır. Materyallerin tekrar kullanılabilir olması, güncellenebilir olması, konuları sadeleştirilmesi, anlaşılabilirlik kazandırması, dersin içeriğini vermesi, görsel özelliklere sahip olması, önemli noktaların vurgulanması, öğrenciye alıştırmaya ve uygulama yapma fırsatı vermesi, gerçek hayatı

yansıtabilmesi, her öğrencinin erişimine açık olması, dayanıklılık gibi özelliklere sahip olması gerekir. Eğitim öğretim faaliyetlerinde bu kadar önemli bir yere sahip olan ders materyallerinin geliştirilmesine ilişkin üniversitelerde, özellikle eğitim fakültelerinden ders verilmektedir.

Sosyal medyanın sunmuş olduğu olanaklarda düşünüldüğünde, görsellerin olması (video, resim, grafik gibi), ses ve görüntüye dayalı sunuların olması, gerektiğinde kolaylıkla güncellenebilir olması, internet erişiminin günümüzde çok ucuz ve rahat olması, akıllı cep telefonlarının bir bilgisayar gibi kullanılarak sosyal medya üzerindeki paylaşımlara artık neredeyse her öğrencinin ulaşma imkanının olması, paylaşılan bu materyallerin teknolojinin yardımıyla daha motive edici hale getirilebilir olması gibi artılardan dolayı sosyal medyanın bir öğrenme ve öğretme aracı olabileceği varsayımından yola çıkarak, katılımcılara öncelikle *sosyal medyanın bir öğrenme ve öğretme aracı olup olmadığı* sorulmuş, sosyal medyanın özellikle bir öğrenme ve öğretme aracı olduğunu düşünen katılımcılara *sosyal medyada paylaşılan içerik ile ilgili ne düşündükleri* sorulmuştur. Aynı ayrı katılımcı gruplarının görüşleri önceki bölümlerde içerik analizi yapılmış ve katılımcıların en fazla ifade ettikleri görüşler aşağıdaki tabloda özetlenerek karşılaştırma ortamı oluşturulmuştur.

Tablo 44

Sosyal Medyanın Bir Öğrenme ve Öğretme Aracı Olup Olmadığına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması

Katılımcı Görüşler	Okul Yöneticisi Oranı %	Öğretmenlerin Oranı %	Velilerin Oranı %
Öğrenme ve öğretme aracıdır.	62	64	86
Öğrenme ve öğretme aracı değildir.	38	36	14
Eğitime hizmet ediyor.	19	20	7
İçerik eğitimle ilgili değil.	15	9	7
İçerik arz ve talebe bağlı.	15	13	2
Magazinsel içerik var.	15	22	7
İçerik bir süzgeçten geçmeli	15	13	24

Yukarıdaki tabloya göre sosyal medyayı araştırmaya katılan yönetici (%62) ve öğretmenlerin (%64) çoğunluğu, velilerin tamamına yakını (%86) bir öğrenme ve öğretme aracı olarak tanımlamıştır. Velilerin bu kadar yüksek oranda sosyal medyayı bir öğrenme ve öğretme aracı olarak görmelerinde özellikle okullarda öğrencilere verilen performans ödevlerinin, internete bağlı araştırma ödevlerinin önemli olduğu düşünülebilir. Birçok veli çocuklarının ödevlerinden dolayı evine bilgisayar aldığını ve internet bağlantısı olduğunu

ifade etmiştir. İkinci bir sebep ise velilerin yönetici ve öğretmenler kadar olumsuzluklarla karşılaşmamaları olabilir.

Sosyal medyanın bir öğrenme ve öğretme aracı olduğu çok sayıda araştırmacı (Anderson, 2004; Barsky ve Purdon, 2006; Mcloughlin ve Lee, 2007; Surowiecki, 2004) tarafından da ifade edilmiştir. Mcloughlin ve Lee (2007: 666) sosyal medya araçlarının pedagojik bir araç olarak kullanılabilmesine dikkat çekmiştir. Sosyal medyanın insanları birbirine bağlayarak, birbirleri ile etkileşim ve paylaşımda bulunmalarına olanak tanıyarak, sesli ve görsel çok farklı özelliklerde paylaşımda bulunmayı kolaylaştırması ile eğitime çok yönlü destek sağladığını vurgulamıştır. Bazı araştırmacılar ise (Barsky ve Purdon, 2006; Surowiecki, 2004) sosyal medya uygulamalarının takım ve bireysel çalışmaya uygun olduğunu belirtmişlerdir.

Bu çalışmada sosyal medyayı bir öğrenme ve öğretme aracı olarak tanımlayan katılımcılar içerik ile ilgili farklı bir tablo ortaya koymuşlardır. Neredeyse tamamının sosyal medyayı bir öğrenme ve öğretme aracı olarak tanımlayan velilerin içeriğe ilişkin çok fazla bilgilerinin olmadığı görülmüştür. Velilerin sadece 7'si içeriğin eğitime hizmet ettiğini belirtmiştir. Aynı düşüncüyü yöneticiler (%19) ve öğretmenler (%20) benzer oranlarda, ama velilere göre çok daha yüksek bir oranda eğitimle ilgili olduğunu ifade etmiştir. Ö20 kodlu katılımcı "*Eğitim öğretime hizmet eden sunular var sosyal medyada. Mesela onlardan faydalanıyoruz.*" Ö2 Kodlu katılımcı ise "*İstedığınız her türlü bilgiye ulaşabiliyorsunuz, ben İngilizce çalışıyorum, benim bir kaynağında Youtube diyebilirim*" ifadeleri ile sosyal medyanın eğitim amaçlı kullanımına örnek vermişlerdir.

Yönetici (%15) ve öğretmenlerin (%13) velilere oranla (%2) çok daha yüksek bir oranda içeriğin arz ve talebe bağlı olarak değişebileceği görüşündedir. Aynı şekilde içeriğin magazinsel olduğu görüşü birçok yönetici ve öğretmen tarafından benzer oranlarda ifade edilmiştir. Son olarak veliler (%24), yönetici (%15) ve öğretmenlere (%13) göre çok daha yüksek bir oranda sosyal medyada paylaşılan içeriğin bir süzgeçten geçmesi gerektiğini, orada paylaşılan içeriğin doğruluğunun şüpheli olduğunu savunduğu görülmektedir.

Sonuç olarak, sosyal medyanın bir öğrenme ve öğretme aracı olduğunun başka çalışmalarda da (Anderson, 2004; Barsky ve Purdon, 2006; Mazer vd. 2007 akt. Ekici ve

Kıyıcı, 2012; Mazman, 2009; McLouglin ve Lee, 2007; Munoz ve Towner, 2009: 9; Surowiecki, 2004) vurgulanması, bu çalışmanın diğer çalışmalarla tutarlı sonuçlar ortaya koyduğunu göstermektedir.

4.4.6 Sosyal Medyanın İletişime Katkısına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması

Okulun bir örgüt olduğunu düşündüğümüzde bu örgüt içindeki çalışanların birbirleriyle ve çevre ile olan iletişimleri çok önemlidir. Eroğlu (2005) örgütsel açıdan iletişimin önemine vurgu yaparak, örgütü oluşturan sistemleri birbirine bağlayan ve kendi aralarındaki uyumu sağlayan iletişimin, örgüt içinde alınan kararların çalışanlara, çalışanların hazırlamış oldukları raporların üst yönetime aktarılması ve sorunların çözülmesinin ancak sağlıklı bir iletişim ile mümkün olduğunu belirtmiştir. Ergun (2004) ise yaptığı çalışmada iletişim sürecinin iyi kurulmuş olması ve işleminin örgütsel başarıyı etkileyerek çıktılarının nitelik ve nicelik olarak yükselmesine neden olacağını belirtmiştir. Sosyal ağların iletişimi, duyguların ifadesini ve duygusal mesajların iletilmesini kolaylaştırmış, böylelikle aile içi iletişime benzer şekilde arkadaşlık ilişkileri oluşturarak, kullanıcılar arasındaki önemli sosyal bağları geliştirip kuvvetlendirmiştir (Öztürk ve Akgün, 2012: 50).

Sosyal medya iletişimin kelimeler, görseller, ses dosyaları yolu ile sağlandığı bir yapıdır. İnsanların kendi tecrübelerini, düşüncelerini kolayca paylaşabildikleri bir ortama sahiptir. Sosyal medya uygulamalarında içeriği tamamen kullanıcılar belirlemekte ve kullanıcılar birbirleri ile sürekli bu uygulamalar üzerinden etkileşime geçebilmektedir. Kısacası zaman ve mekan sınırı olmaksızın paylaşımın, etkileşimin ve tartışmanın esas olduğu bir iletişim şekli olarak sosyal medya tanımlanabilir (Bostancı, 2010: 36). Bostancı'nın da ifade ettiği gibi sosyal medya birçok kolaylığı içinde barındıran önemli bir iletişim ortamıdır. Bu yönüyle sosyal medyanın insanlar arasındaki iletişimi geliştirdiği, olumlu katkılarda bulunduğu söylenebilir. Okul bağlamında ise sosyal medyanın okulun önemli paydaşları olan yönetici, öğretmen, veli ve öğrenci arasındaki iletişime katkı sağlayabileceği düşünülmüş ve katılımcıların önceki bölümlerde ayrı ayrı içerik analizi yapılarak verilen sosyal medyanın iletişime katkısına ilişkin görüşleri alınmıştır. Katılımcıların görüşleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları daha iyi ortaya koyabilmek

amacıyla katılımcıların ortak düşünce olarak ifade ettikleri görüşlerden oluşan aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 45

Sosyal Medyanın İletişime Katkısına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması

Katılımcı Görüşler	Okul Yöneticisi Oranı %	Öğretmenlerin Oranı %	Velilerin Oranı %
İletişime olumlu katkısı var	46	73	59
İnsanlara ulaşmamızı sağlıyor	38	42	17
Bilgiyi yaymaya yarıyor	35	40	14
Hızlı iletişim sağlıyor	35	27	17
Veli ile iletişimde olumlu	31	22	
Öğretmenlerle ve diğer velilerle iletişimi geliştiriyor			14
Olumlu katkısı olacağını düşünmüyorum	4	16	3

Yukarıdaki Tablo 45 incelendiğinde yönetici (%46), öğretmen (%73) ve velilerin (%59) önemli oranlarda sosyal medyanın iletişime olumlu katkısının olduğunu düşündükleri görülmektedir. MY3 kodlu katılımcı “Bizde veli ile paylaşımlar konusunda yararlı. Öğrencinin gidişatı, devam devamsızlığı hakkında, not bilgisi konusunda biz veliyle paylaşıyoruz o açıdan yararlı. Okula davet, toplantı olduğunda bilgilendirme gibi birinci elden ulaşmasını sağlıyor” ifadeleri ile sosyal medyanın okul ile veli arasındaki iletişime sağladığı katkıyı dile getirmiştir. Bir başka katılımcı ise “Olumlu katkı sağlıyor, öğrenci ulaşılabilir bir öğretmene sahip oluyor, onunla diyalog kuruyor, sorunlarını iletiyor, çözüm bulamazsa dahi, ben sorunumu ilettim, biri benim farkımda algısı oluşturuyor” (Ö12) ifadeleri ile sosyal medyanın öğrenci açısından iletişime sağladığı katkıyı ifade ettiği görülmektedir.

Tablo 45’de verilen bilgilere göre yönetici, öğretmen, veli ve öğrenci arasındaki iletişime sosyal medyanın katkı sağladığı görüşünün en fazla öğretmen katılımcılar tarafından paylaşıldığı görülmektedir. Bu durum öğretmenlerin yönetici, veli ve öğrenci grupları arasında bir köprü durumunda olması ile açıklanabilir.

Tablo 45’te yer alan ikinci görüş “insanlara ulaşmamızı sağlıyor” görüşüdür. Yönetici (%38) ve öğretmenlerin (%42) önemli oranlarda bu görüşü paylaştıkları ancak velilerin çok azı (%17) tarafından bu görüşün paylaşıldığı görülmektedir. Veli ile yönetici ve

öğretmen arasındaki bu farklılığın oransal olarak diğer görüşler olan “*bilgiyi yaymaya yarıyor ve hızlı iletişim sağlıyor*” görüşlerinde de benzerlik gösterdiği görülmektedir. Aradaki bu farkın yönetici ve öğretmenlerin meslekleri gereği sosyal medya ve internet üzerinden daha fazla araştırma ve bilgi edinme deneyimine sahip olmaları, iletişim amaçlı gerek öğrenci ve veli ile, gerekse yönetici ve meslektaşlarla iletişimde sosyal medyayı daha yoğun kullanmaları ile açıklanabilir.

Sosyal medyanın bir iletişim aracı olduğu ve okul ortamında özellikle pedagojik bir araç olarak tanımlanmasının temelinde de bu iletişim faktörünün yattığı başka araştırmacılar (Anderson, 2004; Mazer vd. 2007, akt. Ekici ve Kıyıcı, 2012; Strathdee, 2007, akt. Özmen vd. 2011:44) tarafından da vurgulanmıştır. Bostancı (2010: 46) sosyal medyanın özellikleri arasında özellikle sosyal medyanın hızlı ve ucuz olduğunu belirtmiştir. Tablo 45’inde bu durumu yansıttığı görülmektedir. Yöneticiler (%35) üçüncü, öğretmenler (%27) dördüncü ve veliler (%17) ikinci önemli görüş olarak sosyal medyanın iletişimde sağlamış olduğu hızı vurgulamışlardır. Bu konuya ilişkin araştırma sonucunun başka araştırmacılar tarafından da desteklendiği görülmektedir.

4.4.7 Sosyal Medyanın Eğitimi Destekleyen ve Engelleyen Özelliklerine İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması

Sosyal medyada içerik tamamen kullanıcılara bağlıdır (Bostancı, 2010:36). Kullanıcılar farklı doküman oluşturma yöntemlerini kullanarak, görsel, işitsel birçok özelliği bir arada kullanarak istedikleri şekilde paylaşılacak materyalleri oluşturabilirler ve istedikleri türden paylaşımında bulunabilirler. Çok yaygın ve kolay bir kullanım yöntemi olan sosyal medyanın öğrencilerin eğitimlerinde bu nedenle önemli role sahip olabileceği düşünülerek sosyal medyanın eğitimi destekleyen ve engelleyen özelliklerine ilişkin katılımcı görüşlerinin içerik analizleri yapılarak önceki bölümlerde verilmiştir. Bu bölümde de daha önce yapılan içerik analizlerinden yola çıkarak katılımcı grupların belirlemiş oldukları destekleyici ve engelleyici özellikler karşılaştırma amacıyla aşağıdaki Tablo 46 ve Tablo 47’de verilmiştir.

Tablo 46

Sosyal Medyanın Eğitimi Destekleyen Özelliklerine İlişkin Yönetici, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması

Katılımcı Görüşler	Okul Yöneticisi Oranı %	Öğretmenlerin Oranı %	Velilerin Oranı %
Bilgilenme konusunda destekliyor.	46	44	52
Kaynak bulmaya yardımcı.	42	24	17
Görsellerle eğitimi destekliyor	27	22	7
Güncel bilgiyi takip edebilme	12	27	14

Tablo 46’da yer alan bilgilere göre sosyal medyanın eğitimi “*bilgilenme konusunda*” desteklediğini, katılımcıların önemli oranlarda (yöneticilerin %46’sı, öğretmenlerin %44’ü, velilerin %52’si) savundukları görülmektedir. Bilgilenme konusunda sosyal medyanın eğitimi desteklediği görüşünü en fazla velilerin savunduğu, en düşük oranda da öğretmenlerin bu görüşü paylaştığı görülüyor. Katılımcı gruplara göre sosyal medyanın eğitimi destekleyen ikinci önemli özelliğinin “*kaynak bulmaya yardımcı*” olması görüşüdür. Bu görüşü en fazla savunan okul yöneticileri (%42) iken en düşük oranda bu görüşe sahip olanların veliler (%17) olduğu görülmektedir. Katılımcılara göre üçüncü önemli özelliğinin sosyal medyanın eğitimi “*görsellerle desteklediği*” görüşüdür. Görsellerin eğitimi desteklediği görüşünü en fazla öğretmenler (%27) savunmakta iken, en düşük yöneticilerin (%12) bu görüşü savundukları görülmüştür. Bir katılımcı görsellerin katkısını “*Bir bilgiye daha çabuk ulaşım, onu sunmak daha kolay oluyor. Görsel materyaller daha etkili oluyor öğrenciler üzerinde. Bu açıdan sosyal medya görsel olarak sunum yapmak için bize katkı sağlıyor*” (Ö8) sözleri ile ifade etmiştir.

Tablo 46’da verilen bilgileri daha önce yapılan çalışmalar da (Koç ve Karabatak, 2011; Mazman, 2009; Özmen vd., 2011; Tanrıverdi ve Sağır, 2014) desteklenmektedir. Saunders (2008) benzer sonuçlar ortaya koyarak, sosyal medyayı öğrencilerin birbirlerine ve öğretmenlerine soru sorma, derse ilişkin kaynakları paylaşma, çalışma grupları oluşturma, sınıf arkadaşları ile iletişim kurma, öğrencilerin kendi amaçları doğrultusunda bir kimlik oluşturma, öğrenme ağları oluşturma gibi amaçlar doğrultusunda kullanılabileceklerini belirtmişlerdir.

Daha önce yapılan içerik analizlerinde ortaya çıkan katılımcı grupların ifade ettikleri engelleyici özellikler karşılaştırma amacıyla aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 47

Sosyal Medyanın Eğitimi Engelleyen Özelliklerine İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin Karşılaştırılması

Katılımcı Görüşler	Okul Yöneticisi Oranı %	Öğretmenlerin Oranı %	Velilerin Oranı %
Zaman kaybına yol açıyor	58	47	48
Bağımlılık yapıyor	38	22	14
İstenmeyen içerik paylaşımı	35	18	24
Denetimi ve kontrolü zor	35		
Sosyal kültürel hayatı öldürüyor	19	11	10
İletişimi bozuyor	15	4	3
Eğlence aracı olarak görülüyor	15		13
Bilgi kirliliğine neden oluyor		13	
Uygunsuz içeriğe erişim	12		17

Sosyal medyanın eğitimi desteklediği kadar engelleyici etkiye sahip özellikleri de bulunmaktadır. Sosyal medyanın eğitimi engelleyen en önemli özelliği olarak “*zaman kaybına yol açması*” gelmektedir. Bu görüş üç katılımcı grubunun da ilk sırada belirttiği en önemli görüştür. Yöneticilerin yarıdan fazlası (%58) öğretmen (%47) ve velilerin (%48) ise yarıya yakınının sosyal medyanın ciddi zaman kaybına yol açtığı görüşünü paylaştıkları görülmektedir. Ö8 kodlu öğretmen bu konuya ilişkin görüşlerini “*Zaman kaybı. Ders çalışma süresini azaltıyor. Derse adaptasyonu azaltıyor. Öğrenciler yeri geldiğinde derste bile telefonlarla sosyal medyayı kullanabiliyorlar*” ifadeleri ile belirtmiştir.

Sosyal medya gerek ilgi ve eğilimlere göre çok geniş materyal ve paylaşım olanağı sunması, gerekse kullanımının kolay ve ucuz olmasından dolayı öğrencileri büyük oranda kendine çekmesi, insanların sıkılmadan buralarda sürekli yeni bir şeyler paylaşma veya paylaşılanları görme, okuma şansına sahip olması, oyun oynama, müzik dinleme, video izleme gibi artılarından dolayı çoğu kişinin zamanın farkına varmadan saatleri bu ortamda geçirdikleri düşünülebilir. Bu aynı zamanda sosyal medyanın bir bağımlılığa dönüşmesine neden olabilmektedir. Katılımcılara göre sosyal medyanın diğer önemli engelleyici özelliği “*bağımlılık yapmasıdır.*” Zaman kaybının bu bağımlılıktan kaynaklandığı düşünülebilir. Katılımcılardan en fazla yöneticilerin (%38) sosyal medyanın bağımlılık yaptığını görüşünü paylaştığı görülmektedir. Bir velinin “*Çocuk, annem hoş geldin diyeceğine, WhatsApp’dan diğer odadan annesine mesaj atıyor*” ifadesi sosyal medyanın oluşturduğu bağımlılığın boyutunu göstermektedir.

Tabloda yer alan üçüncü öne çıkan görüş “*istenmeyen içerik paylaşımıdır.*” Katılımcılardan en fazla yöneticilerin (%35) ve velilerin (%24), en az ise öğretmenlerin (%18) bu görüşte olduğu görülmektedir. Katılımcılardan sadece yöneticilerin (%35) paylaştığı, diğer katılımcıların hiç ifade etmediği önemli bir engelleyici özelliğin ise “*denetimi ve kontrolü zor*” düşüncesidir. Yönetim işlevlerinden birisinin de denetleme olduğu düşünüldüğünde okul yöneticilerinin denetim ve kontrolü sosyal medyada önemsediklerini özellikle belirtmek gerekir. Sosyal medyada paylaşılanların denetlenmesi, kontrol edilmesi çok zor olmakla birlikte yapılan paylaşımın anında başkalarına ulaşabilmesi ve hızlı bir şekilde yayılması çok kötü sonuçlar doğurabilmektedir. Bu açıdan yöneticilerin bu kaygısını dikkate almak ve iyi bir denetim mekanizması geliştirmek çocukların fiziksel ve psikolojik gelişimlerine fayda sağlayabilir.

Sosyal medyanın engelleyici özelliklerine ilişkin ortaya çıkan tablo birçok araştırma ile benzerlikler göstermektedir. Zafarmand (2010:42-43) içerikle ilgili filtreleme olmaması, bağımlılık, aşırı kaynak ve bilgi yoğunluğu nedeniyle hangi kaynağı ve bilginin kullanılması gerektiğine ilişkin belirsizlikler olduğuna dikkat çekmiştir. Dirik, Taşkesen, Ekin ve Alp (2012: 223), Şimşek (2012:15), Tanrıverdi ve Sağır (2014:786) özellikle sosyal ağların bireyleri yalnızlaştırabileceğine, asosyalleşmelerine neden olabileceğine ve yanlış kişilerle tanışabileceklerine, tehlikeli ortamlara girebileceklerine vurgu yapmışlardır.

Sosyal medyanın sosyal kültürel hayata zarar vermesi, Türkçenin yanlış kullanımına bağlı iletişim bozukluklarının ortaya çıkabilmesi de önemli engelleyici özelliklerdir. Ertugrul ve Keskin (2012) araştırmalarında anlık ileti programlarını kullanan kişilerde Türkçe'nin yanlış kullanımından dolayı konuşma bozuklukları ve iletişim problemleri oluştuğunu saptamışlardır.

Yönetici, öğretmen ve velilerin sosyal medyanın bu engelleyici özelliklerinin farkına varmış olmaları eğitim öğretim açısından önemli bir artı olarak değerlendirilebilir. Çünkü zaman geriye döndüremeyeceğimiz önemli bir konudur. Öğrencilerin zamanlarını iyi yönetmeleri konusunda yönetici, öğretmen ve velilerin kendilerine göre yeni stratejiler geliştirmeleri eğitime önemli katkı sağlayabilir. Sosyal medyaya bağımlılık derecesinde ihtiyaç duymak, fiziksel ve psikolojik gelişim açısından sakıncalar doğurabilir. İnsanların

paylaşmamaları gereken özel durum ve bilgilerin paylaşımı önemli güvenlik sorunları doğurabilir, etik olmayan paylaşımlar insanlar için sıkıntılara neden olabilir. Bu nedenle katılımcılardan özellikle yöneticilerin üzerinde durduğu iyi bir denetim ve kontrol mekanizmasının geliştirilmesi, eğitim öğretim için daha destekleyici bir sosyal medyanın oluşturulmasında önemli role sahip olacaktır. Kontrolü olmayan, içeriğin bütünüyle kişilere bağlı olduğu kontrolsüz sosyal medyanın doğurabileceği tehlikelere yönelik yönetici, öğretmen, veli ve öğrencilerin bilinçlendirilmeleri gerekmektedir.

4.4.8 Sosyal Medyanın Eğitim Amaçlı Kullanımına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Önerilerinin Karşılaştırılması

Katılımcılardan okul yöneticilerinin %58'inin, öğretmenlerin %64'ünün ve velilerin %86'sının sosyal medyanın bir öğrenme ve öğretme aracı olduğu yönünde görüş bildirmelerine rağmen çoğunluğun iletişimi ve akademik başarıyı olumsuz etkilediğini ifade ettikleri görülmüştür. Okul yöneticilerinin %46'sı öğretmenlerin %69'u ve velilerin %59'unun sosyal medyanın iletişimi olumsuz etkilediğini ifade ettiği, ayrıca sosyal medyanın akademik başarıyı olumsuz etkilediğini yöneticilerin (%50), öğretmenlerin (%60), ve velilerin (%52) yarısından fazlasının ortak görüşü olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Bir öğrenme ve öğretme aracı olarak katılımcıların tanımladığı sosyal medyanın akademik başarıyı, iletişimi olumsuz etkilemesi, sosyal medyanın öğrenciler tarafından amacına uygun kullanılmadığı görüşüne bağlanabilir. Yöneticilerin (%85), öğretmenlerin (%87) ve velilerin (%41) gibi önemli bir kısmı öğrencilerin sosyal medyayı amacına uygun kullanmadığını ifade etmiştir. Bu durum sosyal medya kullanımına ilişkin bazı sorunların olduğunu ortaya koymaktadır.

Hem bir öğrenme ve öğretme aracı olarak kabul edilen hem de birçok konuda (iletişim, akademik başarı) olumsuz katkısı olduğu ileri sürülen sosyal medyaya ilişkin olarak katılımcılara “*Sosyal medyanın okulda verilen eğitimi daha fazla destekleyebilmesi için neler önerirsiniz?*” sorusu sorulmuş, katılımcıların konuya ilişkin ifadelerinin içerik analizi yapılmış ve içerik analizi sonucu önceki bölümlerde tablolar halinde verilmiştir. Sosyal medyanın eğitim amaçlı kullanılmasına ilişkin katılımcı görüşlerinin yer aldığı içerik analizlerinden yola çıkarak aşağıdaki karşılaştırma tablosu oluşturulmuştur.

Tablo 48

Sosyal Medyanın Eğitim Amaçlı Kullanılmasına İlişkin Okul Yöneticisi, Öğretmen ve Veli Önerilerinin Karşılaştırılması

Katılımcı Görüşler	Okul Yöneticisi Oranı %	Öğretmenlerin Oranı %	Velilerin Oranı %
İnsanlar bilinçlendirilmeli.	38	31	41
Sosyal medya eğitimi verilmeli.	31	18	24
Denetim mekanizması geliştirilmeli.	31	27	31
Daha faydalı içerik paylaşılabilir	8	29	38
Okullarda sosyal medya uzmanı bulundurulmalı.	8	13	

Sosyal medyanın eğitim amaçlı kullanılmasına ilişkin yönetici (%38), öğretmen (%31) ve velilerin (%41) birinci önerilerinin “*insanlar bilinçlendirilmeli*” önerisi olduğu görülmektedir. Yapılan analizler sonucunda da benzer görüşlerin yer aldığı görülmüştür. Sosyal medyanın nasıl ve ne gibi amaçlar doğrultusunda kullanılabileceğine ilişkin toplumda ciddi bilgi eksikliği olmakla birlikte, birçok kişinin sosyal medyada bilinçsiz paylaşımlar yaparak, yaptığı yorum ve paylaşımları sanki başka birisi yapmış gibi, bir katılımcının da ifade ettiği gibi “*Orası sosyal medya nasıl olsa, bir şey olmaz. Ben odamdayım, yalnızım, işte yatağıma uzanmışım, istediğimi yazarım, istediğimi gönderirim ...*” (Ö36) mantığı ile hareket etmeleri sosyal medya kullanımına ilişkin bilinçsizliği göstermektedir.

Yapılan içerik analizine göre bütün katılımcıların ikinci önemli öneri olarak ayrı ayrı ortaya koydukları görüş “*sosyal medya eğitimi*” verilmesidir. Aslında birinci öneri ile bu ikinci öneri arasında bir organik bağ olduğu, olayın farklı bir açıdan ifade edilmesi olarak değerlendirilebilir. Okul yöneticileri (%31), öğretmenler (%18) ve veliler (%24) sosyal hem toplumun bilinçlendirilmesi hem de sosyal medyanın etkili bir öğrenme ve öğretme aracı olarak kullanılabilmesi için sosyal medya eğitiminin ortaöğretim okullarında verilmesini önermektedir. Bazı katılımcıların sosyal medya dersi konması (Ö14, Ö20, Ö32, MY2, MY9, MY15, MY16, V2, V18) şeklinde önerileri olduğu gibi, başka katılımcılarda bunun diğer bilgisayar, rehberlik dersleri içerisinde bir konu başlığı olarak işlenebileceği görüşünü ifade etmişlerdir. Sosyal medya dersini öneren bazı katılımcıların ifadeleri aşağıda verilmiştir.

...Okullarda bu tarz eğitimler verilebilir. Üniversitelerde sosyal medya okuryazarlığı yok mu; var, işte burada da milli eğitimin el atması gerekiyor.... Zorunlu bir ders olarak koyulmalı ve üstünkörü geçilmemeli bu ders özenli, verimli bir şekilde önemsenerek verilmeli ve özellikle donanımlı kişiler tarafından bu ders verilmeli (MY9).

Sosyal medya dersini gecikmiş bir şey olarak görüyorum...Sosyal medyanın daha çok verimli kullanılması noktasında öğrencilerin yönlendirilmesi, doğru kullanımı konusunda yol gösterilmesi, öğrencilerin yönlendirilmesi gerekiyor (MY15).

Sosyal medya dersi öneririm. Bence sosyal medyayı nasıl kullanırız diye bir ders olmalı (Ö20).

Sosyal medya üzerinden olumlu bir meslek edinmiş para kazanmış kişilerle ilgili bilgiler verilebilir, çünkü gençlerin yüzde doksan beşi sosyal medyayla iç içe onun için böyle bir ders olması gerekir (Ö14).

Bir paradigma değişikliği, önce yönetici ve öğretmenler için, bunun ne olduğu, nasıl kullanılacağı, uygulamalarla o kişiler bir eğitimden geçirilmeli ve yasaklanarak değil de fırsata dönüştürecek bir şey olduğu anlatılmalı, onlar eğitilmeden bu yola girmek zor. Bir sosyal medya dersi olabilir ve çocuklar da bu derse seyerek gelirler (V18).

Katılımcılara ait yukarıdaki ifadelerde sosyal medya eğitimi verilmesi yönünde bilgi içeren Tablo 48'deki bilgileri desteklemektedir. Tablo 48'e göre katılımcıların üçüncü önemli önerilerinin "*denetim mekanizması geliştirilmesi*" olduğu görülmektedir. Yöneticilerin (%31), öğretmenlerin (%27) ve velilerin (%31) bir denetim mekanizması kurulmasının olmasını destekledikleri görülmektedir. Denetim mekanizmasından yönetici, öğretmen ve velilerin aslında paylaşımların denetlenmesi anlamı çıkmaktadır. Öğrencilerin hem kendi paylaşımları hem de başkalarının yapmış oldukları paylaşımlardan dolayı daha fazla zarar görmelerini engellemek için bir kontrol sisteminin geliştirilmesi önerilmektedir. Konuya ilişkin olarak birçok katılımcının aile koruma filtresi gibi filtrelerin yetersiz kaldığı veya bilgisayarın işletim sistemini yavaşlattığı, bu nedenle sayfaların açılmadığı yönünde görüş bildirdikleri görülmüştür. Bazı velilerde istenmeyen paylaşım veya görüntülerin yayınlanmadan bir mekanizma tarafından erişiminin engellenmesini önerdiği görülmüştür. Bu tür bir denetim mekanizmasının geliştirilmesini veli ve yöneticilerin daha fazla önerdiği görülmüştür. MY6 kodlu okul yöneticisi sosyal medyaya "*iyi bir denetimin olması lazım. Sosyal medyada böyle çok başıboşluk var*" sözleriyle denetim önerisini dile getirmiştir.

Katılımcıların diğer bir önerisi ise "*daha faydalı içerik paylaşılabilir*" önerisidir. En az yöneticilerin (%8) en fazla ise velilerin (%38) görüş birliği içerisinde oldukları bu öneriye öğretmenlerinde önemli bir kısmı (%29) katılmıştır. Sosyal medyanın eğitici yönünün öne çıkarılması da faydalı içerik ile mümkün olabilmektedir. Faydalı içerik paylaşımının artırılabilmesini ise toplumda bütünüyle sosyal medya bilincinin artırılması ve sosyal medyanın bir öğrenme ve öğretme aracı olarak tanımlanabilmesi ile mümkündür. Birçok yönetici ve öğretmenin sosyal medyanın eğitim açısından nasıl kullanılacağı yönünde fikir

sahibi olmadığı, bu şekilde hiç kullanmadıklarını veya öğrenme öğretme aracı olarak sosyal medyanın kullanılmasına karşı olduklarını ifade ettikleri görülmüştür. Bu durum sosyal medyayı bir öğrenme ve öğretme aracı yapmada bir engel olarak kabul edilebilir. Öncelikle eğitimcilerin konuya ilişkin olarak ciddi bir hizmet içi eğitimden geçerek sosyal medyadaki eğitim içerikli paylaşımların artması yönünde teşvik edilmeleri ve bu içeriğe öğrencinin nasıl erişip kullanabileceği yönünde çalışmaların yapılması faydalı olabilir.

Katılımcılardan veliler hariç yönetici (%8) ve öğretmenler (%13) tarafından paylaşılan bir başka öneri “okullarda sosyal medya uzmanı bulundurulmalı” önerisidir. Konuya ilişkin olarak veliler belki de fiziksel olarak okul dışında buldukları için hiç görüş bildirmemişlerdir. Sosyal medya uzmanının bulundurulması çok az kişi tarafından önerilmiştir. Bu nedenle sosyal medya uzmanı yerine yönetici ve öğretmenlerin konuya ilişkin bilinçlendirilmesi, bilgisayar teknolojileri alanında görevli öğretmenlerin bu konuya ilişkin bilgi ve birikimlerini artırmaları önerilebilir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

2004 yılında ikinci sürüm Web 2 ve üzeri yazılımların gelişmesi ile monitörün karsısına geçen kullanıcının bilişim mühendisi olmasına gerek kalmamıştır. Bu yazılım, bilgisayarla internete bağlanan bireyi daha aktif hale getirerek bilgiyi tüketen değil aynı zamanda üreten yapmıştır. Kullanıcıların resimlerini, dosyalarını ve anılarını paylaşmakta birbirlerinin paylaşımlarına yorum ve beğenilerini ekleyebilmeleri bu medyanın “sosyal medya” olarak kavramsallaşmasını sağlamıştır.

2016 yılı istatistiklerine göre dünyadaki 3,419 milyar insan internete bağlanmakta, 2,307 milyar kullanıcı aktif olarak sosyal medyada yer almaktadır. 1,968 milyar kişi sosyal medyaya mobil cihazlar üzerinden bağlanmaktadır. Türkiye istatistiklerine bakıldığında ise 46,3 milyon kişi internete bağlanmakta, bunların 42 milyonu aktif olarak sosyal medyayı kullanmaktadır. Sosyal medyayı kullanan 42 milyon kişiden 36 milyonu ise cep telefonu gibi mobil cihazları kullanarak sosyal medya hesaplarına ulaşmaktadır. %32 oranında en çok kullanılan sosyal medya ağı olan Facebook’u ikinci sırada %20 kullanıcı oranı ile WhatsApp uygulaması izlemektedir. Twitter %17, instagram %16 oranında kullanılmaktadır (Dijital Ajanslar, 2016).

Sosyal ağ hizmetleri arkadaşlık, akrabalık, ilgiler ve aktiviteler üzerine kurulu olmakla birlikte sosyal ağların tek işlevi bunlar değildir. Bu ağlar bireylere bilgi paylaşma, sosyalleşme, sosyal faaliyetleri geliştirme gibi çok farklı olanaklar sunmaktadır. Okullarda sosyal ağlar sayesinde öğretmenler ve yöneticiler, farklı kurumlarda meslektaşlar birbirleri

ile iletişim kurabilmekte, birbirlerini tanımakta ve iş birliğini güçlendirmekteler (Özmen ve vd., 2011).

Düvenci (2012)'ye göre “yapısı ve fonksiyonu itibari ile İnternet, dünyayı küresel köy yapmıştır. Önemli olan köyde kentsel dönüşüm çalışmaları yapabilmektir.” Gerek internet gerekse de sosyal medya dünyada birçok şeyin yerini almıştır. Artık insanlar kütüphanelere, kitaplara, televizyona, radyoya, hatta insana, arkadaşına, bakkala, manava, terziye daha az ihtiyaç duyar hale gelmiştir. İnsanlar alışverişlerini internetten yapmakta, eşyalarını internet üzerinden pazarlamakta, hatta sosyal medyayı ihtiyaç duyduğu her alana uygun tasarlayıp kullanabilmektedir. Türkiye’de insanlar günde ortalama 2 saat 32 dakikalarını sosyal medyada geçirmektedir. İnsanlar kendi amaçları doğrultusunda istedikleri her türlü bilgiye sosyal medya ve internet aracılığı ile ulaşabilmektedir. Sosyal medya ve benzeri uygulamalar üzerinden üniversiteler dersler vermekte ve insanlar evlerinden dışarıya çıkmadan üniversite diploması alabilmekteler.

Günümüzde bu kadar yaygın kullanıma sahip sosyal medya ve internet artık eskisi kadar ulaşılması güç değildir. Birçok belediye ve kurum ücretsiz kablosuz erişim sağlarken, gelişen akıllı telefon teknolojisi ile insanların her hangi bir mekana sıkışmadan sosyal ağları kullanmalarının önü açılmıştır. Günümüzde birçok kişinin internet bağlantısını sadece sosyal ağ hesaplarını yönetebilmek için aldığını görüyoruz. Bu kadar yaygın kullanım alanına sahip sosyal medyanın eğitim alanında da kullanım olanaklarının olduğu görülmektedir. Özellikle oluşturulan gruplar, paylaşılan materyaller, kitap, doküman, video uygulamalarının paylaşılabilir olması, görüntülü ve sesli uygulamalar artık her yerde öğrenmenin gerçekleşmesini mümkün hale getirmiştir.

Özmen vd. (2011) yapmış oldukları çalışmalarda sosyal medyanın eğitim öğretim üzerindeki etkisine işaret ederek, artık her yerde erişilebilen, hızlı, kullanılması kolay sosyal ağların eğitim alanına da kapsamının genişletilmesi gerektiğini, kullanıcıların aktif olarak içerik oluşturup tüketen değil, kendi eğitim hedefleri doğrultusunda üreten bireyler olarak, sosyal ağların eğitim süreçlerindeki kullanımının genişletilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Yaygın, kolay kullanılabilir ve artık oldukça uygun maliyete sahip olan sosyal medyanın eğitim öğretim alanında, okullarda kullanımı konusunda okul yöneticilerinin,

öğretmenlerin ve velilerin görüşleri eğitim öğretim alanında yeni politikaların geliştirilmesi için önemli görülmektedir. Sosyal medyaya ilişkin okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve velilerin görüşlerinin alındığı çalışmalar literatürde sınırlıdır. Sosyal medya ile ilgili çalışmaların çoğunlukla pazarlama, alış veriş, siyaset bilimi ve güncel olaylardaki etkisini irdelleyerek sosyal medyanın toplumu yönlendirmedeki gücünü ortaya koyan çalışmaların yoğunlukta olduğu görülmektedir.

Bu nedenle bu çalışmada “Okulun çevre unsuru olarak sosyal medyaya ilişkin yönetici, öğretmen ve veli görüşleri nelerdir?” sorusu araştırılmıştır.” Okul yöneticileri, öğretmenler ve veliler çocukların eğitim öğretim faaliyetlerini ve sosyal medyayı nasıl kullandıklarını en iyi şekilde gözleme olanaklarına sahip oldukları için tercih edilmiştir. Çalışma, olgu bilim desenine uygun olarak tasarlanmış, maksimum çeşitliliğe dayalı ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak katılımcılar belirlenmiş, 26 yönetici, 45 öğretmen ve 29 veli ile ses kaydı yapılarak yarı yapılandırılmış görüşme formu ile veri toplanmıştır. Çalışmada yönetici, öğretmen ve velilere benzer sorular sorularak, aynı konuya ilişkin bakış açıları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Sonuçlar

Çalışmaya katılımcı olarak katılan yönetici, öğretmen ve velilere sosyal medyanın temel amacının ne olduğu ve kendilerinin ne amaçla kullandıkları sorulmuştur. Katılımcılar sosyal medyanın amacının öncelikle *iletişim, bilgilendirme, sosyalleşme ve eğlence* olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılara siz niçin kullanıyorsunuz diye sorulduğunda ise katılımcıların en fazla yoğunlaştıkları görüşler yine *iletişim, bilgilendirme, sosyalleşme, eğlence ve paylaşımında bulunmak* olmuştur. Bu durum katılımcıların sosyal medyanın amacı olarak ifade ettikleri görüşler ile kendi kullanım amaçlarının birebir örtüştüğünü göstermektedir.

Bu bulgular literatürde yer alan amaçlar ile de benzerlik göstermektedir. Capogna (2010)’ya göre, internet genel olarak mesleki bilgi edinmek, bireysel üretkenlik, sosyalleşme, bilgi edinimi ve dil öğrenmeyi geliştirme amacıyla kullanılır. Duvenci (2012)’nin “*Ağ Neslinin İnternet Kullanımı Üzerindeki Sosyal Medya Etkisinin Sosyal Sapma Yaklaşımı İle İncelenmesi*” konulu çalışmasında elde ettiği bazı bulgular ile de amaca yönelik bulgular örtüşmektedir. Duvenci çalışmasında, “*ağ nesli*” olarak tanımladığı internet ve sosyal medya

ile yetişen yeni nesle, “*Niçin sosyal medyayı kullanıyorsunuz?*” sorusunu sorduğunda verilen cevapların “*iletişim, sosyalleşme ve eğlence*” ile ilgili olduğunu belirtmiştir. Schmucki vd. yaptıkları çalışmada öğretmen ve okul kütüphanecilerinin sosyal ağları en çok eğitimcilerle bilgi ve kaynak paylaşımında bulunma amacıyla kullandıklarını, okul yöneticilerinin ise mesleki öğrenme toplulukları aracıyla kendilerini güncelleme amacıyla kullandıklarını ortaya koymuşlardır (akt. Özmen vd., 2011: 45). Katılımcı grupları farklılık göstermesine rağmen görüşlerde benzerlik görülmektedir.

Gerek sosyal medyanın amacına yönelik gerekse de kendi kullanım amaçlarının literatür tarafından desteklediği okul yöneticisi, öğretmen ve velilerin konuya ilişkin görüşleri sosyal medyanın ticari amacının dışında kullanım amaçlarının çoğunlukla benzer olduğu görülmüştür. Katılımcıların yarıya yakını sosyal medyayı bilgilendirme amacıyla kullanırken, %70’den fazlası iletişim amacıyla kullandığını ifade etmiştir.

McQuail sosyal medya gibi kitle iletişim araçlarının rollerini bilgi sağlamak, iletişim ve haberleşme, sosyalleşme, eğlendirme, örgütlenme şeklinde ifade etmiştir (akt. Erdoğan, 2005: 311-312). Hess’e göre ise kitle iletişim araçlarının en önemli görevlerinden biri sosyalleşmedir (akt. Şahan, 2007). Katılımcıların sosyal medyanın amacına ilişkin görüşlerinin McQuail’in yapmış olduğu sınıflandırma ve Hess’in yaptığı sosyalleşme vurgusu ile benzerlik gösterdiği görülmektedir.

Dijital Türkiye (2016) verilerine göre günlük sosyal medya kullanımı ortalama 2 saat 32 dakika olarak hesaplanmıştır. Bu kadar fazla zaman harcanan sosyal medyanın öğrenciler tarafından eğitim amaçlı kullanılıp kullanılmadığına yönelik olarak çalışmaya katılan okul yöneticilerinin (%85) ve öğretmenlerin (%87) tamamına yakını ve velilerin önemli bir kısmı (%41) uygun kullanılmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin okul içinde yönetici ve öğretmenler tarafından takip edilmesinin daha kolay olduğunu, okul içinde ve dışında meydana gelen birçok olayda doğrudan veya dolaylı olarak yöneticilerin veya öğretmenlerin haberdar olma ihtimallerinin yüksek olduğunu düşündüğümüzde, yönetici ve öğretmenlerin öğrencilerin neden sosyal medyayı amacına uygun kullanmadıkları yönünde görüş bildirdiklerini anlayabiliriz. Yönetici ve öğretmenlerin sosyal medyaya bakış açıları ile velilerin bakış açılarının farklı olduğu görülmektedir. Yönetici ve öğretmenlerin eğitim

amaçlı sosyal medya kullanımına ilişkin daha seçici oldukları görülmüştür.

Okul ortamı belirli kuralların olduğu, toplumsal etkileşim ve iletişimin yaygın olarak kullanıldığı bir alandır. Sosyal medyayı eğitim amacı dışında öğrencilerin kullandığını güçlü bir şekilde belirten okul yöneticilerinin (%65) ve öğretmenlerin (%87) gözlemleri doğrultusunda yeni çalışmalar yapılarak, öğrencilerin daha eğitsel amaçlar için sosyal medyayı kullanma bilincini geliştirmeleri yönünde programlar geliştirilmelidir.

Sosyal medyada çok fazla zaman harcayan öğrencilerin davranışlarına sosyal medyanın etki edebileceği, insanların zamanlarını harcadıkları ve buldukları ortamlardan etkilenebilecekleri bilinmektedir. Sosyal medyanın öğrencilerin davranışlarına olumlu ve olumsuz katkıları Sönmez (2013)'in de ifade ettiği gibi bireyin toplum ile bütünleşmesinde, birtakım toplumsal değerleri anlamalarında, değer paylaşımlarında rol oynar; onların düşünce, davranış ve inançlarında birtakım değişikliklere neden olabilir.

Bu çalışmada da öğrencilerin olumlu ve olumsuz bazı davranışlar edinmelerinde sosyal medyanın etkili olduğu görülmüştür. *Olumlu paylaşımlarda bulunmak, öğrencilerin kendilerini geliştirmeleri, insan ilişkilerini geliştirip sosyalleşmeleri* sosyal medyanın öğrencilerin davranışlarına olumlu katkıları olarak ifade edilmiştir. Katılımcılar olumlu davranışlardan daha çok olumsuz davranışlara ilişkin görüş bildirmişlerdir. Okul yöneticileri mesleki duyarlılıktan olsa gerek, küfür gibi disiplinle ilgili konuları daha fazla vurgulamışlardır. *Küfürlü dil kullanma, kötüye merak uyandırma ve kötü şeyler öğrenme, boşa zaman harcama, uygun olmayan paylaşımlarda bulunma, şiddete eğilimin artması* gibi davranışları sosyal medyanın artırdığı okul yöneticileri, öğretmenler ve veliler tarafından ifade edilmiştir.

McLoughlin ve Lee (2007:667) sosyal ağların pedagojik araçlar olarak düşünülebileceğini ve eğitsel bağlamda bazı yararlar sağlayabileceğini ifade etmişlerdir: a) sosyal destek sağlamak ve iletişim kurulabilir olmak, b) iş birliği halinde bilgi keşfi ve paylaşımı, c) içerik oluşturma, d) bilgi ve enformasyon kümelemesi, içerik oluşturma ve içeriği değiştirme pedagojik kullanımlar olarak verilmiştir. Sosyal medyanın öğrencilerin davranışlarına etkisine ilişkin yönetici, öğretmen ve velilerin görüşleri ile sosyal medyanın McLoughlin ve Lee tarafından belirlenen yararları benzerlikler taşımaktadır. Öğrencilerin

paylaşımında bulunması içerik oluşturmaya ve belli bir içeriği değiştirmeye katkı sağlayacaktır. Yine öğrencilerin kendilerini burada bilgi ve enformasyon kümelerini kullanarak geliştirmeleri, bilgiyi keşfetmeleri, sosyalleşmeleri, sosyal destek sağlama ve ulaşılabilir olmak kavramlarıyla benzerlik taşımaktadır. Muijs, West ve Ainscow (2010) da sosyal ağların okul geliştirme ve kaynak paylaşımı gibi yararlarının olduğunu belirtmiştir.

Bilginin diyalog aracılığı ile olduğu görüşünün öne çıktığı öğrenme teorisine göre, diyalog insanların sahip oldu fikirleri, inançları, duygularını ve varsayımlarını ortaya çıkarmaya yardımcı olur. “Bu sayede yeni fikirler, araçlar ve uygulamalar oluşur. Bu süreçte bireylerin zihinlerinde örtük olarak var olan yapılar büyük ölçüde zenginleşmiş olarak dönüşürler” (Katz ve Earl, 2010). Sosyal medyada şüphesiz insanların birbirleriyle diyalog içinde olmalarını sağlamaya yardımcı olmakta, farklı eğitim ve uzmanlıklara sahip insanlarla öğrencilerin, öğretmenlerin ve yöneticilerin iletişim kurabilmelerini kolaylaştırmaktadır. Bilgi çoğu zaman başarının bir ölçütü olarak kabul edilir ve okullar açık belirlenmiş hedeflere öğrencileri ulaştırmak amacıyla bilgi ve beceri geliştirici etkinlikleri bir süreç ve program dahilinde öğrencinin hizmetine sunar. Öğrenmenin oluşması sınıfta öğretmen öğrenci ve akranlar arasındaki diyalog aracılığıyla olabileceği gibi sosyal medya veya diğer etkileşimde bulunulan araçlarla da gerçekleşebilir.

Öğrencilerin zamanlarının önemli bir kısmını sosyal medyada harcadıkları görüşmeler esnasında birçok katılımcı tarafından dile getirilmiştir. Katılımcıların sosyal medyanın akademik başarıya ve beceri gelişimine etkisine yönelik görüşleri, *olumlu davranışlar* ve *olumsuz davranışlar* şeklinde iki farklı temaya ayrılmıştır. *Bilgiye ulaşma, dünyayı tanıma, ders sunumları, materyaller ile ilgili kaynaklara ulaşma* akademik başarıya olumlu katkılar olarak belirtilmiştir.

Çalışmaya katılan okul yöneticilerinin (%50), öğretmenlerin (%60) ve velilerin (%52) çoğunluğunun sosyal medyanın akademik başarıyı olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Bu olumsuz görüşün okullarda özellikle sosyal medya ağlarının kullanımının Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yasaklanmış olmasının olumsuzluk algısını artırmış olabileceği söylenebilir. Katılımcılar sosyal medya nedeniyle öğrencilerin *boşa zaman harcaması, sosyal medyayı bağımlılık haline getirme, kitap okumaması, ders çalışma motivasyonunun düşmesi* gibi

olumsuzlukları belirttikleri görülmüştür.

Katılımcıların beceri gelişimine ilişkin görüşleri ile akademik başarıya ilişkin görüşleri benzerlik göstermektedir. Öğretmenlerin (%71) ve velilerin (%59) önemli bir kısmı beceri gelişimine katkı sağlar görüşünü savunurken, okul yöneticileri (%19) çok daha az oranlarda bu görüşü ifade etmişlerdir. Katılımcılara göre *bilgisayar ve teknoloji kullanma, bilgi edinme, araştırma, el becerisi ve herhangi bir müzik aletini çalma becerisini kazanma* sosyal medya aracılığı ile geliştirilebilecek beceriler olarak ifade edilmiştir.

Bu çalışmada akademik başarı ve beceri gelişimine ilişkin katılımcıların olumsuz görüşleri Ekici ve Kıyıcı (2010)'nın yapmış oldukları çalışma ile önemli bir farklılığı ortaya koymuştur. Ekici ve Kıyıcı sosyal ağların öğrenme üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Bir grup sosyal bilgiler öğretmenliği bölümü 2. sınıf öğrencisinden oluşan 102 katılımcı ile gerçekleştirilen çalışmada, öntest-sontest kontrol gruplu desende katılımcılar deney ve kontrol grubu olmak üzere iki gruba ayrılmış, deney grubu Öğretim İlke ve Yöntemleri dersi için geliştirilen Facebook uygulamasını kullanırken, kontrol grubu ise geleneksel yöntemle ders işlemiştir. Ölçümler araştırmacılar tarafından geliştirilen başarı testi aracılığıyla yapılmıştır. 4 haftalık uygulama sonucunda sosyal ağ tabanlı uygulamayı kullanan deney grubu öğrencilerinin akademik olarak geleneksel yöntemli öğrenim gören kontrol grubu öğrencilerine göre başarılı olduklarını göstermiştir. Bu çalışmada okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve velilerin sosyal medyanın akademik başarı ve beceri gelişimine katkısına ilişkin olumsuz görüşlerinin ağırlıklı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum, her iki çalışmanın katılımcılarının ve kullanılan yöntemin farklı olmasından kaynaklandığı öngörülebilir. Ekici ve Kıyıcı lisans düzeyindeki öğrencilerin görüşlerine yer verirken, bu çalışmada okul yöneticisi, öğretmen ve velilerin görüşlerine yer verilmiştir. Katılımcıların ve yöntemin farklı olması sonucun da farklı olmasına neden olmuş olabilir.

Ayrıca bu çalışmadaki katılımcıların görüşleri Toğay, Akdur, Yetişken ve Bilici, (2013) yaptıkları araştırma sonuçları ile uyuşmamaktadır. Toğay vd. (2013) öğrencilerin sosyal medyayı çoğunlukla eğitim amaçlı olarak kullandıklarını; sosyal medyayı kullanmanın bazı faydalarının olduğunu, derslerdeki başarıyı olumlu yönde etkilediğini ve eğitim süreçleri açısından kolaylıklar sağladığını ortaya çıkarmışlardır. Her iki çalışmanın

birbiri ile örtüşmemesinin temel sebebi Toğay vd. (2013), Ekici ve Kıyıcı (2010)'nın çalışmalarında olduğu gibi, çalışmalarını öğrenci görüşlerine dayandırmalarından kaynaklanmaktadır. Toğay vd. 60 kişilik bir öğrenci grubuyla bir dönem boyunca sosyal medya destekli eğitim yapmış ve bu bir dönem sonunda öğrencilerin görüşleri alınmıştır. Çalışmanın üniversite öğrencileri ile yapılmış olması, öncesinde sosyal medyanın eğitsel amaçlı bilinçli kullanımı sonuçların farklılaşmasının temel nedeni olarak açıklanabilir.

Çalışmanın önemli başka bir katkısı ise sosyal medyanın yönetici, öğretmen ve velilerce bir öğrenme ve öğretme aracı olarak kabul edilmesidir. Çalışmaya katılan yönetici (%62), öğretmen (%64) ve velilerin (%86) çoğunluğu sosyal medyayı bir öğrenme ve öğretme aracı olarak tanımlamıştır. Araştırmadan çıkan bu sonuç literatürce de desteklenmektedir. Ellison (2008)'a göre informal bir şekilde kullanılmalarına rağmen sosyal ağlar öğretme ve öğrenme etkinliklerinde destekleyici bir şekilde kullanılma kapasitesine sahiptir. Sosyal ağlar, bu ağları kullanan bireyler arası iletişimi sağlayarak gerek sınıf içinde gerekse de sınıf dışında farklı öğrenme stillerine yönelik paylaşımlar barındırabilir. “Son olarak sosyal ağların kullanımı, öğrencilerin dijital etkin vatandaşlar ve profesyonellere dönüşmesinde giderek daha da önem kazanan dijital okur-yazarlıklarının geliştirilmesine yardımcı olur.” Ellison (2008:19)'a göre sosyal medya aracılığı ile öğrenciler birbirleriyle iletişim kurup, derslerle ilgili tartışabilmekte, bilgi alışverişinde bulunmakta ve çalışma grupları oluşturup materyal paylaşabilmekteler.

Mcloughlin ve Lee (2007:666) sosyal medya ağlarının ve özellikle Web 2.0 uygulamalarının pedagojik bir araç olarak kullanılabilmesine dikkat çekmiştir. Bu uygulamalar ile bireylerin bilgi paylaşımında bulunabilmeleri ve bilgiyi keşfetmeleri mümkündür. Anderson (2004: 42)'a göre sosyal medyanın eğitim açısından önemi, sosyal medyanın çok yönlü derinlemesine iletişim ve etkileşime katkı sağlamasında yatmaktadır. Sosyal medyayı “katılımın mimarı” olarak tanımlayan Barsky ve Purdon (2006: 65), sosyal medyanın paylaşımı artıran bir nesil yarattığını ve sosyal medya uygulamalarının takım ve bireysel çalışmalara uygun olduğunu belirtmiştir. Benzer bir şekilde Surowiecki (2004)'nin sosyal medyayı “*kolektif zeka veya kalabalığın zekası*” olarak tanımladığı iş birliği ve dayanışma içinde paylaşımında bulunma düşüncesi ile sosyal medyanın kullanılabilmesini belirttiği görülmektedir.

Facebook gibi sosyal medya ağları web tabanlı iletişim formunda öğrenci-öğrenci etkileşimini sağlarken öğretmenlerin öğrencileriyle ödev, etkinlik ve kaynak paylaşımı gibi konularda iletişim olanağı sağlar. Öğrenciler ise sosyal ağları ödevler ve sınavlar hakkında soru sormak, ödevlerde ve grup projelerinde iş birliği sağlamak gibi amaçlarla diğer öğrencilerle iletişime olanak sağlar (Mazer vd, 2007, akt. Ekici ve Kıyıcı, 2012). Sosyal medyanın bu şekilde etkin olarak kullanılabilmesi, sosyal medyanın bir iletişim aracı eğitim öğretim etkinliklerinin düzenlenmesinde kullanılabileceğini göstermektedir.

Bazı araştırmacılar da (Munoz ve Towner, 2009: 9; Mazman, 2009) sosyal medyanın önemli bir öğrenme ve öğretme aracı olarak, eğitsel hedefleri yerine getirmede bazı pedagojik özelliklerinin bulunduğunu belirtmişlerdir. Sosyal iletişim kapasitesinin farklı öğrenme stillerindeki öğrencileri içine çekebilmesi Munoz ve Towner (2009)'a göre sosyal medyayı geleneksel eğitim formatına bir alternatif olarak ortaya çıkarmaktadır. Öğrencilerin pedagojik portfolyolarını genişletmek, öğrenme toplulukları ile aktif öğrenmeyi teşvik için sosyal ağlar kullanılabilir. Mazman çalışmasında, sosyal ağların eğitsel bağlamda kullanımına dikkat çekerek özellikle lisans düzeyindeki öğrencilerin bazı dersleri belirli boyutları ile sosyal ağ üstünden yürütebileceklerini ve bu konuya ilişkin çalışmalar yapılmasının gerekliliğini vurgulamıştır. Bütün bu çalışmalar sosyal medyanın bir öğrenme ve öğretme aracı olarak kullanılabileceğini gösteren ve araştırmayı destekleyen çalışmalardır.

Sosyal medya sadece bir öğrenme ve öğretme aracı değildir. Sosyal medya bir *iletişim aracıdır*. Sosyal medyayı pedagojik bir araç olarak tanımlamamızın nedeni de iletişime sağladığı katkıdandır (Anderson, 2004). Sosyal medyanın bir iletişim aracı olarak okul ortamında yönetici, öğretmen, veli ve öğrenciler arasındaki iletişime olumlu katkı sağladığı yöneticiler (%43), öğretmenler (69) ve veliler (59) tarafından ifade edilmiştir. Katılımcılar sosyal medya aracılığı ile *insanlara daha hızlı ve kolay ulaşabildiklerini, bilgi paylaşımında bulduklarını, hızlı iletişim kurduklarını* belirtmişlerdir.

“Hem verici hem alıcı olan birey toplumsal çevreden soyutlanamaz ve davranışları toplumsal çevre tarafından etkilenir” (Özmen, 2013: 16). Bireyin yeni çevresi olarak sosyal medya bireyleri sürekli etkileşim halinde tutar. Bu etkileşim türünde zaman ve mekan gibi sınırlamalar yoktur. Bireyler istedikleri zaman sosyal ağ üzerinde etkin olabilirler.

Sosyal medya ortamında yöneticiler gerek duyduklarında anında öğretmen ve velilerle iletişime geçerek öğretmenlerle bir toplantı planlayabilir veya anlık bir bilgiyi paylaşabilirler. Gerek yöneticiler gerekse okulun diğer paydaşları açısından sosyal medya iletişimde hız ve kolaylık sağlamakta, birçok konuda kağıt, zarf gibi araçlarla gerçekleşen iletişimin yerini daha etkili ve hızlı bir şekilde doldurmaktadır. Facebook gibi sosyal medya ağları öğretmenlerin öğrencileriyle ödevler, etkinlikler ve kaynakların paylaşımı gibi konularda iletişim olanağı sağlar (Mazer vd., 2007, akt. Ekici ve Kıyıcı, 2012). Öğrenciler ise sosyal ağları ödevler ve sınavlar hakkında soru sormak, ödevlerde ve grup projelerinde iş birliği sağlamak gibi amaçlarla diğer öğrencilerle iletişimde kullanabilirler.

Okulun bir örgüt olduğunu düşündüğümüzde bu örgüt içindeki çalışanların birbirleriyle ve çevre ile olan iletişimleri çok önemlidir. Eroğlu (2005)'a göre örgütü oluşturan sistemleri birbirine bağlayan ve kendi aralarındaki uyumu sağlayan iletişimin örgüt içinde alınan kararların çalışanlara, çalışanların hazırlamış oldukları raporların üst yönetime aktarılması, sorunların çözülmesi ancak sağlıklı bir iletişim ile mümkündür. Ergun (2004) ise iletişimin örgütsel başarıyı ve örgüt çıktısını olumlu yönde etkilediğini vurgulamıştır.

Bir örgüt için iletişim ne kadar önemli ise eğitim öğretim faaliyetlerinin merkezi olan okulun paydaşları ve çevreyle olan iletişimi de o kadar önemlidir. Okul, Başaran (1988) ve Bursalıoğlu (1972) gibi eğitim yönetimi alanında önemli çalışmaları ile bilinen eğitim bilimciler tarafından da yaşayan bir örgüt olarak tanımlanmış ve okulun çevresi ile olan iletişiminin önemi vurgulanmıştır. Bütün bu çalışmalarda sosyal medyanın bir iletişim aracı olarak okullarda yönetici, öğretmen, veli ve öğrenciler arasındaki iletişime katkı sağlayacağını göstermektedir. Özellikle sosyal medya gibi formal olmayan yollarla kurulan iletişimde örgüt içerisinde örtük öğrenmenin de gerçekleşmesi beklenir. Strathdee (2007, akt. Özmen vd. 2011:44)'ne göre okul yöneticisinin okulda olup biten bütün olaylardan ve değişikliklerden haberdar olmaları gerekir. "Sosyal ağlar özellikle örtük bilgi dediğimiz ve bürokratik sistemin bilgi transfer sistemiyle aktarılamayan bilgi türünün aktarılması için kullanılabilir." Okul gelişimi açısından örtük bilgiyi elde etmek önemlidir. Bu özellikle bürokratik sistem içinde hayat bulamayan öğretmenlerin okulu geliştirmeye yönelik fikirlerinin, yenilikçi düşüncelerinin ortaya çıkarılması için gereklidir. Sosyal medya aynı zaman da bu yönüyle okul gelişimine katkı sağlayabilir.

Bu çalışmanın önemli bulgularından birisi okul yöneticilerinin, öğretmenlerin ve velilerin özellikle sosyal medyanın eğitimi destekleyen ve engelleyen özelliklerine ilişkin görüşleridir. Katılımcıların yoğunlukla ifade ettikleri destekleyici özellik *bilgilenme* olmuştur. Sosyal medya sağlamış olduğu materyaller ve araçlarla sadece öğrencilerin değil, öğretmen ve yöneticilerin hatta velilerin bilgi edinme noktasında en fazla kullandıkları araç olduğu görülmüştür. Sosyal medyanın ikinci önemli destekleyici özelliği olarak *kaynak bulmaya yardımcı olması* görüşü ifade edilmiştir. Sosyal medya gerek uzmanlara gerekse de akranlara, meslektaşlara, başkaları tarafından oluşturulmuş materyallere ulaşma noktasında önemli bir araçtır. Belli amaçlar doğrultusunda kurulan bloglar, gruplar aracılığıyla kaynak bulmak veya kaynaklara ilişkin kılavuz niteliğinde bilgiye ulaşmak daha hızlı ve kolaydır. Sosyal medyanın eğitimi destekleyen diğer önemli özellikleri *eğitimi destekleyici görsellerin olması ve güncel bilgiye ulaşabilmedir*.

Bu çalışmada ortaya çıkan destekleyici özelliklere benzer sonuçlar birçok çalışmada (Koç ve Karabatak, 2011; Mazman, 2009; Özmen vd., 2011; Tanrıverdi ve Sağır, 2014) yer almaktadır. Saunders (2008, akt. Mazman, 2009) sosyal medyanın bu çalışmada da ortaya çıkan *bilgilenme ve kaynak bulma* destekleyici özelliklerine benzer bir şekilde, öğrencilerin sosyal medyayı ortak görüş ve fikirler çerçevesinde soru sorma, derse ilişkin kaynakların paylaşımı, çalışma gruplarının oluşturulması, sınıf arkadaşları ile iletişim kurma, öğrencilerin kendi amaçları doğrultusunda bir kimlik oluşturma, öğrenme ağları oluşturma gibi amaçlar doğrultusunda kullanabileceklerini ifade etmişlerdir.

Bir öğrenme ve öğretme aracı olarak tanımladığımız sosyal ağlar, Özmen vd. (2011: 46)'in de ifade ettiği gibi "eğitim için de birçok olanağı içerisinde barındırmaktadır." Sosyal ağların çok çeşitli olanaklar sunması, öğretmenlerin bu olanakları kullanarak öğrenme süreçlerini aktif, yaratıcı, iş birliğini ve dayanışmayı destekleyici, etkileşimi artırıcı bir şekilde öğrencilerin araştırma becerilerini kullanmalarına ve geliştirmelerine yardımcı olabilirler.

Sosyal medya ağları, öğrencilerin dersler ve sınavlar hakkında araştırma yapma, diğerlerine soru sorma, kaynak paylaşma, ödev hazırlamaya yardımcı olma, diğerleri ile iş birliği sağlama gibi amaçlarla iletişime geçme imkânı sunması yönüyle olumlu özelliklere

sahiptir. Öğrenciler öğretmenlerini arkadaş olarak ekleyebilir ve sosyal medyada kendilerini daha rahat ifade edebilirler, eğitim amaçlı tartışmalar başlatabilirler (Koç ve Karabatak, 2011;1-3; Tanrıverdi ve Sağır, 2014:778). Düvenci (2012: 46)'nin de vurguladığı gibi sosyal medya dosya paylaşımını, oyun, eğlence amaçlı paylaşımlarda bulunma, canlı müzik ve ses paylaşımı, sunu gibi paylaşımları kolaylaştırarak eğitimi desteklemektedir. Sosyal medyanın bilinçli bir şekilde kullanılması öğrenmeyi destekleyip grup çalışmaları için uygun bir ortam oluşturur. Öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerinin gelişmesini sağlar. Ayrıca sosyal medya öğrenciler arasındaki iletişimi geliştirip, onların paylaşımda bulunma ve sosyal bir gruba ait olma duygularını güçlendirir ve arkadaşlığı güçlendirerek birlikte öğrenmeyi sağlar.

Birçok araçta olduğu gibi, yanlış kullanılan eğitsel bir araç da eğitim öğretim açısından kullanım şekline ve amaca göre engelleyici bir özellik kazanabilir. Katılımcılara sosyal medyanın eğitimi engelleyen özelliklerine ilişkin görüşleri sorulduğunda önemli bir çoğunluğun sosyal medyanın a) zaman kaybına neden olduğu, b) bağımlılık yaptığı, c) istenmeyen içeriğe ulaşma, d) denetimin zorluğu, e) sosyal kültürel hayata zarar vermesi, f) iletişimi bozabilmesi, g) daha çok bir eğlence aracı olarak tercih edilmesi, h) bazen bilgi kirliliği oluşturması ve i) uygunsuz içeriğe ulaşmayı kolaylaştırması gibi özellikleri belirttikleri görülmüştür. Sosyal medyanın engelleyici özellikleri olarak tanımlayabileceğimiz bu özellikler, dikkat edilmesi gereken konular olarak değerlendirilmeli ve bu konularda yönetici, öğretmen ve velilerin ne yapabileceklerine ve ne gibi önlemler alabileceklerine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Bu çalışmada ortaya çıkan sosyal medyanın engelleyici özelliklerine benzer özellikler birçok araştırmacı tarafından da belirtilmiştir (Şimşek, 2012; Tanrıverdi ve Sağır, 2014; Zafarmand, 2010). Sosyal medyanın eğitimi engelleyici özelliklerinden olan aşırı *zaman kaybı ve bağımlılık* araştırmacılar tarafından da özellikle vurgulanmış ve kullanıcılar uyarılmıştır. Tanrıverdi ve Sağır (2014: 778) sosyal medyanın bilinçli bir şekilde kullanılmasının, bağımlı hale gelmemek şartıyla, öğrenciler arasında haberleşme ve arkadaşlık ilişkilerini devam ettirme amacıyla kullanmanın faydalı olacağını belirtmiştir. Şimşek (2012) ise bilinçsiz sosyal medya kullanımının eğitim ve öğretim süreçlerinde olumsuz algı, tutum ve davranışlar doğuracağını vurgulamıştır.

Zafarmand (2010: 42-43) sosyal medyanın eğitim açısında sakıncalarını, milyonlarca insan tarafından oluşturulan içerikle ilgili uygun bir filtreleme sisteminin olmadığı, özel bir konuda bilgi araştıranların aşırı bilgiyle karşılaşarak yararlanacağı kaynak ve bilgiye ilişkin sorunlar yaşadığı, sosyal medyaya aşırı bağımlı kalmanın sosyal yaşamın ve iş yaşamının dengesini bozduğunu belirtmiştir.

Şimşek (2012: 115) İstanbul Üniversitesi'nde yaptığı "Modern Kent Toplumunda Facebook ile Yalnızlaşan Gençlik" konulu yüksek lisans tez çalışmasına göre, Facebook gibi sosyal medya ağlarını kullanarak oyun oynamak ve video, resim ve metin paylaşmak ile yalnızlık arasında bağlantı vardır (Şimşek, 2012: 115). Dolayısı ile aşırı sosyal medya kullanımı yalnızlaşan asosyal bir gençliğin oluşumuna neden olabilir. Saatlerce bilgisayar başında veya cep telefonu ekranına odaklanan bireylerin çevre ile olan iletişimlerinin bozulduğu bu araştırmanın katılımcıları tarafından da desteklenmektedir.

Bazı araştırmacılara (Demirel, Yörük ve Özkan, 2012; Dirik vd. 2012) göre ise sosyal ağlar, bireyleri sanal dünyada çok fazla zaman harcadıklarından dolayı sosyal ve kültürel hayattan kopabilmekteler. Sanal dünya ile gerçek dünyayı sağlıklı bir şekilde ayırt edemeyen bireyler iletişim sorunu yaşamaktalar ve güvenli olmayan ortamlarda güvenilmez insanlarla iletişime girerek her geçen gün bu ortamdan daha fazla zarar görmektedirler. Dirik vd. (2016: 211) çalışmalarında sosyal medya ile birlikte insanların toplum içinde geçirdikleri zamanın azaldığını, insan avcılarının teknolojiyi kullanarak insanlara zarar verdiklerini ve bilgisayar ortamında insan ilişkilerine verilen önemin azaldığını ortaya koymuştur. Bu tür olayların en aza indirgenebilmesi için toplumun sosyal medyadan gelebilecek tehlikelere karşı bilinçlendirilmesi ve sosyal medya kullanımının denetlenmesi faydalı olabilir.

Tanrıverdi ve Sağır (2014: 786) öğrencilerin bir sosyal ağa üye olarak yalnızlaştıklarını ifade etmiştir. Ayrıca sosyal medyanın olumsuzlukları olarak gereğinden fazla zaman alma, bilgilerin çalınma ihtimali ve ders çalışma verimliliklerinde azalma gibi olumsuzlukların olduğu belirtilmiştir.

"Okulun Çevre Unsuru Olarak Sosyal Medyaya İlişkin Yönetici, Öğretmen ve Veli Görüşlerinin" araştırıldığı bu çalışmadan elde edilen verilerin literatürde yer alan, benzer alanlarda yapılan çalışmalar ile benzerlikler gösterdiği görülmüştür.

Bütün bu bulgular ışığında kullanıcı sayısının her geçen gün katlanarak arttığı ve bir öğretmenin (Ö24) tanımı ile “*bir organımız*” haline gelen sosyal medya okulun dış çevre öğelerinden birisi olarak kabul edilebilir. Katılımcıların tamamına yakını sosyal medyayı bir öğrenme ve öğretme aracı olarak tanımlarken, sosyal medyanın eğitim amaçlı nasıl kullanılabileceğine ilişkin tereddütlerin olduğu görülmüştür. Video, müzik, ses, resim, metin dosyaları gibi farklı formatlarda anlık paylaşımda bulunma imkanı sunan sosyal medya yaygınlaşarak gelişmekte ve farklı özellikler ile daha donanımlı bir araç haline gelmektedir.

Okulun bu dış çevre öğesinin okulun amaçlarını engelleyen özellikleri olduğu kadar okuldaki eğitimi destekleyen ve akademik başarıyı artıran özellikleri de bulunmaktadır. Sosyal medya ağlarındaki eğitsel paylaşımlar, farklı ilgi alanları için oluşturulmuş gruplar ve gruplarda yapılan eğitsel ve bilgilendirmeye yönelik paylaşımlar bireylerin kütüphanelere gitmelerine gerek bırakmadan bilgiye ulaşmada kolaylık sağlamaktadır. Ayrıca sosyal medyanın sunmuş olduğu zengin ders materyalleri, görsel ve duyuşsal olarak daha fazla duyuya hitap etmesi öğrenme açısından elverişli bir ortam oluşturmaktadır. Sosyal medya sağlamış olduğu ortam, hızı, paylaşım kolaylığı nedeni ile yönetici, öğretmen, veli ve öğrencinin her an ulaşılabilir olmasını sağlaması açısından iletişime de önemli katkıları bulunmaktadır.

Okulun amaçlarını destekleyen özellikler kadar sosyal medyanın okulun amaçlarını engelleyici özellikleri de önemli görülmektedir. Çalışmadan elde edilen en önemli bulgulardan birisi sosyal medyanın yaratmış olduğu “zaman kaybı ve bağımlılık” nedeni ile öğrencilerin çok değerli olan zamanlarının istenmeyen görüntüleri izleme, eğitim amaçlı olmayan video, resim, müzik gibi paylaşımlarda bulunma ve bunları takip etme, arkadaşlarının paylaşımlarına yorum yapma, “kimler ne yapmışlar, nereye gitmişler?” gibi meraklarını giderme amacıyla boşa harcadığının belirlenmesidir.

Okulun dış çevre öğesi olarak tanımlamamıza rağmen sosyal medya sınıflara kadar girmiştir. Okul içinde ve ders esnasında öğrencilerin sürekli hesaplarını kontrol etmeleri, paylaşımda bulunmaları onların dikkatlerini dağıtarak odaklanma sorunu doğurmaktadır. Öğrencilerin sosyal medyada ne ile karşılaşabileceklerinin öngörülememesi önemli bir sorun olarak görülmeli ve önlemler alınmalıdır. İstenmeyen içeriğe öğrencilerin maruz kalmasını

önlemek amacıyla, televizyon ekranındaki kullanıcı profiline yönelik tanımlamalara benzer çözümler sosyal medya ve internet üzerinden paylaşımlar içinde düşünülebilir.

Ayrıca sosyal medyanın cep telefonları aracılığı ile sınıflara kadar girmiş olması, sınıf içindeki mahremiyeti ortadan kaldırabilir. Öğrencilerin bilinçsiz paylaşımlarda bulunmaları, başkalarının bilmemesi gereken bilgileri açık profillerinde yayınlamış olmaları güvenlik sorunları doğurabilir, aile ve arkadaş çevresindeki olumlu atmosferi olumsuz yönde etkileyebilir. Sosyal medyanın engelleyici özellikleri okul yönetimi açısından sıkıntılar doğurabilir. Okul yöneticilerinin öğrencilerin sosyal medya kaynaklı paylaşımlardan dolayı okulda disiplin sorunları yaşayabilirler. Öğrencilerin bilgi ve bilinç düzeyinin artırılması ile üstesinden gelinebilecek sosyal medya kaynaklı disiplin sorunlarına yönelik eğitimlerin verilmesi bu sorunları önemli ölçüde azaltabilir.

Öneriler

Bu araştırmanın bulguları doğrultusunda şu öneriler geliştirilmiştir:

1. Sosyal medyanın bir öğrenme ve öğretme aracı olarak okullarda yönetici ve öğretmenler tarafından daha fazla kullanımı teşvik edilmeli. Okul yöneticilerine ve öğretmenlere sosyal medyanın eğitsel bir araç olarak kullanımına ilişkin hizmet içi eğitim verilerek, sosyal medya kullanımı desteklenmeli.
2. Kullanılması kolay ve hızlı olan sosyal medyanın etkin bir eğitsel araç olarak kullanımına ilişkin yöntemler ve teknikler geliştirilmeli.
3. Yönetici ve öğretmenlerin sosyal ağlar üzerinden ilgi alanlarına göre kendi meslek gruplarından diğer meslektaşlar ile ortak bilgi ve materyal paylaşımında bulunabilecekleri, kendilerini geliştirebilecekleri platformların oluşturulması ve bu sosyal medya gruplarına yönetici ve öğretmenlerin üyelikleri, materyal geliştirmeleri ve paylaşımları teşvik edilmeli.

4. Öğrencilerin sosyal medya kullanımına ilişkin olarak bilgi ve bilinç düzeyini artırmak, gelebilecek tehlikelere karşı daha bilinçli bir şekilde hareket etmelerini sağlamak amacıyla “sosyal medya” bir ders olarak veya ilgili bir dersin içinde bir konu olarak öğrencilere etkili bir şekilde verilmeli.
5. Sosyal medyanın kötü amaçlar için kullanımına yönelik cezalar artırılmalı.
6. Tüm bireylerin cebine kadar giren sosyal medyanın okullarda yasak edilmesi yerine teşviki ve doğru kullanımına yönelik çalışmalara ağırlık verilmeli, gerekli teknik alt yapı oluşturulmalı.
7. Sosyal medya kullanımının bir bağımlılık ve hastalık yaratmasını engellemek amacıyla bir kontrol mekanizması geliştirilmeli.
8. Öğrenci profili, öğrencinin yaşı ilgi alanları göz önünde bulundurularak, öğrenciye akademik ve sosyal alanlarda avantaj sağlayacak, onların daha başarılı olmalarının önünü açacak faydalı içerik oluşturma ve paylaşma teşvik edilmelidir.
9. Okul ile toplum arasındaki iletişimi geliştirmek amacıyla okul yöneticilerinin, öğretmenlerin, velilerin ve öğrencilerin ortak iletişim ağı oluşturulmalı.
10. Okullarda bazı etkinlikler özellikle sosyal medya üzerinden düzenlenerek toplumun, ailenin okul ile olan ilişkilerinin geliştirilmesi sağlanmalı, okulun amaçları topluma daha açık hale getirilmeli ve etkinliklere velilerin en azından sosyal medya üzerinden katılmaları teşvik edilmeli.
11. Okul yöneticileri, öğretmenler ve öğrenciler farklı ülkelerdeki bilimsel gelişmelerin takibini kolaylaştırıcı bilgi güncellemelerinin sosyal medyada paylaşımı teşvik edilmeli.

12. Sosyal medyanın eğitimsel amaçlar doğrultusunda kullanımının etkililiğini, avantaj ve dezavantajlarını ortaya koyabilecek daha fazla bilimsel araştırma yapılmalı.
13. İstatistiklere göre günlük en az iki buçuk saatini sosyal medyada harcayan toplumumuzun sosyal medyada harcanan zamanı ne tür faaliyetler için harcadıkları araştırılmalı.

KAYNAKÇA

- Açıkalin, A. (1995). *Toplumsal Kurumsal ve Teknik Yönleriyle Okul Yöneticiliği*, İkinci Basım. Ankara: Personel Geliştirme Merkezi Yayın No: 10.
- Açıkalin, A. (1998). *Okul Yöneticiliği*. Ankara: Pegem A.
- Ada, Ş., Akan, D., Ayık, A., Yıldırım, İ. ve Yalçın, S. (2013). Öğretmenlerin motivasyon etkenleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17 (3), 151-166.
- Adıgüzel A., ve Karadaş, H. (2014). Ortaöğretim öğretmenlerinin pozitif okul yönetimi ve örgütsel bağlılıklarının incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (48), 108-130.
- Akbaba, S. (2006). Eğitimde motivasyon. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 343-361.
- Akgündüz, D. (2013). *Fen Eğitiminde Harmanlanmış Öğrenme Ve Sosyal Medya Destekli Öğrenmenin Öğrencilerin Başarı, Motivasyon, Tutum Ve Kendi Kendine Öğrenme Becerilerine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Fen Bilgisi Öğretmenliği Bilim Dalı, İstanbul.
- Akınoğlu, O. (2002). *Eğitim ve sosyalleşme açısından internet kullanımı (İstanbul Örneği)*.Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Akkaya, D. T. (2013). *Sosyal Medya Reklamlarında Tüketici Algılarının Tutum, Davranış ve Satın Alma Niyeti Üzerine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Edirne.

- Ajan, H. ve Hartshorne, R. (2008). Investigating faculty decisions to adopt web 2.0 technologies: Theory and empirical tests. *Internet and Higher Education*, 11, 71–80.
- Altinkurt, Y. (2008). Öğrenci devamsızlıklarının nedenleri ve devamsızlığın akademik başarıya olan etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 129-142.
- Altinkurt, Y. ve Yılmaz, K. (2011). İlköğretim okulu öğretmenlerinin mizah tarzları. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 1(2), 1-8.
- Altun, S. (2009). İlköğretim öğrencilerinin akademik başarısızlıklarına ilişkin veli, öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *İlköğretim Online* 8 (2), 567-586.
- Anderson, T. (2004). Toward a theory of online learning. In T. Anderson & F. Elloumi (Eds), *Theory and practice of online learning*. Athabasca, AB: Athabasca University. http://cde.athabascau.ca/online_book/pdf/TPOL_chp02.pdf (24 ağustos, 2016).
- Argın, F.S. (2013). *Ortaokul Ve Lise Öğrencilerinin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (Çekmeköy Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Arıcı, A. (2013). *Siyasi Partiler ve Siyasi Liderler Çerçevesinde Türk Siyasetinde Sosyal Medya*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basın Yayın Anabilim Dalı, Eskişehir.
- Aslan, G. (1994). *İlkokul Öğrencilerinin Başarı ve Başarısızlıklarında Aile Faktörü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Arslan, G. (2014). *Türkiye'deki İşçi Sendikalarının Sosyal Medya Kullanımları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri ABD Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Programı, Denizli.
- Arseven, A. (1986). Çocukta benlik gelişimine ailenin etkisi ve çocuğun okuldaki başarısı. *Eğitim ve Bilim*, 10 (60), s. 11-17.
- Askeroğlu, O. (2010). *Pazarlama Odaklı Halkla İlişkiler Uygulamalarında Sosyal Medyanın Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Halkla İlişkiler Bilim Dalı, İstanbul.
- Aslan, B. (1984). *Ankara merkez ilçelerinde temel eğitimin I. kademe düzeyinde okul aile ilişkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Aslanargun, E. (2007). Okul - Aile iş birliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışması. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 119-135
- Aslanargun, E. ve Bozkurt, S. (2012). Okul müdürlerinin okul yönetiminde karşılaştığı sorunlar. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 349 368 <http://sbe.gantep.edu.tr>. (15 Kasım, 2015).
- Atay, S. (2006). *Kariyer Yönetiminin Örgütsel Bağlılığa Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Avcı, Ü. ve Seferoğlu, S. S. (2011). Bilgi toplumunda öğretmenin tükenmişliği: teknoloji kullanımı ve tükenmişliği önlemeye yönelik alınabilecek önlemler. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9,13-26.
- Avcı, A. (2010). Aile yapısı ve atmosferinin okul şiddetine etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8 (19), 7-52.
- Aydın, M. (1998). *Eğitim Yönetimi*. Hatipoğlu Yayınları, Ankara.

- Aydın, M. (2002). *Okul-Çevre İlişkileri*. Eğitim Kurumları Yönetici Adaylarının “Eğitim Yönetimi” Ders Notları. Ankara: MEB Yayınları,
- _____ (2004). *Okul Çevre İlişkileri. Eğitim Yönetimi El Kitabı*. (Editör: Yüksel Özden). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Aydoğan, İ. (2006). İlköğretim okullarında okul-çevre ilişkilerinin düzeyi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* 2, 121-136.
- Aydoğan, Y. (2010). Okul öncesi eğitim programlarında aile katılımı. Güler T. (Ed.) *Anne Baba Eğitimi*, (103-134), Ankara: Pegem A Yay.
- Aydoğan F. ve Akyüz, A. (2010). *İkinci Medya Çağında İnternet*. İstanbul: Alfa Yayınları
- Balcı, A. (1997). *Sosyal Bilimlerde Araştırma* (Yöntem, Teknik ve İlkeler), Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- _____. (2001). *Etkili Okul ve Okul Geliştirme: Kuram Uygulama ve Araştırma* (2. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Baltaş, A. (1997). *Öğrenme ve Sınavlarda Üstün Başarı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*, 3. Edition. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Barsky, E. & Purdon, M. (2006). Introducing Web 2.0: social networking and social bookmarking for health librarians. *Journal of the Canadian Health Libraries Association*, 27(3), 65-67.
- Başaran, İ. E. (1988). *Eğitim Yönetimi* (İkinci Baskı). Kadıoğlu Matbaası. Ankara.
- _____ (1990). *Eğitim Psikolojisi: Modern Eğitimin Psikolojik Temelleri* (10.Baskı). Kadıoğlu Matbaası: Ankara.
- _____ (2000). *Eğitim Yönetimi(Nitelikli Okul)*. Ankara: Feryal Matbaası.

- Bat, M. (2012). *Dijital Platformda Sosyal Medyanın Stratejik Kurumsal İletişime Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler Anabilim Dalı, İzmir.
- Batman, M. (2014). *Erzurum İli Örneğinde İlkokul Öğrencilerinin Sosyal Medya Farkındalığı Üzerine Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler Ve Tanıtım Anabilim Dalı, Erzurum.
- Bayraktar, C. (2013). *Sosyal Medyanın Kriz İletişimi Aracı Olarak Kullanımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler Anabilim Dalı, Halkla İlişkiler Bilim Dalı, İstanbul.
- Bayram, F. ve Aypay, A. (2012). İlköğretim okullarında müdür etkililiği, okul iklimi ve öğrenci kontrol ideolojileri arasındaki ilişki. *Eğitimde Politika Analizi Dergisi*, 1(1), 49-63.
- Bekyürek, O. (2008). *İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Öğrenci Velileriyle İletişimde Karşılaştıkları Sorunlar. İstanbul İli Bahçelievler İlçesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Berg, B.L. (2001). *Qualitative Research Methods Social Sciences*. Boston: Allyn and Bacon.
- Bogdan, R. C. & Biklen, S. K. (1992). *Qualitative Research for Education: An Introduction to Theory And Methods* (Second Edition). Boston: Allyn & Bacon.
- Bos, C. S. & Vaughn, S. (2002). *Strategies for Teaching Students With Learning and Behavior Problems*. (5th ed.). USA: Allyn and Bacon.
- Bostancı, M. (2010). *Sosyal Medyanın Gelişimi ve İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, Kayseri.

- Burgaz, B., (2002). Kalabalık sınıf nitelikli öğretmen. *Bilim ve Teknik Dergisi*, s.420.
- Bursalıoğlu, Z. (1972). Okul çevre ilişkilerinde sistem yaklaşımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(5), 76-80.
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/489/5739.pdf> (18 Aralık, 2015).
- _____ (2000). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış* (11. Baskı). Ankara: Personel Eğitim Geliştirme Merkezi Yayın No: 2.
- _____ (2005). *Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama* (8. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Busher, H. & Barker, B. (2003). The crux of leadership: Shaping school culture by contesting the policy contexts and practices of teaching and learning. *Educational Management Administration Leadership*, 31(1), 51- 65.
- Büyükkaragöz, S.S. ve Çivi, C. (1999). *Genel Öğretim Metotları; Öğretimde Planlama ve Uygulama*. İSTANBUL: Beta Basım dağıtım A.Ş.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, Çakmak, E., Akgün Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Bynum, S. L. (2011). *Utilizing Social Media to Increase Student Engagement: A Study of Kern County Public Schools*. Unpublished Master Thesis, Department of Public Policy and Administration, California State University, Bakersfield.
- Cafoğlu, Z. (1995). Okulların güçlendirilmesi. *Eğitim Yönetimi*, 1 (4).
<https://pegem.net/dosyalar/dokuman/1065-2012020713517-cafoglu.pdf> (21 Eylül, 2014).
- Canpolat, T. (2001). *Öğretmen Aile İş Birliği ile Ailelerin Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Cassell, C., Buehring, A., Symon, G., Johnson, P., & Bishop, V. (2005). Qualitative management research: a thematic analysis of interviews with stakeholders in the field, *ESRC Benchmarking Good Practice In Qualitative Management Research*, http://www.restore.ac.uk/Benchmarking/pdf/final_research_report.pdf (26 Ocak, 2016).
- Cemaloğlu, N. ve Şahin, D. (2007). Öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15 (2), 465-484.
- Ceylan, L. H. (2013). *Sosyal Medya Ve Gazetecilik* . Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, Genel Gazetecilik Bilim Dalı, İstanbul.
- Cheng, K. & Wong, K. (1996). School effectiveness in East Asia. *Journal of Educational Administration*, 34 (5), 32-39.
- Christensen, L. B., Johnson, R.B. & Turner, L.A. (1996). *Research Methods, Design and Analysis* (11th ed.). Boston, MA: Allyn&Bacon.
- ComScore Media Metrix (2011). *Türkiye'de 15 yaş üzerindeki kullanıcıların İnternet'te zaman geçirdikleri ilk 10 site*
http://www.comscore.com/Press_Events/Press_Releases/2011/10/Turkey_Has_Third_Most_Engaged_Online_Audience_in_Europe (10 Temmuz, 2015).
- Copagna, S. (2010) "Learning and social networks new forms of sociability." *ESA Research Network Sociology of Culture Midterm Conference: Culture and The Making of Worlds*, 1-15, October 2010.
- Coşkunkurt, E. Y. (2013). *Sosyal Medya Kullanımının "Kurumsal Yenilikçi İtibar" Üzerindeki Etkisi Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Üretim Yönetimi ve Pazarlama Bilim Dalı, İstanbul.

- Correa, T., A. W. Hinsley ve H. Gil De Zúñiga. (2010). Who Interacts on the Web?: The intersection of users' personality and social media use. *Computers In Human Behavior*, 26, 247–253.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, Conducting and Evaluating Quantitative and Qualitative Research* (4th ed.). Boston, USA: Pearson.
- . (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Desenleri* (3.Baskı). Ankara: Siyasal Kitapevi.
- . (2014). *Research Design: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları* Ankara: Eğiten Kitap.
- Cüceloğlu, D. (1996). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Çakır, R. ve Yıldırım, S. (2009). Bilgisayar öğretmenleri okullardaki teknoloji entegrasyonu hakkında ne düşünürlər? *İlköğretim Online*, 8 (3), 952-964. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- Çakmak, Ö. (2010). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (20), 1-17.
- Çalık, C. (2007). Okul-çevre ilişkisinin okul geliştirmedeki rolü: kavramsal bir çözümleme. *GÜ, Gazi Eğitimi Fakültesi Dergisi*, 27(3), 123-139.
- Çalışkan, N. ve Ayık, A. (2015). Okul aile ve velilerle iletişim. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1 (2), 69-82.
- Çankaya, İ.H. ve Aküzüm, C. (2010). İlköğretim okullarında öğretmenlerin iletişim kurma düzeyleri ile yöneticilerinin destekleyici liderlik rolleri arasındaki ilişki. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 49-57.
- Çaplı, O. (1993). *Çocukların, Gençlerin Eğitimi, Geri Zekalı Çocukların Eğitimi* (5. Basım). Ankara: Bilgi Yayınları.

- Çatıkkaş, K. T. (2008). *Okul Öncesi Eğitime Babaların Katılım Düzeyi İle İlişkili Değişkenlerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Çelenk, S. (2003). Okul Başarısının Ön Koşulu: Okul Aile Dayanışması, *İlköğretim Online 2* (2), 28-34 <http://www.ilkogretim-online.org.tr> (18 Şubat, 2016).
- Çelik, N. (2005). *Okul-Aile İlişkilerinde Yaşanan Sorunlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çelik, H., ve Ekşi, H. (2015). *Nitel Desenler: Gömülü Teori*. İstanbul: Edam Yayınları.
- Çelikten, M. (2004). İdeal bir okul müdürü portresi. *Akademik Araştırmalar Dergisi*, (21), 195-204).
- Çepni, Salih (2005). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Trabzon: Merkez Yayıncılık.
- Çetin, E. B. (2010). *Halkla İlişkiler'in Sosyal Medya Ortamında İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, İstanbul.
- Çiloğlu, E. (2006). *Okul Çevresinin Öğrencilere Eğitsel Katkısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana.
- Dağdeviren, N., Musaoğlu, Z., Ömürlü, İ. K. ve Öztora, S. (2011). Akademisyenlerin İş Doyumunu Etkileyen Faktörler. *Balkan Med*, 28, 69-74), DOI: 10.51 /tutfd.2010.04370.1
- Dam, H. (2008). Öğrencinin okul başarısında aile faktörü. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7 (14), 75-99.

- Darling-Hammond, L., Ross, P.& Millike, M. (2006). High school size, organization, and content: What matters for student success?
<http://eds.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=95bd48f2-b57f-4f7b-a2af9efd724cbc7f%40sessionmgr4004&vid=0&hid=4102> (10 Eylül, 2014).
- Demirbulak, D. (2000). Veli-öğretmen görüşmeleri ile ilgili bir çalışma. Millî Eğitim Dergisi, 146. http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/146/demirbulak.htm 11 Nisan, 2016).
- Demirel, Ö. (1999). *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, M., Yörük, M. ve Özkan, O. (2012). “Çocuklar için güvenli internet: güvenli internet hizmeti ve ebeveyn görüşleri üzerine bir araştırma.” *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7: 54-68.
<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/makusobed/article/viewFile/1098000596/1098000628> (25 Ağustos, 2016).
- Demirtaş, H., Güneş, H., & Özer, N. (2005). Öğretmen Adaylarının Zaman Yönetimi Becerileri İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki (İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği). *XIV. Eğitim Bilimleri Kongresi. Pamukkale Üniversitesi*.
- Demirtaş, H., Üstüner, M.&Özer, N. (2007). Okul yönetiminde karşılaşılan sorunların öğrenci ve okul ile ilgili değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 51, 421-455.
- Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. (2000). The Discipline and Practice of Qualitative Research. In N. K. Denzin, and Y.S. Lincoln (Eds.), *Handbook of Qualitative Research* (Second Edition). Thousand Oaks: Sage.
- Deviren, N. V. ve Yıldız, O. (2014). İnternet kullanımının ekonomik , sosyal ve siyasi etkileri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* (13), 51, 52-76 www.esosder.org.

- Dikme, G. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin İletişimde ve Günlük Hayatta Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları : Kadir Has Üniversitesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kadir Has Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dijital Ajanslar (21 Ocak, 2015). İnternet ve sosyal medya kullanıcı istatistikleri 2015. <http://www.dijitalajanslar.com/internet-ve-sosyal-medya-kullanici-istatistikleri-2015/> (12 Ağustos, 2016).
- _____ (29 Ocak, 2016). İnternet ve sosyal medya kullanıcı istatistikleri 2016. <http://www.dijitalajanslar.com/internet-ve-sosyal-medya-kullanici-istatistikleri-2016/> (22 Ağustos, 2016).
- Dijital Türkiye (2 Şubat, 2016). Dünya ve Türkiye’de dijital, mobil ve sosyal medya kullanım istatistikleri. <http://www.tusbeyinli.com/2016/01/dunyada-turkiyede-dijital-mobil-sosyal-medya-kullanim-istatistikleri-2016.html> (12 Ağustos, 2016).
- Dijital Teknoloji (2016). *Hi5*. (<http://www.dijitalteknoloji.net/internet/hi5-nedir.html>, (24 Ağustos, 2016).
- Dirik, M., Taşkesen, E., Ekin, İ. ve Alp, D. (2012). Bilişim çağında sanal yaşamın gerçek yaşama yansımaları. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1, (2), <http://www.yasambilimleridergisi.com/makale/pdf/1356117839.pdf> (26 Ağustos, 2016).
- Doğan, E. (1995). *Ankara merkez ilçelerindeki ilköğretim okullarında okul-aile iletişiminin engelleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Dönmez, B. (2001). Okul güvenliği sorunu ve okul yöneticisini rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 25 (63-74).

- Düvenci, A. (2012). *Ağ neslinin internet kullanımı üzerindeki sosyal medya etkisinin sosyal sapma yaklaşımı ile incelenmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, Bilişim Bilim Dalı İstanbul.
- Dwyer, C., Hiltz, S. & Passerini, K. (2007). Trust and privacy concern within social networking sites: A comparison of Facebook and MySpace. Retrieved from <http://csis.pace.edu/dwyer/research/DwyerAMCIS2007.pdf> (24 Aralık, 2014).
- Eagleton, T. (1983). *Literary theory: An introduction*. Oxford: Basil Blackwell.
- Ekici, M., ve Kıyıcı, M. (2012). Sosyal Ağların eğitim bağlamında kullanımı. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (2012) 5(2), 156-167
<http://acikerisim.usak.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/usak/180/368032353201202makale10.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (23 Ağustos, 2016).
- Ellison, N. B. (2008). Introduction: Reshaping campus communication and community through social network sites. In G. Salaway, J. B. Caruso, & M. R. Nelson, *The ECAR Study of Undergraduate Students and Information Technology*, (Research Study, Vol. 8). Boulder, CO: EDUCAUSE Center for Applied Research
<http://net.educause.edu/ir/library/pdf/ers0808/rs/ers08082.pdf>
- Erden, M. (2001). *Sınıf Yönetimi*. İstanbul: Alkım Yayınları.
- _____ (1999). *Eğitim Bilimine Giriş*. İstanbul: Milli Eğitim Yayınları.
- Erdoğan, Ç., & Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 16 (3), 399-431.
- Erdoğan İ., (2005). *İletişimi Anlamak*. Ankara: Erk Yayınları,
- Ergun, T. (2004). *Kamu Yönetimi Kuram/Siyasal/Uygulama*. Ankara: TODAİE.

- Erkoç, A. (2013). *İngilizceyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen Yetişkin Öğrencilerin Sosyal Medya Etkileşimi ve Sınıf-içi Yazma Çalışmaları Bağlamında Ortaya Çıkan Kimlikleri Üzerine Bir Çalışma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalı, İngiliz Dili Eğitimi Bilim Dalı, İstanbul.
- Eroğlu, E. (2005). “Yöneticilerin dedikodu ve söylentiye yönelik davranış biçimlerinin belirlenmesi. (Arfor Taşıma Hizmetleri A.Ş.’de Bir Uygulama)”. *Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13, 204-218. http://journals.manas.edu.kg/mjst/oldarchives/Vol07_Issue13_2005/429.pdf (25 Ağustos, 2016).
- Ersoy, E. (2003). *Aile Katılım Etkinlikleri: 36-72 Aylık Çocukların Eğitimleri İçin Yıllık Plan Örnekleri ve Aile Katılım Çalışmaları* (Yay. Haz. Ömeroğlu E.) İstanbul :Morpa Kültür Yayınları.
- Ertuğrul, İ. ve Keskin, N. (2012). The roles of internet using in Turkish language through the change of society-the individual structure. *J Internet Appl Manage*, 3(2): 79 88, <http://www.journalagent.com/z4/vi.asp?pdid=iuyd&plng=tur&un=IUVD10820&look4> (25 Ağustos, 2016).
- Esmer, Ş. (2013). *Marka İletişim Stratejileri Açısından Sosyal Medyanın Pazarlama İletişim Aracı Olarak Kullanılması ve Bir Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Üretim Yönetimi ve Pazarlama Bilim Dalı, İstanbul.
- Facebook (2014). Facebook Statistics. <https://newsroom.fb.com/companyinfo/> (24 Aralık, 2014).
- Fan, X. (2001). Parental involvement and students’ academic achievement: a growth modeling analysis. *Journal of Experimental Education*, 70 (1), 27-53.

- Ferris, J.S & West, E.G. (2004). Economies of scale, school violence, and the optimal size of schools. *Applied Economics, Carleton Economic Paper 02-01*, 36, 1677–1684 DOI: 10.1080/0003684042000266856.
- Flick, U. (2002). *An Introduction to Qualitative Research*. Sage Publications: London.
- _____. (2007). *Designing qualitative research*. London: Sage Publications.
- Fraenkel, J. R., & Wallen, N. E. (2006). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw-Hill.
- Gelbal, S. (2008). Sekizinci sınıf öğrencilerinin sosyoekonomik özelliklerinin Türkçe başarıları üzerinde etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 33 (150), 1-14.
- Gelmez-Burakgazi, S. (2012). *Bilim İletişiminden Fen Eğitimine Yansımalar: 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Çok Boyutlu Bilimsel Bilgi Kaynakları Üzerine Bir Olgubilim Çalışması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, ODTÜ, Ankara.
- Glaser, B. G & Strauss, A. L. (1967). *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. Chicago: Aldine Publishing Company.
- Godzicki, L. (2013). *Increasing Motivation and Engagement in Elementary and Middle School Students Through Technology-Supported Learning Environments*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Saint Xavier University, Teaching and Leadership Program Chicago, Illinois.
- Groenewald, T. (2004). A phenomenological research design illustrated. *International Journal of Qualitative Methods*, 3(1). Article 4.
http://www.ualberta.ca/~iiqm/backissues/3_1/pdf/groenewald.pdf (21 Ocak, 2006).

- Griffith, J. (1996). Relation of parental involvement, empowerment, and school traits to student academic performance. *The Journal of Educational Research*, 90 (1), 33-41.
- Güdek, B. ve Karakaya, İ. (2013) Improving an attitude scale of parents concerning music education in elementary schools and analyzing attitudes according to the different variables. *Elementary Education Online*, 12(2), 308-319, 2013. <http://ilkogretimonline.org.tr> (24 Ağustos, 2015).
- Gül, H. (2006). Çevresel baskı gruplarının okulun genel işleyişine etkileri (Kocaeli İzmit Örneği). *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 11 (1), 71-84.
- Gülbahar, Y., Kalelioğlu, F. ve Madran, O. (2010). Sosyal ağların eğitim amaçlı kullanımı. *XV. Türkiye’de İnternet Konferansı*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi. http://orcun.madran.net/yayinlar/sosyal_aglarin_egitim_amacli_kullanimi.pdf (12 Haziran, 2014).
- Gümüş, İ., Kurt, M., Güney-Ermurat, D. ve Feyetörbay, E. (2011). Anne-baba tutumu ve okul başarısına etkisi. *Ekev Akademi Dergisi*, 15, 423-442.
- Gürbüz, R., Erdem, E. ve Yıldırım, K. (2013). Başarılı okul müdürlerinin özellikleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20 (2013), 167-179
- Gürşimşek, I (2002). Etkin öğrenme ve aile katılımı. Gürşimşek I. (Ed) *Dokuz Eylül Üniversitesi Anasınıfı-Anaokulu Öğretmen El Kitabı*. 25-42, İstanbul: YA-PA Yay.
- _____ (2003). Okul öncesi eğitime aile katılımı ve psikososyal gelişim. *KUYEB*, 3(1), 125- 144.
- _____ (2010). Okul öncesi eğitime aile katılımını etkileyen faktörler. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama* 9 (18), 1-19.

- Gürşimşek, I. Kefi, S. ve Girgin, G. (2007). Okul öncesi eğitime babaların katılım düzeyi ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 181-191.
- Helvacı, M. A. ve Aydoğan, İ. (2011). Etkili okul ve etkili okul müdürüne ilişkin öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 4 (2), 42-61
- HMIE. (2006). *Emerging good practice in promoting creativity*. <http://dera.ioe.ac.uk/6273/1/Emerging%20Good%20practice%20in%20Promoting%20Creativity.pdf>, (11 Eylül, 2014).
- Hoover-Demsey, K. V., Battiato, A. C., Walker, J. M. T., Reed, R. P., DeJong, J. M. & Jones, K. P. (2001). Parental involvement in homework. *Educational Psychologist*, 36 (3), 195-209.
- Hoy, W. K. ve Miskel, C. G. (2010). *Eğitim Yönetimi: Teori, Araştırma ve Uygulama*. (Çeviri Editörü Selahattin Turan). Ankara: Nobel Yayınları.
- Ilgar, M. Z. & Ilgar, S. C. (2015). Nitel bir araştırma deseni olarak gömülü teori (Temellendirilmiş Kuram). <http://goo.gl/uW0udI> (25 Nisan, 2015).
- Ivy, L. L. (2013) . Using humor in the classroom. *Journal of Adventist Education*, February/March, 39-43.
- İbrahimoğlu, D. (2003). Pozitif düşünce ve beyin gücü. <http://www.psikoenerji.com/makaleler/pozitif-dusunce-ve-beyin-gucu-davut-ibrahimoglu> (23 Kasım, 2016).
- İşlek, M. S. (2012). *Sosyal Medyanın Tüketici Davranışlarına Etkileri: Türkiye'deki Sosyal Medya Kullanıcıları Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Karaman.

- Jayatratne, K. (2012). Ergonomic considerations in school environments - The Need For Widening The Scope. *Work* 41, 5543-5546, DOI: 10.3233/WOR-2012 0877-5543 IOS Press.
- Jindal-Snape, D., Davies, D., Collier, C., Howe, A. Digby, R. & Hay, P. (2013). The impact of creative learning environments on learners: A systematic literatüre review. *Improving Schools*, 16(1) 21–31 DOI: 10.1177/1365480213478461.
- Jones, M. & Alony, I. (2011). Guiding the use of grounded theory in doctoral studies-An example from the Australian film industry. *International Journal of Doctoral Studies*, 6, 95-114
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1983). *İnsan ve İnsanlar, Sosyal Psikolojiye Giriş*, 5. Basım. İstanbul: Beta Yayınları.
- _____. (1988). *İnsan ve İnsanlar*. İstanbul: Evrim Yayınları.
- Kalaycı, N. (2005). İlköğretim okulu öğrencileri okullarında hangi durumları problem olarak algılamaktadır? *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, Bahar* 42, 167 193.
- Kaplan, A. & Haenlein, M. (2009). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media, *Business Horizons*, 53(1), 59-68, ISSN 0007- 6813, DOI: 10.1016/j.bushor.2009.09.003.
- Kara, H. (2014). Yöneticilerin mizah tarzlarının uygulamadaki durumunun kuramsal ve uygulamalı olarak açıklanması. *Tarih Okulu Dergisi (TOD)*, 7(XVI), 701 724. DOI No: <http://dx.doi.org/10.14225/Joh365>
- Karakaya, E. (2008). *Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin, Şiddet Eğilimlerinin Çok Yönlü Olarak Değerlendirilmesi [İstanbul İli Avrupa Yakası Örneği]*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Karakaya, G. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, A. Tanrıoğen (Ed.) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (5. Basım). Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.
- Karasolak, K. (2009). *Mimari Özellikleri Farklı İlköğretim Okullarındaki Öğrenci ve Öğretmenlerin Okullarının Bina Ve Bahçeleri Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Adana
- Karataş, İ. H. (2013). Bir kamu hizmeti olarak okul yönetimi: eğitim yöneticilerinin toplumsal katılıma ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi: Teori ve Uygulama*, 4 (8), 17-34.
- Katz, S. & Earl, L. (2010). Learning about networked learning communities. *School Effectiveness and School Improvement*, 21(1), 27-5.
- Kaya, E. (2014). *Sağlıklı İletişimde Sosyal Medya Kullanımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı, Isparta.
- Kaysılı, B. (2008). Akademik başarının artırılmasında aile katılımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 9 (1) 69-83.
- Kazak, E. (1998). *Okul-Aile İş Birliği Sorunları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Kepçeoğlu, M. (1995). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Ankara: Gül Yayınevi.
- Kesken, J. ve Ayyıldız, N.A. (2011). *Öteki Liderlik. (1. Basım)*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Keskin, G. ve Sezgin, B. (2009). Bir grup ergende akademik başarı durumuna etki eden etmenlerin belirlenmesi. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4 (10), 3-18.

- Keskin, H. K., Yapıcı, Ş. (2008). Başarılı ve başarısız öğrencilerin kişilik özellikleri ile ilgili öğretmen ve veli görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim*, 1 (1), 20-32, www.keg.aku.edu.tr.
- Kher, N. & Molstad, S. (2014). Using humor in the college classroom to enhance teaching effectiveness in 'dread courses'. *College Student Journal*, 33 (3). <http://eds.a.ebscohost.com/ehost/detail/detail?sid=2e2d5eaa-d591-4286-9b91d7b0d1412e81%40sessionmgr4002&vid=0&hid=4105&bdata=Jmxhbmc9dHIc2l0T1laG9zdC1saXZl#db=a9h&AN=2581466> (29 Ağustos, 2014).
- Kılıç, E. ve Karadeniz, Ş. (2004). Cinsiyet ve öğrenme stilinin gezinme stratejisi ve başarıya etkisi. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (3), 129-146.
- Kızıllarslan, A. (2012). *Sosyal Medyanın Toplum Üzerindeki Etkilerine Eleştirel Bir Yaklaşım*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, Genel Gazetecilik Bilim Dalı, İstanbul.
- Kırtış A. K. ve Karahan, F. (2011). To be or not to be in social media arena as the most cost-efficient marketing strategy after the global recession. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, vol. 24, 260-268.
- Koç, M, Avşaroğlu, S. ve Sezer, A. (2007). Üniversite öğrencilerinin akademik başarıları ile problem alanları arasındaki ilişki. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 483-498, <http://dergisosyalbil.selcuk.edu.tr/susbed/article/view/744/696> (26 Eylül, 2014).
- Koç, M. ve Karabatak, M. (2011). “Sosyal ağların öğrenciler üzerindeki etkisinin veri madenciliği kullanılarak incelenmesi.” *5th International Computer & Instructional Technologies Symposium*, Fırat University, 22-24 September, Elazığ. <http://web.firat.edu.tr/icits2011/papers/27865.pdf> (25 Ağustos, 2016).
- Koçak, Y. (1988). *Okul aile iletişiminin engelleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

- Koçoğlu, D., Keskin, M. ve Kulakçı, H. (2010). İlköğretim 2. kademe öğrencilerinin uyku alışkanlıkları ve uyku sorunlarının bazı okul fonksiyonlarına etkisi. *Sağlık Bilimleri Fakóltesi Hemşirelik Dergisi*, 24–32.
- Kolay, Y. (2004). Okul-aile-çevre iş birliğinin eğitim sistemindeki yeri ve önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 164 (4), http://dhgm.meb.gov.tr/yayimler/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/164/kolay.htm. (22 Ekim, 2015).
- Korkmaz, M. (2005). İlköğretim okullarında örgütsel sağlık ile öğrenci başarısı arasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Güz 2005, 44, 529-548.
- _____.(2014). *Sosyal Medya-Kamu Politikaları Etkileşimi: Gezi Parkı Olayları Üzerine Bir Değerlendirme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Kamu Yönetimi Bilim Dalı, Ankara.
- Kotan, Çb, Hergüner, G. ve Yaman, Ç. (2009). İlköğretim okullarında okuyan sporcu öğrencilerin spor yapmalarında okul ve aile faktörünün etkisi (Sakarya İli Örneği). *Niğe Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3 (1), 49-58.
- Kök, A. (2013). *Günümüz Toplumsal Ortamında Kişilerarası İlişkilerdeki Dönüşümün Sosyal Medyayı Kullanan Çocuklar Üzerinden İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Araştırmaları Anabilim Dalı, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Köknel, Ö. (1985). *Kaygıdan Muthuluğa Kişilik*. İstanbul: Altın Kit. Yay.
- _____. (1986). *İnsanı Anlamak*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Köksal, Y. ve Özdemir, Ş. (2013). Bir iletişim aracı olarak sosyal medya'nın tutundurma karması içerisindeki yeri üzerine bir inceleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakóltesi Dergisi*, 18 (1), 323-337.

- Köse, R. (1990). Aile sosyoekonomik durumu, lise özellikleri ve üniversite sınavlarına hazırlanma kurslarının eğitimsel başarı üzerine etkileri. *Eğitim ve Bilim*, 78, 9-17.
- _____. (1998). Effects of gender differences achievement orientations on academic preference and acquisition. *Eğitim ve Bilim*, 22, (107), 36-43.
- Kuş, E. (2006). *Sosyal Bilimlerde Bilgisayar Destekli Nitel Veri Analizi, Örnek Program Nvivo İle Gösterimler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kuş, Z. ve Karatekin, K. (2009). Öğrencilerin okul ortamında kurallara uygun davranma yeterliklerinin geçişte değişkenler açısından incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 10 (1), (183 196).
- Küçükahmet, L. (2003). *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayıncılık
- Langdrige, D. (2007). *Phenomenological Psychology: Theory, Research and Method*. Harlow: Pearson.
- Lee, V. E. & Smith, J. B. (1997). High school size: which works best and for whom? *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 19 (3), 205-227.
<http://www.jstor.org/stable/1164463>, (26 Eylül, 2010).
- Lunenburg, F., C. & Ornstein, A., C. (2013). *Eğitim Yönetimi* (6. Baskı) (Çev. Ed. Gökhan Arastman) . Ankara: Nobel Yayınevi.
- MacBeath, J. (1999). *Schools Must Speak for Themselves: The Case for School Self Evaluation*. London an New York: Roudledge.
- Marchant, G. J., Paulson, S. E. & Rothlisberg, B. A. (2001). Relations of middle school students' perceptions of family and school contexts with academic achievement. *Psychology in the Schools*, 38 (6), 505-519.

- Marcon, R.A. (1999). Positive relationships between parent school involvement and public school inner-city preschoolers' development and academic performance. *School Psychology Review*, 28 (3), 395-412.
- Martin, L. C. (2009). *Strategies for Teaching Students with Learning Disabilities*. California: Corvin Press.
- Mazman, S. G. (2009). *Sosyal Ağların Benimsenme Süreci ve Eğitsel Bağlamda Kullanımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Mckinney, B., Steglich, D.M. & Stever-Zeitlin, J.A. (2002). Small schools' big lessons. *The Mckinsey Quarterly*, (29) 122-132.
- McLoughlin C., & Lee, M. J. W. (2007). "Social software and participatory learning: pedagogical choices with technology affordances in the web 2.0 era," *Paper presented at the Ascilite, Singapore*, 664-675. Available: http://dlcubic.ca/dlc2_wp/educ500/files/2011/07/mcloughlin.pdf (23 Augustos, 2016).
- MEB (2006). Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği.
- Merriam, S. B. (1998). *Qualitative research and case study applications in education: Revised and expanded from case study research in education*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Metin, O. (2014). *Sosyal Medyanın Siyasal Toplumsallaşmaya Etkileri: Üniversite Öğrencileri Örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Afyonkarahisar.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. London: Sage Publication.
- Morgan, C. T. (1986). *Psikolojiye Giriş*, 3. Bas. (çev.: H. Arıncı vd.), Ankara: Meteksan Yay., No:2.

- Moustakas, C. (1994). *Phenomenological research methods*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Muijs, D., West, M. & Ainscow, M. (2010). "Why network? Theoretical perspectives on networking," *School Effectiveness and School Improvement*, 21(1), pp. 5-26. <http://education.qld.gov.au/staff/development/performance/resources/readings/etworking.pdf> (23 Ağustos, 2016).
- Munoz, C. L. & Towner T. L. (2009). *Opening Facebook: How to Use Facebook in the College Classroom*. Society for Information Technology and Teacher Education Conference in Charleston, South Carolina. <http://www46.homepage.villanova.edu/john.immerwahr/TP101/Facebook.pdf> (24 Ağustos, 2016).
- National Research Council (2004). *Engaging Schools: Fostering High School Students' Motivation to Learn*. Washington: The National Akademies Press.
- Negiş-Işık, A. ve Gürsel, M. (2013). Organizational Culture in a Successful Primary School: An Ethnographic Case Study. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 13(1), 221-228.
- Okçu, V.(2011). Türkiye'de okul yöneticilerinin yetiştirilmesi ve atanmasına ilişkin mevcut durum, beklentiler ve öneriler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (37), (244-266).
- Okul Çevre İlişkileri (28 Ocak, 2008). Okul çevre ilişkilerinin (aile eğitiminin) önemi ve amacı. <http://www.fenokulu.net/portal/Sayfa.php?Git=Rehberlik&Sayfa=KonuOku2&baslikid=3>, (2 Temmuz, 2014).
- Onat, O.(2011). *Genç Yetişkinlerin Ahlaki Kimliklerinin İncelenmesine Yönelik Nitel Bir Araştırma*. Yayınlanmış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Oskay, G. (1981). Değer yargıları yönünden ana-baba ergen çatışması. *Psikoloji Dergisi*, 14,148.

- Öğülmüş, S. & Özdemir, S. (1995). Sınıf ve okul büyüklüğünün öğrenciler üzerindeki etkisi. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, 2, 261-271. <https://pegem.net/dosyalar/dokuman/1033-20120207113049-ogulmus.pdf> (22 Eylül, 2014).
- Ök, F. (2013). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları ve Motivasyonları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, Elazığ.
- Ökte, A. (2014). *Öğrencilerin Zorbalık Eğilimleri İle Sosyal Medyaya Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Sancaktepe Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öz, M. (2014). Changes in Use and Perception of Privacy: Exploring Facebook users' privacy concerns and awareness of privacy implications. *Journal of Yasar University*, 9(35) 6099-6260.
- Özben, Ş. (1996). Başarısızlık psikolojik bir zehir midir? *Yaşadıkça Eğitim*, 47, 2-3.
- Özden, H. Ö. (2011). "İletişim araçlarının Türk ahlak anlayışı açısından değerlendirilmesi". *Atatürk İletişim Dergisi*, 1(2):141-158.
- Özgün, G. (2014). *Sosyal Medyada Siyasal İletişim: 2011 Genel Seçimlerinde İktidar ve Ana Muhalefet Partilerinin Sosyal Medya Stratejileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo, Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı, İzmir.
- Özgünay, İ. M. (2013). *Sosyal Medya ve Arap Baharındaki Rolü: Suriye Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gazetecilik Anabilim Dalı, Genel Gazetecilik Bilim Dalı, İstanbul.
- Özmen, A. S.(2013). *Toplumsal Muhalefet Açısından Sosyal Medya Pratiklerinin Demokratik İşlevleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler, Enstitüsü Radyo Televizyon Sinema Anabilim Dalı, İletişim Bilimleri Bilim Dalı, İstanbul.

- Özmen, F, Aküzüm, C., Sünkür, M. ve Baysal, N. (2011). Sosyal ağ sitelerinin eğitsel ortamlardaki işlevselliği. *6th International Advanced Technologies Symposium (IATS'11), 16-18 May 2011, Elazığ.*
- Öztürk, N. (2008). *Ortaöğretim 9. Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Öztürk, M. ve Akgün, Ö. E. (2012). Üniversite öğrencilerinin sosyal paylaşım sitelerini kullanma amaçları ve bu sitelerin eğitimlerinde kullanılması ile ilgili görüşleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2 (3), 49-67.
- Pandit, S. (2008). *An Evaluation of Facilitators of Parent Involvement in Early Intervention Programs for Children with Developmental Disabilities: An Ecological Perspective*. Yayınlanmış Doktora Tezi. Graduate School of Education Rutgers, Special Education Graduate Program in Education, The state University of New Jersey, New Brunswick.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. (Çev. Edt. M. Bütün, S. B. Demir). Ankara: Pegem Akademi.
- Pehlivan, İ. (2000). *Okul-çevre ilişkileri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Pena, D. (2000). Parent involvement: Influencing factors and implications. *The Journal of Educational Research*, 94 (1), 42-54.
- Peterson, K. D. & Deal, T. E. (1998). How leaders influence the culture of schools, *Educational Leadership*, 56: 28–30.
- Phillips, M. (1997). What makes schools effective? A comparison of the relationships of communitarian climate and academic climate to mathematics achievement and attendance during middle school. *American Educational Research Journal*, 34(4), 633-662.

- Poirier, T. I. & Wilhelm, M. (2014). Use of humor to enhance learning: bull's eye or off the mark. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 78 (2) Article 27.
- Polat, M. ve Arabacı, İ. B. (2014). Eğitimde açık liderlik ve sosyal ağlar. *Journal of World of Turks*, 6 (1), 257-275.
- Ponter R. (2012). *İnternet ve Sosyal Medya Araştırmaları El Kitabı* (Çev: Sensoy Ü.). İstanbul: Optimist Yayınları.
- Recepoğlu E. (2008). Okul müdürlerinin mizah yeteneğinin öğretmenlerin iş doyumlarına etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 33 (150), 74-86.
- Rosenblatt, Z. & Peled, D. (2002). "School Ethical Climate and Parental Involvement", *Journal of Educational Administration*, 40, (4), 349-367.
- Roy, J.E. (2014). The impact of seating arrangement on students' learning in secondary schools. *International Journal of Information, Business and Management*, 6 (2), 1 28.
- Rousseau, D., Sitkin, M., Burt, S.B. vd. (1998), "Not So Different After At All: A Cross Discipline View of Trust". *Academy of Management Review*, 23: 393-405.
https://portal.psychology.uoguelph.ca/faculty/gill/7140/WEEK_3_Jan.25/Rousseau%20Sitkin,%20Burt,%20%26%20Camerer_AMR1998.pdf (25 Ocak, 2016).
- Sağlam, M. (1979). *Örgütsel Değişme*. Ankara: TODAİ Yayınları.
- Sanders, M. G., Epstein, J. L., & Connors-Tadros, L. (1999). Report no. 32: Family partnership with high-schools-The parents' perspective.
<http://www.csos.jhu.edu/crespar/techReports/Report32.pdf>
- Saraçoğlu, M. (2002). *Etkin Sınıf Yönetimi, Öğrenci-Öğretmen-Veli Üçgenini Sınıf Yönetimine Etkisi*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, DÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya:

- Saral, Ş. (1993). *Özel Trabzon Ata Koleji Öğrencilerinin Uyum Düzeyleri ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, S.B.E.
- Sarı, M. (2014). *Sosyal Medyanın Sosyal Hareketler Üzerindeki Etkisi: Gezi Parkı Platformu Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Elazığ.
- Sarıer, Y. (2010). Ortaöğretime giriş sınavları (OKS-SBS) ve PISA sonuçları ışığında eğitimde fırsat eşitliğinin değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (3),107-129.
- Scott, D. M. (2010). *The New Rules of Marketing and PR; How to Use Social Media, Blogs, News Releases, Online Video, & Viral Marketing to Reach Buyers Directly*. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Seferoğlu, S.S. ve Akbıyık, C. (2009). Bilgisayar öğretmenlerinin bakış açısıyla yönetici ve öğretmen beklentileri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, XXII (2), 497-514.
- Selin, A. (2015). *Akademik Başarıyı Etkileyen Faktörlerin Etkili Okul Kavramı Bağlamında İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Selimbocaoğlu, A. (2009). Farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin anne-babalarının değerlendirmesine göre uyum sorunları (Kırşehir İl Örneği). *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (32), 32-42B
- Shenton, A. K. (2004). Strategies for ensuring trustworthiness in qualitative research projects. *Education for Information*, 22, 63-75.
- Sili, A. (2012). Lise öğrencilerinin saldırganlık eğilimleri üzerine sosyolojik bir değerlendirme: Erzurum Örneği. *Ekev Akademi Dergisi*, 16 (51), 261-271.

- Simon, M. K. ve Goes, J. (2011). What is phenomenological research? Seattle, WA: Dissertation Success LLC. https://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cd=rj&uact=8&ved=0ahUKEwip5a39tjKAhXD2SwKHR7BToQFgggtMAE&url=http%3A%2F%2Fdissertationrecipes.com%2Fwpcontent%2Fuploads%2F2011%2F04%2FPhenomenologicalResearch.pdf&usg=AFQjCNEJbQJnMQxjvZshGr_S65Ii5eeo0w
- Sönmez, B. (2013). *Sosyal Medya Ve Ortaöğretim Öğretmenlerinin Facebook Kullanım Alışkanlıkları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Antalya.
- Steijn, W.M. ve Schouten, A.P. (2013). Information sharing and relationships on social Networking Sites. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 16 (8), DOI: 10.1089/cyber.2012.
- Strathdee, R. (2007). School improvement, pre-service teacher education and the construction of social networks in New Zealand and England. *Journal of Education for Teaching*, 33(1), 19-33.
- Sürücü, G. (2011). *Okul-Çevre İlişkilerinin Okul Yönetimine Etkileri*. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Proje Çalışması, Edirne.
- Şahan H. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Şahin, F. T. ve Ünver, N. (2005). Okul öncesi eğitim programlarına aile katılımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 23-30.
- Şahin, İ., Zoraloğlu, Y. R. ve Fırat, N. Ş. (2010). Üniversite öğrencilerinin eğitimsel amaçlarına ulaşmalarını etkileyen etkenlere ilişkin görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 11 (2), 133-154.

- Şahin, S. (2010). Okul kültürünün bazı değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 9 (2), 561-575.
- Şah Taban, H. (2010). *İlköğretim Okulu I. Kademe Öğrenci Velilerinin Okul ve Çocuklarına İlişkin Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana.
- Şahinkaya, Y. ve Şahinkaya, H. (2004). Okullar için öğretim teknolojisi planı (ÖTP) ve öğeleri. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, 6-9 Temmuz 2004, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Şanlı, Ö. (2009). *İlköğretim Okul Yöneticilerinin Pozitif Yönetim Yaklaşımlarının Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Şeker, R., Çınar, D. ve Özkaya, A. (2004). Çevresel Faktörlerin Üniversite Öğrencilerinin Başarı Düzeylerine Etkileri. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya
- Şimşek, T.N. (2012). *Modern Kent Toplumunda Facebook ile Yalnızlaşan Gençlik: İstanbul Üniversitesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, İstanbul.
- Şişman, M. (2002). *Öğretmenliğe Giriş*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Şişman, M. ve Taşdemir, İ. (2008). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*, 1.Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
- Şişman, M., Güleş, H. ve Dönmez, A. (2010). Demokratik bir okul kültürü için yeterlilikler çerçevesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (1), 167-182.

- Saunders, S. (2008). The Role of Social Networking Sites in Teacher Education Programs: A Qualitative Exploration. In K. McFerrin et al. (Eds.), *Proceedings of Society for Information Technology and Teacher Education International Conference*. 2223-2228. Chesapeake, VA: AACE.
- Surowiecki, K. (2004). *The wisdom of crowds*. New York: Doubleday.
- Tanrıögen, A. (1988). *Okul Müdürlerinin Etkililiği ile Öğretmen Morali Arasındaki İlişkiler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tanrıögen, Z. M. (2013). *İlköğretim Okulu Müdürlerinin Liderlik Tarzlarının Örgüt Kültürü ile İlişkisi*. Yayınlanmamış Doktor Tezi, Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı, Denizli.
- Tanrıverdi, H. ve Sağır, S. (2014). Lise öğrencilerinin sosyal ağ kullanım amaçlarının ve sosyal ağları benimseme düzeylerinin öğrenci başarısına etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(18), 775-822.
- Taymaz, H. (1986). Okul yönetimi ve yönetici yetiştirme. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 19(1), 123-135.
- _____ (2001). *Okul Yönetimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- TDK (2016). Büyük Türkçe Sözlük. *Türk Dil Kurumu*. http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.586de144aaac9.09650471 (7 Kasım, 2016).
- Tengilimoğlu, E. (2014). *Hastane ve Hekim Tercihinde Sosyal Medya Kullanımının Etkisi: Ankara İli Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara .

- Terry, P. M. (1999). Essential skills for principals. *Thrust for Educational Leadership*, 29 (1).<http://eds.a.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=8&sid=bded3d666404540a84b6815d02f7df0%40sessionmgr4005&hid=4103&bdata=Jmxhbmc9dHI mc210ZT11G9zdC1saXZl#db=a9h&AN=2745493>. (2 Eylül,2014).
- Terzioğlu, E. (2005). *İlköğretim okulu binalarının fiziksel özellikler bakımından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Tezcan, M. (1984). *Eğitim Sosyolojisi - Kurum ve Sonuçlar* (3. Basım). Ankara: Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- The National Research Council (2004). *Engaging Schools: Fostering High School Students' Motivation to Learn*. Washington, D.C.: The National Academies Press.
- Tınmaz, H. (2011). *Sosyal ağ web sitelerinin eğitimde kullanılması: Facebook örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Bölümü, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, ODTÜ, Ankara.
- TIMSS (2011). *Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması Ulusal Raporu*. Ankara: MEB: Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı.
- Titrek, O. (1999). *İlköğretim Okullarının Çevre ile İlişkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Toğay, A., Akdur, T.E., Yetişken, İ. C. ve Bilici, A. (2013). “Eğitim Süreçlerinde Sosyal Ağların Kullanımı: Bir MYO Deneyimi” *XIV. Akademik Bilişim Konferansı*, 28-30 Ocak. Antalya. <http://ab.org.tr/ab13/bildiri/302.pdf> (25 Ağustos, 2016).

- Trivette, P., & Anderson, E. (1995). The effects of four components of parental involvement on eight-grade student achievement: structural analysis of nels-88 data. *School Psychology Review*, 24 (2), 51-59.
- TUİK (2016). İllerde yaşam endeksi il sıralamaları ve endeks değerleri, 2015. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24561> (22 Ağustos, 2016)
- Tuncay, A. İ.(2012). *Sosyal Medyanın Bir Politika İletişim Aracı Olarak Siyasi Partilerce Kullanılması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler, Koç Üniversitesi, İstanbul.
- Turhan, V. N.(2010). Ailedeki ekonomik ve kültür düzeyinin öğrenci başarısına etkisi üzerine bir araştırma. *Ekev Akademi Dergisi*, 14 (42), 265-274.
- Turner, J.S & Croucher, S. M (2014). An examination of the relationships among United States college students' media use habits, need for cognition, and grade point Average. *Learning, Media and Technology*, 39(2), 199–214, <http://dx.doi.org/10.1080/17439884.2013.777349>
- Tutkun, Ö., ve Köksal, A. (2000). Okul- aile iş birliğinde yeni yaklaşımlar. *Eğitim Araştırmaları Dergisi* ,8, 216-224.
- Türkalp, G. E. (2010). *Social Media Influence on Knowledge Sharing Intentions: An Empirical Study on Electronics Retail Chain in Turkey*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme ve Organizasyon (İngilizce) Bilim Dalı, İstanbul.
- Türkoğlu Ö. (2008). *Ailenin Eğitim ve Gelir Düzeyinin Öğrencinin Derse Olan Tutumuna ve Başarısına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı.
- Tüzün, İ. K. (2007). Güven, örgütsel güven ve örgütsel güven modelleri. *Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Aralık 2007, 93-118.

- Ud D. M., Tufail, H., Shereen S., Nawaz, A., & Shahbaz, A. (2012). "Factor Affecting Teacher Motivation at Secondary School Level in Kohat City". *İnter Disciplinary Journal of Contemporary Research in Business*. Vol. 3 (10), 442-449. <http://journalarchieves15.webs.com/442-449.pdf> (25 Kasım, 2016).
- Uğur, Ahmet (2015). Sayılarla Malatya (2013-2014). *Malatya Ticaret ve Sanayi Odası*. <http://malatyatso.org.tr/userfiles/cesitli/Rakamlarla%20Malatya.pdf> (22 Ağustos, 2016).
- Uludağ, Z. ve Odacı, H. (2002). Eğitim öğretim faaliyetlerinde fiziksel mekan. *Milli Eğitim Dergisi*, 153-154. http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/153154/uludag.htm, (21 Eylül, 2014).
- Uşan, Ş. (2010). *İlköğretim Okullarının Ergonomik Açıdan Değerlendirilmesi Ve Yeniden Düzenlenmesi: Çukurova Bölgesindeki Uygulamalar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Endüstri Mühendisliği Anabilim Dalı, Adana.
- Üstündağ, N. (1999). *Akıllı Binaların Tesisi Yönetimi ve İş Kalitesi Üzerindeki Etkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Üstüner, M. (2004). Geçmişten günümüze Türk eğitim sisteminde öğretmen yetiştirme ve günümüz sorunları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (7), 63-78.
- Van Manen, M. (1990). *Researching lived experience: Human science far an action sensitive pedagogy*. Canada: The Althouse Press.
- Vandergrift, J.A. & Greene, A.L. (1992). Rethinking parent involvement. *Educational Leadership*, 50 (1), 57-59.
- Venkat, A., Pichandy, C., Barclay, F. P & Jayaseelan, R. (2014) Facebook privacy management: an empirical study of awareness, perception and fears. *Global Media Journal* (5)1, 1-20.

- Vural, Z. B. A. ve Bat, M. (2010). Yeni bir iletişim ortamı olarak sosyal medya: ege üniversitesi iletişim fakültesine yönelik bir araştırma. *Journal of Yaşar University*, 20 (5), 3348-3382.
- Walberg, H. J. (2004). International perspectives on families, schools, and communities: Educational implications for family–school–community Partnerships. *Educational Research*, 41, 3–9.
- Watkins, C. (2005). *Classrooms as Learning Communities: What's in it for Schools?* London and New York: Routledge Taylor and Francis Group.
- Werblow, J. & Duesbery, L. (2009) *The Impact of High School Size on Math Achievement and Dropout Rate*. North Carolina: The University of North Carolina Press. <http://eds.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=d4d6a4dc-d6cd4618-8799-8f294266bd1d%40sessionmgr4002&vid=0&hid=4102>
- Wikipedia. (2014). “Sosyal Medya.” http://tr.wikipedia.org/wiki/Sosyal_medya (23 Aralık, 2014).
- Woolley, M. E., Grogan-Kaylor, A. Gilster, M. E & Karb, R. A. (2008) Neighborhood social capital, poor physical conditions, and school achievement. *Children & Schools* 30 (3), 133-145.
- Yapıcı, Ş. (2010). Türk toplumunda aile ve eğitim ilişkisi. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 5(4), 1544-1570.
- Yardley, L. (2000). Dilemmas in qualitative health research. *Psychology and Health*, 15(2), 215–228.
- Yazar, A., Çelik, M.ve Kök, M. (2008). Aile katılımının okul öncesi eğitimde ve 2006 okul öncesi eğitim programındaki yeri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (2), 233-243.

- Yavuzer, H. (1992). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- Yerlikaya, E. E. (2003). *Mizah tarzları ölçeğinin uyarlama çalışmaları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana, Türkiye.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23 (112), 7-17.
- Yıldırım, M.C. (2008). İlköğretim okulu öğretmen ve yöneticilerinin öğretmenlerin ödüllendirilmesine ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Güz, 56, 663-690.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H., (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (8. Baskı), Ankara: Seçkin Yay.
- Yıldırım, A., Anal, A. ve Çelik, M. (2011). Öğretmen kavramına ilişkin öğretmen, yönetici ve müfettiş algılarının analizi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8 (2), 92-109.
- Yılmaz, A. (2006). *İlköğretim Okullarında Etkililik Sağlanması İçin Öğretmenlerin Ailelerden Beklentileri*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Yılmaz, K. (2011). Okul yöneticilerinin mizah tarzlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 27-44.
- Yiğit, B. ve Bayraktar, M. (2006). *Okul-Çevre İlişkileri*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Yin, R. K. (2003). *Case study research: Design and methods*. Beverly Hills, CA: Sage Publication, Inc.
- _____ (2011). *Qualitative research from start to finish*. New York: Guilford Press.
- Youtube (2016). *About YouTube*. <https://www.youtube.com/yt/about/> (8 Ağustos, 2016).

- Yuen, S. & Yuen, P. (2008). Social Networks in Education. In G. Richards (Ed.), *Proceedings of World Conference on E-Learning in Corporate, Government, Healthcare, and Higher Education*. 1408-1412. Chesapeake, VA: AACE.
- Yücel, C. ve Gülveren, H. (2011). Sınıfta öğrencilerin motivasyonu. *Sınıf Yönetimi*, (Ed. Mehmet Şişman ve Selahattin Turan) 8. Baskı, 113-131. Ankara: Pegem A Akademi.
- Yücel, C., Boyacı, A., Demirhan, G. ve Karataş, E. (2013). Milli Eğitim Örgüt Sisteminde ‘Kayıt Alanı’ (Hinterland) uygulamasının yönetsel işlevselliğinin değerlendirilmesi ve ekonomik, sosyal ve kültürel sermaye açılarından doğurduğu problemlerin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 19, (1), 135-151. www.pegemdergi.net.
- Zafarmand, N. (2010). *Halkla İlişkiler Alanında Yeni Mecra ve Uygulamaların Yeri ve Önemi: Sosyal Medya Ve Pr2.0*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Ankara.
- Xu, F., Michael, K. & Chen, X. (2013). Factors affecting privacy disclosure on social networksites: an integrated model. *Electronic Commerce Research* 13, 151-168, DOI 10.1007/S10660-013-9111-6 Published Online: 26 March 2013.

EKLER

EK: 1 Araştırma izni

EK: 2 Yönetici ve Öğretmen Görüşleri Uzman Görüşü Formu

EK: 3 Veli Görüşleri Uzman Görüşü Formu

EK: 4 Sosyal Medyaya İlişkin Okul Yöneticisi ve Öğretmen Görüşleri Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Ek: 5 Sosyal Medyaya İlişki Veli Görüşleri Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

EK 1
Araştırma İzni

İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 15098673-44-E.11751266
Konu: Uygulama İzni

17.11.2015

Sayın: Münir ŞAHİN
İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi
A Blok
MALATYA

İlgi: 06/11/2015 Tarihli dilekçeniz.

İlimiz Lise ve ortaokullarında "Okulun çevre unsuru olarak sosyal medyaya ilişkin yönetici öğretmen ve veli görüşleri "(Malatya ili örneği) 2015-2016 Eğitim -öğretim yılı güz yarıyılı boyunca ortaokul ve lise düzeylerinden rast gele seçilecek okullarda görev yapan okul yöneticileri ,öğretmenler ve öğrenci velileriyle görüşmeler yaparak veri toplamanıza ait Valiliğimizizin 13/11/2015 tarih ve 44 E-11660906 sayılı izin onayı ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Oğuz TAPAN
Müdür a.
İl Millî Eğitim Şube Müdürü

EKİ:
1-Valilik Onayı

T.C.
MALATYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 15098673-44-E.11660906
Konu: Uygulama İzni

13.11.2015

VALİLİK MAKAMINA

İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana bilim Dalı ,Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalında tez aşamasında Doktora öğrencisi Münir ŞAHİN'in "Okulun çevre unsuru olarak sosyal medyaya ilişkin yönetici öğretmen ve veli görüşleri (Malatya ili örneği) 2015-2016 Eğitim -öğretim yılı güz yarıyılı boyunca ortaokul ve lise düzeylerinden rast gele seçilecek okullarda görev yapan okul yöneticileri ,öğretmenler ve öğrenci velileriyle görüşmeler yaparak veri toplaması isteğine ait 06/11/2015 tarihli dilekçesi ile veli ,öğretmen ve yönetici formu ekte sunulmuştur.

Bu kapsamda İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana bilim Dalı ,Eğitim Yönetimi ve Denetimi doktora Tez aşaması öğrencisi Münir ŞAHİN 'in uygulama çalışmasını ilimizdeki ortaokul ve liselerde yapmasına Müdürlüğümüz Araştırma Değerlendirme komisyonunca oy birliği ile karar verilmiş olup; Müdürlüğümüzce de uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Oğuz TAPAN
Müdür a.
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
13.11.2015

Ali TATLI
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

Ş.HAMİT FENDOĞLU CAD.NO.1 MALATYA
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: adsoyad@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için Şükran ERBAŞ ŞEF
Tel: (0 422) 3232508/110
Faks: (0 422) 3239605

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 290e-f8cd-37ac-b568-7fe7 kodu ile teyit edilebilir.

EK 2
YÖNETİCİ VE ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ UZMAN GÖRÜŞÜ FORMU

Değerli Öğretim Üyesi: “Yönetici, öğretmen ve velilerin bir okulun çevre unsuru olarak sosyal medyanın eğitimi destekleyici ve engelleyici özelliklerine ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusuna cevap aranacak olan bir doktora tezi çalışmasında aşağıdaki sorular yönetici ve öğretmen görüşü almak için kullanılması düşünülmektedir. Lütfen aşağıdaki soruları (12soru) okuyarak çalışmanın amacına uygunluğu, anlatım ve dil yönünden yeterliliği açısından değerlendirerek gerektiğinde soru eklemesi, düzeltme, çıkarma gibi önerilerde de bulunarak çalışma için soruların geliştirilmesine katkı sağlayınız. Öneri ve düzeltmelerinizi sorunun altındaki boşluğa yazabilir, soru kökü üzerinde değişiklikler yapabilirsiniz.	
1. Sosyal medyayı öğrencileriniz nasıl kullanıyor? Sosyal medyayı öğrencilerinizin nasıl kullandığına ilişkin gözlemleriniz nelerdir? Önerdiğiniz Düzeltme:	a) Soru araştırmanın amacı açısından gereksiz. b) numaralı soruyla aynı şeyi soruyor. c) Konuya ilişkin görüş almaya uygundur
2. Sosyal medyayı siz kullanıyor musunuz? /Ne amaçla kullanıyorsunuz? Önerdiğiniz Düzeltme:	a) Soru araştırmanın amacı açısından gereksiz. b) numaralı soruyla aynı şeyi soruyor. c) Konuya ilişkin görüş almaya uygundur
3. Bir öğretmen/yönetici olarak sosyal medyayı kullanmanızın size ne gibi yararları olmaktadır? Önerdiğiniz Düzeltme:	a) Soru araştırmanın amacı açısından gereksiz. b) numaralı soruyla aynı şeyi soruyor. c) Konuya ilişkin görüş almaya uygundur
4. Öğrencilerinizin sosyal medyayı kullanıyor olması onların ne tür davranışlar kazanmasına neden oluyor? Bu konuda bir öğretmen/yönetici olarak düşünceleriniz nelerdir? Önerdiğiniz Düzeltme:	a) Soru araştırmanın amacı açısından gereksiz. b) numaralı soruyla aynı şeyi soruyor. c) Konuya ilişkin görüş almaya uygundur
5. Öğrencilerinizin sosyal medyayı kullanıyor olması onların akademik başarılarını nasıl etkilediğine ilişkin görüşleriniz nelerdir? Önerdiğiniz Düzeltme:	a) Soru araştırmanın amacı açısından gereksiz. b) numaralı soruyla aynı şeyi soruyor. c) Konuya ilişkin görüş almaya uygundur
6. Öğrencilerinizin özellikle sosyal medya kaynaklı olumlu ya da olumsuz davranışları oluyor mu? Bu konuda ne tür davranışlar gözlemlediniz? Önerdiğiniz Düzeltme:	a) Soru araştırmanın amacı açısından gereksiz. b) numaralı soruyla aynı şeyi soruyor. c) Konuya ilişkin görüş almaya uygundur.

<p>7. Sosyal medya öğrencilerinizin yetenek ve becerilerini geliştirmeye katkı sunuyor mu? Buna ilişkin gözleminiz var mı? (Özellikle internet üzerinde birçok bilgiye ulaşılması mümkün olduğu gibi yemek yapmaktan bir müzik aletinin çalınması, bilgisayarda bir uygulamanın nasıl yapılacağı gibi birçok uygulamaya ilişkide bilgi ve görseller yer almaktadır? Bunların çocuğunuzun bilgi ve becerilerinin gelişimine katkısının olduğunu düşünüyor musunuz?)</p> <p>Önerdiğiniz Düzeltme:</p>	<p>a) Soru araştırmanın amacı açısından gereksiz. b) numaralı soruyla aynı şeyi soruyor. c) Konuya ilişkin görüş almaya uygundur</p>
<p>8. Sizce sosyal medyanın var olan amacı nedir? Sosyal medyanın amacı ne olmalıdır? Öğrencileriniz sosyal medyayı amacına uygun kullanıp kullanmadıkları konusunda düşünceleriniz nelerdir?</p> <p>Önerdiğiniz Düzeltme:</p>	<p>a) Soru araştırmanın amacı açısından gereksiz. b) numaralı soruyla aynı şeyi soruyor. c) Konuya ilişkin görüş almaya uygundur</p>
<p>9. Sosyal medyanın eğitim açısından amacına uygun kullanılabilmesi için sizce neler yapılabilir? (Sosyal medyanın okullarda verilen eğitimi bir başka ifade ile çocuklarda beklenen davranış değişikliklerinin gerçekleşmesine daha fazla destek olabilmesi için neler yapılabilir?)</p> <p>Önerdiğiniz Düzeltme:</p>	<p>a) Soru araştırmanın amacı açısından gereksiz. b) numaralı soruyla aynı şeyi soruyor. c) Konuya ilişkin görüş almaya uygundur</p>
<p>10. Sizce sosyal medya bir öğrenme ve öğretme aracı mıdır? Eğer sosyal medyanın bir öğrenme ve öğretme aracı olduğunu düşünüyorsanız bu araçla meydana gelen öğrenme ve öğretme durumları hakkında ne düşünüyorsunuz? (örneğin yer alan konular, bilgiler, öğretme yöntemleri,..vb)</p> <p>Önerdiğiniz Düzeltme:</p>	<p>a) Soru araştırmanın amacı açısından gereksiz. b) numaralı soruyla aynı şeyi soruyor. c) Konuya ilişkin görüş almaya uygundur</p>
<p>11. Bir okulun öğrencilere genel olarak kazandırmasını istediğimiz özellikleri göz önüne alındığında Sosyal medyada paylaşılan içeriğin bu özelliklerin kazandırılmasına destekleyici mi engelleyici mi olduğunu düşünüyorsunuz? Nasıl? Açıklar mısınız?</p> <p>Önerdiğiniz Düzeltme:</p>	<p>a) Soru araştırmanın amacı açısından gereksiz. b) numaralı soruyla aynı şeyi soruyor. c) Konuya ilişkin görüş almaya uygundur</p>
<p>12. Sosyal medyanın bir iletişim/etkileşim aracı olduğu düşünüldüğünde, sosyal medyayı kullanan yönetici, öğretmen, veli ve öğrencilerin bu bağlamda iletişimlerinde ne gibi değişiklikler gözlemliyorsunuz?</p> <p>Önerdiğiniz Düzeltme:</p>	<p>a) Soru araştırmanın amacı açısından gereksiz. b) numaralı soruyla aynı şeyi soruyor. c) Konuya ilişkin görüş almaya uygundur</p>

EK 3
VELİ GÖRÜŞLERİ UZMAN GÖRÜŞÜ FORMU

Değerli Öğretim Üyesi: “Yönetici, öğretmen ve velilerin bir okulun çevre unsuru olarak sosyal medyaya ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusuna cevap aranacak olan bir doktora tezi çalışmasında aşağıdaki soruların veli görüşü almak için kullanılması düşünülmektedir. Lütfen aşağıdaki soruları (12soru) okuyarak çalışmanın amacına uygunluğu, anlatım ve dil yönünden yeterliliği açısından değerlendirerek gerektiğinde soru eklemesi, düzeltme, çıkarma gibi önerilerde de bulunarak çalışma için soruların geliştirilmesine katkı sağlayınız. Öneri ve düzeltmelerinizi sorunun altındaki boşluğa yazabilir, soru kökü üzerinde değişiklikler yapabilirsiniz.	
1. Sosyal medyayı çocuğunuz nasıl kullanıyor? Sosyal medyayı çocuğunuzun nasıl kullandığına ilişkin gözlemlerinizi nelerdir? 2. Önerdiğiniz Düzeltme:	a) Soru araştırmanın amacı açısından gereksiz. b) numaralı soruyla aynı şeyi soruyor. c) Konuya ilişkin görüş almaya uygundur
3. Sosyal medyayı siz kullanıyor musunuz? /Ne amaçla kullanıyorsunuz? 4. Önerdiğiniz Düzeltme:	a) Soru araştırmanın amacı açısından gereksiz. b) numaralı soruyla aynı şeyi soruyor. c) Konuya ilişkin görüş almaya uygundur
5. Bir veli olarak sosyal medyayı kullanmanızın size ne gibi yararları olmaktadır? Önerdiğiniz Düzeltme:	a) Soru araştırmanın amacı açısından gereksiz. b) numaralı soruyla aynı şeyi soruyor. c) Konuya ilişkin görüş almaya uygundur
6. Çocuğunuzun sosyal medyayı kullanıyor olması onun ne tür davranışlar kazanmasına neden oluyor? Bu konuda bir veli olarak düşüncelerinizi nelerdir? Önerdiğiniz Düzeltme:	a) Soru araştırmanın amacı açısından gereksiz. b) numaralı soruyla aynı şeyi soruyor. c) Konuya ilişkin görüş almaya uygundur
7. Çocuğunuzun sosyal medyayı kullanıyor olması onun akademik başarılarını nasıl etkilediğine ilişkin görüşlerinizi nelerdir? Önerdiğiniz Düzeltme:	a) Soru araştırmanın amacı açısından gereksiz. b) numaralı soruyla aynı şeyi soruyor. c) Konuya ilişkin görüş almaya uygundur
8. Çocuğunuzun özellikle sosyal medya kaynaklı olumlu ya da olumsuz davranışları oluyor mu? Bu konuda ne tür davranışlar gözlemlediniz? Önerdiğiniz Düzeltme:	a) Soru araştırmanın amacı açısından gereksiz. b) numaralı soruyla aynı şeyi soruyor. c) Konuya ilişkin görüş almaya uygundur

<p>9. Sosyal medya çocuğunuzun yetenek ve becerilerini geliştirmeye katkı sunuyor mu? Buna ilişkin gözleminiz var mı? (Özellikle internet üzerinde birçok bilgiye ulaşılması mümkün olduğu gibi yemek yapmaktan bir müzik aletinin çalınması, bilgisayarda bir uygulamanın nasıl yapılacağı gibi birçok uygulamaya ilişkin bilgi ve görseller yer almaktadır? Bunların çocuğunuzun bilgi ve becerilerinin gelişimine katkısının olduğunu düşünüyor musunuz?)</p> <p>Önerdiğiniz Düzeltme:</p>	<p>a) Soru araştırmanın amacı açısından gereksiz. b) numaralı soruyla aynı şeyi soruyor. c) Konuya ilişkin görüş almaya uygundur</p>
<p>10. Sizce sosyal medyanın var olan amacı nedir? Sosyal medyanın amacı ne olmalıdır? Çocuğunuzun sosyal medyayı amacına uygun kullanıp kullanmadıkları konusunda düşünceleriniz nelerdir?</p> <p>Önerdiğiniz Düzeltme:</p>	<p>a) Soru araştırmanın amacı açısından gereksiz. b) numaralı soruyla aynı şeyi soruyor. c) Konuya ilişkin görüş almaya uygundur</p>
<p>11. Sosyal medyanın eğitim açısından amacına uygun kullanılabilmesi için sizce neler yapılabilir? (Sosyal medyanın okullarda verilen eğitimi bir başka ifade ile çocuklarda beklenen davranış değişikliklerinin gerçekleşmesine daha fazla destek olabilmesi için neler yapılabilir?)</p> <p>Önerdiğiniz Düzeltme:</p>	<p>a) Soru araştırmanın amacı açısından gereksiz. b) numaralı soruyla aynı şeyi soruyor. c) Konuya ilişkin görüş almaya uygundur</p>
<p>12. Sizce sosyal medya bir öğrenme ve öğretme aracı mıdır? Eğer sosyal medyanın bir öğrenme ve öğretme aracı olduğunu düşünüyorsanız bu araçla meydana gelen öğrenme ve öğretme durumları hakkında ne düşünüyorsunuz?</p> <p>Önerdiğiniz Düzeltme:</p>	<p>a) Soru araştırmanın amacı açısından gereksiz. b) numaralı soruyla aynı şeyi soruyor. c) Konuya ilişkin görüş almaya uygundur</p>
<p>13. Bir okulun çocuğunuza genel olarak kazandırmasını istediğimiz özellikleri göz önüne alındığında Sosyal medyada paylaşılan içeriğin bu özelliklerin kazandırılmasına destekleyici mi engelleyici mi olduğunu düşünüyorsunuz? Nasıl? Açıklar mısınız?</p> <p>Önerdiğiniz Düzeltme:</p>	<p>a) Soru araştırmanın amacı açısından gereksiz. b) numaralı soruyla aynı şeyi soruyor. c) Konuya ilişkin görüş almaya uygundur</p>
<p>14. Sosyal medyanın bir iletişim/etkileşim aracı olduğu düşünüldüğünde, sosyal medyayı kullanan yönetici, öğretmen, veli ve öğrencilerin bu bağlamda iletişimlerinde ne gibi değişiklikler gözlemliyorsunuz?</p> <p>Önerdiğiniz Düzeltme:</p>	<p>a) Soru araştırmanın amacı açısından gereksiz. b) numaralı soruyla aynı şeyi soruyor. c) Konuya ilişkin görüş almaya uygundur</p>

EK 4
SOSYAL MEDYAYA İLİŞKİN OKUL YÖNETİCİSİ VE ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİ YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Sayın Yönetici: O Öğretmen: O

“Yönetici, öğretmen ve velilerin bir okulun çevre unsuru olarak sosyal medyaya ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusuna cevap aranacak olan bir doktora tezi çalışması için görüşlerinizin alınacağı bu çalışmada, araştırmacının sorduğu sorulara samimiyetle cevap vermeniz, araştırmanın niteliği açısından büyük önem taşımaktadır. **Lütfen aşağıdaki soruları içtenlikle cevaplamaya çalışınız.**

a) Çalıştığınız Okul türü: 1) ortaokul O 2) lise O

b) Yaş: **c) Kıdem:** **d) Cinsiyet:** 1) Kadın: O 2) Erkek: O **Branş:**

e) Sosyal medyayı (Facebook vb.) kullanıyor musunuz? 1) Evet O 2) Hayır O

- Aşağıda verilen sosyal ağ sitelerinden hangisini ya da hangilerini kullanıyorsunuz? Size uyan tüm seçenekleri işaretleyebilirsiniz.
1- Facebook 2- Youtube 3- Windows Live Spaces 4- MySpace 5- Yahoo!360
6- LinkedIn 7- Twitter 8- Hi5 9- Orkut 10- Diğer [Lütfen adını yazınız]:
- Ortalama bir günde sosyal medyayı kaç saat/dakika kullanıyorsunuz?
- Sosyal medyaya ne kadar sıklıkla bağlanıyorsunuz?
1- Günde birçok kez 2- Günde bir kez 3- Haftada 1-2 kez 4- Haftada 3-5 kez
5- Birkaç haftada bir kez 6- Çok daha az 7- Bilmiyorum
- Sosyal medyaya nerelerden erişiyorsunuz? Size uyan tüm seçenekleri işaretleyebilirsiniz.
1- Ev 2- Okul 3- Yurt 4- İş 5- İnternet Kafe 6- Cep telefonu 7- Arkadaşımın bilgisayarı 8- Diğer [Lütfen adını yazınız]:

GÖRÜŞME SORULARI

- Sizce sosyal medyanın amaçları nelerdir? Sizce neler olmalıdır?
- Sosyal medyayı siz ne amaçla kullanıyorsunuz?
- Bir öğretmen/yönetici olarak mesleğinizin gereğini yerine getirirken sosyal medyayı kullanmanızın size ne gibi yararları olmaktadır? (Veliye sorulmayacak)
- Öğrencilerinizin sosyal medyayı amacına uygun kullanıp kullanmadıkları konusunda düşünceleriniz nelerdir?
- Sizce sosyal medya öğrencilerinizin davranışlarını üzerinde etkili olmakta mıdır? Öğrencilerin ne tür davranışlar edinmelerini sağlıyor? Özellikle sosyal medya kaynaklı olumlu ya da olumsuz davranışları oluyor mu? Bu konuda ne tür davranışlar gözlemlediniz?
(a) Sosyal medyayı kullanan öğrencilerinizin özellikle sosyal medya kaynaklı olumlu davranışları oluyor mu? Ne tür olumlu davranışlar gözlemlediniz?
(b) Sosyal medyayı kullanan öğrencilerinizin özellikle sosyal medya kaynaklı olumsuz davranışları oluyor mu? Ne tür olumsuz davranışlar gözlemlediniz?)
- Öğrencilerin sosyal medyayı kullanıyor olmaları onların akademik (veya derslerdeki) başarılarını ne yönde etkiliyor olabilir? Bu konuya ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- Sosyal medya öğrencilerinizin becerilerini geliştirmeye katkı sunuyor mu? Buna ilişkin gözleminiz var mı?
- Sizce sosyal medya bir öğrenme ve öğretme aracı mıdır? Eğer sosyal medyanın bir öğrenme ve öğretme aracı olduğunu düşünüyorsanız bu araçla meydana gelen öğrenme ve öğretme durumları hakkında ne düşünüyorsunuz? (örneğin yer alan konular, bilgiler, öğretme yöntemleri gibi.)
- Sosyal medyanın bir iletişim aracı olduğu düşünüldüğünde, sosyal medyayı kullanan yönetici, öğretmen, veli ve öğrencilerin iletişimlerinde olumlu olumsuz ne gibi değişiklikler gözlemliyorsunuz?
- Eğitim ve öğretimin amaçları düşünüldüğünde sosyal medyanın eğitimi destekleyen yanları size göre nelerdir?
- Eğitim ve öğretimin amaçları düşünüldüğünde sosyal medyanın eğitimi engelleyen yanları size göre nelerdir?
- Sosyal medyanın okullarda verilen eğitimin bir başka ifade ile çocuklarda beklenen davranış değişikliklerinin gerçekleşmesine daha fazla destek olabilmesi için neler yapılabilir?
- Sosyal medyayı okul yönetimi açısından nasıl kullanıyorsunuz? Sosyal medya yönetsel işlevleri yerine getirmenizde sizi destekleyici mi yoksa engelleyici bir özellik taşıyor? Açıklar mısınız? (sadece yöneticiye sorulacak)

EK 5

SOSYAL MEDYAYA İLİŞKİN VELİ GÖRÜŞLERİ YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Veli: O

“Yönetici, öğretmen ve velilerin bir okulun çevre unsuru olarak sosyal medyaya ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusuna cevap aranacak olan bir doktora tezi çalışması için görüşlerinizin alınacağı bu çalışmada, araştırmacının sorduğu sorulara samimiyetle cevap vermeniz, araştırmacının niteliği açısından büyük önem taşımaktadır. **Lütfen aşağıdaki soruları içtenlikle cevaplamaya çalışınız.**

a)Öğrencinizin Bulunduğu Okul Türü: 1) İlkokulu 2)ortaokul
3)lise

b)Yaş: **c) Cinsiyet:** 1)Kadın: O 2)Erkek: O

d)Sosyal medyayı (Facebook vb.) kullanıyor musunuz? 1) Evet O 2)Hayır O

e) Ne sıklıkla.....

f) Aylık geliriniz ortalama ne kadar?

g) Eğitim Düzeyi: 0. Okur Yazar Değilim 1. İlkokul 2.Ortaokul 3. Lise

4. Lisans 5. Yüksek Lisans 6. Doktora

GÖRÜŞME SORULARI

1. Sizce sosyal medyanın amaçları nelerdir? Sizce neler olmalıdır?
2. Sosyal medyayı siz ne amaçla kullanıyorsunuz?
3. Çocuğunuzun sosyal medyayı amacına uygun kullanıp kullanmadıkları konusunda düşünceleriniz nelerdir?
4. Sizce sosyal medya çocuğunuzun davranışlarını üzerinde etkili olmakta mıdır? Çocuğunuzun ne tür davranışlar edinmelerini sağlıyor? Özellikle sosyal medya kaynaklı olumlu ya da olumsuz davranışları oluyor mu? Bu konuda ne tür davranışlar gözlemlediniz?
(a)Sosyal medyayı kullanan çocuğunuzun özellikle sosyal medya kaynaklı olumlu davranışları oluyor mu? Ne tür olumlu davranışlar gözlemlediniz?
b) Sosyal medyayı kullanan çocuğunuzun özellikle sosyal medya kaynaklı olumsuz davranışları oluyor mu? Ne tür olumsuz davranışlar gözlemlediniz?)
5. Çocuğunuzun sosyal medyayı kullanıyor olması onun akademik (veya derslerdeki) başarılarını ne yönde etkiliyor olabilir? Bu konuya ilişkin görüşleriniz nelerdir?
6. Sosyal medya çocuklarınızın becerilerini geliştirmeye katkı sunuyor mu? Buna ilişkin gözleminiz var mı?
(İnternet üzerinden birçok bilgiye ulaşılması mümkün olduğu gibi bu ortamda yemek yapmaktan bir müzik aletinin çalınmasına, bilgisayarda bir uygulamanın nasıl yapılacağı gibi birçok uygulamaya ilişkin de bilgi ve görseller yer almaktadır. Bunların çocuğunuzun bilgi ve becerilerinin gelişimine katkısının olduğunu düşünüyor musunuz?)
7. Sizce sosyal medya bir öğrenme ve öğretme aracı mıdır? Eğer sosyal medyanın bir öğrenme ve öğretme aracı olduğunu düşünüyorsanız bu araçla meydana gelen öğrenme ve öğretme durumları hakkında ne düşünüyorsunuz? (örneğin yer alan konular, bilgiler, öğretme yöntemleri gibi.)
8. Sosyal medyanın bir iletişim aracı olduğu düşünüldüğün de, sosyal medyayı kullanan yönetici, öğretmen, veli ve öğrencilerin iletişimlerinde olumlu olumsuz ne gibi değişiklikler gözlemliyorsunuz?
9. Eğitim ve öğretimin amaçları düşünüldüğünde sosyal medyanın eğitimi destekleyen yanları size göre nelerdir?
10. Eğitim ve öğretimin amaçları düşünüldüğünde sosyal medyanın eğitimi engelleyen yanları size göre nelerdir?
11. Sosyal medyanın okullarda verilen eğitimin bir başka ifade ile çocuklarda beklenen davranış değişikliklerinin gerçekleşmesine daha fazla destek olabilmesi için neler yapılabilir?